UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam|| Ex Egregiis Manvscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm in lucem prodiêre

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

Febrvarii Die

urn:nbn:de:hbz:466:1-77365

Visual Library

integram sibi reseruâsset, quòd pauperem illam non fecisset captiuitas, sed inuenisset: quòd egeret quotidiano cibo: quòd saturata Christo, non sentiret esuriem, quòd & voce & opere loqueretur: Nuda exiui de vtero matris meæ, nuda & redeam. Sicut Domino visum est, ità & factum est. Sit nomen Domini benedictum. Post aliquot dies sano, integro, vegetoq; corpusculo obdormiuit in Domino, & te paupertatulæ suæ, immò per te pauperes reliquit hęredes, claudens oculos in manibus tuis, reddens spiritum in tuis osculis, dum inter lachrymas tuas illa rideret, conscientia vitæ bonæ & præmijs futurorum. Hæc tibi, Marcella venerabilis, & tibi, Principia filia, vna & breui lucubratione dictaui, non eloquij venustate, sed voluntate in vos animi gratissimi, & Deo & legentibus placere desiderans. Iob 1. Reddit animam.

FINIS IANVARII.

FEBRVARIVS.

MARTYRIVM SACROSANCTI MARTYRIS DEIFERI IGNATII EPISCOPI, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE.

1. FEBRVAR.

CVM Traianus sumpsisset sceptra Romanorum imperij, erat Antiochenæ Ecclesiæ Episcopus, & nomine & re Deifer Ignatius. Nam magno quidem Petro succedit Euodus: Euodo autem Ignatius, fitque & morum eius & virtutis æmulator. Huic diuino Ignatio, cùm esset adhuc planè puer, aiunt Christum adhuc versantem in mundo, ei intemeratas manus imposuisse, & ad populum intuentem, dixisse: Nisi quis seipsum humiliauerit vt hic puellus, non intrabit in regnum cælorum: & qui vnum ex talibus pueris susceperit in nomine meo, me suscipit: qualisnam futurus esset ætate proficiens Ignatius, hinc ostendens, & apostolicam illius doctrinam apertè indicans. Matth. 18.

Hic ergò diuinus Ignatius, simul cum Polycarpo, qui Smyrnensi præerat ecclesiæ, fuit discipulus Iohannis Euangelistæ: & cùm ad eum solùm ventitâsset, & omnem virtutis speciem, & eam maximè, quæ decet sacerdotem, diligenter exercuisset, sacerdos deindè eligitur communi sententia omnium simul apostolorum, & Antiochenus creatur Episcopus. Cùm autem assumpsisset ecclesiam, & multo sudore & labore in ea seminâsset prœconium pietatis, & zelum per omnia apostolicum & doctrinam ostendisset, & extitisset perfectus minister Christi mysteriorum, fit quoquè posteà martyr, bestijs propter illum traditus, vt paulò altiùs repetens declarabit oratio. Ignatius, discipulus Iohannis Euangelistæ. Fit episcopus Antiochiæ.

Traiano enim Romanorum Imperatori, quam de Scythis habuerat, elato victoria, & non sustinenti suam hucusquè sistere felicitatem, sed volenti eam vlteriùs producere, & Romanorum imperio multos alios subiungere, aduersùs Christianos seu aduersùs pietatem bellum ei visum est optimum esse & expedire. Nam illo quidem modo putabat se soli prodesse reipublicæ: sic autem etiam deos suos colere, & eos inducere, vt opem ferant aduersùs hostes. Grauem itaque ac difficilem persecutionem infert Traianus persequitur Christianos.

aduersùs piam fidem,& proponit edicta per vniuersam terram,quæ eius parebat imperio, vt vel essent cum eo omnes impietatis participes, vel adhuc manentes Christiani, afficerentur varijs supplicijs & acerbis mortibus. Contigerat,vt tunc Traianus versaretur Antiochiæ,vt qui esset expeditionem susceperturus contra Persas, & bellum ibi pararet. Hìc ergò ei de diuino significatur Ignatio,quòd & religionem teneret Christianam, & hominibus persuaderet,vt Christum tanquàm Deum honorarent: idque cùm fuisset à Pilato cruce condemnatus & morte,vt docent eius acta: & fert legem de seruanda virginitate,& de contemnendis diuitijs & delicijs,& alijs,quæ sunt in vita iucunda: & quod est omnium grauissimum, quòd non oporteat putare esse deos,& nullam Imperatorum ducere rationem.

Nota has tanti viri leges.

Hæc postquàm audiuit Traianus,sancto statìm accersìto, cùm vnà etiam adesset Senatus: Tú ne es,inquit,qui diceris Deifer, qui nostra iussa ludificaris, & omnem euertis Antiochiam, & omnes ducis post Christum,qui à te prædicatur, & nec solo quidem deos dignaris nomine? Diuinus autem Ignatius, Egò sum, inquit. Ille verò, Et quid sibi vult,inquit,illud Deifer? Cui Martyr: Qui Christum,inquit,circunfert in anima. Imperator autem,Tu ergò,inquit,Christum in teipso circunfers? Certè,inquit. Scriptum est enim: Habitabo in eis & inambulabo. Quid verò nos non videmur tibi deorum assiduè meminisse, & eos semper in anima circunferre, eosque inducere ad opem ferendam contra hostes, & per eos omnia facere, quæ sunt ex animi sententia? Respondens autem diuinus Ignatius: Hei mihi,inquit,simulacra gentium deos nominas. Vnus enim Deus, inquit,verus, qui cæli & terræ & maris, & omnium quæ sunt in ipsis, est creator: Vnus Christus Iesus, Dei filius vnigenitus,cuius regni non est finis. Quem si tu agnosceres, ô Imperator, & purpura ipsa & diadema & thronus regius, firmiora essent & stabiliora.

Θεοφόρος Deum ferens.

2. Cor. 6.

Imperator verò,Hæc,inquit,mittamus. Tu autem,si velis,inquit,ô Ignati,meæ potentiæ rem facere gratissimam, & decæterò referri in numerum meorum amicorum, hac mente mutata, dijs nobiscum sacrifica: & statìm (Sciant ipsi omnes) te magni Iouis constituam Pontificem, & patrem nominabo Senatûs. Ad hæc diuinus Ignatius: Gratias quidem præbere,ô Imperator,omnibus quidem est pulchrum: maximè autem Imperatoribus, quòd possint ipsi ampliùs gratificari: sed eas,quæ sunt omninò vtrisq; vtiles & conducibiles: eas verò,quæ possunt lædere & maximè animam, & vehementiorem ignis gehennam ei accendere, non is qui dat solùm, sed etiam qui petit, & ipse miserrimus. Admirabilis autē,ô Imperator,& munifica est tua promissio. Quid enim mea refert, à te maximi Iouis constitui Pontificem, & vocari patrem Senatûs,qui sum Christi sacerdos, & ei quotidie sacrifico sacrificiū laudis, & iam totum meipsum propero immolare, & efficere complantatum eius mortis similitudini? Imperator verò: Cuinam, inquit, festinas teipsum immolare, eí ne, qui à Pontio Pilato in crucem fuit actus? Maximè, inquit magnus Ignatius, ei, qui peccatum crucifixit, & eius inuentorem destruxit diabolum, & omnem eius potentiam per crucem aboleuit. Rursùs autem Imperator: Vidéris, inquit, mihi ô Ignati, omninò recto carere iudicio & sana mente. Non enim tam apertè fuisses deceptus scripturis Christianorum,sed cognouisses omninò, quantum sit bonum edictis parére Imperatorijs, & dijs sacrificia offerre cum omnibus. Ad hæc sanctus,vtens rursùs maiore dicendi libertate: Etiamsi bestijs, inquit,consumpseris,etiamsi me cruce condemnaueris, etiamsi gladio & igni tradideris,quæ sunt in tua potestate,nunquàm ego patiar dæmonibus offerrre sacrificium. neque enim metuo mortem, neq; desidero præsentia, quæ est in potestate vestra præbere fruenda,sed sola desidero futura, & à me omne adhibere studium, vt transeam ad Christum,qui pro me est mortuus.

Hebr. 2.

Fortitudo beatissimi martyris.

Propter quæ volens Senatus martyrem arguere ignorantiæ: Quid autem tu quoquè, dixerunt, confiteris Deum esse mortuum? Quomodò verò qui subijt mortem, eamque execrandam,poterit prodesse alijs? Dij autem & sunt immortales,& dicuntur à nobis. Cùm ex hoc occasionem diuinus accepisset Ignatius, simul & irridendi illorum deos, & eis aperiendi ianuam mysterij susceptæ carnis dispensationis, & sic deducendi ad fidem Christi cognitionis, sic verba habuit: Meus Dominus & Deus Iesus Christus, primùm quidem propter nos homo factus est & propter nostram salutem, crucemque & mortem & sepulturam sua sponte accepit. Cæterùm rursùs tertio die resur-

Exponit rationē eorū, quę sunt gesta à Christo.

rèsurrexit, inimici deiecta & prostrata potentia, & assendit in cælos, vndè venerat, nos simul à lapsu peccati faciens resurgere, & rursùs introducens in paradisum, ex quo malè fueramus eiecti: & nos donauit bonis maioribus, quàm erant ea, quæ præcesserant. Quòd autem ex ijs, qui à vobis censentur dij, vllus tale quid fecerit, nullus omninò asseruërit. Nam cùm isti fuissent homines malefici & exitiosi, & multa fecissent ad damnum & exitium nostræ vitæ & statûs, prauam autem deorum opinionem & speciem hominibus, qui sunt à ratione paulò alieniores, citra vllam rationem præbuissent, contractis posteà velis deceptionis & scena ablata, deprehensi sunt id quod erant, vt qui turpiter è vita excesserint, & morti immortali traditi sint propter multorum interitū. Iupiter quidem certè, qui est vobis primus & maximus deorum, in Creta est sepultus: Aesculapius verò fulmine est percussus. Sepulcrum Veneris ostenditur in Papho, & Hercules fuit ab igne consumptus. Nam cùm tales sint, immò verò longè deteriores, ea eis obtigerunt, quæ merentur. Proscindit falsos deos.

Cùm hæc dicta fuissent ab Ignatio, Imperator simul cum Senatu, timens nè si esset eius sermo prolixior, res quidem gentilium labefactarentur, & vel non crederentur, vel haberentur ludibrio: & vera quidem floreret religio, & tolleretur nubes erroris, quæ ei offundit tenebras: eum quidem conijcit in vincula, & in tutissima collocat custodia. Ipse autem cùm tota nocte apud se cogitâsset, quonam modo eum vlciscceretur pro meritis, & quonam modo è præsenti eum vita subduceret, statuit eum feris tradere deuorandum, vt dilaniatus ab eis sanctus, interiret. Visus est enim Imperatori hic mortis modus longè grauissimus. Cùm hanc rem ergò Senatui manè communicâsset, ipsi quoquè eius laudârunt sententiam: sed consuluërunt, nè hæc bestijs obiectio fieret Antiochiæ, nè, aiebant, sic magìs desideratum & glorioſum apud suos ciues reddamus Ignatium, martyrico fine è vita excedentem. Quamobrem dicebant oportere eum Romam abduci vinctum, & illic tradi bestijs. Sic enim & prolixitate itineris grauius subibit supplicium, & simul Romanis quisnam sit ignorantibus, videbitur esse peremptus, tanquàm vnus ex maleficis, & nec minima quidem erit eius apud illos memoria. Cùm hoc ergò placuisset, & in ipsum lata fuisset protinùs sententia, Imperator eum rursùs producit è custodia, hoc eius postremum faciens periculum. Et primùm quidem multis bonorum promissis crebrò sanctum delinicbat ac demulcebat: Deindè etiam rursùs minis magìs territans. Postquàm autem eum vidit nec cedere promissis, neque minas formidare, desperans omninò fore vt mutaretur, ad effectum deduxit ea, quæ decreta fuerant: & cùm iussisset prioribus grauiora ei imponi vincula, tradit eum cohorti militari, & mittit Romam, iubens, cùm aduenisset ciuibus dies festus, quo totus congregatur populus, eum tradi bestijs ad communem theatri delectationem, vt conuenienter ei, quod dicit D. Paulus, ipse quoquè fieret spectaculum mundo, angelis & hominibus. Mittitur in carcerem S. Ignatius. Hæ sunt machinæ maligni dæmonis. 1. Cor. 4.

Martyr ergò cùm vltimam illam accepisset sententiam, & Deo magno clamore, vt consentaneum erat, egisset gratias, cum magna voluptate & lætitia sibi imponit vincula. Et Imperator quidem egreditur contra Persas cum suo exercitu: diuinus autem Ignatius, cùm Ecclesiæ priùs benè esset precatus, & gregem suum Deo commendâsset cum lachrymis, vinctus sequebatur milites. Deindè cùm Seleuciam non cunctans, non flens, non se aliquid graue omninò pati præ se ferens, sed alacribus venisset pedibus, à militibus in nauem immittitur, & cum eis appellit Smyrnam. Hîc salutat Polycarpum diuinum Apostolum, quem Smyrnensi præfuisse ecclesiæ, cùm Ignatij fuisset condiscipulus, superiùs diximus. Eum ergò salutat, glorians & magnificè sibi placens, lætusque de vinculis. Quid enim ei poterat esse maiori ornamento, quàm adspici pati pro Domino, qui eum sic dilexerat? Deindè cùm etiam reliquis Episcopis & Presbyteris & Diaconis reddidisset eas, quas par erat, salutationes, quoniam multi concurrebant ex ecclesijs Asiæ & ciuitatibus ad videndum illud spectaculum, & vt pulchro fruerentur fluento, quod fluebat ex illius lingua, ipse ea, quæ par erat, suadens, rogabat omnes, vt pro ipso orarent, vt per feras citò resolueretur ad eum, quē desiderabat, & apparéret ante illius faciem. Cùm videret autem eos valdè perturbatos & quodammodò pendentes ab illius anima, & non ferendum damnum existimantes separationem eius & mortem, de ijs, qui sunt Romæ, timens, nè ipsi quoquè similiter affecti, non sustinerent eum videre tradi bestijs, sed manus eis afferrent, quibus mandatum erat, vt eum traderent, & ei Lætatur in vinculis.

clauderent apertam ianuam martyrij, ſtatuitad eos mittere, vt ij quoq; pro eo orarent, nè curſus ſuę exercitationis ei impediretur: ſed per feras, ſicut dictum eſt, citò reſoluerētur ad dilectum Dominum. Operæprecium eſt autem illius quoquè meminiſſe epiſtolæ, quæ ſic habet ad verbum:

Epiſtola eius ad Romanos.

Ignatius, qui & Deifer, Epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ, quæ eſt Antiochiæ, eccleſiæ, quæ miſericordiam eſt conſecuta in maieſtate patris altiſſimi & Ieſu Chriſti ſolius eius filij, dilectæ & illuminatæ, in voluntate eius, qui voluit omnia, quę ſunt ſecundùm charitatem Ieſu Chriſti Dei noſtri, quæ etiam præſidet in loco regionis Romanorum; quam ſaluto in nomine Ieſu Chriſti, ſecundùm carnem & ſpiritum vnitam omni eius mandato, impletam gratia Dei ad lætandum in Chriſto Ieſu Deo. Cùm Deum precatus, obtinuerim vt viderem ſpectabiles veſtros vultus, vinctus in Chriſto Ieſu ſpero me vos ſalutaturum, ſi Dei fuerit voluntas, vt dignus habear, qui ſic ſim vſque ad finem. Meum enim ritè ſuccedit votum, ſi gratiam fuero conſecutus, vt ſortem meam accipiam ſine impedimento. Timeo enim veſtram charitatem, nè ea me afficiat iniuria. Vobis enim facile eſt facere, quod vultis: mihi autem difficile eſt Deum aſſequi, ſi vos mihi peperceritis. Non enim volo vos hominibus placere, ſed Deo, ſicut etiam placetis. Non enim ego vnquàm habebo aliud tempus Deum aſſequendi, neque vos. Si

Deſideriū eius ardentiſſimum patiendi propter Chriſtum.

ſilueritis à me, ego Dei efficiar. Sin verò carnem meam amaueritis, rursùs ero currens. Potiùs autem mihi præbete, vt Deo immoler: eſt enim ara parata, vt effecti chorus in charitate, canatis patri in Chriſto Ieſu, quòd Epiſcopum Syriæ dignatus ſit Dominus, vt inueniretur in Occidente, eum accerſens ab Oriente. Pulchrum eſt à mundo occidere ad Deum, vt ad ipſum exoriamur. Nulli vnquàm inuidiſtis, alios docuiſtis. Ego autem volo illa quoquè eſſe firma ac ſtabilia, quæ vobis mandata didiciſtis. Solùm rogate, vt dentur mihi vires à Domino, vt non ſolùm dicar Chriſtianus, ſed etiam inueniar & dici poſſim: & tunc videbor eſſe fidelis, quando mundo non apparebo. Nihil

2. Cor. 4.

enim quod appáret, eſt æternum. Quæ enim cernuntur, ſunt ad tempus: quæ autem non videntur, æterna.

Ego ſcribo eccleſijs, & mando omnibus, quòd ego lubens pro Chriſto morior, ſi vos non prohibuëritis. Rogo vos, nè ſit intempeſtiua veſtra in me beneuolentia: ſinite me deuorari à feris, per quas licet Deum conſequi. Sum Dei frumentum, & molor per dentes ferarum, vt Chriſti inueniar mundus panis. Feris potiùs blandimini, vt fiant mihi ſepulcrum, & nihil relinquant mei corporis, nè ſopitus fiam grauis. Tunc ero verus Chriſti diſcipulus, quando nec corpus quidem meum adhuc videbit mundus. Pro me Chriſto ſupplicate, vt per hæc inſtrumenta, munda inueniar hoſtia. Non ſicut Petrus

Humilitas tanti viri.

& Paulus vobis præcipio. Illi Apoſtoli, ego condemnatus: illi liberi, ego autem ſeruus vſque in hodiernum diem. ſed ſi voluëritis, ego libertus Ieſu Chriſti, & exurgam in ipſo líber. Nunc diſco vinctus nihil mundanum cupere aut inane: à Syria vſque ad Romam ipſam pugnans cum beſtijs, à terra & mari noctù & diù vinctus decem leopardis, qui ſunt cohors militaris: qui etiam ſi beneficio afficiantur, fiunt deteriores. In eorum verò iniurijs magis diſco. Profuërint feræ mihi paratæ, & opto, vt eæ mihi paratæ inueniantur: quibus etiam blandiar, vt me protinùs deuorent, non ſicut quoſdam timore af-

* eas inſtigabo, habet Euſebius.

fectæ non tetigerunt. Quòd ſi eæ etiam inuitæ noluerint, at ego * tranſibo. Ignoſcite mihi: ſcio quid mea interſit. Nunc incipio eſſe diſcipulus, vt Ieſum Chriſtum aſſequar. Ignis & crux, beſtiarum irruptiones, diſſectiones, diuiſiones, oſſium diſperſiones, amputatio membrorum, tritura totius corporis, & diaboli tormenta ſuper me veniant, dummodò Ieſum Chriſtum aſſequar. Nihil mihi proderunt mundi iucunditates, neq; regna huius ſeculi. Melius eſt mihi mori in Chriſto Ieſu, quàm regnum obtinere vſq; ad fines

Matt. 16.

terræ. Quid enim prodeſt homini, ſi totum mundum lucretur, & ſuæ animæ patiatur detrimentum? Illum quæro, qui pro nobis eſt mortuus.

Ignoſcite mihi, fratres: nè ſitis mihi impedimento, quò minùs viuam, neque me velitis mori. Sinite me puram lucem accipere. Cùm illuc enim venero, ero homo Dei. Permittite mihi, vt ſim imitator paſſionis Chriſti. Si quis ipſum in ſeipſo habet, intelligat quod volo, & meî moueatur commiſeratione, cùm ſciat quæ me conſtringant. Princeps huius ſeculi me vult diripere, & corrumpere meam in Deum ſententiam. Nemo ergò ex ijs, qui adſunt, ei opem ferat. Eſtote mei potiùs, hoc eſt, Dei. Nè loquamini Chriſtum Ieſum, mundum verò deſideretis. Nè habitet inter vos inuidia. Nec ſi ego

quidem

quidem præsens vos rogem, paréte mihi: ijs autem paréte potiùs, quæ ego ad vos scribo. Ex ijs enim, quæ scribo ad vos, mori cupio. Meus amor est cruci affixus, & non est in me ignis amans mundanæ materiæ: aqua autem potiùs viua & in me loquens, quæ intùs mihi dicit: Veni ad patrem. Non delector nutrimento corruptionis, neque voluptatibus huius vitæ. Panem Dei volo, panem cælestem, panem vitæ, qui est caro Iesu Christi filij Dei, qui posteà natus est ex semine Dauid & Abraam: & potum Dei volo, eius sanguinem, qui est charitas, in quam non cadit interitus, & vita perennis. Non ampliùs volo viuere, sicut homines. hoc autem erit, si vos voluëritis. Velitis ergò, vt vos quoquè Deus velit. Breuibus literis peto à vobis: mihi credite. Iesus verò Christus vobis aperiet, qui est os non mendax, quòd vera dico petendo, vt consequar. Non secundùm carnem ad vos scribo, sed secundùm Dei sententiam. Si passus fuero, mementote in oratione vestra ecclesiæ Syriæ, quæ pro me, pastore Deo vtitur. Solus ipsam Iesus Christus visitabit, eiusque curam geret & vestra charitas. Salutat vos meus spiritus, & charitas ecclesiarum, quæ me susceperunt in nomine Iesu Christi, non tanquàm transeuntem. Etenim quæ ad me non attinebant in via, quæ est secundùm carnem, me deduxerunt in ciuitatem. Scribo autem hæc ad vos è Smyrna per Ephesios, qui digni sunt, qui beati iudicentur. Est verò mecum cum multis alijs Crocus quoquè, nomen desiderabile eorum, qui mecum conuenerunt è Syria ad gloriam Dei. Hęc ad vos scripsi nono Cal. Septemb. Valete perpetuò fratres in tolerantia Iesu Christi, Amen.

Nota verba verè ignea.

Sed est hæc quidem epistola. Ipse autem paulò pòst è Smyrna deductus à militibus: & cùm appulisset Troadem & Neapolim, transijt pedes per Philippos & Macedoniam, eas, quæ sunt in via, inuisens ecclesias, & in eis docens, exhortans, disserens, fratres, qui erant paulò simpliciores & imbecilliores, confirmans, & efficiens, vt omnes vigilarent & essent sobrij. Cùm verò transijsset Epirum, & mare transmisisset Adriaticum & Tyrrhenum, appellit Puteolos. Hospitio autem exceptus simul cum militibus ab ijs, qui illic erant, fidelibus, cùm eos quoquè valere iussisset in Domino, venit Romam, & sistitur ante Præfectum vrbis. Cùm is ergò Deiferum vidisset Ignatium, & literas accepisset Imperatorias, dies autem aduenisset opportunus, quando erat dies festus & celebris Romanorum, ducit eum in medium theatrum, sicut iubebat improbum edictum Imperatoris. Cùm ergò vniuersa ciuitas sederet in theatro, cum ardenti spiritu & oculis iam spectaculum amantibus, vtpotè quòd iam fama vbiquè annunciâsset, Syriæ Episcopum cum feris esse pugnaturum: conuersus ille ad populũ cum quodam generoso & inflexibili animo, vt qui gloriaretur & sibi placeret propter eam, quæ pro Christo suscipi cernebatur, ignominiam: Viri, inquit, Romani, & præsentis huius certaminis spectatores: nõ hęc mihi fiunt, vt luam pœnas alicuius maleficij, aut sceleratę alicuius actionis, sed vt Deum assequar: cuius quidem tenеor desiderio, & quem cupio insatiabiliter. Sum enim eius frumentum, & molor per dentes bestiarum, vt fiam ei purus panis. Hæc dixit, & dimissi leones, cum statìm dilacerârunt & deuorârunt, à solis asperioribus illius ossibus abstinentes, ei re vera impletis votis, vt bestiæ essent eius sepulcrum, & nihil reliquum esset eius corporis, vtpotè quòd Deus pluris faceret famuli preces & amorem ferre vsque ad finem, quàm efficere, vt non tangeretur à leonibus, vt suo nomini tribueret gloriam.

In itinere confirmat ecclesias.

A leonibus deuoratur, sicut optârat.

Postquàm auiem hæc euenerunt & finem acceperunt, qui Romæ erant fideles, ad quos adhuc viuens diuinus scripserat Ignatius, postquàm dimissum fuerat theatrum, conuenientes, cùm ossa id cupientibus manibus sustulissent, & ea honorificè ac reuerenter composuissent, ea deposuerunt in loco insigni extra vrbem, vicesimo mensis Decembris. Hæc posteà deportata sunt in patriam martyris Antiochiam: & quæ intercedunt ciuitates, duplicem accepêre benedictionem, & priùs, quando martyr vinctus ducebatur Romam ex Antiochia: & nunc, quando cum præclaris trophęis illinc referebatur, tanquàm apes fauum, illum circunuolantes. Atque dicitur quidem, quòd post martyricam eius consummationem, lugentibus illius priuationem ijs, qui Romæ erant fideles, & nullam accipientibus doloris consolationem, & vacantibus sepulcralibus hymnis & vigilijs, ipse in somnis appárens, & eos quasi amplectens, qui scilicet seipsos præbuerunt dignos illius consuetudine, luctum eis effecit facilem & leniorem, & doloris sedauit vehementiam. Alij rursùs dixerunt, se vidisse eum sudore diffluentem,

Ex ossibus eius ciuitates benedictionē accipiunt.

tanquàm qui nupèr respirâsset à laboribus decertationis, & precantem salutem ciuitati & omnibus fidelibus.

Hic quidem fuit exitus Deiferi Ignatij: hæc sunt certamina: hi sunt insani eius amores in Christum. Et fert testimonium Irenæus Lugdunensis Episcopus, vir magni faciendus, qui diuini Ignatij crebrò meminit. Quin etiam Polycarpus, qui Smyrnensi præerat ecclesiæ, qui cum eo ventitabat ad Iohannem Euang. & Theologum: & cùm captiuus Romam duceretur Antiochia, eum, sicut diximus, salutauit, hęc alicubi scribens in suis epistolis: Rogo vos fratres, vt obediatis, & omnem exercitetis tolerantiam, quam vidistis oculis, non solùm in beatis Ignatio, Ruffino & Zosimo, sed etiam in multis alijs ex vobis, & in ipso Paulo & ijs, qui cum ipso crediderunt: quòd ij omnes non in vanum cucurrerunt, neque in vanum laborauerunt, sed in fide & iustitia, quæ est in Christo Iesu. Quamobrem sunt etiam in loco, qui eis debetur à Domino, cum quo passi sunt. Non enim præsens seculum dilexerunt, sed Christum, qui pro nobis mortuus est & resurrexit. Sic ergò situs erat D. Ignatius in sacris illorum animis: & cùm desiderâsset bestiarum ventres sibi sepulcrum efficere, in piorum virorum magis habitat animis.

Libro 5. aduersùs hæreses.

Philip. 2.

Imperator autem Traianus cùm de diuino hoc Ignatio posteà didicisset, & quàm fortiter peregisset hoc certamen martyrij, & quòd, vt ipse tulerat sententiam, à bestijs fuisset deuoratus, & multa etiam audiuisset de Christianis, qui erant in regione, quòd scilicet nihil præter leges facerent, neq; rem vllam agerent impiam: sed diluculò surgentes, & Christum adorarent tanquàm Dei filium, & omnem exercerent abstinentiam in cibo & in potu, & nihil tangerent ex ijs, quæ lex prohibet. Cùm ille, inquam, hęc audiuisset, & ductus est pœnitentia eorum, quæ facta fuerant, & dicitur tale decretum proposuisse, vt gens quidem Christianorum exquireretur & omnibus esset cognita: inuenti autem non interficerentur, sed neque magistratus gererent, neque susciperent vllam reipublicæ administrationem. Sic nõ vita solùm Ignatij, sed iam mors etiam fuit multorum bonorum conciliatrix, gloriatio fidei, quæ est in Christo, augmentũ pietatis, adhortatio ad eos, qui sunt ex Deo, labores, & contemptio eius vitæ, quę est ad tempus, & continentia ab ijs, quæ sunt noxia, & studium vitæ puritatis: Gratia & benignitate Domini nostri Iesu Christi, cum quo patri gloria & sancto & viuifico spiritui nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

Plinius Secundus hæc ad eũ scripsit.

Nota abstinentiã Christianorum.

EX HISTORIAE ECCLESIAST. EVAGRII *Epiphanensis, lib. 1. cap. 16.*

MAiora robustioraque Ignatij, viri planè diuini, ossa à bestijs relicta (quæ sicut tum à Iohanne rhetore, tum ab alijs memoriæ proditum est, posteaquàm sanctus martyr bestiarũ ventres, vti ei erat in optatis, sepulcri loco in Amphitheatro Romano consecutus fuerat, Antiochiam deportata fuerunt) regnante etiam Theodosio, quod fuit longo tempore post eius martyrium, in cœmeterium translata sunt: quippe Deus Optimus Max. animum Theodosij impulit, vt diuinum illum martyrem maioribus afficeret honoribus, & templum iam olim dæmonibus dedicatum, (quod indigenæ templũ Fortunæ nuncupant) Ignatio victori & martyri consecrant. Itaque quod olim Fortunæ dicatum fuit, iam sacrum sanctuarium & templum augustum ad Ignatij memoriam celebrandam factum est: cuius martyris sacræ reliquiæ curru cum solenni pompa per ciuitatem portatæ, & in templo repositæ fuerunt. Qua de causa festum celebre & lætitia communis ad nostram vsque ætatem peragitur: quod quidem festum à Gregorio pontifice multò maiore magnificentia illustratum est.

MAR-

MARTYRIVM S. PIONII PRESBYTERI ET SOCIORVM, EX SIMEONE METAPHRASTE. APPARET

autem ab ijs esse conscriptum, qui præsentes illi interfuêre. Testatur verò Eusebius Cæsareens. lib. 4. cap. 14. Histor. Ecclesiast. se in libello de veterum sanctorum martyrijs, omnia Pionij facta plenissimè esse complexum.

APostolus monet, vt sanctorum memoriam celebremus, minimè ignorans, nos, dum eos, qui toto animo in fide sana permanserunt, celebramus, ad ea, quę præstantiora sunt, imitanda concitari. Quod cùm ità sit, Pionij martyris memoriam nobis præcipuè colenda est, qui tunc etiam, cùm in mundo peregrinaretur, multos ab errore reuocauit, & vir Apostolicus nostris temporibus fuit. Cumque martyrio coronatus, ad Dominũ vocatus est, admonitionis gratia hoc nobis virtutis exemplum reliquit, vt nunc etiam doctrinæ ipsius monimenta haberemus. Heb. 13. 1. FEBRVAR. iuxta Bedã, Vsuardum &c.

Vigesimatertia mensis Februarij die, cùm sabbatum magnum instaret, natali scilicet beati martyris Polycarpi, vigente Decij Imperatoris persecutione, Pionius Presbyter, & Sabina veræ pietatis studiosa, & Asclepiades, & Macedonia, & Linus Ecclesiæ Catholicæ Presbyter, comprehensi sunt. Pionius igitur pridiè natalis diei sancti Polycarpi futurum prœuidit, vt eo ipso die caperẽtur. Itaque cùm simul cum Sabina & Asclepiade ieiunans, se postridiè comprehensos iri prospexisset, sumptis tribus catenis connexis, colloque suo & Sabinæ & Asclepiadis iniectis, domi expectabat. Id autem fecit, tum nè ab amicis abducerentur, tum nè posset aliquis suspicari, se, vt reliquos, ad ea, quę idolis essent immolata, comedẽda duci velle: & vt omnes intelligerent, se statim in carcerem duci decreuisse. Cùm igitur precationibus incubuissent, & sabbato sanctum panem & aquam cepissent, superuenit Polemo ædituus cum satellitibus suis, vt homines Christianos quæreret, eosque ad immolandum idolis, & comedendũ ex ijs, quæ fuissent immolata, perduceret. Et Aedituus: Nôstis, inquit, planè decretum Imperatoris, quo vobis iubetur, vt dijs sacrificetis? Cui Pionius: Nouimus, inquit, mandata Dei, quibus imperat, vt ipsum solum adoremus. In forum igitur, inquit Polemo, venite, & illic obtemperabitis. At Sabina & Asclepiades dixerunt: Nos Deo viuenti obtemperamus. Ducebat igitur eos, sed sine vi. Cùm autem ire pergerent, viderunt omnes eos vincula gestantes. Quamobrem re noua commotus populus, celeriter concurrebat, & præ multitudine mutuò premebantur. Et cùm in forum veniissent, & in porticu ad Orientem sita, ad portam duplicem constitissent, impletum est totum forum, & superiores porticus tum viris Græcis atque Iudęis, tum etiam mulieribus. Nam cùm magnum esset sabbatum, feriabantur. Quinetiam fundamenta, arcusque conscenderant, vt spectarent. Is Decius imperauit anno Christi 251. Pionij respõsum ad Polemonẽ.

In medio igitur cùm stetissent: Satiùs est, inquit Polemo, ô Pioni, vt quemadmodùm omnes faciunt, vos quoquè pareatis Imperatori, & simulacris immoletis, nè puniamini. At Pionius, extensa manu, hilari vultu causam suam defendit: Viri, inquiens, Smyrnæi, qui & vrbis pulchritudine, & melle Homerico, vt dicitis, gloriamini, & si qui sunt inter vos Iudæi, audite me paucis perorantem: Audio vos risu gaudioque eos, qui transfugiunt, suscipere, perindè quasi ridiculum aliquid, ac leue sit id, quod agunt, dum idolis sponte sacra faciunt. Atquì æquum erat, Græci, vt magistrum vestrum Homerum audiretis, qui hominum interitu lætari, pium esse negat. Vobis autem, Iudæi, Moses ità iubet: Si víderis iumentum inimici tui cecidisse, & sub onere iacére, nè præteriëris: sed ipsum excitato. Aequum item erat, vos Salomonem audire, qui, Si ceciderit, inquit, inimicus tuus, nè gaudeas, & calamitate ipsius nè extollaris. Ego enim magistrum meum audiens, mori mâlo, quàm ab eius præceptis discedere. Et totis viribus enitor, nè recedam ab ijs, quæ primùm didici, deindè etiam docui. Quid est igitur, cur nos crudeliter irrideant Iudæi? Quanuis, vt ipsi dicunt, hostes eorum essemus, Oratio eius ad Smyrnenses. Deut. 22. Prou. 24.

homines tamen sumus. Prętereà iniuria affecti aiunt, nobis esse liberè loquendi facultatem. Sed quos affecimus iniuria? Quos occidimus? Quos persecuti sumus? Quos cogimus, vt adorarent idola? Putant ne similia esse peccata sua peccatis eorum, qui nũc humano terrore adducti præuaricantur? Atquì tantum differunt, quantum interest inter illa, quæ vi, & quæ voluntate aguntur. Quis enim coëgit Iudęos, vt sacra facerent Beelphegor? vt comederent sacrificia mortuorum? vt scortarentur cum filiabus alienigenarum? vt comburerent filios & filias suas idolis? vt murmurarent aduersùs Deum? vt maledicerent Mosi? vt in benè de se meritos essent ingrati? vt corde in Aegyptum reuerterentur? vt cùm Moses ad legem accipiendam ascendisset, dicerēt Aaron: Fac nobis deos, & vitulum adorarent? Vt cętera taceam, quæ perpetrârunt. Vos enim possunt decipere: Sed legant vobis Exodum, & librum Iudicum, legant libros Regum, & reliquos omnes, in quibus coarguuntur. Obijciunt nobis, quosdam non vi coactos, sed vltrò quæsitos, ad immolandum accessisse. Et vos propter paucos desertores, cunctos Christianos reprehendendos & damnandos esse iudicatis? Considerate vitam prętentem areæ esse similem. Vter maior aceruus est, palearum, an tritici? Cùm venerit agricola, vt ventilabro aream expurget, palea, quæ leuis est, facilè vento sublata reijcietur: triticum autem ibidèm manebit. Prętereà sagenam in mare missam considerate. Num omnia, quæ colligit, bona sunt? Nequaquàm. Sic etiam se habet vitæ prętentis status. Quomodò igitur vultis, vt hęc patiamur? vt sontes, an vt innocentes? Si vt sontes, quî fieri poterit, vt vos, qui factis ipsis sontes esse deprehendimini, non eadem patiamini? Sin vt innocentes, ecquam vos, cùm iusti patiantur, spem habetis? Nam si iustus vix seruatur, impius & peccator vbì apparebit? Mundo enim iudicium adest. Cuius quidem signa sunt manifesta.

Psalm. 105. Num. 25. Exod. 32. Vita p̃sens, areæ similis. Itẽ sagenæ. 1. Pet. 4.

Ego quidem cùm peregrè proficiscens, vniuersam Iudęam lustrâssem, Iordanemque fluuium traiecissem, spectabam regionem illam, quæ ad hoc vsque tempus diuinam in se indignationẽ testatur, propter peccata, quæ incolæ ipsius admiserunt, dum hospites vel occidunt, vel eijciunt, vel eis vim adferũt. Cernebam fumum ex illa adhuc ascendentem, & agros incendijs in cinerem redactos, omnium fructuum atq; humoris expertes. Cernebam & mare mortuum, & aquam immutatam, & diuina formidine extra naturales terminos egredientem, quæ nec animalia potest alere, & si quid inijciatur, sursùm reijcit, nec hominis corpus apud se valet retinere. Hominem enim recusat admittere, nè propter hominem rursùm puniatur. Hęc ego commemoro, quæ procùl absunt. Vos Decapolim, Lydiæ regionem, igne combustam videtis ad impiorum exemplum vsque in prętentem diem: Aetnæ item incendium, & Siciliæ, atque Lyciæ, & insularum. Quòd si hęc quoquè videntur vobis abesse longiùs, cogitate vsum aquæ calidę, ex terra scaturientis. Vndè enim, nisi ex igne, in intimis terrę partibus sito, contrahit caliditatem? Ad hęc memoriæ proditũ est, aliquas orbis partes tum igne vastatas esse, tum etiam aqua, vel tempore Deucalionis, vt vos dicitis, vel Noë tempore, vt nos asserimus. Quamobrem ex rebus singularibus possunt vniuersæ cognosci. Itaq; testamur vobis & denunciamus, iudicium per ignem à Deo per Verbum ipsius Iesum Christum factum iri. Et idcircò deos vestros, & statuam auream nolumus adorare.

De Pentapoli dicit. Mare mortuum. Gene. 7.

Hæc & alia multa cùm sine vlla interpellatione Pionius loqueretur, attentè atque incredibili silentio tum ab Aedituo, eiusque satellitibus, tum ab vniuerso populo audiebatur. Verùm cùm verba illa Pionius repeteret: Deos vestros, aureamque statuam nolumus adorare, duxerunt eos in medium sub dio. Circunsteterunt autem quidam homines forenses, vnà cum Polemone orantes atque dicentes: Nobis obtempera, Pioni, moremque gere, qui te diligimus, vitaque dignum ducimus propter morum probitatem, atque modestiam tuam. Dulce & iucundum est viuere, & lucem intueri. Ego quoquè, Pionius inquit, vitam amabilem puto: sed illud longè est amabilius, quod optamus nos Christiani. Lucem hanc iucundam ac dulcem existimo: sed illam multò iucundiorem & dulciorem, quæ vera est lux, quam nos cupimus contemplari. Hæc quidem omnia sunt pulchra, neque nos damnamus, odióve prosequimur opera Dei. Sed alia sunt longè pulchriora ac præstantiora, quæ his anteponimus. Circunforaneus autem quidam, nomine Alexander, homo improbus ait: Audi nos, Pioni. Cui Pionius: Tu, inquit, potiùs audi me. Quæ enim tu scis, sunt mihi cognita: quæ autem ego scio, eorum tu es ignarus. Volebat autem eum Alexander irridere. Itaque cum ironia:

Sirenũ mortiferę voces

Quid

Quid sibi volunt, inquit, istæ catenæ? Cui Pionius respondit: Nè per vrbem vestram iter facientes, existimemur ad immolandum idolis, aut ad edendum ea, quæ sint illis immolata, proficisci: atque adeò, vt intelligatis, nos ne interrogari quidem velle, sed decreuisse non in forum, sed rectà in carcerem ire: & nè per vim nos comprehensos vt reliquos, trahatis: sed cùm vincula gestemus, dimittatis. Fortasse enim nos vinculis illigatos, ad idola vestra non introducetis. Sic eum Alexander illudebat. Cumque rursùm illi multis verbis Pionium hortarentur, atque ipse sibi ità decretum & statutum esse responderet, eosque reprehenderet, & de ijs, quæ sunt euentura, dissereret, Alexãder: Quid multis, inquit, opùs est verbis, cùm viuere nequeatis? Pionis grauiter respõdet Alexãdro homini nequam.

Sed cùm populus vellet in theatro conuentum fieri, vt plura illic audirer, quidam Ducis studiosi ad Polemonem ædituum accedentes, ei persuaserunt, nè sineret in theatro populum conuenire, nè tumultus fieret, & panis flagitaretur. Quibus auditis, Polemo: Si non vis, inquit, Pioni, sacrificare, saltem in templum ingredere. Pionius autem: Idolis, inquit, non expedit, vt illuc ingrediamur. Polemo verò: Persuade, inquit, hoc nobis Pioni. At ille, Vtinàm, inquit, possem vobis persuadere, vt fieretis Christiani. Tunc illi risu soluto dixerunt: Tu verò nè id feceris, nè viui comburamur. Grauius, atq; acerbius est, inquit Pionius, post mortem igne comburi sempiterno. Arridenteque Sabina, Aedituus & satellites eius dixerunt: Rides? Ità Deo placet, inquit illa: Christiani enim sumus: & qui fide sunt in Christum firma atque constanti, risu ridebunt perpetuo. Tu, inquiunt illi, quod non vis, patieris. Quæ enim dijs nolunt sacrificare, in prostibulum conijciuntur. At illa: Sancto, inquit, Deo id erit curæ. Sabinæ virile pectus.

Pionium rursùs Polemo sic allocutus est: Obtempera nobis, Pioni. Respõdit Pionius: Iussisti, vt vel obtemperarem, vel plecterer. Non obtempero, iube igitur plecti. Tunc ædituus Polemo: Sacrifica, inquit, Pioni. At ille: Christianus sum. Quem, inquit Polemo, deum colis? Respondit Pionius: Deum illum omnipotentem, qui fecit cælum & terram, & omnia, quæ cælo & terra continentur, atque omnes nos: qui nobis abundè suppeditat omnia, quem per Verbum ipsius Christum, cognitum habemus. Sacrifica igitur, inquit Polemo, saltem Imperatori. Ego, inquit Pionius, homini non sacrifico: Christianus enim sum. Deindè, cuncta scribente notario: Quod, inquit, est tibi nomen? At ille respondit: Pionius. Tum Polemo: Christianus, inquit, es? Respondit: Sum profectò. Cuius, inquit Polemo, es Ecclesiæ? Respondit Pionius: Catholicæ: Nulla enim est alia apud Christum. Tum ad Sabinam accessit. Monuerat autem illam Pionius, à se fuisse Theodotam appellatam, nè ex nomine in manus impiæ ciuis iam dominæ suæ rursùm incideret, quæ imperante Gordiano, cùm vellet Sabinam à fide abducere, eam vinctam in montibus relegauit, vbi clàm victui necessaria ei à fratribus subministrabantur. Pòst autem studiosè curatum fuit, vt à dominæ seruitute & à vinculis liberaretur. Plurimùm autem cum Pionio versabatur. Quæ etiam in hac persecutione capta fuit. Dixit igitur huic quoquè Polemo: Quo nomine vocaris? Eaque respondente, Theodota: subiecit ille, Christiana es? Næ, inquit, Christiana sum. Cuius Ecclesiæ? inquit Polemo. Sabina respondit: Catholicæ. Tunc ait Polemo: Ecquem colis & veneraris? Deum, inquit illa, omnipotentem, qui fecit cælum & terram, & omnes nos, quem nouimus per Verbum ipsius Iesum Christum. Mox Asclepiadem interrogauit: Quomodò, inquiens, appellaris? Asclepiades, inquit ille. Tum Polemo: Christianus es? Respondit: Sum. Quem, inquit Polemo, veneraris? Eoque respondente, Christum Iesum: ait Polemo, Est ne alius? Minimè verò, inquit Asclepiades, sed idem ille, quem hi dixerunt. His dictis, in carcerem ducti sunt, tam ingenti multitudine consequente, vt forum impleretur. Et dicebant quidam de Pionio: Quomodò qui semper erat pallidus, nunc est facie ignea ac rubicunda? Vna Catholica Ecclesia. Præclarę Sabinæ voces.

Cùm autem ipsum Sabina vestimento propter multitudinis impetum teneret, quidam eam deridentes, dicebant: Quàm veretur, nè ab eius vberibus depellatur? Vnus autem quidam clamauit: Si nolunt, inquiens, parére, supplicio afficiantur. Cui Polemo respondit: Nobis non præcedunt fasces, neque secures, vt hanc habeamus potestatem. Alius dicebat: Eccè homunculum subducit ad immolandum. Innuebat autem Asclepiadem, qui nobiscum erat. Pionius dixit: Tu mentiris: neque enim id facit. Alij dicebant: Hic & ille dijs immolârunt. Pionius autem: Pro suo quisque, inquit, agit arbitrio. Quid igitur ad me? Ego Pionius vocor. Dicebant alij: Quid prodest huic doctrina sua, Irridentur sancti.

cùm

cùm ità se habeat? Hanc, inquit Pionius, vos doctrinam didicistis, per quam & famem, & cædes, & alias calamitates experti estis. At ipse quoquè fame, quidã respõdit, nobiscum laborâsti. Sanè, Pionius inquit: sed tamen cum spe, quam in Deo positam habeo. Hæc illo dicente, sic à turba vexati sunt, vt parùm abfuerit quin opprimerentur.

In carcerem igitur coniecti, & custodibus traditi sunt. Ingressi autem, Catholicæ Ecclesiæ presbyterum, nomine Linum, & mulierem ex vico Carina, nomine Macedoniam, & ex hæresi Phrygum quendam, nomine Eutychianum, illic inclusos offenderunt. Cùm igitur essent eodem in loco, custodes animaduerterunt, ea quæ à fidelibus afferebantur, à Pionio non accipi. Dicebat enim: Si, cùm pluribus egeremus, nemini graues eramus, quanto minùs accipere nunc debemus? Custodes igitur, qui ab inuisentibus munera solebant accipere, eos in interiorem carceris partem coniecerunt, nè possent vllum solatium aut cõsolationem accipere. At illi Deum collaudantes acquieuerunt, & quæ dari solita erant, ipsis præbuerunt: adeò vt carceris Præfectus admiraretur, & pristinum eos in locum vellet reducere. Ipsi verò manserunt, dicentes: Gloria Domino: hoc enim nobis prosperè successit. Possumus nanque liberè philosophari, & precibus incumbere nocte & die. Multi tamen ex gentibus eos etiam in carcere visebant, & conabantur illos à proposito dimouere. sed eorum responsa admirabantur. Introibant etiam illi, qui per vim tracti fuerant, & magnum fletum excitabãt: adeò vt in luctu & squalore singulis horis versarentur, præsertim propter illos, quorum vitæ institutio probata erat atque honesta.

Mittuntur in interiorẽ carcerem.

Apoc. 12. Psalm. 79. Galat. 4. Dan. 13. Esth. 3. 4. Amos 8. Matth. 25. Luc. 18. Matth. 10. Luc. 22. Esa. 50. 59.

Itaque Pionius lugebat: Nouo, inquiens, afficior supplicij genere. Membratim concidor, dum video margaritas Ecclesiæ à porcis conculcari, & cœli stellas à cauda draconis in terram detrahi. Vineam, quam dextera Dei plantauit, à filio porci syluestris vastatam vindemiant omnes, qui prætergrediuntur viam. Filioli mei, quos iterùm parturio, donèc formetur Christus in vobis: Alumni mei delicati ambulauerunt vias asperas atque difficiles. Nunc impij seniores insidias Susannæ tetenderunt. Nunc delicatam atque formosam retegunt, vt eius pulchritudine impleantur, & falsum in illam testimonium ferant. Nunc Aman insultat: Esther autem atq; vniuersa ciuitas perturbatur. Nunc non panis fames, nec aquæ sitis: sed audiendi verbi Domini fames ac sitis premit. An omninò dormitauerunt omnes virgines, & dormiêrunt? Impletum est illud: Si filius hominis venerit, inueniet ne fidem in terra? Quid, quòd vnusquisque, vt audio, prodit proximũ suum? vt illud impleatur: Tradet frater fratrem in mortem. Profectò quæsiuit nos satanas, quos cribraret vt triticum. Ignitum porrò ventilabrum est in manu Dei verbi, vt purget aream. Fortasse infatuatum est sal, & eiectum est foràs, & conculcatur ab hominibus. Nemo tamen, filioli, Dominum debilitatum existimet, sed nos. Num infirmata est, inquit, manus mea, quô minùs apprehendat? aut auris effecta grauis, vt non audiat? Peccata vestra diuiserunt inter vos & Deum vestrum. Peccauimus enim quidam etiam contemnentes. Iniquè egimus nos, vicissìm mordentes & accusantes. Mutuò consumpti sumus. Oportebat autem, vt Scribas & Pharisæos iustitia vinceremus.

Esai. 1.

Quid, quòd Iudæi quosdam vestrûm, vt audio, in Synagogas suas vocant? Quamobrem cauete, nè maiore atque voluntario scelere vos obstringatis: & nè quis ex vobis peccatum, quod non remittitur, in Spiritum Sanctum admittat: & nè vos quoquè simul cum illis, sitis principes Sodomorum & populus Gomorrhæ: quorum manus sanguine sunt plenæ. Nos neque Prophetas occidimus, neque prodidimus Christum, aut in crucẽ egimus: Quid multis moror? Memoria repetite ea, quæ audiuistis: quandoquidem non ignoratis, Iudæos affirmare, Christum fuisse purum hominẽ, & tanquàm mortalem occidisse. Dicant igitur nobis: Si simplex homo mortalis fuit, quomodò mundus vniuersus discipulorum eius multitudine repletus sit. Cur eius discipuli, & posteà tam multi pro nomine ipsius mortem oppetiërint. Quomodò simplicis hominis mortalis nomine tot annis dæmonia electa sint, & eijciantur, & eijcienda sint: & aliæ multæ res admirandæ in Ecclesia Catholica fiant. Nesciunt autẽ eum ità fuisse mortalem, vt propria voluntate animam egerit. Dicunt prætereà Christum necromantiam exercuisse, eiusque vi post crucem fuisse suscitatum. Quæ scriptura vel ipsorum, vel nostra de Christo talia cõmemorat? Aut quis homo iustus vnquàm hæc dixit? Nónne qui nugas eiusmodi confingunt, sunt homines flagitiosi? Quod cùm ità sit, cur sceleratis potiùs hominibus, quàm probis & iustis, fides habetur?

Ego

Ego quidem cùm adhuc essem puer, figmẽtum hoc Iudęorum audiui. Memoriæ proditum est, Saulem ad mulierem ventriloquam accessisse, vt ab ea responsum acciperet, quę sisseque vt sibi Samuelem Prophetam excitaret. Et vidit mulier virũ rectum ascendentem, & pallio indutum. Et agnouit Saul illum esse Samuelem, & rogauit ea, quæ volait. Quid igitur? Potuit ne ventriloqua illa mulier Samuelem excitare, an non? Si potuisse dicunt, iniustitiam, plusquàm iustitiam valere confitentur, & sunt execrandi. Sin negant, ne Christus quidem id egit, quod isti fingunt. Huius autem argumenti vis est eiusmodi. Quomodò potuit impius dęmon, qui in illius mulieris vẽtre loquebatur, sancti Prophetæ animam, in sinu Abrahæ quiescentem, in hanc vitam reuocare? Quod enim inferius est, superioris imperio páret. Non igitur, vt isti suspicantur, Samuel fuit ab illa muliere pythonem habente in hanc vitam reuocatus. Sed ità sese res habet. Angeli desertores sequuntur eos, qui à Deo deficiunt: & omnibus maleficis, & magis, & præstigiatoribus, & vatibus inseruiunt angeli diabolici. Idque mirum non est, cùm ipse satanas (vt inquit Apostolus) transfiguret se in angelum lucis. Quamobrem & ministros eius speciem ministrorum iustitiæ suscipere est consentaneum. Alioquì quomodò Antichristus Christi personam indueret? Non igitur Samuelem in hãc lucem reduxit mulier illa ventriloqua, sed tartarei dęmones Samuelis personam atque similitudinem inducntes, sese mulieri ventriloquæ, & Sauli, qui à Deo defecerat, conspicuos præbuerũt. Hoc autem indicat ipsa scriptura. Dicit enim ille, qui Samuelis formam gerebat: Et tu hodiè mecum eris. Quomodò enim potest Saul Dei inimicus esse cum Samuele? Nónne potiùs cum impijs dęmonijs, quæ ipsi obuiàm venerãt, & quibus ipse seruiebat, erat futurus? Non igitur erat Samuel. Quòd si fieri non potuit, vt sancti Prophetæ anima tunc in hanc vitam reuocaretur, quomodò Iesum Christum, quem in cælos ascendentem discipuli conspexerunt, & pro quo mori maluerunt, quàm ipsum negare, è terra hoc modo surrexisse audent affirmare? Quòd si non potestis hęc illis persuadere, dicite aduersùm illos: Nónne vobis, qui nulla necessitate adducti, scortati estis, & idola coluistis, nos meliores sumus? Et nolite illis assentiri, & animos despondere: sed resipiscite, fratres, & pœnitentiam agite, & ad Christum, qui benignus est, vosque iterùm suscipiet, confugite.

1. Reg. 28.

1. Reg. 28.

2. Cor. 11.

1. Reg. 28.

Actor. 1.

Hæc ille cùm dixisset, & rogaret eos, vt è carcere egrederentur, ædituus Polemo, & Theophilus magister equitum cum satellitibus, & multa turba superuenerunt, atque dixerunt: Ecce Euctemon Præsul vester immolauit. Vos item obtemperate. Interrogabunt vos in templo Lepidus & Euctemon. Respondit Pionius: Eos, qui in carcerem coniecti sunt, æquum est aduentum Proconsulis expectare. Quid vobis partes ipsius arrogatis? Cùm autem multa dixissent, discesserunt. Sed rursùs cum satellitibus & turba reuersi sunt. Et Hipparchus cum dolo: Proconsul, inquit, misit, vt Ephesum abducamini. Veniat, respondit Pionius, ille qui missus est, & accipiat nos. Atquì Princeps, inquit Magister equitum, dignus est, cui fides habeatur. Ego autem siue velis, siue nolis, Princeps sum. Et arripiens illum, laqueumque collo ipsius inijciens, eum ità premebat, vt propemodùm suffocaret. Tradidit igitur illum satellitibus, atque ità simul cum Sabina, & reliquis socijs in forum ductus est. Cumque magna voce se Christianos esse testarentur, humique sese prosternerent, nè in idolorum templum inducerentur, sex ministri Pionium rapuerunt ità reluctantem, vt eius latera genibus comprimentes, manibusque ac pedibus cędentes, vix potuerint ipsum impellere. Sublatum igitur atque clamantem gestârunt, humique ante aram deposuerũt, vbì adhuc adstabat Euctemon, qui idolis sacrificauerat.

Pionius propemodùm suffocatur à magistro equitum.

Et Lepidus: Cur, inquit, vos ô Pioni, non immolatis? Respondit Pionius: Quia sumus Christiani. Lepidus subiecit: Quem Deum colitis? Eum, inquit Pionius, qui fecit cęlum, & terram, & mare, & quę in eis sunt omnia. Quis igitur, inquit Lepidus, fuit crucifixus? Is, respondit Pionius, quem Deus pater misit ad salutem mundi. Principes hîc valdè clamantes, riserunt, & Lepidus ipsum detestabatur. Clamabat autem Pionius: Pietatem, inquiens, colite, iustitiam obseruate, affectionis similitudinem cognoscite, legibus vestris paréte. Nos puniendos censetis, quia non obtemperamus: & vos item à legum vestrarum præscripto receditis. Iubent enim, non vt cogatis nos, sed vt puniatis. Tum Rufinus quidam inprimìs excellens eloquentiæ fama: Desine, inquit, Pioni, inanem gloriam aucupari. Ille autem respondit: Ista est tua dicendi facultas? Isti tui sunt libri? Nónne

Non ne hęc ab Athenienſibus Socrates perpeſſus eſt? Nunc omnes ſunt imperfecti, & ceſſatores, & pigri, & tardi, atque ignaui. Socrates igitur, & Ariſtides, & Anaxarchus, & cęteri horum ſimiles, ſententia tua, inanis gloriæ ſtudio ducebātur, quoniam & philoſophiam, & iuſtitiam, & fortitudinem excolebant? Rufinus, his auditis, obticuit.

Pionius Rufinū cogit obmutescere.

At quidam alius, qui mundi gloria prętabat, & Lepidus: Noli, inquiunt, Pioni, vociferari. Reſpondit ille: Ignem accendite, & ingrediemur. Terentius autem quidam è turba, magna voce: Videtis, inquit, quomodò hic alijs quoquè ſuadet, vt impij ſint, nec dijs ſacrificent? Tunc illis coronas impoſuerunt, quas ipſi diſcerptas abiecêre. At miniſter publicus idolis immolatum accepit: nec tamen ad quēquam ipſorum eſt auſus appropinquare: ſed illud in omnium conſpectu comedit. Verùm cùm illi rursùm clarnarent, Chriſtiani ſumus: non reperientes quid illis facerent, eos in carcerem reduxerunt. Turba autem eos illudebat, ac verberabat. Et Sabinæ neſcio quis dixit: Tu non potuiſti in patria mori? Cui illa reſpondit: Quæ eſt patria mea? Ego ſum Pionij ſoror. Terentius verò, qui tunc venationes curabat, ad Aſclepiadem: Te, inquit, accuſabo, vt beſtijs damnatum in munere gladiatorio filij mei. Cui Aſclepiades: Non ob id, inquit, me perterrefacies. Atque ità in carcerem ducti ſunt. Ingredienti autem Pionio quidam è ſatellitibus vehementer caput percuſſit, ac vulnerauit. Atque ipſe quidem patienti animo id tulit. Sed percuſſoris manus & latera ſic inflammata ſunt & intumuerūt, vt reſpirare vix poſſet. Ingreſſi autem, Deum collaudabant, quòd aduersùs inimicum & ſimulatorem Euctemonem fortes conſtantesq; permanſiſſent, & pſalmis ac precibus ſe confirmabant.

Reducūtur in carcerē.

Pionij caput vulneratur.

Poſt hęc autem Proconſul Smyrnam venit, & Pionius adductus in iudicium, martyrio coronatus eſt. Quemadmodùm autem res tranſacta ſit, commemorabimus. Ante 4. Idus Martij Quintilianus Proconſul ſedens pro tribunali, ſic interrogauit: Quomodò vocaris? Reſpondit: Pionius. Proconſul ait: Dijs immolas? Reſpondit: Non. Proconſul: Quam, inquit, religionem aut ſectam colis? Reſpondit: Catholicorum. Quorum, inquit ille, Catholicorum? Reſpondit: Eccleſiæ catholicę preſbyter ſum. Proconſul: Tu ne, inquit, es doctor ipſorum? Reſpondit: Docui ſanè. Interrogauit: Cuius partis magiſter es? Reſpondit: Pietatis. Cuius, inquit, pietatis? Reſpondit: In Deum patrem, qui fecit omnia. Immola, inquit Proconſul. Reſpondit: Nolo. Deū enim oportet adorare. Omnes, inquit ille, adoramus cęlum, & deos qui ſunt in cęlo. Cur aëri preces fundis? Ipſi ſacrifica. Reſpondit: Non aëri preces fundo, ſed illi, à quo factus eſt aër, & cęlum, & quæ in eis ſunt omnia. Dic, inquit Proconſul, quis fecit? Reſpondit: Non expedit dicere. Deus, inquit Proconſul, omninò, id eſt, Iuppiter, qui eſt in cęlo: Rex enim eſt omnium deorum. Tacenti autem Pionio atque ſuſpenſo, dictum eſt: Immolas, an non? Reſpondit: Non. Ei rursùm, cùm vngulis torqueretur, dictum eſt: Reſipiſce. cur inſanis? Reſpondit: Non inſanio, ſed Deum viuentem timeo. Proconſul: Cęteri, inquit, immolârunt, & viuunt, ac rectè ſentiunt. Reſpondit: Non immolo. Proconſul: Te ipſum, inquit, collige, & conſilium muta. Reſpōdit: Non faciam. Dictum eſt illi: Cur ad mortem properas? Non ad mortem, inquit, propero, ſed ad vitam. Quintilianus Proconſul: Nihil, inquit, eximium facis ad mortem feſtinans. Nam & qui nomen dant, ac deſcribuntur, exigui lucelli gratia morte contempta, cum beſtijs pugnant. Et tu ex eorum vnus es numero. Quando igitur ad mortem curris, viuus comburēris. Ex tabella autem hęc verbis Romanis ſcripta ſententia legebatur: Pionium ſe Chriſtianum eſſe confitentem, viuum igni comburendum iudicauimus.

Constantia Pionij.

Torquetur Pionius.

Cùm igitur fidei ſtudio alacriter in ſtadium veniſſet, vltrò ſe veſtimentis ſpoliauit. Deindè corporis ſui caſtitatem ac decus agnoſcens, ingenti repletus eſt gaudio, & in cęlum ſuſpiciens, ac Deo, qui ſe talem conſeruâſſet, gratias agens, ſuper ligno ſeipſum extendit, militiąque tradidit, vt clauos infigeret. Cumque iam confixus eſſet, ei rursùm miniſter ait: Reſipiſce, atque ſententiam muta, & auferētur clauis. At ille reſpondit: Eos ineſſe ſenſi. Et cùm pauliſpèr cogitabundus manſiſſet: Idcircò, inquit, dormire feſtino, vt celeriùs ſurgam, ſignificans è mortuis reſurrectionem. Eum igitur ligno ſuffixum erexerunt. Deindè etiam Metrodorum quendam preſbyterum ex ſecta Marcioniſtarum. Erat autem Pionius à dextris, & Metrodorus à ſiniſtris collocatus: vterque tamen Orientem versùs ſpectabat. Cumque materiæ lignorumque cumulus vndiquè congeſtus eſſet, & Pionius oculos clauſiſſet, turba illum animam egiſſe ſuſpicabatur: ſed ipſe ſecretò precabatur. Cumque precandi finem feciſſet, oculos aperuit. Iamque flamma ſubli-

Clauis affigitur ligno.

sublimis ascendebat, cum hilari vultu postremum Amen pronuncians ac dicens: Domine, suscipe animam meam: tanquàm eructans, quietè, & sine dolore expirauit: & Patri, qui omnem sanguinem iniquè effusum, atq; omnem animam iniustè damnatam se pollicitus est seruaturum, spiritum traddidit. Reddit spiritum sine dolore.

Tali dignus effectus est exitu beatus Pionius, qui vitam suam ab omni crimine ac reprehensione liberam integramque seruauit: atq; animum suum in Deum omnipotentem, & mediatorem Dei atque hominum Iesum Christum, semper propensum & erectum habuit. Et magno in certamine victor existens, per angustam portam in amplum magnumque lumen peruenit. Ac corona quidem ipsius corpore etiam est comprobata. Etenim cùm ignis extinctus esset, nos qui presentes eramus, talem ipsum vidimus, quale vigentis ornatique pugilis corpus existit. Siquidem & aures erant molles, & capilli in cute capitis inhærebant, & barba, vt iuuenibus primùm pubescentibus, decorè florebat, & facies eius gratia splendebat admirabili, vt & Christiani magis confirmarentur in fide, & qui erant à fide alieni, conscientię stimulis verberati conterritique discederent. Corpus inter flāmas illæsum & admirabile

Hęc acta sunt, Iulio Asiæ Proconsule, Proclo & Quintiliano magistratum gerentibus, Cōsule tertiùm Mesio Quinto Traiano, & * Deltio Grato secundùm, Traiano Decio Augusto, ante 4. Idus Martias more Romanorum, Asiæ autem more, septimi mensis vndecimo, die sabbati, hora decima: vt nos autem loquimur, regnante Domino nostro Iesu Christo: Cui gloria in secula seculorum, Amen. * Decio for.

VITA S. PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE.

EPhræm ille admirabilis, natus quidem fuit in Syria, in ciuitate Edessa, Christianis parentibus. Cùm autem elegisset virtutem ab infantia, noxias ac damnosas æqualium consuetudines semper studebat cauere & vitare. Versabatur verò assiduè potiùs in sacris libris scripturarū, & id quod in eas conferebat studiū, ocium & meditatio erat Ephręm quauis voluptate suauior, adeò vt ipse quoq; diceret conuenienter Prophetæ: Quàm dulcia sunt gutturi meo eloquia tua? Hinc factū est, vt ab incūte ætate ei virtus omnis coalesceret, & diligens studium tolerandorum laborum. Quid enim nō abeo rectè & perfectè gestum est? Non ieiuniū? Non vigiliæ? Non humicubatio? Non benignitas? Non lenitas? Non nihil possidere? Non in tantis bonorum opibus etiam humilitas? Sed neque docendi fuit expers charismatis: sed in hodiernum vsq; diem nobiscum loquitur per suas orationes, admonet, adhortatur, consulit & disserit. Aquibus habemus, vt non solùm recta fidei semita ingrediamur, sed etiam ad virtutem parandam excitemur. 1. FEBRVAR. vt habēt Latina Martyrologia. Nota, ieiuniū, vigilię, humicubatio, paupertas.

Spes autem in Deum, & charitas in proximum, tantæ fuit curæ Ephræm, vt ille ipse sic diceret, è vita excedēs: (Vtendum est enim ipsius verbis:) Nunquàm in tota vita mea maledixi Domino. Non verbum insipiens per mea labra processit. In tota vita mea neminem sum execratus, & cum nullo omninò contendi ex fidelibus. Lachrymæ verò ei quoquè perpetuò fluebant ex oculis, adeò vt perennis fontis fluentum citiùs defecisset, quàm illum instàr imbris cadentes lachrymæ. Vnà autem cum lachrymis emittebantur etiam gemitus, ostendentes intùs ardentem ignem compunctionis. Quod quidem apertiùs sciet aliquis, qui illius scripta legerit. Inueniet enim eum semper philosophātem de iudicio & secundo Christi aduentu, & terribile illud tribunal semper subijcientem oculis, & illum diem imprimentem nostræ cogitationi, & se inducentem condemnatum, & deflentem valdè miserabiliter. Gratia lachrymarū. Gemitus & compūctio.

Cùm Ephręm semper versaretur in talibus visorum apprehensionibus, elongabat, vt ait Psalmista, fugiens, omnemque de ijs, quæ ad vitam hanc pertinent, tumultum, motumque & fluctum declinans. Cùm habitaret autem in solitudine, locis verò loca mutaret, propter ædificationem & vtilitatem animarum, vt qui diuino moueretur spiritu, relinquit aliquando solitudinem iussu diuiniore, & feruenti desiderio venit in suam pa- Psalm. 54.

Venit Edessam, propter sacras reliquias &c.

triam Edessam, vt qui simul venisset ad sacras adorandas reliquias & loca sancta, & simul etiam, vt aliquem virum eruditum conueniret, vt cognitionis illinc fructum acciperet: quod etiam à Deo petit, sic dicens: Iesu Christe omnium Domine, concede vt ego Edessam ciuitatem ingrediēs, in talem virum statim incidam, qui sit idoneus ad disserendum mecum de ijs, quæ ad animæ ædificationem pertineant & vtilitatem. Cùm sic orâsset, postquàm fuit in ingressu ciuitatis, & portam est ingressus, erat cogitabūdus, attentoq; & solicito animo, vt qui consideraret, quemadmodùm ad illum quidem virum accederet, quenam autem ex eo quæreret, & quamnam perciperet vtilitatem.

Cùm sic autem incederet cogitabundus, ei statim quædam occurrit mulier, eaque meretrix. Dei verò hoc erat omninò, qui mysticè & arcanè sæpè per contraria dispensat contraria. Sacrosanctus itaque Ephræm cùm sic præter spem incidisset in meretricem, constitit in eam defixis intuens oculis & quasi emotæ mentis, tristisque & apud se perturbato animo, quòd non vt precatus fuerat, sed contrarium potiùs euenisset eius, quod petiërat. Illa autem cùm sic eum vidisset adspicientem, in eum rursùs oculos conijcit acerrimos. Postquàm verò sic diù se inuicèm adspexissent, volens eam pudore afficere, & ad verecundiam, quæ mulieribus conuenit, deducere magnus Ephrem, Quid verò, inquit, Non erubescis mulier, tam fixis oculis nos intuens? Illa autem, Sed me, inquit, conuenit te sic adspicere. ex te enim sumpta sum & tuo latere. Te verò non nos, sed terram potiùs oportet adspicere, ex qua ipse rursùs sumptus es. Hæc cùm audijsset Ephræm præter omnem expectationem, & mulieri confessus est magnas se habere gratias propter eam, quam ab ipsa acceperat, vtilitatem, & Deo acri emisit studio gratiarum actiones, qui per ea, quæ præter spem accidunt, ea sæpè potest facere, quæ ipsam spem superant.

Impudens scortū tentat sanctū virum.

Cùm ergò dies aliquot trāsijssent, & diuinus Ephrem moraretur Edessæ, mulier quædam meretrix, quæ in propinqua habitabat vicinia, fit maligno instrumentum ad vitium, & per eam, sicut priùs ipsam per serpentem, iustum aggreditur Ephrem. Cùm itaque diuinus Ephrem cibum quendam coqueret, illa aperta fenestra, quæ erat in corte, impudenter despicit & planè meretriciè: & deindè cùm sanctum adspexisset inuerecundè, Benedic, inquit, Abba. Ille verò cum eo, qui ipsum decebat, habitu, gestu & sermone: Dominus, inquit, tibi benedicat. Ipsa autem rursùs cum vehementi & indecoro risu: Sed quid, inquit, tuo cibo deest? Ille verò, Tres, inquit, lapides & parùm luti, vt hæc obstruatur fenestra. Illa nihil de sua remittens impudentia, Quòd te, inquit, priores appellauimus, hoc ne te effecit insolentem? Ego, inquit, volo tecum dormire. Tu ne autem hoc mihi statim primò negâsti? Ad hæc, quomodò illa verbis satanicis, ità multò magis ipse sermonibus abundauit spiritalibus, & quales ipsum dicere, & eam oportebat audire. Si vis enim, inquit, nos ambos simul dormire, vbi tibi dixero, illic communiter iacebimus. Postquàm verò illa sermonem arripuit, & rogauit locum, vbi hoc fieri oporteret: Non in alio, inquit, loco tecum congrediar, nisi in medio ciuitatis. Sed non, inquit, pudore & rubore apertè afficiemur à videntibus hominibus, si sic nos iaceamus in medio? Capta est mulier, quæ voluit capere impatibilem animam & inexpugnabilem, vt quæ ne hoc quidem potuerit cognoscere, quod dicit Salomon: Oculi Domini altissimi, sunt innumerabilibus partibus sole splendidiores, qui intuentur omnes vias hominum.

Eccl. 23.

Cùm statim itaque, velutì ansam, verbum apprehendisset vir præclarus, contrà intulit: Si ergò hominum iudicâsti oculos satis esse ad pudore afficiēdam animam, & à mala actione abducēdam: Dei oculos, qui omnia intuentur, tam quæ clàm, quàm quę apertè fiunt, non multò magis reuerebimur & extimescemus, & à re mala abstinebimus: qui semper nobiscum habitantem in nobis excitat conscientiam, & ex ea nobis reseruat tormenta, quæ finem non accipiunt? Hęc sufficerunt non solùm ad meretrici persuadendum, vt abstineret ab improba in eum libidine: sed vt priorum etiam eam malorum pœniteret, & adferret mutationem totius vitæ & sententiæ. Statim itaque accedens & humì procidens, & sacros illius pedes tangens, petijt veniam à ratione alienissimæ cupiditatis, impudicæque & intemperantis propensionis: & nè, cùm veram & germanam attulisset pœnitentiam, à via, quæ fert ad salutem, aberraret, eum ducem & magistrum voluit accipere. Ille autem (Quomodò enim, cùm esset ille Ephrem, non erat talibus pariturus petitionibus, & ea quæ par erat admoniturus?) nè rursùs ambularet, vt

Meretrix resipiscit.

vt cum diuino dicam Hieremia, post cogitationes cordis sui mali, neq; contemneret, Hier.7.16.
ità vt vias priores repeteret, prȩcipit egregiè, eamque in mulierum includit monaste- Ephræm eam inclu. dit in mo. nasterio.
rio, quæ virtutis curam gerebant: & tandèm cùm eam, quę à via recta illum volebat ab-
ducere, ipse à via mala potiùs conuertisset, iustitię fructum habuit illam conuersionem.
Sic diuinus Ephręm cùm in duas incidisset meretrices, huic quidem profuit, ipse autem
ex altera accepit vtilitatem: aut, vt veriùs dicam, ex vtraque, & vtrunque prȩter spem
omnem, vtpotè quòd diuinum auxilium in vtrisque concurrerit.

Hinc ad eam, quæ est in Cappadocia, Cæsaream deductus à gratia, quæ ex alto eum Venit ad M. Basiliũ.
ducebat, magnum vidit Basilium, os ecclesiæ, fontem dogmatum. Quem cùm vidisset
Ephręm, cœpit eũ multis honorare laudibus. Perspicaci enim animi oculo videt quan-
dam columbam (erat autem illius forma radijs solis similis) prȩclaram prȩclarè eius
humero insidere, & in aurem loqui cum Basilio: & illum rursùs ea, quæ ab ipsa velutì Visio.
dictabantur, referre populo. A qua veneranda columba cùm didicisset de Ephręm, &
quisnam esset cognouit, & quanam de causa venisset. Quocircà & se inuicèm sermone
impertiunt, & fruuntur alter alterius bonis. Sed reuertendum est rursùs ad diuinum
Ephręm, & solæ illius res sunt purè narrandæ, quemadmodùm nullam admittebat co-
gitationem, quæ non ei conferret ad virtutis operationem, & quemadmodùm abundè
ei erat à Deo datum talentum doctrinæ: quod quidem ille semper præcipuè studebat
augere ad mensas animarum.

Ipse autem hoc significat, dicens, quòd cùm adhuc esset puer, & nondùm ad ephebi Visio Ephræm adhuc pueri.
peruenisset ætatem, viderit quandam vitem, permultis botris plenam, è lingua sua ena-
tam, in magnam fuisse sublatam altitudinem, & vniuersæ terræ occupâsse superficiem.
Et omnes quidem ei insidebant volucres, & circunuolabant, & botros pascebant. Vitis
verò, quo magis eius botri carpebãtur, & quo liberaliùs & splendidiùs aues accipiebat,
eo maiori fructu scatebat, fructumque multum producebat & copiosum. Et hoc qui-
dem ipse dicit de seipso. Illud autem hoc quoquè alij Ephręm suo tribuunt testimonio,
ex ijs, qui digni sunt habiti, qui hæc viderent. Dicunt se aliquando vidisse angelorum Visio aliorum de illo.
multitudinem è superis descendentem, librumque intrinsecùs & extrinsecùs scriptum
habentem in manu. Apud se verò considerabat illa, quæ apparuerat, visio, quisnam es-
set is, cui liber traderetur: & cùm alij quidem hunc, alij verò illum, & alij alium propo-
nerent, quotquot scilicet tunc vitam piam exercebant & honestam, tãdèm cùm omnes
conuenissent in Ephręm, ei committitur liber à sacra multitudine. Experrectus ergò is,
qui viderat visionẽ, timore affectus, venit in ecclesiam: & cùm in ea inuenisset Ephręm,
doctrinis quamoptimis & vel ipso melle suauioribus pascentem eos, qui adetant, so-
mnium ea ratione conijcit. Et ille quidẽ Deo egit gratias: ab illo autem tempore tam Eius maxima dicendi copia.
copiosè & tam vehementer Ephręm fluxerunt fluenta orationis, & eũ tanta & tam per-
petua obruebat vis cogitatorum, vt nec satìs quidem posset eius lingua seruire celeri-
tati eorum, quæ cogitârat, & si eius erat tantus in dicendo fluxus, & tam promptè enun-
ciabat id, quod mente conceperat, vt nõ minùs celeriter sermone explicaret, quàm alij
cogitarent. Quamobrem dicitur is Deo aliquando dixisse: Remitte, ó Domine, vndas
tuæ gratiæ. Abyssus enim doctrinæ, quæ linguam inundabat, non sinebat eum ampliùs
continere, cùm ad dicendum minimè seruirent instrumenta.

Illius autem orationem nihil aliud interrumpebat, nisì precatio: eam verò lachry- Catalogus virtutũ sancti patris.
mæ. Noctes verò, quæ ipsum assumebant vigilantem, luci diei rursùs reddebant sobri-
um: vt qui vereretur, nè princeps tenebrarum eum somno impeditum deprehenderet,
& ideò vigilaret aduersùs eius insultus. Ei enim sufficiebat somnus vel breuissimus, Orationes, Lachrymę, Vigiliæ,
vt qui eum solùm leuiter gustaret, non vteretur autem ad satietatem: sed tantum, quan-
tum satìs esset ad necessariò continendum corpus, quod multis intendebatur sudori-
bus & laboribus. Vt enim ab eius oculis fugeret somnus, faciebant quidem multa eti- Humicubationes, Corporis afflictiones.
am alia: maximè autem humicubatio, vitæ austeritas, illaque varia & multiplex corpo-
ris consumptio & afflictio. Nihil verò possidendi tantæ sunt ab eo collectę diuitiæ, vt
ad id assumatur oris eius testimonium, & verba, quæ ab eo dicta sunt in extremo eius
spiritu, quibus nihil est fide dignius aut verius. Sic autem habent: Ephræm nunquàm Paupertas voluntaria.
fuit crumena, non virga, non pera, neque aurum, nec argentum. Sed nec in terra vl-
lam habui possessionem. Bonum enim regem audiui, inquit, in suis Euangelijs prȩcipi-
entem discipulis: Nihil in terra possederitis. Quocircà nec affectione quidem tale quid

habuit. Ità Magistro parebat in omnibus, & se verè præbuit imitatorem primorum illius discipulorum.

Humilitas. Psalm. 101. In humilitate autem & cordis cõtritione & moderatione quis frequentiùs aut acriùs aut perfectiùs est versatus? adeò vt cinerem quidem tanquàm panem comederet, potum autem fletu misceret. Laudes verò valdè vitabat, & eos, qui eum laudabant, non solùm non admittebat, sed eis etiam apertè succensebat, vt alius ijs, qui irrident & maledictis insequuntur: erubesceret autem & terram adspiceret, & vultûs colorem aliâs alium mutaret: tenui autem sudore diffluëret, & omninò mutus maneret, pudore eius vocem velutì retinente. Porrò autem hoc quoquè est proprium magnæ eius moderationis. Psalm. 38. Cùm enim iam esset abiturus, hęc cum magna mandabat increpatione: Nè canticum cecineritis super Ephrem, nè eum laudaueritis, nè me preciosa veste induëritis, nè seorsùm meo corpori sepulcrum feceritis: statui enim, Deo volente, habitare cum peregrinis. Peregrinus enim sum & aduena, sicut omnes patres mei. Benignitatis autē, & alendorũ mēdicorum, & misericordiæ in pauperes tantam habebat rationem, & tãtam illorum curam gerebat, vt quoniam ex se non habebat, quod eis impertiret: (Quomodò enim haberet, qui ipse quoquè laborabat inopia rerum necessariarum?) quod solùm habebat, eo vtebatur ad eorum salutem: & cùm linguæ sapientia & intelligentia multis diuitum & manũ & viscera & horrea aperuisset, copiosè per ea suppeditabat egētibus. Non solùm enim poterat eius sermo mollire & demulcere animos, & mouere ad misericordiam: sed vel ipse adspectus & morum moderatio. Sæpè autē vel ipsum solùm respexisse, suffecit aliorum animis ad compunctionem. Et sunt hęc quidem huiusmodi, & quæ ad summum omnis virtutis sic venerunt.

Benignitas in pauperes

Zelus & labores pro fide. Eius verò ex Deo zeli, & eorum, quos pro recta fide suscepit, sudorum sunt multa alia quoquè indicia. Quod autem nunc suggerit dicendum oratio, & ad quod fert deincèps consequentia narrationis, est omnium maximum & iucundissimum. Ità autem habet: Apollinaris, qui in altum quidem locutus est & meditatus magnam iniquitatem: omnia verò & facere & dicere didicit ad recta peruertenda dogmata: cùm circa rectam fidem multa innouâsset, & sicut engastrimythi, & qui è terra vocem edunt, vt rectè de ijs magno videtur Esaiæ, locutus esset, & ea duobus libris composuisset, credit cuidam mulieri, quæ illius animo dicebatur seruire & voluptatibus. Cùm hoc ergò didicisset Ephrem, & eam rem esse existimâsset conuenientem sibi venationem, non leuem quidem illam, sed quæ opùs haberet arte & sapientia, suscipit personam vnius ex ijs, qui eadem quæ ille sentiebat, & accedit ad custodem librorum, partìm quidem ei eulogias afferēs ex solitudine: partìm autem se artificiosè insinuans in mulieris familiaritatem, vt quæ morum magistri cum eo haberet societatem. Cùm autem ei scena rectè se haberet & actus simulationis, & omninò iam sibi persuasisset mulier, eum planè esse discipulum Apollinaris, & eius, qui circa illum erat, chori impietatis, rogat mulierem, vt sibi dentur scripta magistri, vt possit, vt aiebat, cum hęreticis (ità nos vocans, qui partem sequimur orthodoxam) facilè congredi. Illa verò callida hac arte & probabili inescata ratione, ei libros tradit, tantùm dicens, vt ij sibi citò redderentur.

Apollinaris hęreticus. Esa. 29.

Hic autem magnus Iacob, cùm hac ratione prophanum supplantâsset Esau, & scelerata illius improbitatis primogenita fuissent ei credita, magno & forti animo virũ execrandum aggreditur, &, vt dicitur, vulpem pulchrè decipit. Vide enim mihi viri sapientis inuentum, & quemadmodùm tam improbũ & tam varium callidè fallit animum. Venire quidem ad disputandum & opponendum, & linguam eis immittere, quę omnia facilè posset soluere & euertere, nõ erat ei admodùm expeditum, sed id longo opùs habebat tempore & labore. Cùm autem id facere non permitteret opportunitas, (Vrgebat enim mulier, libros vehementer repetens) conuertitur ad quandam aliam machinationem, quę cum celeritate magnam habebat vim & efficaciam. Nam cùm libros explicâsset, & foliorum vnumquodq; diuisisset, & ichthyocolla satìs vniuersum illiuisset, & deindè cum altero complicâsset, & ea diù manu constrinxisset & compressisset, adeò vt mutua inter se coniunctione omnia vnum fierent, & neutrum posset ab altero diuelli aut quomodocunquè abrumpi, eos reddit mulieri. Illa verò eos recipit, nihil quęrens ampliùs, neque eos explicans, satìs habens, quòd rectè se haberent extrinsecùs. Aliquo ergò tempore sic libros apud se tenuit.

Libros eius perdit Ephræm. ἰχθυοκόλλα gluten ex pisce.

Deindè vocatur quidem ab orthodoxis Apollinaris: hoc autem suggesserat propter Chri-

Christum acutissima & ingeniosissima Ephrem anima. sciebat enim, quid fecisset in illos impios & execrandos libros. Vocatur ergò Apollinaris, vt cum egregio verbi defensore disputaturus. Ille autem iam & senectute & senectutis malis defessus, recusauit quidem ipse differere: statim verò ad suos libros adspexit, & eos ad se deferri præcipit. Ipsi enim mihi, inquit, subministrabunt, quæcunque os orationi. Cùm ex libris itaque cepisset alterum, ille quidem eum explicare statim in principio operis cum magna quadam grauitate conabatur. Cùm ille autem omninò non obediret, neque ex folijs aliqua diuellerentur, sed sibi potiùs cohærerent, vt qui tanquàm vnum corpus euasissent, transit ad eius medium. Cùm verò illic quoquè esset spe falsus, eo libro relicto, transijt ad alterum. Vbi autem ille quoquè se haberet similiter, & ipse à se non posset diuidi, nec fieri omninò posset, vt diuelleretur: ad magnam redactus inopiam, præ pudore & animi ægritudine calígans, & vertigine laborans, & eo casu velutì euersus, exilit è consessu, vt qui se non posset ampliùs continere: & tandèm malè perit, fructum suorum laborum & librorum mortem colligens. Talis pro Christo fuit zelus Ephrem, & sic omnis virtus plantata fuerat in illius anima, adeò vt quis eam meritò vocauerit fontem, qui scatet omne genus fluentîs: aut pratum, quod sibi placet propter varios flores & rosas: aut etiam aliud cælum in terra, quod astrorum multitudine vndiquè variatur: & si velis, audis etiam paradisum, velutì illius Eden, qui est semper florens & lætus, & nunquàm marcescit, sed arboribus fertilibus & quæ nunquàm intereunt, semper floret & germinat: solus autem serpens eum non potest attingere, nec ei patet aditus, qui est malus & inuidus, & nostræ saluti insidiatur.

A pollinaris perit.

Sed iam mihi tendit ad finem de Ephrem narratio. Quocircà aliquid ex ijs, quæ circa mortem illius fuerunt, necessè est persequi, & quod sufficit ad ostendendam illius gratiæ abundantiam. Nam iam quidem erat decessurus: postremò autem præcepit ijs, qui aderant, nè in preciosa veste eum sepelirent, sicut priùs declarauimus. Si quis verò, inquit, cùm patrem amet, talem nobis vestem præparauit, ille eam, quæ constituta est ad sepulturam, det egentibus. Et ille quidem hæc mandabat ijs, qui circunfluebant. Vnus autem ex eis, qui erat illustrior & vehementior, cùm preciosam & sumptuosam vestem parâsset, qua post mortem corpus illius tegeret, & deindè audijsset mandatum, ægrè tulit, vt qui à suo excidisset proposito: & ideò differebat eam quoq; dare pauperibus, melius esse iudicans tantum auri illis péndere, quanti vestis æstimaretur: ignorans se multò magìs gratificaturum esse Ephrem, si dederit pauperi, quàm si propriam voluntatem sequatur & iudicium.

S. Ephræm nõ vult sepeliri in veste preciosa

Cùm sic itaque affectus constituisset, inobedientiæ protinùs luit pœnas, à malo arreptus dæmone, & cogitationis solùm, non actionis, pendens supplicium. Quamobrem ad sancti lectum se proripit, in medio omnium videntium torquens manus, inuertens oculos, spumam ex ore expuens, & planè faciens omnia, quæ faciunt ij, qui furore exagitantur: à diuina prouidentia ei traditus ad disciplinam, cui párens, patrium contempsit mandatum. Quid ergò? qui occulta peruidebat, & diuino spiritu loquebatur, ille intellexit morbum esse fructum peccati: &, Quid à te, inquit, ô homo, factum est quod non oporteat, quod te in tantum protrusit periculum? Ille autem cùm resipuisset ab insania, pronunciat iniquitatem, aperit inobedientiam, arguit cogitationum suarum imbecillitatem. Cuius morbi diuinus Ephræm misertus, cùm accepisset confessionem, sola precatione & manuum impositione liberat à dæmone, iubens vt impleret promissum, sicut ei mandauerat. Cùm sic ergò sanctus Ephrem, in fine vitæ, superiores actiones tanto obsignâsset miraculo, eos autem qui aderant admonuisset, eisque consuluisset & præcepta dedisset, & eos ad operationem virtutis satìs excitâsset, transijt ad ea, quæ sunt illic, tabernacula, & splendorem, qui eos qui tales sunt, excipit: in Christo Iesu Domino nostro, cui honor, gloria & potentia, cum patre & sancto spiritu, nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

Inobedientia plectit.

Dæmon pellitur.

TESTAMENTVM SANCTI ET DIVINO AFFLATI SPIRITV PATRIS NOSTRI EPHRAEM

Syri, Iulio Clemente Canonico Seculari congregationis sancti Georgij in Alga, Interprete.

Habetur in libris eius Græcè conscriptis, nũc primùm Latinis cognitum, 3. Tomo Aloysij.

EGO Ephrẽm morior. notum igitur vobis sit omnibus, ô viri Edesseni. Testamentum enim vobis relinquo, monumenti symbolum doctrinæ veritatis, ex ea, quæ mihi gratia & dono impartita fuit, vt in orationibus meî memoriam faciatis, scientes & cognoscentes me.

Hei mihi, quòd laquei mortis prẽuenerunt me. Hei mihi, meæ vitæ dies defecerunt me, & vestimentum corporis mei prẽcisum est, & tela perfecta est, & omninò ablata. Defecit oleum terrestris lucernæ, & piratæ scaphæ propè facti sunt. Mercenarius enim cùm essem, meos impleui annos, & incola, cùm meũ perfecerim tẽpus, abeo. Circundederũt me vtrinq; populares, q̃ seueri sunt inquisitores, & subiecêre ceruicẽ meã graui supplicio, tãquàm homines malefici.

Quid igitur? plorem? At nõ est, qui attendat. Clamem? At vbi est, qui me exaudiat? Hei mihi ab expectatione increpãtis iudicij, cùm adstitero ante tribunal formidabile Domini, ibiq́ue dijudicabunt me vtrinquè circunsedentes, qui nouerũt me. Verè enim ibi est horrenda confusio. Væ autem erubescenti. Domine Iesu Christe, nè intres in iudicium cum seruo tuo, & nè des alteri iudicium meum, sed ante glorioſum tribunal tuum fac vt dignè adstare queam. Quem enim Dominus iudicat, misericordia dignus existimatur. Cùm audiuerim autem hoc à sapientibus, inquam, & prudẽtibus, Apostolis sanctis, nempe quòd quicunque regem viderit, quanuis peccator extiterit, hic misericordia dignus existimatur. Væ autem mihi, fratres.

Quid est, quod me coarctauit? Plorate, vlulate propter contritionem meam. Appropinquauerunt enim custodię, ex spelunca eijcientes me in regionem, suscipientem homines à seculo. Magniuocus prophetarum Osee valdè me terret. Obiurgans enim clamat, & dicit mihi: Canities dealbauit Ephrẽm, ipse aũt ignorauit, neq; reuersus est. Et rursùs: Ephrẽm iuuenea furore agitata, docta diligere victoriã. Et rursùs: Ephrẽm tanquàm auis euolauit. Si quis dicat de Ephrẽm, qui fuit filius Ioseph, Prophetam hęc dicere: at & ego idem sum. Quando enim Propheta hoc lamentabatur pacto, non distinxit Ephrẽm alterum ab altero. Dauid rursùs vicisìm admonet me, dicens: Ephrẽm robur capitis mei. Et rursùs: Coram Ephrẽm, Beniamin, & Manasse. Non arrogãtia elatus hoc dico, neque ad me accedet. Nam testis mearum cogitationum est Dominus.

Osee 7.

10. 9.

Psal. 59. 79.

Petit pro se defuncto orari assiduè.

Et nunc volens, fratres mei, admonere vos, & firmiter stabilire, vt post transitum meum assiduè in vestris orationibus meî memoriam faciatis, accedentes nũc claudite mihi oculos, super eos manus vestras imponentes. Deficit enim me spiritus. Iam me deficiente, & ea quæ de me sunt, finẽ habent, & verus adest iam terminus. Per vestram enim vitam & meam ex lectulo hoc, in quo detentus sum, non descendam. Et ex omni parte langueo, & non possum ferre, & doloribus sum confectus. Memoriam aũt vobis omnibus relinquam, & speculum immaculatum, in quo diligenter prorsùs inspicientes, omneq́ue studium adhibentes, semper hanc assimilantes diligenter curate.

In tota autem vita mea nemini maledixi in vniuersum, & cum nemine ex notis contendi. Etenim cum apostatis omnibus docens & obiurgãs omnibus diebus meis, & admonens, non torpui in memoria sanctorum. Scitis enim & ipsi fratres, quòd si quis paterfamiliâs canem habeat ouile negligentem, vel intuentem lupum in ouium septa irruentem, ac minimè latrantem, aut ipsum non insequentem, prorsùs hunc percutit, & tanquàm inutilem eijcit longè à domo.

Igitur scitis fratres, quòd sapiens vir neminem odio prosequitur, & insipiens neminem diligit. Quòd si diligat, similem sibi diligit. Vos autem charissimi, nolite mirari de ijs, qui mihi rebelles facti sunt, propter obedientiæ disciplinam. Nam inter duodecim Apostolos vnus fuit proditor Iudas. Scitis autem, quòd etiam inter vineam rubus præter intentionem germinare consueuit, & spinæ inter rosas nutriuntur. Firmamentum autem fidei in vos corroborari velim, tanquàm legitimos & concordes fratres. Immutabilem autem & firmam fidem facio per iuramentum.

Volo

Volo enim vos de incomprehensibili, & indissolubili, & vnica fide optimè sentire. Et iuro vobis per eum, qui in natura ignis descendit in montem Sina, & per eum, qui in aquæ fusione de petra durissima locutus est, & per illud verbum, quod dictum fuit in cruce ad exemplum nostrum: Eloi, Eloi, lamma zabacthani, & omnes finium terræ rennes coarctati sunt per illum, qui in Iudæa à proditore venditus fuit, & flagellatus in medio Hierusalem, per maiestatem ab iniquis se conspui æquo animo ferentem, & per ineffabilem potentiam, ab hominis manu alapis cæsam, per ignem trinonymum diuinæ maiestatis, & per infinitam & solam Dei potentiam, per tres nouelli ignis substantias, quæ sunt altitudo & voluntas, in nulla re separatus sum ab vniuersa Ecclesia, neque dubitaui de Dei potentia.

Exod. 19. Exod. 17. Marc. 15. Matth. 26. & 27.

Hic locus mancus est.

Si autem in meo templo Deum & patrem plusquàm ipsius filium magnificauerim, non respiciat ad me in pietatis miserationibus. Sin ex Deo spiritum sanctum imminui, longè ab eius adspectu me tenebrosum reddat. Et nisi nunc etiam dico, sicut in principio confessus sum, mittar in tenebras æternas & caliginosas. Et si per hypocrisim hæc loquar, in gehennæ igne portio mea computetur. Si etiam adulans hæc subseminem, in iudicio non meî misereatur Dominus.

Per vestram veram vitam, qui mecum perseuerâstis discipuli, & per vitam ipsius immutabilem filij Dei, marsupium Ephræm nequaquàm habuit, non baculum, non peram, non argentum, vel aurum, vel super terram alias adeptus sum possessiones. Audiui enim bonum magistrum in euangelijs dicentem suis discipulis: Nihil super terram possideatis: neque cum affectu huiusmodi quicquam habui. Accedentes igitur fratres mei, pacem tandèm mihi date: & dimittite me, propterea quòd deficiens abeo. Reminiscamini autem meî abiecti in vestris pijs sanctis orationibus. Etenim in vanitate & iniquitate vitam peregi meam.

Paupertas voluntaria sancti viri.

Matt. 10.

In timore autem vestro adiuro vos viri sancti, & habitatores ciuitatis Edessæ, per immutabilem fidem immortalis Dei, nè obliuiscamini præceptorum meæ paruitatis, neq; aspernemini, pro nihilo habentes mea verba. Nam hæc ex diuina dicta sunt gratia. Et nè permittatis me in domo Domini poni sub altari. Non enim hoc decet vermem putredinem emittentem, sed neq; alibì me poni permittatis. Nam neq; homo dignus habeatur templo gloriæ regni cælorum, qui contumax hoc fecerit. Vana enim gloria homini indigno nihil prodest, & cui non conuenit. Quapropter nudi omnes creati sumus, similiter etiam resurgentes, nudi sumus apparituri. Et omnes adstantes ante Christi tribunal, ibì eorum quæ in vita gessimus, rationem reddemus.

Rom. 14.

Vt quid vos igitur me afficitis honore, qui actionum appellatione meipsum non honoraui? Qui enim seipsum bonis operibus & bonis actionibus non exornauerit, quælibet hominum vita huic addita existimationi, quam non est adeptus, nihil prodesse poterit. Omne autem creatum, esse etiam corruptibile, fratres, secundùm illud, quod scriptum est, per Deum audîstis. Quapropter & flens dico, sicutì percepistis, dissoluitur, & corrumpitur hoc templum manufactum, & templũ corporale spiritualiter suscitatur non corporale & transitorium, corruptum secundùm carnis concupiscentiam, sed ipsum corporale, spirituale, incorruptibile suscitatum, vt ampliùs ad corruptionem nequaquàm conuertatur, quando Christi tuba sonans à somno excitabit à seculo ibì dormientes. Non enim iudiciũ erit propter lapidea templa, neq; lapides Deus iudicabit, sed templa, quę sunt in corpore, quæ sapiunt naturam humanã, in templis cõtinentibus vnumquẽque. Dico autem: hominem secundùm proprias actiones iudicabit Deus, & secundùm vuiuscuiusq; certamen & laborem, præmium etiam pro meritis reddet.

1. Cor. 15.

1. Cor. 3.

Attendite aũt, chariſſimi, nè pannos meos tanquàm reliquias monumenti gratia habeatis. Memoriæ enim habetis præceptum Saluatoris nostri Dei, quod acceptũ ab ipso didicistis, vt ipsius reditũ expectetis. Cur enim prẹter cętera, laborẽ & onus graue mihi imponitis, nè quando in inquisitionis iudiciũ veniam, (Non enim melior sum hominibus à seculo sanctis) & pœnæ propter vos subiciar? Et redarguens meam stultitiã Dominus, dicat ad me: O Ephræm, in te plus, quàm in me, homines credidêre. Si enim ex tẽ monumenta sibi susciperẹ velint, fortasse non crediderunt in mandatorum obseruationes, quas illis tradidi. Propterea tua magìs memoria, quàm mea, delectantur.

Hęc vir sanctus modestiæ causa dicit, nõ vt repræhendat reliquiarum veneratione.

Præterea hortor vos, ó mea desideratissima viscera, quemadmodùm à Christi do-

ctrina accepistis, nè me inter sanctos referatis. Sum enim peccator, & minimus, & stultitiæ meæ causa timeo illis appropinquare. Si enim lignum sarmentitium appropinquat igni, vel etiam aggeritur, totum combustum ab ipso consumetur. Hęc autem non eó dico, quòd eorum societatem & coniunctionem asperner, sed respiciens ad infinitam multitudinem peccatorum meorum, horreo & contremisco. Audio enim prophetam, dicentem, quòd quidem Noë, & Iob, & Daniel non liberabunt filios suos & filias: frater non redimit, non redimet homo. Sic etiam Giezi à lepra non liberatur.

Nota tanti viri mirabilem humilitatem.

Ezech. 14.

Psalm. 48.

Nè quis vestrûm satellitij munere fungens, in pompam progrediens, ad ostentationem me circunferat, sed super humeros tollentes me, & cursìm comitantes funus curantes sepelite, tanquàm opprobrium despectum, propterea quòd in doloribus dies vitę meæ pręterierę. Nè quis vestrûm me pręconijs extollat, vel etiam laudet. Abiectus etenim sum coram Deo, & meis confusus operibus. Et valdè timeo, quia coram Deo sum, vt eorum aliquis, qui fari non audent. Quis enim mihi ostendet debita mea, nisì omnes horruëritis meam ruditatem? Et quę collatio putredinis cum virtute? Vel quæ peccatoris, vt appropinquet iusto? Quæ collatio est inter lucem & tenebras? Si enim sensèritis odorem actionum mearum, omnes vtiquè fugam arripietis, inhumatum me relinquentes, fœtorem non ferentes peccatorum. Qui autem me vestimento indutum ornato deponet, in tenebras proijcietur exteriores. Si quis autem myrrha me condiet, horum pars erit in ardentem fornacem, & in ignem gehennę. Sed in mea tunica, & in meo pallio deponite me, in quibus fui toto tempore vitæ meæ. Nam peccatori non conuenit cultus, & vermi, & pleno putredine. Neq; lætificat, neq; exornat peccatores, qui sunt in terra, viuentium gloria. Peccator autem sum, sicutì dixi.

1. Cor. 6.

Nemo igitur me beatum appellet. Omnes enim meæ actiones notæ sunt Deo, omnesq; meæ prauitates, quas gessi. Inquinatus sum propter iniquitates meas, & abiectus sum propter scelera mea. Quæ enim iniquitas non est à me perpetrata? Vel quale, vel quòd in me non extitit peccatum? Quia omnes iniquitates & peccata assiduè extitêre in meo mortali corpore.

Hæc dicuntur ex incredibili humilitate à viro sanctissimo.

Cæterùm omnes; qui patrum munere fungimini, & filiorum, & fratrum, & discipulorum, viri, qui habitatis Edessam, ferte fructum iustitiæ vestræ, quicunq; constituistis ponere mecum quodlibet in perpetuam vestram memoriam, vt ego precio his statuto, parato ex his vasę aliquo precioso, mercede conducam operarios, dignos vestro fructuoso proposito. Dico autem pauperes, & orphanos & viduas & egenos, & peregrinos, nudos, famelicos, & omnes laborantes, vt vestrum salutis monumentum fiat perfectum in regione viuentium. Nam vobis eueniet ad salutem, mihiq; computabitur voluntaria merces consilium, quod vobis dederim. Sed alia est merces, quæ operibus, & alia, quæ verbis datur. Maior autem est, fratres, qui dat, quàm qui accipit, sicut etiam à Domino audistis. Sicut vnusquisque vestro decreto fieri voluit, sic & faciatis. Et habeo vestram gratiam, & abundo.

Actor. 20.

Adiuro autem vos fratres per Dominum nostrum Iesum Christum, vt omnia pauperibus distribuantur: satìs mihi superq; est charitas vestra: Quia omnibus viribus me honorâstis, & ego indignus sum. Verùm enim qui honoratus est, ipse vobis superabundantem mercedem reddat. Et sicut audîstis sapientem pręceptorem dicentem: Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet. Ipse enim Christus accipiet munus vestrum perfectum: quia in spe propter ipsius nomen me huiusmodi affeciistis honore.

Matth. 10.

Suscipiatur munus vestrum, sicut illud Noë iusti, & illud antiqui patris nostri Abraham, & ciuitas vestra, in qua habitatis, benedicta sit. Ipsa enim est ciuitas, & mater sapientum Edessa, quæ quidem etiam palàm ex ore Domini benedicta est per suos discipulos, nostros autem apostolos, quando Abagarus rex, qui eam ædificauit, salutem dixit Domino Saluatori omnium, & Domino Christo cùm misissèt ex Iudæa, dicens: Audiui omnia, quæ à te facta sunt, & quæcunque passus es à reprobis Iudæis. Veni igitur huc, & meo vtere hospitio. Habeo enim hanc sanè paruam ciuitatem, quæ mihi & tibi satis erit. Cuius fidem Dominus admiratus, mittens per nuncios perpetuò benedixit ciuitatem, firmans ipsius fundamenta. Benedictio illa hîc inhabitans permanebit, donèc è cælo sanctus apparebit Iesus Christus filius Dei, & Deus ex Deo.

Gen. 8.

Genes. 15.

Nè quis vestrûm à proposito deficiens, infructuosus recedat. Qui enim quippiam afferre

afferre instituerit, & illud deseret, iniusti Ananiæ mortem patiatur, qui voluit homines latére, & redargutus est incidens in eorum pedes. Actor. 5.

Cùm adhuc ea ipse loqueretur, vir ex illic adstantibus valdè illustris, correptus à spiritu immundo, statim cecidit ad lectum, & clamans volutabatur. Qui dixit ad illum: O homo dic, quod à te factum est. Et in verbi præcepto exurgens ille, respondit: Statueram (inquit) in animo meo quoddam precioſum vestimentum afferre, & tecum deponere. Quia verò vetusti, nè quicquam ampliùs tecum tumularemus, hoc mecum ipse cogitabam, dicens: Si prorsùs in ijs non deponitur, quid opùs erit, vt etiam proferatur? Si autem præcipit, vt pauperibus aliquid demus, aliarum diuites rerum egentibus dabimus, quæcunque ipsis opùs erunt.

Respondens autem beatus, dixit ad eum: Abi, & perfice quod te facturum decreueras. Et cùm pro eo orâsset, & manus super eum imposuisset, eum sanum reddidit à spiritu immundo. Et rursùs admonens, dixit: Si quis cereum mihi in exitu accenderit, ipse consumatur in æterno igne. Quid enim proderit homini corruptibilis splendor ignis, qui à proprio comburetur igne? Quando enim ille terrificus apparebit ignis, illi obnoxius in eo consumetur. Satis igitur sit mihi meus dolor, neque alia mihi à vobis superinducatur pœna. Et plorate fratres mei super me. Dies enim mei in doloribus prætericre: & ille me circundedit laqueus, quem non animaduertebam. Et venit inquisitor meus, & laqueis molestis vexantes me, adducunt ad pœnam, tanquàm satellites, & trahunt me in terram mortuorum, & regionem quam ignoro. Hîc rursùs ex sola humilitate, nõ vult sibi defuncto cereum accendi, quippe qui se indignum censeat: vti etiam paulò infrà vetat se cum suaui odore sepeliri.

Obsecro te Saluator, dux meus, nè ejciens me, miserum reddas, & conterens me condemnes. Si enim dignè de ijs, quæ à me gesta sunt, perscruteris, timor vtrinquè me circundabit. Quando enim hęc omnia recenseo, intolerabilis super me irruens tremor me conterit, & graui quodam conficior horrore, & comprehendor tremore propter pœnarum expectationem, quæ in illo conspiciuntur seculo, & nequaquàm ferre possum. Et palàm dentes mei perturbant me, illic propter dolorem stridentes.

Hortor vos, nè me cum aromatibus tumuletis. Nam neq; stultum deliciæ decent, sed neq; gloria inglorium, neq; alius boni odoris fumus illum, qui est putredo & terræ puluis: Sed date vaporationem fumi boni odoris in domo Dei, & pro me orate. Potiùs autem simul comitamini, & aromata date Deo: me autem fletibus sepelite in doloribus conceptum. Et hortor vos, vt loco suauis aromatũ odoris, vestris me adiuuetis orationibus, in ipsis continuè meî memoriã facientes. Quî enim proderit suauis odor mortuo, sensu carenti? Vestra autẽ incensa adolete in domo Domini ad ipsius laudem & honorem: quoniã & ipse ibì inhabitat. Cur aũt induis corpus corruptibile splendida & egregia veste, quę quidẽ illud nequaq̃ calefaciet? Sed terrestre corpus relinquite ipsius matri terrę, quandoquidẽ ex ea sine spiritu confectũ est. Et illud sequitur vana gloria. Virum autem inclytum decent diuitiæ: Pauperi conuenit humilitas. Generosos quidem decet regnum, infimos autem militiæ consolatio, agnoscens consolationis gratiam.

Neque me in vestris deponite monumentis. Nam neq; loculi vestrorum monumentorum ex meis me eripient captiuitatibus. Rationem autem habeo cum Deo meo habitare cum hospitibus: quandoquidem sum aduena, quemadmodùm & illi. Cum illis igitur quiescere me faciatis. Quia omnis caro, fratres mei, adhæret ei, cuius est particeps. Et quilibet homo suo gaudet consorte. In cœmeterio (inquam) vbì iacent contriti corde, ibì me tumulate: vt quando Dei filius resurgere illos fecerit & reformauerit, cum illis me suscitari faciat. Vult in cœmeterio sepeliri.

Respice Domine ad humilitatẽ supplicationis meæ, & precor te, vt miserearis meî. Dignum me reddas vnigenite fili Dei, neque iuxta ea, quæ in vita gessi, mihi retribuas. Si enim iniquitatẽ obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit? Si etiam secundùm maiestatem tuam reddes nobis, quis in tuo iudicio misericordia dignus existimabitur? Etenim (vt ait scriptura) quodlibet os obturabitur, & totus mundus Deo fiet subditus. Non hoc dico, gratiam contemnens. Dico enim ea, quæ scripta sunt, clementissime Christe: Quæ vtilitas in sanguine meo, si in ignem ardentem mittor? Fac igitur mecũ iuxta miserationes tuas. Et in hoc gratia tuæ dignoscetur pietatis. Si verò totam iudicabis terram, sicut remuneratio tua manifesta, vnus non saluabitur ex millibus, & ex decem millibus duo non redimentur. Psalm. 129. Rom. 3.

Quid igitur? Ego enim infelix Ephræm præ dolore deficiens loquor. Sic aliquis asserens

ſerens dicit, mortalium non fieri iudicium, ſed æquabuntur iniuſti & peccatores iuſtis & probis & veridicis: & humiles & boni, improbis & impijs. Non poſſunt hæc inter ſe
Gene. 4. adæquari. Lux enim offuſcat tenebras. Quî enim fieri poteſt, vt iuſtus Abel fratricidæ & iniuſto Cain adæquetur? Vt hoc euidentius fiat: Quî cohabitare faciet iuſtos & iniuſtos in eodem loco? Clamantes enim, intolerabiles dabunt voces. Precor te Saluator, nè exæques peccatores iuſtis, te oro probitatis fili: ſed miſerationes tuas extendere digneris ſuper me, & ſuper pauperes meos.

Quod igitur priùs dixeram, dicam rursùs, neq; ab eo recedam. Quia nisì tuas ſuper nos extenderis miſerationes, nemo videbit vitam. De vno enim Deo omninò perhibetur, quòd vnus ſit bonus ex omnibus, qui mortale ſortiti ſunt corpus. Non autem quòd ſim peccator, hæc dico. Conſueuit enim diuina ſcriptura ea, quæ à me dicta ſunt, ſparsìm dicere. Quieſce ô Ephræm, angelus appræhendens me, & redarguens, mihi dicit: Continua ſuſpiria non tibi proderunt, quando acres ſatellites ad te miſſi, non corrumpentur donis. Et aſperè reſpondens, dicit ad me: Os tuum obtura. Non enim conſortes tui perditi ſunt. Inter hominum generationes peccator omnes ſibi ſimiles eſſe exiſtimat, & cæcus ſibij pſi ſimiles exiſtimat propinquos.

Nota q iæ hîc de oblationibus & die triceſimo &c. dicuntur. Accedite igitur ad me fratres, & componentes collocate me. Spiritus enim meus defecit fortiter. Et comitamini me pſalmis & orationibus veſtris, & aſſiduè pro mea partuitate offerre dignemini: & cùm trigeſimum diem compleuero, meî memoriam faciatis. Mortui enim beneficio afficiuntur in oblationibus recordationum ſanctorum viuentium.

Videtis exemplum ex particularibus Dei creaturis, velutì in fœtu vitis. Vua acerba in agro, & vinum, quod in dolijs poſitum eſt. Quando igitur racemus in vite viget, tunc de ſtatu ſuo mouebitur, quod eſt immobile in domo. Vinum meî ſimile intelligitur: Cepa etiam, quæ poſita eſt in agro, cùm tempore ſuo vireſcere inceperit, arida, quæ eſt in domo, germinat. Si igitur rerum fœtus ſic inter ſe conſentiunt, quanto magìs
Nota defũctos oblectari memorijs noſtrarum oblationum. mortui in memorijs veſtrarum oblationum oblectantur? Et ſi quis diceret, O ſapiens, redde rationem, quarè hoc ità naturaliter fiat: noſces teipſum eſſe quandam creaturarum Dei primitiam, & nisì exemplum compertum habeas, nisì teſtem tibi adducam, patienter audi ea, quę ſcripta ſunt. Et ſi quidem voluëris, prudenter ſuſcipe ea quę dicuntur.

Deut. 33. Seruus Dei Moyſes in benedictionibus, Ruben ad tertiam vſq; generationem nónne benedixit? Si igitur non redimuntur mortui, qua ratione benedixit Ruben Moyſes?
1. Cor. 15. Galat. 3. Et ſi non eſt reſurrectionis memoria, audi quid Paulus dicat: Si prorsùs mortui non reſurgunt, cur baptizantur pro mortuis? Qui enim erant ſub lege, ad expectationem reſurrectionis in myſterio occluſi detinebantur in fidem, quæ reuelanda erat. Sicut legiſti, quòd in oblationibus diuini cultûs ſacerdotes in lege mundabant, & qui in bello in inquinationibus vulnerati, pleni actionibus erant inquinatis, ijs quæ ſcripta erant, tenebantur: Quomodò non magìs noui teſtamenti ſacerdotes Chriſti delere poſſunt, quum veriſimiliter debita iam præteriërint in ſanctis oblationibus, & ſuarum precationibus linguarum?

Quum autem ad memoriam faciendam acceſſeritis, cauete fratres, nè quis in ſancta peccet, ſed attentè, & reuerenter, & humiliter, & ſanctè, & purè inuigiletis. Non quia grauiori damnatione dignum exiſtimatum ſit peccatum, propter lubricam carnem commiſſum, ſupra cętera. Siquidem ſunt longè hoc grauiora. Sed hoc mihi impendet miſerabile, nè quando pro memoria, honorum gratia pro vobis rationem reddam Deo meo. Fortaſsè enim in iudicio objiciet mihi hoc: O Ephræm, horum omnium author
Hebr. 13. fuiſti tu, vtpotè qui congregaueris eos ad laſciuiendum. Scriptum eſt enim: Adulteros & mœchos iudicabit Deus.

Et quid dicemus in hoc, fratres mei chariſſimi? Quod anteà dixi timore detentus, & nunc dicam, quòd ſcilicet quem Deus iudicabit, venia dignus exiſtimatur. Iudicati aût
1. Corin. 11. à Dño corripimur, nè cũ hoc mũdo iudicemur. Et hoc dicente Apoſtolo: Sicut enim parùm fermenti totã maſſam corrũpit, ſic malorũ cogitatio diffuſa, cõburit totũ corpus. Et quemadmodùm ferri rubigo ipſum conſumit, ſic etiam ex hominibus peccatũ perpetratum repugnat grauioribus eorum inſtitutis & moribus, & perpetratum conſumit corrumpens eos, qui ipſius adimpleuêre viam. Qui autem ipſum non perpetrauerit, eſt velutì

velutì permanens paradiſus, & poſtquàm manſerit in quodam diuerſorio, abit, ſimili modo moratum apud eum aliquandiù exilium recedet. Præterit enim hoc mortale corpus, & induit immortale & cæleſte. Quando corruptionis periculum fecerit, tunc ſtrenuè incorruptibile reſurget, omnis corruptionis expers.

Eccè clara & potens Eccleſię lucerna Paulus, ex vobis imbecilles his alloquitur verbis, & dicens aſſerit: Quod ſeminatur in corruptione, colligitur in incorruptione. Sed enim huc agite. Quod mihi relinquitur, diſcipuli, ſitis benedicti in fortitudine boni paſtoris, & magiſtri ſancti Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui quidem eſt Deus ex Deo. Et ego quanuis non ſim vt Noë, vos tamen ſitis benedicti, & efficiamini vt Sem & Iapheth. Et quanuis nō ſim ego Melchiſedech, at vos efficiamini vt Abraham. Et quanuis non ſim ego vt Iſaac, vos tamē accedētes, ſitis benedicti vt Iacob. Et quanuis nō ſim ego Moyſes, vos ſitis vt Ieſus Naue. Et quanuis non ſim ego vt Elias, petentes vos eum duplicem recipite ſpiritum, vt Eliſæus petijt. Veniam autem ad vos, mei diſcipuli, veſtrî cauſa. Abba vir admirabilis, Chriſtus magnificet monumentū tuum, & fiat perſona tua prope angelos maieſtatis Dei: Et fias ſimilis magno Moyſi, vt omnes inſpicientes intelligāt, quòd ſeruus es Dei electus. Et tu Abraham, quia libens adhæſiſti mihi, Deus Abraham exaudiet te in orationibus & precationibus, & priuſquàm aperias os tuum, illud implebit ſapientia & intellectu. Sicut dicit Propheta: Aperi os tuum, & implebo illud.

1. Cor. 15.
Gen. 9.
Gene. 14.
Gene. 27.
Deut. 31.
4. Reg. 2.
Pſalm. 80.

Simeon, exaudiat te Deus, & in ſupernam ciuitatē ingrediaris. Impleatur eius Eccleſia, ſicut poculū mixtum populorū non credentium in ſaluationem. Ingrediantur ſponſę in viſionem tuam, incluſæ doctrinam tuā. Quarum quidem ſponſę ſunt matres, clauſę verò in iugo aduerſarij detinebantur. Cùm veniſſet aūt Chriſtus, has obſcurauit, audientes à te parabolas prudētiæ, vt perciperent à te doctrinā vitę ſpiritûs ſancti. Conſequentur à te ſalutem ſapientiū: & ſicut ſapiens medicus in parabola inopum, ſic in creatura auditus tuus percurrat. Maras vir Galileus, manſuetus non natura, ſed libera voluntate, tanquàm certans in ſpe Dei, in meis adiuuiſti me paſſionibus. Ipſe igitur Deus reddat tibi mercedem tuam inter pios, quam accipies cum ſanctis omnibus.

Zenobius vir Zigareus, vir exercitatus, inter fortes bellator, ſermo tuus fiat tanquàm ignis, & conſumat iniquorū multitudinem. Et ſicut flamma pertranſiens ſyluas condenſas, ſic diſciplina tua ipſos inſequetur. Sapienter etiam doctus ſis quancunque Dei ſcientiam. Et vt Dauid illuſtris aduersùs ſceleratum Goliath declaratus eſt, tu etiam parta victoria, vinces errantium animas. Induēre armaturam ſanctorum, galeam ſpem ſalutis, forte ſcutum ſanctorum: quæ ſanctorum armatura, eſt ſpiritus ſanctus, & ipſorum roboris galea, eſt digitus Dei: ſit tibi comes & auxilium, quod nunquàm in aliquare deficiat.

1. Reg. 17.

Væ tibi Apollo, mater tua ex mulieribus maledicta. Væ ventri, qui te peperit, quia perditionis omnium hæreſum factus es particeps, & quamlibet extremitatum ingrederis ianuam. Opera ſunt enim cuiuſlibet laboris tui. Denudatus, proiectus factus es à gratia, tanquàm Iudas proditor, & ex omnibus ipſius ſtudijs confuſus. Columna enim huius ſedes eſt, quam dereliquiſti. Horribilem autē finem oſtendet in corpore tuo ipſe, qui cælum ſuſtinet, & in quo quidem cuiuſcunq; creaturæ natura poſita eſt. Nam quęlibet creatura in ipſo fundata eſt, mare & eius plenitudo. Confiſus eſt etiam in arundine fracta, derelinquens Chriſti baculum, quod infirmos conſolidat, & quamlibet medicatur paſſionem, & animarum, & corporum.

Igitur vir perdite, quia voluiſti congregationes Dei eccleſiarum, à ſpiritu ſanctiſſimo congregatarum, perdere, ex ea, quæ ſub cælo eſt, extinguetur memoria tua, & non inuenietur in libro viuentium. Quia dereliquiſti vinum vitæ, hoc eſt, ſanguinem Chriſti, & panem cæleſtem, hoc eſt, corpus Dei & Saluatoris noſtri, & comediſti cibos victimarum fœdatarum, & bibiſti fæcem peccatorum, fel turbidum.

Verbum Dei, & filius patris, in quem os tuum impium inſultauit, ſubtili inquiſitione exquirat à te ipſo exprobrationem in ſe factam, & ſimiliter ab omnibus hæreſibus, Arrianis, inquam, & Manichæis, & Catharis, & Ophitis, Marcioniſtis, Eunomianis, & Euchitis, & Cauchitis, & Paulianis, & Vitalianis, & impuris Borianis, & ab omnibus reliquis nefandis, qui lignis & lapidibus ſacrificant, & ſoli, & lunæ, & augures, & aſtronomi, qui ſegregati ſunt diuerſimodè aduersùs diuinam maieſtatem æternæ Trinitatis, Patris & Filij & Spiritûs ſancti.

Execratur hæreticos.

Bene-

Benedictus, qui elegit catholicam ipsius Ecclesiam, velutì sanctam agnam, quam lupus depopulator non contriuit, & immaculatam columbam, quam nunquàm apprehendit insequens opprimendi causa, & eò cucurrit venator accipiter. Nam poculum in manu Domini est vini fæculenti: & ex eo bibunt omnes apostatæ Christi, diuisores sanctæ & omni principio carentis Trinitatis, & veritatis hostes: Iudæorum, inquam, genus, quum bibissent, euomuerunt, & immaniter impetum fecerunt aduersùs Saluatorem nostrum Christum. Et nihil mirum. Siquidem rabidus canis, quum furore percitus est, propriũ mordet dominum. Nos verò glorificabimus exaltatum Deum omnium, cui appropinquare nequeunt apostatarum germina. Nam si illis fuisset aliqua opinionis ratio, quòd in cælum ascendere possent peccatores, omninò dissentientes, ibì etiam discordiam disseminâssent in domo pietatis in cælestibus tabernaculis: quemadmodùm priscis temporibus horum Maiores in Chalanes turris ædificatione, omni studio in cælum ascendere contenderunt, & à gratia repulsi sunt: ignari quid agerent, ac frustrà iniquè agentes, posteaquàm incomposita separatione diuisæ sunt omnium eorum linguæ. Si igitur eos, qui hoc facinus ausi sunt, tam vehemens inuasit calamitas, volentes ascendere in chorum cælestium sanctorũ, & vigilantium diuersorium, & merces eorum sic manifestè in eorum capita recidit: quanto grauiore supplicio digni iudicabuntur, fratres, qui apostasiæ separationem cogitant disseminare in cordibus hominum, aduersùs Deum patrem † & spiritum sanctum?

Psal. 74. Hereticì, apostatæ Christi.

Gene. 11.

Deesse videtur, † & filium,

Mea igitur præcepta considerate discipuli mei, & nè à catholica desciscatis fide, quam & ego à pueritia acceptam, immobilem seruaui, neq; ab illa deflectamini in aliquo schismate. Si quis autem dubitauerit, & separatus fuerit contra Deum, & sanctam eius Ecclesiam, spirans & viuus in inferno detrudatur: particeps etiam hæreditarius maledictionis Cain, gemens super terram & tremens erit. Et quicunque patre filium minorem fecerit, inhumatus & ipse pariter in terram descendat. Qui verò dissenserit aduersùs spiritum sanctum, hic in iudicio misericordiam non consequatur. Et si quis separatus fuerit aduersùs catholicam Ecclesiam, leprosus fiat, haud secùs ac stultus Giezi. Quicunque reliquerit rectam fidem, suspendatur iniquitatis funiculo proditoris Iudæ. Et quam ego noui fidem, hanc accepi ab Apostolis sanctis, hanc didici, & ipsi cùm hanc à Deo percepissent, omni creaturæ prædicârunt. Intolerabilis igitur & euitanda iniquitas est, in Deum blasphemia, cuius escam fugite ô mei discipuli. In Deum enim prorsùs apostasiam prædicat is, qui blasphemat, vtpotè emouens fundamentum verbi fidei. Nosque graui mole oppressi, erigere nos non possumus sub ea, quæ serui est carne, velutì sub pædagogo constituti.

Gene. 4.

4. Reg. 5.

Nè igitur addamus nobismetipsis peccata propter iniquitates nostras. Expectationem autem habeo spei in hoc, & consolationem coram Domino, quòd nunquàm in tota vita mea Dominum maledictis incessi, & sermo stultus non exijt ex labijs meis. Qui enim oderunt te Domine, perfectè odio habui, & inimicos tuos prorsùs abominatus sum. Eorum quæ dico, fratres, memoriam infigite in cordibus vestris. Nam eorum mihi ab initio author extitit Deus. Et hoc opus in Deum agricolationis vobis esto, vt vigilias assiduè, cantusque & ieiunia & fidem diligatis: Speretis atque expectetis Dominum omnium, & Saluatorem nostrum Christum.

Psal. 138.

Habere nos oportet præterea hospitum suscipiendorum curam. Nam qui peregrinum suscipit, prorsùs is Deum ipsum suscipit. Videte nè quis peregrinum hunc appellet. Sed singuli ex vobis, potiùs estote proprium alter alterius membrum. Et estote maximè in fide constantes, cauentes ab aduersarijs, ab ijs, inquam, qui contraria vobis operantur, vaniloquis deceptoribus. Quod quidem Apostolus etiam docere non neglexit, sic dicens: Scientes, quòd post discessum meum venient ad vos lupi graues, non parcentes gregi, loquentes peruersa, vt auellant discipulos post se. Et alio in loco: Qui venient ad vos in vestimentis ouium, cùm sint ipsi lupi rapaces: verba quidem dulcia habentes, cor autem plenum felle & amaritudine. Et veste quidem induti lugubri, cùm sint ipsi discipuli ab initio decipientis nos diaboli. Quapropter & illius sunt zizaniorũ semina.

Hospitalitas sectãda.

Acto. 20.

Matth. 7.

Matth. 13.

Omni igitur cauentes diligentia, fugite horum consuetudinem. Hoc autem perspicuum do vobis exemplum, quod vos etiam scitis: Quòd quilibet peregrinus si stans inuentus fuerit in loco regio, licèt nihil mali visus fuerit perpetrâsse, nihilominùs vt temera-

merarius malè plectetur, & in iudicium ductus, correptione corripietur illa, quæ est secundùm leges, tanquàm peregrinus huiuscemodi loci. Nè igitur stetis in consessu vanitatis eorum,& nè inuestigetis viam cogitationis eorum. Nihil enim interest,vtrùm cum dæmone quis habitet,an cum viro inconstanti & iniquo. Adscitus enim in contubernium dæmon, timens aufugiet, eô quòd non possit manere, vbi Christus contra illum nominatur. Vitãdi hęretici.

Tu verò ô homo cùm forìs in Christi corpore sis,si intùs etiam in spiritu eius es,perfectus homo es Dei. Quoniam vir,qui non accepit baptisma, similis est cuidam domui paratæ regi,quam neutiquàm habitauit rex. At si adiuraueris iniquum & infidelem, dupliciter hic vtetur sua malitia,neque de insania sua quicquam remittet.Adiurari autem potiùs possunt scelesti dæmones, quàm persuaderi iniquitatis filij. Siquidem dæmones fatentur: Tu es Christus filius Dei. Et vide obstinatos & amaros eorum mores. Princeps apostasiæ eorum exclamat,& dicit: Quid nobis & tibi Iesu fili Dei? Et ipsi negant assiduè. Si ergò fieri potest,vt sterilis salix in loco arido germinet,fieri etiam potest,vt apostata aliquando erudiatur. Consilia enim mentis elatę loco suo humiliabuntur, quemadmodùm Prophetæ videtur Esaiæ, dicenti: Omnis mons & collis humiliabitur,& erunt praua in directa, & aspera in vias planas. Luc. 4. Matt.8. Luc. 8. Esai. 40.

Si igitur sterilis salix in aspreto germinabit vnquàm,propheticus etiam sermo confirmabitur vobis. Et ijs plura contingent. Et accedent spontè iniusti ad discendam veritatem. Sicut verò coruus albus nunquàm fiet, ac si is inalbuerit, malus etiam efficietur bonus, & accedens,quod rectum est discet. Euenit autem aliquando, vt hyberno tempore cadente niue, aliquandiù candens apparuerit coruus, tametsi suapte natura is niger esset. Cæterùm vbi sed ad volatum incitauit,tota à se niue excussa,eodem,quo priùs colore apparuit. Similes huic sunt peccatores. cùm enim ad breue tempus compuncti ostẽderint pœnitentiæ temporariæ fructus, territi ex comminatione futuri iudicij,propterea quòd in proposito stabiles nõ permanserint,haud ità multò pòst omnium oblíti, in pristinum suorum vitiorum detrahuntur locum.

Audite præcepta mea discipuli, eaque assiduè memoria tenete. Neque excedatis à via veritatis, neque monita mea fugiatis. Quum autem bella audiẽritis,& tumultus in creatura,scitote,quòd in ianuis adest. Et spem vestram constanter retinete. Scriptum est enim,fore vt omnia fiant,quæ in ea scripta sunt. Cælum enim(inquit)& terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. Iota quoquè vnum,atque vnus apex de lege præterire non poterit: Quemadmodùm magister noster iurauit per semetipsum,& dixit. Scitis autem eum veracem esse, & nunquàm mentiri. Vt igitur adstare valeamus ipsi immutabili iustæ sententiæ iudici, operam demus, vt nosmetipsos per bona opera in patientia confirmemus. Luc. 21. Matt. 5.

Interìm autem dum hæc cum lachrymis præciperet & mandaret beatus vir, & vniuersa ciuitatis multitudo circunstaret ac fleret, mulier quædam nomine Lamprotate, filia magni Aristidæ,summota hincindè turba virorum & mulierum,procidit & ait illi: Per Deum tuum,quem à iuuentute tua ad senectutem vsq; dilexisti, permitte mihi ancillæ tuæ,vt minutum loculum, quemadmodùm mandando adiurâsti nos, faciam, atq; in eo venerabiles tuas reliquias reponam. Porrò ille probato illius propositi feruore, dixit ad illam: Mulier,vade: fac quemadmodùm statuisti. Et alias hoc volentes facere, nè impedias. Ex marmore autem caue,nè mihi facias monumentum. Nihil enim mihi proderit vana gloria. Vides sanctorum reliquias esse venerabiles.

Mandatum autem hoc grauissimum mando tibi, quod vide vt serues. Nè sedeas omninò in lecticis. Neque enim pium vel fas est, vt homo ceruicem ad lecticam reclinet, & satellites circunferant super humeris pernicioſum nobis & mortis authorem. Siquidem Christum, ad cuius adorationem venis, ipsum iugo subijcis. Nunquìd non audisti & legisti, quòd cuiuslibet viri caput est Christus? Et quum quid alicui metiris, memento resurrectionis, & actionum nostrarum retributionem fore nobis à Deo. In qua enim quis metietur mensura,eadem remetietur illi. Fortè & ipsum Deum audisti dicentem: Quemlibet iuxta vias vestras iudicabo vos, & secundùm studia vestra, domus Israël,Viuo ego,dicit Dominus. 1. Cor. 11. Matth.7. Ezech.18.

Tunc iurauit puella coram circunstante populo,dicens: Per Deum, cui constanter seruiuisti à iuuentute tua ad senectutem vsque, in posterum non ingrediar lecticam, &

non subibit homo gestaturus lecticam meam. Quòd si mentita fuero, veniat romphæa resolutionis in illa hora in iuuentute mea, & in æternum ignem gehennæ portio mea cum iniquis computetur. Et si mandata tua transgressa fuero, in exemplum ostendar coram Christi Ecclesia.

Beatus vir respondens, dixit ad illam: O filia, antequàm moriar, benedicam tibi secundùm desiderium tuum. Non deficiat ex semine tuo sanctorum doctrina vsque in secula. Quum venerit Christus ad mutandum cælum & terram, ipse inscribet memoriam tuam in libris viuentium in regno cælorum. Et pax Dei, quæ sanctos coronat sertis immaculatis, præmium tribuat tibi. Quoniam Deo & Patri gloria, & filio adoratio, & sancto spiritui maiestas ante omnia secula, & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

VITA S. BRIGIDAE VIRGINIS
E SCOTIA, PER F. LAVRENTIVM
Surium reddita paraphrasticôs.

1. FEBRVAR.

Parentes S. Brigidæ.

EVIT apud Hybernos vir quidam, Duptacus nomine, genere Laginensis. Is ancillam Brotsech (ità enim vocabatur) bonis præditam moribus emit: sed eius impudico captus amore, ad suam explendam libidinem ea abusus est. Vbì autem coniunx illius animaduertit eam gestare vterum; magno animi dolore consternata, dixit marito: Eijce, & accepto precio vende ancillam hanc, nè meæ proles ab illius futura sobole profligentur & indignum aliquid patiantur. Accepit hoc grauiter maritus, & moras nectens, coniugis distulit votum. Accidit interìm, vt duo episcopi sanctitate venerabiles, ad Duptaci venirent ædes: è quibus alter dixit eius vxori; Non te malè habeat, quòd ancillam vides tuis in ædibus: illius enim proles tuæ stirpi magno erit ornamento. At cùm illa nihil de suo animi furore remitteret, compulsus tandèm maritus, cuidam mago ancillam vendidit: in cuius domo quidam vir sanctus nocte orans, vidit puellæ Brigidæ imminentem globum igneum: idque manè illi mago indicauit. Fastidiuit autem sancta puella cibos magi, & quotidiè per vomitū sumptam escam reijciebat. Animaduertens id magus, ait; Ego homo impurus sum: porrò hæc puella plena est spiritu Dei, & idcircò non potest cibos meos capere. Itaq; vaccam vnam dedit S. Brigidæ, cuius lacte à teneris annis victitans, bonarum rerum studijs se dedidit, pudicitiæ & sobrietati semper intēta, atq; in dies virtutum capessens incrementa, adeò vt etiam signis & miraculis edendis admirabilis haberetur. Pascebat autem magi vaccas, & quicquid ex lacte colligere potuit, liberaliter in pauperes & inopes contulit. Vbì verò magus in magno vase parùm butyri vidit, animo valdè commotus est. Cernens hoc sancta Brigida, totam se conuertit ad rogandum Dominum, qui sua virtute vas illud totum butyro compleuit. Quo miraculo obstupefactus magus, in Christum credidit, vaccasque duodecim puellæ donans, liberam illam cum matre ad Duptacum remisit.

Non potest ferre cibos magi.

Claret miraculis.

Liberalis est in inopes.

Illa igitur ad patris reuersa domum, non valdè grata ei fuit, quòd auferret quicquid posset, & pauperibus clàm elargiretur. Ea itaque re permotus Duptacus, obtulit eam regi emendam. Dixit autem rex Brigidæ; Cur tulisti gladium patris tui, & eum pauperi dedisti? Respondit Brigida; Ego verò Christo illum dedi. Et certè si & te dominum meum regem & parentem meum Deus à me peteret, modò possem, ambos vos cum omnibus facultatibus vestris illi darem. Quibus auditis, rex ait Duptaco; Filia tua, vt video, longè maior est, quàm quæ vel abs te vendi, vel à me emi debeat: deditque virgini gladium, quem daret patri suo loco illius, quem abstulerat.

Pater eam vult vendere.

Accidit deindè, vt ab amicis ad ineundum coniugium multis modis vrgeretur. Sed cùm illi sorderent amplexus hominis mortalis & corruptibilis præ desiderio & amore Iesu Christi sponsi immortalis, rogauit Dominum, vt turpem & deformem ipsam efficeret, atque ità ab eius appetendo coniugio omnes absterrerentur. Mox exaudita est, & oculus eius crepuit, & instàr aquæ liquefactus est. Tum verò permissum est ei nuncium remit-

Abhorret à nuptijs.

remittere procis omnibus, & Christo se virginem consecrare. Itaque tribus assumptis puellis, abijt ad Machillam episcopum, sancti Patritij discipulum: qui vt eam conspicatus est, vidit columnam ignis supra caput illius. Perlectis autem precibus, Brigida virgo submittens caput, pedem altaris ligneum sua manu contigit, & mox lignum illud viruit, & oculus eius sanitati est restitutus, cùm velum accepisset. Accipit sacrum velamen.

Longum est enarrare, quæ per illam Dominus efficere dignatus est in testimonium eximiæ sanctitatis eius, mira & stupenda opera. Coxit quandoquè cereuisiam ex materia exigua, cùm Pascha aduentaret: eamque coctam, per decem & octo vicinas distribuit ecclesias, ijsque omnibus per octo Paschæ dies abundè suffecit. Eodem Paschate quidam leprosus ab ea vaccam sibi donari petijt. At illa cùm vaccam non haberet, sic ei locuta est; Vis, rogemus Deum, vt te hoc lepræ morbo absoluat? Tum ille: Nihil verò est, inquit, quod ego magis velim & optem. Mox sancta virgo aqua benedicta corpus eius adsperst, & abscessit lepra: illeque Deo, vt par erat, gratias agens, cum sancta virgine ad supremum vitæ permansit diem. Parùm cereuisiæ multis sufficit. Curatur leprosus.

Duę virgines paralysi vexatę, à S. Brigida aquam benedictã cum sale accepêre, ijsque vsæ, sanas se viderunt, & in Dei laudes proruperunt. Duo Britones oculorum lumine destituti, leproso ministro illos ducente, ad ostia ecclesiæ eius peregrè venerunt, eiusque precibus salutem sibi restitui precabantur. At illa iussit eos parumpèr expectare, cibumque in domo hospitali sumere, donèc ipsa Domino pro illis preces offerret. Illi verò indignatione commoti, Tuæ, inquiunt, gentis ægros sanas, nos autem tanquàm aduenas & peregrinos negligis. Illa audito hoc conuicio, exit ad eos, & aqua benedicta in illos adsperta, cæcis lumen, leproso corporis munditiam restituit. Paralyticę. Duo cęci & leprosus.

Virgo quædam ab illa inuitata cùm mensę assideret, S. Brigida dæmonem illi propè assidentem vidit. Ait autem virgo; Vellem & ego, modò possit fieri, videre illum. Non est isthuc, inquit Brigida, impossibile: sed priùs oculos consigna tuos, vt eius adspectum ferre queas. Illa signo crucis munit oculos, videt satanam aterrima specie, immani & vasto capite, & per foramina & rimas omnes capitis flammas fumosque erumpentes. Tum Brigida, Loquere, ait, nobis dæmon. At ille, Non possum, inquit, tibi loqui sancta virgo, nec tamen tua iussa contemnere, quandoquidem tu præcepta Dei non contemnis, & pauperibus ac infimis quibusque affabilem te præbes. Cur verò, ait S. Brigida, huc accessisti? Apud viginem hanc, inquit, demorandi mihi & spatium & opportunitatem præstat eius desidia & torpor. Conuersa ad virginem S. Brigida, Vide nunc, inquit, quem tam multis annis apud te foueris: atque ex illa die liberata est virgo ab illo nequam spiritu. Quædam mulier poma attulit sanctæ virgini Brigidæ: simul autem accedebant leprosi, stipem ab ea emendicantes. Iussit ergò poma illa dari miseris. At mulier id audiens, poma ad se retraxit, dicens; Non leprosis hæc mála attuli, sed tibi & virginibus tuis. Displicuit id sanctæ virgini, aitque ad illam; Non rectè facis, dum hoc misericordiæ officium impedis. Itaque arbores tuas nóueris æterna sterilitate damnatas. Abijt mulier, & eccè hortum suum, quem pomis plenum reliquerat, vacuum inuenit, & deincèps perpetuò sensit sterilem. Arbores sterilescunt.

Fœmina quædam filium ex ipsa natum, ex episcopo Broone, qui S. Patritij discipulus fuit, concepisse se sceleratissimè mentiebatur. Cùm ille verò ab hac culpa alienum se affirmaret, S. Brigida mulierem accersiri iubet, eique dicit; Ex quo infantem hunc sustulisti? Respondit illa; Ex episcopo Broone. Mox sancta virgo ori eius signum salutaris crucis impressit, procacisque caput cum lingua intumuit. Porrò S. Brigida infantis consignans linguam, ait; Dic nobis, infantule, quis est tuus pater? Stupenda res! aperit os infantis, qui quondàm Balaam asinæ loquendi præstitit facultatem, aitque paruulus; Episcopus Broon non est parens meus, sed deformis ille & vilis homuncio, qui in populo extremo sedet loco. Itaq; omnes Deum laudant, & mulier agit pœnitentiam. Dæmoniacus quidam ad sanctam virginem adducendus erat. Vbi id sensit malus dæmon, in terram se prosternit, dicens; Non me patiar ad illam adduci. Nôsti, inquiunt, vbi illa degat? Equidem nóui, ait, nec ibo illuc. Cùm igitur hominem obsessum loco mouere non possent, miserunt quendam oratum sanctam Brigidam, vt ad liberandum miserum accedere non grauaretur. Venit illa, & cùm procùl adhuc abesset, eius præsentiam ferre non sustinens impurus spiritus, fugit ab homine. Num. 22. Infans loquitur. Dæmoniacus liberatur.

Filia cuiusdam principis Deo perpetuam vouerat virginitatem: sed pater inuitam

compulit inire coniugium. Vbi tempus nuptiarum aduenit, essentque iam instructæ epulæ, puella fugiens, ad S. Brigidam se recepit. Eam verò pater insecutus est: cuius equitatum vt vidit S. Brigida, signum crucis terræ impressit, & omnes illi cum suis equis instàr statuæ mansêre fixi & immobiles. Sed patre resipiscente, & agente pœnitentiam, soluti sunt: porrò puella, relicto seculo, Christo se, vt erat pollicita, virginem consecrauit.

Multa edit miracula. Multos sancta virgo claudos, leprosos, dæmoniacos, varijsque affectos morbis curauerat, cùm eccè veniunt ad eam duo leprosi, cum lachrymis ipsam rogantes pro corporis bona valetudine. Orauit virgo pia, & cùm aquam benedixisset, iussit vt se inuicem illa aqua abluerent. Lotus vnus, sanus effectus est: cui cùm diceret sancta virgo, vt socium lauaret, & ille suam iactitans sanitatem, alterius lepram contingere nollet, sensit mox diuinam vltionem, totoque corpore lepra percussus, socium suum vidit benè sanum & incolumem: siquidem illum sancta Brigida mundârat.

Vehebatur quandoquè curru sancta virgo, & auriga petebat copiam ducendi curru per agrum hominis cuiusdam, qui illum sepe illum muniebat. Quāuis autem S. Brigida aurigam iuberet discedere ab agro, cùm vir ille transeundi copiam negâsset, at tamen auriga cœptum vrgebat iter, sed repulsus est à viro, illius equos verberante. Porrò non dormitauit vltio diuina, quæ illum miserum & durum hominem repentè extinxit.

Rogauit Duptacus, pater sanctæ Brigidæ, vt ad regem Laginensium accederet, & peteret vt gladius, quem iam suprà diximus ab illo rege datum fuisse Brigidæ, vt illum Duptaco daret, perpetuò posset apud ipsum Duptacum permanere. Abijt virgo sancta ad regem, & petijt non solùm gladium, sed etiam vnius è seruis regijs manumissionem. Ait autem ad illam rex; Si ego tibi præstitero quæ postulas, quid mihi datura es? Respondit Brigida; Si vis, vitam æternam dabo tibi, oraboq; Dominum, vt posteri tui semper regiam obtineant dignitatem. At ille, Vitam, inquit, quæ sub adspectū non cadit, nō appeto: nec mihi curæ sunt filij, qui post me futuri sunt. Alia verò duo mâlim, vt mihi liceat in hac vita, cuius amore teneor, in multam ætatem degere, & quandocunquè bellum suscepero, in eo victorem euadere. Etsi autem hæ preces hominis erant valdè huic mundo dediti, at tamen sancta virgo, Quæ petijsti, inquit, pro voto dabuntur tibi. Non multò pòst cum paucis ille contra multos pugnam initurus abijt, & cùm S. Brigidæ implorâsset patrocinium, ab hostibus victor reuersus est.

Animus regis planè deditus huic mundo.

Accepit quandoquè è manu episcopi sacrosanctam Eucharistiam, & eccè videt in calice, quem puer episcopi tenebat, deforme portentum, videlicet hirci vmbram. Itaque noluit è calice illo bibere, & quid vidisset, indicauit episcopo. Tum verò episcopus ait ad puerum; Ecquidnam feciſti? Da gloriam Deo, & ingenuè confitere. Ille igitur confessus est se furto abstulisse vnum ex hircis illius, eiusque partem comedisse, cumq; animi dolorem & pœnitentiam lachrymis testatus esset, vocata Brigida, nihil iam hirci in calice vidit. Erat inter puellas eius quædam turpi capta amore viri cuiusdam, in quem oculos incautè coniecerat, qui illius itidèm impuro tenebatur amore: iamque pollicita erat, se certo tempore ad illum venturam. Itaque vbi sensit Brigidam sese quietidedisse, surrexit è lecto, & libidinis accensa flammis, cœpit miro quodam cogitationum tumultu exagitari. At tamen præpotentis Dei & sanctæ Brigidæ timore retenta, obnixè Dominum precabatur, vt in tanto periculo, tantoque salutis suę naufragio ipsi opem ferre dignaretur. Incidit tandèm menti eius salubre consilium, accensoque igniculo, illi pedes admouit, ignibusque extinxit ignem, & ardorem libidinis corporis dolore superauit. Nihil verò horum latebat S. Brigidam, cui diuinitùs erant omnia reuelata? tacuit autem, vt puellæ posset constantia probari. Porrò manè illa sanctæ Brigidæ aperuit quid fecisset, audiuitque rursùs ab ea; Quandoquidem hac nocte egisti viriliter, & pedes tuos adussisti, neque libidinis ignis in hac vita nocebit tibi, neque gehennæ flammis comburéris: moxque eius pedes adeò sanauit, vt nullum adustionis vestigium in eis apparéret.

Puella egregiè extinguit libidinis flāmas.

Miraculū,

Messis tempore quodam die manè vsque ad vesperum tanta vis imbrium è cælo ruit, vt nulli messores quicquam in demetendis frugibus possent efficere: solius Brigidæ messores ne pluuiæ quidem gutta attigit. Puerum ab ipso matris vtero cæcum suis precibus illuminauit: aquam mutauit in cereuisiam, sitientibusque leprosis abundè potan-

Item aliud.

Plura alia.

potandam obtulit: lapidem edito crucis signo in salem conuertit, & indigenti hilariter dedit.

Erat vir quidam incredibili ingluuie, & ingenti corporis robore. Orauit pro illo S. Brigida, & viribus quidem corporis nihil detractum est; sed ad communem hominum cæterorum edendi bibendique mensuram redactus est. Reus quidam ducebatur ad supplicium. Eius miserta sancta virgo, rogauit Dominum, & diuinitùs accepit argentum, quod cùm regi obtulisset, misero illi vitam impetrauit. Daria virgo oculis capta, sanctæ Brigidæ dixit; Benedictionem impertire oculis meis, vt pro voto liceat mihi cernere mundum hunc visibilem. Fecit Brigida, vt erat rogata, & illa statìm vidit. Verùm præ mentis interiori luce, mundi huius lumen fastidiens, rursùs orauit S. Brigidam, vt iuberet pristinam in eius oculos recidere cæcitatem, ità dicens; Tanto quisque maiori Dei præsentia perfruitur, quanto huic mundo absentior est. Orauit denuò sancta Brigida, & mox illa videre desijt. Mulier nobilis è Scotia, filiam habuit à natiuitate mutam. Eam cùm esset annorum duodecim, duxit ad S. Brigidam: quæ apprehensa puellæ manu, ait; Vis Christi amore corporis seruare integritatem & virgo permanere? Nesciebat verò puellam esse mutam. Vt autem mater eius dixit, eam respondere non posse, ait Brigida; Ego verò manum eius non priùs dimittam, quàm illa mihi responsum reddat. Mox puella ità locuta est; Faciam, quicquid iusseris. Permansit igitur virgo, & præterea vsque ad supremum vitæ diem nulla fuit illa eloquentior. Fluuium quendam sancta Brigida suis precibus aliò auertit, qui etiam vsque in præsens tenet cursum illum. Aues & anates sæpè ad se accersitas, manu palpare solebat, & indè rursùs dimittere.

Ingluuiem hominis sanat.

Cæca illuminata, rursùs vt redeat cæcitas, optat.

Muta loquitur.

Nouem viri inter se nefanda coniuratione conspirârant in hominis cuiusdam necem, quem Calendis Iulij perimere constituerant. Multùm apud illos egit sancta virgo, vt ab immani scelere illos reuocaret? Sed cùm verbis nihil efficeret, ad precandum pro illorum obcæcatione Dominum se contulit. Vident igitur illi speciem hominis, quem insectabantur, & existimantes illum esse, gladijs & hastis confodiunt? reque peracta tanquàm post triumphum cum cruentis armis, redeunt ad Brigidaam: à qua cùm se non hominem, sed phantasma iugulâsse didicissent, ad sanitatem & meliorem mentem se receperunt. Nimij operis fuerit, singulatìm referre res gestas omnes huius admirandæ virginis. Tandèm post multos pro Christo susceptos & exantlatos labores puellam alumnam suam ad se acciuit, eique sui obitûs indicauit diem, quo adueniente, felicem Christo spiritum reddidit anno salutis 518. vt habet Sigebertus, vel 522. vt apud Marianum Scotum legitur, qui eam scribit in Hybernia diem suum obijsse.

Felix obitus S. Brigidæ.

VITA S. SEVERI RAVENNATIS EPISCOPI, EX VETVSTO QVODAM MANVSCRIPTO CODICE, *mutato stylo descripta per F. Laur. Surium: idq; strictiùs atq; comprehensiùs: plerunquè etiam paraphrasticôs.*

SEVERVS insigni Italiæ oppido Rauenna ortus est, potestq; de illo dici, quod de beatissimo Pontifice Gregorio, Vndè genus duxit, summum conscendit honorem. Moribus valdè inculpatis vixit, plenus columbina simplicitate: & quidem cum S. Tobia pauperem gessit vitam, sed erat diues in Christo, illius diuino timori semper inhærēs. Vxorem duxit, & cum ea castum coluit matrimonium, victum quotidianum suo sibi labore parans. Textorem enim fuisse, veraci relatione constat. Accidit interea, vt Rauennæ episcopus ex hac vita migraret, & ecclesia illa pastore orbaretur. Conueniunt igitur frequentes episcopi & ex propinquis & remotis locis, vt tantæ ciuitati pontificem solito more præficerent atque consecrarent. Illis verò congregatis, Seuerus domì laborans, vxori suæ dicit; Vadam ocyùs, & videbo quis sit futurus antistes noster. Cui vxor; Sede hîc, inquit, & tuum negocium age. Nam si velis vacare ocio, non erit idin rem nostram. Siue verò tu illic ad-

1. FEBRVAR.

Patria S. Seucri.

Tob. 4.

Ducit vxorem, & est textor.

sis, siue domi resideas, te pontificem non creabunt. Ille porrò, Liceat mihi, ait, cum bona pace tua illuc ire. Respondit coniunx: Fac vt lubet: nam sine dubio simulatquè eò fueris ingressus, episcopus ordinaberis. Dixit hoc illa falsè & irridiculè: sed vir Dei illicò abijt, & veniens in ecclesiam, vbi erat populus cum sacerdotibus congregatus, quòd esset vili & deformi opertus habitu, post templi ostium latitabat. Precibus verò pro more absolutis, eccè columba niue candidior è cælo descendens, eius capiti insidet. Id ille conspicatus, columbam à se abigit: at illa per aëra circunuolitans, tertiò redijt super caput eius, tanquàm in columba diceret Spiritus sanctus: Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum & contritum spiritu, & trementem sermones meos? Ea autem res stuporem attulit omnibus, qui ibi tum aderant è clero & populo, & in commune laudes gratesque egerunt Deo, bonorum omnium largitori.

Columba eius latitantis capiti insidet. Esai. 66.

Ordinatur Episcopus.

Matth. 19. 1. Cor. 1.

Mox igitur productus est è suo latibulo vir sanctus, & vel inuitus raptus ad sedem pontificiam, vnctusque oleo exultationis & vnguento sacri chrismatis, vt fieri solet ad eam dignitatem vocatis. Poterat tum dici illud ex euangelio: Apud homines hoc impossibile est: apud Deum autem omnia possibilia? & illud ex Apostolo: Ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, vt ea, quæ sunt, destrueret. Vbi verò illud tantum munus beatus Seuerus accepit, in illo exequendo se planè irreprehensibilem exhibuit, locumque prorsùs in eo non habuit, quod vulgò iactari solet, Honores mutant mores. Quotidiana enim virtutum illi accedebant incrementa, & spiritus sanctus, quo authore id erat officij adeptus, apostolicis cum operibus fecit conspicuum.

Patitur ecstasim.

Quodam die cùm sacra Missarum solennia eo more, quo solent pontifices, celebraret, ea hora, qua lectio ex Apostoli epistolis erat recitanda, extra sese vir sanctus rapitur, & altari assistens, somno suaui correptus videbatur. Sed cùm iam longior mora intercederet, ministri altaris eum existimãtes de improuiso obdormiuisse, celeriter accurrunt, sacrasque concutientes vestes, eum excitant. Quid habes, inquiunt, pater? Tam multus te populus expectat, & tu sopore deprimeris? Ille subitò ad se reuersus, velutì substomachans nonnihil, ait ad eos: Quid facitis, fratres? cur me interturbare voluistis? Ego etsi vobiscum hîc corpore fui, at spiritu alibì versabar. Tum verò illi multa instantia ab eo percontati sunt, vbinàm interea fuisset. Quibus ille respondit, Ignoscat vobis Deus, filioli, quòd me adeò attonitum reddidistis. Ego eram in sancta Mutinensi

Geminiani Episcopus Mutinen.

ecclesia, & animam coëpiscopi mei Geminiani Domino commendabam, manisq; illic, donèc humatum esset corpus illius. His auditis, Rauennates clàm mittunt celeres nuncios ad Mutinenses, quo in statu sint res Geminiani, exploraturos. Qui vbi Mutinam venêre, ante omnia percontantur de salute episcopi? discuntq; è ciuibus, ante aliquot dies illo se egregio pastore & Pontifice suo esse destitutos: addebant verò ciues: Certè Dominus Seuerus archiepiscopus vester, immò & noster, illo decedente, præsens hîc adfuit, eiusque animam Deo ritu pontificio commendauit, nec abscessit, donèc eius corpus esset sepulturæ datum. Deindè verò ab oculis nostris repentè ablatus est. His auditis, celerrimè nuncij Rauennam repetunt, & ciuibus suis omnia explicant, deprehensumq; est ex diligenti collatione, eo tempore mentis stuporem sanctum Seuerum pertulisse, quo S. Geminianus migrauit ad Dominum.

Vxor mortua cedit filiæ in sarcophago.

Filia beatissimi viri in ętate iuuenili mortua est. Iam antè è viuis eius mater excesserat, volebantque eam in eius monumento reponere. Vt autem viderunt angustiorem esse loculum, quàm qui vtriusque corpusculum capere posset, mœsti aiunt ad Seuerum episcopum: Quid pater sancte facturi sumus? Vidésne sarcophagi angustiam? Tum verò sanctus pontifex ad vxoris quondàm suæ extinctum corpusculum conuersus, Quid mihi, inquit, molesta es mulier? Cur non das locum filiæ tuæ? Accipe, quod quõdam vtero gessisti, & noli esse tenax nimiùm locelli tui. Ad has beati viri voces tanta celeritate corpusculum illud in partem aliam secessit, vt vitali præditum spiritu, citiùs mouere se non potuerit, longumque filiæ spatium concessit.

Veniendum nunc est ad obitum sancti viri, & quemadmodùm ex his seculi ęrumnis subtractus, ad illam supernæ patriæ beatitudinem commigrârit. Erat iam prouectę ætatis multa canitie venerabilis, diemque obitûs sui ex diuina reuelatione longè antè cognouerat. Itaque die quodam sanctissimum Missæ sacrificium offerens, transitum suum ex hoc mundo ad patriam cælestem, saluberrima sacramentorum cælestium perceptio-

ceptione communiuit, conuocatoque ad se totius vrbis clero & vtriusque sexûs populo, iuxta Ecclesiæ morem, de integritate catholicæ fidei, de fraterna charitate & dulcissima animorum consensione seruanda & colenda, pro data ipsi diuinitùs sapientia, prolixum habuit ad eos sermonem. Eo absoluto, impertitaque illis pace & benedictione, stola pontificali indutus, populique mœrentis frequentia vndiquè vallatus, suum sibi iubet aperiri sepulcrum. Quod cùm illi fecissent, viuus in illud ingreditur, miraque authoritate inter coniugem & filiam medium se collocans, clara voce & vultu viuido vale vltimum dicit filijs suis, feliciter iam in Domino obdormiturus, marmorque impoui monumento iubet. Sicque post fusas aliquandiù preces, sanctam animam suo reddit creatori, plenus & dierum & meritorum. Incidit eius obitus in ipsas Februarij Calēdas. Viuus ingreditur sepulcrum, & decedit,

In signum autem eximiæ sanctitatis, ad tumulum eius innumera, humanumq; modum excedentia diuinitùs eduntur miracula. è quibus vnum adscribemus, quod huius historiæ author sua ætate factum assevérat. Mulier quędam Rauennâs filiolum habuit quotidiana febre immodicè diuexatū, cui vt celerior posset reformari salus, & dolores illi acres remitti, mater illū offerre decreuit Deo ad sepulcrum beatissimi Seueri. Cùm igitur eò peruenisset vnà cum filio & amicis, prostrauerunt se humiliter Deo sanctoq; Seuero, attentiùs pro paruuli sanitate orantes. idque adeò, vt spe bona incitati, in templo in precibus pernoctare statuerent. Interìm verò præ nimia defatigatione omnes somno correpti, pueri illius voce lachrymabili rursùs excitantur. Eccè autem dum circunspiciunt, vident lampades priùs extinctas luculenter ardere. eoque miraculo obstupefacti, gratias agunt Deo, & sancto eius confessori Seuero. Porrò mater ex puero scisscitatur, quid ipsi accidisset. Tum ille coram omnibus dixit; Vidi ex hoc sepulcro progredientem senem quendam pontificali habitu indutum, niueis capillis decorum, vultu angelico admirabilem. Is verò me tetigit, & vehementer expaui. simulque morbus omnis confestìm euanuit. Quo tempore vir sanctus claruerit, author historiæ dubium relinquit. sed Volaterranus Commentariorum Vrbanorum Lib. 19. testis est eum sub Iouiniano principe, itemque sanctum Geminianum Mutinens. episcopum, cuius est suprà mentio habita, floruisse. Puer curatur à febre.

PARS HISTORICA SERMONIS BEATI PETRI DAMIANI DE SANCTO *Seuero episcopo.*

AVdistis, fratres charissimi, ex beati Seueri, dum legeretur, historia, qualiter illum Deus de lanificij ergodocio sustulit, quàm mirabiliter illum non solùm prēter opinionem omnium ciuium, sed etiam suû, ad arcem Pontificatûs elegit. Audîstis, pauperculum hominē à Deo mundi diuitibus anteferri. Audîstis, abiectum & humilem super potentatus nobilium cum gloria sublimari. Audîstis Spiritum sanctum sapientes seculi contemnentem, simplicem hominem eligētem, ornatos vestibus trāsuolantem, in panno sum & squalidum, quasi in amicum familiarem, & olìm sibi notissimum, descendentem. Alia Dei atque hominū iudicia.

Libet autem, dilectissimi, ad illud pulchrum spectaculum totos interiorum luminum radios diligenter expandere, & omnipotens Deus quàm diuerso modo ab hominibus iudicet, inquantùm mihi possibile est, studiosè pensare. Conueniunt vniuersi ciues ad oratorium, descendit Spiritus sanctus in columbæ specie super populum congregatum. Multa inferiùs corda, vnus desupèr inspector. Præstolantur isti, magnum aliquem ex diuitibus eligi. considerat ille, quis ex omnibus maximè valeat diues virtutibus inueniri. Isti apud se præferunt eruditam linguam, luculētum sermonem. ille autem animum simplicem & cordis humilis puritatem. Hinc populus visu plebeios præterit, ad primates verò, quis eorum maximè eligatur, attendit. indè autem excelsus Dominus humilia respicit, & alta à longè cognoscit. Hinc multi sibimetipsis illud sacræ dignitatis culmen exoptant, & garrulo silentio intra conscientiam clamant; O si columba veniat super me, ô si Deus eligat me. Putas ego ero electus? Putas mihi dabitur Episcopatus? Indè aût ille scrutatur renes & corda, qui finxit singulatim corda eorum, qui intel- Psalm. 137. Psalm. 7. 32

intelligit omnia opera eorum. Et quidem aderant ibi multi, vtpotè in egregia ciuitate, alij quidem frementium equorum glomeratis greſſibus incedere ſoliti, alij claris natalium titulis inſigniti, alij precioſarum veſtium nitore cõſpicui, alij crebris obſequentium militum cuneis conſtipati, alij omnibus his mundi muneribus multipliciter prędi-
ti, alij alijs rebus pro ſua poſſibilitate dotati. Sed omnipotẽs Deus, qui corda hominum ſubtiliter intendebat, quod olim per Prophetam dixerat, ſine aliquo vocis ſtrepitu ite-
Eſa. 66. rùm repetebat: Super quem requieſcet Spiritus meus, nisi ſuper humilem, & quietum, & trementem ſermones meos? Videbat populus in aperto loco columbam cælitùs expectantem. Adſpiciebat illa Seuerum pauperculum, poſt ianuam latitantem. Qui enim ſe hominibus abſcondebat, diuinæ maieſtatis intuitum declinare non poterat. Quid eſt hoc, beate Seuere, tam pauper, tam diues, tam humilis, tam ſublimis, tam pannoſus, tam glorioſus, apud iudicia humana deiectus, ex diuina prouidentia inuiſibiliter ſubli-
Latére niti- tur S. Seue- rus, ſed non poteſt. matus? Cur te abſcõdere níteris, qui ad hoc proueheris, vt ad virtutis exemplum omnium oculis proponaris? Cur vultus hominum erubeſcis, qui diuinæ maieſtatis conſpectui præ omnibus placuiſti? Videlicet idcircò abſconderis, vt videas, & non videaris: videas ſcilicet columbam pro admiratione, non videaris autem pro veſtium fœditate. Agè iam manifeſtare in publicum, procede ad medium, & Chriſtianæ familiæ ſuſcipe
Matt. 5. villicatum. Exeat margarita de ſterquilinio, vt in ſummi regis fulgeat ornamẽto. Non lateat vlteriùs lucerna ſub modio, ſed ſuper candelabrum poſita, omnes qui in domo ſunt, ſplendoris ſui luce perfundat. Paſce igitur Dominicum gregem, & ſuper ouile Chriſti curam exhibe paſtoralem. Tibi Chriſtus eccleſiam ſuam committere iam decreuit, quam inæſtimabili ſui ſanguinis precio comparauit. Suſcipe egregiæ adminiſtrationis officium, vt de commiſſi talenti fœnore auctum referas lucrum. Nec expauescas ignorantiam literarum, non dubites de incompoſitorum enormitate ſermonum, quia ille, qui promouet te, ſine legendi labore inſtruet te: qui tibi doctrinæ committit officium, docendi etiam ſuggeret incrementum. Summum quippe eſt verbum, quod tibi ſeminandi verbi exhibet miniſterium. Hoc Verbum tibi, tuisque ſimilibus per ſe-
Matt. 10. metipſum dicit: Cùm ſteteritis ante reges, &c. Et iterùm: Non vos eſtis qui loquimini,
Ibidem. ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis.

Columba inſidet capiti eius. Quid plura? Tandèm venit columba, & mirantibus cunctis, dilectum ſibi caput inuiſit. Et certè iam olim in eius pectore inuiſibiliter erat, in cuius nunc verticem corporaliter deſcendebat. Sed quid iam fugitiuus Dei faceret? Quò ſe verteret? Quod ſibi latibulum tutius inueniret? A conſpectu omnium fugit, valuas oppoſuit, ad videndum ſibi ſolas poſtium rimulas dereliquit. Sed qui humanos adſpectus auertere potuit, columbini acumen intuitûs non euaſit. Videt ſe deprehenſum, conqueritur intra ſe, nil ſibi profuiſſe confugium. Veruntamen adhuc ſuſpicatur deceptam errare columbam, nec poſſe in tanta hominum multitudine certam eligendi notare perſonam. Tertiò igitur ad ſe volitantem agitatis manibus repulit: & ſic in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis benedictionem ſuæ conſecrationis accepit.

O nouum & inauditum promotionis ordinem. O admirabilem egregij Pontificis dignitatem. Nam quid aliud fuit, in caput beatiſſimi viri columbam tertia vice deſcen-
Oleum ſanctæ vnctionis ritu Eccleſiaſtico, quoliniuntur manus. dere, nisi patenter illum in Patris, & Filij, & Spiritûs ſancti nomine conſecrare? Et quid aliud fuit, eandem columbam à ſe exturbando, manibus tangere, nisi ex Eccleſiaſticæ inſtitutionis ordine, in ipſis manibus oleum ſanctæ vnctionis accipere? Nam quòd columba in ſanctiſſimi viri caput illapſa deſcendit, officium manûs impoſitionis impleuit. Quòd autem ſacris ſe manibus tangi permiſit, ipſas manus ſancti Spiritûs vnctione ſignauit.

Suſcepto igitur Pontificatûs officio, beatus ille Seuerus, non magis ex ordine Eccleſiaſticæ dignitatis aſſcendit, quàm in arcem quoquè ſummæ ſanctitatis excreuit.

SANCTI

SANCTI MARTYRIS TRYPHONIS VITA,

Authore Simeone Metaphraste.

CVM Dominus & Deus & Seruator noster Iesus Christus, 1. FEBRVAR.
postquàm Deus & homo ad homines aduenisset, & tertio die à mortuis surrexisset, & ad patrẽ cum gloria esset assumptus, in discipulos effudit spiritum sanctum, & eos diuina Acto. 2.
cognitione impleuit & virtute, ex eius plenitudine accepit vniuersa terra, & omnes homines fuerunt participes doni, quod ex eo emanabat: & liberati quidem sunt à tenebris Mundus ad Deum conuertitur per Apostolos.
ignorantiæ & cultûs simulacrorum: veræ autem luci Dei cognitionis euasêre familiares. Nam cùm non secùs àc diuina & luce micantia fulgura, per omnes fines percurrẽtes, & non paruam adferentes illuminationem, egressi essent Apostoli, eorum qui videbãt, illustratos oculos, ne momento quidem temporis mox siuerunt sedere in tenebris. Alius autem aliam orbis partem sortiti, cùm omnem gentem, regionem & ciuitatem sibi distribuissent, eis iniecerunt veram scintillam veritatis. Quæ paulatìm per eos, qui apti erant, accensa, in claram & sublimem euasit facem.

Hoc principium cùm accepisset fides, ad tantum processit splendorem, vt consumptis profundis tenebris ignorantiæ, in diuinæ lucis statum omnia transmutauerit. Huius post Apostolos causæ & authores fuêre diuini martyres: qui cùm velutì semen lucis ab Martyres orbem totũ illustrant.
eis accepissent, deindè tanquàm violentis ventis traditi tentatoribus, id non solùm non extinxerunt illatis iniurijs, sed etiam varijs tormentis effecti clariores, ipsi quidem tanquàm lucida sidera, decęterò sunt collocati in cęli firmamento, quod percipitur intelligentia. Illinc autem clarissimè refulgentes, terræ vniuersę lucem prębent. Ex his vnus est etiam beatus Tryphon, qui à diuinis & in quas non cadit interitus, delicijs nomen sortitus, frugiferum germen horti deliciarum. Qui è Phrygia quidem primùm fuit editus, vico verò Campsade, qui est vicinus ciuitati Apameæ. A pijs autem parentibus ortus magìs pius filius, ab ineũte ætate visus est Deo adeò esse gratus, vt iudicatus sit idoneus ad ministrandas operationes spiritûs. Quamobrem varij quidem morbi fugiebant Tryphonis patria. Claret miraculis.
à corporibus: dęmoniorum verò vniuersa hominibus infesta natura, solo nomine Tryphonis flagellata, vel potiùs vsta virtute eius, qui in eo erat, spiritûs, fugabatur quidem ab hominibus, abigebatur autem in intima deserti penetralia. Atque omnia quidem recensere miracula, quæ ab eo facta sunt, non est præsentis temporis. Cùm vnius autem in prębsentia fecero mentionem, per quod gratiæ, quæ in eo erat, virtus possit esse euidens, ad martyrium pręclari athletæ me conferam.

Anno 225. post Augusti mortem, Gordianus accipit sceptra Romani imperij, vir quidem gentilis religione, sed Christianis non adeò grauis. Non enim is, sicut reliqui, mouit persecutionem aduersùs Christianos. Ei nascitur vnica filia, corporis quidem specie & pulchritudine insignis, ingenio autem & intelligentia fœminas, quæ erant suo tempore, superans: neque vlli cedebat in doctrina literarum. Quocircà magnoperè contendebant parentes, vt eam integram & illęsam conseruarent. Primos verò ciuitatis, qui eam ambiebant, magna vrebat æmulatio: ipsa autem in munitis locis clausa, diligenter & tutò custodiebatur. Vt verò à ciuitate Romanorũ sanctus cognosceretur Tryphon, vel potiùs vt Christus in eo laudaretur, repentè exęcrandum dęmonium dictam Cęsaris filiam inuadens, eam impudenter vexabat, assiduè discerpebat, in aquam & ignem proijciebat, & omni ratione eius vitæ insidiabatur. Atque dubitabant quidem omnes sapientes, hęrebantque & manebant planè attoniti medici, videntes affectionem esse miserabilem, non valentes autem ei omninò opem ferre. Animo verò anxius erat pater, affectioni nusquàm vllum inueniens auxilium: tristis erat, ęgrè ferebat, tabescebat, donèc ipse malus spiritus, maiori scilicet potestate coactus, suum inuocabat expulsorem: suum quidem percussorem, puellæ autem, quæ ab eo vexabatur, appellabat curatorem. Nisi, inquit, accesserit Tryphon, puellam non cessabo terrere: ab ea non recedam, nisì videro aduenisse Tryphonem. Filia Gordiani Augusti arripitur à dæmone.

Protinùs ergò iussis exeuntibus Imperatorijs, missisque frequentibus literis, vniuerso autem orbe terræ ferè percurso ad inquirendum Tryphonem: & multis quidem mul-

multis è locis emissis ad eos euocãdos, qui hoc appellarentur nomine, nihil autem valentibus efficere, peruenit etiam ad partes Phrygiæ hęc inquisitio. Significatur deindè is, qui quęritur, agere in vico Campsade: inuenitur propter paludem lacûs, qui est situs prope eum locum, anserum curam gerens. Confessus autem is, qui quęrebatur, se esse Tryphonem, statìm quidem transmittitur per eos, qui ipsum inuenerunt, ad Prefectos Pompeianũ &*Potestatum. Ipsi verò cùm eum equis publicis protinùs imposuissent, Romam transmiserunt ad Imperatorem. Atque ille quidem iter rectà confecit: agebat autem tunc ferè ætatis annũ decimum septimum. Malignus verò spiritus cùm eius sensisset aduentum, tunc grauiter vexabat, & per puellam efferuescebat: & sępè eiulans clamabat se non posse ampliùs eius corpore vti habitaculo: propè enim adesse, qui potenti manu eum expellat. Adhuc enim, inquit, tres dies, & accedit Tryphon, qui in nos accepit potestatem. Cùm sic multùm clamâsset, & eam discerpsisset, exijt.

for. * Prætextatum.

Nota ętatẽ.

Tertio verò die ab excessu dæmonis, Romam quidem venit sanctus, adducitur autem repentè ad Gordianum. Quem cùm lubenter excepisset, agnouit eum esse, qui Gordianam suam filiam curauerat, ex aduentu conijciens præfixum terminum trium dierum. Vt res verò esset certior & euidẽtior, rogabat vt dęmonem oculis videndum produceret, & eum interrogaret. Sex itaque dies ieiunio & intensis ad Dominum nostrum Iesum Christum vir sanctus vacans precibus, illucescente septimo, iam desuper maiorem & validiorem aduersùs dæmones consequitur potestatem. Nam cùm nox quidem procùl abesset, sol autem suis radijs in terra subrideret, aderat quidem Imperator, aderant omnes satellites & qui eius parebant imperio, ab eo petentes, vt viderent aliquid admirabile. Diuinus autem Tryphon cùm esset plenus diuino spiritu, in ipso verò immundum quoquè illùm spiritum intueretur intelligentia: Tibi dico, inquit, in nomine Iesu Christi, appare ijs, qui adsunt, & eis ostende tuam turpitudinem & imbecillitatem. Simulatquè autem hoc dixisset, eccè tanquàm canis adspectu deformis, niger colore, oculos habens tanquàm ignẽ emittentes, & caput humì defixum, coram omnibus apparuit.

Ieiunio & precib⁹ obtinet maiorẽ aduersùs dæmones potestatẽ.

Dæmon appáret.

Cui, qui precatus fuerat, Dei seruus: Dic, inquit, execrande, quis te misit? Quis permisit, vt hanc inuaderes adolescentulam? & quomodò cùm sis talis, nempe tenebrosus & imbecillus, & plenus omni probro & dedecore, adeò audes contemptui habere & vexare, quod factum est ad Dei imaginem? Dæmon autem respondens, Mittor, inquit, à meo patre. Dicebat verò esse sibi patrem, authorem & causam malorum, qui etiam appellatur satan, & ab eo iussum esse hanc puellam torquere. Et quænam est ei potestas, rursùs dicit Tryphon: malitiæ, inquam, principi aduersùs figmentum, quod constituit omnipotens bonitas & munijt sancto spiritu? Ille autem canis, etiamsi nollet, diuina tamen quadam operatione vera respondit omnibus audientibus: Nos nullam habemus potestatem in eos, qui sunt pij in Deum omnipotẽtem, & in eius Christum, pro quo Petrus & Paulus hìc pręclarum suscepêre martyrium. Eos verò reuerentes fugeremus, nisì nobis esset permissum alicui extrinsecùs leuem aliquam adferre tentationem. In eos autem omninò vires nobis vigent, & in eos tyrannidem obtinemus, qui suo animi proposito sectantur opera, quæ sunt nobis grata. Maximè verò grata nobis opera sunt, cultus simulacrorum, blasphemia, adulterium, veneficium, inuidia, cędes, superbia. Per hęc enim & quæ ea consequuntur, homines sua sponte nobis effecti familiares, suis factis tanquàm laqueis implicantur: & ab eius quidem, qui ipsos fecit, alienantur bonitate: illaqueantur autẽ nostris maleficijs. Cùm hęc ab eo dicerentur, Imperator & omnes qui aderant, his auditis, repleti sunt horrore & admiratione. Et multi quidem ex infidelibus, Christo statìm crediderunt: fideles autem stabiliti & testimonio inimici magìs confirmati, regi gloriæ laudem emiserunt & gloriam. Increpatus verò ille immũdus & sceleratus dęmon, protinùs euanuit ex oculis.

In quos obtineat vires satan.

Cæsar autẽ hoc beneficio affectus, & valdè ea admiratus, cùm plurimis donis & honoribus beatum Tryphonem esset prosecutus, cura suorum Præfectorum eum suis restituit. Atque quęcunque quidem ex his ad eum rediêrunt, in via distribuit pauperibus: ipse verò cùm domũ venisset, consueta fidei sequens opera, & vacãs beneficio afficiendis ijs, qui laborabant, erectam solùm habebat mentem ad brauium supernæ vocationis. Cùm autem decessisset Gordianus, Philippusque execrandus & impius ei successisset in imperio, & ipse quoquè citò fuisset interfectus in bello aduersùs Troglodytas,

Decius

Decius post eum renunciatur, vir crudelis & animo impudens, & feruens quidem furore circa simulacra: rabie autem intolerabili ab inhabitāte in ipso dęmone motus aduersùs eos, qui nolebant eis sacrificare. Fuit verò hoc graue bellum aduersùs Christianos. Non enim parabantur arma aduersùs alienigenas, non tela & lanceæ, non rhomphęa & gladius vibrabantur aduersùs eos, qui faciebant iniuriā: sed rotæ & catapultę, vnguesq; ferrei & pectines, & omne genus suppliciorum comparabatur aduersùs innocentes. Vnum autem in eos crimen intendebatur, nempe in Deum sanctitas. Cùm ergò illic multa erumperet confusio, dicebat se videre, velutì quodam, quod intelligentia percipitur, ventilabro purgari aream Domini. Quicunque enim leuitate mentis & stramineis cogitationibus, verbum fidei videbātur susciepisse, ij perindè àc vi ventorum ventilati tentationibus, reseruabantur igni, qui non extinguitur. Qui autem recta sententia & animo stabili adhęrebant veritati, ij iniurijs & afflictionibus inflammati, cùm suę fidei probationem Deo & hominibus ostendissent, in horrea cęlestia, tanquàm purum frumentum, recondebantur.

Deciana persecutio.

Crimē Christianorum.

Cùm hęc sic fierent, & vehementer vrgeret persecutio, defertur Tryphon ad Prefectum Orientis. Aquilinus autem tunc gerebat Prefecti magistratum. Ad eum ergò defertur, quòd vir quidam Apameensis, genere non ignobilis, doctrina excultus, arte medicus, Augustos valdè despicit: & magnos quidem deos subsannat, Christum autem solum Deum annunciat. & ea ratione fieri, vt multi decipiantur à verborum eius magnificentia. Statìm ergò emisit literas & edicta cum minis vehementibus ad loci illius magistratus, vt eum, qui quærebatur, maxima celeritate ad eum adducerēt. Fieri verò non poterat, vt prędara fidei lucerna in sordido loco lucens lateret. Cùm ergò audiuisset se quęri à persecutoribus, non recedit in solitudines, non densos & incultos obit montes: sed cùm precibus & orationibus se in Christo munijsset, alacri animo accedit ad eos, qui quęrebant, & ad Aquilinum cum magno gaudio & prompto animi studio, qui tunc agebat Niceæ, statìm mittitur per milites cohortis. Cùm ergò ei statìm excelsum erectum fuisset tribunal, honestęq; & decorè eum circunstetissent satellites, dixit Pompeianus scriniarius maximi ordinis: Qui Apamea à Frontone legato ad vestram missus est magnificentiam, adest ad purissimū tribunal vestræ potestatis. Aquilinus Prefectus dixit: Qui adest, primùm dicat nomen, patriam, fortunam, deindè religionem. Dixit S. Tryphon: Mihi nomen est Tryphon: Patria, vicus Campsades, vicinus ciuitati Apameę. Fortuna autem apud nos nec est, nec dicitur, qui Dei prouidentia, serięque & ordine ineffabili sapientiæ omnia fieri credimus: non autem à fortuito, & qui fit pręter rationem, concursu astrorū & à casu statuimus pendére ortum hominis. Sum verò liber moribus & vitæ educatione, vni soli Christo seruiens. Christus enim est mihi religio, Christus mihi gloria, & corona gloriationis.

Tryphonis nomen defertur.

Sistitur coram pfecto.

Prędara eius cōfessio.

Dixit Prefectus: Existimo te in hodiernum vsque diem nondùm cognouisse iussum Augusti, qui iussit quenuis hominem, qui hoc nomine se iactat, & ad deos colendos est durus, tradi morti violentæ. & te remoue à tali deceptione, nè igni tradaris. Dixit sanctus Tryphon: Vtinàm mihi liceat & igne & omnibus tormentis consumi pro nomine Iesu Christi Domini mei & Dei. Dixit Prefectus: O Tryphon, suadeo vt dijs sacrifices. Video enim pręter ætatem corporis, te quoquè perfectum sensum animi ostēdere, nec per deos volo te malè mori. Dixit sanctus Tryphon: Perfectum habebo sensum, si Deo meo perfectam obtulero confessionē, & pulchrum depositum, nempe in ipsum fidem, eam non negando conseruans, me ab omni reprehensione vacuum & integrum sacrificium obtulero Christo, qui fuit pro me sacrificatus. Dixit Prefectus: Igni tradam tuum corpus, & acerbissimis supplicijs consumā tuam animam. Dixit sanctus Tryphon: Mihi minaris ignem, qui extinguitur, & simul deletur cum ea quæ accendit materia, cuius finis est cinis. Ego autem eum, qui non potest extingui, & est æternus, contrà minor impijs. Recede, inquā, à rebus vanis, & cognosce eum, qui est verè Deus: nè, si fortè illius ignis feceris periculum, te malorum pœniteat. Hęc cùm audijsset Aquilinus, & ira fuisset percitus, iubet eum suspensum cędi.

Contemnit supplicia omnia.

Cùm primùm ergò prolata fuisset sententia, beatus Tryphon cùm vestem exuisset, & venerandum illud & pulchrum corpus prompto & alacri animo tradidisset lictoribus, in ligno suspenditur, & manibus ponè circumactis vincitur. Cùm ipse autem tribus horis cęderetur, & animum quidem firmum & stabilem & inuulnerabilem Christo

Tribus horis cæditur.

sto ostenderet, silentiò verò plagas tanquàm alio patiente sustineret, dicit Præfectus Aquilinus: Pœniteat te, ô Tryphon, huius importunæ amentiæ, & profitere te dijs esse sacrificaturum. Nemo enim resistit edicto Imperatoris, qui non acerbè & violenter ex hac vita excesserit. Dixit sanctus Tryphon: Ego quoquè tibi dico: Nemo qui regem cęlestem Christum negauit, vitam æternam consequetur: sed transmittitur ad ignē æternum, & qui non potest extingui. Dixit Prefectus: Rex cęlestis non est alius nisi magnus Iupiter, Saturni & Rheæ filius. Is est pater hominumque deûmque: cui qui non paruerint, minimè possunt viuere. Cui tu quoquè debes parére, vt dignus cēsearis vita iucundissima. Dixit sanctus Tryphon: Similes fiant Ioui deo tuo, qui eum pro deo colunt, & omnes qui confidunt in eo. Quem dicunt quidem primùm fuisse prestigiatorem hominem & sceleratum ac pernicioſum, patremque cuiusuis nefariæ actionis & impietatis. Post eius autem decessum, aureas & argenteas statuas ei erigentes, qui fecerunt similia opera dedecoris, deum pronunciârunt, suæ libidinis & intemperantiæ afferentes excusationem, quòd is in deos sit relatus. Idem modus cernitur etiam in alijs, qui falsò vocantur dij. Sic vos falsam multis retrò seculis datam sequentes traditionem, inanimæ materiæ & surdæ cultum impiè tribuitis, Deū viuum negligentes, qui cęlum firmauit, terram super aquas stabilijt, aërem effudit: & cùm rebus omnibus creatis formam dedisset, hominem dominum in ipsis posteà formatum cōstituit. Cuius decepti à maligno serpente, & innumerabilibus tracti erroribus & exitijs, Deus Verbum misertus, homo fieri voluit, & nobis simili forma suscepta, in ea in crucem actus & sepultus, cùm tertio die resurrexisset, & in cęlos esset assumptus, sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, donèc quęcunque res est creata, eum agnoscat: & sic è cęlis cum diuina virtute & gloria apparens, reddet vnicuique conuenienter suis actionibus. Hic est Deus deorum, rex regum, & iudex viuorum & mortuorum. Qui autem à vobis dij existimantur, sunt æterni ignis fomites cum ijs, qui ipsos colunt.

Egregiè respōdet Præfecto.

Gene. 1.
Gene. 3.

Hęc cùm diceret beatus Tryphon, Aquilinus summo furore percitus, eum quidem iubet de ligno deponi, se autem sequi vinctum, exeuntem ad venationem. Licebat ergò videre acerbissimum tormentum infligi martyri. Nam plantæ pedum eius disrumpebantur, quæ non solùm nudæ obijciebantur frigori hyemis intolerabili, sed etiam conculcabantur equorum pedibus: carnes autem ei dilacerate, per terram dispergebantur. Martyr verò semper ad Dominum intuens, dum in eo foueretur & recrearetur, non ægrè ferebat dolorē, psallens: Perfice Domine gressus meos in semitis tuis, vt nō commoueantur gressus mei. Et rursùs: Gressus meos dirige secundùm eloquium tuum, & non dominetur meî omnis iniquitas: & quæ deinceps sequuntur. Præter hęc emittebat etiam voces primi martyris, dicens: Domine, nè statuas eis hoc peccatum. Cùm à venatione autem serò redijssent, dicit Aquilinus accersito martyre: Núncne tādèm, ô miser, tibi persuasisti sapiēti vti ratiocinatione & dijs sacrificare, an adhuc pristina teneris insania? Dicit sanctus Tryphon: Cùm rationis expertis insaniæ & imprudentiæ sis ipse plenus, à diaboli offusa tibi temulentia nō potes resipiscere, & adorare creatorem vniuersorum. Ego autem sapienti vtor ratiocinatione, non recedens ab ea, quæ dat salutem, veritate. Dicit Aquilinus Prefectus: Nunc redeat in carcerem, & reseruetur ad alteram examinationem. Fortè cùm fuerit solus, se admonebit, vt desistat ab hac mala persuasione. Cùm sic dixisset, ad finitimas regiones est profectus.

Acerbissimū S. Tryphonis supplicium.

Psalm. 16.
Psalm. 118.

Acto. 7.

Cùm autem aliquot dies interceſſissent, veniens rursùs Niceam, & sedēs in tribunali, sistendum curauit sanctum Tryphonem, & dixit: Num te prolixitas temporis admonuit, vt pareas Imperatoribus & supplex prócidas dijs seruatoribus? Cui dixit sanctus martyr: Deus meus & Dominus Iesus Christus, cui pura mente seruio, admonēs admonuit & cōfirmauit, vt immutabilem & immobilem in eum fidem teneam. Quamobrem eum solum vt verum regem & Deum attendo: tuam autem infelicitatem & tui Imperatoris despicio arrogantiam, & eorum, quæ à vobis coluntur, auersor vanitatem. Dixit iudex: Acutis clauis eius pedes perforate, & verberatum per mediam ciuitatem exigite. Cùm diù autem ageretur sanctus, & sanguis dispergeretur, & labores intenderentur, & temporis asperitas exhiberet molestiam, (erat enim vigor hyemis) inflexibilis & inuictus mansit cogitatione. Nam ante se Christum prœuidens, & considerans beatitudinem, quæ sanctis est reposita, perindè acsi essent rorantes imbris stillæ, sustinuit vel niue densiora supplicia.

Noua supplicia adhibentur.

His

His autem valdè obstupefactus Aquilinus, Quousquè, inquit, ô Tryphon, non senties tormenta? Quousquè te non tanget dolorum acerbitas? Sanctus verò Tryphon respondit: Quousquè tu nō intelliges virtutem Christi, quæ in me manet? Quousquè non desines tentare spiritum sanctum? Miser, nondùm sensisti inuictam esse Christi potentiam? Tunc ira repletus impius, iubet eum circumactis vlnis verberari virgis, deindè eius lateribus adhiberi faces ignis. Flagellatur & aduritur.

Cùm ergò cum magna vehementia hęc ei infligerentur tormenta, diuinus quidam splendor eum repentè illustrans & circunfulgens, diuinamq; & omni ex parte pulchram coronam florentem gemmis præbens, stupore quidem afficit eos, qui de ipso habebant quęstionem, (qui quidem putabant eum torqueri) cùm hoc magnum & quod naturam lōgè superat, vidissent miraculum: & effecit, vt præ stupore ij in terram caderent. Christi autem martyr, à superis adueniisse expertus defensionem, impletus fiducia & exultatione, Deo confitebatur, dicens: Domine, ago tibi gratias, quòd non reliquisti me in manibus inimicorum: sed obumbrâsti super caput meum in die belli, & dedisti mihi protectionem salutis, & dextera tua suscepit me. Et nunc Domine, rogo te, adsis mihi perpetuò, confirmans & defendens, & dignare me perfectè & sine vlla offensione decertare hoc pulchrum certamen confessionis, vt etiam corona iustitiæ dignus habear cum omnibus, qui tuum nomen sanctum dilexerunt: Quoniam solus es glorificatus in secula, Amen.

Rursùs autem execrandus ille iudex accersens athletam, & velutì adulari præ se ferens: Sacrifica, dicebat, ô Tryphon, magno Ioui, & adora imaginem Cęsaris, & ego te dimittam maximis honoribus affectum & muneribus. Blanditias tyrannus adhibet.

Sanctus Tryphon subridēs, dixit: Si illum ipsum Augustum despexi, & à ratione aliena eius iussa respui, inanimam eius imaginem, humana arte & coloribus formatam, adorabo? Absit. De Ioue verò & alijs tuis, qui falso nomine dicuntur dij, interroga eos, qui inter vos se iactant de sapientia, qui quod ex ijs, quæ de ijs dicuntur fabulis, ijs qui sapiunt, appáret turpe, conantur effugere, Iouem quidem dicunt æthera, Iunonem autem aërem, & Cererem terram, & Neptunum quidem mare, Apollinem verò solem, & lunam Dianam nominârunt. Ijdem mihi videntur Mercurium quidem orationem, Martem autem iram, & Venerem cupiditatem dicere per allegoriam. Et sic vnamquanq; mundi partem, quinetiam ipsos animæ habitus simulacra constituentes: & vniuersorū quidem opificem insanè relinquentes, rem autem creatam magìs quàm creatorem colentes, nō solùm ipsi à recta sententia excidentes, ad animæ interitum ferimini præcipites, sed nos etiam contenditis attrahere, vt simus participes eiusdem barathri & exitij: sed prędam dolosi minimè assequemini, nec eos qui verè sperauerunt in solum Deum fortem & viuum, à recta mente abducentes, vana simulacra attēdere persuadebitis. Admiratus est, hęc verba audiēs Aquilinus: valdè magna autem repletus acerbitate, eum rursùs cędi, & per omnem contumeliam flagris iussit verberari: Vt, inquit, consumatur animæ eius arrogantia. Cædit flagris valdè contumeliosè.

Cùm is verò cęderetur, & per omnem contumeliam flagris verberaretur, eadem erat ei stabilitas. Quo magìs autē remittebatur robur corporis plagis intolerabilibus, eo magìs cordis confirmata constantia, præclariorem ostendebat fortitudinem.

Cùm ergò vidisset Præfectus se ea aggredi, quæ fieri non poterant, sic tulit sententiam: Tryphon Apameensis, qui repugnauit iussui Imperatoris, neque dijs voluit sacrificare, post multa inflicta tormenta, capite luat pœnas. Capite damnatur.

Statìm ergò milites cùm eū eduxissent è ciuitate, adducunt in locum, in quo illūd venerandum & Deo charissimum caput volebant amputare. Sanctus autem martyr stans ad Oriētem, vocem suam extulit, & sic orauit: Domine Deus deorum, rex regum, sancte sanctorum, ago tibi gratias, quòd me dignum censueris, qui hoc certamen peragerem citra reprehensionem: & nunc rogo te, nè me tangat improba & insidiosa manus inimici, neque me trahat ad profundum interitûs, sed per sanctos angelos magnificæ tuæ gloriæ, in dilecta tabernacula & in desiderabilem & immaculatam tuam introducens hęreditatem, suscipe in pace animam. Omnibus autem qui tui famuli meminerint, & in meam gratiam tibi sacrificia offerre voluerint, attende ex venerando tuo habitaculo, ex cælo sancto tuo, copiosa & ab interitu aliena eis contrà remittens beneficia: Quoniam es solus bonus, & largitor bonorum in secula seculorum.

Hęc cùm orâsset athleta, & Deum adorâsset, antequàm feriretur gladio, tradidit animam. Feliciter exit è corpore.

Qui autem Niceam cōcurrerant fratres, mundis sindonibus & varijs aromatibus

sancti martyris venerandas ad sepeliendum componentes reliquias, volebant quidem eas recondere, vt essent custodes suæ ciuitatis: Sanctus verò apparens in somnis, iussit eas transferre in suum vicum, nempe Campsadem, quod etiã fecerunt. Sic beatus Tryphon à teneris vnguiculis Deo consecratus, cùm multos quidem ad Christi fidem adduxisset, multos autem morbos hominum curâsset: plurima verò post hæc tormentorum & suppliciorum genera pro veritate pertulisset, redimitus fuit corona incorruptionis: Ad gloriam patris & filij & spiritûs sancti, Nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

AMPHILOCHII EPISCOPI ICONII HOMILIA IN PVRIFICATIONEM DEI GENITRICIS MARIAE, *in Annam Prophetissam, & Simeonem.*

2. FEBRVAR. Vide Virginitatis commendationem egregiam.

MVlti quidem non vulgares, sed viri summi atque præstantes, Virginitatem admiratione magna prosequuntur: idq; non immeritò faciunt; cùm verè sit admirabilis, vt angelorum naturæ cognata; & eundem cursum sibi proponens, quem & naturæ illæ incorporeæ propositum habent; Ecclesiæ sanctæ lampadem gestans, vt mũdum superans; vt affectus & perturbationes carnis conculcans; vt appetitum refrenans; vt cum Eua non communicãs; vt à dolore ac tristitia liberata, vt castitati adhærens, vt à gemitibus redempta; quippe quæ condemnationis sententiam non admisit; quæ ait; In dolore paries filios? & conuersio tua ad virum; & sub viri potestate eris. Verè igitur Virginitas ipsa est admirabilis; vt possessio quędam à seruitute libera, vt germen nunquàm exarescens; sed semper virens ac florens; vt vitæ institutio insignis, vt exercitationis & vitæ laudabilis ornamentum, vt humano habitu superior, vt corporeis affectibus pura; vt deniquè vnà cum sponso Christo in thalamum regni cęlestis ingrediens. Virginitatis igitur multiplex gloria talis tantaque est; cui hęc & his similia conueniunt.

Gene. 3.

Vide etiã matrimonij & nuptiarũ encomium.

At Nuptiæ honoratæ etiam sunt, & quouis terrestri dono superiores; fœcundæ arboris similitudinem præ se ferentes. Est enim coniugium ipsum tanquàm planta quędam pulcherrima, ex qua Virginitas ipsa nascitur; & rationalia animataque germina producuntur. Est, inquam, coniugium ipsum benedictio illa, qua mundus creuit, & generis instauratio facta est; per ipsum enim natura humana reparata fuit? quam cùm Dominus suscepisset; diuinam imaginem renouauit. Tale deniquè coniugium est, vt vniuersum genus humanum contineat; & cum illo versetur; ità vt liberè possit dicere; Eccè ego & pueri, quos dedit mihi Deus. Cùm ergò tam eximium sit coniugium; quid Virginitas erit, coniugij flos? Non enim ex alia re; quàm ex coniugio Virginitas gignitur.

Isa. 8.

Hæc autem cùm dicimus, inter Virginitatem & Nuptias contentionem aut pugnam non introducimus; sed vtriusque bona, vt par est, admiramur; quandoquidem tam coniugij, quàm Virginitatis curam habet Dominus ipse; qui non alterum alteri, tanquàm in trutina, opponit; sed facit, vt in vtraque parte Dei timor adsit. Nam si pietas absit & Dei timor; neque Virginitas ipsa veneranda; neque Nuptiæ sunt honoratæ. Hæc antequàm Euãgelicæ lectionis explanationem aggrediamur, dixisse voluĩ; propter id, quod in lege quidem scriptum, sed gratiæ tempore confirmatũ est, ab vniuersis expectatum; sed in solo Domino completum est. Dico primogenitum fructum illum Mariæ Virginis. Audisti enim Euãgelistam paulò antè dicentem; Postquàm consummati sunt dies octo, vt circuncideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus; quod vocatum est ab angelo, priusquàm in vtero conciperetur. Et postquàm impleti sunt dies purgationis eius, tulerũt illum in Hierusalem, vt sisterent eum Domino; sicut scriptum est in lege Domini: Quia omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur.

Luc. 2.

Exod. 3. Num. 8.

Audisti ne coniugij benedictionem? Id communiter quidem dictum est de omnibus; sed in solo Domino perfectum. Quod enim scriptura dicit; Omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur? ad solum Dominum Iesum refertur, non ad alium

alium quempiam, licèt communiter dictum sit. Talis enim est vniuscuiusque virginis natura, vt primùm viri congressu aperiatur vulua ipsa, deindè pariat. Sed in Saluatoris nostri ortu non ità factum est. Nam nulla præeunte viri cognitione in Virgine matre, ipse sine virginitatis illius corruptione ortus est. Itaq; dictum illud, Omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur, verè ac propriè ad Dominum Iesum referebatur. Nunquid Cain sanctus fuit, quoniam omnium primus ex materno vtero editus est? Num, inquam, propterea sanctus vocabitur, qui nefariè vitam terminauit? Num Esau vir bellicosus & gladij hęres, propterea sanctus dicetur, quia prior natus est, quàm Iacob? An Ruben sanctus, quia primus ex vtero matris editus est, quippe qui patris cubile commaculauit? Nemo istorum sanctus fuit. Omnes isti rei extiterunt. Ex his igitur manifestum est, scripturæ dictum illud, Omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur, propriè ac verè ad solum Dominum Iesum spectâsse. Idque confirmatur illo Gabrielis ad Virginem testimonio, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: ideoque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Gene. 4. 29. 29. 35. Luc. 1.

Sunt autem, qui nostris dictis aduersantes, hęc nobis obijciunt; Si scripturæ locus ille, Omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur, ad Iesum solum refertur, non igitur Virgo ipsa remansit virgo, cùm scriptura dicat, Omne masculinum adaperiens vuluam. Animaduerte, & prudenter intellige quicunque de virginea illa natura verba facis, quòd scilicet nullo modo virginalis illa porta patefacta sit, eius prouidentia & voluntate, qui anteà in ipsa conceptus est. Hoc enim futurum prędixit Spiritus sanctus, cùm per prophetam dixit; Hęc porta clausa erit, & nō aperietur, & vir non transibit per eam? quoniam Dominus Deus Israël ingredietur & egredietur per eam, & porta ipsa erit clausa. Quantùm igitur pertinet ad virginalem naturam, virginis claustra nullo modo aperta sunt: quòd verò pertinet ad potentiam geniti Domini, nihil clausum, omnia aperta, nihil quod impedimētum afferre potuerit, cùm omnia Domino ipsi sint reserata. Quamobrem & superiores potentiæ clamantes, dicebāt inferioribus; Tollite portas principes vestras, & introibit rex gloriæ. Ezech. 46. Psal. 23.

Admirabilis certè Virginitas ipsa est, sed quæ vera Virginitas dici possit? nam in virginibus discrimen est, cùm aliæ dormitent, aliæ vigilantes sint. Admirabile coniugium, sed quod verè coniugium est: multi enim coniugij legem seruârunt, multi eam violantes, transgressi sunt. Admirabilis est & viduitas ipsa, (quandòquidē omnes tres istos ordines decęt cōmemorari) admirabilis, inquam, est & viduitas ipsa, in castitatis certamine se victricem ostendens: cuiusmodi fuit Anna illa, de qua paulò antè Lucā Euangelistam narrātem audiuistis. Ea enim cùm benè ac laudabiliter consenuisset, renouauit, vt aquila, iuuentutem suam. Hęc autem ipse Lucas; Et erat Anna prophetissa, filia Phanuel de tribu Aser. Hęc processerat in diebus multis, & vixerat cū viro suo annos septem à virginitate sua: & hęc vidua vsq; ad annos octogintaquatuor, quæ non discedebat de templo, ieiunijs & obsecrationibus seruiens nocte ac die. Audîsti, quibus laudibus in sacris Euangelijs ornata sit Anna vidua sancta? Verè fidelis fuit Anna illa, morum probitate, vt nomine ipso, glorioſa. Audiant mulieres, & egregiam Annæ vitam imitentur. Similem cursum & ipsæ teneant, vt pares coronas consequantur. Luc. 2. Ibidem.

Nulla sibi proponat viduitatis defectionem, nè monogamiæ continentiam amittat. Certè viduarum corona fuit Anna, sexu mulier, ordine ac dignitate prophetissa, (vt est in Euangelio) in viduitate vitam degens, & in templo versans, corpore quidem imbecillis, & propter senectutem infirma, sed animo fortis ac robusta, corrugata facie, sed prudentia vigens ac florens: senectute incuruata, sed consilio & sententia rectè incedens: multorum annorum numero senior iam facta, sed Dei cognitione prœcellens: ieiunijs, non saturitati, studens: Deum precans, non inter oscitātes vitam degens: in templo perseuérans, non alienas domos obiens: psalmos canens, non nugis vacans: prophetiæ intenta, non fabulis aut nugacitati: diuina meditans, inhonesta reijciens. Tot, tantęque fuerunt Annæ virtutes, vt illam etiam superârit, quam Apostolus beatus Paulus beatam prędicat, hęc scribēs; Vidua deligatur non minùs sexaginta annorum, si filios educauit, si sanctorum pedes lauit, si tribulationem patientibus subministrauit, si omne opus bonum subsecuta est. Annæ encomium. 1. Tim. 5.

An non hanc ab Apostolo prędicatam viduam, superauit Anna & annorum numero,

ro,& vita ac moribus? Quæ enim prophetiæ dono digna, & ſancti ſpiritûs capax effecta eſt, Deiq́ue in carne humana præſentiam omnibus, qui eam expectabant, nunciauit atque oſtendit, quomodò non illa omnes alias viduas ſuperauit, cùm Euangelium, ſicut
Luc. 2. paulò antè audiuiſtis, de ipſa dicat: Et hęc illa ipſa hora ſuperueniens, confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus, qui expectabāt redemptionem in Iſraël? Vidésne quanta fuerit Annæ præſtantia? Pro Domino teſtimonium proferebat, & Domini ſpiritu afflata, quæ ipſius erant, præſente illo ipſo Domino, loquebatur. O res admirabiles. Erat mulier illa vidua, & ea reuelabat, quæ ſacerdotēs quidem & ſcribas mœrore afficiebant, ſed populum ipſum recreabant, cùm ex Domini præſentia futuram in Iſraël redemptionem nunciaret. Videbat Anna infantem Dominum, dona pro ſeipſo in templo tunc offerentem, neque tamen propterea offenſa eſt, neque quòd videret Dominum in ætate puerili? ſed cōfeſſa eſt, infantem illum eſſe Deum, medicum, redemptorem, fortem ac validum peccatorum deſtructorem.

Noli, quęſo, Annæ verba ſimpliciter prętereire, quæ omnibus, qui præſentes erāt, Domini Ieſu Chriſti futurum opus prænunciabat. Videtísne, inquit, puerum hunc mammam ſugentem, in materno ſinu quieſcentem, nondùm pedibus veſtigia ſupra terram figere valentem? Videtísne puerum iſtum, qui octauo die circunciditur? Hic fundauit ſecula, hic cęlos in orbem circunduxit, hic terram dilatauit, hic mare ipſum arena, tanquàm vallo quodam, circundedit. Puer iſte educit ventos de theſauris ſuis. Idem & Noë
Gene. 7. temporibus cataractas cęlorum aperiens, diluuium in omnem orbem terrarum immiſit. Hic pluuiam atque imbres componit. Iſte puer niuem vt lanam ſpargit. Iſte Moſaica illa virga patres noſtros de terra Aegypti liberauit. Iſte mare rubrū diſſecuit, & tan-
Pſal. 147. Exod. 14. quàm per campum aliquem fecit illos trāſire puluerulento pede, qui ſpem ſuam in eo collocauerant. Hic & manna, vt imbres quoſdam, demiſit. Iſte patribus noſtris terram melle ac lacte fluentem ſorte diſtribuit. Iſte templum hoc per Salomonem conſtrui, at-
Gene. 17. que in ſublime erigi fecit. Iſte iurans dixit Abraham: Multiplicans multiplicabo ſemen tuum, ſicut ſtellas cæli, & ſicut arenam, quæ eſt in litore maris. De hoc puero prophe-
Pſal. 79. ticus chorus conſolationem afferens, dicebat: Excita potentiam tuam, & veni, vt ſaluos facias nos. Non igitur offendatis in eo, quòd puer ſit: idem enim & puer eſt, & cum patre coæternus. Idem ſub tempore numeratur, & genealogiam non habet. Idem puer eſt balbutiens, & hominibus os & ſapiētiam largitur, partìm vt ex virgine homo factus, partìm vt naturam habens, quæ comprehendi non poſſit. Nam & hoc expreſſit Eſaias,
Eſa. 9. cùm dixit: Puer natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis: partìm enim genitus, partìm datus eſt. Quòd ad humanam naturam pertinet, genitus: quòd ad diuinam, datus eſt.

Hæc in illa viduæ Annæ prophetia continebantur. Hæc à muliere, & vidua illa egregia clara voce prænunciata ſunt. Quæ verè fuit vidua, quæ benè vitæ ſtatū permutauit, quæ virum quidem, cum quo fuerat cōiugata, diem ſuum obeuntem amiſit, ſed Deum ipſum ſuſcepit. Septem annos cum viro ſuo vixit à virginitate ſua. Annorum hebdomadam complens, & anno ſeptimo à viri conſuetudine requieſcens, benè ſabbatiſmo
Turturem imitata Anna vidua. functa eſt, benè amplexa eſt Dominicæ diei gratiam. Turturis morem Anna ſeruauit. Non oblíta eſt coniugis ſui, non admiſit in cubile virum aliquem, à quo eius caſtitas violari poſſet. Nam in lecto ipſo priorem virum, quanuìs mortuum, memoria retinebat. Non cōmaculauit ſindonem, in qua cum primo illo viro copulata fuerat. Verè reprehenſione dignæ ſunt, quæ virorum, quibus authore Deo coniugatæ ſunt, memoriam cum eorum ſepulcris obruunt, præſertim filio, aut filijs ex coniugio ſuſceptis, cuius rei cauſa connubium conceſſum eſt. Nam ſi iuniori viduæ non ſit proles, reprehendenda non eſt, ſi filiorum deſiderio impulſa, veniat ad alterum coniugium: quoniam & beatus
1. Tim. 5. Paulus hoc admonens, dicebat: Volo iuniores viduas nubere, filios procreare, matresfamiliâs eſſe. Itaque procreandorum filiorum cauſa, ſecundum connubium additum eſt. Cùm verò ſit proles iuniori viduæ, ſuperuacaneum videtur ſemen ſpargere, cùm ſcilicet ariſtæ floreant.

Sed quidnam deincèps narrat Euangeliſta? Operęprecium eſt enim totam ſeriem tractare. Audîſti paulò antè Lucam Euangeliſtam narrantem, quemadmodùm Simeon
Luc. 2. dixerit virgini: Eccè hic poſitus eſt in ruinam, & reſurrectionem multorum in Iſraël, & in ſignum, cui contradicetur: & tuam ipſius animam pertranſibit gladius. Quæſo, quídnam hoc eſt, Tuam ipſius animam pertranſibit gladius? Intellige prudenter, quod dixit Sime-

Simeon virgini; Ecce hic positus est in ruinam, & resurrectionem multorum in Israël, & in signum, cui cõtradicetur. Diceret virgo, vt mater Domini: Quidnam hoc est, quod ais, Simeon? Cur tristia quędam aduersùs Christũ denuncias? Ignoras, qua ratione hic puer conceptus fuerit, & propterea tãquàm alicuius communis hominis signum contradicendum significas. Nulla in hocipso ruina, sed exaltatio multa inuenietur, qui ad alios extollendos se demisit. Cur igitur non ei benedicis, sed ais: Ecce hic positus est in ruinam, & resurrectionem multorum in Israël, & in signum, cui contradicetur?

Hęc dicere poterat Virgo, cui respõderet Simeon; Satìs est tibi, Virgo, matrẽ omnium creatoris dici. Satìs est nutricem esse illius, qui nutrit orbem terrarum, & mundum sustentat. Satìs est, quòd eum feras, qui portat vniuersa. Qui nunc in te habitauit Christus, & nunc manibus meis tenetur, hic ipse suggessit mihi, quæ de ipso loquar, quòd scilicet hic positus est in ruinam, & resurrectionem multorum in Israël. In ruinam scilicet non credentium Iudęorum, & resurrectionem Gentium, quæ credituræ sunt. Signum autem, cui contradicetur, Crucem appellauit. Quandoquidem multi ex infidelium numero contradictionis verba cruci Dominicæ intulerunt, verbis ac factis Iesum impugnantes, arundine caput ipsius percutientes, acetum dantes illi bibere, fel pro cibo afferentes, corona spinis contexta eius caput induẽtes, sceleratis manibus alapas infligentes, lancea latus aperientes, contumelioſa illa verba magnis clamoribus objicientes: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Totum hoc interpretatus est Simeon, cùm dixit: Et erit in signum, cui contradicetur. Multi illo ipso tempore contradixerunt, quo Petrus negauit, & omnes Apostoli, vt oues sine pastore, dispersi sunt. In eodem illo Crucis signo ipsius etiam Virginis cor dolore fuit repletum, ità vt vitam ipsam acerbã sibi esse existimauerit, eò quòd diem illum viderit, & crucifixo filio, intestino dolore affecta fuerit. Huiusmodi multas Virginis cogitationes, gladium Simeon appellauit, quippe quòd intimum cor pupugerint, & scandala intulerint, sicut Dominus noster prædixerat; Omnes in me scandalum patiemini in nocte ista. Quamobrem & Simeon hoc futurum præuidit, & dixit; Tuam ipsius animam pertransibit gladius, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Vides ne, quemadmodùm infinitas illas cogitationes gladium appellauit, vt intimas cordis partes, & renes, ac medullas ferientes? In huiusmodi cogitationes incidit Virgo ipsa, cùm necdùm resurrectionis potentiam cognouisset, quòd scilicet proxima esset Christi resurrectio. Ignorabat enim tantam esse Christi virtutem, vt mortem quidem ipsam gustaturus esset, sed ab illa deuorari non posset. Itaque post resurrectionem non ampliùs gladius anceps, sed hilaritas, & exultatio consecuta est. Signum igitur, cui contradicetur, Crucis signum Simeon appellauit, cuius causa gladius variarum cogitationum animam Virginis penetrauit.

In quorum ruinam & resurrectionem positus sit Christus. Matt. 27. Ioan. 19.

Cautè locũ lege. Non enim vllũ passa est scãdalum Dei mater, sed fuit de resurrectione filij certissima.

Licet etiam alia quædam de hoc signo dicere, si Dominum hæc in Euangelio dicentem attendamus; Generatio hæc praua est: signum quærit, & signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ. Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit & filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus. Vides quemadmodùm Crucis signum non solùm in nouo, sed etiam in veteri testamento nominatum sit? Multùm enim vetus testamentum conuenit cum nouo, quoniam vnus & idem est Deus, qui & veterem legem tulit, & nouam sanciuit. Huius rei testis est Dominus ipse, quem audi in propheta Ezechiele dicẽtem ad angelos, & vniuersalem consummationem significantem; Nè parcat oculus vester, neque misereatur senis vel adolescentis, non virginis aut pueri, & mulieres interficite vsque ad internecionem. Eos verò, qui tulerint in frontibus suis signum Tau, nè tetigeritis. Vides ne signum veteris & noui testamenti? Quod signum nihil aliud est, quàm Crux ipsa, quæ mundo salutem dedit per Iesum Christum Dominum nostrum? Cui sit gloria & imperium in secula seculorum, Amen.

Matt. 12. Ion. 2.

Ezech. 9.

SANCTI PATRIS NOSTRI IOHANNIS ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI, *cognomine Chrysostomi, De occursu Domini nostri Iesu Christi, & de Deiparente & Simeone.*

3. FEBRVAR.

NOn solùm fert carnem Dominus noster Iesus Christus, sed etiam ex lege circũciditur, vt auferat prętextum Iudaicæ incredulitatis. Venit enim ad legem pro lege, vt discipulos líberet per fidem legis: & accipit carnem, & circunciditur cum Iudęis. Fuit carnis particeps: fuit etiam particeps circuncisionis. Cõfirmauit cognationem, vt non negarent eum, q venit. Ex semine Dauid Christus expectatur: ostendit argumentum cognationis. Si enim etiam cùm esset circuncisus, dixerunt, Nescimus vndè sit? Si non fuisset carne circuncisus, excusationem rationi consentaneam habuisset eorum negatio. Quando ergò impleti fuerũt dies octo, vt puerum circunciderent, erat Iesus expectans augmentum instrumenti. Quando impleti fuerunt dies octo? iubet enim lex circuncidere puerum octauo die. Et si venerit dies octauus, venit in medium medicus, & sumit ferrum, & exercet artem, & cessat sabbatum in circuncisione.

Iohan. 9.

Gene. 17.

Rogemus ergò Iudęos: Sabbatum est remissio? Perfectũ ocium est dies. Qua de causa octauus eijcit septimũ? Quamobrem fit octauus supra septimum? Sed Iudęi quidem non nôrunt Iudaica? Ecclesia autem nouit Christum & disciplinas Iudaicas. Circunciditur enim infans die octauo? quoniam octauo futura erat resurrectio, seu Dominica circuncisio totius mundi. Cur enim non iussit Moses sexto circuncidere? Cur non nono aut decimo? Est ergò manifestus octauus, quo surgit Dominus. Si quis ergò nõ credit resurrectioni, est corde incircũcisus, propter incredulitatem à Deo alienatus. Circuncisio autem, fidei est vera cognitio & sensus. Proprereà ô dilecte, circũcisio traditur fidelibus ratione sancti baptismatis, & suppeditatur simul cum cognitione. Sanctũ verò baptisma, est typus Christi resurrectionis. Transũ à carne ad spiritum, & ab eo, quod est corporeum, ad deductionem spiritûs? & inuenies illic quidem carnalem circuncisionem, hîc autem spiritalem peccatorum purgationem. Octauus verò, est circuncisio? Illa autem est etiam resurrectio? resurrectionis verò figura, baptisma? à paruis ad maiora, à corporeis ad spiritalia. Veniant ergò Iudęi, & proficiant. Oportet enim proficere à carnalibus, & non manere in eis. Dominus ergò Iesus Christus, qui non venit vt solueret legem, sed vt adimpleret, fuit circuncisus cum Iudęis. Impleti sunt ergò octo dies, vt circunciderent infantem, & vocatum est nomen eius Iesus, quod fuit ei vocatum ab angelo, priusquàm ipse fuisset cõceptus in vtero. Nam nos quidem vocamur postquàm nati sumus: Iesus autem vocatur, priusquàm ipse fuit cõceptus in vtero: Iesus verò fuit vocatus, quoniam fungebatur munere seruatoris.

Cur octauo die facta circuncisio.

Matt. 5. Luc. 2.

Et quando impleti sunt, inquit, dies purificationis eorum, secundùm legem Mosis. Cuiusnam purificationis? Mariæ & Ioseph. Iussit enim lex purgari mulierem, quæ recèns pepererat, conseruare dies, & in eis non progredi. Quando ergò impleti sunt dies purificationis eorum secundùm legem Mosis. Atquì nõ necesse erat virginis: Sed tamen lex fuit impleta. Deduxerunt eum Hierosolyma, vt sisterent Domino, quomodò scriptum est in lege Domini. Vbì est purgatio corporis, dicit secundùm legem Mosis: Vbì autem sistitur sanctus, Quomodò scriptum est in lege Domini: Nõ quòd lex Mosis non esset lex Domini: Nam quęcunque loquitur propheta spiritu sancto differens, non ipse loquitur, sed Dominus suggerit. Quoniam tamen purificatio habebat figuram corporalem, dicit, Lex Mosis. Quoniam autem sistebat primogenitum, dicit, Secũdùm legem Domini, honorans id, quod factum fuerat. Quemadmodùm scriptum est in lege Domini: Omne masculinum aperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur. Hęc ergò oratio & lex tota & causa legis, posita est propter eum, qui erat aperturus vuluam. Vniuersa enim primogenita animalium & hominum, nunquàm aperuerunt vuluam, sed erant solùm primogenita. Quem autem virgo peperit, ipse solus vuluam aperuit. Vide ergò mihi totius legis descriptionem, propter eum, qui erat nasciturus ex virgine. Vndenàm autem

Ibidèm. Leui. 12.

Exod. 13. Num. 8.

autem poterant Iudæi eam intelligere? Nam cùm sint carnales cogitationes, longè abest vt possint intelligere cursus ortûs spiritalis. Deindè assendunt, vt dent hostiam secundùm quod dictum est in lege, par turturum, aut duos pullos columbarum. Fiebāt autem hæc quoquè ex lege typicè, vt nihil deesset ad legis implementum. Veniamus iam decæterò ad expositionem euangelicam. Leuit. 12.

Et eccè homo in Hierusalem, cui nomen erat Simeon: & homo ille iustus & pius, & erat spiritus Dei in ipso: & is acceperat respōsum à spiritu sancto, se vitam non priùs esse finiturum, donèc videret Christum in carne. Erat senex, expectabat promissum, manebat intùs in templo, illud dicens apud se; Vbicunquè sit natus, omninò huc veniet. Is venit in spiritu in templum illa hora, quando parentes obtulerunt puerum. Nam sæpè quidem veniebat, sed suo proposito. Tunc verò à sancto spiritu deductus, venit opportunè ad implendum promissum. Is accepit in vlnis Iesum, & benedixit Deum, dicens; Nunc dimittis seruum tuum Domine secundùm verbum tuum in pace. Vndè dimittis? Ex † versa huius vitæ: est enim res molesta & planè carcer vita. Illo ergò venit, vt dimitteretur. Si quis autem damnum esse putat hinc recedere, is nōdùm est fide perfectus. Dicebat autem; Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundùm verbum tuum in pace. Qui enim mundo facturus est pacem, accessit. Luc. 2. † for. carcere

Venit enim pacificator, qui terræ cælum coniungit, & terram cælum constituit. Per Euangelicam doctrinam clamat Simeon: Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundùm verbum tuum in pace; Quoniam viderunt oculi mei salutare tuum. Quid est, quod dicit? Nam priùs quidem credebant cogitationi, & cognoscebant ratiocinatione. Nunc autem viderunt oculi mei. Quod enim cor meum expectabat, viderunt oculi mei: consummatus sum. Quid autem vidi, inquit? Salutare tuum. Quale? Quod parâsti ante faciem, non vnius populi, neque solius Israëlis, sed ante faciem omnium populorum. Est enim natus magister omnium: Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Israël. Hîc gloria, illic reuelatio. Illic principium doctrinæ, hîc consequens disciplina. Et gloria populi tui Israël.

Sed omninò dicet quispiam: Et vbi sunt Israelitę? Habe Petrum, habe Paulum, habe Iohannem. Habe tria millia, habe quinque millia: Habe ecclesiam Hierosolymitanam, habe eos, qui crediderunt ex gentibus: erat enim gens inter eos, qui crediderunt. Nisi enim Dominus reliquisset nobis semen, facti essemus sicut Sodoma, & Gomorrhæ similes facti essemus. Deindè: Relíqui mihi septem millia virorum. Sic in populo conseruabatur semen fidei, & non periërat totus populus, absit, neque interiërant omnes Iudæi. Esai. 1. 3. Reg. 19.

Nam nunc quoquè in hoc beato statu & vocatione, Multi quidem vocati, pauci verò electi. Vocauit enim Christus vniuersum orbem terræ, parauit sanctum conuiuium Euangelij. Sed cùm venerit, ingredietur & faciet electionem. Diligenter scrutatur eos, qui recumbunt: & si inuenerit aliquem non habentem vestitum nuptialem, dicit ei, Amice, quomodò huc intrâsti? Quamobrem & illic facta est electio, & hîc fiet electio. Non enim quoniam vocati sumus, ex eo debemus nos insolenter gerere, vt qui id quod est perfectum, obtinuerimus. Lapsus enim primorum, fiat nostra cautio. Sic ô dilecte, populus non omninò perijt, neque totus fuit incredulus, neque totus fuit persecutus apostolos. Sed crediderunt per apostolos tria simul millia, præter mulieres & pueros, & fuit Hierosolymis ecclesia deciès mille hominum. Templo enim nondùm euerso, & necdùm eiectis Iudæis, & nondùm diruta Hierusalem, ædificata fuit ecclesia, & fuerunt Iohannis verba euidens veritas; Illum oportet augeri, me autem minui. Matth. 20. & 22. Matth. 22. Actor. 2. Iohan. 3.

Simeon ergò cùm esset propheta, dicit, Gloriam populi tui Israel. Erat enim gloria expectantium, aduentus eius, qui expectabatur: glorificant Ioseph & Maria ea, quę dicuntur, angelus annunciauit, Magi agnouerunt, pastores audiêrunt, exercitus angelorum duxit choros, stella ex alto significauit, Simeon prophetat, Anna vxor Phanuelis prophetat, terra verba fecit, cælum est elocutum, Magi tyrannum negauerunt, pastores adorârunt Christum, principem pastorum. Omnia agnouerunt, mater cognouit, Ioseph audiuit, propter res tremuerunt: intellexerunt autem rerum quoquè euentum. Et benedixit eos Simeon, & dixit Mariæ matri eius; Eccè hic positus est in ruinam & resurrectionem multorum in Israël, & in signum cui contradicitur. In quorum ruinam? Eorum scilicet, qui non credunt, qui contradicunt, qui in crucem egé- Matt. 2. Luc. 2.

runt. In quorum autem resurrectionem? Eorum qui agnoscunt, memoriq́ue & grato animo confitentur. Et in signum, cui contradicitur. Quod signum dicit? Signum crucis, quod Ecclesia nouit mundi salutare, cui inimici sunt Iudæi, quod sæpenumerò cælum quoquè prædicauit. Contradicitur autem signo, vt vincat veritas. Nam absque contradictione non est integra victoria. Oportebat ergò introduci contradictionem, vt iudex per totum seculum ferat sententiam. Quamobrem dicit; Et in signum cui contradicitur, nempe, ab incredulis.

Signum crucis, nouit ecclesia mundi salutare.

Tu verò, inquit, videris esse mater. Num autem tu euades sine tentatione, quoniam tu te fateris esse matrem, quoniam eum peperisti, quoniam visa es ei tuum commodare vterum? Fuit enim venter tuus vas operationis. Euades ne ergò sine tentatione, quoniam fuisti Dei parens, quoniam peperisti non experta nuptias? Quoniam fuisti constituta, num eris sine tentatione? Sed tuam quoquè ipsius animam pertransibit gladius. Quarè ô Domine? Quid enim ego peccaui? Nihil quidem peccâsti, sed quando videris eum pendentem in cruce, quando videris eius manus extensas in cruce & in ligno clauis affixas, incipies dubitare & dicere; Hic ne est, de quo mecum angelus est locutus? Hic ne est, in quo fuit miraculum meæ conceptionis? Virgo eram, & peperi. Quarè hic in crucem agitur? Et tuam ipsius animam pertransibit gladius. Quamobrem nemo est, qui non tentetur. Petrus ter negauit, alij discipuli eo relicto fugerunt. Neque enim opùs habebat pastor præfectura ouium, neque athleta opùs habebat ijs, qui ei opem ferrent? sed omnes recesserunt. Christus autem erat solus, tanquàm aries suspensus. Pertransijt ergò eius quoquè animam gladius, tentatio, dubitatio. Et tuam quoquè ipsius animam pertransibit gladius, donèc reuelatę fuerint ex multorum cordibus cogitationes. Quamobrem patitur Iesus ad conuincendam incredulitatem, ad confirmandum gratum animum credentiũ. Contradicitur autem signo, vt conuincantur qui contradicunt propter improbitatem. Si enim veritati non contradiceretur omninò apud homines, nequaquàm probata esset pietas. Concessio verò contradictionis, electioni veritatis affert probationem.

Maria nihil peccauit.

Hæc quoq; cautè sunt legenda. Nihil enim dubitauit S. Maria.

Signo contradicitur. Quomodò enim probati sunt martyres in persecutione? Dũ decertârunt effecti victores per tolerantiam. Vide quantùm iuuit contradictio. Non solùm enim constituit, vt quis dixerit, fideles, sed etiam martyres, qui ad tormenta vsq; & mortem processerunt, & præbuerunt gustum gratiæ Christi per suam tolerantiam. Quando ergò dicit Simeon: Eccè hic est positus in ruinam & resurrectionem multorum, & in signum cui contradicitur? intelligitur, quòd neque ruinam operatur, neque vi adducit resurrectionem. Sed positus quidem est in ruinam ijs, qui offendunt ad lapidem offensionis? In resurrectionem autem ijs, qui sua sponte credunt. Positus est enim, inquit, quomodò si dixerit quispiam, lux oritur, vt qui sani sunt, videant: ij autem, quibus dolent oculi, radios lucis magis fugiant. Quomodò verò illi quidem ceciderunt, vt qui digni essent vt conuincerentur? hi autem surrexerunt, bonam spem habentes sua sponte, nisi signo contradiceretur? Et quomodò dicit Simeon, Et in signum cui contradicitur? Nè eos qui credunt, alienet contradictio, quoniam veritati, quæ est ex Deo, contradicitur. Et quis audet aut potest, nisi Deo concedente, contradicere? Necessaria autem est concessio: erit enim, quando nõ ampliùs contradicetur. Quando enim signũ fulserit, cælestium, terrestrium & infernorum, & omnium deniquè lingua confitebitur, quòd Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Nam quandiù quidem signũ ipsum solùm appáret, nusquàm autem videtur quod significatur, signo contradicitur. Quando autem is, qui significatur, reuelatus fuerit secundo suo aduentu, non audebit ampliùs aliquis signo contradicere, cùm is qui significatur, adsit manifesta diuinitate aduersùs eos, qui contradixerunt. Tunc qui signum quidẽ susceperunt, glorificabuntur ab eo, cui contradicitur. Qui autem signo cõtradixerunt, condemnabuntur ab eo, qui est significatus: & erit aliquando finis contradictionis, finis dubitationis, finis incredulitatis, finis erroris: principium verò præmiorum & coronarum.

Phil. 2.

Quas detur nobis omnibus consequi in Christo Iesu Domino nostro. Cui gloria & potentia nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

ITEM

ITEM SANCTI PATRIS NOSTRI GREGO- 825
RII EPISCOPI NYSSENI ORATIO DE OCCVRSV
Domini, & de Dei parente, & de iusto Simeone.

QVI cælestium rerum sapientia est sublimis, & terrenarum rerum despicientia excelsus, Paulus ille, mens à Deo affla- 2. FEBR VAR.
ta, lingua à Christo mota, celeriter scribentis scribæ specio- Psal. 44.
sissimus calamus, qui Ecclesiæ pulchrè descripsit dogmata S. Pauli encomion.
veritatis, quæ est in manu potentis sagitta à Deo fabricata,
quæ in corde principis tenebrarum huius mundi certam
inflixit plagam, quod ab Hierusalem circuncircà vsque ad Rom. 15.
Illyricum, vel potiùs vsque ad fines terræ apparuit fulgur di-
uini tonitrû in mystica Euangelij rota, quæ voluebatur per
vniuersum orbem terræ, vox clarissima & maximè sonora? 2. Cor. 12.
is tanquàm ex ipsis paradisi adytis loquens, vbi audiuit ver-
ba ineffabilia? vel potiùs tanquàm ex ipso excelso & sublimi throno gloriæ, vbi assistit,
honorificum parans comitatum præsenti sancto festo Domini, ad excipiendum re-
gem gloriæ, tanquàm mysticum quendam senatum, Ecclesiæ populum, regale sacer-
dotium, per seriem, vt ità dicam, parat? & honestæ vitæ numerosum & concinnum
tradens ordinem, dicit; Fratres, Nè efficiamini pueri mente? sed estote malitia infan- 1. Cor. 14.
tes. Sic enim cum perfectissimo & æterno Deo, cuius diem festum hodiè celebramus,
qui propter nos secundùm carnem infans fuit in extremis diebus, ex quo omne do-
num & quicquid perficit, qui virtutis admirabilem secundùm naturam perfectionem
in humana sua ostendit constitutione? concorporales fiemus & comparticipes, & ad
eius honorem & gloram erit conuentus ecclesiæ. Sic enim nupèr genitam eius cor-
poraliter diuinam apparitionem, describit characteribus diuinæ eius perfectionis.
Priusquàm, inquit, cognoscat puer bonum aut malum, non páret improbitati, eli- Esai. 7.
get bonum? quod est summæ & perfectissimæ discretionis & re vera prudentiæ indi-
cium.

Ad cuius similitudinem nos instruens magnus Apostolus, dixit id, quod priùs est po-
situm, diuinitùs inspiratum eloquium? vtpotè quòd in eo, quę est ad eius imaginem Ephes. 3.
& similitudinem, Dei fabricatio in nobis similiter agnoscatur, & innotescat summa
sanctitas primariæ pulchritudinis. Quomodò enim cùm regi qui sub eo sunt exercitus, apparant glorioſam & magnificam pompam, deauratos & deargentatos esse con-
uenit eos, qui sunt congregati, vt satellitum munere apud eum fungantur, & illius spectaculi effigiem proponi oportet significantissimè? sic nos quoquè, qui transforma-
mur renouatione mentis nostræ, & veterem hominem exuïmus, & diuinæ imaginis Festa vt Christianis celebranda.
similitudinem, quoàd eius fieri potest ab hominibus, in nobis circunferimus? sic ad sa-
lutaria & spiritalia festa accedere necesse est, vt sint nobis, conuenienter ei quod di- Zach. 8.
cit propheta, ieiunium quartum, & ieiunium quintum, & ieiunium septimum, & ieiu-
nium decimum, ad lętitiam & bona festa, vt ieiunium scilicet intelligatur anagogicè, in
eo quòd abstineatur & temperetur ab omni inquinamento & carnis & spiritûs. Nam
per quartum & quintum, septimumque & decimum significatur quæuis carnalis spe-
cies, adnata sensibus, qui facilè decipiuntur, & quæ cum vita præsenti concluditur.
Corpori enim deditam & carnis magis amantem viuendi rationem, per quartum disci-
mus, vtpotè quòd ex quatuor elemnetis sint corpora contemperata. Quæ est autem
per sensus cadendi facilitatem, vtpotè quòd sint quinque, significat nomen quinti. Se- Eccles. 1.
ptimus verò conuenienter ei, quod dicit Salomon, id quod septenarij ritu in se reuol-
uitur, infernæ sortis seculum videtur significare. Decimus autem ostendit interni ho-
minis expurgationem à sensibus, qui est deductus ad ea, quæ sunt extrinsecùs, vt sit
mentis oculus simplex & pellucidus, vt sit totum corpus lucidum, vt dicit sanctum Eu- Matt. 6.
angelium? & auris animæ, diuina exultatione impletur & lætitia? quam fore vt audi-
tum accipiat, magnus quoquè Dauid est pollicitus? eius verò gustandi facultas, exerce- Psal. 84.
atur in Domini benignitate, sicut is, qui psallit inter prophetas, eloquitur? & in susce- Psal. 33.
ptione Christi boni odoris, quem spirauit, consistat odorandi habitus? & internis ma-
nibus discretionis, contrectet verbum vitę, vt dixit filius tonitrû. Mentis enim sen- 1. Iohan. 1.
suum in his exercitatio, in eorum, quę sunt his contraria, abstinentia & alienatione,

id quod

id quod apud Deum laudatur, efficit ieiunium: & ità fit, vt nos rectè geramus, quòd vitio quidem simus infantes, simus autem in perfectione prudentiæ, quæ est ex Deo.

Sic Apostolicarum & propheticarum doctrinarum, ex fontibus spiritûs, confluens mens magna & excelsa, & Dei fluuium implens aquis mysticis Dei cælestem ciuitatem,
Psal. 45. quæ ex supercælestibus consistit virtutibus, scit lætificare impetu huius fluuij, vt audiuimus canentem psalmodiam. Supernorum enim spirituum sanctus cœtus, salute hominum valdè lætatur. Sic enim cælestia simul cum terrestribus communiter solent festum agere, ijs, qui sunt in terra, angelicam vitam amplectentibus. Quando enim hic
Baru. 3. Deus noster, quem præmonstrando annunciauit propheta, in terra visus est, & cum hominibus est conuersatus, & supernam beatitudinem, quæ in terra plantabatur, adspe-
Luc. 2. xerunt angeli, Gloria in excelsis Deo, eloquebantur, & in terra pacem annunciabant, cùm diuina voluntas fuisset in hominibus. Sic qui suum diuinum ministerium eximium, vereque purum & singulare esse gloriantur, sanctorum angelorum beati cœtus, veræ sanctitatis in nobis videntes characteres, non nos reijcient, quin assumant participes suæ puræ & syncerælætitiæ: quomodò eum, qui sordida erat veste indutus, à diuinis
Matt. 22. secerni nuptijs fecit Euangelicæ oratio parabolæ.

Etenim quando in archetypo, vt ità dicam, tempore præsentis festi, qui erat in forma Dei, & serui formam acceperat: qui fuerat Dei & hominum intercessor, legis implens præceptum, cùm esset quadraginta dierum infans, verbum æternum, ad templũ cum matre est profectus, & vt par erat, in decreto sacrificio, incorporeorum ordines collum seruiliter inclinantes, ex eo, quod non est adspectabile, quæ Deum decet, pompam parabant, & ineffabilis sapientiæ pelagus diuinis efferebant laudibus, & legalis literæ, quæ est magis ad manum, constitutionis transmissionem, mysterij absconsi manifestationem, in Deo qui omnia creauit, expectabant: cuius quidem nos hodiè celeFestum Purificationis perantiquũ. brantes commemorationem, expleamus nos delicijs spiritalium contemplationum, sicut mentes incorporeæ, & diuinorum miraculorum maiestatem glorificantes, erimus socij illorum dignitatis: non legali vmbra oculum animæ obscurantes, sed, vt di-
2. Cor. 3. citur à sapientissimo Paulo, reuelata facie gloriam Domini tanquàm in speculo intu-
Exod. 13. entes. Nam cùm lex dicit, omne masculinum aperiens vuluam, sanctificari: oportere
Leuit. 12. autem, quę recèns peperit, mulierem, & fuit mater pueri masculi, quadraginta dierum spatio postquàm peperit, sic cum definita & distincta hostia proficisci ad Dei templum: illi quidem velum in lectione veteris testamenti in corde circunferentes, eisdem quot-
Hebr. 10. annis, vt ità dicam, sacrificijs, quæ nunquàm consummare possunt eos, qui accedunt, se, instàr infantium sapientes, putent eam legem implere.

Nobis verò, quibus in conuersione ad Deum, id est ablatum velamen, qui semel in
Hebr. 9. consummatione seculi, ad abolendum peccatum per eius sacrificium credidimus euasisse manifestum magnum sacramentum pietatis, dignè diuino lumine veritatis, præluCente spiritu, est præsentis festi contemplandum mysterium, quod parùm ex alto accedit ad mysterium, cùm illud quidem priùs significauerimus, quòd ex consequentia examinationis, legis decretum propositum, in solo Deo, qui carne est indutus, definitè & ità, vt nulli alij conueniat, cernitur impletum. Solus enim ipse ineffabiliter conceptus, nuptijs nõ priùs apertam vuluam virginalem aperuit, signacula virginitatis illæsa conseruans, etiam post processum admirabilem, & solus spiritaliter masculus fuit creditus, vt qui nihil afferret ei vitij, quod quidem est fœmininum & mulieri conueniens. Vndè etiam re vera sanctus iurè est vocatus. Quomodò etiã Gabriel, viuifici fœtûs ad Dei pa-
Luc. 1. rentem ferens nunciũ, & velutì priùs latam & ad ipsum solũ spectantem legem in memoriam reuocãs: Quamobrem & quod nascetur sanctum, inquit, vocabitur filius Dei: vtpotè quòd sancti cognomen propriè conueniat ei, qui virgineam vuluam diuino aperuit miraculo. Et in alijs quidem primogenitis, ea vocanda esse sancta, diligenter legis intuens profunditatem, perfectio pronunciauit euangelica: vtpotè quòd Dei
Luc. 2. consecratione sortita essent, vt sic vocarentur: In primogenito autem omnis creatu-
Coloss. 1. ræ, sanctum id, quod nascitur, dixit angelus, vt quòd hoc sit propriè, & eam, quæ est ve-
Esa. 7. rè, sanctitatem, in amandando vitio & bono eligendo, simulatquè natus sit, vt dicit Prophera, ostenderit.

Sed reuertendum est ad mare contemplationis, vt lex diuina iubet legislatori, spiritûs gratia tanquàm in columna ignis & nubis, splendore scripturarum præcedente castra

castra diuina Ecclesiæ? vt virga virtutis, quæ immittitur è superna Sion, vt dicit Psal- Psal. 109.
mus, per quã in inimicos obtinetur dominatio; transmittentes pelagus literæ, quod est
hinc & hinc diuisum, in puro & dilucido transitu sententiarum, Aegyptium eorum, qui
gratiæ non obediunt, sensum effugiamus, eis obrutis fluento veritatis, quibus est studio
nobis impedire viam Euangelij, quæ ducit ad spiritalem terram promissionis? & velle
nos in ferrea fornace literæ, quæ dicta est Aegyptus, permanere, seruientes luto & la-
teribus, hoc est, corporalibus legis obseruationibus. Dixit ergò Mosi in Aegypto Exod. 13.
Deus vniuersorum, cùm iam plagam decreuisset infligendam aduersùs Aegypti pri-
mogenita; Sanctifica mihi omne primogenitum, primò natum, aperiens omnem vul-
uam in filijs Israël, ab homine vsque ad pecus. Cuius quidem diuinæ legis id, quod
erat complicatum, velutì explicans beatus Moses, enunciat in sua ad populum allo-
cutione; Et erit, postquàm introduxerit te Dominus Deus tuus in terram Chananæo- Ibidem
rum, quomodò iurauit tibi & patribus tuis, & dederit tibi eam, segregans omne, quod
aperit vuluam, masculinum Domino; & omne quod aperit vuluam ex boum armentis,
aut in iumentis tuis, quæcunque tibi fuerint masculina, Domino. Omne autem, quod
aperit vuluam asinæ, mutabis oue. Sin autem non mutaueris, redimes ipsum? & omne
primogenitum filiorum tuorum redimes, hoc est, pro eo dabis precium. Sic enim in li-
bro Numerorum diuinum declarat responsum, cum eo loquens, qui susceperat ponti-
ficatum; Et omne aperiens vuluam ex omni carne, quam offerunt Domino, ab homi- Num. 18.
ne vsque ad pecus, erit tibi? sed precijs redimentur primogenita hominum: & primo-
genita pecorum immundorum redimes; & redemptio eius ab vno mense, æstimatio ar-
genti quinque siclorum, secundùm siclum sanctum. Sed primogenita vitulorum, &
primogenita ouium & caprarum non redimes? Sancta enim sunt: & sanguinem eorum
profundes ad altare.

Iam ergò cum immundis ex pecoribus coniunxit & connumerauit vox diuina Isra-
elis primogenita, vt quæ, quod verè est purum & sanctum; in cultu, qui est ex lege, non
habeant, etiamsi ea existimabãtur sanctificari, à lege facta attributione. Similiter enim
àc pro ijs, quæ sunt reiecta ad Dei sacrificium, precia dari pro primogenitis hominum
apud eos fuerat constitutũ? vtpotè quòd quę est apud Iudæos à ratione alienior consti-
tutio, indigna sit cultum offerre rationalem, & eorum, quæ noui testamenti sunt maxi-
mè mystica, spiritalem offerre aræ oblationem. Precia autem erant velutì sibi conue-
nientia; vt quę solita esset offerre sacrificia, quę ex lege fiunt, per sanguinem. Quæ pro-
pheta Esaias, tãquàm ex Dei persona, ne ex manibus quidem eorum requisiisse definit, Esai. 1.
vtpotè quòd ad spiritalem, scilicet perfectionem intueatur scopus legislatoris. Quæ
autem offerebantur ad sacrificium, quorum sanguinem in ara fundi lege cautum fue-
rat, sancta distinctè sunt nominata? vel in hoc scilicet veritate priùs descripta à figura.
Qui enim seipsum Deo obtulit & patri sacrificium & oblationem in odorem suauita- Ephes. 5.
tis? Dominus noster Iesus Christus, is solus propriè & verè sanctus est & nominatur. Sed
fortè dicet incredulus Iudæus, quòd quæ legitimo sacrificio non possunt offerri, im-
mundorum pecorum apud eos primogenita solent precijs permutari. Similiter etiam
cùm humana primogenita non mactentur ad sacrificium? est enim hoc minimè cõsen-
taneum, & à lege diuina alienum: par est, ea consecrari preciorum permutatione. Sed
consideret, si non impediatur velamine, quod obstruit oculos eius animæ, quòd iam in
alia lege Leuítas accepisse ad consecrationem pro primogenitis sacra docuit scriptura, Num. 3.
sic dicens in Numeris his verbis; Et locutus est Dominus ad Mosen, dicens; Eccè ac-
cepi Leuítas è medio filiorum Israël. Pro omni primogenito aperiente vuluam à filijs
Israël, erunt eorum primogenita? & erunt mihi Leuítæ. Mihi enim omne primoge-
nitum sanctificaui in Israël, in quo die percussi omne primogenitum in terra Aegypti.
Deindè quàm esset accurata permutatio, lex enuncians: Dixit, inquit, Dominus ad Ibidem
Mosem: Inspice omne primogenitum filiorum Israël, ab eo, quod est vnius mensis &
suprà? & accipe numerum ex nomine eorum: & accipies Leuítas mihi pro omnibus
primogenitis filiorum Israël. Deindè cùm inuentus esset numerus primogenitorum
maior numero Leuitarum, dicit; Locutus est Dominus Mosi, dicens; Accipe precia
eorum, qui sunt supra numerum Leuitarum, ex primogenitis filiorum Israël: & acci- Leuitæ pro primogenitis filiorum Israël.
pies quinque siclos per caput, secundùm didrachmam sanctam. Si ergò, vt sacra dicit
scriptura, Leuitæ sunt precia primogenitorum filiorum Israël, vt accurata significat

enume-

enumeratio, adeò vt pro ijs, qui erant plures numero inter eos, definitum pondus lege sit redditum? quanam ratione in vnoquoque primogenito precia dari lex iussit? In pecoribus enim, quæ assumi non possunt ad sacrificium, aut ea permutari, aut precia pro eis dari lex iubet. In hominibus autem & dari precia, & iam permutationē per Leuitas factam esse discimus? quod quidem non videtur conuenire ipsi literæ legis, vt ostendit lex lata de pecoribus, & exponit ipsa rei natura. Si enim etiam post Leuitarum, ad Dei ministerium, pro primogenitis attributionem, pro eis precia dari edictum est, id sit scilicet, quòd Leuitæ non sint tanti, vt precio pro eis dando possint exæquari. Si autem hoc ità est, longè minoris est precij, quæ per argentum offertur, redemptio, quatenùs quæuis expers rationis & nullo sensu prædita natura, est vilior humana essentia.

Esai. 6. Sed quoniam, vt dicit Propheta, oculos suos clauserunt, & quod ex eis consequitur, non possunt adspicere, num etiam audire poterunt sapientissimum Micheam clamantem? Ego quidem non puto. Nam etiam auribus suis grauiter audiunt. Veniat tamen beatus hic propheta, hæc magna voce clamans, & prophetico spiritu tacitè priùs significans Iudaicorum primogenitorum abiectionem, similiter atquè corporeorum sacrificiorum oblationis. Mich. 6. Dicit enim; In quonam compræhendam Dominum, suscipiam Deum meum altissimum? Si compræhendam ipsum in vitulis vnius anni? Si acceptum habebit Dominus in millibus arietum, aut in decem millibus capellarum pinguium? Si dedero primogenita mea impietatis, fructum ventris mei pro peccatis meis. Audiant qui cor habent crassum, id, cuius propheta Micheas eos ante nos accusauit. Primogenita enim impietatis beatus Micheas nominauit primogenita Israëlis secundùm carnem. Quomodò ergò ea sancta existimârunt, quæ propheticis verbis primogenita impietatis sunt nominata? Dicant nobis linguæ, quæ re vera balbutiunt, quæ non possunt rectè dicere veritatem? quemadmodùm propheta, loquens in spiritu, fructum impietatis ea vocare ausus est? quonam modo quæ de eorum redemptione dicta sunt, non videntur esse plana & inter se habere consequentiam, quòd attinet ad literam? quanquàm lex apud nos sancta & spiritalis esse intelligitur & creditur.

Exod. 14. Videtis Iudaicorum curruum axes colligatos non secùs, atquè olìm Aegyptiorum currus in rubris fluentis. Sed pro virga immittatur in mare orationis, veri legislatoris & regis gloriæ virtus & auxilium, & deducat populum suum in viam rectam anagoges & contemplationis, vt proficiscantur ad ciuitatem habitaculi cognitionis & veritatis, Num. 14. & obruat aduersarios diuinæ gloriæ inexpugnabilitas, qua repleta est vniuersa terra, vt cognoscant Dominum, vt dicit scriptura: quòd multa aqua maris iam obruit primogenitum diaboli fœtum, nempe peccatum, qui carne tectus est Deus, morteque id affecit & deleuit, simultaquè natus est secundùm carnem? & cùm in seipso vitij feciſſet condemnationem, & id in se planè deleuisset, contrarias virtutes repleuit lamentationibus, Matth. 1. Magi Christum cognouerunt. cùm velutì quædam vasa ab eis accepisset, nempe Magos, qui venerunt ab Oriente, & adoratione & agnitione eius dominij, facti sunt Domino vasa vtilia ad adiuuandam Ecclesiæ ædificationem, quæ est à Deo verè constructum tabernaculum, quod fixit Hebr. 8. Dominus, & non homo.

Iam autem cùm sicut olìm Israëlem à luto & lateribus, ità nunc à terrena prudentia genus hominum in seipso redemisset, id quidem fecit fugere Aegyptum, hoc est, mortis inuisum & tenebrosum præsidium? sanctificat autem Deo & patri non solùm hominum primogenita, sed etiam omne genus hominum, per eam, quæ in ipso abs initio fuit, consperſionem: hoc est, per eam, quæ ex nobis ab ipso sumpta est, carnem intelligenter animatam, cùm totum velutì fermentâsset ad sanctificationem, concretum Rom. 11. humanæ essentiæ. Si enim primitię sanctæ, & consperſio, dixerim ego nunc quoq; meritò cum diuino Paulo: & quomodò olìm tribum, cui obtigerat fungi munere sacerdotali, pro primitijs primogenitorum legislator sermo typicè Deo obtulit: ità nunc in Hebr. 7. præclaro charactere veritatis, Pontificem & Apostolum confessionis nostræ, sanctum & innocentem & impollutum, & ab omni sorde & sensu peccati separatum, Deo & patri corporaliter oblatum fuisse cognoscimus, pro humanitate ab eo per fidem sanctificata? & eo magìs, quòd nec esse superiorem, nec aliquid ampliùs in se habere, quàm is, qui seipsum precium dedit pro multis, totam videmus humanitatem, quòd attinet Num. 3. ad sanctitatem: quomodò in vmbra legis inuenta sunt primogenita ampliùs aliquid Hebr. 7. habuisse prę̃ter Leuitas? sed eam longè ab ipso fuisse à tergo relictam, quatenùs citra

vllam

vllam controuersiam, id quod benedicitur, est minus eo, quod benedicit.

Et tunc quidem in solo genere Israëlitico fuit dignitas sacerdotij, & solùm eorum, quæ erant apud ipsos, primogenitorum precia esse Leuitas, fuit testatum? Christus autem, qui accessit Pontifex futurorum bonorum, vt dicit sapientissimus Paulus, & non secundùm ordinem Aaron, sed secundùm ordinem Melchisedec, quomodò priùs diuinum respondit eloquium, translatione quidē sacerdotij eum esse ex alia tribu? Clarum est enim, ex Iuda esse exortum Dominum Iesum Christum, & legis effecisse translationem, ex vmbra, quæ est ex lege, ad regni cælorum nos transferens euangelium? perindè ac à tribu Leuitica ad tribum regiam, dignitatem sacerdotij. Ea verò, quæ est secundùm ordinem Melchisedec, assimilatione, non pro solo Israële, sed pro omnibus gentibus, se precium patri obtulit, & omnium hominum confessionis fuit constitutus Pontifex. Nam Melchisedec quoquè agnoscitur esse ex parte gentium, & non inuenitur ex genere Abrahæ. Hebr. 9. Hebr. 7.

Quinque autem didrachmarum ex lege æstimatio pro vnoquoque primogenito, ostendit ænigmaticè, quòd oportet vnumquenque nostrûm omnem sensum Deo sanctificare, & quæ sunt in eis? & mundum, ab omniq́ue nefaria voluptate alienū, creatori offerre, tanquàm precium pium & legitimum. Horum nos hodiè sacrorum mysteriorum commemorationis diem festum celebramus. Hæc nobis spiritalis mysterij explicatio, hunc sanctum cœtum, qui adest, congregauit? in qua legaliter quidem oblatus fuit Seruator, prout apparebat: intelligenter autem & spiritaliter, cùm nostræ conspersionis primitias patri suo obtulisset, totam eam sacram reddidit, & aptam ad diuinam oblationem. Hoc enim lex olim parturiebat, & eò spectabat id, quod lege constitutum erat de primogenitis, & de Leuitarum redditione, & de didrachmarum æstimatione. Sic nos per mare scripturarum transmisit gratia spiritûs. Sensus oēs Deo conse-crandi.

Sed videamus etiam aduersariorum conclusionem & demonstrationem. Atque superiùs quidem nobis iam fuit euidens, quod est lege constitutum de Leuitis & primogenitis. Sed quomodò magnus Moses populo addens animum, affirmauit eos non esse ampliùs visuros Aegyptios? ità ego nunc quoquè produco Dei populum peculiarem, vt ei annunciem, quòd adumbrati cultûs corporea castra non ampliùs videbimus. Vbi enim nunc, postquàm magnus se ostendit Pontifex, est Leuitarum sacrificium? Vbi post mundi expians precium, est æstimatio primogenitorum? Vbi est reliqua diligens & accurata obseruatio mysteriorum legis? Non vides, quòd quandiù vniuersa occupabat nox ignorantiæ, instàr stellarum, exilem quendam & modicum splendorem præbebat cultus, qui est ex lege? Quando autem ortus est sol iustitiæ, & ex alto oriens apparuit, & illuxit dies salutis, legalium constitutionū lux modica euanuit, victa supra modum fulgenti luce gratiæ? Non est euersum & solo stratum, non secùs atquè satellites & currus, inclytum illud templum, & vniuersa Pontificum propter id gloriatio & elatio? Non est óbrutus & confusus omnis eorum legitimus ornatus? Non penitùs interiêrunt mores, qui à Iudæis accuratè obseruabantur? Vbi enim obtulerint sacrificia, quę offerebātur pro mulieribus, quæ nupèr pepererāt, cùm locus electus corruerit, & apertè sit diffinitum, non licere alibi ab eis offerri sacrificia? Vbi est vestis & dignitas sacerdotalis, & reliqua omnia? Sed nè singula persequentes, tanquàm mortuorum continuo contactu & contemplatione, animæ oculos terreamus, illos quidem relinquamus mortuos ad aquam legalis literæ: nos autem benigno & clementi Deo hymnum canamus epinicium, & nutriti nutrimento, quod est verè cæleste, & potati fluento, quod manat ex vera petra, veniamus ad montem Dei Choreb, hoc est, ad excelsam doctrinam Euangelij, vt voci diuinarum tubarum, verbis beati Lucæ internas aures admoueamus, tanquàm ex sanctis adytis clamante spiritu mystagogiæ. Exod. 14. Ad Christi aduentum lex vetus obsoleuit. Deut. 12.

Et factum est, postquàm impleti sunt dies purificationis eorum, duxerunt parentes pūerum Iesum, vt sisterent Domino, quomodò scriptum est in lege Domini? Omne masculinum aperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur: & darent hostiam secundùm id, quod dictum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum. Et eccè homo erat in Hierusalem, cui nomen Simeon: Et homo hic iustus & pius, expectans consolationem Israëlis, & spiritus sanctus erat in eo? & fuerat ei responsum à spiritu sancto, non visurum eum mortem, priusquàm viderit Christum Domini in carne. Et venit in spiritu ad templum. Quid est, expectans consolationem Israel? Hoc est, expectans dum fieret manifesta veritas, & populus Israëliticus ab vmbra legis ad eam Luc. 2.

transiret: propterea quòd mittens esse sub mundi elementis, accederet instituendus ad ludum veritatis, & perficeretur eius perfectione. Neq; enim potuerit quis dicere, quòd cùm Iudæi grauia perpeterentur, & captiuitate aliqua detinerentur, expectabant vt ab his recrearentur, & ad lętũ ac pristinũ statum reuerterentur, cùm omnis antiqua consuetudo eis ritè procederet, & templum staret, & offerrẽtur in eo sacrificia, & omnis alia viuendi ratio, eorum generi peculiaris, ritè obseruaretur.

Sin autem obijciatur, eos fuisse sub Romanis, & Herodem cõstitutum fuisse regem Iudææ, qui erat genere alienigena, sciat is, quòd ratio vitæ ex lege agendę, ex eo nil lædebatur, quòd Israëli rex esset alienigena, vt de eo consolationem iustus senex expectaret. Etenim diuersis modis contigit, perindè ac filium quempiam seditiosum, à patre alicui tradi austero pędagogo ad hoc, vt castigetur: ità Israëlẽ sępè fuisse sub rege alienigena. Hoc ostendit populi longa mora in Aegypto, & propheta Hieremias tẽpore Sedechiæ regis diuino iussu ad eum loquens, & populum, qui eius parebat imperio, fore vt essent sub sceptro regis Nabuchodonosor, & accederent ad Chaldęos. Non solùm autem hos, qui erant digni, vt quorum vita esset flagitiosa, alienigenæ subijci sceptro, non erat à ratione alienum: sed etiam quosdam ex iustis, & quibus dignus non erat mundus, vt dicam cum Paulo, non imperare, sed barbaris & impijs viris parére, Dei effecit lenitas & patientia: vt pietatis eorum probatio magìs apparéret. Id ostendit Abraham, qui fuit in Aegypto, cuius & vxor ablata fuit à Pharaone; & qui terram sibi promissam habitabat in incolatu. Similiter autem eius quoquè filius & nepos, Isaac, inquam, & Iacob: rursusque temperantissimus illius filius Ioseph, qui factus est seruus, & condemnatus est habitare carcerem. Non ergò ad mundanam gloriam & iactantiam, Israëlis consolationem sapiens expectabat Simeon, sed eam, quæ est verè, traductionem ad veritatis pulchritudinem. Nam cùm ei datum fuisset responsum, fore vt antequàm è vita excederet, videret Christum Domini, expectabat fore vt spiritaliter cum eo apparéret populi consolatio.

Hier. 34.

Hebr. 11.

Gen. 12. 20.

Gene. 39.

Consolatio à S. Simeone expectata.

Venit ergò in spiritu in templum: & dum introduxissent parentes infantem Iesum, vt facerent secundùm consuetudinem legis de ipso, ipse quoquè eum accepit in vlnis suis, & benedixit Deum, & dixit; Nunc dimittis seruum tuum Domine secundùm verbum tuum in pace? Quoniam viderunt oculi mei salutare tuum, quod parâsti ante faciem omnium populorum: Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Israël. O verè beate atque adeò beatissime senex. Quàm beatus ille tuus re vera sacrosanctus in templum ingressus, per quem progressus es ad excessum è vita? Quàm beati sunt oculi, animæ simul & corporis: hi quidem, vt qui adspectabilem Dei apprænderint apparitionem: illi verò, vt qui non solùm adspexerint ad id, quod cernitur, sed fuerint illustrati ipsa luce spiritûs, & corporatum Deum verbum agnouerint: qui viderunt diuinum salutare, quod paratum fuit ante faciem omnium populorum. Quàm beatæ sunt manus tuæ, quæ veritatis verbum contrectauerunt? Quàm beata est lingua tua, cui feliciter fuit annunciata reuelatio vitalis luminis? Et quid studeo tibi singulatìm accommodare laudem in vnoquoque membro, cùm te iam totum laudabilem, & beatum, & à sancto spiritu possessum, priùs docuerit Euangelista? Sed age, ô beate pater, eo qui in te resonat spiritu, doce tanquàm filios, pecudes Ecclesiæ, thesaurum, qui tanquàm in vasis fictilibus, latet in paucis tuis verbis: quandoquidem ad vos, & eos, qui sunt sicut vos, ornati canitie supernæ prudentiæ, & verè estis Presbyteri, id est, seniores, & Ecclesiæ patres appellamini, diuinum verbum nos deducit, vt discamus doctrinas salutares, dicens; Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi: seniores, & dicent tibi. Quæ illius ergò linguam tũc mouit ad loquendum de Deo, virtus spiritûs nobis quoquè nunc det sermonem in apertione oris.

Simeonis commendatio.

Luc. 2.

Deut. 32.

Nunc dimittis, inquit, seruum tuum Domine secundùm verbum tuum in pace. Ex quo enim Christus homo factus est, & peccatum, quod est belli causa, deleuit, & patri nos reconciliauit, in pace fit sanctorum excessus. Hoc enim prophetice magnus quoquè Dauid priùs indicans, dicebat; In pace in idipsum dormiam & requiescam: non id, quod adest, sed quod est futurum in Christi aduentu, significans. Et vt ostenderet, quòd vno solo modo talis spes, pacificæ, inquam, in Christo dormitionis, in sanctis sit collocata per spiritum, dicit; Tu Domine singulariter in spe constituisti me. Beatus autem senex Simeon, cùm iam præsens tempus esset intuitus, dicit; Nunc dimittis seruum tu-

Psalm. 4.

Ibidem.

um

um Domine ſecundùm verbum tuum in pace? oſtendens ſtabilitatem diuinæ promiſſionis. Quoniam viderunt, inquit, oculi mei ſalutare tuum, quod parâſti ante faciem omnium populorum? hoc eſt, eam, quæ per Chriſtum facta eſt toti mundo, ſalutem, & non ſoli Iſraël. Quomodò ergò ſuperiùs teſtatum eſt, eum expectare conſolationem Iſraëlis? nunc autem conſpicitur dicere, Dei ſalutare in conſpectu omnium populorum? Quoniam tunc futuram Iſraëlis conſolationem nouit ſpiritu, quando omnibus quoquè populis fuit paratum ſalutare. Vide autem, quàm ſit accurata diuina inſpiratio. Lumen enim, inquit, ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Iſraël: magno Paulo loquens conſentanea de Iſraëlis enumeratione. Quando enim, inquit, ingreſſa Rom. 11.
fuerit plenitudo gentium, tunc etiam totus Iſraël ſaluus erit. Ergò ipſe quoquè cùm præpoſuiſſet vocationem gentium, poſtremò, conuenienter prophetiæ, vniuerſi Iſraëlis repoſuit conuerſionem? etiamſi iam reliquiæ ſaluæ factæ ſunt, propter eos, qui iam ex Iudæis acceſſerunt ad gratiam.

Contemplare autem mihi altarum ſententiarum proprietatem dictionis. Nam cùm dixiſſet, Lumen ad reuelationem gentium, ſalutaris diuini reuelationem, dat nobis intelligendum, quòd in abſolutis tenebris & perfecta caligine, nullum habentes ſplendorem Dei cognitionis, ante Chriſti aduentum ſtabant gentes. Quomodò beatus quo- Eſai. 9.
què Eſaias felicem nuncium afferens ijs, qui ſedebant in tenebris, dixit eos videre magnam lucem. Quoniam autem Iſraël, etiamſi modicè, typica tamen lege illuminabatur, lucem quidem in illo non dixit? gloriam autem illum ſortitum eſſe prædixit: veterem hiſtoriam reuoca in memoriam, quòd quomodò olìm admirabilis Moſes, qui cum Exod. 33. 34.
Deo familiariter eſt locutus, glorificatum habebat vultum? ità etiam ipſi, cum diuina ſuſceptæ humanitatis luce per fidem conuerſati, & virtute ſpiritûs illuminati, in gloria apparebunt, veteri depoſito velamine, & eadem imagine transformati à gloria in glo- 2. Cor. 3.
riam, vt dicit Apoſtolus, tanquàm à Domini ſpiritu. Luc. 2.

Quòd autem dixit Deo afflatus Simeon, in ruinam & reſurrectionem multorum in Iſraële poſitum eſſe Dominum, oſtendit per conſenſum ſententiarum cum ijs, quæ dixerunt Prophetæ, vnum & eundem Deum & legiſlatorem locutum eſſe in Prophe- Eſai. 49.
tis & in nouo teſtamento? Lapidem enim offenſionis & petram ſcandali, cauſam eſſe, 1. Pet. 2.
nè pudore afficiantur ij, qui in ipſum credunt, dixit oratio prophetica. Eſt ergò ruina quidem ijs, qui propter humilitatem carnis, offendunt ex incredulitate? reſurrectio autem ijs, qui agnouerunt firmitatem diuinæ œconomiæ. Quinetiam dicens gladium tranſadactum eſſe per animam Dei parentis, apertè prædicit eam, quæ fuit in cruce, paſſionem. Nam cùm ijs, quæ ex ipſa admirabili conceptione, vſque ad tempus paſſionis, diuinè ab eo dicta & facta ſunt, vnum velutì corpus indiuiduum, excelſiorem & diuiniorem de ipſo haberet Dei parēs exiſtimationem, exiſtimabimus eam paſſam eſſe velutì quandam inciſionem in ignominioſa cruci affixione, etiamſi miraculum reſurrectionis, ei inciſioni perfectiſſimam obduxerit cicatricem. Sed nec eam ſolam hac affectione dicit eſſe tenendam, ſed ex multis cordibus cogitationes, dubitationes ſcilicet & hæſitationes, prædicit apparituras, vt in diuerſis de eo opinionibus nihil omninò moueretur Dei mater virgo.

Quoniam verò prophetiſſa Anna, præ ſenio imbecillum quid loquitur, & quod valdè non poteſt exaudiri? ſed nec excelſum Euangelium, quæ ab ipſa dicta ſunt, ijſdem verbis adduxit: primùm quidem rogemus Euangeliſtam, quænam & vndenàm ea fuerit, & ſub quibus & quando ad templum acceſſerit? & rurſus ſcrutemur, quorumnam Luc. 2.
dicit eſſe cogitationem. Dicit ergò beatus Lucas, quòd Anna erat prophetiſſa, filia Phanuelis ex tribu Aſer, quæ proceſſerat in multis diebus, & vixerat cum marito ſeptem annos à virginitate ſua? & ipſa erat vidua annorum circiter octogintaquatuor, quæ non diſcedebat à templo, ieiunijs & precibus diù noctuque Deum colens? & ipſa hora accedens, confitebatur Deo, & loquebatur de ipſa omnibus expectantibus redemptionem in Iſrael. Quænam eſt ratio, quòd de hac prophetiſſa tam accuratam Euāgeliſta fecerit narrationem, vt ei venerit in mentem, facere mentionem eius patris & tribûs? Et quæ à nullo quidem ferè mandata ſcriptis inuenta eſt, de ea re accuratam rationem noueritipſe ſolus ſanctorum Deus? & qui eius inſpiratione, vt dicit diuinus Apoſto- 1. Cor. 14.
lus, ſpiritu loqui docti ſunt myſteria. Quantùm verò nos poſſumus aſſequi, dicimus fuiſſe alias illo tempore eiuſdē nominis, cuius hæc beata? & fuiſſe deditas ijſdem ſacris,

quibus illa, studijs, assiduis scilicet ieiunijs & precibus. Vt ergò eius persona facilè discerneretur, cùm patris eius fecisset mentionem, tribum quoquè propriam adscripsit. Magnis autem ipsam ornauit laudibus, & quæ auditoribus faciant omninò fide digna ea, quæ de Domino disseruit.

Sed quoniam, vt iam dictum est, sonora & quæ grandi voce profertur oratio, oblata est à senio, prope os eius quodammodò admouentes aurem cogitationis, scrutando hoc præsens adnatum argumentum, videamus quid ipsa dixerit ijs, qui expectabant redemptionem in Hierusalem. Conuenienter enim ei, quod mẽte potest compræhendi ex verbis propheticis, verba faciebat de Domino. Nam cùm ij, quibus eam hæc esse locutam dixit Euangelium, omninò ex diuinis responsis, quæ efferuntur in prophetis, didicerunt expectare redemptionem, ea omninò fuit prompta ad describendum mysterium. Constat id, quod magnus dixit Esaias; Puer natus est nobis, & filius datus est nobis? cuius principatus factus est desuper humerum eius? & vocatur nomen eius, magni consilij angelus. Et præterea; Illuminare, illuminare Hierusalem? venit enim lumen tuum, & gloria Domini super te orta est. Magnus quoquè Dauid adducebatur? Misericordia & veritas sibi inuicèm occurrerunt? iustitia & pax se osculatæ sunt? & viderunt omnes fines terræ salutare Dei nostri. Et ipsum indicando? Ante solem permanet nomen eius, & benedicentur in eo omnes tribus terræ. Omnes gentes beatũ eum dicent, & seruient ei, & adorabunt eum? & Notum fecit Dominus salutare suum filijs Israel. Et rursùs veneranda & angelica vox sapientis Malachiæ; Eccè ego mittam angelum meum, & parabit viam ante faciem suam? & repentè veniet in templum suum Dominus, & Angelus testamenti, quem vos vultis? & alijs aliundè collectis mysticis floribus propheticorum eloquiorum, diuinam & beatam contexuit coronam, adhuc quidem imbecilla & tremente manu, vt quæ processisset in multis diebus. Non enim tunc permittebatur ijs, qui audiebant, altorum de Domino sensuum expositio, quando etiam post tantam signorum ostensionem & diuinorum mysteriorum prædicationem, sapientiæ & cognitionis thesaurorum promus Christus, suis dixit discipulis; Habeo multa, quę vobis loquar, sed non potestis portare modò. Etsi autem obscurè & exiliter anus & prophetissa verba fecit de Domino, vt quæ legis personam sustineret, quæ antiquata & senio confecta, & non longè remota ab interitu cessit nouo testamento? non fuit tamẽ inutilis eius sermo auditoribus intelligentibus? quomodò nec quæ à lege in vmbris & ænigmatibus fuit magni mysterij præcedens enunciatio.

Esai. 9.
Esai. 60.
Psalm. 84.
Psal. 97.
Psalm. 71.
Psalm. 97.
Malac. 3.
Iohan. 16.

Agè ergò nos quoquè, ô patres & fratres spiritales, qui didicimus festum celebrare in nouitate spiritûs & non vetustate literæ? Qui in azymis synceritatis & veritatis, venerandum & viuificum pascha sacrificij Christi debemus celebrare? Qui diuina regeneratione sancti baptismatis veterem hominem exuimus, qui corrumpitur per desideria deceptionis? & nouum induimus, qui renouatur ad agnitionem secundùm imaginem eius, qui creauit? Venite, exultemus Domino, iubilemus Deo Seruatori nostro. Dicamus; Quàm terribilia sunt opera tua Domine, etiamsi in multitudine virtutis tuę inimici tui mentiti sunt, sua sponte ad diuinam tuam lucem, quæ mundo apparuit, claudentes suos oculos. Præoccupemus faciem eius in confessione, & in psalmis iubilemus ei. Sacrificium laudis Deo perpetuò offeramus, hoc est, fructum labiorum confitentium nomen eius, beneficentiæq; & communicationis nequaquàm obliuiscamur. Talibus enim sacrificijs placatur Deus? vt sordes peccati abluamus, & renouabitur tanquàm aquilæ spiritalis nostra iuuentus? quomodò etiam beati senis Simeonis? vt nos quoquè pacificè & iucundè in bona fiducia & spe salutari ad vitæ exitum contendamus, & non cum pudore & metu è vita præsenti excedamus, & quodammodò non volentes? quomodò qui tibi mali alicuius sunt conscij, ægrè & iniucundè ferunt aduentum regis.

1. Cor. 5.
Ephes. 4.
Coloss. 3.
Psal. 94.
Psalm. 65.
Hebr. 13.

Nota.

Imitemur beatæ illius Annæ in ieiunijs & orationibus perpetuam constantiam, nè videamur muliere deteriores, idque quæ vitam agebat sub vmbra legis? quo tempore, se in his rectè gerere, erat rarum. Sed nos luce gratiæ illustrati, & à certa & expressa spe adiuti, & virtute spiritûs corroborati, nè separemur à sacris doctrinis, à quibus salutaris habitus solet generari in animis? quomodò testatum fuit, illam quoquè à templo fuisse inseparabilem. Nè à diuino metu aberremus cogitationibus? sed ex ipso & in ipso carnes nostras & cogitatus, conuenienter votis Prophetæ, affigamus. Audiamus magnum

Psalm. 118.

gnum Paulum docentem; Despondi vos vni viro virginem castam exhibere Christo: & non violemus, quæ inita sunt cum eo, pacta conuenta, per consuetudinem cum eo, qui vitam nostram corrumpit ex eo, quòd faciamus illius voluntatem: vel in hoc Prophetissæ imitantes pudicitiam, quæ fuit vnico contenta coniugio. Sed quod est in promptu, ab imitatione eius non discedatis, quicunque soluti estis à monogamia: & si fieri possit, ad secundas non veniatis nuptias. Sic enim vos beatos futuros esse affirmat Paulus. Offeramus nos quoquè in superno altari, velutì par turturum, animi & corporis puritatem: vel tanquàm duos pullos columbarum, prouidere bona, non solùm coram Domino, sed etiam coram hominibus: vt cùm nos quoquè omnia spiritaliter ex diuina lege fecerimus, in sapientia & gratia proficientes, & ad mensuram ætatis plenitudinis Christi peruenientes, & internum hominem perfectum habentes, & sancti spiritûs effecti habitaculum, reuertamur ad veram nostram patriam, cælestem Hierusalem: In qua digni habeamur frui beata ac perpetua lætitia & regno, in Christo Domino nostro: cui gloria & potentia cum patre & sancto spiritu, nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

2. Cor. 11.

1. Cor. 7.

Rom. 12.

SANCTI PATRIS NOSTRI AMPHILOCHII EPISCOPI ICONII ORATIONEM DE OCCVRSV DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI, & DE DEI PARENTE & SIMEONE, QUÆ HOC LOCO IN V. TOMO D. ALOYSII SEQUEBATUR, IDCIRCÒ NON POSUIMUS, QUÒD PAULÒ SUPRÀ EAM EX VII. TOMO EIUSDEM ALOYSII, SED ALIO INTERPRETE, POSUERIMUS.

SANCTI PATRIS NOSTRI CYRILLI ARCHIEPISCOPI HIEROSOLYMITANI ORATIO DE OCCURSU DOMINI NOSTRI IESU CHRISTI, & DE SIMEONE, QUI DEUM EXCEPIT.

LAETARE valdè filia Sion, prædica lætitiam filia Hierusalem, duc choros populè ciuitatis Dei. Exultate portæ & muri Sion, & vniuersæ terræ clamate montes & colles, & valdè exultate. Fluuij plaudite, & rupes Sion comprehendite Dei aduentum, in eum intuentes. Concinant hodiè cælestia cum terrenis, & Hosanna dicant cum ea, quæ est infernè, Hierusalem, propter Christum, qui est in ipsa. Cælestium intelligentes virtutes, choros ducite. Qui estis in terris, cum angelis hymnos canite. Hodiè enim glorioſa dicta sunt de te, ciuitas Dei Hierusalem, ciuitas regis magni: aperiat portas ei, qui aperuit omnibus cælestes portas, & aperuit in cruce ostia sepulcrorum, & contriuit portas inferorum, quæ erant ab æterno, & admirabiliter clausit portas virginitatis. Hodiè, q mirabiliter olìm respōdit Mosi in monte Sina, diuinè implet legem, factus sub lege. Hodiè Deus à Themam, venit Sion. Hodiè cælestis sponsus cum thalamo Dei matris venit in templum. Filiæ Hierusalem, egredimini in occursum eius. Lampades alacriter accendamus vero lumini. Tunicas animarum paremus sponso Christo cum Sion. Gentium populi, lucem ferentes occurramus cum templo. In templo ad Deum Christum conueniamus. Cum Angelis hymnum canamus: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Sabaoth. Plenum est cælum & terra gloria eius. Pleni sunt fines mundi bonitate eius. Plena est eius laude omnis humanitas. Eius indulgentia plena sunt cælestia, terrestria & infernа: plena misericordia, plena donis eius & beneficijs. Omnes ergò gētes plaudite manibus. Omnes gentes terræ venite & videte opera Dei. Omnis spiritus laudet Dominum. Omnis terra adoret. Omnis lingua canat & psallat, & glorificet puerum Deum, qui est quadraginta dierum, & est ante secula: puerum paruum, & antiquum dierum: puerum lactentem, & seculorum effectorem.

2. FEBRVAR.

Psalm. 86.

Esai. 6.

Pijssimæ de Christo cōtemplationes.

Infantem adspicio, & Deum meum agnosco. Infantem qui lactet, & mundum nutrit. Infantem qui flet, & mundo largitur vitam & lætitiam. Infantem qui inuoluitur

fascijs, & me liberat à fascijs peccati. Infantem in vlnis matris verè cum carne & sine defectu in terra: eundem verè in sinu patris, & sine defectu in cælis. Infantem video in Bethleem, Hierusalem ingredientem, & qui nequaquàm separetur à superna Hierusalem. Infantem video, qui ex lege in templo offert sacrificium in terra: sed idem pia omnium sacrificia in cælis excipit. Ipsum in vlnis senis per dispensationem: eundem in maiestate diuina in thronis Cherubicis. Qui offertur & purificatur: sed idem omnia purificat & purgat. Ipse est ergò donum, ipse Pontifex, ipse ara, ipse propitiatorium. Ipse qui offert, ipse qui pro mundo offertur. Ipse ignis, ipse holocaustum. Ipse lignum vitæ & cognitionis. Ipse agnus, ipse gladius spiritus. Ipse pastor, ipse ouis. Ipse sacrificus, ipse qui sacrificatur. Ipse qui offertur, ipse lex, & ipse qui suscipit sacrificium.

Sedenim agè decæterò dicamus de die ex sacris Euangelijs. Ait enim de Christo Lucas admirabilis; Quando impleti sunt dies purificationis eorum secundùm legem Mosis, duxerunt Iesum Hierusalem, vt sisterent eum Domino: quomodò scriptum est in lege Domini; Omne masculinum aperiens vuluam, sanctum Domino vocabitur. Nam Samuel quidem & Isaac, & simul etiam Iacob & Ioseph & alij multi, qui præter spem nati sunt ex sterilibus, & aperuerunt infertiles vuluas matrum, sancti Domino vocati sunt: Christus autem solus ex solo vnigenitus, cùm virginales portas non aperuisset, non est sanctus Domino, sed sanctus sanctorum, & Dominus dominorum, & Deus deorum, & primogenitus primogenitorum, princepsque & rex regnantium & vocabitur & credetur: & nunc in templo à Simeone prædicabitur. Erat enim, inquit, homo in Hierusalem, cui nomen Simeon. Et ipse erat homo iustus: & spiritus sanctus erat cum eo. & fuerat ei datum responsum à spiritu sancto, non visurum eum mortem, priusquàm videret Christum Domini. Et venit in templum in spiritu. Et cùm introduxissent parentes puerum Iesum, vt ipsi facerent secundùm morem legis de ipso, ipse Simeon accepit eum in vlnis suis, & benedixit Deum, & dixit; Nunc dimittis seruum tuum Domine secundùm verbum tuum in pace. Quoniam viderunt oculi mei salutare tuum, quod parâsti ante faciem omnium populorum. Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Israël.

Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius? Qui continet vniuersam terram pugillo, senis vlnis capitur? & portatur, qui fert omnia verbo virtutis suæ. Exultet Adam, per Simeonem Christo dicens; Nunc dimittis seruum tuum Domine secundùm verbum tuum in pace. Nunc me soluis ab æternis vinculis. Nunc me soluis ab interitu. Nunc me soluis à morte. Nunc me soluis à mœrore. Meum Dominum & Deum Simeon in templo vlnis amplectens, altum œconomię mysterium significauit omnibus gentibus. Iudæis enim annuncians, exilit & exultat, & clara voce de eo apertè clamat, dicens; Hic est, qui est, & antè est, & semper adest, cum patre eiusdem essentiæ, in eadem sede sedens, eiusdem gloriæ & potentię: par potentia, omnipotens, principio carens, increatus, inalterabilis: qui nec circūscribi, nec adspici, nec verbis explicari, nec compræhendi, nec contrectari, nec mente concipi, nec conijci potest. Hic est splendor paternę glorię. Hic est character substantię omnium cōstitutionis. Hoc est lumen luminū, quod oritur ex sinu patris. Hic apud Deum, & ex Deo Deus cognoscitur. Hic est fons vitę, ex fonte patris vita procedens. Hic est Dei fluuius, qui exit è diuina abysso, sed ab ea non separatur. Hic est thesaurus bonitatis paternæ, & æternæ beatitudinis. Hæc est aqua vitæ, quæ vitam mundo largitur. Hic est radius increatus, qui ex sole patre luminum gignitur, sed non scinditur. Hic est Deus Verbum, quod ex ijs, quæ non sunt, ad hoc vt essent, solo verbo omnia constituit. Hic est Lucifer, qui ante Lucifer rum incorporeas adornauit virtutes, cęlestium exercituum & ordinum. Hic est, qui cęlum extendit solus, & super mare ambulat tanquàm super cælum. Hic est, qui abyssum caligine inuoluit tanquàm fascijs? Hic est, qui terram firmauit super aquas: Hic est, qui mare sepsit arena, tanquàm muro? Hic est, qui lucem diuisit à tenebris: Hic est, qui circularem astrorum ornatum composuit? Hic est, qui vniuersum tam qui cernitur, quàm qui intelligentia apprehenditur, mundum constituit in sapientia: Hic est, qui non fictis manu manibus, ex luto hominem finxit, & formauit? Hic est, qui ad Dei imaginem nos fuit fabricatus, nunc ipse ad nostram imaginem homo factus. Quinętiam Deus, id quod mente percipitur, perfectus, ex perfecto patre habens essentiam. Qui cùm esset in forma Dei Dominus, nunc meam suscepit formam seruilem, non diminuens dignitatem

diuini-

Luc. 2.
Exod. 13.
Dan. 9.
Apoc 17 19.
Luc. 2.
Psalm. 105.
Esai. 40.
Hebr. 1.
Hebr. 1.
Iob 9.
Iob 38.
Psalm. 135.

diuinitatis, sed sanctificans, vt sanctificaret massam meæ naturæ, suprà totus & infrà totus. Qui idem cognoscitur, supernè genitus sine tempore, & infernè sine semine: supernè effector, infernè res creata. Audite omnes gentes, audi Israël. Dominus hic est, quem ego sacerdos tuus Simeon, gestans in vlnis, magna voce prædico, in templo populo testificans.

Quamobrem attendite populi mi sermonem meum, inclinate aures vestras ad verba oris mei. Hic est puer, de quo Esaias priùs prædicauit, dicens; Puer natus est nobis, & filius datus est nobis: & vocatur nomen eius magni consilij Angelus, admirabilis consiliarius, Deus fortis, princeps pacis, pater futuri seculi. Si est ergò hic puer Deus fortis, de eo significans Dauid quoquè dixit; Videbitur Deus deorum in Sion. De hoc puero clamat etiam Hieremias; Deus in terra visus est, & cum hominibus conuersatus est. Hic est puer, qui olim mare perfregit Israëli, & submersit Pharaonem, & legem dedit Israëlitis, & pluit manna, & in columna ignis deduxit genus Hebræorum, & petram rupit, & rubum flamma ignis, tanquàm rore cinctum, conseruauit incombustum. Hic puer Mosem quadraginta annos fecit pastorem, & quadraginta annos constituit Ducem Israëlis: & eum corroborauit, vt ieiunaret quadraginta dies. Sic ipse quoquè puer baptizatus, ieiunauit quadraginta dies, & post quadraginta dies à mortuis regenerationis ascendit in supernam Hierusalem, & post quadraginta dies sui ortûs ex virgine, nunc ingressus est in terrenam Hierusalem.

Esa. 9.
Psal. 83.
Baruc. 3.
Exod. 14.
Exod. 3.
Exo. 24. 34.
Matt. 4.
Acto. 1.

De hoc puero priùs etiam prædicauit Propheta Habacuc, dicēs; Deus à Themam veniet, hoc est, ab austro. Ab austro enim Hierusalem est Bethleem. A Bethleem autem nūc ingressus est Sion. Propter hunc puerum Moses nobis testificatus est, dicens; Prophetam vobis suscitabit Dominus Deus ex fratribus vestris? & omnis qui non audit eum, exterminabitur ex terra viuentium. De hoc puero Propheta Dauid vota fecit, dicens; Qui sedes super Cherubim, appare: excita potentiam tuam, & veni ad nos seruandos. Et alibi; Citò præoccupent nos miserationes tuæ Domine. Et rursùs; Domine, inclina cælos tuos, & descende. Et alibi; Tu Domine Deus virtutum, attende ad visitandas omnes gentes. Quamobrem cognoscite gentes, & vincimini. Videte Iudæi, & persuadeamini, quòd hunc puerum laudant angeli, hunc adorant archangeli, hunc tremunt potestates, hunc glorificant virtutes, huic seruiunt Cherubim, hunc Deum prædicant Seraphim, huic sol seruit, huic ministrat luna, huic obediunt elementa, huic subijciuntur fontes. Hunc puerum cùm vidissent, portæ inferorum sunt confractæ: portæ autem cælestes sunt apertæ. Hic puer mortem aboleuit, diabolum pudore affecit, maledictum soluit, dolorem cessare fecit, serpentem contriuit, intermediam maceriam discidit, malum chirographum peccatorum perfregit, peccatum conculcauit, errorem aboleuit, surgere fecit creatam naturam. Hic puer Adam conseruauit, Euam refinxit, gentes vocauit, mundum illuminauit.

Habac. 3.
Deut. 18.
Psal. 79.
Psal. 78.
Psal. 143.
Psal. 58.

Quamobrem venite vos omnes Christi & Dei amantes, Domino læti & mundi occurramus, non legaliter, sed spiritaliter: non ventrem delicijs explentes, sed spiritu exultantes: non nos vino inebriantes, sed spiritu feruentes. Læti hodiè lampades ornemus. Tanquàm filij lucis, ceras veræ luci Christo offeramus. Quoniam lumen ad reuelationem gentium mundo apparuit, ideò lumina ex lumine supra niuem resplendeamus: supra lac dealbati, supra sapphirum illuminati, supra immaculatas columbas in cælos euolantes, ità in nubibus ad Dei occursum exeamus. Hodiè dilecti festi cursum perpetuò peragamus. Cum Angelis choros ducamus, cum pastoribus illuminemur, cum orthodoxis adoremus, cum Bethleem festum agamus, cum Sion occurramus, cum templo sanctificemur, cum virgine festum agamus, cum Simeone Christum vlnis amplectamur: vt simus intra æterna Christi bona, gratia & miserationibus & clementia Domini nostri Iesu Christi, cui gloria & potentia nunc & in secula seculorum, Amen.

Nota pertuetustum Ecclesiæ morem de cereis hac die in manibus gestandis.

TIMOTHEI PRESBYTERI HIEROSOLYMITANI ORATIO DE PROPHETA SIMEONE DEI SUSCEPTORE, & DE EO QUOD EST, NUNC DIMITTIS SERVUM TUUM DOMINE.

2. FEBRVAR

Simeõ, primus & vltimus iustus.

AGE dilecti, vltimũ iustum oratione intueamur. Et quis est ille vltimus iustus? Qui nupèr à nobis est lectus in Euangelio secundùm Lucam, nomine Simeon. Hic est & primus & vltimus? vltimus legis, primus gratiæ: Iudęus religione, Christianus gratiarum actione? Christianus lectione, angelus lingua, Simeon, qui fuit modò à nobis lectus. Qui ex pharisaica blasphemia, rosa collectus est ex spinis, & primus donationis gratiæ inspiratione cognitus? Simeon, qui eò processit iustitiæ, vt in ipso corpore velutì responsum acciperet, non prętcriturum prętsentem, quæ est ad tempus, vitam, donèc videret Dominum nostrum Iesum Christum. Iustus ergò & magnus Simeon, ô dilecti, cùm ante susceptam carnem desiderâsset videre Dominum, vidit in carnis susceptione, & animaduertit, & vlnis est amplexus, & rogauit vt relaxaretur à custodia corporis, ore senili clamãs ad omnium Dominum, qui videbatur infans, sicut audijsti; Nũc dimittis seruum tuum Domine secundùm verbum tuum in pace. Quoniam viderunt oculi mei salutare tuum. Vidi gloriam tuam? Soluar ab hac breui vita, in quam cadit interitus. Vidi choream angelorum, glorificationem archangelorum, omnem creatam naturam exultantem, cęlestia & terrestria vnum habentia transitum. Nunc absoluar, nè hìc retinear. Spiritus sanctus est in me, & video, quæ tibi euenient. Nunc absoluar, nè Iudęorum, qui sunt mei generis, quæ in te est futura, videam audaciam. Nè videam spineam, quæ plectitur, coronam? Nè videam seruum tibi alapas infligentem? Nè videam tibi intentari lanceam? Nè videam solem obscurari? Nè videam lunam deficere? Nè videam elementa mutari? Nè videam te cruci affixum? Nè videam rumpi petras? Nè videam scindi velum templi? Non ferentia enim audaciam ipsa quoquè elementa, cum Domino dolore afficiuntur. Nunc dimittis seruum tuum Domine secundùm verbum tuum in pace? Quoniam viderunt oculi mei salutare tuum? Quod parâsti ante faciem omnium populorum.

Matt. 26. & 27. Iohan. 19.

Quid ergò Euangelista? Audi ipsum dicentem; Et erat homo in Hierusalem, cui nomen Simeon? & erat homo iste iustus, expectans consolationem Israëlis. Et spiritus sanctus erat in ipso? & erat ei datum responsum à spiritu, non visurum eum mortem, priusquàm vidisset Christum Domini. Et venit in spiritu in templum. Audi sapienter, ô dilecte? hoc est quod dicit; Simeone domì sedente, & apud se orante, responsum venisse ad effectum. Solùm cogitauit Ioseph & virgo introducere puerum Iesum in templum, vt facerent ipsi secundùm morem legis de ipso? & statìm Spiritus sanctus præbuit responsum, hoc est, Excitauit spiritus Simeonem, dicens; Expergiscere senex, quid dormis? Venit tempus responsi: Vade citò, venit enim qui te soluit? excute vestes sepulcrales, para sepulcrum, ordina quæ ad domum tuam spectant. Venit enim, qui te soluit. Venit Emmanuel. Transi citò in templum. In loco sacro sacra. De sacro loco propheta. Quamobrem pernicissimo cursu cupiditatis, tanquàm penna aliqua, incitatus, & à spiritu leuatus, prœuenit Ioseph & virginem in templum? non prœuenit autem puerum, qui portabatur. Quomodò enim potuisset prœuenire eum, qui vbiquè aderat? Ioseph & virginem prœuenit Simeon in templo. Et cùm prœuenisset, adhuc prope adyta erat expectans reuelationem sancti Spiritûs.

S. Simeon admonetur à Spiritu sancto.

Cùm fuisset verò in templo Simeon, vidit quidem multas matres cum suis filijs in templum ingredientes, ad peragendum sacrificium purificationis? In quarum medio erat etiam, quæ portabat venerandum fœtum, & nullis sordibus contaminatum. Iustus autem Simeon huc & illuc oculos circunferens, postquàm vidit multas matres in priuato habitu humanitatis, solam autem virginem infinito & diuino lumine circundatam, separauit reliquas matres, clamans & dicens coram omnibus; Date mihi locum, vt teneam eum, qui desideratur. Vidi eum, qui me præuidit. Vidi, & meus germinauit spiritus. Cur quæ estis ancillæ, cum libera & Domina concertatis? Cur infantes vestros aræ offertis? Huc conuertimini, & eos offerte huic puero, qui est antiquior Abraam.

Simeõ vndè agnouerit matrem Domini.

Abraam. Interìm Simeon ſuis vlnis tenens Dominum, qui videbatur infans, Ioſeph quidem & virginem benedixit: prophetiam autem traduxit ad Dominum, dicens virgini; Quid adſpicis hunc puerum, ô virgo, tuum & non tuum? manſiſti enim virgo, ſicut eras priùs. Cur enim aſſiduè fixis oculis intueris, & eum frequēter amplecteris? Cur ei mamillam ſemper præbes, volens filium habere florentiorem? Non eget nutrimento, cùm ipſe ſit mannæ & vitæ ſuppeditator. Cur mollibus palmis demulces infantem, eum volens ſopire? Hic infans non dormitabit neque dormiet, quòd attinet ad diuinitatis dignitatem, quæ celatur. De eo enim dicit Propheta; Non dormitabit neque dormiet, qui cuſtodit Iſraël. Cur hunc puerum adſpicis virgo? Hic puer, ô virgo, diuinitatis quæ latet virtute, cælum extendit ſicut pellem, terram autem ſuper nihilum ſuſpendit, cùm aquam mundo baſim fundâſſet. Hic puer, ó virgo incorrupta, eſt ſolis auriga, lunam tanquàm clauo regit, è theſauris ſuis promit ventos, & eſt omnium quæ ſunt Dominus. Hunc puerum ô virgo, non mundanam, ſed ſpiritalem accipe lętitiam. Eccè enim hic eſt poſitus in ruinam & reſurrectionem multorum in Iſraël, & in ſignum, cui contradicitur. Tuam quoquè ipſius animam pertranſibit gladius, vt reuelentur ex multorum cordibus cogitationes. Pſal. 120. Pſal. 103. Pſal. 23. 134.

Hęc ſanctus & qui Deū ſuſcepit Simeon, dixit virgini Mariæ, reuelatione ſancti ſpiritûs de Ieſu, qui videbatur infans: Eccè hic eſt poſitus in ruinam & reſurrectionē multorum in Iſraël. Cur autē in ruinam, & cur in reſurrectionem? Verum eſt verbum Domini. Quoniam enim Simeon, non ſua virtute, ſed ſancti ſpiritûs reuelatione, quicquid enunciauit de Domino, ad virginem dicens, Eccè hic eſt poſitus in ruinam & reſurrectionem multorum in Iſraël, dixit; In ruinam quidem infidelium, reſurrectionem autem eorum, qui credunt. Ad ruinam Synagogæ, reſurrectionem verò Eccleſiæ. In ruinam dęmonum, reſurrectionem autem ſanctorum. In ruinam prophanorum, reſurrectionem verò iuſtorum. In ruinam & reſurrectionem: ſurrexit Matthias, cecidit autem Iudas. In ruinam & reſurrectionem multorum in Iſraël. In reſurrectionem latronis, qui erat à dexteris: in ruinam autem eius, qui erat à ſiniſtris. Nam ille quidem piè ſe gerebat, hic verò maledicebat. In ruinam & reſurrectionem multorum in Iſraël, & in ſignum, cui contradicitur. vera eſt oratio. In ſignum, cui cōtradicitur, fuit Dominus, vtpotè, fœtus virginis. Nam magnum eſt ſignum, quòd quæ virgo peperit, manſit virgo. Quòd verò virgo ſit ſignum, cui contradicitur, audi Eſaiam in ſuo opere, Domino dicente ad Achaz; Pete tibi ſignum in profundo aut in alto? & dixit Achaz, Non petam, neque tentabo Dominum. Et dixit Eſaias; Eccè dabit vobis Dominus ipſe ſignum. Quodnam hoc? Eccè virgo in vtero concipiet. De hoc Dominico ſigno in virgine nato, cui contentioſa lingua multi erant contradicturi, Simeon futurum priùs ſignificauit, dicens virgini; Eccè hic poſitus eſt in ruinam & reſurrectionem multorum in Iſraël, & in ſignum, cui contradicitur. Tuam quoquè ipſius animam pertranſibit gladius, vt reuelentur ex multorum cordibus cogitationes. Chriſtus q̄ busdā in ruinam, q̄bus in reſurrectionē poſitus. Luc. 23. Eſa. 7.

Hinc nonnulli exiſtimârunt Domini matrem gladio morte affectam, finem accepiſſe martyrij: propterea quòd dixerit Simeon: Tuam quoquè ipſius animam pertranſibit gladius. Non ità autem habet. Ferreus enim gladius corpus diuidit, non diſſecat animam. Quo fit, vt intemerata & ſanctiſſima virgo hucuſquè ſit immortalis, propterea quòd qui in ea habitauit, eam traduxerit in loca, in quibus eſt aſſumpta. Quid ergò vult dicere Simeon ad Mariam, Tuam quoquè ipſius animam pertranſibit gladius, vt reuelentur ex multorum cordibus cogitationes? Gladium, qui pertranſit animam, hic dixit Simeon dolorem virginis, quo erat afficienda virgo, vt quæ videretur perdidiſſe eum, qui veniebat ad quærendum eos, qui periērant. Quòd verò dolor attigerit animam virginis, cùm videretur perdidiſſe ſuum filium, qui appellatur nempe virginis, audiuiſti nupèr Euangeliſtam dicentem; Et quandò fuit annorum duodecim Ieſus. Sententia procedit ex ſententia, & quæſtio quæſtione depellitur. Et quando fuit annorum duodecim. Quis? Deus verbum annorum duodecim, vnigenitus filius Dei, qui eſt ante mundum, Qui olìm fuit effector viſionis temporum, nō autem genitus poſt tempora. Et quando fuit annorū duodecim Ieſus? Quòd attinet ad ortum ex virgine, numeratur tempus duodecim annorum. Particulatim enim proficiebat Ieſus ætate corporea, non ſimul autem totus creuit Dominus. Quamobrem nè exiſtimaretur fuiſſe phantaſia œconomiæ veritas, vt priùs diximus, particulatìm proficiebat, ſeruans omnes huma- Immortalis, ſic intellige, q̄a ad immortalē vitā reſurrexerit. Videtur tamē eius fuiſſe opinionis Author, q̄ nunq̄ mortua fuerit.

humanas mensuras humanæ susceptæ naturæ. De eo ita quæ dicebat Euangelista; Puer
Luc. 2. autem Iesus proficiebat spiritu & sapientia & gratia Dei erat in ipso. Vide quàm accuratè locutus sit Euangelista. Non dixit, Deus verbum proficiebat, nè præberet Arrio materiam blasphemiæ illud, Proficiebat, ostendit id fieri intercedente œconomia. Propterea enim duodecim annos natus. Vndè etiã dicebat Euangelista; Et quando fuit annorum duodecim Iesus, adduxerunt puerum Iesum secundùm morem festi eorum in templum: & cùm impleuissent ipsi dies, dum reuerterentur ipsi, remansit puer Iesus, & non cognouerunt parentes eius. Putantes autem ipsum esse secum in comitatu, iuerũt iter diei, & quærebant eum inter cognatos: & cùm non inuenissent eum, iuerunt Hierusalem, quærentes eum.

Eccè verò impletur dictum Simeonis ad virginem: Tuam quoquè ipsius animã pertransibit gladius: gladius, inquam, doloris, gladius inquisitionis, per quem eum quærebat, qui perierat. Nam etsi mater esset virgo, eum tamen gestauit vtero, & ei præbuit mamillam, & eum magna aluit cura, & maternum habuit habitum, vt mater erga suum filium. Quamobrem cùm visa esset eum perdidisse, quærens in tribus diebus, in dolore cordis clamabat, dicens; O calamitatem, quando expectaui felicitatem, tunc damnum sensi. Hei mihi, quis thesaurum surripuit? Quis preciosas opes mihi abstulit? Quis me mea spe est frustratus? Hei mihi, non dicar ampliùs benedicta in mulieribus.
Luc. 11. Non ampliùs dicent: Beatus venter, qui te portauit, extabui, non autem beata euasi. Quis est, qui te mihi eripuit? Quis tibi est insidiatus? Quis meum abscondit thesaurum? Cognata mea Elizabeth lętatur propter filium: ego verò crucior. Illa enim habet militem: ego verò rege sum frustrata. Seruus custoditur, & Dominus non appáret. Vbi est archangeli Gabrielis salutatio? Vbi stellæ illuminatio? Vbi Magorũ adoratio? Vbi Pastorum exultatio? Vbi angelorum est glorificatio? Quando regnum expectaui, tunc relicta fui in mendicitate. Hinc ergò afflictionem & dolorem, tanquàm animæ gladium ancipitem, Simeon futurum videns, præsignificauit, dicens virgini: Tuam quoquè ipsius animam pertransibit gladius? Non dixit, Tenebit gladius, aut dominabitur gladius: sed, Pertransibit gladius: hoc est, Paruo tempore dolore afficiéris & affligéris, & statim à dolore liberaberis & afflictione.

Quòd autem dolore affecta sit intemerata & sanctissima virgo, putans se perdidisse eum, qui venerat ad salutem eorum, qui perierant, audiuisti Euangelistam modò dicentem; Et factum est post tres dies. Vide quantum dolorem & afflictionem subijt virgo tribus diebus. Et factum est post tres dies: & eccè inuenit eum in templo sedentẽ in medio doctorum, & eos interrogantem, & eos audiẽtem: & dixit ei mater eius: Fili, cur feciſti nobis hoc? Eccè pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Cur non nobiscum descendisti, sicut nobiscum ascendisti? Cur sedisti in medio doctorum? Quid interrogas & doces? Cùm literas nondùm didiceris, quid sophistam agis? Cur inuidiam aduersùs te concitas? Cur me vis orbari fili? Eccè te ardentibus oculis adspiciunt: iam stridentes dentibus sicut feræ immanes, quæ mouentur aduersùs agnum. Fili, cur sic feciſti nobis? Eccè pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Dominus autem eis decętero aperiens diuinitatis, quæ latebat, dignitatem, in mendico humanitatis susceptæ spectaculo, eis respondet, dicens; Quid me quærebatis? vbi autem quærebatis? In cælum non ascendistis, ad inferos non descendistis. In Ionæ balena non habitâstis. Quid me quærebatis? nesciebatis, quòd in ijs, quæ sunt patris mei, oportet me esse? Non audiuistis Simeonem? Non me Dominum & Deum est confessus? Vos autem me quæritis tanquàm puerum. Nesciebatis, quòd in ijs, quę sunt patris mei, oportet me esse? Vnum patrem habeo in cælo: vos verò accepi commodatò.

Diuinã & mysticã mẽsam, sanctã Eucharistiã appellat.

Sed hîc imponentes finem orationi, vacemus diuinæ & mysticæ mensæ, per quam & mundus est stabilitus, & orbis terræ consistit, & regnum custoditur, & Ecclesia multiplicatur, & Deus sanctificatur. In Christo Iesu Domino nostro, cui gloria & potentia nunc & semper & in secula seculorum,

Amen.

GESTA

GESTA QVAEDAM SANCTI LAVRENTII ARCHIEPISCOPI CANTVARIENSIS, EX *Secundo libro Historiæ Ecclesiasticæ gentis Anglorum, venerabilis Bedæ Presbyteri.*

EX LIB. 2. Cap. 4.

2. FEBRVAR. Laurentius creatur archiepiscopus Cantuariensis.

SVccessit autem Augustino in episcopatum Laurentius: quem ipse ideircò adhuc viuens ordinauerat, nè se defuncto, status ecclesiæ tam rudis, vel ad horam pastore destitutus, vacillare inciperet. In quo & exemplum sequebatur primi pastoris Ecclesiæ, hoc est, beatissimi Apostolorum principis Petri: qui fundata Romæ Ecclesia Christi, Clementem sibi adiutorem euangelizandi simul & successorem consecrâsse perhibetur. Laurentius Archiepiscopatûs gradu potitus, strenuissimè fundamenta ecclesiæ, quæ nobiliter iacta vidit, augmentare, atque ad perfectum debiti culminis, & crebra voce sanctæ exhortationis, & cõtinuis piæ operationis exemplis prouehere curauit. deniquè non solùm nouæ, quæ de Anglis erat collecta, ecclesiæ curam gerebat, sed & veterum Britanniæ incolarum, necnon & Scotorum, qui Hyberniam, insulam Britanniæ proximam, incolunt, populis pastoralem impéndere curabat solicitudinem. Siquidem vbi Scotorum in prefata ipsorum patria, quomodò & Britonum in ipsa Britannia, vitam ac professionem minùs Ecclesiasticam in multis esse cognouit, maximè quòd Paschæ solennitatem non suo tempore celebrarent, sed, vt suprà docuimus, à decima quarta luna vsque ad vicesimam Dominicæ resurrectionis diem obseruandum esse putarent, scripsit cum coëpiscopis suis exhortatoriam ad eos epistolam, obsecrans, eos & contestans, vnitatem pacis & catholicæ obseruationis cum ea, quæ toto orbe diffusa est, Christi Ecclesia tenere: cuius videlicet epistolæ principium hoc est: Dominis, charissimis fratribus, episcopis vel abbatibus, per vniuersam Scotiam, Laurentius, Mellitus & Iustus episcopi, serui seruorum Dei: Dum nos sedes Apostolica moré suo, sicut in vniuerso orbe terrarum, in his occiduis partibus ad prędicandum gentibus paganis dirigeret, atque in hanc insulam, quæ Britannia nuncupatur, contigit introîsse, antequàm cognosceremus, credentes quòd iuxta morem vniuersalis Ecclesiæ ingrederentur, in magna reuerentia sanctitatis tam Britones quàm Scotos venerati sumus. Sed cognoscentes Britones, Scotos meliores putauimus. Scotos verò per Dagamũ episcopum in hãc, quam superiùs memorauimus, insulam, & Columbanum abbatem in Gallijs venientem, nihil discrepare à Britonibus in eorum conuersatione didicimus. Nam Dagamus episcopus ad nos veniens, non solùm cibum nobiscum, sed nec in eodem hospitio, quo vescebamur, sumere voluit. Misit enim Laurentius cum coëpiscopis suis, etiam Britonũ sacerdotibus literas, suo gradu cõdignas, quibus eos in vnitate catholica confirmare sategit. Sed quantum hęc agendo profecerit, adhuc prędentia tempora declarant.

Eius solicitudo, pastore tanto digna.

Epistola eius ad Scotiæ episcopos.

Cùm verò Laurentius Mellitum Iustumque secuturus, ac Britãniam esset relicturus, iussit ipsa sibi nocte in ecclesia beatorum Apostolorum Petri & Pauli, de qua frequenter diximus, stratum parari: in quo quum post multas preces ac lachrymas, ad Deum pro statu ecclesiæ fusas, ad quiescendum membra posuisset atque obdormîsset, apparuit ei beatissimus Apostolorum princeps, & multo illum tempore secretæ noctis flagellis acrioribus afficiens, sciscitabatur Apostolica districtione, quarè gregem, quem sibi ipse crediderat, relinqueret, vel cui pastorum oues Christi, in medio luporum positas, fugiens ipse dimitteret. An mei, inquit, oblitus es exempli, qui pro paruulis Christi, quos mihi in indicium suæ dilectionis commendauerat, vincula, verba, carceres, afflictiones, ipsam postremò mortem, mortem autẽ crucis, ab infidelibus & inimicis Christi, ipse cum Christo coronandus, pertuli? His beati Petri flagellis simul & exhortationibus animatus famulus Christi Laurẽtius, mox manè facto venit ad regem, & rete cto vestimento, quantis esset verberibus laceratus, ei ostendit. Qui multùm miratus, & inquirens quis tãto viro tales ausus esset plagas infligere, vt audiuit, quia causa suæ salutis

Ex cap. 6.

Flagellatur ab Apostolorũ principe.

Iohan. 21.

episco-

episcopus ab Apostolo Christi tanta esset tormenta plagasque perpessus, extimuit multùm, atque anathematizato omni idololatriæ cultu, abdicato connubio non legitimo, suscepit fidem Christi, & baptizatus, ecclesię rebus, quantùm valuit, in omnibus consulere ac fauere curauit. Misit etiam in Galliam, & reuocauit Mellitum & Iustum, eosq; ad suas ecclesias liberè instituendas redire præcepit. Qui post annum, ex quo abierant, reuersi sunt: & Iustus quidem ad ciuitatem Roffi, cui præfuerat, redijt: Mellitum verò Londonienses episcopum recipere noluerunt, idololatris pontificibus magis seruire gaudentes. Non enim tanta erat ei, quanta patri ipsius, regni potestas, vt etiam nolentibus ac contradicentibus paganis antistitem suæ posset ecclesiæ reddere. Veruntamen ipse cum sua gente, ex quo ad Dominum cõuersus est, diuinis se studuit mancipare præceptis. Deniquè & in monasterio beatissimi Apostolorum principis, ecclesiam sanctæ Dei genitricis fecit, quam consecrauit archiepiscopus Mellitus.

Ex cap. 7. Hoc enim regnante rege, beatus archiepiscopus Laurentius regnum cęleste conscendit, atque in ecclesia & monasterio sancti Apostoli Petri, iuxta prędecessorem suum Augustinum sepultus est, die quarto Nonarum Februariarum.

DE S. CELERINO ETC. EX EPISTOLIS BEATISSIMI CYPRIANI EPISCOPI ET MARTYRIS.

EST LIB. 4. EPISTOLA 5.

Cyprianus presbyteris, & diaconibus & plebi vniuersæ, fratribus salutem.

3. FEBRVAR. AGnoscenda & amplectenda sunt, fratres dilectissimi, beneficia diuina, quibus Ecclesiam suam Dominus illustrare temporibus nostris & honestare dignatus est, commeatum dando bonis confessoribus suis, & martyribus glorioſis: vt qui sublimiter Christum confessi essent, Clerum postmodùm Christi ministerijs Ecclesiasticis adornarent. Exultate itaque & gaudete nobiscum, lectis literis nostris, quibus ego & collegæ mei, qui pręsentes aderãt, referimus ad vos Celerinum fratrem nostrum, virtutibus pariter & moribus glorioſum, Clero nostro non humana suffragatione, sed diuina dignatione coniunctum: qui cùm consentire dubitaret Ecclesiæ, ipsius admonitu & hortatu in visione per noctem compulsus est, nè negaret, nobis suadẽtibus: cui plus licuit, & coëgit, quia nec fas fuerat, nec decebat sine honore Ecclesiastico esse, quem sic Dominus honorauit cęlestis gloriæ dignitate. Hic ad temporis nostri prælium primus, hic inter Christi milites antesignanus, hic inter persecutionis initia feruentia cum ipso infestationis principe & authore congressus, dum inexpugnabili firmitate certaminis sui aduersarium vincit, vincendi cęteris viam fecit, non breui compendio vulnerum victor, sed adhęrentibus diù & permanentibus pœnis longæ colluctationis miraculo triumphator, per decem & nouem dies custodia carceris septus, in neruo ac ferro fuit: sed posito in vinculis corpore, solutus ac liber spiritus mansit. Caro famis ac sitis diuturnitate contabuit, sed animã fide & virtute viuentem, nutrimentis spiritalibus Deus pauit. Iacuit inter pœnas pœnis suis fortior, inclusus includentibus maior, iacẽs stantibus celsior, vincientibus firmior vinctus, sublimior iudicantibus iudicatus. Et quanuis ligati neruo pedes essent, calcatus serpens & obtritus & victus est. Lucent in corpore glorioso clara vulnerum signa, eminent & apparẽt in neruis hominis ac membris, longa tabe consumptis, expressa vestigia.

Fortitudo S. Celerini.

Dies nouendecim in neruo & ferro est.

Sunt magna, sunt mira, quæ de virtutibus eius ac laudibus fraternitas audiat. Et si aliquis Thomæ similis extiterit, qui minùs auribus credat, nec oculorum fides deest, vt quis quod audit, & videat. In seruo Dei victoriam gloria vulnerum fecit, gloriam cicatricum memoria custodit. Nec rudis iste aut nouus est in Celerino charissimo nostro titulus gloriarum: per vestigia cognationis suæ graditur, parentibus ac propinquis suis honore consimili diuinæ dignationis æquatur. Auia eius Celerina iampridẽm martyrio coronata est, item patruus eius & auunculus, Laurentinus & Ignatius, in castris & ipsi quondàm secularibus militantes, sed veri & spiritales Dei milites, dum diabolum Chri-

Iohan. 20.

Celerina.

Laurẽtin⁹. Ignatius.

sti confessione prosternunt, palmas à Domino & coronas illustri passione meruërunt. Sacrificia pro eis semper, vt meministis, offerimus, quotiès martyrum passiones & dies anniuersaria commemoratione celebramus. Nec degener ergò esse, nec minor poterat, quem sic domesticis exemplis virtutis ac fidei prouocabat familiæ dignitas & generosa nobilitas. Quòd si in familia seculari prędicationis & laudis est, esse patritium: quanto maioris laudis & honoris est, fieri in cęlesti prędicatione generosum? Non inuenio, quem beatiorem magìs dicam, vtrúmne illos de posteritate tam clara, an hunc de origine glorioſa: ità æqualiter apud eos recurrit & commeat diuina dignatio, vt & illorum coronam dignitas sobolis illustret, & huius gloriā sublimitas generis illuminet.

Nota de sacrificijs & diebus celebribus martyrum.

Hunc ad nos, fratres dilectissimi, cum tanta Domini dignatione venientem, testimonio & miraculo eius ipsius, qui se persecutus fuerat, illustrem, quid aliud, quàm super pulpitum, id est, super tribunal Ecclesię oportebat imponi, vt loci altioris celsitate sùbnixus, & plebi vniuersæ pro honoris sui claritate conspicuus, legat prędicta & Euangelium Domini, quæ fortiter ac fideliter sequitur: vox Dominum confessa, in his quotidiè, quæ Dominus locutus est, audiatur? Viderit, an sit vlterior gradus, ad quem profici in Ecclesia possit. Nihil est, in quo magìs confessor fratribus prosit, quàm vt dum Euangelica lectio de ore eius auditur, lectoris fidem quisquis audierit, imitetur. Iungendus in lectione Aurelio fuerat, cum quo & Domini honoris societate coniunctus est, cum quo omnibus virtutis & laudis insignibus copulatus est. Pares ambo & vterque consimiles. In quantū gloria sublimes, in tantū verecūdia humiles: quantū diuina dignatione promoti, tantum sua quiete & trāquillitate submissi, & virtutum pariter & morum singulis exempla præbentes, & congressioni & paci congruentes: illic robore, hìc pudore laudabiles. In talibus seruis lętatur Dominus. In eiusmodi confessoribus gloriatur, quorum secta & conuersatio sic proficit ad prędonium gloriæ, vt magisterium cęteris præbeat disciplinæ. Ad hoc eos Christus esse hìc in Ecclesia diù voluit, ad hoc de media morte subtractos, quadam dixerim resurrectione circa eos facta, incolumes reseruauit: vt dum nihil in honore sublimius, nihil in humilitate submissius à fratribus cernitur, hos eosdem fraternitas sectata comitetur. Hos tamen lectores interìm constitutos sciatis, quia oportebat lucernam super candelabrum poni, vndè omnibus luceat: & glorioſos vultus in loco altiori constitui, vbi ab omni fraternitate circunstante conspecti, incitamentum gloriæ videntibus præbeant. Cęterùm presbyterij honorem designâsse nos illis iam sciatis, vt & sportulis ijsdem cum presbyteris honorentur, & diuisiones mensuratas æquatis quantitatibus partiantur, sessuri nobiscum prouectis & corroboratis annis suis: quanuis in nullo minor possit videri ætatis indole, qui consummauit ætatem gloriæ dignitate. Opto vos, fratres chariſſimi ac desideratissimi, semper benè valere.

Matth. 5.

VITA ET MARTYRIVM SANCTI ET GLORIOSI MARTYRIS BLASII, EPISCOPI

Sebastęæ & sociorum, authore Simeone Metaphraste.

3. FEBRVAR. Per antiquū Martyrologiū Roman. item q; Vsuard⁹ & Ado cum habēt 15. Februarij in antiquiſ. MS. exemplaribus.

IN tempore vigebat cultus simulacrorum, & multi homines adorabant figmenta & res creatas, tunc etiam florebat fides omnium sanctorum, cum quibus fides quoquè sancti & glorioſi martyris Blasij. Hic ergò sanctus & venerandus vir Blasius, cùm toto tempore vitam egisset mansuetam & mitem, sicut scriptum est in Iob, erat innocens, inculpatus, verus, pius & religioſus, abstinens ab omni opere malo. Quamobrem propter puram vitam & quæ nulli affinis erat reprehensioni, qui in ciuitate Sebastea Cappadociæ erant fideles, eum creârunt Episcopum. Is autem profectus in montem, qui dicitur Argeus, habitabat in spelunca, feræq; ad eum conueniebant, & ab eo benedicebantur: & si contigisset vnam ex eis incidere in eius meditationem, tanquàm ratione prędita, expectabant ad speluncam, & nisì imposuisset eis manus, eas benedicens, à sancto minimè recedebant.

Iob 1. Matth. 5.

Degit in spelunca.

In illis autem diebus iussit Præses Agricolaus capi omne genus animalium, vt sancti, qui tunc erant, martyres ab eis consumerentur, & cum eis depugnarent. In montes verò egressi venatores, venerunt etiam in montem, qui dicitur Argeus, in quo latebat sanctus & venerandus vir Blasius. Cùm autem appropinquâssent speluncæ, & vidissent in eius ingressu multitudinem agrestium animalium, quæ adstabant & exiliebant, dixerunt inter se; Quid hoc sibi vult? & cùm venissent propiùs, inuenerunt intra speluncam S. Blasium, sedentem tanquàm in thalamo, & diuidentem vnicuiq; id, quod erat ei opùs, per benedictionem atque curationes, & Deo fundentem preces. Qui statìm reuersi, renunciârunt Præsidi Agricolao quæ viderant. Præses verò iussit plures milites cum eis proficisci, vt quoscunque illic inuenissent latentes Christianos, ad eum adducerent. Euntes autem in montem, qui missi fuerant milites, & ingressi speluncam, inuenerunt solum sanctum, orantem & laudantem Dominum, & dixerunt ei; Egredere? vocat te Præses. Cùm eos verò vidisset S. Blasius, valdè lętatus est, & dixit; Adeste, eamus simul, ô filij, mei enim recordatus est Dominus. In hac enim nocte ter mihi apparuit, dicēs; Surge, offer mihi sacrificia pro more tui sacerdotij. Nunc ergò filij mei, benè venistis. Dominus meus Iesus Christus sit vobiscum.

Dominus ei appāret.

Dum autem ipsi venirent, in via conuertebantur gentiles ad Dei cognitionem per eius mansuetudinem & doctrinam. Etenim per eius preces faciebat Dominus curationes. & cùm ad eum afferrentur ægroti, eis imponens manus, dimittebat sanos. Non solùm autem curabat homines, sed etiam iumenta & bestias. Cùm itaque contigisset aliquem os deuorare, vel aliquid eiusmodi, repentè ad eum afferebant patientem, & per sanctas suas preces eum statìm reddebat sanum. Cōtigit itaque, vt filius cuiusdam mulieris, quæ eum habebat vnicum, partem piscis comedens, os repentè deuoraret, & mutus maneret. Cùm ergò mater pueri de sancto audiuisset, eum allatum proiecit ad eius pedes semimortuum, cum fletu clamans & dicens sancto; Miserere mei filij serue seruatoris nostri Iesu Christi. est enim mihi vnigena. narrauitque sancto, quid filio suo repentè accidisset. Sanctus autem Dei & magnus sacerdos Blasius, manu imposita gutturi pueri, sic orauit, extendens in cęlum oculos, & Deo dicens; Qui ijs, qui te inuocabant in veritate, præstò fuisti adiutor, ô Seruator, audi meas preces, & spinā infixam huic puero, tua, quæ sub adspectum non cadit, virtute ei exime, eum curans. & deçterò, seu in hominibus, seu in pueris, seu in bestijs tale quid contigerit, illic autem recordatus fuerit aliquis mei nominis, dicens: Deus, intercessione serui tui Blasij, accelera tuum auxilium. fac citò in eo curationem ad gloriam & honorem sancti tui nominis. & cùm ipse hęc dixisset, puerum statìm sanum restituit sicut priùs, & eum reddidit matri suæ, ore nunquàm silente Deum laudantem atque glorificantem. Hominum autem sermone celebrabatur Dei martyr & Episcopus Blasius, non solùm Sebasteæ, sed etiam Nicapoli. erat enim eruditus etiam in scientia medendi.

Homines & iumenta curat,

In itinere verò ingrediente sancto, contigit vt cuiusdam pauperculæ mulieris, quæ vnum habebat porcum & nihil aliud, porcus à lupo raperetur. Mulier autem, quæ erat fidelis, accessit ad sanctum martyrem contra feram. Sanctus verò Christi sacerdos & martyr Blasius subridēs, dixit ei; Nè sis tristis, ô mulier, nec lachrymeris. Tibi enim reddetur porcus viuus & illęsus. Sanctus autem cœpit iter ingredi. eo verò ingrediente, lupus, qui porcum illęsum conseruauerat, eum reddidit viduæ. Ingresso autem sancto in metropolim Sebasteam, iussit Præses Agricolaus eum conijci in custodiam. Die verò sequenti sedens Præses in tribunali, iussit adduci sanctum Blasium. Cùm is autem adstitisset, videns eum Præses, cœpit primùm cum eo agere blanditijs, & priùs eum salutat, dicens; Salue charissime Blasi, deorum amice & noster. Sanctus autem Blasius dicit ei; Salue tu quoquè Præses optime. Nè eos verò dicas deos, sed dęmonia. quæ quidem tradentur igni æterno cum ijs, qui ea colunt. His Præses ira percitus, iussit eum agrestibus baculis verberari. Multis autem horis verberatus martyr Christi Blasius, dicit Præsidi; O nullo sensu prędite & deceptor animarum, putas me per tua tormenta abducere à Dei mei confessione? Sed non potes. Habeo enim Iesum Christum, qui me corroborat. Deçterò fac, quod voluēris.

Lupus reddit viduæ porcum.

Cæditur agrestibus baculis.

Cùm autem non potuisset impius Præses eum à fide abducere, iussit eum rursùs duci in carcerem. Cùm verò accepisset pia anus & vidua sancti martyris Blasij tolerātiam, & eius fidei constantiam, cùm occidisset porcum, quem à fera acceperat iussu sancti mar-

Reducitur in carcerē.

martyris,& coxisset caput & pedes, & in canistrum iecisset ex seminibus terræ,& aliquibus alijs ex sua paupertate cum fructibus,cereosque accēdisset,attulit ad sanctum martyrem in custodiam, & procidit ad eius pedes,rogans vt ex eis sumeret. Cùm gratias autem egisset sanctus,& ex eis sumpsisset,ei benedixit,& ei mandauit,dicens; Mulier,in hoc habitu perage meî commemorationem, & in domo tua non deficiet omne bonum à Deo meo.Sed & si quis te hoc modo imitans, meî peregerit commemorationem, habebit à Deo meo perpetuum donum & benedictionem omnibus diebus vitę suę.Et veneranda quidem illa & beata anus, accepto mandato à sanctô martyre Blasio, Deum laudans, abijt lęta in domum suam, & impleta fuit in hac beata vidua scriptura, quæ dicit;Dicetur vbiquè,quod fecit ipsa,ad eius memoriam. Matt. 26.

Tyrannus autem cùm secundò progressus sedisset in tribunali, iussit adduci Dei martyrem.Quo adducto,dicit ei Præses; Blasi, dijs ne sacrificas;an vis malè perire? Dixit sanctus Blasius;Dij,qui cælum & terram non fecerunt,pereant. Quam tu autem mihi minaris mortem, ea mihi vitam æternam conciliabit. Præses verò cùm vidisset eius fidem immutabilem,iussit eum in ligno suspensum cędi vehementer. Cùm diù autem cęderetur martyr Dei Blasius,dicit Duci; O impie & inique,putásne me terrere plagis? Habeo Iesum Christum,qui me corroborat, & non timeo tua, quæ videntur, tormenta,adspiciens ad bona,quæ expectantur,quæ sunt promissa ijs,qui ipsum quęrunt. Tunc iussit Præses eum de ligno deponi.Cùm fuisset autem depositus,iussit eum rursùs conijci in custodiam. Cùm verò abduceretur in custodiam sanctus martyr Blasius,eccè septem mulieres piæ & timentes Deum,eum sequebantur,excipientes sanguinem,qui ex ipso distillabat,& seipsas vngentes. Quas cùm vidissent lictores & apprehendissent, duxerunt ad Præsidem,ei dicentes;Hæ quoquè sunt Christianæ.Cùm eas autem Præses vidisset,dicit eis; Persuadeamini, & dijs sacrificate,vt magnos honores à me cōsequamini.Venerandæ verò & sanctæ mulieres illæ respondentes,dixerunt ei; Si vis, ô Præses,vt dijs tuis sacrificemus, eamus prope lacum? & tu quidem immitte deos tuos in saccum, & eos plumbo obsigna. Nos autē cùm abluērimus vultus nostros in lacu,accedemus, & eis sacrificabimus.His lętatus Præses,ad eas adduxit deos suos.Illæ autem cùm eos accepissent,deiecerunt & demerserunt in profundo lacûs. Iterùm verberatur. 7. Fœminæ cōprehenduntur. Demergūt simulacra deorū falsorum in lacu.

Cùm hæc vidisset Præses, & furore fuisset percitus,valdè rugiēs sicut leo, & plaudens manibus,fuit admodùm iratus militibus, & dixit eis; O pessimi ministri,cur non deos retinuistis,nè in profundum lacûs inijcerentur? Respondentes autem milites, dixerunt Præsidi;O optime Præses,dolum tibi locutæ sunt hæ mulieres,& deos tuos demerserūt. Nos verò hoc nescientes,eos non tenuimus. Dixerunt autem illæ sanctæ & venerandæ mulieres; Deus verus dolum non patitur, sed surda ligna & lapides, & aurum & argentum,& omnes,qui cōfidunt in eis.Tunc furore percitus Præses, iussit fornacem accendi vehementissimam, & dissolui plumbum, & ferreos afferri pectines, & septem æneas laminas candefieri? splendidum autem linteum extendi in alio loco,dixitq; sanctis mulieribus; Eligite vnum ex duobus, aut adorare & dijs sacrificare, & conseruare animas vestras,ambulantes in linteo? aut, si nolitis, experiri tormenta, quæ sunt vobis parata. Vna verò ex ijs,habens duos pueros, rapuit linteum & iniecit in fornacem, & id combussit.Pueri autem dicebant matri suæ; Venerāda mater nostra,nè sinas nos in hac terra interire,sed quomodò nos impleuisti pulchro & syncero & suauissimo tuo lacte,nos quoquè imple regno cælorum.

Præses autem iussit eas suspendi, & earum carnes lacerari pectinibus ferreis. Videbant verò milites ex earum carnibus manare lac pro sanguine? Quinetiam earum carnes cernebantur vt nix candidæ. Angeli enim Domini, qui descenderant, cùm eas curāssent,dicebant eis; Nè timeatis. Bonus enim operarius cùm æstate inceperit & perfecerit, & à Domino operis fuerit benedictus, & mercedem eius acceperit, lętus vadit in domum suam. Sic ergò vos quoquè decertate, vt à Seruatore nostro Iesu Christo æternam & quæ nunquàm desinit, vitam accipiatis. Tunc Præses iussit eas depositas iaci in caminum. Cùm autem iactæ fuissent, protinùs cessauit ignis, & eiectæ sunt ex fornace illęsæ conseruatæ sanctæ mulieres. Dicit verò eis Præses; Abiectis vestris præstigijs,accedite, & dijs meis sacrificate. Sanctæ autem septem mulieres, tanquàm vno ore dixerunt ei; Nè tibi benè sit, ô fili diaboli; vt nos relinquamus Dominum nostrum Iesum Christum, & adoremus lapides & ligna,quæ sunt similiter atquè tu, surda & nullo sensu Sanctæ fœminæ torquentur. Mittuntur in caminū.

prędita. Decęterò fac in nos, quod velis. Nam nos quoquè vocatę ſumus in regnum cęlorum. Tunc ira percitus Pręſes, tulit in eas ſententiam? & accipientes eas lictores, duxerunt eas ad locum eis propoſitum.

Precatio earum ad Deum.

Sanctæ autem ſeptem mulieres cùm veniſſent ad locum, in quo erant conſummandæ, rogârunt lictores, dicētes; Concedite nobis, vt parumpèr precemur? & flexis in terram genibus, ſic dixerunt; Gloria tibi magno & glorificato noſtro Deo. Gloria tibi Chriſte, qui regnas in ſecula, qui nos vocâſti in viam boniratis tuæ. Quis eſt enim magnus, ſicut tu Deus noſter, qui nos feciſti recedere à tenebris, & vocâſti nos ad veram lucem & ſuauiſſimam? Quamobrem rogamus te Domine, nos connumera cum prima martyre tua Tecla, accipiens interceſſionem ſanctiſſimi patris noſtri & paſtoris Blaſij, qui deduxit nos ad hanc veritatem & fruitionem vitæ æternæ. Hęc cùm ſanctæ fuiſſent precatæ mulieres, & è ſolo ſurrexiſſent, & manus ſuas extendiſſent, & oculis in cęlum ſuſpexiſſent, mundo corde & vno animo Deo dixerunt; Gloria tibi Domine Deus noſter, qui nos dignatus es ſiſtere ad hanc tuam aram, tanquàm agnas immaculatas & ratione prędītas, noſtras quoquè animas ſuſcipe in cęleſti tua ara, vt bonus & benignus. Pueri autem accedentes ad matrem, dixerunt ei; Mater, coronæ vobis ſunt paratæ apud Deum cęleſtem. Nos ergò & commenda ſanctiſſimo & forti athletæ, Epiſcopo noſtro & Paſtori Blaſio. Tunc ſpiculator abſcidit capita ſeptem ſanctarum mulierum, & occultè fuerunt conſummatæ.

Pſal. 76.

Plectuntur capite.

Poſt hęc autem iubet Pręſes ſanctum Blaſium educi è cuſtodia. Quo educto, dicit ei; Dijs ne modò ſacrificas, an non? Dicit ei ſanctus Blaſius; Miſer, cùm ſis cęcus, non vides veram lucem. Quis enim homo, qui Deum viuum vnquàm cognouit, mortuis ſimulacris ſacrificat, aut ea adorat? Tu ergò tenebris inuolute & inique, ſcias te Deum viuum dimiſiſſe, & adorare lapides nullo ſenſu prędītos. Sed ego nō timebo minas tuas. Vt vis ergò, me torque: trado tibi carnes meas? Deus autem habet animæ poteſtatem. Pręſes dicit ſancto; Si te proiecero in lacum, quid tibi proderit, quem dicis, Chriſtus, quem etiam adoras? Dixit ſanctus Blaſius; Cęce & nullo ſenſu prędite, adulterina adoras, & putas te eſſe ſaluum. Ego autem Chriſtum viuum colens, non oſtendam tibi in aqua Dei mei virtutes? Tunc iuſſit Pręſes eum iaci in lacum. Sanctus verò pręueniens, obſignauit aquam, quæ ſtetit perindè ac ſi fuiſſet pons. Sedensque in medio lacûs, dixit lictoribus; Si habetis deos, oſtendite eorum virtutes, & vos quoquè ingredimini. Statimq; ingreſſi ſexaginta & octo viri, ſubmerſi ſunt in profundo aquæ. Tūc angelus Domini deſcendens ad ſanctum, dicit ei; Gratia plena & prędara anima, Dei Pontifex, egredere ex aqua, & accipe à Deo tibi paratam æternam coronam.

68. viri ſubmerſi.

S Blaſius ſuper aquas ambulat.

Sanctus autem Blaſius cùm ex aqua ſurrexiſſet, tanquàm ſuper terram ambulans, eſt egreſſus, & reſplenduit facies eius ſicut lux, adeò vt mirarentur, qui eum videbant. Pręſes verò dixit ei; Adeóne, ô miſer, ſtatuiſti dijs non ſacrificare? Dixit ſanctus Blaſius; Scias Tyranne ſanguinuore, me eſſe ſeruum Chriſti, & nunquàm dęmonibus eſſe ſacrificaturum. Tunc ira percitus Pręſes, tulit in eum ſententiam, dicens; Blaſius, qui mihi non paruit, & Imperatorem contempſit, & deos probris affecit, & ſexagintaocto viros perdidit, gladio truncetur capite ſimul cum duobus pueris. Accepta autem ſententia, cùm veniſſet ad locum, ſtans ſanctus, precatus eſt Dominum, dicens; Domine Deus virtutum, qui me liberâſti à ſimulacris, qui tenebras feciſti lucem, & errorem veritatem, qui ſedes ſuper Cherubim, & aperis cataractas cęlorum, qui extendis arcum tuum in manu tua, qui diabolum humilem & abiectum reddidiſti, & draconem confixiſti, audi me ſeruum tuum, & quicunque ad hanc aram tuam acceſſerit, & quamcunque ſpinam aut os deuorauerit, aut varijs fuerit vexatus morbis, aut in afflictione fuerit, aut in neceſſitate perſecutionis, imple vniuſcuiuſque cordis petitionem Domine, vt bonus & clemens. Quoniam es ſemper glorificandus, nunc & in ſecula. Cùm hęc autem eſſet precatus, Chriſtus deſcendit de cęlo tanquàm nubes, & eum obumbrauit, & dicit ei Seruator; Omnes petitiones eorum implebo propter te, athleta mi dilecte. Non hęc autem ſolùm, ſed etiam faciam, vt precatus es viduæ, & benedicam omnem domum, quæ tuî celebrat memoriam, & penaria eorum replebo omnibus bonis propter pulchram tuam confeſſionem & fidem, quam in me habes. Hęc cùm Dominus locutus eſſet martyri, cùm eum anteà eduxiſſet ſpiculator è prętorio cum duobus infantibus, capita eis amputauit in Sebaſtea ciuitate, intra mœnia ſupra petram, vndecimo menſis Februarij.

S. Blaſij preces ad Chriſtum.

Decollatur cū 2. pueris. Anno 268.

Fide-

Fideles autem & pij viri depoſuerunt eum in ipſo loco, vbi etiam vſque in hodiernum diem multæ curationes peraguntur ad Dei gloriam.

Cùm verò accepiſſet veneranda & pia anus conſummationem beati martyris Blaſij, celebrauit eius memoriam eo ritu, quo celebrauit in cuſtodia: & non ſolùm cognatis miſit ex ſeminibus terræ benedictiones & ex reliquis, ſed etiã omnibus amicis. Qui vicißìm imitantes, rursùs in eodem tempore remiſerunt non ſolùm fideli viduæ, ſed etiam omnibus ſuis amicis & cognatis. Vndè etiam traditũ eſt hoc pulchrum & bonum exemplum vſque in hodiernum diem omnibus, qui fideliter peragunt venerandam memoriam ſancti martyris Blaſij, cum lampadibus & hymnis & magno epulo. Ad gloriam omnipotentis Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti: Cui gloria & potentia ſimul cum ſancto & viuifico ſpiritu, nunc & ſemper & in ſecula ſeculorum, Amen.

SANCTORVM PHILOROMI ET PHILEAE MARTYRIVM, EX LIB. 8. CAP. 10. ECCLES. HIST.

Euſebij Cæſareenſ. interprete Iohanne Chriſtophorſono Anglo.

ATque iſti martyres admiratione digni quidem fuerunt: ſed illi præ cęteris videbantur egregiè admirabiles, qui quanuis diuitijs, nobilitate, gloria, eloquentia & philoſophiæ cognitione illuſtres eſſent, hęc omnia tamẽ pro vera pietate & fide in Seruatorem & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, pro nihilo ducerent. Talis erat Philoromus, vir magiſtratum, non illum quidem vulgarem adeptus, ſed ad Imperatoris negocia Alexãdriæ procuranda delectus: qui non ſine magna gloria & honore, vt Romanorum mos fert, à ſatellitibus ſtipatus, in dies ſingulos de controuerſijs ad ſe relatis iudicium tulit. Talis Phileas etiam, Thmuitenſis eccleſiæ epiſcopus, vir planè cùm in ciuilibus patriæ inſtitutis & Eccleſiæ miniſterijs valdè pręſtabilis, tum philoſophiæ diſciplinis eximius. Iſti duo, cùm permulti & cognati & alij amici eos obſecrâſſent, cùm prętereà viri primarij, qui cum imperio erãt, orâſſent, cùm ipſe iudex deniquè hortatus eſſet, vt ſuĳ ſorum caperent miſericordiam, liberorumque & vxorum curam ducerent, nequaquàm eiuſmodi virorum precibus adduci potuërũt, vt vitæ cupiditate aliqua ex parte delectarentur, & diuinas leges de confeſſione & negatione Seruatoris noſtri penitùs contemnerent: ſed virili animo & mente digna philoſophis, immò verò pia & digna Deo, contra omnes iudicis minas, contra contumelias fortiter ſe opponentes, ambo capitibus abſciſſis abirent è vita.

4. FEBRVAR.

Philorom⁹.

Phileas Epiſcopus.

Inuicti illorum animi.

Abeunt è vita.

Sed quoniam Phileam, propter humanioris literaturę notitiam, crebro hominũ ſermone prędicatum diximus, ipſe ſuĳpſius in ea re locuples teſtis accedat, & partìm ſe ipſum, quînam tandèm fuerit, ante oculos cuiuſque proponat: partìm martyria, quæ eius ætate Alexandriæ contigerint, accuratiùs multo, quàm in noſtra ſitum eſt poteſtate, narret his verbis, quæ quidem ab ipſius literis, ad Thmuitas perſcriptis, petita ſunt: Beati martyres, qui apud nos occubuërunt, prędara illa exempla, monita ſalutaria & inſignes prędeptiones, in diuinis & ſacris literis nobis ad imitandum propoſitas, nulla ex parte contemnentes, oculos animi in Deum omnium effectorem exquiſitè intendebant, & mortem pro pietate oppetere ſecum ſtatuentes, mordicùs ſuæ vocationi adhęreſcebant. Ac quoniam iſti ſancti martyres, Chriſti inſignibus decorati, Dominum noſtrum Ieſum pro nobis hominis naturam induiſſe pro certo cognouerãt, vt omne peccatum radicitùs extirparet, & viatica noſtri itineris, ad vitam æternam ſuſcepti, nobis ſuppeditaret: (Non enim rapinam arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Deo: ſed ſeipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens, & habitu inuentus eſt vt homo: humiliauit ſeipſum vſque ad mortem, mortem autẽ crucis) iſti, inquam, idcircò meliora dona æmulantes, omnem cruciatum, omnia ſuppliciorum genera, quæ poterant excogitari, non ſemel, ſed iterùm atque iterùm ſuſtinuerunt. Atque præ omnibus ſatellitum terroribus, quos laborabant non verbis ſolùm, ſed rebus ipſis obnixè eis inijcere, non demiſerunt animos,

Ex Epiſtola Phileæ, ſcripta ex carcere, de martyribus Alexãdriæ.

Cap. 11.

Phil. 2.

1. Iohan. 4. neque succubuerunt, propterea quòd perfecta in illis charitas timorem foràs miserat. Quorum eximiam fortitudinem, & excelsam in singulis tormentis animi magnitudinem, quæ tandèm oratio poterit explanare? Et cùm libera potestas omnibus permissa esset, contumelias & pœnas illis pro arbitratu inferendi, hi fustibus, illi virgis, alij flagellis, nonnulli loris, multi funibus eos perculerunt: atque spectaculum nouis vicissìm plagarũ & supplicij generibus erat variatum, & multum probri habuit & ignominiæ.

Martyrum multiplices cruciatus et iniuriæ.

Quidam enim, primùm manibus à tergo colligatis, ligno appensi, & machinis quibusdam membra eorum vniuersa distenta distractaque: deindè à tortoribus ex mandato magistratuum per totum corpus grauiter diuexati, & non quemadmodùm cum homicidis agi solet, latera solùm, sed venter, tibiæ & genæ flagris ferreis cęsæ. Alij pependerunt, ad porticum vna manu affixi, & articulorum membrorumque distensionem, quæ omnem doloris superabat acerbitatem, pertulerunt. Alij vultu alterius in alterum obuerso ligati, & columnis, pedibus non ad terram demissis, appensi, sic vtì cùm funes acriùs retraherentur & contentiùs, corporis grauitate ac pondere acerbiùs premerentur. Neque tantispèr solùm, dum præses cum illis quæstione disceptabat, illisque examinandis vacabat, sed per totum ferè diem istud supplicij genus sustinuerũt. Quando enim ab illis ad alios profectus est, ministros ipsius authoritati obsequentes reliquit, qui priores accuratè obseruarent, si fortè quisquam tormentis euictus, cedere videretur: mandauitque, vt acerbè & sine remissione vlla funibus distorquerentur: & deincèps, cùm iamiam essent animam acturi, rursùm in terram demissi, passìm miserè raptarentur. Neque enim de nobis vel minima cura in eorum animis resedit, sed omnia in nos perindè tum excogitare, tum re præstare videbantur, àc si homines non fuissemus. Præter alia tormentorum genera, istud nouum præterea, quod sequitur, aduersarij nostri inuenerunt: Nonnulli enim post verbera in compedibus ligneis positi erant, & pedes, alter ab altero, ad quartum foramen distenti distractique, adeò vt necessariò supini iacerent, nec possent propter plagarum vulnera, recèns toti corpori inflicta, se vllo modo commouere. Alij in solum proiecti, præ crebris tormentorum ictibus, quos pertulerant, semineces iacuerunt, & propter varia ac diuersa cruciamentorum stigmata, quæ in corporibus habebant, miserabilius spectaculum, quàm cùm torquebantur, oculis contemplantium subiecerunt. Ex his autem, qui ità se habebant, nonnulli in cruciatu mortui sunt, & singulari animi tolerantia aduersarium prorsùs confuderunt. Alij semineces in carcerem concluſi, non multis diebus pòst, dolorum grauitate oppressi, excedunt è vita. Reliqui valetudine & viribus curatione recuperatis, temporis longinquitate carcerisque vsu & velut contritu, multo euadunt fidentiores. Sic igitur cùm esset singulis eorum præceptum, libera data optione, vel victimas execrabiles contrectandi, quò liberarentur molestijs, & prophana atque execrabili ab illis libertate potirentur: vel non sacrificandi, sententiam mortis exciperent: illi absque mora ad mortem libentibus animis gradiuntur. Nôrunt enim pro certo ea, quæ à sacris literis nobis præscripta sunt: Qui dijs alienis, inquit scriptura, immolat, delebitur. & quòd Non erunt tibi dij alieni, præter me. Eiusmodi sunt voces Phileæ martyris, cùm sapientiæ, tum Dei ipsius amore inflammati maximè, quas ante extremam de eo in iudicio latam sententiam, cùm adhuc esset in carceris custodia, ad fratres ecclesiæ, cui ipse pręerat, per literas misit: partìm, vtì quo loco res illius erant, illis exponeret: partìm, vtì eos hortaretur, vt pietati in Christo post mortem suam, quæ breuì ipsum esset occupatura, mordicùs adhærescerent.

Nouũ supplicij genus

Exod. 22.
Exod. 20.
Psal. 80.

POENI

POENITENTIA ET REVOCATIO AD DOMINVM NOSTRVM IESVM CHRISTVM, QVAE FACTA *est à quodam œconomo nomine Theophilo, Ecclesiæ Orientalis regionis, nomine Adana, per intercessionem sanctissimæ & glorioſissimæ Dei parentis, semper virginis Mariæ: ex Simeone Metaphraste, sed authore Eutychiano, huius Theophili ministro.*

ACCIDIT illo tempore, priusquàm fieret incursio impiorum & sceleratorum Persarum in rempublicam Romanorum, vt in vna ciuitate, nomine Adana, secundæ Cilicum prouinciæ, esset œconomus in sanctissima Dei catholica ecclesia, nomine Theophilus. Qui œconomus pulchrè admodùm & diuinè dispensans res omnes & loca, quæ pertinebant ad hanc sanctissimam ecclesiam, gregem quoquè Christi pascebat in magna quiete, moderatione & sanctitate, vt decæterò sanctissimus quoq; Episcopus huius ecclesiæ in ipso valdè requiesceret, ad omnem eius administrationem & actionem & vniuersæ eius Christi amantis ciuitatis. Et vt semel dicam, non solùm Episcopus, sed etiam omnes reliqui, à magno eorum vsque ad paruum, ei agebant gratias. Orphanis enim & viduis & pauperibus abundè & copiosè suppeditabat, quæ erant necessaria, & maximè quos sciebat à suis bonis excidisse. Cùm hæc ergò ità se haberent, visum est Dei voluntati, vt sanctissimus illius ciuitatis episcopus fine vitæ potiretur. Qua de causa Christi amantes clerici simul cum ciuibus totius ciuitatis acerrimo incitati desiderio ad germanã eius in Christo charitatem, quinetiam intuentes ad viri sufficientiam, omnes cõmuni consilio eligunt ipsum valdè pium Oeconomum in Episcopum, mittentes statìm in suam Metropolim electionem, quæ ab ipsis facta fuerat. Quam cùm accepisset Metropolitanus, vt qui res eius iam præsciret, cessit eorum petitioni: & mittens adduxit prædictum Oeconomum, vt eum ordinaret Episcopum in prædicta sancta Ecclesia. Et primùm quidem acceptis literis, quæ ad ipsum missæ fuerant à sanctissimo Metropolitano, & iubebant eum venire in metropolim, nolebat venire, omnes rogãs & supplicans, nè ipse fieret Episcopus, sufficere sibi dicens, quòd esset Oeconomus: huic turbæ respondens, se non esse sede dignum. Turba autem instante & rogante, & ijs qui propter ipsum missi fuerant, eis non parentem, vi & manu abduxerunt ad dictam Metropolim. Quẽ cùm beatissimus accepisset Metropolitanus, & valdè fuisset lætatus, voluit ipsum ordinare Episcopum. Prædictus verò Oeconomus se humì abijciens, rogabat Metropolitanum, nè quid tale in eum procederet, clamans & dicens: Sum indignus episcopatu, & scio mea peccata. Et cùm aliquot horas iacuisset ad pedes Metropolitani, tres dies ei dedit ad deliberandum, vt persuaderetur ordinari Episcopus. Post tres autem dies, rursùs eum accersit, & cœpit eum adhortari & rogare, vt susciperet dignitatem Episcopatûs: Laudans etiam eius sufficientiam & castitatem. existimabatur enim esse homo valdè continens. Sed nihil proficiebat. Perstiebat enim dictus Oeconomus clamans & dicens, se non esse sede dignum.

4. FEBRVAR.

Theophili præclara laus.

Eligitur in episcopum.

Multa tanti viri humilitas.

Cùm ergò vidisset sanctissimus Metropolitanus tantam eius constantiam & perseuerantiam, nè persuaderetur fieri Episcopus, illum quidem fiuit: alium autem præficit, quem sede sciebat esse dignum: & cùm eum ordinâsset, dat Episcopum in dicta ciuitate, ei quoquè tradito beatissimo Oeconomo Theophilo ad suum munus Oeconomiæ. Et cùm ipsi venissent in prædictam ciuitatem cum Episcopo, qui fuerat ordinatus, quidam inimicè & maleuolè zelo moti satanico aduersùs sæpè nominatum Oeconomum, inutilia quædam maledicta cœperunt deferre ad aures Episcopi. Qui quidem hoc diù facientes, persuadent Episcopo, vt eum deponat ab administratione: adeò vt ipse decæterò nihil faceret in Episcopatu, aut alicui imperaret, sed quietè degeret domi suæ. Alium autem eius loco præficit rebus administrandis. Cùm itaque fraudulentus, & qui aliquas semper struit machinationes, & humani generis est semper æmulus & aduersarius, diabolus vidisset virum moderatè & quietè degentem, & ei valdè inui-

Deponitur ab œconomi officio.

disset, eius cor subit, & ei suggerit cogitationes, & æmulationem ob id ministerium administrationis, adeò vt ipse decæterò accederet & versaretur cum veneficis.

Erat autem quidam homo in illa ciuitate magus Hebræus, valdè sermone celebratus, qui erat diaboli administer, & multos perdiderat. Noctù ergò vadit ad hunc veneficum is, qui motus fuerat ab officio Oeconomi, & pulsat eius ostium. Ille autem cùm audijsset, egreditur volens videre quis pulsâsset: & cùm virum vidisset, timore affectus fuit & obstupefactus: & admirans (eum enim priùs cognoscebat) accersit in ædes suas, & dicit ei: Quænam est causa domine mi, propter quam accessisti ad me, qui sum vilis & indignus? Qui verò fuerat Oeconomus Theophilus, statim & protinùs se abijcit ad pedes magi, eum rogans & singulatim exponens ea, quæ sibi acciderant, & dicens: Si quid potes, me adiua, & nè me despicias, qui sum in multa afflictione. Episcopus meus me probro affecit in ciuitate, & hæc mihi fecit: & pollicitus est se ei daturum mercedem, quę sufficeret. Solùm, inquit, fer mihi opem, & nè me despexeris. Dixit verò ei ille apostata & magus Hebræus: Domine mi, de hac re omnem curam depone, sed abi lætus in domum tuam, & nocte sequenti hac hora veni ad me, & abducam te ad patronum meum, qui tibi omninò opem feret.

Petit opem à mago.

Miser autem & abiectus Theophilus, qui fuerat Oeconomus, cùm audiuisset verba magi, & valdè esset lætatus, ità fecit. Et cùm sequenti nocte venisset, vt conuenerat, ad Iudæum circa mediam noctem, accepit eum magus in hippodromum ciuitatis, & dicit ei: Si quod videris prodigium, aut sonum audieris, nihil timeas: neque facias signum crucis. Crux enim nihil opis affert hominibus, sed est potiùs ludibrium & fraus Christianorum. Cumq; miser ille assensus esset, se hæc esse facturum, repentè ei ostendit quasdam visiones, nempe viros plurimos lænis indutos, cum multitudine lampadum & satellitum, voces emittentes & laudibus prosequentes, & in medio eorũ sedentem principem tenebrarum. Dico autem diabolum & suos. Tunc miserrimus Iudæus manu tenens Theophilum, ducit eum ad pernicioſissimum illum cœtum, & ad eum qui in ipso præsidebat. & dicit diabolus ad Iudæum: Hunc hominem cur huc ad nos deduxisti? Respondit Deo inuisus Iudæus, & dicit: Duxi ipsum domine mi ad te, vt qui iniuria afficiatur ab Episcopo, & petit à te auxilium. Dicit ei ille princeps: Quodnam possum ei dare auxilium, qui seruiat Deo suo? Si autem vult re vera meus esse seruus, & in meorum referri numerum, ego ei opem feram, vt plus quàm antè possit facere, & omnibus imperare: quinetiam plus, quàm ipse Episcopus. His sic dictis, dicit Iudæus Theophilo, priùs Oeconomo: Audiuisti quid dixit princeps? Dicit ei Theophilus: Audiui, & faciam, si quid me iubet. Statimque cœpit procidere & deosculari pedes illius principis. Tunc dicit diabolus proditori: Neget Theophilus quondàm Oeconomus, filium qui dicitur Mariæ, & illam ipsam, (eos enim valdè abominor) & ipsorum negationem & renunciationem mihi scriptis mandet: & quæcunque vult, à me impetrabit: solummodò eos neget. Theophilus autem cùm hęc audiuisset, dixit ei: Faciam omnia, quę mihi iubes: dummodò consequar quod desidero.

Nota quid dicat de signo crucis, satanæ mãcipium.

O miserum, pedes diaboli osculantem.

Simulatq; hoc audiuisset dolosus hostis humani generis diabolus, Theophili quondàm Oeconomi barbam iucundè demulcet, & cœpit eum os ori admouens deosculari, & dicit ei: Salue decæterò germane mi amice & fidelissime. Tunc protinùs eum ingressus est satanas, & pactus cum diabolo, negauit Christum & sanctissimam Deiparentem: & cùm scriptis in charta mandâsset suam negationem, cera obsignauit, & tradidit principi. & cùm se inuicèm essent amplexi, ambo recesserunt à principe, Theophilus quondàm Oeconomus, & proditor ex hippodromo, magna affecti lætitia propter suum interitum. Sequenti autem diè, à diuina, vt arbitror, prouidentia motus Episcopus, ductus fuit pœnitentia: & cùm id significâsset Theophilo quondàm Oeconomo, duxit eum ad Episcopatum cum omni honore & studio: & eo deposito, quem ipse fecerat Oeconomum, in præsentia cleri & omnium ciuium, dat ei omnem authoritatem & administrationem sanctissimæ ecclesiæ, & earum, quę sunt sub ea, possessionum: quinetiam ciuitatis tam in forenses quàm in possessores, duplicato ei honore, coram omnibus se excusante sanctissimo Episcopo, & dicente Theophilo: Ignosce mihi frater, quoniam peccaui tibi, vt qui tuam deposuerim sanctitatem & sufficientiam: prefecerim verò hunc ineptum & inidoneum.

Negat Christum & matrem eius.

Restituitur pristinę administrationi.

Cùm primùm autem hoc dixisset, & ostendisset se esse motum pœnitentia, dicens:

Ignosce

Ignoſce mihi propter Dominum, ſi quid in te feci, & omnia ſic proceſſiſſent, cœpit ipſe Oeconomus adminiſtrare, ſicut priùs, & ſupra omnes extolli. Quamobrē omnes ei obediebant cum timore & tremore, & ei miniſtrabant. Quinetiam ipſe Epiſcopus eum aliquandiù ſuſpiciebat atque reuerebatur. Inutilis autem & miſer Iudæus & magus, aſſiduè occultè veniens ad Oeconomum Theophilum, dicebat ei: Vidiſti domine mi, quemadmodùm inueniſti beneficium maximum ex nobis & patrono noſtro, & celerrimum auxilium in ijs, quæ ab eo petiuiſti? Oeconomus verò Theophilus dicebat ei: Certè inuéni, & quòd mihi ſuccurreritis, magnas ago gratias. Omnium autem formator & creator noſter Deus, qui non vult mortem noſtram peccatorum: ſed conuerſionem & pœnitentiam noſtram quærit ſemper, honeſtæ & diuinæ eius vitæ prioris recordatus, quando miniſtrauit ſanctiſſimæ ſuæ eccleſiæ, quo tempore viduis & orphanis & pauperibus abundè & benignè ſubminiſtrauit, non eum deſpexit, ſed ei dedit pœnitentiam, diuinam conuerſionem: & cùm ad ſe redijſſet ex tanta elatione & negatione, & reſipuiſſet, cœpit ſuam demittere cogitationem, affligiq; & cruciari ob ea, quæ malè fecerat: & decæterò vacabat ieiunijs, precibus & lachrymis: & aſſiduè benignum & clementem Deum rogabat, vt ei condonaretur iniquitas & peccatum propter ea, quæ malè fecerat.

Vides, quomodò vera agitur pœnitentia? Vacabat, inquit, ieiunijs, precibus & lachrymis.

Hæc autem apud ſe dicebat quotidiè: Hei mihi miſero, hei mihi infelici. Quò ibo ego afflictus, vt ſalutem conſequar? Quò ibo infelix, vt mihi detur miſericordia? Quò ibo miſer ego & peccator, qui negaui Chriſtum meum & laudatiſſimam eius matrem in ſcriptis, & me feci ſatanæ ſeruum per literis mandatam confeſſionem? Quis homo poterit eam auellere à manibus peſtiferi illius hoſtis, & mihi opem ferre? Quid mihi fuit neceſsè cognoſcere ſceleſtum illum & execrandum Hebræum, & tradi igni æterno? fuerat enim ille quoquè Hebræus paulò antè punitus à principe & lege propter magica. Sic enim honorantur, qui Deum relinquũt, & accurrunt ad diabolum. Quænam eſt autem ea, quæ mihi fuit ad tempus, vtilitas? Quænam verò ſuperbia & tumor huius vani mundi? Hei mihi, miſer perij. Hei mihi, erraui. Hei mihi, perdidi lucem æternam, & dego in tenebris. Pulchrè degebam, poſtquàm depoſitus fui ab Oeconomia. Cur volui propter temporalem & vanam exiſtimationem & inanem hominum gloriam, humilem meam animam perdere in gehenna? Nam & ſi homines mente mea latui, Deum latére non potui. Ego ſum mali author: ego ſum cædis meæ dominus: ego ſum inſidiator miſeræ meæ animæ. Hei mihi, quid paſſus ſum? Hei mihi, neſcio quomodò inductus ſim. Hei mihi, quid faciam? Hei mihi, ad quos ibo? Hei mihi, quid reſpondebo Deo in die iudicij, quando erunt omnia nuda & aperta, quando iuſti coronabuntur, ego autem miſer condemnabor? Quomodò tunc ſiſtar ante tribunal regium? Quem rogabo? Quem aduocabo in illa afflictione? aut quos implorabo in illa neceſſitate, quando ſunt omnes de ſuis ſoliciti, & non de alienis? Quis tunc meî miſerebitur? Re vera nullus. Hei mihi miſeræ & abiectæ animæ. Quomodò abducta fuiſti in captiuitatem? Quomodò fuiſti fauciata? Quomodò lapſa es? Quo caſu concidiſti? Quonam fuiſti óbruta naufragio? Ad quem portum decæterò confugies, aut ad quodnam te cõferes refugium? Hei mihi, anima: hei mihi, quid tibi accidit?

Cùm his & adhuc pluribus apud ſe cum ſua depugnaret anima, rurſùs qui ſolus eſt miſericors, qui ſolus benignus, qui ſolus clemens pater, qui nunquàm vult ſuum perire figmentum, dat ei bonam cogitationem & bonam mentem, & dixit apud ſe: Noui omninò, me Dei filium, qui natus eſt ex ſancta Dei parente & ſemper virgine Maria, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum negâſſe & ipſam, per malè perdendum proditorem. Nunc autem vado ad eius matrem ſanctiſſimam Dei parentem, & ad eam accedo ex tota anima mea, & ex toto corde meo, & aſſiduè fundam preces, & ieiunabo in venerando eius templo, donèc per eam inuenero miſericordiam in futuro eius iudicio. Rurſùs verò dicebat: Quibuſnam labris bonitatem eius placabo, neſcio. Scio enim me tranſgreſſum eſſe, & eos negâſſe. Quodnam autem principium inueniam confeſſionis? Quonam verò corde, aut qua conſcientia fretus, impiam conabor mouere linguam & labra plena ſordibus? Primùm etenim, de quibuſnam peccatis audebo petere remiſſionem? Hoc non poterò facere. Ignis enim de cælo ſtatìm ad me deſcendet, & comburet me miſerum. Attamen anima mea reſipiſce ab ea, quæ te tenet, vertigine, & accede ad matrem Chriſti, & pudore non afficieris.

Confert ſe ad beatiſſimam Dei matrem.

Cumq;

Cumq; hæc apud se considerâsset, & hæc omnia in corde suo ardenter tenuisset, & protinùs deleuisset omnes laboriosas huius vitæ tentationes, cum feruenti corde & magna animi alacritate, accessit ad venerandum & celebrandum templum sanctæ Dei parentis & semper virginis Mariæ, ei offerens preces & supplicationes, ieiunans noctes & dies, & sine intermissione vigilans & orans, vt ipse exciperetur, reuertens à deceptione sceleratissimi draconis, & à tetra illa & nefaria, quam fecit, eorum negatione. Quod cùm fecisset dictus Oeconomus, quadraginta dies & quadraginta noctes orans & supplicans, vt eius protectionem susciperet & defensionem, post completos quadraginta dies, in medio noctis, ità vt oculis videretur, ei tanquàm in visione appáret totius mundi salus & refugium generis hominum, quæ est verè & propriè mater Seruatoris nostri Iesu Christi, dicens ei: O homo, cur tam impudenter temereque & præfractè pergis mihi molestiam exhibere, & rogare vt tibi opem feram, homini, qui negâsti filium meum & me? Quomodò autem potero rogare, vt ipse tibi condonet ea, quæ malè fecisti? Quibusnam oculis adspiciam ad figuram filij mei, quem tu negâsti, & audebo eum pro te rogare? Sed nec ego sustinere possum videre filium meum & Deum ignominia affici. Pone ergò, ô homo, me vestris in me peccatis & delictis facilè ignoscere, propterea quòd ego, quę eum peperi, ità diligam genus Christianorum, & maximè eos, qui recta mente & fide ad me accedunt, & manè vigilant in meo templo: eis enim pateo, & eis occurro, & eos meis vlnis amplector, & preces eorum exaudio. Quæ autem filium meum ad iram prouocant, & quæ in eum geruntur impiè, de ijs vos exaudire, est magnorum certaminum & laborum ad eius placandum bonitatem, etiamsi sit valdè clemens & benignus.

Ecce preces, ieiunia & vigilias.

Nota quæ hic dicuntur verissimè de matre Dei.

Oeconomus verò Theophilus respondens, dixit ei: Certè Domina mea benedicta & defensio generis humani: Certè portus & protectio eorum, qui ad te confugiunt: scio, ô Domina mea Deiparens, quòd te valdè offenderim, & ex te natum Deum nostrum: nec sum dignus consequi misericordiam. Sed habeo multa exempla eorum, qui ante me offenderunt filium tuum & Deum nostrum, quibus data est venia suorum in eum peccatorum, propter pœnitentiam & confessionem. Si enim non esset pœnitentia, Domina mea Deiparens, quomodò Niniuitas seruâsset filius tuus? Si non esset pœnitentia, quomodò Raab seruâsset meretricem? Si non esset pœnitentia, quomodò Dauid filius Iesse, post donum prophetiæ, post regnum, post Domini testimonium, in adulterij & cædis lapsus barathrum, non solùm est assecutus remissionem tantorum peccatorum, sed etiam rursùs prophetauit? Si non esset pœnitentia, quomodò beatus Petrus princeps Apostolorum, primus discipulus, columna Ecclesiæ, qui à Deo accepit claues regni cælorum, cùm Dominum non semel nec bis, sed ter negâsset, post hęc autem acerbè flêsset, non solùm est assecutus tanti lapsûs remissionem, sed etiam maiori honore est dignatus, vt qui factus sit pastor Domini Christi ouium ratione participum? Si non esset pœnitentia, quomodò publicanum, qui omnia rapuerat, fecisset Euangelistam? Si non esset pœnitentia, quomodò beatus Paulus ex persecutore factus esset vas electionis? Si non esset pœnitentia, quomodò excepisset Zachæum, qui ipse quoquè erat publicanorum princeps & sycophanta? Si non esset pœnitentia, quomodò eum, qui se iniquè gesserat apud Corinthios, permisit Apostolus vt assumeretur, dicens: Assumite eum, nè nos circunueniat satanas? Si non esset pœnitentia, quomodò qui tot & tanta mala fecit in hac vita Cyprianus, qui etiam prægnantes secabat mulieres, & diabolum totum erat indutus, à veneranda & honesta Iustina confirmatus, & mirandum in modum accedens ad pœnitentiam, non solùm accepit remissionem tam multorum & tantorum malorum: sed etiam dignatus fuit sorte martyrum, & à Christo redimitus corona incorruptionis? Quamobrem ego quoquè miser & peccator, fretus tot & talibus exemplis, accedo rogans tuā ditissimam defensionem, & omni ex parte bonam misericordiam, vt manum mihi porrigat, & detur mihi venia à filio tuo & Deo nostro malorum, quæ admisi.

Ion. 2. Ioſ. 6. 2. Reg. 11. Matt. 16. Matt. 26. Iohan. 21. Matth. 9. Actor. 9. Luc 19. 2. Cor. 2.

Hæc cùm ipse respondisset, dicit ei sancta venerandaque & omnibus laudibus celebranda Dei parens, quæ est sola casta & pura, quæ est sola sancta anima & corpore, quæ sola habet fiduciam ad eum, qui est natus ex ipsa: quę est solatiū eorum, qui affliguntur: quæ est vltio eorum, qui vexantur: quæ est amictus eorum, qui sunt nudi: quæ est baculus senectutis, quæ est firma defensio eorum, qui manè ad eam vigilant: quę semper

Matris Dei eximia prę conia.

suis

ſuis vlnis fouet Chriſtianos. Confitere,ô homo, me genuiſſe filium, quem tu negâſti: eum eſſe Chriſtum filium Dei viui,qui venit iudicatum viuos & mortuos. Ego autem rogabo eum,& is te ſuſcipiet pœnitentem. Dicit ei Oeconomus Theophilus: Et quomodò audebo, Domina mea benedicta,ego qui ſum indignus & miſer, aperire labra, cùm os habeam ſordidum & luto inquinatum,quod negauit filium tuum & Deum noſtrum, & vana huius vitæ ſpe ſum deceptus? Non hoc verò ſolùm, ſed id etiam, quod habui animæ propugnaculum, venerandam, inquam, crucem & diuinum baptiſma, quod accepi, pollui per ſcriptis mandatam & acerbam negationem. Dicit ei intemerata & ſancta Dei parens: Tu ſolùm accede, & eum confitere: & nè ſit id tibi curæ. eſt enim benignus & clemens, & accipit lachrymas pœnitentiæ eorum, qui ſyncerè & purè ad eum accedunt. Crux venerãda animę propugnaculum.

Tunc ille verè beatus & diuinus vir Theophilus, cum pudore & quę ei conueniebat humilitate,triſtitiaq; & eiulatu,confeſſus eſt & dixit: Credo & adoro & glorifico vnum ſanctæ Trinitatis,Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,filium Dei viui,qui ante ſecula ex patre genitus fuit ineffabiliter: in vltimis autem diebus deſcendit Deus verbum è cælis, & incarnatus eſt è ſpiritu ſancto,& ex ſancta virgine Maria,& proceſſit ad ſalutem humani generis: eum eſſe perfectum Deum & perfectum hominem, qui propter nos peccatores ſuſcepit paſſionem & ſputa, & in viuifico ligno crucis manus extendit: Qui eſt paſtor bonus qui poſuit animam ſuam pro ouibus, fuitq; ſepultus & reſurrexit, & aſſcendit in cælos cum carne,quæ ex te caſta fuit aſſumpta: & veniet cum gloria iudicatum viuos & mortuos, redditum vnicuique ſecundùm ſua opera. Hæc confiteor corde & animo & ore: coloque & adoro & amplector: & cum hac intenſa & quæ ex tota fit anima confeſſione,rogo ſanctiſſima Domina,offer me Chriſto,qui natus eſt ex te ſancta & mundo deſiderata Dei parente: & nè abomineris me infelicem, neque deſpicias preces mei peccatoris, qui fuit correptus à maligno inimico: ſed me libera ab iniquitatibus & afflictionibus, quæ me premunt, vt cum omnibus ego quoquè emittam hymnos ad agendas gratias Deo noſtro,qui ex te ſancta & beata natus eſt. Iohan. 10. Rom. 2.

Cùm autem quandam ſatisfactionem ab eo accepiſſet ſanctiſſima Dei parens, quæ eſt refugium eorum, qui affliguntur, quæ eſt ſpes & defenſio generis Chriſtianorum, quæ ſemper intercedit pro peccatoribus,dicit ei: Eccè ego propter baptiſma,quod accepiſti propter filium meum & Deum Ieſum Chriſtum, & propter magnam meam & ineffabilem beneuolentiam, quam habeo in vos Chriſtianos,tibi credens, accedam & rogabo ipſum pro te,vt te ſuſcipiat. Quæ cùm inter eos conueniſſent,& dies eſſet exortus, quæ ei apparuerat, purpuram geſtans ſancta, ab eo euanuit. Poſt eum verò diem magis ſyncerè rogans Oeconomus,& faciem ſuam verberans ſuper terram, permanebat ieiunus in maximè venerabili templo ſanctæ & laudibus celebrandæ Dei parentis, & neque requieſcens,neq; à ſolo ſurgens,ſed etiam lachrymis locum rigans,non ceſſabat intueri ad venerandam & ſanctam figuram glorioſiſſimæ Dominæ noſtræ Dei parentis & ſemper virginis Mariæ,ſpem expectans eius ſalutis. Vndè etiam rursùs noctù, quæ ſola vera eſt & propriè Deiparens,defenſio noſtra, recreatio eorum, qui ad ipſam confugiunt: quæ eſt ſola nubes lucem ferens, quæ educata fuit in ſanctis ſanctorum, ei appáret hilari vultu & lætis oculis,ei dicens miti voce: Homo Dei,ſufficit tibi pœnitentia, quam oſtendiſti apud Seruatorem omnium & opificem ſeculorum. Suſcepit enim Dominus Deus lachrymas tuas & preces propter me, ſi tu conſeruaueris in corde tuo rectam fidem in Chriſtum filium vſque ad diem mortis tuæ. Ille autem dicit ei: Certè Domina mea benedicta, conſeruabo: nec faciam irrita ea, quæ tu mihi dixiſti. Te enim habeo poſt Deum protectionem & defenſionem, & ad tuum intuens auxilium & gubernationem, non faciam irrita ea, quæ tibi ſum pollicitus. Scio enim, ſcio ô benedicta, non eſſe aliam hominum defenſionem, niſi te ſolam ô Deiparens. Quis enim,ô Domina mea,ſperauit in te,& pudore eſt affectus? Aut quis hominum fideliter omnipotentem tuam rogauit opem, & fuit vnquàm derelictus? Reuerà nullus vnquã. Quamobrem ego quoquè peccator & nequam, rogo tuum perennem fontem, ex quo fluunt ad animas noſtras curationes, præbe mihi viſcera miſerationum, qui aberraui & cecidi in pelagus luti:& iube me ſolùm accipere hanc malam & pernicioſam negationis chartam obſignatam à diabolo,qui me fefellit: quoniam hoc eſt ſolùm,quod miſeram meam tabefacit animam. En quanta operis ſatisfactio. En vſum imaginum. Poſt Deum defenſio & protectio noſtra eſt ſancta Dei genitrix.

Rursùs

Rursùs ergò multùm flens & lamentans hic vir semper memorandus, & rogans totius mundi spem & salutem animarum nostrarum de hac re statim & de charta †. Ea verò, quæ est semper paratum auxilium eorum, qui affliguntur, post alios tres dies, tanquàm in visione defert ei chartam, habentem etiam bullam cerę, seu pernicioſam defectionis confessionem. Et cùm surrexisset è somno sępè memoratus Theophilus Oeconomus, inuenit chartam bullatam supra pectus. Lætitiaque affectus & timore correptus, omninò tremuit, & dissolutæ sunt compages eius membrorum. Sequenti autem die, cùm esset dies Dominicus, vadens in sanctam & vniuersam ecclesiam, post lectionem sancti Euangelij, se repentè proijcit ad pedes sanctissimi eius Episcopi: & cùm singulatim ei narrâsset omnia, quæ ab ipso facta fuerant, & ei chartam in manus tradidisset obsignatam, admirantibus omnibus clericis, laicis & pueris, petijt vt sceleratissima charta legeretur in ambone. Quod cùm factum esset, cognouit vniuersus populus quæ ei acciderant, & quemadmodùm prædicta charta fuisset ei allata, adeò vt sanctissimus Episcopus clamaret & diceret:

Charta abiurationis redditur Theophilo.

Venite omnes fideles, glorificemus benignum & verum Deum nostrum. Venite ô pij & Dei amantes, videte miracula, quæ sunt contra opinionem. Venite ô Christi amantes, agnoscite eum, qui non vult mortem nostrorum peccatorum, sed expectat conuersionem & æternam vitam. Venite, videte ô pij & religiosi, quàm multa possit gemitus animæ & cordis contritio, & lachrymarum ablutio. Quis non miretur, ô fratres mei & patres, magnam & ineffabilem patientiam benigni & misericordis Dei? Quis non stupeat, ô Dei & Christi amantes, magnas & immensas diuitias, Deique indulgentiam & charitatem in nos peccatores? Papę, cùm quadraginta dies ieiunâsset Moses legislator, accepit à Deo impressas tabulas. Hic quoquè frater noster Theophilus, cùm quadraginta dies mansisset in venerando templo laudibus celebrandę Deiparentis, chartam, quam nupèr cùm defeciſſet perdiderat, eam per ipsam recuperauit, motam ad intercedendum apud verum nostrum Deum. Canamus ergò nos quoquè, ô dilecti, cum ipso intensè hymnum eius, qui tam misericorditer exaudijt pœnitentiam illius, qui ad ipsum accessit per intercessionem intemeratæ Dei parentis: quæ est hominibus pons ad Deum, spes eorum qui spem abiecerunt, refugium eorum qui sunt vexati: quæ humanę naturæ sustulit maledictum: vera porta, quam peccatores pulsamus, & sæpè aperitur, & offert nostras preces Deo nostro, qui ex ipsa natus est, & accipit peccatorum nostrorum remissionem. Et quid ampliùs dicam, aut quid loquar, aut quem hymnum recitabo ad eam glorificandam & eum, qui ex ipsa natus est? Suntne uerà admirabilia opera tua Domine, & non sufficiet lingua ad laudem tuorum admirabilium. Reuerà quàm magnificata sunt opera tua Domine? Omnia in intelligentia fecisti & sapientia. Reuerà rationi consentaneum est dicere dictũ illud Euangelicum: Afferte primam vestem, & eum induite, & date annulum in manu eius & calceos in pedibus: & adferentes vitulum saginatum, eum sacrificate: & comedentes lætemur, quòd hic frater erat mortuus, & reuixit: periĕrat, & est inuentus.

Exod. 24. 31.

Vide sanctissimæ virginis laudes & potentiam.

Psal. 103.

Luc. 15.

Tunc cùm manum suam extendisset Episcopus, fecit è solo surgere in primis pium virum Theophilum. Et cùm ipse surrexisset, rogauit Episcopum, vt igne exureret nefariam & sceleratam chartam. quod etiam factum est Dei gratia. Cùm autem vidisset populus combustam nefariam & adulterinam chartam, seu iniquam defectionis confessionem Oeconomi Theophili, cœperunt cum multis lachrymis multas horas clamare, Domine miserere, vt nos hæc possimus satìs laudare, & glorificare benignum Deum. Sanctissimus Episcopus cùm manu populo indixisset silentium, & eis dixisset, Pax omnibus, cœpit peragere consuetã eucharistiam sanctę oblationis: & postquàm perfecta fuissent dona diuina, eum impertijt intemeratis & viuificis Christi sacramentis: statimque resplenduit facies eius sicut sol: & cùm vidissent omnes eius figuræ repentinam mutationem, benignum Deum magìs glorificârunt, qui facit mirabilia ijs, qui ad ipsum confugiunt.

Missę sacrificium.

Statim ergò accurrens ad venerandum templum glorioſæ Deiparentis, cùm parùm in eo requieuisset, & corpore infirmus euasisset in ipso loco, in quo beatam viderat visionem, vbì etiam fuit sepultus, cùm se inclinâsset tanquàm ei loco affixus, tribus pòst diebus, salutatis omnibus fratribus, qui aderant, tradidit beatam animam in manus eius, qui natus est ex semper virgine & intemerata matre Domini nostri, cùm de rebus omni-

Feliciter migrat ad Dominum.

omnibus suis pulchrè & diuinè disposuisset: glorificans & confitens in omnibus patrem & filium & spiritum sanctum, & misericordem laudibusq; omnibus celebrandam Deiparentem & matrem Domini nostri Iesu Christi: Cui gloria & potentia nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

Ego autem Eutychianus humilis & peccator, qui fui natus in ædibus huius beatissimi Theophili, & deindè Clericus huius catholicæ ecclesiæ, cùm secutus meum dominum ei inseruijssem in afflictione, quæ vidi oculis meis & auribus audiui à beata eius lingua, securè & certò scripsi, quæ ei contigerant, & exposui fidelibus amicis & pijs viris: Ad gloriam Dei omnipotentis & Domini nostri Iesu Christi, qui glorificatur in sanctis suis.

VITA S. REMBERTI, SECVNDI ARCHIEPISCOPI BREMENSIS, EX MANVSCRIPTO CODICE

descripta, sed stylo mutato per F. Laurentium Surium: nec dubium, quin grauis & S. Remberto contemporaneus huius vitæ scriptor fuerit, tametsi eius nomen nescitur.

CVM Ludouicus Pius Imperio potiretur, vt erga Deum, suæ sublimitatis & dignitatis authorem, se gratum declararet, in eam curam deuotus incubuit, vt ecclesiæ Dei, in ditionibus eius constitutæ, congruis incrementis proficerent, itemq; seruorum & ancillarum Christi status sua cæpesseret honoris augmenta. His eius assiduis meditationibus, Deo inspirante, accessit etiam recordatio rerum, à patre eius Carolo Magno gestarum, quemadmodùm ille Saxonum gentem, ad id vsq; temporis incredulam, ad fidem Christi conuertisset: constitutis etiam per illam prouinciam episcopis, qui sufficerent, eorumq; sedibus prudenter distributis, ad extremam plagam versùs Aquilonem locum sibi reseruâsset, vbi Archiepiscopi sedes constitueretur, vndè prædicatio verbi Dei in finitimos populos propagaretur, putà Suedos, Noruegos, Sclauos, Islandos, Gronlandos, aliasque omnes ad Boream & Solis ortum sitas gentes, quæ adhuc stultissimis ethnicismi erroribus implicatæ tenebantur. Verùm in hunc finem constituta & exædificata ecclesia Hamburgensi in Sclauorum confinio, extremis videlicet Saxonum locis apud Nordalbingos, eadem ecclesia iussu Caroli Imperatoris presbyteris gubernanda est tradita, donèc opportuno tempore, attributis priùs illi loco sufficientibus episcopo prouentibus, archiepicopum illic curaret ordinari. At priùs illo ex hac luce subtracto, quàm huius voti sui compos fieret, pijssimus filius eius Ludouicus cum suis hanc eius voluntatem pertractans, Anscharium summæ sanctitatis virum, vt pater Carolus decreuerat, priuilegij archiepiscopalis & ordine & nomine sublimandum, & illi nouellæ ecclesiæ, rudibusq; in fide populis rectorem præficiendum, & gẽtibus, vt dictum est, à fide alienis verbi diuini præconem curauit ordinandum. Cuius quidem Anscharij qualis à puero in Dei timore cõuersatio, vel cum ætatis processu quæ virtutum incrementa, cuiusmodi etiam signis pontificatus & prædicatio eius præmonstrata, tum quoquè vt sedis Apostolicæ approbatione & priuilegijs omne eius ministerium communitum, deniquè quo studio & profectu in lucrandis Deo animabus versatus sit, quas vel in fide confirmare, vel de gentilitate ad Christianismum quotidiè traducere nitebatur: si quis exactiùs nôsse volet, legat libellum de vita eius, eoque perlecto, quantæ fuerit sanctitatis, ipse secum expendat. Nos in præsens de sanctitatis eius imitatore, tum quoquè dignitatis successore Remberto scripturi, vt primùm ad illius notitiam peruenerit, ac deindè ab illo adscitus sit, explicare aggredimur.

4. FEBRVAR. vel 11. Iunij.

Ludouici Pij studium erga ecclesias augẽdas.

Ecclesia Hamburgensis.

Anscharius, 1. Hamburgẽ archiepiscopus.

Cùm Hamburgensis ecclesiæ, recèns, vt diximus, institutæ termini angusti essent, officioque tam amplo, eius antistiti demandato, sumptus indè collecti non sufficerent, ipsique redituũ prouentus frequenti hostium irruptione diriperentur: nè hac occasione vir Dei à prædicationis officio, quod in eius gestis legatio ad gentes vocari solet,

Turholt, est Flandriæ monasteriū.

retardaretur, memoratus Imperator Ludouicus cellam quandam vel monasteriolum in Gallijs, nomine Turholt, eidem legationi attribuit, vt perpetuis temporibus illi inseruiret: vbi cùm tempore quodam sanctus Episcopus Anscharius demoraretur, vidit pueros quosdam iocantes, inanibus cursibus ad ecclesiam festinare: at inter eos quendam, omnium ferè minimum, grauiter incedentem, pueriles leuitates solicitè deuitantem, orationem cum timore & reuerentia peragentem, signo crucis frontem munientem, & per omnia tanquàm maturæ ætatis hominem, egregiam præ se continentiam ferentem. Animaduertens ergò vir Dei sacram religiosi pueri infantiam, diuini iam cultûs & famulatûs amore flagrare, accitis ad se parentibus eius, didicit Rembertum illum vocari, ijsque consentientibus, tonsuram ei & ecclesiasticum habitum contulit: paternaq; solicitudine eum commendans, cœpit studiosè illum erudire: ac deindè post dies non multos discedens, pastorale officium suamque ad gentes legationem strenuè executus est. At puer Rembertus dilectus Deo, magis magisque in grauitate profecit, perdiscendisque liberalibus disciplinis ardenter incubuit: orationibus quoquè, cæterisque bonarum rerum studijs intentus, intra paucos annos omni maturitate & scientia virtutum emicuit: atque iam tum, iuxta Psalmi vocem, concaluit cor eius intra ipsum, & in meditatione eius exarsit ignis: cumque perscrutaretur, quid ipsi in hac vita degenti potissimùm expediret, occurrit illi quod à quodam sapiente dictum est, primam philosophiæ definitionem, mortis esse meditationem: idq; toto pectore amplectens, toto vitæ suæ spatio eò connitebatur, vt hanc sapientiæ summam apprehenderet, nè aduentante morte mœrore posset affici, si eam non esset antè præmeditatus: sed potiùs ex impletione scripturæ dicentis, Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis: quantùm humana fert conditio, de peccatorum vel euitatione, vel remissione securus, gaudio perfundi mereretur.

Remberti pueri grauitas.

S. Anscharius eum sibi asciscit.

Psalm. 38.

Meditatio mortis. Eccl. 7.

Porrò venerandus præsul Anscharius, qui eum diuino mancipârat cultui, sicut in vitæ eius gestis habetur, quæ illi euentura, vel ab illo gerenda essent, penè omnia vel per somnium, vel per intimam in mente reuelationem prænoscere solitus erat. Eam autem intimam in mente reuelationem scriptores vitæ eius quippiam eiusmodi esse arbitrantur, quale in actibus Apostolorum crebrò habetur: Dixit autem spiritus illi vel illi discipulo. Non igitur debet incredibile videri, virum sanctum non casu aut fortuitò, sed diuinæ admonitionis instinctu, quem occultiori sensu, vtpotè vir spiritualis, in anima percipere solebat, felicem hunc, de quo loquimur, puerum tanto paternæ beneuolentiæ affectu diuinis adhibuisse ministerijs: immò potiùs si attendatur ratio conuersationis, & quo deincèps pacto semper ab illo tractatus & habitus est, verisimile apparebit, perspicuè à Deo id illi fuisse reuelatum, quòd eum in episcopatu esset habiturus successorem. Nam cùm primò discendis artibus & disciplinis scholasticis traditus, ac deindè à ludimagistris dimissus, atque è schola egressus esset, mox eum sanctus episcopus indiuiduum suæ legationis comitem habere voluit: venientemque è supradicto monasteriolo, cui nutriendum commendauerat, cum gaudio suscepit, omniumq; factorum suorum fecit conscium, quibus ille tum occultè, tum palàm cum omni pietate Deo inseruiebat.

Act. 8. 10. 11.

Indiuiduus fit Anscharij comes.

Cumque die quodam iuxta morem simul orationi incumberent, eaque finita è templo essent exituri, quasi secretioris gratiæ munus in discipulo pontifex agnoscens, eum his compellat verbis: Oportet te, fili Remberte, semper illi gratias agere, qui de turbulentis seculi fluctibus ad portum quietis te vocauit, cui cùm te citra dubium videam animum applicare, amore tuî teneri me fateor, nec dubites, quin hic amor, quòd ad me attinet, ad finem vsque vitæ erga te sit perseueraturus. Cui ille respondit: Indignus sum domine tanta erga me beneuolentia tua: at tamen quia tam te mihi benignum & humanum exhibes, oro vt meritis & precibus tuis apud Dominum mihi obtineas, vt in futura vita præmiorum tuorum merear esse particeps. Tunc sanctus episcopus, cuius mentem ex diuina illustratione sæpè futura præuidisse diximus, his quidem sancti Remberti verbis nullum responsum reddidit: post triduum verò cùm iam anxiâ nimìs eum teneret solicitudo, quamobrem huic petitioni suæ nihil respondisset episcopus, ità eũ consolatus est: Iam obtinui à Domino, vt in futuro seculo, sicut petijsti, abinuicèm non separemur: vbi ità æternę beatitudinis erimus participes, si nostris ad eam viribus posse pertingere non præsumamus: quod est crimen superbiæ, per quam ceciderunt

derunt, qui operantur iniquitatem: nec rursùm desidia torpentes obliuiscamur illius, quod in Psalmis habetur, In Deo faciemus virtutem: sed quotidiè demus operam, vt, quemadmodùm sanctus Gregorius admonet, bonum opus habeatur à nobis in voluntate, & ità consequenter confidamus, quòd, vt idem sanctus pontifex ait, ex diuino adiutorio erit etiam in perfectione. Quòd si quempiam mouet, cur triduò distulerit sanctus episcopus huic quæstioni satisfacere, meminerit nos dixisse quidem, mentem eius diuina gratia sæpè fuisse illuminatam ad prænoscenda futura, interim tamen hac de re in eius vita ità scriptum haberi: Ad omnia ergò, quæ fortè præcipua definire debebat, spatium cogitandi habere volebat, nec quicquam temerè disponebat, antequàm gratia Dei illustratus in mente sua ipse sentiret, quid melius esset: sicque superna visitatione certificatus in mente, sine cunctatione quæ agenda erant, disponebat. Hæc ex illius vita opportunè nos inseruisse lector intelligat, vt hoc testimonio doceremus, nihil eum ad preces sanctissimi discipuli sui Remberti respondisse, nisi quod tridui spatio menti eius spiritus sanctus infudit iuxta sententiam, quam iam antè ex Apostolorum Actibus protulimus. Psalm. 35. Psal. 59 107.

Accedit verò ad præsagium virtutum beati viri, visio quædam procuratori antistitis de illo oblata ea nocte, qua primùm venit Hamburgum, cùm ille primos adolescentiæ annos ageret. Videbatur enim procuratori, vidisse se Rembertum sedentem in fastigio oratorij, atque imum ecclesiæ signum in cælo apparuisse, ab eoq; signo ligamen lineum, vt assolet, instàr funis demissum vsque ad illum, dependisse, per quod ille signum ipsum hilariter traxisse, eiusque sono suauiter oblectatus esse videbatur: cui nimirùm somnio congruam ex ipsis scripturis diuinis interpretationem inuenimus. Præcipitur Moysi à Domino, vt inter alia sacerdotum mystica indumenta, hæc etiam fiant: Deorsùm ad pedes, inquit, eiusdem tunicæ per circumitum quasi mála Punica facies ex hyacintho, & purpura, & cocco bis tincto, & byssò retorta, mixtis in medio tintinnabulis. Cur verò hæc tintinnabula adiungi iussa sint, paulò infrà subiungitur his verbis: Vt audiatur sonitus, quando ingreditur & egreditur pontifex sanctuarium in conspectu Domini, & non moriatur. Sacerdos ingrediens vel egrediens moritur, si de eo sonitus non audiatur: quia iram contra se occulti iudicis exigit, si sine sonitu prædicationis incedit. Quia igitur futurum erat, vt summo Ecclesiæ gradu conscenso, vir Domini spiritalibus ornamentis eniteret, vt etiam prædicationis officium insigniter executus probaretur, rectè in fastigio templi, quod apicem pontificalem significat, cum doctrinę suauissimo & cælitùs concitato sonitu ad conuocandam ad Dei seruitium & cultum sacram Christi plebem, sedisse visus est. Hoc nanque in hac visione personans eius attractu signum cæleste significare potest, quod in pontificis veste tintinnabula designant. Vt verò etiam cætera, quæ de scripturis diuinis proposuimus, sacerdotalis habitûs ornamenta spiritaliter in seipso semper exhibuerit, ad profectum & imitationem eorum, qui hæc lecturi sunt vel audituri, proferemus. Mális quippe Punicis vtebatur, in quibus multa interiùs grana vno exteriùs cortice teguntur: quia multiuariam virtutum operationem vno charitatis munimine vndiquè tectam habebat. Hęc autem mála Punica ex purpura, & hyacintho, & cocco bis tincto, & byssо retorta facta erant: quæ cuncta illi aptissimè conueniunt. Nam toto desiderio semper inquirebat cælestia, quæ per hyacinthum designantur: & pro Christi nomine etiam martyrium suscipere paratus fuit, quod nobis purpura innuit: Dei quoquè & proximi flagrabat amore, quod per coccum bis tinctum exprimitur: & sicut byssus è terra orta, longo exercitio siccandi, tundendi, purgandi, coquendi & nendi, gramineum amittit, & candidum induit colorem: ità ipse cum magno continentiæ labore natiuum velutì exudans humorem, Deo dignæ puritatis & castitatis decorem solerti & infatigabili ieiuniorum, vigiliarum, orationis, lectionis, patientiæ & humilitatis instantia adeptus est. Quibus omnibus tintinnabula habuit permixta: quia rarò ab ore eius aliud, quàm prædicatarum virtutum suauissimus sonitus audiebatur: qui itidèm operum eius sublimitate auditorum animis commendabatur, sicut etiam sequens opusculi huius textus manifestiùs ostendet. Visio procuratoris S. Anscharij. Exod. 28. Gregorius lib. 2. Pastoralis curæ, cap. 4. Mála Punica. Hyacinthus. Purpura. Coccus bis tinctus. Titinnabula.

Cùm adhuc esset in ministerio decessoris sui domini Anscharij, apparuit ei Arnulphus presbyter iampridèm defunctus, & percontanti quo in statu res eius essent in illo seculo, dolenter respondit: Ego cùm adhuc in corpore essem, salutem animæ meæ negli-

negligenter curabam, nec seruabam eam, quę meam decuisset personam, morum grauitatem, ocio sæpè vacans, & quandoquè etiam tempore indicti ieiunij carnem comedens, aliaque similiter vetita in cibo & potu frequenter vsurpans: ob quas culpas hactenùs indignus fui admitti ad conspectum Dei. Sed si tua fraternitas pane & sale & aqua contenta, à cæteris alimentis interim abstinens, quadraginta dierum ieiunium pro me suscipere vellet, credo per Dei misericordiam huius repulsæ, quam patior, pœna me absolutum iri. Cui cùm ille se ità facturum, vt ipsi videbatur, esset pollicitus, expergefactus mox vt episcopum conueniendi copia oblata fuit, visionem omnem illi exposuit, acceptoque ab eo consilio, per dies quadraginta non nisi pane solo & aqua vsus est: quo tempore tam immani dolore dentium cruciabatur, vt panem illis manducare non posset. Itaque panem manibus contritum & comminutum aquæ immiscebat, & pro dentium leuamento instàr pultis emolliebat: in quo tamen ad abstinentiæ augmentum etiam ea deerant, quæ in simplici panis decoctione esse possunt, putà ius alimenti, & saporis suauitas. Expletis autem huius abstinentiæ diebus, presbyter ille, pro cuius salute hæc agebantur, per visum apparuit cuidam fœminæ, diuturna laboranti paralysi, cui longus quidem languor membra tenuit, sed tamen, vt de Seruulo beatus Gregorius dicit, eadem membra à bono opere non ligauit. Quotidiè enim se ad ecclesiam deportari faciens, verbum vitæ illic delectabiliter audiebat, hymnisque & laudibus Dei diù noctuque vacabat. Huic ergò, vt diximus, in visione appárens iam dictus presbyter, petijt ab ea, vt gratias ageret seruo Dei Remberto pro cibi ac potûs parsimonia, eius causa tolerata, quam vsqueadeò sibi profuisse aiebat, vt priùs negatum ipsi Dei conspectum, & cælestis aulæ ingressum, propter eam iam permissum sibi gauderet. Porrò Rembertus, inquit idem, inter eos adscribetur, de quibus canitur, Fulgebunt iusti, & tanquàm scintillæ in arundineto discurrent: & de quibus Psalmographus ait: Ibunt de virtute in virtutem. At verò eiusmodi visionibus vir Dei nunquàm animo efferebatur, sed humilitatis tutissimo semper incedens itinere, ità virtutum quotidiè gradus altiores scandebat, vt illam beatissimi pontificis Gregorij sententiam semper ob oculos ferre videretur, qua ille dicit: Magnus vnusquisq; esse studeat, sed tamen aliquo modo esse se nesciat, nè, dum sibi magnitudinem arroganter tribuit, amittat.

40. dies pane & aqua victitat.

Homilia 15. in Euangelia.

Sap. 3.

Psalm. 83.

Homil. 7. in Euangelia.

Quandiù ergò fuit in corpore vir Domini Anscharius, seruus Christi Rembertus præ cunctis illi familiariùs adesse solebat in omnibus, quemadmodùm libellus gestorum eius, cuius aliquotiès mentionem fecimus, ab ipso Remberto & alio quodam eius condiscipulo editus, testatur: in quo libello vbicunquè commemoratur quidam eius fidissimus discipulus, quod crebrò illic lector offendet, Rembertus designatur: sed quia, vt diximus, cum alio quodam illa S. Anscharij gesta ipse edidit, rei veritatem tacito suo nomine indicare voluit, nè de se familiaritatis illius gratiam iactanter proferre videretur. Ità nanque etiam beatus euangelista Iohannes in suo facit euangelio, personam suam quadam circunlocutione potiùs, quàm proprij nominis expressione subindicans. Quam autem in hac familiaritate apud sanctum episcopum vir Dei Rembertus ad extremum vsque constanter perseuerauerit, ex verbis iam dicti libelli satis potest intelligi, quibus obitus eiusdem episcopi ità commemoratur: Percepta Dominici corporis & sanguinis communione, sanctus Pontifex Dominum deprecabatur, vt quicunque in eum quoquo modo peccâsset, diuina hoc ei pietas remitteret. Deindè versiculos istos cœpit frequentiùs repetere: Secundùm misericordiam tuam memento meî tu propter bonitatem tuam Domine. &: Deus, propitius esto mihi peccatori, &: In manus tuas Domine commendo spiritum meum. Cumq; hæc sæpiùs repeteret, & deficiente anhelitu iam ea frequentare non posset, cuidam fratri præcepit, vt hæc vice illius frequentando caneret. sicq; oculis in cælum intentis, Domini gratiæ commendatum spiritum exhalauit. Hic ergò, quem suo loco verba orationis crebrò repetere voluit, Rembertus fuit, cui voce deficiente sua, desiderij sui verba commendans, per eum compensare se non dubitauit, quicquid ipse iam moribundus minùs posset orando præstare. Nam & ob vitæ eius meritum, pro se illum exaudiri credidit, & quod ille fecisset, nihil ab eo discreuit, quod à seipso factum esset: quandoquidem cor vnum & anima vna vnus spiritus & vna fides erat semper in eis.

Anscharij vitam quis scripserit.

Ioh. 13. 19. 21

Psalm. 24. Luc. 18. Psalm. 30.

Deniquè cùm illa ægritudine, qua confectus ex hac vita migrauit beatus Anscha-

rius,

rius, quæreretur ab illo, quid consilij daret de eligendo ipsi successore, & quidam etiam eius de Remberto sententiam nôsse cuperent, respondisse fertur, non hoc sui esse ministerij definire, cùm multorum animos fortassìs in episcopatu offenderit, quam offensionem amouere potiùs deberet, quàm eoipso augere magìs, quòd talem sibi successorem nominaret, qui sua forsitan inhabilitate grauaret subditos, & indè acerbæ contra ipsum querimoniæ nascerẽtur. At tamen de Remberti meritis nôsse vos velim, inquit, quia dignior ille est sede archiepiscopi, quàm ego subdiaconi functione. Hæc ille sanctus episcopus ingenti humilitatis studio de se dixit, tanquàm verus obseruator illius monasticæ regulæ, quam ipse etiam olìm perfectè excoluit, quæ sic habet: Septimus humilitatis gradus est, si non solùm omnibus inferiorem sua se lingua pronunciat monachus, verumetiam intimo cordis credat affectu, humilians se & dicens cum Prophe-ta: Ego autem sum vermis & non homo. Solent enim sancti viri etiam tunc, cùm fortia agunt, de se sentire viliter, sicut de seipso sanctus Dauid, coram arca Domini saltando, regni sui potentiam despiciens, dixit: Ludam, & vilior fiam plusquàm factus sum, & ero humilis in oculis meis. Quò pertinet etiam illud Apostolicum: Implete gaudium meum, vt idem sapiatis, eandem charitatem habentes, vnanimes, idipsum sentientes: nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi inuicèm arbitrantes. Et prius quidem, hoc est, Prophetæ testimonium, beatus Anscharius ità in seipso obseruare solebat, vt de se intùs humilia sentiens, honorem foris non expeteret, quasi dicens: Ludam, & vilior fiam: nec rursùm per hoc, quòd vilem se extrinsecùs exhibuit, intùs intumesceret, impleret potiùs quod sequitur, Et ero humilis in oculis meis: id est: Qualem me foris despiciens exhibeo, talem me intùs attendo: quo sanè contemptûs sui studio etiam illud impleuit, quod ex Apostolo attulimus, vt omni contentione & vana gloria profligata, per humilitatem alios se superiores arbitraretur. Vndè etiam, vt antè iam diximus, potioris meriti Rembertum esse affirmauit, quàm esset ipse. Sed quanuìs ille humilitatis causa ità de se dixerit, nostrum tamen non est, quemlibet eorum alteri anteponere, sed sentire potiùs meritis fuisse pares, quos & vnius fidei deuotio, & eiusdem ministerij vel functionis, licèt diuersis temporibus, executio commendet æquales, vel æqualiter commendet.

Testimonium S. Anscharij de Remberto.

Psalm. 21.

2. Reg. 6.

Philip. 2.

Quanquàm autem, vtì antè dictum est, sanctus pontifex ob vitandam aliorum offensionem, non libenter illis indicauit, quem putaret idoneum successorem: nè suum tamen Rembertum, omnium penè secretorum suorum consciũm, hac gratia in extremis defraudaret, triduo ante obitum rem secretam illi exposuit, indicans illum post se ad pontificatûs eius apicem promouendum. At illo renitente, & ad tantum ministerium nec viribus, nec meritis se idoneum proclamante, sanctus episcopus dixit, sic esse à Deo constitutum, vt ità fiat: adhibuitque congruentes adhortationes, vt suam voluntatem diuinæ ordinationi accommodaret, & cum sancto Thoma apostolo diceret: Dominus meus es tu, & ego seruus tuus: fiat voluntas tua. His auditis, beatus Rembertus destitit vltrà reluctari, quòd sanctum episcopum diuinitùs hæc accepisse intelligeret: neq; etiam vel in clero vel in populo vlla resedit, quem è pluribus potissimùm eligeret, ambiguitas, sed eodemipso die, quo sanctus Anscharius spiritum Domino reddidit, beatum Rembertum concorditer omnes elegerunt. Porrò ità electum, ad gloriosum tunc temporis regem Ludouicum adduxerunt viri venerabiles, Theodoricus Mindensis episcopus, & Adelgarius Abbas monasterij nouæ Corbeiæ: susceptusque honorificè à rege, cum pontificalis baculi commendatione, episcopatûs est dominium adeptus. Porrò in literis Romanę sedis pontificum, à quibus Archiepiscopi priuilegium illi sedi, quam tunc Rembertus suscepit, collatum est, etiam hoc continetur: vt quia propter nouellam eiusdem sedis institutionem, & necdùm conuersos ad fidem populos, suffraganei non habentur episcopi, à quibus decedente vno, alter archiepiscopus consecretur: palatinæ interìm prouidentiæ succedentium per tempora pontificum consecratio sit commissa, donèc numerus suffraganeorum episcoporum, canonicè eum consecrare debentium, ex gentibus suppleatur. Cum huius ergò tenoris insinuatione, vt loquitur historiæ huius author, ordinandum eum, nempe sanctum Rembertum, rex Ludouicus misit ad Lintbertum Archiepiscopum Moguntinum, à quo iussu eius ità est consecratus, vt non sine Dei prouidentia factum videatur, vt ad eius consecrationem non vnius, sed duarum ecclesiarum metropolitanarum conuenirent suffragaEligitur Anscharij successor.

Ità dicitur Saxonica Corbeia propter Gallicam, quæ est Saxoniæ parens.

nei, putà Lintvuardus Paderburnenſ. epiſcopus, Moguntini, & iam dictus Theodoricus Mindenſis epiſcopus, Colonienſis Archiepiſcopi ſuffraganeus. Quos ità permixtìm adeſſe placuit, vt tam huius conſecrationis actio, quàm etiam domini Anſcharij in eádem ſede non diſſimili modo facta ordinatio, argumento eſſent, quòd huius ſedis epiſcopi conſecratio tantiſpèr palatinæ eſſet commiſſa prouidentiæ, donèc conſecrantium numerus ex gentibus ſuppleatur.

Tenebatur autem ſanctus Rembertus iam olìm voto eiuſmodi obſtrictus, vt poſt S. Anſcharij obitum mox & propoſitum & habitum monaſticũ amplecteretur. Quamobrem communicato cum pontificibus, qui ipſum conſecrârant, conſilio, ſtatìm vt ordinatus fuit, ad nouæ Corbeiæ monaſterium properans, illius profeſſionis habitum ex toto ſuſcepit: conuerſationis autem illius profeſſionem ità fecit, vt obedientiam, & conuerſionem morum, & ſtabilitatem ſecundùm regulam ſancti Benedicti exhiberet, quatenùs labores & occupationes ſuſcepti Epiſcopatûs permitterent. Atque vt huius promiſſionis effectui veràciùs aſſueſceret, aliquem ex fratribus monaſterij ſibi permitti orabat, vt quia ipſi in eo permanere non liceret, pro ſuî conſolatione poſſet cum illo aſſiduè indè meditari, & vſum quendam ſibi parare iuxta regulæ moderamen, quam amplexus eſſet, ſe gerendi. Adiunctus autem eſt illi hoc petenti quidam inſignis conuerſationis vir, gradu diaconus, nomine Adelgarius, qui illius monaſterij Abbatis, cuius ſuprà meminimus, germanus frater erat, atque eiuſdem cum eo nominis. Atque hic vir venerabilis, qui & conuerſationis eius ſedulus imitator, & in dignitate ſucceſſor fuit, adhuc hodiè ſupereſt, cum multis alijs id affirmans, quòd ſanctus Epiſcopus, cuius vitam ſcribimus, ex occaſione curæ paſtoralis nullam monaſticæ perfectionis iacturam fecerit: immò verò ex illis ipſis, qui in monaſterijs degunt, nullus bonorum operum inſtrumenta, quæ illorum regula commemorat, æquè àc ipſe excoluërit: cuius ſanè res geſtæ vix à nobis explicari queant: porrò quotidianam eius cum Deo conuerſationem, & animum cælo ſemper intentum, noſtræ ſcientiæ tenuitas nedùm verbis exponere, ſed nec expéndere ſatìs poteſt. Graue certè exiſtimabat & permoleſtum, tempus vllum Dei opere vacuum tranſigere: itaque orationi lectio, & lectioni ſemper oratio ſucceſſit: & ſi quid accidiſſet, quod illum ab oratione impedire videretur, ſemper tamen quæ iuſta ſunt agens, ſine intermiſſione orâſſe cenſendus eſt, vt docet beatus Auguſtinus. Qui enim in diuino verſatur officio, eius dicta factaque omnia pro oratione computantur. Vigiliarum vſum moderatè agebat: abſtinentię modum illum tenuit, vt quotidiana illi eſſent ieiunia, & refectio ſatietatem fugiens: qua in re id obſeruabat, vt iuxta beati Hieronymi ſententiam, ità corporis frangeret appetitum, vt ad lectiones, & pſalmodiam, & altaris pontificatusque miniſteria vires non deficerent. Nihil enim prodeſt, vt ait idem Hieronymus, biduo triduoque tranſmiſſo vacuum portare ventrem, ſi pariter obruatur, ſi compenſetur ſaturitate ieiunium. Illicò mens repleta torpeſcit, & irrigata humus, ſpinas libidinum germinat. Quod vir Dei, vt diximus, in ſe cauere volens, eciuſmodi ieiunij moderamen tenuit, quale Dominus in Euangelio, Iudæos arguens, quòd nec Iohannem ieiunantem, nec ipſum manducantem & bibentem ſuſciperent, ſubindicat, dicens: Et iuſtificata eſt ſapientia à filijs ſuis: oſtendens filios ſapientiæ intelligere, nec in abſtinendo, nec in manducando eſſe iuſtitiam, ſed in æquanimitate tolerandi inopiam: & in temperantia per abundantiam non ſe corrumpendi, atque opportunè ſumendi vel non ſumendi ea, quorum non vſus, ſed concupiſcentia reprehendenda eſt.

Fit monachus Corbeiensis.

Adelgarius ſucceſſor S. Remberti.

Hierony. Epiſtola 22. ad Euſtochium.

Ibidèm.

Matth. 11.

Hæc ſunt verba Auguſtini, quæſtionum Euangeliarum lib. 2. cap. 11.

Quicquid etiam ad vſus & ſuſtentationes pauperum beatæ memoriæ deceſſor eius inſtituerat, nulla id ex parte ipſe abrogauit, ſed curam & ſtudium omne adhibuit, vt quęcunque in eos vſus deputata eſſent, non modò nullum ipſius temporibus caperent detrimentum, ſed eius opera nonnihil potiùs quotidiè acciperent incrementi. Erat enim pro indigentium leuamine & ſolatio domus hoſpitalis in eius diœceſi conſtituta, tam abundè rebus neceſſarijs atque ſubſidijs inſtructa, vt nullibì vel copioſiùs, vel prudentiùs id curatum ſciamus. At verò etiam extra diœceſin ſuam vbicunquè eſſet, ſemper habebat à ſe quoſdam inſtitutos, qui erogandos pauperibus nummos in ſaccellis circunferrent: & ipſe etiam in hunc vſum ad zonam ſuam appenſum habebat marſupium, vt ſi abſente interdùm ſuo eleemoſynæ diſpenſatore, inops aliquis occurreret, ad manum haberet pecuniam, quam illi largiretur. Solicitus enim hoc curare ſolebat,

bat, nè quis eiusmodi absque leuamento ab ipso discederet: & ad idem studium perpetua adhortatione suos inuitabat, ità dicens: Non debemus cunctanter opitulari egenis omnibus, quando quis eorum sit Christus, vel quãdo ille veniat ad nos, ignoramus. Simul autem, iuxta beati Gregorij admonitionem, etiam eleemosynam verbi incessanter faciens, doctrinæ salutaris studio iugiter instabat, non immemor, dictum esse ab eodem sanctissimo pontifice, plus esse, verbi pabulo victuram in perpetuum mentem reficere, quàm ventrẽ morituræ carnis terreno pane satiare. Hac de causa libellum quendam, ex dictis huius sanctissimi Gregorij, lectori vtilem confecit, & sua manu descripsit: atque etiam epistolas aliquot plenas ædificationis ad diuersos composuit: è quibus vna est ad quandam Dei famulam, in monasterio degentem, cęterasq; sorores ibidèm Domino seruientes. Hęc autem Christi ancilla, de qua loquimur, neptis erat venerabilis episcopi Lintvuardi, cuius suprà mentionem fecimus: qui se sancto viro omni deuotionis affectu deuinxit, & non modò ipse eius sanctitatis amator fuit, sed etiam omnes ad se quoquo modo pertinentes, illi commendare studuit: hanc præsertim, de qua agimus, ab infantia Deo oblatam, & in virginitate permanentem neptem suam, quæ etiam propria sua deuotione id promeruit, vt vnicã dilectionis suæ filiã vir sanctus eam appellare soleret. Quæ licèt nomen suum vitandæ iactantiæ causa palàm nolit edicere, at nos tamen eam epistolam ad sacrarum virginũ ædificationem, tacito eius nomine, cui specialiter scripta est, hîc inseremus, ità se habentem:

Benignitas in pauperes

Homilia 6. in Euangelia.

Chariſſimæ filiæ N. cęterisque virginibus & sponsis Christi, Rembertus gregis Dei vilis seruulus, in Domino salutem. Frater Adelgarius, nupèr à vobis rediens, dixit mihi grauiter vos ferre, quòd paruitatis meæ literas rarò susciparis. Quod mihi emendare cupienti, quod scribere debeam, nihil conuenientius occurrit, quàm vt vos de vestræ sanctitatis commoneam proposito. Si ergò ad sublimissimã gloriam peruenire vultis, omni virtute incorruptionem corporis ac spiritûs excolere debetis. Interiori enim fotu ac pabulo puritatis, subministrari necesse est etiam exterioris hominis castitatem, eamque iugiter ad perseuerantiam perpetuæ incorruptionis animari. Illæ nanque sunt veræ atque incorruptæ virgines Christi, non quæ metuunt, sed quibus non libet fornicari. Quod donum si per Dei gratiam adeptas vos senseritis, quanto magnæ estis, vt sancta monet scriptura, humiliate vos in omnibus, & coram Deo inuenietis gratiam. Ea enim via peruenire debetis ad Christum Dominum & sponsum vestrum, quia ipse dixit: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Curandum itaque est, vt omni custodia mens seruetur à superbiæ tumore: non enim ante oculos Dei vacuè transuolant cogitationes vestræ. Intùs ergò videt Deus, quod mentem eleuat: & idcircò foris permittit innalescere, quod deponat. Dicit quippe per Osee contra Israëlitas Deus: Spiritus fornicationis in medio eorum, & Dominum non cognouerunt. Qui vt ostenderet, sicut dicit beatus Gregorius, quòd causa libidinis ex culpa prorumpat elationis, mox subdidit, dicens: Et respondebit arrogantia Israël in faciem eius: àc si diceret: Culpa, quæ per elationem mentis in occulto latuit, per carnis luxuriam in aperto respondebit. Proindè per humilitatis custodiam seruanda est munditia castitatis. Si enim piè spiritus sub Deo premitur, caro illicitè super spiritum non leuatur. Habet quippe spiritus commissum sibi dominium carnis, si tamen sub Deo recognoscat iura legitimæ seruitutis. Nam si authorem suum superbiendo contemnit, iure & à subiecta carne prælium suscipit. Hinc est enim, quòd longa continentia repentè soluitur: hinc, quòd plerunquè & vsque ad senium virginitas seruata vitiatur. Quia enim negligitur humilitas cordis, rectus iudex despicit etiam integritatem corporis: & quandoquè per apertum malum reprobos annunciat, quos dudum reprobos in occulto tolerabat. Nam qui diù seruatum bonum subitò perdidit, apud semetipsum intùs aliud malum tenuit, ex quo aliud subitò erupit, per quod ab omnipotente Deo etiam tunc alienus extitit, quando se ei per munditiam corporis inhærere monstrauit. Hæc ergò, filiæ, non ideò scribo, quòd in vobis quicquam de qualitate superbiæ vel vanæ gloriæ cognouerim: sed quia vos opto in illarum consortio esse, de quibus legitur, quoniam sequuntur agnum, quocunquè ierit. Vbi multos cecidisse doleo, vos cautè ambulare desidero, optoque vt dicat vobis Dominus & sponsus vester: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Itaque sequimini agnum in præceptis suis, vt ipso auxiliante illum sequi valeatis in æterna vita, cantando canticum, quod nemo potest dicere, nisi chorus virgineus: quod per-

Epistola S. Remberti ad sacras virgines, in qua nihil de stylo mutatum est.

Veræ virgines.

Eccle. 3.

Matt. 11.

Osee 5.

Lib. 26. in Iob, cap. 12.

Ibidèm cap. 13.

Apoc. 14.

Cant. 4.

Lib. De sancta Virginitate, cap. 27. pulchrè explicauit beatus Augustinus, virgines adhortando: Pergite, inquit, sancti Dei pueri & puellæ, mares & fœminæ, cęlibes & innuptæ: pergite perseueranter in finem. Laudate Dominum dulciùs, quem cogitatis vberiùs: sperate feliciùs, cui seruitis instantiùs: amate ardentiùs, cui placetis attentiùs: lumbis accinctis & lucernis ardẽtibus expectate Dominum, quando veniat à nuptijs. Vos adferetis ad agni nuptias canticum nouum, quod cantabitis in citharis vestris: vtiquè tale, quale nemo potest dicere, nisì vos. Sic enim vidit vos in Apocalypsi quidam præ cęteris dilectus agno, qui discumbere

Ioan. 13. Apoc. 14. super pectus Domini solitus erat. Ipse vos vidit duodeciès duodena millia sanctorum citharœdorum, illibatæ virginitatis in corpore, inuiolatæ veritatis in corde. Sequimini agnum, quia & agni caro vtiquè virgo. Sequimini eum in virginitate cordis & carnis,

2. Pet. 2. quocunquè ierit. Quid enim est sequi, nisì imitari? de quo beatus Petrus, Christus, inquit, pro vobis passus est, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.

Hanc sancti Remberti epistolam idcircò huc adscripsimus, vt possit videre lector,

1. Tim. 6. quantum ex Apostolica admonitione studium illi fuerit eius, quæ secundùm pietatem est doctrinæ, & quàm in ipsa doctrina potens fuerit etiam alios exhortari. Prætereà autem legationis quoquè suæ officium, quod ad prędicandum gentibus verbum Dei, primò quidem ab eius decessore susceptum, & deindè quodam successionis iure quasi hęreditarium illi obuenit, impigrè executus est, ipse sanè per se, quotiès per alias occupationes licuit, eidem legationi insistens: semper autem quosdam illi operi destinatos habens presbyteros, per quos & verbum Dei gentiles audirent, & solatium Christiani captiui acciperent: quiquè ecclesias longè à suæ sedis ecclesia remotas, quodquè grauissimum erat, non sine magnis pelagi discriminibus adeundas, inuiserẽt. Quæ tamen discrimina ipse frequentiùs & abundantiùs subibat, ità vt sępè, quemadmodùm de se quo-

2. Cor. 11. Ibidẽm. què Apostolus dicit, naufragium fecerit: non rarò in id periculi coniectus sit, vt propemodùm cum eodem dicere potuerit, Nocte & die in profundo maris fui. Sed profectò aderat ei spiritus sanctus, qui in exterioris hominis corruptione, interiorem renouaret de die in diem, & spe futuræ beatitudinis omnia prędentis vitæ aspera deliniret, & grauia releuaret. Consolabatur enim cõtinua meditatione sermonis Apostolici, quia non

Rom. 8. sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Atque ità quęcunque fuerunt dura laboranti, mitescere solebant eadem propter Christum toleranti.

Studium S. Remberti in captiuis redimẽdis. Porrò ad redemptionem captiuorum penè cunctis, quæ habebat, expẽsis, cùm multorum adhuc apud infideles detentorum calamitatem cernere cogeretur, etiam sacri altaris vasa ob illos redimendos impéndere non dubitauit: qua in re dum quibusdam minùs sublimiter intelligentibus non rectè feciśe videretur, quasi in alios vsus cõuerteret, quæ sacris essent deputata ministerijs, & à quodam interrogatus esset, cur id faceret, iusta ratione scisciranti satisfaciens: Non ignoro, inquit, res ecclesiastici officij dignè tractandas, & sub magna obligatione ad hoc opus esse depositas: veruntamen plus est apud Deum, per eas subueniri captiuis Christianis in angustia constitutis, quàm esse queat depositum eas custodiendi: cumque incumbit necessitas è duobus bonis alterum eligendi, altero carendi, prędferendum est illud, quod est prędstantius, & id quod inferius est, relinquendum. Vndè etiam ego, ait, cùm nullum aliud suppetit consilium, non sum arguendus impietatis, si Christianum, qui filius Dei est, thesauris ecclesię redimo: quandoquidem semper inuenire possumus, quod ad vsum sacri ministerij sufficiat: irrecuperabilis verò damni est, si Christianus in captiuitatis afflictione deficiat. Exempli autem causa vnum aliquod eius factum commemoremus, in quo sanè non minùs potentia miraculi, quàm misericordiæ opus effulsit. Cùm venisset quandoquè ad partes Sclauorum, vbì nouellam recèns ad Christum conuersorum ecclesiam extructam habebat in loco, qui dicitur Slesuuicum, vidit multitudinem Christianorum in catenis captiuam teneri: inter quas virgo quædam Deo sacrata vt eminùs illum conspexit, tam genu flectendo, quàm caput crebrò inclinando, tum honorem illi exhibere, tum eius misericordiam pro suî liberatione implorare videbatur: atque vt ipsam intelligeret esse Christianam, sublata altiùs voce, cœpit cantare Psalmos. Tum Episcopus miseratione commotus, cum lachrymis rogabat Deum, vt illi opitularetur: ad cuius preces mox dirupta est catena, qua ad collum vincta tenebatur: nè tamen posset effugere, facilè eam impediebant gentiles illi, inter quorum manus habebatur. At Episcopus pro

eius

eius ereptione anxius, detinentibus eam paganis, complura diuersi generis precia pro illa obtulit: verùm illi nullam accipiebant conditionem, nisi eam solam, vt equum suum, quo ipse sedere consueuerat, ipsis daret. Quod ille vir pius & misericors nō detrectans, & repentè de equo desiliens, totum illum cum omnibus ad eum pertinentibus pro captiua dedit, redemptamque libertate donauit, potestatem illi faciens quò vellet abeundi, ex vno opere geminū suæ laudis & virtutis monimentum relinquens, quòd & efficacia orationis suę catenā cōfregerit, & tam egregiū misericordiæ opus declarârit. Liberat captiuā Deo sacratā virginem.

Cùm autem Apostolus dicat, Seruum Dei oportet mansuetum esse ad omnes, ità se in vita sua gessit, vt eius ætate nullus inuentus sit, qui Mosaicum illud æquè atquè ipse in se exprimeret, quòd vir mitissimus esset super omnes, qui morabantur in terra. Interim tamen nonnunquàm sine vllo mansuetudinis detrimento adeò in inquirendis vel discutiendis causis constans & immotus in sua permansit sententia, vt à nemine posset ab ea dimoueri. Quòd autem nihil hoc mansuetudini eius detrimenti attulerit, satis illud argumento est, quòd contradicentibus ipsi nihil vnquàm iracundæ commotionis ostendit, nihil verbis asperis contra illos egit: sed familiaribus colloquijs & grata morum suauitate id apud omnes effecit, quod animo cōstituerat. Interrogatus verò à quodam familiariùs, de sententiæ suæ immobilitate, vel cur à sententia sua se deduci non pateretur, hęc respondit: Quæcunque vel agere vel omittere debeo, & quæ mihi in posterum euētura sunt, ea ex visionibus domini ac decessoris mei Anscharij prędisco. Solet enim ille mihi appārens, ipsa sui vultūs qualitate indicare, quo pacto rebus agendis me immiscere debeam: quicquid verò ex eius reuelatione percipio, nō possum vlla dissimulatione negligere, quin illud executioni tradam. 2. Tim. 2. Num. 12. S. Anscharius sæpè ei appāret.

Fertur verò etiam priscorum more sanctorū quędam fecisse miracula, nempe cùm in Suediam proficisceretur, non rarò maris tempestatem suis orationibus sedâsse, cęci cuiusdam oculos illuminâsse, idque cùm pōtificali more illum sacro adhibito chrismate confirmaret: atque etiam quēdam regis filium dicitur à dęmone liberâsse, cui quidem affirmationi illud adstipulari videtur, quòd multis adstantibus episcopis ab ore dęmoniaci sępiùs hic clamor edebatur, Rembertum solum inter illos dignè suo functum esse officio, & ab illo se torqueri. Sed quia nostris temporibus, vt dicit Psalmographus, defecit sanctus, & diminutæ sunt veritates à filijs hominū, nec facilè admittitur, quenquam ex huius æui viris talia fecisse, satis sit nos hactenùs demonstrâsse, virum Dei Rembertum sanctitatis apprehendisse apicem, idque per illos virtutum gradus, quos in euangelio Dominus ad promerendam beatitudinem proponit: Beati, inquiens, pauperes spiritu, & cętera quæ sequuntur de octonario virtutum catalogo, quo per gratiam resurrectionis spei nostræ implenda perfectio significatur. Nec miracula illi defuerunt spiritualia, quæ etiam nunc in Ecclesia fieri testatur beatus Gregorius, exponens illa Christi verba, Signa aūt eos qui crediderint, hęc sequentur: In nomine meo dęmonia eijcient, linguis loquentur nouis, serpentes tollent, &c. quorum expositionem ex eodem sancto Doctore huc adscribere longum est, neque tamen necessarium, cùm homilia illa, vbi hęc explanantur, in promptu sit: ad quam etiam nos lectorem remittentes, cœptum de vita beati Remberti opus ad finem tandèm perducere debemus: qui cùm iam senio grauari cœpisset, continui quoquè pedum dolores ad molestiæ augmentum illi accesserunt. Itaque primò apud glorioſum regem Ludouicum, quo commendante Episcopatum susceperat: ac deindè apud eius filios Ludouicum & Carolum hoc obtinuit, vt insignis vir Adelgarius, nouellæ Corbeiæ monachus, illi, vt suprà diximus, adiunctus, ità in adiutorium ipsi confirmaretur, vt cùm aliqua præpeditus esset ægritudine, ille posset circumire diœcesin, adire placita, & quando exigeretur, in expeditionem vel ad palatium cum comitatu suo proficisci: nec multò pòst electio ipsi succedendi in illo confirmaretur, & per manūs acceptionem inter consiliarios regis numeraretur, idq; assentiente Abbate & fratribus monasterij eius, & sancta Synodo hęc omnia approbante. Sacramēto Confirmationis sanat cæcum. Psalm. 11. Matth. 5. Marc. 16. Homil. 29. in Euāgelia

His ità gestis, deincèps tanquàm à secularibus negocijs expeditior, omni instātia magìs ac magis augere cœpit, quicquid anteà boni exercuerat. Nec diù posteà in hac vita durauit: cuius quidem obitus ità se fertur habuisse, vti nūc describemus. Anno penè integro ante suā è corpore migrationē quibusdā fidelibus amicis suis secretò indicauit, multa ipsi ostensa esse signa, è quibus colligeret atque prænōsset, se non diù in hac vita mansurum, cosque, quibus hęc loquebatur, in corpore vlteriùs non esse visurum. Sunt autem, Mortem sam pdicit.

autem, inquit, in his quędam eiusmodi prędagia, quæ mihi alijs patefacere non licet: at tamen visionem hac nocte mihi oblatam vobis referam, qua decessum meum euidentissimè mihi præsignificatum intelligo. Videbatur mihi, quòd in templo quodam, firmissimo muro per medium interspto, ego ex vna parte consisterem, ex altera verò teneretur dominus & decessor meus Anscharius: quodque ego innumerabilem viderem multitudinem vtriusque sexûs: more eorum, qui aliquid solent inquirere, hac illacque se vertentem, nec quicquam ex ijs, quæ quærebat, inuenientem: porrò dominum Anscharium ex illis sciscitantem quid quærerent, ipsos autem annulum meum se quærere respondentes: at denuò illum dicentem, vt cessarent annulum quærere, quandoquidem ipse secum illum esset habiturus. Hæc dum quibusdam, vt diximus, narraret dominus Rembertus, ex hoc multisque alijs indicijs se certum affirmauit, quòd eoipso anno abiturus esset è corpore. Vt autem memoria eius audientium animis per verba, quæ recedens diceret, fortiùs imprimeretur, salutares eis exhortationes, vti etiam eos optare nouerat, proposuit, verbis eius non mediocri ædificationis gratia affluentibus. Posteà autem eis valedicens, discessit ab eis, nec vlteriùs, vt prędixerat, eum in carne viderunt. Vt verò somnium hoc, quod iam retulimus, euidenti effectu in eius obitu, sicut ipse quoquè intellexerat, completum sit, eo loco congruè enarrabimus, vbi dicendum erit, quemadmodùm sancta anima eius in cęlum subleuata sit, & corpus eius sepulturæ mandatum.

Visio illi oblata.

Itaq; duodecimo ante obitum suum die ad Bremēsem ecclesiam perueniens, eodem die morbo correptus est: quo per singulas horas ingraescente, ille semper psalmodijs & sacris lectionibus intentus, sese ad futuram ex hac vita emigrationem solicitè prępparabat. Quanuis autem languoris immanitas corporis vires omni robore destitueret, at tamen animo semper inuictus, Apostolicam illam præ se ferebat fortitudinem, de qua ille dicit: Quando infirmor, tunc fortior sum & potens. Septimo autem ante obitum die ministerium sacræ vnctionis cum oleo sancto exhiberi sibi prędcepit vnà cum cōmunione corporis & sanguinis Domini: cuius cōmunionis salutare remedium ad supremum vsq; spiritū quotidiè percepit. Cumq; iam migraturus esset è mundo, cōuocatis presbyteris & vniuersis fratribus, veniā sibi dari petijt eorum omnium, quibus fortassis quenquam illorum offendisset: cumque ipse vicissim condonâsset omnibus, qui eum quocunque modo lęsissent, eisque à Domino veniam precatus esset, percepto corpore & sanguine Domini, sanctam emisit animam.

2. Cor. 12.

Sacram Vnctionem & Eucharistiā moriturus accipit.

Exit è vita.

Tum verò incredibilis omnium gemitus subsecutus est, inprimis pauperum & egenorum, has inter lachrymas voces emittentium: Væ nobis sancte pater: quomodò iam post te inueniemus alium, tuis eleemosynis in victu & vestitu hactenùs sustentati? à quo deincèps hęc consequi merebimur? Tibi autem Christe, aiebant, supplicamus, vt anima famuli tui sentiat te nunc memorem dictorum tuorum, quibus promittere dignatus es mercedem illis, qui vni ex minimis tuis aliquid solatij impénderent. Ipse autem vir Dei cùm adhuc viueret, humilitatis studio prædcepit, nè in tēplo sepeliretur. Quod eius prædceptum cùm transgredi non auderent fratres ecclesiæ illius, sepeliērunt eum extra basilicam prope tumbam sancti Vuillehadi extra orientalem ecclesiæ murum. Porrò sepulcrum eius sanctus Adelgarius, de quo iam crebrò antè diximus, qui etiam illi in episcopatu successit, desupèr extructo, atque in honorem sancti Michaëlis, sanctorumque martyrum Stephani & Viti dedicato oratoriolo adornauit. Atque ità impleta est visio memorata, quòd dominus Anscharius & ipse intra vnam quidem ecclesiam cōtinerentur, sed interiecto muro à se inuicèm seiungerentur. Est enim iam dictum oratoriolum ità illi antiquæ ecclesiæ coniunctum, vt non nisi muro, ad Orientem extructo, ab hac in illud aditus prędcludatur. In ipso autem, vt diximus, nouo oratoriolo sepulturæ datus est dominus Rēbertus: porrò in veteri ecclesia dominus Anscharius requiescit. Et hoc est, quod ille in visione dixisse videtur, quòd annulū domini Remberti secum habiturus esset: his verbis indicans, quòd dominus Rembertus, iam fide & bona operatione perfectus, non multò pòst ipsi coniungendus esset, tam in monumenti vicinitate, quàm in beatæ requiei, quæ in cęlis est, felicissima perceptione, sicut olìm ex diuini spiritūs reuelatione illi prędixerat. Per annulum enim, fides significatur, qua nobis imago Dei imprimitur: & quia ille solet ad manuum, quibus operatio designatur, ornamentum adhiberi, rectè nimirùm per hoc ostenditur, ornamento fidei bonum opus semper

Matt. 25.

Vuillehadus primus Episcopus Bremensis.

inesse

ineſſe debere: quod cùm dominus Rembertus in ſua conuerſatione ipſius curæ commiſſis ſemper exhibuerit, non incongruè in ipſa futuræ mortis eius præſignificatione multitudo plebis oſtenſa eſt, annulũ eius inquirentis: qua re id vtiquè ſignificatum eſt, tempore obitûs illius eos, qui illi commiſſi fuerant, anxiè id deſideraturos, vt exemplis in illo perſpectis longiori ſpatio perfrui mererentur. Sed vt id non impetrarent, tempus poſcebat requiei illius, quam Epiſcopus Anſcharius innuere voluit, cùm plebem ab inquirendo annulo compeſcuit, dicẽs quòd ſecum illum habiturus eſſet. Eſt verò ſuper eius ſepulcrum lampas lignea ſuſpenſa, vt perpetuum in illa lumen haberetur. Sub illa verò lampade in ſepulcri ſuperficie quoddam erat velamen expanſum, in quo fertur prę clarum ſanè contigiſſe miraculum: quod quidem, quatenùs ex referentium narratione, vel memoria vel intellectu retinemus, hoc pacto euenisſe conſtat: Nocte quadam illa conflagrârat, & primò non paucæ indè decidebant prunæ in velum memoratum, atq; mox tota in illud lampas ruit, & in ipſo velo ità penitùs combuſta eſt, vt velo prorsùs nullam attulerit lęſionẽ: quod nulli dubium eſſe debet ob declaranda merita fidelis ſerui ſui Chriſtũ feciſſe, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Miraculum ad eius ſepulcrum.

MARTYRIVM SANCTI ET GLORIOSI

Martyris Iſidori, Authore Simeone Metaphraſte.

CVm venerandam & diuinam doctrinam Domini noſtri Ieſu Chriſti, ijs datam, qui ipſo ſunt digni, diligẽter & vtiliter eſſet ſecutus diuinus & venerãdus martyr Chriſti Iſidorus, & ſe per diuinas ſcripturas & Chriſti mandata omni ex parte munijſſet, animo fuit prę clarè ſtabilitus, ſpiritu confirmatus, corpore corroboratus: & fuit diuina quãdam motus æmulatione in eos, qui carnem ante ipſum exuërant, & martyrium pro Domino ſuſceperant, aduersùs tentationes ſeipſum exercens, afflictionesq; & minas tyrannorum. Sciebat enim, quod fuerat prędictum à diuino ore Domini noſtri & ſeruatoris Ieſu Chriſti magni Dei: nempè, quòd qui diligit animam ſuam, perdet eam. Quocircà fidem tenens omninò immobilem, & conſeruans theſaurum fidei immobilem, acquirens ſibi ſalutem & infractam portans confeſſionem, Deo oſtendit cor integrum: eratq; omninò à reprehenſione alienus, iuſtus, pius & in omnibus perfectus. Non erat enim in eo macula aut indecorum aliquid, aut inſtabile: non vitium, nõ malitia, nec quæ ex maligno ſunt mala, eius mentem reddiderunt improbam, ſed moderatè & piè cum honeſtate & temperantia ſuã vitam conſeruans, purè viuebat & citra reprehenſionem. 5. Febrvar. S. Iſidorus ſeipſum egregiè cõfirmat & munit. Ioan. 12. Integritas vitæ eius.

Accidit autem, vt in Chio inſula eſſent naues cuiuſdam Numerij, qui ducebat exercitum, quomodò ei iuſſerat Decius tyrannus. Erat verò inprimis venerandus & glorioſus martyr Chriſti Iſidorus ex ciuitate magni nominis Alexandria: qui locum quidem tenebat Optionis, non idem autem ſentiebat, quod gentiles, qui erant in Aegypto, qui errorem colebant ex fabulis: ſed colebat & adorabat Deum viuum, qui eſt Dominus vitæ & mortis, nec ei perſuaderi poterat, vt ſacrificaret ſimulacris, neque attendebat edicta Decij Imperatoris. Hunc ergò ſanctum Iſidorum, apud Ducem exercitûs Numerium accuſans quidam, nomine Iulius, qui locum tenebat Centurionis, ei renunciauit omnia, vt qui inuidia motus eſſet aduersùs martyrem, & ei dicit: Notum tibi ſit domine mi, quòd Iſidorus dijs non ſacrificat, neque vllam ducit rationem ſanctorum ſacrificiorum: néq; inducit in animum, vt pareat Imperatori Decio. Iube ergò eum duciante veſtram poteſtatem & interrogari. Patria & munus.

Hęc cùm audijſſet dux exercitûs Numerius, iuſſit eum ſtatìm ſiſti tribunali. Cùm is autem adfuiſſet, dixit ei: Quod eſt nomen tuum? Sanctus verò reſpondens, dixit: Vocor Iſidorus. Dixit Numerius dux exercitûs: Tu es, qui magnis & pijs legibus Decij Imperatoris non credis, & non vis ſacrificare dijs? Dixit ſanctus Iſidorus: Quinam enim ſunt dij veſtri, aut quid ſunt, vt ego quoquè ijs ſacrificem? Non ſunt ſimulacra ſurda & cęca, & nullo ſenſu prędita? Dixit Numerius: O malã & improbam huius viri mẽtem. Re vera Siſtitur coram tribunali.

dignus

dignus est multis supplicijs & tormentis. Dixit sanctus Isidorus: Dignus sum pro Deo meo ferre cõtumeliam, & plagas accipere, & mortem sustinere: vt ipse quoquè me reddat dignum sanctis martyribus, qui ante me carne sunt mortui pro sancto eius nomine. Scio enim spiritu, quòd qui in ipso spem collocant, nunquàm sunt morituri. Sic enim dixit: Qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet. Numerius dixit: Sacrificásne Isidore, vt viuas, an non? Sanctus autem martyr Christi Isidorus dixit: Etiamsi velis corpus meum occídere, animæ meæ nõ dominaberis. Decęterò puni me, vt vis: & vt vis, fac citò. Habeo enim in me, etiam postquàm mortuus fuero, Deum verum & viuum. Viuit enim in me Christus, & ego in eo: nec cessabo Christum confiteri, donèc est spiritus in naribus meis. Numerius dixit: Páre decęterò, ô homo, & semel saltem sacrifica. Sanctus dixit Isidorus: Nè temerè nugeris: nõ sacrificabo dęmonibus, neque tibi parebo. Vanus enim error te diù tenens, & * planum cõstituens, studet efficere, vt reliqui per te errent. Mihi autem nunquàm persuaseris: fac citò, quod velis decęterò.

Ioan. 11.

Præclara martyris vox.

*planũ, id est, impostorem.

Dixit Numerius dux exercitûs: Ego tibi persuadebo, ô Isidore, meum audire consilium. Ensem enim & grauia flagella tibi infligam, donèc deos confessus fueris. & statim iussit eum extendi à quatuor, & boum neruis vehementer verberari. Dicebant autem ei ij quoquè, qui aderant: Sacrifica dijs Isidore, priusquàm moriaris in tormentis. Eis dixit sanctus Isidorus: Ego vnum Deum esse dico, quem confiteor & colo, qui est & antè fuit & semper manet, qui est vniuersorum rex & Dominus, & omnium opifex: quem non relinquam, nec omninò negabo, nè ego quoquè ab eo neger in die iudicij. Dixit autem Numerius dux exercitûs: Visum´ne est tibi, non parére mihi? Sanctus dicit Isidorus: Nunquàm tibi parebo. Christum enim timeo, quem adoro & colo. Tunc Numerius dux exercitûs, videns eius scopum immutabilem, eiusque constantiam & fortitudinem, cùm fuisset locutus, & consultâsset cum suis malis assessoribus, in eum tulit sententiam, sic dicens: Isidorum, qui non paruit legibus, & dijs noluit sacrificare, eum iubent leges Decij Cęsaris, ensi tradi.

Cęditur boum neruis.

Spiculator autem eum assumẽs, duxit ad locum certaminis. Lętabatur verò sanctus martyr, properans ad suí occisionem, tanquàm agnus immaculatus, & hilari vultu intuens cęli altitudinẽ, dicebat: Sancte Domine, benedico te, quòd beneplacito & voluntate tua me hodiè suscipis in sancta tabernacula & in loca quietis. Et cùm peruenisset ad locum, in quo sanctus erat consummandus, orauit ad Dominũ, & dixit: Gloria tibi Domine Iesu Christe, fili Dei viui, cum patre ineffabili, & cum sancto tuo & viuifico spiritu. Tibi enim Domine gratias agens, hac hora accedo & oro: Domine Deus meus, qui Abrahæ propositum & sacrificium habuisti acceptum, exaudi me in hac hora, & serui tui preces suscipe, & animam meam accipe in sanctas tuas manus. Tibi soli Domine, commendo spiritum meum, qui eum mihi dedisti: & quicunque te inuocauerit solum verum Deum, in nomine meo serui tui Isidori, siue in fame, siue in tẽtatione, siue in iudicio, siue in periculo & afflictione huius mundi, siue in mari, conseruetur ab omni periculo remotus & pacificus. Da autem ei quoquè Domine bonam partem inter tuos electos, & fac cum eo diuitem tuam misericordiam, liberans eum ab ea, qua circundatur, afflictione & necessitate, propter me, qui sacrificor sancto tuo & terribili nomini. Quoniam tu es Deus solus, qui ab afflictione & necessitate redimis eos, qui te inuocãt, & te decet gloria in secula seculorũ, Amen. Hęc cùm dixisset, genibus flexis in terram, & se signo crucis per totum corpus armâsset, amputatum est ei caput, & connumeratur in sacris choris martyrum, & simul lętatur cum populis Patriarcharum, & pro peccatoribus & ijs, qui eius peragunt memoriam, perpetuò intercedit apud Christum Dominum nostrum.

Hilariter properat ad mortem.

Gene. 25. & 22.

Signo crucis per totũ corpus se armat.

Quidam autem Ammonius, qui erat eius amicus, fodit in eo loco, & clanculùm in eo posuit venerandum & sanctum eius corpus, cùm nemo auderet eũ sepelire. Sic enim iusserat iniquus Numerius eum non sepeliri, sed proijci comedendum à volucribus cęli. Is verò, cuius meminimus, venerandus vir Ammonius, cùm tenuisset pulchram fidem & consilium Christianorum, & contendisset in Hellespontum, perfecta veri certaminis corona redimitus fuit in ciuitate Cyzico.

Post aliquot autem dies cùm venisset ex Epheso veneranda & pia Myrope, propter imminentem Christianorum persecutionem, & accepisset de sancto martyre Isidoro, quærebat locum, in quo proiectæ fuerant venerãdę & sanctę eius reliquiæ. Quem cùm cogno-

Venerandę & sanctæ reliquiæ.

cognouisset, noctù ad locum accedens, & manus suas orando ad cœlum extendens, fuit voti sui compos: & cùm inuenisset venerādum & sanctum corpus martyris, custoditum ab angelis, & resplendens instàr luminis, cum magno gaudio & lętitia apprehendens reliquias, eas vnxit vnguento: & cùm eas sindone munda inuoluisset generosa & prędara hęc mulier, cum suis ancillis eas exportauit, & tulit in domum suam, Deum laudans & glorificans.

Post glorioſam verò & precioſam dormitionem ſancti martyris Chriſti Iſidori, & inimiciſſimam interemptionem tyranni Decij, & tranſitum perſecutionis aduersùs Chriſtianos, magno deſiderio ſauciati Chij ciues, in honorem & memoriā huius martyris, venerandas & precioſas ædes excitaueruntin eius nomine, & in ijs depoſuerunt eius ſanctas & venerandas reliquias. Sed diuinæ quoquè memoriæ Marcianus, qui fuit ſanctus & beatus Oeconomus & preſbyter, qui venerandum templum ſanctæ Irenes & ſanctæ Anaſtaſiæ, in hac regia ciuitate diuinè excitauit, cùm in poſterioribus temporibus in ſomnis reſponſum accepiſſet à ſancto martyre, (ab eo enim viſus fuit ſanctus martyr, prędipiens ei, vt excitaret templum in ſuo nomine) & à ſomno excitatus ſanctus Marcianus, diuina fuit captus cogitatione: & extruxit venerandam ædem, in nomine & ad gloriā ſancti & glorioſi martyris Chriſti Iſidori, prope ſanctam Irenen, quæ ſpectat ad mare, quam etiam ſimul dedit ipſi ædi ſanctæ Irenes. Depoſuit enim ſanctus & magnus vir Marcianus, in veneranda & ſancta eius capſa, partem quandam ſanctarum eius reliquiarum, cum aromatibus & vnguento ſanctificato. Quamobrem ab eo tempore per multa miracula oſtendit propriam virtutem & in eo loco prędentiam, dans vnicuique diuina gratia ea, quæ ſunt ei conducibilia. Quamobrem & fugauit ſpiritus immundos, & multos liberauit ab infirmitate & à malis incurabilibus: & eos, qui in mari nauigabant, à tempeſtate & periculo conſeruauit illæſos & non paſſos naufragium. Propter hęc ergò & multa alia, gloriam emittimus, honorem & adorationem Deo, qui per martyrem largitur omnibus curationes & miracula ad peccatorum redemptionem, ad purificationem animarum, & ad ſalutem corporum: Gratia & clementia Domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria & potentia nunc & in ſecula ſeculorum, Amen.

Templum S. Iſidori.

Item aliud.

Multa eius miracula poſt mortē.

MARTYRIVM SANCTAE ET GLORIOSAE MARTYRIS CHRISTI AGATHAE,

Authore Simeone Metaphraſte.

IMperante illo tempore Decio, iniquo Cæſare, Quintiano autem prędide inſulæ Siciliæ, Italorum prouinciæ, exijt ab eis iniquum & iniuſtum edictum, vt omnes Chriſtiani, qui colebāt veram & piam religionem, morti acerbæ traderentur. Sancta ergò magnique & excelſi animi Agatha, quæ nata quidem erat ex ciuitate Panormitana, erat autem inſigni & claro genere orta, cùm audiuiſſet hoc impium ſermone iactatum eſſe decretum, ilicò patria, genere, gloria & vniuerſa, quæ eſt ad tempus, ſpecie ac viſione, atque adeò ipſa quoquè vita contempta, armata fuit ad certamina pro Chriſto ſuſcipienda.

FEBRVAR. 5.

Patria S. Agathæ.

Prædparat ſe ad certamina.

Quintianus autem Prędes cùm audiuiſſet de ſancta & generoſa Chriſti athleta Agatha, quòd formæ pulchritudine ſuperaret omnes ſui temporis adoleſcentulas, quędebat quonam modo Dei virginem Agatham comprehenderet & ad ſe attraheret. Non ceſſabat itaque quotidiè improbam ſuam agitare cogitationem, donèc ei liceret œſtrum ſuæ libidinis ad effectum deducere. Quarè venerandam & inſignem Dei ancillam Agatham eo prętextu, quòd eſſet Chriſtiana, iubet comprehendi & ad ſe adduci. Erat autem beata Agatha vita & oratione ornata, & inſigni pulchritudine, quæ poterat eximia ſpecie eos, qui ipſam videbant, ſubijcere. Quintianus verò Prędes cùm eſſet vafer & malitioſus, captus amore virginis, oculum ſuum perturbabat. Similiter autem eius quoquè pecunias concupiſcens, non ceſſabat aſſiduè cogitare, quomodò eam apprehenderet. His ergò modis, quos diximus, furore percitus Quintianus, iuſſit ſanctam Agathā comprehēdi à militibus. Milites autem Catana egreſſi, cùm ſanctam inueniſſent Agatham,

Comprehē-ſa ducitur ad Prædidē.

dicunt ei; Exijt aduersùs te decretum à Cęsare & Pręside, quoniam dijs non sacrificas, qui honorantur ab Imperatore, neque eos colis ritu patrio. Nunc ergò saltem pollicere te dijs esse sacrificaturam, vt cum omni honore & gloria te adducamus ad prędidem Quintianum. Sancta autem Agatha superno auxilio & fide circũdata, aduersùs tyrannum prędarè armabatur. Lictoribus verò festinantibus eam sistere tyranno, ingressa in domum suam, cùm manus in cęlum extẽdisset, dixit; Domine Iesu Christe, tu solus scis affectionem mei cordis. Tu scis animi mei alacritatem & promptum studium, & meam in te fidem & beneuolentiam. Tu sis mihi dux aduersùs tyrãnum. Iam enim, ô Domine, morte est à me affectus & conculcatus. Et nunc oro te Domine, nè glorietur hic vir exitiosus & malitiosus, quòd polluerit meum corpus, in quo vixi hucusquè honestam & glorioſam vitam, sed festina & vince diabolum & eius ministrum Prędidem, nè dicat, Vbi est Deus eius? tanquàm sacrificium & oblationem meas accipiens lachrymas, in odore suauitatis. Quoniam tu es Deus solus, & te decet gloria in secula, Amen.

Christo preces offert.

Et cùm ipsa hęc esset precata, egressa est è ciuitate Panormitana, tanquàm murus infractus & vallo circundatus, promptoque & alacri animo iuit cum lictoribus. mente autem apud se cogitans pulchritudinem virtutis, hęc dicebat; Primùm quidẽ, per gratiam Christi decertaui, vt conseruarem corporis castitatem, malumque & mali authorem diabolum, qui in genere hominum seminauit voluptates, vici & conculcaui. Deindè etiam animam meam posui pro Christo, & spero, quòd eum perpetuò pudore afficiam & perdam. Sed ô male diabole & inimice veritatis, non vides meum stadium, quod cùm sit immortale, exultant iusti simul & angeli, huius verò spectatorem immortalem, Dominum meum Iesum Christum filium Dei, qui stipatur innumerabilibus ordinibus angelorum? Et hęc apud se dicens, flebat. Ea autem proficiscente cum militibus, soluta est corrigia huius calceamenti, & cùm posuisset pedem suum supra lapidem, id ligauit. Deindè retrò conuersa, cùm neminem vidisset eam sequentem ex ciuibus, qui eam deducebant, sed omnes eam reliquisse & recessisse, magno dolore affecta, orauit Dominũ, dicens; Domine omnipotens, propter meos ciues, qui non crediderũt ancillæ tuæ, quæ est decertatura pro sancto tuo nomine, & me nõ sunt perfectè secuti, ostende magnum miraculum hoc loco. & statim exorta est olea infertilis, quę publica notabat ignominia mentes Panormitanorum.

Alacriter proficiscitur ad supplicia ferenda.

Sterilis olea repentè oritur.

Ea autẽ ingressa Catanam, iussit Prędes eam tradi cuidam matronæ, nomine Aphrodisiæ, quæ habebat quinque iuuenes filias. vt eam inducerent morũ & verborum blanditijs, & mentem eius mutarent, vt persuasa dijs sacrificaret. & cœperunt, aliquãdo quidem eam laudando & honorando, incitare, magna ei pollicentes. aliquando verò minas intentantes, sperantes his escis attrahere sanctam Agatham ad cultum simulacrorum. Cùm autem his fallacibus rationibus, eius fortem & constantem mentem conarentur ei auferre, eis respondens sancta martyr Agatha, dicebat; Notum sit vobis, quòd mens mea & cogitatio est fundata supra petram, quæ nunquàm potest separari à Christi charitate. vestra verò verba ventis similia diffluntur, sermones vestri sunt pluuiæ, minæ vestræ sunt fluuij: & licèt cum ijs in meam domum irruperitis, eam nequaquàm labefactâbitis, est enim fundata supra petram, quæ est Christus filius Dei viui. Dum ipsa autem hęc diceret, non intermittebat suum pectus irrigare lachrymarum inundatione. Nam quemadmodùm desiderat ceruus ad fontes aquarum, ità etiam desiderauit eius anima venire ad stadium decertationis, omne genus tormentorum prompto & alacri animo desiderans & studens ferre pro fide in Christum.

Constans animus S. Agathæ.

Aphrodisia ergò videns immobilem & inuictam sanctæ Agathæ mentem, ad Quintianum accedẽs, dixit ei; Est facilius lapides molles & teneros facere, aut ferrum in plumbum conuertere, quàm mentem huius puellæ à Christi amore traducere. Ego enim & filiæ meæ noctù & diù nihil aliud fecimus. aliquando quidem monentes, aliquando autem etiam minas intentantes. Ego quidem ei obtuli margaritas, mundumq; & vestem precioſam, aurumq; & argentum, domosq; & suburbia & mancipia. ea verò hęc omnia nõ pluris facit, quàm terram, quam calcat pedibus. Tunc iratus Quintianus, iussit eam duci in secretum, & sedens in tribunali, dicit ei; Cuius es generis? Respõdit sancta Agatha; Nõ solùm sum ex nobili & illustri genere, sed sunt etiam mihi cognati insignes dignitijs. Dixit Quintianus; Si es genere nobilis & illustris, cur moribus ancillæ personam suscipis? Sancta dixit Agatha; Rectè dixisti. Nam quoniam sum Christi ancilla, propterea

me

me ostendo esse seruam. Quintianus dixit; Verè es libera. Quomodò ergò te affirmas esse seruam? Dixit sancta Agatha; Nostra nobilitas & gloria est in eo, quòd Christi annunciatur seruitus. Dixit Quintianus; Quid ergò, nos non habemus libertatem, qui Christi seruitutem despuimus? Dixit sancta Agatha; Ad tantam deuenistis seruitutem & captiuitatem, vt vos non solùm serui peccati efficiamini, sed etiam cultores abominandorum & nullo sensu præditorum simulacrorum? honorem, qui Deo conuenit, tribuentes lignis & lapidibus. Dixit Quintianus; Si quid insanè blasphemabis, de te poterunt sumi pœnæ. Sed priusquàm in mea tormenta incidas, dic quanam de causa recusas deos colere. Dixit sancta Agatha; Nè dicas deos, sed dæmones? quorum faciem in æs conuertitis, quorum marmoreos & è gypso effictos vultus inauratis. Dixit Quintianus; Elige tibi bonam mentem, & persuasa sacrifica. Sin minùs, diuersa tormenta subibis cum damnatis? & cùm ignominia affeceris dignitatem tuæ cognationis, tandèm persuasa sacrificabis dijs omnipotētibus. Dixit sancta Agatha; Sit sicut Venus dea tua, vxor tua? & sis tu, sicut Iupiter deus tuus.

Egregia sanctæ virginis sententia.

Hęc cùm audijsset Quintianus, iussit ei impingi colaphum, dicens; Nè ore arroganti Pręsidem afficias contumelia. Sancta dixit Agatha; Quos dixisti deos tuos, non vis referri in eorum numerum? Dixit Quintianus; Hoc planum est, te plurimorum tormentorum teneri cupiditate, cùm per tuas contumelias, vt ad ea descendam, me horteris. Dixit Agatha; Miror te cùm sis homo prudens, ad tantam venisse insipientiam, vt nolis euadere dijs tuis similis, & esse particeps eorum vitæ. Si sunt ergò dij tui & eos colis, eccè tibi benè sum precata: quomodò ergò dicis, te fuisse à me affectum contumelia, quæ optaui, vt tua vita esset sicut vita illorum? Sin autē illam abijcis hęreditatem, ipsos mecum vocabis execrandos. Dixit Quintianus; Superba verba loqueris. Aut dijs sacrifica, aut varia tormenta expecta. Dixit Agatha; Etiamsi in me feras immittas, cùm Christi nomen audierint, mansuefient. Sin autem ignem inferas, angeli mihi è cęlis rorem suppeditabunt. Quòd si plagas & flagella, habeo spiritum veritatis, qui me liberabit ex tuis manibus. Tunc Quintianus caput mouēs, iussit eam duci in tenebrosam custodiam, dicens; Apud te considerans, ô Agatha, ducere pœnitētia, vt effugere possis mea tormenta. Dicit ei sancta; Tu ipse ducere pœnitētia, vt possis effugere æternū supplicium. Tunc iratus Quintianus, iussit eam trahi vsque ad custodiā. Sancta verò Agatha cum plurima lętitia ingressa est in custodiam, tanquàm ad gaudium & exultationem, certamen suum Domino commendans cum precibus.

Colaphus ei infringitur.

Eius animi constantia.

Ir læta in carcerem.

Sequenti autem die impius Quintianus iussit eam sisti tribunali, dicens ei; Considerâstine de tua salute? Sancta dixit Agatha; Salus mea est Christus. Dixit Quintianus; Quousquè ô misera miseram producis cogitationem? Nega Christum, & incipe deos colere, nè vita & ętate priuata, immaturam mortem subeas. Dixit Agatha; Tu nega deos tuos, qui sunt lapides & ligna: & accede ad verum Deum, qui te fecit, nè in æterna incidas tormenta, & quæ nunquàm cessant supplicia. Tunc iratus Quintianus, iussit eam suspensam verberari, & dicebat ei; Agatha, corrige tuam cogitationem, vt vita tibi condonetur. Dixit Agatha; Tormenta tua gaudij thesaurum mihi recondunt, & exulto, vt qui bonum audit nuncium, & qui videt eum, quem desiderabat, & vt qui inuenit multos thesauros; Ità ego quoquè delector ijs, quæ sunt ad tempus, tormentis, quæ minaris te mihi intentaturum.

Verberatur

Fieri enim non potest, vt frumentum tutò in horreo conseruetur, priusquàm fuerit nudatum palea. Similiter etiam anima mea non potest venire intra paradisum, priusquàm corpus meum varijs tormentis affectum fuerit à tuis ministris. Iratus itaq; Quintianus, iussit eius mamillam torqueri, & deindè eam amputari. Dixit autem sancta Agatha; Impie & crudelis tyranne, non erubuisti hęc facere fœminæ, & mamillam, quam in matre tua suxisti, amputare? Sed tamē etiamsi externam mamillam abscidisti, habeo aliam in anima mea, quam non poteris excindere: est enim oblata Christo Deo meo à tenera ætate. Iratus autem rursùs Quintianus, iussit eam abduci in carcerem, iubens nulli ex medicis permitti ad eam ingredi, & nec panem ei dari, nec aquam.

Sapientissima martyris vox.

Mamilla eius amputatur.

Ea autem ingressa custodiam, circa mediam noctem in senis similitudine apparuit ei Apostolus Petrus, quem precedebat puer ferens lampadem in manibus, plurima habens medicamenta, & se dicens esse medicum, & talibus verbis eam alloquens; Impius quidem Tyrannus flagellis in te vsus, nihil profecit: tua autem fortitudine & cōstantia eum

S. Petrus apparet ei.

Sancti in Dei lumine sciunt, quæ circa nos aguntur.

magìs tabefecisti. Quamobrem mamillam tuam non solùm iussit torqueri, sed etiam fecit abscindi. Quarè anima eius afficietur dolore in æternum. Cùm autem adessem in illa hora, in qua hęc passa es, & animaduertens vidissem fieri posse, vt tua mamilla sanaretur, ea de causa huc véni. Dicit ei sancta Agatha; Meo corpori nullam vnquàm adhibui medicinam: & nunc turpe esse existimo, morem bonũ, qui ab incunte ætate est confirmatus, interire. Senex verò respõdens, dicit ei; Ego quoquè sum Christianus; & confidẽs te posse à me curari, ea de causa véni ad te. Sed nè me reuerearis. Sancta autem respondẽs, dixit ei; Et quomodò fieri potest, cùm tu sis senex & longæuus, ego autem sim puella, vt ostendam tibi corpus perditum tormentis? Sed sinã potiùs hęc vulnera mentem meam pungere, quàm, quod mihi probro futurum esset, impudenter mea aperiam vlcera. Quamobrem ago tibi gratias, venerande pater, quòd sis dignatus ad me venire propter hanc corporis curationem. Scias verò, quòd medicamẽta ab hominibus composita, corpori meo nunquàm admouebuntur. Respondens autem senex, dicit ei; Cur non sinis me te curare? Dicit ei sancta; Quoniam habeo Dominum meum Iesum Christum, qui solo nutu curat omnia, & verbo suo facit prostratos surgere. Ipse, si velit, potest me quoquè conseruare, quæ sum indigna eius ancilla. Tunc senex subridens, dixit ei; Ipse quoquè me misit ad te, & ego sum eius Apostolus. Vide autẽ teipsam, quemadmodùm sis curata. Hęc verò cùm dixisset, euanuit ab eius oculis.

Curantur eius vulnera diuinitùs.

Tunc precãs, dixit sancta Agatha; Ago tibi gratias Domine mi Iesu Christe, quòd sis mei recordatus, & ad me míseris tuum Apostolum, qui me corroborauit, & renouauit membra mea. Dum ipsa autem implêsset preces, adspiciens suum corpus inuenit curata sua vulnera, & mamillam sanam redditam sicut priùs. Tota verò nocte lux circundedit custodiam, adeò vt præ illuminatione custodes fugerint, & apertum carcerem reliquerint. Qui autem illic erant condemnati, cùm vidissent quod factum fuerat, dicunt sanctæ Agathæ; Ecce portæ sunt apertæ, & nemo est qui eas custodiat: egredere & fuge.

Non vult fugere, licèt aperto carcere.

Respondẽs autem sancta, dixit eis; Absit, vt ego priuer corona meorum certaminum, & custodes carceris conijciam in periculum. Habens enim adiutorem Dominum nostrum Iesum Christum, filium Dei viui, ad finem vsque permanebo in eius confessione, qui me curauit & est consolatus. Post quartum verò diem iubet Quintianus eam duci in iudicium, & dicit ei; Quousquè pergis aduersari edictis Imperatorum? Aut dijs sacrifica, aut te grauioribus puniam supplicijs. Dicit ei sancta; Omnia verba tua sunt vana: edicta autem tua & Imperatorum tuorum sunt iniqua, quæ quidẽ ipsum quoquè aërem polluunt. Quamobrem dic mihi, ô miser & nullo sensu prędite, Quis vult ad auxilium inuocare lapides & ligna, quibus nullus adest sensus? Non vides, quòd pro mamilla mea à te abscissa, aliam mihi fecit exoriri Dominus meus Iesus Christus? Furore autem percitus Quintianus, dixit ei; Quis te curauit? Dicit ei sancta; Iesus Christus filius Dei viui. Dicit ei Quintianus; Rursùs tu Christum nominas, quem ego nec volo quidem audire?

Nouis afficit pœnis.

Dixit sancta; Non cessabo eum inuocare labris meis, & corde glorificare. Dixit Quintianus; Ego iam cognoscam, an te seruet Christus tuus? & iussit sterni testas acutas, carbones verò ignis inijci, & eam proijci in carbones. Cùm hoc autem factum esset, eo in loco fuit repentè terræmotus, & pars eius repentè humì cadens, cõprehendit socium Præsidis nomine Vulteium, & amicum eius nomine Theophilum, quorum consilio faciebat hęc iniusta. Non hoc autem solùm, sed etiam vniuersa Catanæ ciuitas à terræmotu valdè fuit agitata, adeò vt omnes ciues concurrerint in Prætorium, & Præsidem valdè conturbauerint.

Terræmotus horrendus.

Tunc Quintianus primùm quidem timens terræmotum, secundò autem conturbatus populi insurrectione, iussit sanctam Agatham abduci in carcerem. Ingressa verò custodiam, extensis in cælum manibus, dixit; Ago tibi gratias Domine, quòd me dignam censueris, quæ decertarem pro sancto tuo nomine, ablato à me præsentis vitæ desiderio, & similiter meo corpori donata tolerantia. Tu ergò Domine, exaudi me in hac hora, & dignare ancillam tuam relinquere hunc mundum, & peruenire ad diuitem & magnam misericordiam. Peractis autem precibus, protinùs tradidit Domino spiritum: adeò vt populus cùm audijsset, venerit cum omni studio, & reliquias sanctæ martyris cum omni reuerentia & honore deposuerit. Quidam verò adolescens, habens secum pueros numero centum pulcherrimè vestitos, & qui erat similiter ignotus ijs, qui habitabant ciuitatem Catanẽsium, cùm veniisset in locum, in quo situm erat sanctum eius corpus,

Deponit populus reliquas sanctæ martyris cũ omni reuerẽtia & honore.

tabu-

tabulam quam apportauerat marmoream, capsæ imposuit, sic inscribens; Mens sancta, honor in Deum voluntarius, & patriæ redemptio. Quam cùm tutò intùs deposuisset ad caput sanctæ, recessit, & non ampliùs apparuit in ciuitate, adeò vt nonnulli suspicarentur eum esse angelum Dei.

Cùm autem audijsset Quintianus hinc excessisse martyrem, ad inuadenda eius bona contendebat. Accepta verò secum vniuersa cohorte, properabat ire Panormum. Cùm iter autem inijsset, iusto Dei iudicio accidit, vt ipse periret in quodam fluuio, sito prope ciuitatem Catanam, nomine Psemitho. Nam cùm ipse vellet eum trãsmittere, ingressus est põtonem cum equis suis. Duo autem equi in eum fecêre impetum. Et vnus quidem irruens in eius faciem, eam deleuit: alter verò non cessauit calcibus eum impetere, donèc eum iecit in fluuium Psemithum. Et cùm multi quęsijssent eius corpus, non fuit inuentum vsque in hodiernum diem. Quintianus perit in flumine.

His autem sic peractis, creuit cultus & honor sanctæ martyris Agathæ, nec ausus est quispiam vexare eius genus. Quo autem in loco apparuit immutabilis ille angelus, qui tabulam imposuit in capsa martyris, impleto anno eius cõsummationis, mons Aetna ignem eructauit, & tanquàm fluuius valdè mugiens, sic descẽdit, lapides dissoluens tanquàm ceram è vertice montis, combusturus & perditurus vniuersam ciuitatem Catanensium. Qui verò circa montem habitabãt, & si essent gentiles, ignem fugientes, properârunt ad templum virginis, & auferentes amictum, qui erat arcæ impositus, ex aduerso ignis eum posuerunt. Dei autem prouidentia ignis ille protinùs est repressus. Factum est verò miraculum quinto Februarij, in quo etiam decertauit. In quo etiam festum quoquè celebrantes, glorificamus Dominum nostrum Iesum Christum Deum, vt nos quoquè sanctis eius interceſſionibus, accipiamus remissionem peccatorum, & magnam misericordiam nunc & semper & in secula seculorum, Amen. Amictus sanctæ virginis profligat ignem. Festũ eius.

VITA S. CONFESSORIS CHRISTI BERTVLPHI, IVSSV FOLCARDI ABBATIS CONSCRIPTA,

sed author nomen suum suppressit: fuit autem monachus Gandauensis circa annum Christi 1073.

PROLOGVS.

QVoniamquidem omnis, qui membra cuiuscunque honorat, totum hoc, cuius membra sunt, honorat: membra verò Christi omnes sunt sancti: ergò & qui sanctos honorãt, Christum laudare & honorare probantur. Non tamen Christus in Sanctis suis, neque Sancti in Christo laudari egent: sed qui eos hîc laudant, egent vtiquè vt laudent. Eccè inter reliqua membra Christi beatum Bertulphum, egregium corporis Christi membrum, in medium assumo: quem tanto minùs laudare sufficio, quanto ampliùs & ingenio & vita sordesco. Sed quod minùs sufficio, sancti huius supplebit intercessio: & qui dedit velle, dabit (credo) & posse. Cuius vitam, veteri olim stylo descriptam, vt nouo scribendi percurrerem studio, domini Abbatis nostri Folcardi obtinuit iussio: cui petenti fas nõ erat quicquam negare, quia speciali sanctũ hunc adeò deuotione amplectitur, vt cum omnibus sanctis specialem hunc pro omnibus fidelibus defunctis habeat intercessorem, quem ad eorũdem fidelium defunctorum memoriam, & corpore & interceſſione fecit esse prẽsentem. Sed hoc solùm miror, quòd humiliter à me ignauo exigere voluit, quod ipse sancto viro efficaciter exhibere valuit: prẽsertim cùm sim incircuncisus corde & labijs, ille autem disciplinis non mediocriter instructus Ecclesiasticis. Cuius prẽclara ad sanctum deuotio, quia humilitate ornabatur, quod deuotè humilis sancto viro exhibere valuit, humiliter deuotus ab alio, licèt sciolo, petere non horruit. Quid ergò? Iubenti authoritate, & petenti humilitate, non quantum debeo, sed quantum habeo, patri præsto, salua virorũ illustrium maiestate, qui ad hoc opus ingenio & doctrina longè me prẽcellunt. Sed si quid mẽs nostra dictando, vel manus scribendo errauerint, eius erit & apud sanctissimum Bertulphum Iussu Abbatis sui scripsit hãc vitam quidã doctus monachus.

excusare,qui me non timuit ad hoc scribendi studium applicare.Et notandum,ex multis pauca sancti viri gesta me esse scripturum: quia temporum vetustas plura obliuioni, pauca memoriæ dedit. Sed fideli pauca multùm sufficiunt : infideli autem nec multa parùm satisfaciũt. Prudens igitur lector materiem magìs pensęt,quàm stylum: rationem magìs,quàm scriptorem: quia vinum,plumbi fistula haustum,sępè placet:bonique nuncij baiulus non quis,sed quid afferat,inquiritur.

De natiuitate beati viri Bertulphi confessoris. Cap. 1.

FEBRVAR. 5.

S. Bertulphi patria.

CVm sub glorioso rege Sigeberto Ecclesia Christi pacem simul & gloriam meruit, beatissimus cõfessor Bertulphus ortum natiuitatis patria Alemannia habuit: parentibus quidem honestè mediocribus,sed gentilibus. Neque enim adhuc Alemanniam fides Christi respexerat, quanquàm in ea hic futurus Ecclesiæ filius,carnis tunc progenitores habuerit:Cuius vterque parens,paganis ritibus horrens, sicut spina rosam, sanctum sic edidit istum. Neque parùm gloriæ huic sancto viro fore dixerim,quòd similem cum sanctissimo illo Martino ortum sortitus fuerit.Sicut enim ille,sic iste, gentilibus parentibus processit: ille quidem Pannoniæ,hic finibus Alemanniæ.

Parentes ethnici.

Quòd ob adipiscendam sacri baptismatis gratiam,parentes reliquerit & patriam. Cap. 2.

Etiam inter ethnicos necdùm baptizatus vt se gesserit.

CVmque adolescentiæ ingressus iter, primęuæ ætatis excederet annos,naturali tantùm lege edoctus, in via mandatorum Domini cœpit ire, & inter eos qui nil nôrunt, nisi bárbarum frendere, dextrum iustitiæ iter conatus est arripere. Sed quia non facilè habuit,quod conatus est,(inter iniquos enim arduum,immò difficile fuit æquitatis iura tenere, pręsertim cùm ad fidem Christi indigenas illos nec ratio,nec persuasio posset allicere) mâluit patria parentibusq; destitui, quàm consortio prauorum sordibusque gentilium pollui.Exiuit ergò hic nouus Abraham de terra & cognatione sua,& venit in terram & cognationem nõ suam.Nam arrepto itinere versùs Occidentem,tandèm in partes Galliarum deuenit,eoque,vbì Taruanensium fines Oceanus terminat, mansionem accepit.

Genę. 12.

De Vuamberto principe eiusq; coniuge,eorumque laudabili erga Deum deuotione. Cap. 3.

Vuãbertus comes pius.

ERat tunc temporis in prędata regione quidam Vuambertus non infimus Comitum,cui cum diuitijs par erat meritum. Huic paris conditionis coniunx adhęsit, cuius ingenuitatem religio sancta & immaculata adornauit, nomine Homburga. Vtrisque ergò illorum cum ingenuitate sancta religio, & cum religione irrepræhensibilis erat operum exhibitio. Nec defuêre in argumentum religionis eorum plura virtutum opera, inter quæ illud prędarè emicuit, multarum per eos constructio ecclesiarum. Nam ex facultatibus proprijs in proprij iuris prędio construxêre cœnobium, operosa manu elaboratum, non minùs à magnis cœnobijs pollens, quod honori & nomini Dionysij martyris titulari fecerunt. Adiecerunt etiam tres alias ecclesias,easque non parua deuotione sanctis dedicârunt, vnam principi Apostolorum, aliam beatissimo Martino,tertiam sancto Vedasto. Quas,vt dictum est, tam ex sumptibus proprijs,quàm in proprij iuris prędio,nuncupato Rentica,constructas venerantur omnes & colunt, prędipuè qui Eunenonem fluuium bibunt,cuius ripæ prędicta possessio contigua adiacet.

Vt vir Dei Bertulphus baptizatus,& ecclesiæ clero sit assignatus. Cap. 4.

IN hac nanque,quam dixi, regione adeò fides Christi concordabat cum religione, vt facile esset eis, qui quęrunt Christum, illic eum inuenire. Quò cùm beatus Bertulphus peruenisset,eundem peregrinationis suæ locum patriam credidit:quia ibì fidem Christi, qua nil vnquàm iucundius habuit, inuenit, & secundùm illud Psalmistæ, cantabiles illi erant iustificationes Domini in loco peregrinationis suæ. Et vt choris fidelium posset adiungi, humiliter se petijt sacramento baptismatis insigniri. Consecutusque baptismatis sacramẽtum,spirituſſancti factus est templum, & inter illius patriæ indigenas cœpit iam esse nõ hospes & aduena,sed ciuis sanctorum & domesticus Dei. Nec satìs fuit iam iurato in Christi sactamenta tyroni baptismatis gratiam susce-

Psal. 118.

Bertulphus baptizatur.

Ephe. 2.

ſuſcepiſſe, ſed vt clericatûs ſignaculo arctiùs iungeretur Eccleſiæ, & votis optauit, & precibus exorauit: quodque deuotè expetijt, efficaciter impetrauit. Sicque fidelium choris admixtus, ibat de virtute in virtutem, viſurus Deum deorum in Sion. Adſcribitur in Clerum.

Quòd apud præfatum principem eiusque coniugem charus habitus, ipſorumq; famulitio & amicitia ſit vſus. Cap. 5.

CVmque fama viri clariſſimi Vuamberti coniugisque eius percrebuiſſet, & vt facile viris clariſſimis eſt, ſuarum odore virtutum complures attraxiſſet, cor huius famuli Dei ſpirituſſanctus præueniens tetigit, & in amorem tanti viri coniugisque eius penetrabiliter accendit. Nec deſiderio ſe paſſus eſt fraudari ſuo, donèc ſe eorum præſentiæ obtulit, non modicè exultans, quòd tandèm poſt longum peregrinationis ſudorem, vnius veri Dei cultores reperiſſet, quos reperiſſe, tam charum, quàm rarum habebat. Vndè etiam ab eis ſicut ſine detrimento ſuo ſeparari ſe non poſſe putabat, ità ipſis inſeparabiliter adhærere ſuum lucrum ſciebat: Lucrum deco ſuum, quod ex ſpiritalibus magìs, quàm ex temporalibus diuitijs conflare voluït. Horum itaque non erubuit ſe ſubdere dominio, quos Chriſti cernebat inhærere ſeruitio, eratque ſubditus illis, ſeruiens vt antiquus ille Ioſeph abſque omni dolo. Venit in amicitiam Vuamberti Comitis. Gen. 39.

Vt à prædicto principe vniuerſæ domui ſuæ præpoſitus fuerit. Cap. 6.

NEC latuit illuſtriſſimum patremfamiliâs Vuambertum coniugemque eius tanti viri probitas, & aſſidua circa rem ſuam familiarem ſagacitas. Vndè vt intùs foriſque domus eorum tota cuſtodiæ illius cederet, communi conſilio decreuêre. Securus enim erat vterque rerum ſuarum ſub cuſtodia tam fidelis œconomi: ideoque commiſſis ei omnibus, quæ ſui iuris erant, ſecundo ipſum à ſe gradu in omni domo ſua præficiebant. Adeptus deniquè fidelis diſpenſator & prudens totius rei familiaris curam, nè credita ſibi domini ſui minueretur, ſed incrementis in dies augeretur ſubſtantia, ſagaci elaborabat induſtria. Cuius labori & voluntati pietas diuina fauens, id præſtitit, vt ad nutum fidelis œconomi res familiaris paſsìm augeretur. Vndè factum eſt, vt Dominicis ſe dignum efficeret promiſſis, quibus remuneranda eſt ſerui fidelis diligentia & probitas: Eugè, inquit, ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam. Quæ promiſſio dum viro Dei tam moraliter quàm ſpiritaliter congrueret, & hîc temporalem, & in futura vita ſempiternam meruit remunerationem. Præficitur adminiſtrationi amplißimæ. Matth. 25.

Vt benignitate in pauperes creditam ſibi ſubſtantiam mirè auxerit. Cap. 7.

NAM vt temporali domino ſuo cum terrenis commodis obtineret etiam cæleſtia, pietatis in pauperes Chriſti effecit inſtantia. Inſiſtebat enim clàm elemoſynis clandeſtinis, Deum votis & precibus interpellans aſſiduis, vt hac liberaliſſima in domeſticos fidei compaſſione rem domino ſuo duplicaret & gratiam. Quod & factum eſt. Nauiter ille dabat, ſed res data non deficiebat: opes dum erogantur, augmentantur: tantoque amplius incrementum ſumpſêre, quanto eas manus tribuentis in pauperes benigniùs diſperſit. Quo in facto non ſolùm ſibi, ſed & temporali domino ſuo hic famulus fidelis conſuluit: vt videlicet his perituris permanſuras in ſecula diuitias compenſaret, easq; largè erogando, largiùs augmentaret. Proindè non ad oculum ſeruiens, ad nutum dominorum ſuorum omni ſubiectione pendebat, quibus ſubijci egregium atque inſigne habebat: dilectioni eorum timorem, timori dilectionem coniungens, idque ſecundùm primi paſtoris ſententiam, dicentis: Serui, ſubditi eſtote in omni timore dominis. Sicque res eò proceſſit, vt fidelis famuli obſequium fideli æquè domino magnum prærogaret beneficium, opibus non ſolùm domì foriſque multiplicatis, ſed & in cælo, vbì fures non effodiunt, neque tinea demolítur, repoſitis. Dat multa pauperibus, & opes Comitis creſcunt. 1. Pet. 2. Matth. 6.

Vt apud principem ab inuidis accuſatus, à Deo ſignis mirificatus ſit. Cap. 8.

Patitur æmulos & obtrectatores.

PRo his operibus iustitiæ aduersùs militem Christi bella non defuêre. Nam hostis humani generis per quosdam satellites nequitię suæ euomuit in sanctum Dei virus inuidiæ suæ, vt fortè per hæc vasa suæ iniquitatis compesceret famulum Dei à solito opere probitatis. Et inuidiæ stimulis quosdam maleuolos adeò accendit, vt illustrem virum Vuambertum adirent, famulumque Dei fidelissimum Bertulphum fraudis & criminis hisce verbis insimularent: Considera, inquiunt, prudentissime virorum, quæ tui iuris sunt: considera, quàm prodigè per aduenam illum depereunt: animaduerte etiam, quid cui commiseris, quanta habueris, quanta amiseris. His derogantium verbis venerabilis vir Vuambertus aures tantùm, non fidem, accommodabat. fidelem enim dominum de fideli famulo quicquam siniſtrum suspicari non decebat: præsertim cùm multis experimentis didicerit, quòd fidelissimus idem ipse, qui accusabatur, fuisset semper. Sed cùm sæpiùs illi principi detractionis verba replicarentur, eò res perducta est, vt loquentibus pro seruo Christi miraculis, omnis iniquitas accusantium oppilaret os suum. Quod qualiter acciderit, ad describendum stylum vertere non pigebit.

Vt pro inuidorum detractione compescenda, natura vini & panis caseiq; secundùm Dei sententiam sit mutata. Cap. 9.

Clàm ferēs panem & vinum pauperibus, accusatur ab æmulis.

NAm quadam die cùm sol flammiuomus Ponti remearet ad vmbras, contigit famulum Dei Bertulphum præ foribus temporalis domini sui in veste, qua circumamiciebatur, panem cum caseo, & in vase, figuli opere compositò, vinum gestare, vt clàm eleemosynis clādestinis pauperibus gratificaretur. Quo viso, inuidi quasi opportunam accusationis nacti occasionem, virum illustrem Vuambertum, qui tum fortè præ foribus stabat, adeūt, & accusationis in virum Dei quasi quædam argumenta hisce verbis prætendunt: Saltem, inquiunt, nunc illustrissime virorum oculata fide experiri licet, quòd plus veri minusque falsi noster sermo de hoc aduena ad te pertulerit, cuius dispensatio prodiga est, non larga, & in detrimento rei familiaris minùs solicita. Eccè enim in argumentum verbi, quod tibi diximus, ipsum nunc res tuas non sine fraude gestantem ostendimus. At ille, sicut simplices facilè suaderi solent, benigno, vt erat animo, accito ad se fideli simpliciq; Bertulpho, Quid, inquit, tuo gestas in gremio? At ille nè de beneficijs in miseros collatis velut fraudis notaretur, In vase, inquit, hoc fictili aquam habeo, quam assulis veste hac adstrictis eo calefactum. Cui suus sic responsum reddidit heros: Verbis quidem tuis fidem accommodò: sed quia te in domo mea inter primos primū vilissimas gestare res admiror, id quod verbis asseris, oculis experiri volo. Quæ igitur clàm gessit, palàm videntibus exposuit, & secundùm viri Dei sententiam, oculis videntium ea quæ dixerat, apparuêre. Sicq; natura rerum mirabiliter mutata, & virum Dei ostendit verum dixisse, & de eodem æmulos ipsius falsa asseruisse. Vndè vir illustris Vuambertus eum in omni domo sua fidelissimū, illos verò mendaces esse certioribus iam didicit argumentis.

Rerum species mutantur.

De felici prædictorum peregrinatione, & humilima viri Dei seruitute. Cap. 10.

SAEpè memoratus deindè paterfamiliâs, coniunxque eius venerabilis, dum de virtute in virtutem proficerent, exemploque fidelis famuli in dies crescerent, subeundæ etiam peregrinationis desiderio accenduntur. Et primùm vrbem maximam, Apostolicis nobilem pignoribus, Romam vísere animo concipiunt, opereque efficaciter perficiunt. Porrò de fideli famulo Bertulpho vsqueadeò benè confidunt, vt nihil intùs forisque suarum rerum relinquerent, quod non illius fidei atque prudentiæ permitteretur. Nec facile dictu est, quàm fideliter, quàm prudenter rebus domi forisque sibi creditis præcauerit. Sicque iter, quod Romam tendit, arripiunt, demumque ad limina apostolorum Petri & Pauli peruenerunt. Vbi corpus humi, mentem cælo dedêre, inter lachrymas ac oscula, anhela trahunt suspiria: & apertis thesauris suis, sacrosancta loca non modicis honorant obsequijs, & ditant donarijs. Qui Apostolica benedictione insigniti, expletisque pro quibus aduenerant, ad propria iam læti reditum maturant.

Suscipiunt peregrinationem ad vrbem Romam tanti principes.

Vt sub

Vt sub intempestæ noctis silentio, vt domini sui paréret imperio, nec noctis horrorem, nec tempestatis refugerit incommodum. Cap. II.

CVmque diuæ memoriæ Vuambertum, comitesq; suos labor itineris iam confecti fatigâsset, nec quisquam inter eos sub intempesta nocte custos equis posset sufficere, eaque causa commilitones singulos solicitudo non modica teneret: suo suggessêre domino, vt se adeò fatigatos, ab excubijs nocturnis relaxaret, equisque vigiles minùs lassos adhiberet. Quorum solicitudini Bertulphus, sanctissimæ charitatis filius, mox condescendit, eisque in aures viri illustris hæc verba respondit: Ad domini mei imperium vigil sub hac nocte præbebo obsequium, equosq; integro numero ad lucem vsque ducam in pascua, integro æquè numero manè eos reducturus. Quid multa? Promissis effectum dedit, animalia ad pascua eiecit, totamque sub diuo noctem peruigil transegit. Et eccè ab improuiso apertis cataractis suis cælum pluuias dedit multo largiores, quàm quas humus absorbere posset. Prorsùs cornipedes pluuijs hincindè madentes, Accipiunt tristem membris torpentibus imbrem: Diriguêre metu, gelidus pauor occupat artus. Sed miles Christi spe & fide animatus, nec loco quidem se patitur moueri: quia de supernis sperabat vmbraculum in securitatem & absconsionem à turbine & à pluuia. Nec spes fefellit sanctum: quia non sine miraculorum gloria, diuina est gratia protectus.

S. Bertulphi humilitas.

Vt in tempestate, cælesti sit illustratus lumine, & de angelico ministerio in specie aquilæ ei exhibito. Cap. 12.

NAM, vt diximus, sanctus vir nec loco voluit cedere, cùm commilitones eius, qui simul tunc in pascuis erant, non solùm loco cessêre, sed domum quantocyùs, tempestate impulsi, remeârunt. Sed vir illustris Vuambertus, de fideli famulo solicitus, dum sodales eius à pascuis reuertisse, ipsum verò deesse conspiceret, vnum ex officio ad eundem sub diuo adhuc manentem destinauit, & vt domum rediret, iterùm iterumque monens imperauit. Cucurrit puer ad imperium domini sui, peruenitque in præsentiam commilitonis sui. Vbi erat cernere in glorificatione sancti, gloriam Dei, & inauditum seculis prodigium. Nam ignea fax, coram ipso à summo cæli ad terras vsque pertingens, fulsit, tenebrasque hincindè fugauit, viroque Dei sedenti, atque in quodam libro ad legendum intento, lumen non modicum ministrauit. Miræ etiam magnitudinis aquila caput ipsius obumbrando circunuolitabat, pluuiæque incommodum alis expansis ab eo fugabat. Sicque duplici miraculo duplex à sancto Dei incommodum, scilicet tenebrarum ac pluuiarum, repellebatur, dum hinc lumine facis ardentis tenebræ, hinc aquila circunuolitante imbrium ab eo tempestas arcebatur. Nec immeritò. Quia enim eum duplex armauerat virtus, charitatis scilicet & obedientiæ, charitatis quidem, qua commilitones, itinere fatigatos, à labore laxabat labore suo: obedientiæ, qua & in aduersis domini sui paruit imperio: ideò & duplici miraculorum gloria, diuina ipsum glorificauit gratia. Neque dubium est, in illa luminis aquilæque ostensione angelorum adfuisse præsentiam, quorum ministerio tempestatis molestiam declinauit.

Cæleste lumen seruit viro Dei.

Aquila auertit ab eo pluuiã.

Vt viso luminis ac aquilæ miraculo, Vuambertus suo se famulo humiliter prostrauerit. Cap. 13.

PRædictus igitur puer familiaris, viso erga Dei famulum luminis ac aquilæ ministerio, maturato reditu, domino, quod viderat, retulit suo. Quibus auditis, nec mora nec requie retrahitur, donèc ad locum vsque, vbi famulus Dei manebat, peruehitur: non solùm nouitate miraculi, quod à puero suo audierat, sed etiam commiseratione in dilectum sibi Bertulphum illectus. Vbi autem miraculum, quod priùs auribus acceperat, oculis etiam contemplatus est, tanto ampliùs stupet, quanto manifestiùs coràm ipse intuitus est: moxq; remota potestate dominij sui, prosternitur pedibus famuli sui, sese reum nocturnæ ipsius afflictionis, & verbis & gemitibus fatetur. Indè preces replicat, veniam velutì reus orat: quia si eum ad excubias animalium sub noctem non misisset, nequaquàm sub diuo imbrium fuisset inundatione vexatus. Nam satìs hic, quicunque hæc legerit, admirabitur, humilem dominum ab humili

Vuambertus se Bertulphi ad pedes abijcit.

humili æquè famulo paulominùs minoratum, dum se dominum famulo prosternit, quem sanctitate se maiorem nouerat? An verò vel istius sanctitatem, vel illius dilectionem, aut prorsùs vtrorunque humilitatem, pro dignitate quisquam prædicauerit? Tanta nanque in vtrisque enituit humilitas, vt dominus famulo quod domini, famulus verò domino, quod domini erat, impénderet. Hic tamen, quia famulus domino suo, quod domini erat, debuit, illi in aduersis etiam obsequendo: ille autem, licèt dominus, famulo suo, eò quòd se sanctior erat, id quod domini fuerat, exhibuit, sese illi humiliter prosternendo.

Vt vir Dei sciscitanti principi causam peregrinationis suæ exposuerit. Cap. 14.

CErnens igitur Vuambertus in sancto cum virtutum gratia etiam signorum effulsisse gloriam, quanto ampliùs in eo, quod posset mirari, inuenit, tanto eum etiam ampliùs diligere cœpit. Cumque ipsum & admirando diligeret, ac diligendo admiraretur: cur patriam parentesque reliquerit, blandè sciscitatus est. Deindè pergit etiam inquirere, cur ipsius sese dominio subdiderit, cùm potiùs ministrari quàm ministrare debuerit: asserens se potiùs, quàm illum, oportere ministrare, quem sanctitate & iustitia se cerneret anteire. Hæc & his similia sciscitanti patrifamiliâs, beatus Bertulphus respondit: Causam meæ peregrinationis effecit ratio iustę occasionis. Nam patria, qua oriundus sum, quia idolorum cultura sorduit, eam mens mea adeò habuit horrori, vt patria cum parentibus spreta, aliam alio sub sole iacentem adire non timerem. Finitoque peregrinationis meæ labore, optata tandèm apud vos gauisus requie, & votorum meorum potitus sum satietate: votorum meorum, inquã, quibus diù multumque veri Dei cultores cernere concupiui. Quos hac in patria, & inter eos Deo te apprimè deuotum & hominibus benignum tam reperiens quàm experiens, promisi me de reliquo apud te permansurum, appetoque ad imperium tuum benè * optando, benè famulando pendére. Quibus auditis Vuambertus vir venerabilis, tam Deo quàm hominibus charus, gaudio non modico exultauit, & eum magìs magisque honorando amauit, & amando honorauit. Cumque plenissimè didicisset, eum Deo totis animæ medullis famulari velle, cœpit & ipse, spiritu sancto instigante, illum deincèps non quasi dominus famulum, sed vt filium charissimum amplecti. Nec solùm ille, sed etiam venerabilis eius, quam antè diximus, coniunx non minori eum excoluit & amore & honore.

Singularis & rara modestia Vuãberti Comitis.

*operando,

Vuãbertus Bertulphũ filij loco habet.

Vt Vuambertus princeps ecclesias ab ipso constructas, viro Dei hæreditarias esse voluerit. Cap. 15.

CVmque conspiceret vir clarissimus Vuambertus in seruo Dei, & quod admiraretur, & quod diligeret, cœpit eum & admirando diligere, & diligendo venerari: adeò vt quem priùs his, quæ domì, deincèps etiam his quæ foris habebat, præficeret. Nec solùm rebus suis intùs foriſque eum præfecit, sed quarundam suarum rerum temporalium etiam hæredem instituit. Nam prædium sui iuris, vulgò Rentica dictum, vnà cum ecclesijs in illo constructis cum ijs, quæ ad illud pertinebant, illi contradidit, & donatione solenniter facta, hæredem fecit. Quam donationem & illustrium virorum testimonio, & priuilegijs roborauit, atque è suo iure in ius viri Dei de reliquo translatum esse voluit. Suscepit ergò vir Dei prædium, non sibi, sed Deo Deique pauperibus: suscepit, inquam, non cupiditate captus, sed charitate in Deum & proximum ductus. Nec causetur quisquam, virum Dei in sua patria res proprias reliquisse, & in patria non sua possessiones suscepisse, cùm in dandis accipiendisq; muneribus nõ quid, sed quo fructu & detur & accipiatur, perpendendum sit. In hoc igitur verè Israëlita, in quo dolus non erat, non quid, sed quo scopo receperit, inspiciendum est: quia, vt posteà indicijs euidentibus claruit, eo nimirùm fine, quod datum est, accepit, vt Dei gloriam & proximi vtilitatem promoueret.

Vuãbertus quæ Bertulpho donauerit.

De iterata principis eiusque coniugis peregrinatione, & felici eorum in Christo dormitione. Cap. 16.

Interea

INterea vir illustris Vuambertus vnà cum coniuge sua æquè illustri peregrè profectus, iter, quod Romam respicit, denuò est ingressus, & post longa terrarum emensa spatia, apostolica tandèm ad patrocinia peruenit. Vbi tam ipse quàm venerabilis coniunx eius magna animi & corporis deuotione corpus humo, cælo animum dedêre, & cum lachrymis precumque suspirijs, sanctorum se commendant suffragijs. Nec illud silendum, quòd antequàm viam ingrederentur peregrinationis, fidelissimo suggessêre Bertulpho, vt vbicunquè eos diem vltimum claudere perciperet, illuc ad deportanda eorum corpora accurreret: hoc votis omnibus sitientes, vt nec post mortem tam fidelis famuli obsequio priuarentur, nec adiutorio fraudarentur. Contigit itaque eos, adoratis in vrbe maxima sanctorum pignoribus, inter redeundum vi febrium inclementiùs infestari. Qui tandèm in villa iuris sui Falcomberga mansionem accepêre, atque per dies languore ingraue scente, humanis rebus exempti sunt. Quorum obitum beatus Bertulphus vt fama vulgante comperit, tantos ac tales se amisisse multùm doluit: quippe ex quorum vita etiam ipsius pendére videbatur, & quibus in hac vita nihil antiquius aut charius habebat. Nec facilè in famulo Dei dolor de illorũ amissione susceptus conquieuit, quanquàm eos de morte ad vitam transitum fecisse crederet. Sed dum hinc quidem de eorum amissione gemeret, hinc verò de felici eorum requie gauderet: eo, quod salubriter gaudebat, temperandum credidit hoc, quod ægrè dolebat. Mox fidelium turmis vnà cum ecclesiæ ministris sibi iunctis, ad deportanda eorum corpora, sicut in mandatis acceperat, iter arripit. Quæ cùm subsequentibus & præcedentibus vtriusque sexûs turmis transtulisset, & ad prædium sui iuris Renticam peruenisset, in oratorio, olim ab eis constructo, corpora tumulis, animas commendauit cælis. His ità se habentibus, quę virtutum præclara facinora in viro Dei extiterint, hinc lectori palàm explanabimus.

Denuò princèps cũ coniuge Romã religiõis ergò inuisit.

Vuambertus & vxor eius abeunt à vita.

Vt in ecclesijs ipsi traditis vir sanctus Deo cum multis seruierit fratribus. Cap. 17.

SAnctus igitur Domini confessor Bertulphus, susceptà à venerabili Vuamberto, quam antè diximus, possessione, hoc omni elaborabat studio, vt gloriæ Dei proximorumque vtilitati impénderet, quicquid ipsi rerum temporalium suppeteret. Satagebat quippe sic habita possidere, quasi non possideret: sic non habita contemnere, quasi omnia possideret, vt illis annumerari posset, de quibus dicitur: Nihil habentes, & omnia possidentes. Vndè vt exutus seculo, secretiùs Deo vacaret, eò statuit secedere, vbi contemplationis viam posset arripere. Erant nanque in memorato prædio ecclesiæ numero quatuor, ab illustrissimo viro Vuamberto, vt dictum est, constructæ: quarum vna reliquis quantitate maior, & opulentia erat præstantior. In quam vir Dei, collectis secum vndecunquè viris religiosis, secesserat, arctiorisque vitæ tramitem arripuerat. Et dignum quidem, sed difficile relatu est, quàm piè ibidèm adhuc in terra positus, cum angelis Dei coram Deo sit conuersatus, benè orando, benè ieiunando, benè vigilando, & charitatem erga Deum & proximũ optimè declarando. Cuius exemplo complures inuitati, ad similia sese sanctitatis studia contulêre, & cum illo in eodem loco viam ingredientes iustitiæ, profecêre in altum gradibus piæ conuersationis. Sicque factum est, vt vir Dei per bona temporalia lucraretur spiritalia: per transitoria compararet in æternum mansura. Credidit quippe, se sibi ad currendam viam mandatorum Domini non posse sufficere, nisi etiam alios sibi in bonis operibus satageret adiungere, illud & verbis & exẽplis implens, quod scriptum est: Qui audit, dicat: Veni. Vndè vt sapiens architectus fundamentum in cordibus discipulorum posuit, quibus sic pastorali magisterio præfuit, vt in docendo magister, in ministrando esset minister: promptus & facilis in vtroque, quia nouerat prælatis congruere vtrunque, præcipuè cùm Dominus dominorum non venerit ministrari, sed ministrare. Sic ergò subditos quosque docebat, vt in corde esset humilitas: sic eisdem subditis seruiebat, vt in coërcendo pia esset seueritas.

2. Cor. 6.

Multi ad eũ confluunt fratres.

Apoc. 22.

Matth. 20.

Operum eius, & sanctissimæ coram Deo & hominibus conuersationis, commemoratio. Cap. 18.

Nec

NEC ab re Deo & hominibus sanctus iste erat amabilis, quia vita & moribus probabilis, humanum in omni virtute visus est modum excessisse,& nihil minus ab apostolicis viris in omni sanctitate habuisse. Nam excepta miraculorum eius gloria,ex quibus multa de multis scriptorum præteriuit negligentia,pauca de multis relinquens, illa sanè de eo benefacta non sunt prætereunda, quæ in electis sanctitatem non solùm ostendunt,sed etiã faciunt. In singulis quippe virtutibus sic perfectionem est assecutus, vt in nulla earum vlli electorum secundus videri queat. Et vt virum in omni virtute consummatum,strictìm depingamus,hęc lector paucis accipiat. Pauperum refrigerijs hilariter prospiciebat,nudos veste tegebat, vagis & peregrinis hospitium, egenis quibuscunque præbebat subsidium. In iudicio oppressis tum consulendo subueniebat: afflictis compassionem, infirmis visitationem, mortuis sepulturam exhibebat. Charitate quoquè erga Deum & proximum diffusus, Deum ex toto corde,& proximum sicut semetipsum dilexit: reddens quæ sunt proximi, proximo: & quæ sunt Dei,Deo. Erat planè sicut mente, ità & corpore pulcher, vultu decorus,mente deuotus,corpore castus,animo sobrius,sermone blandus, humilitate venerandus,fide firmus,spe longanimis,charitate hilaris. In temporalibus parcus sibi,largus egenis: in spiritalibus verò & sibi prospiciens, & egenis. Orationi intentus, in vigilijs sacris assiduus,coronam pro his à Domino expectabat, quam sibi vigilantibus & orantibus promisit. Non aliter coram Deo & hominibus viuebat, quàm homines propter Deum docebat. Iusta quidem & pia docebat: nam iustè & piè viuebat. In synaxi fratrum,se primum in laudum diuinarum inchoatione,nouissimum exhibebat in completione. O virum in omni virtute probabilem,etiam perfectissimis viris imitabilem. Vtinàm nostri temporis summi in ecclesia sacerdotes hunc inferiorem gradu,sed superiorem sanctitate virum imitarentur: qui in eo quidem gradu, quo in Ecclesia sacerdotibus minor apparuit, nihil minus ab ipsis in omni virtute habuit. Sed hæc abeant in sua, & succedant,quæ de viro Dei dicenda supersunt.

Catalogus & summa quædam virtutum & charisma tum eius.

De obitu beati viri. Cap. 19.

CONsummatus igitur venerabilis pater in omni virtute, cùm bonum iam certamen certâsset,cursum cõsummâsset,fidem seruâsset,de reliquo repositam sibi coronam iustitiæ optando sperabat. Cuius votis supernus arbiter satisfacere volens, post emeritam ipsius in hac vita militiam, ad cælestem eum euocare disponit gloriam. Conuocata ergò discipulorum caterua, clarescentibus febrium indicijs, índicat se iam resolui, & iam futura depositione corporis sui, festinare vt introëat in gaudium Domini sui. Et percepto sacrosancto Dominici corporis & sanguinis viatico,adstantibus non sine mœrore discipulis, vale vltimum fecit, ac ipsos seseq; Domino commendans, spiritum in manus angelorum efflauit. Quem meritis maturum & annis Christus ad cælestia euocans,eius spiritum spiritibus angelicis aggregauit. Nam sacro eius corpori terra, spiritui cælum aperitur, & cui mors diem vltimum in terris clausit, vita æterna diem æternum in cælis aperuit. Obijt sanè Nonis Februarij: cuius obitum,natalem magìs quàm mortem,dignum est appellari: quia hìc moriens, cælis est natus,& inter intelligibilia translatus. Vbì non per speculum & in ænigmate, sed facie ad faciem Deum cernit: tantoque promptiùs pro veneratoribus intéruenit, quanto viciniùs diuinæ maiestati assistit: Tanto hìc erga homines clementior, quanto illic coram Deo præsentior. Sed non parùm negligentiæ arguemur, si non vel votis ei iungamur in cælis, qui nobis in terra in artubus, licèt vita functis, adhuc viuit, quos signorum glorificatione venerabiles hominibus Deus facit. Eum verò,quem in mundo membris habemus præsentem,in cælo,nisì multùm nosmet abiecerimus, spiritu & intercessione sentiemus clementem. Discipuli proindè beati viri exequijs ipsius intererant, quē syncera semper charitate dilexerant: quibus dolor quidem de amissione confusionem, sed fides de remuneratione eius generauit exultationem. Cuius corpus ad locum vsque sepulcri hymnis prosequuntur, funerique sacrosancto tristes, sed deuoti obsequuntur. Sicque ab eis in prædio sui olìm iuris Rentica,in oratorio beati Dionysij tumulum accepit, defunctusque, eo in loco voluït quiescere, vbì humanis pridèm rebus functus,suis pastorali cura alumnis præsedit. Cuius corpus licèt tumulus clauserit, virtutes non clausit: quia loquentibus ad sepulcrum eius miraculis, magnum in seruo Christi spectaculum populis eius virtutes exhibent.

2. Tim. 4.

Munit se Eucharistia morti propinquus.

1. Cor. 13.

Vt ad

Vt ad sepulcrum suum sanctus Bertulphus virtutum gloria & populi multo tempore celebratus sit frequentia. Cap. 20.

SAnctus Domini Bertulphus, post multiplices huius seculi labores, quibus coram Deo & hominibus optimè est conuersatus, de præsenti vita ad æternam gloriam translatus,& ante Deum ab angelis est coronatus. Cùm ergò, vt prædictum est, in proprij iuris prædio Rentica sepulcrum accepisset, quòd eum locum, humanis olìm rebus functus,elegisset,ad tumulum eius miracula non defuêre,quæ sanctitati illius præclara perhibuêre testimonia. Nam cæcis visus,surdis auditus, mutis linguæ officium reparatur,& singulis morbis tanti medici efficacia præstò est: licetq; cernere in gloria sancti gloriam Dei, & in miraculis visibilibus admirari Deum inuisibilem. Porrò crescentibus miraculis, spectaculum creuit populis, signorumq; frequentia frequentiam etiam inuitauit populorum. Nam non solùm rei nouitate, sed etiam spe recuperandæ sanitatis vndecunquè accurritur: nec spe sua deuotus quisque atque fidelis fallitur, dum & infirmi lætantur morbi se euasisse inclementiam, & sani nihilo minùs gaudent tantam se in infirmis vidisse salutem. Sicque sepulcrum sancti in breui adeò factum est glorioſum & celebre, vt non minùs diuitibus quàm pauperibus precioſum fuerit,& sicut miraculorum gloria,sic rerum creuerit opulentia.

Miracula ad monumentum S. Bertulphi.

De irruptione paganorum, & de effossis alioq; absportatis multorum corporibus sanctorum. Cap. 21.

ACcidit intereà triste malum in terris, quod sine horrore dici vix queat. Inuasêre enim Galliæ loca maritima sæuissimi piratæ, homines rapacissimi, eaque in vastas vsquequaquè redegêre solitudines, igni, rapinis & gladio omnia vastantes. Quæ pestis dum interdùm circunquaquè desæuiret,interdùm quiesceret, hi, qui in locis post tanta mala residuis erant, suspicione hostilis irruptionis ducti, singuli de singulis locis vnà cum sanctorum pignoribus migrabant, alioque ad tutiora loca declinabant. Erat quippe videre miseriam. Nam cùm sæpiùs,quos diximus,piratæ tum terras vastarent, tum in mari latitarent, iterumque ad vastationem terrarum oblata opportunitate sese inferrent,intantùm furor eorum processit, vt nec ab ecclesiarum Dei excidijs abstinerent. Quas igni cremantes, nil in eis reliquum fecêre, quod non igni,gladio,rapina absumerent: ità vt secundùm illud prophetæ, dispersi cernerentur lapides sanctuarij in capite omnium platearum. Vndè factum est, vt tam monasticus quàm canonicus ordo,relictis,in quibus habitabant,sedibus,fugæ operam darent, aliasque ad sedes, effossis absportatisque, vt dictum est, secum sanctorum corporibus, migrarent,nullis aut rarìs citra mare relictis cœnobijs,quę non tam suo honore,quàm suorum sanctorum priuarentur patrocinijs.

Irruptio barbarorũ in Gallias.

Thren.4.

Vt corpus S. Bertulphi effossum,& ab Erkengario Comite Bononiam sit deportatum. Cap. 22.

CArolus rex regno Francorum Occidentaliũ leges dictauit, quem posteà Hericbertus Comes Viromanduorum dolo captum, Peronæ posuit in custodia. Quo adhuc imperium obtinente, Bononiensium Comes fuit Erkengarius, genere & potentia non parùm egregius. In cuius etiam ditione Rentica fuit, prædium in quo beati Bertulphi corpus tumulatum erat. Qui conspectis ad sepulcrum sancti virtutibus, eum quanto ob miracula admirabatur magis, tanto chariùs amplectebatur. Sed quia omnem circà regionem irruptioni eorum,quos diximus,piratarum expositam videbat, de amissione tanti patroni sibi suisque pertimuit. Vndè consilio accepto, illò eum transtulit, vbì & ipse tantarum reliquiarum securus esset,& sanctus ampliori in artubus suis honore afficeretur. Conuocato deniquè Ecclesiastici ordinis conuentu, animi sui votum religiosorum roborauit consilijs, efficacibusque perfecit auxilijs. Et admissis ad sacrosanctum tumulum sacerdotibus, vnà cum ecclesiæ ministris in sanctissimorum artuum attrectatione, cum magna animi deuotione assistebat. Sicq; membra sancti locello diligenter reposita, de Rentica Bononiam transferri præcepit, vbì ea tutiùs atque deuotiùs seruanda non ignorauit. Erat quippe Bononia sui iuris,munita tunc temporis ciuitas,mari Morinorum propinqua, mercibusq; marinis præci-

Is fuit Carolus Simplex.captus autem est anno Christi 924.

Bononia hæc est portus Francię, & vulgò Bolonia dicitur.

præcipua, sede insupèr episcopali & benedictione consecrata. In quo loco vsque ad tempora magni Arnulphi ea pignora seruabantur: immò vt veriùs dicam, magis seruabant potiùs, quàm seruabantur. Seruabant, inquam, quia sancti ipsius, cuius membra erant, intercessione, locum eundem ab omni infestatione liberum reddiderunt.

De potentia Arnulphi Marchionis, eiusque operibus bonis. Cap. 23.

Arnulphi Marchionis genus.

QVia occasio se obtulit, vt de temporibus magni Arnulphi mentionem faceremus, non ab re est, pauca etiam de illo conscribere, quæ & tanto viro laudem non modicam, alijsque eum imitari volentibus exemplum viuendi afferant: præsertim cùm exceptis reliquis virtutibus eius, ex hoc vel maximè glorioſus euaserit, quòd sanctum hunc, multaque sanctorum pignora Blandinium transferre dignus inuentus est. Processit itaque hic à sanguine magnorum regum, quem Balduino Caluo peperit Elstrudis, filia Edgeri regis Anglorum, non minùs ingenui sanguinis à patre, quàm à matre: quia à patre regem Francorum Carolum Caluum proauum, à matre, vt dictum est, Edgerum regem Anglorum traxit auum. Qui, quod in viris clarissimis clarissimum est, hanc tantam generis nobilitatē, probitatis industria decorauit. Successione proindè hæreditaria monarchiam sortitus est Flandrorum, quam adeò ampla dicendi & agendi facultate gubernabat, vt pro magna animi corporisque virtute, Magni nomen obtinuerit. Hic Blandinium, à beato olim Amando in castro Gandauo constructum, intimo præ cæteris regni sui cœnobijs affectu complexus, studio, quanto maximo potuit prouexit intantùm, vt tam suis quàm Apostolicis regalibusque priuilegijs roborârit, multisque insupèr sanctorum pignoribus vndecunquè collectis ditârit. Vt verò etiam maiori elegantia illud instaurârit, in archiuis eiusdem monasterij lector luce clariùs nôsse poterit: hoc tantùm hîc strictim inseruisse sufficiat, quod lectori de translatione sancti huius, de quo sermo est, faciat satis. Quæ quidem translatio, huius Marchionis studio potenti accurata, industriaque prudenti est consummata.

Blandiniense cœnobium egregiè promouetur.

Vt corpus sancti furtùm ablatum, & de Bononia aliò deportatum sit. Cap. 24.

SVccessu intereà temporum, ditioni eiusdem Marchionis Bononia cessit, quam non minùs honestè, quàm cæteras vrbes maritimas suscepit gubernandam. Quo tempore in eádem vrbe accidit amissione corporis beati Bertulphi damnum, sed idem mox cum lucro sarcitum est. Nam quidam Britannia oriundus, nomine Electus, officio sacrilegus, ad subripiendos sanctissimi Bertulphi artus locum obseruabat & tempus. Qui tandèm improbi voti compos effectus, illos quadam calliditate adeptus est. Nam tempus sacrilegio, quod mente iam conceperat, opportunum nactus, ad locum, in quo sancti confessoris membra reposita erant, temerè accedit, ruptoque sigillo ac aperto locello, corpus sanctissimum, omni thesauro pretiosius, furtim abripiens, clàm discedit. Nec solùm beati Bertulphi membra abstulisse sat habuit, sed etiam multorum sanctorum pignoribus pariter sublatis, ad id vsq; vesaniæ processit, vt quas furto subripuerat reliquias, locello reponeret, ac in villa Otidigem reconderet, precio eas, vt putabat & volebat, Adelstano regi Anglorum venditurus. Detrimento quippe illorum, qui eas amiserant, lucrum suum decreuerat facere: sed dispositione Dei intentio sacrilegi nullos habuit effectus Elusit enim eum per sanctum hunc virtus Dei, ac iam sæpè memorati industria Marchionis, qui tempore sacrilegij Bononiam veniens, de republica solennem cum suis conuentum habuit.

Sacrilegus quidam furatur reliquias sanctorum.

De industria Arnulphi Marchionis erga inquisitionem corporis sancti. Cap. 25.

CVm ergò, vt dictum est, reipublicæ prædictus Marchio consuleret, hoc maximè curabat, vt etiam rebus Ecclesiasticis ante omnia præcaueret. Erat enim sicut reipublicę prudens orator, ità & Ecclesiæ Dei fortissimus propugnator. Vndè accito memoratæ ciuitatis episcopo, nomine Vuigfredo, vespertina iam synaxi dimissa, inter cætera, quæ super Ecclesiasticis rebus plurimùm curabat, hæc pontifici dixit: Satis, domine mi, de sacrosanctis sanctorum pignoribus timeo, & vtrùm

Arnulphus Marchio ecclesiarum strenuus defensor.

& vtrùm suis in locis salua sint, non parùm solicitudinis habeo. De quibus quoniam & me certiorem, & vos volo esse solicitiorem, conuenit vt cum timore & fide ad sancta sanctorum accedatis, & in singulis vtrùm salua sint signacula, perquiratis. Periculosa enim sunt tempora, & quia sunt homines seipsos amantes, à manu latronum vix quicquam est tutum. Cui Episcopus: Non, inquit, horæ instantis est negocium, hoc nunc vestrum exequi imperium. Diem enim cernitis in vesperum declinare: nec fas est hac hora sancta sanctorum attrectare. matutinum nos potiùs tempus ad ea admittet: in crastinum id, quod iubetis, differre nil prohibet. Contrà verò Marchio à spiritu sancto permotus: Non est, inquit, vtile differre, quod deuotione magìs quàm temeritate fieri affectamus: præsertim cùm nosmetipsos, si differatur, periclitari timeamus. Cumque antistes excusando, Marchio niteretur instando, inclytus Marchio affectûs sui effectum obtinuit, quem, vt pòst patuit, spiritu sancto inspirante, adeò vrgere perrexerat. Quid plura? Ad sancta sanctorum antistes accessit, loculumque, quo beati Bertulphi artus contineri sperabat, detexit: & eccè ob preciosissimi corporis amissionem, magna animum confusione induit. Expauit cor videntis, irrigantur ora lamentis: & precioſi thesauri destitutione, Marchio quoquè & alij adstantes simili afficiuntur lamentatione, quæ maiori non multò pòst consolatione sedata est.

Industria Marchionis sacrilegus compertus. Cap. 26.

SIcut erat in glorioso Marchione mens præsaga sacrilegij, sic spiritu sancto docente non ignara sacrilegi. Vndè damno sacratissimi corporis valdè ægrè cognito, Noueritis, inquit, detestandum hunc Britonem damnum hoc dedisse, corpusque sancti furtìm subripuisse. Quo audito, religiosi quique circunstantes Britonem correptum, super damno, quod acciderat, conuenêre. Illi sacrilegium sacrilego intendebant: is è diuerso quod intendebatur, repellebat. Cumque nec suasionibus nec terroribus ad confessionem furti inclinaretur, præsentiæ Marchionis offertur examinandus. Quem blanda, immò callida Comes circunuentione conuentum, his allocutus est verbis: Benè, inquit, fecisti, quòd sancti corpus ablatum eò transtuleris, vbì decentiùs excoleretur. Hac callida Marchionis oratione magnus sacrilego pudor iniectus est, moxque Comitis prosternitur pedibus, se corpus sancti professus abstulisse, sed ea mẽte, quam Comes dixerat, nempe vt illò transferretur, vbì maiori reuerentia à fidelibus affici posset. Cui Comes subridens, Deo, inquit, gratias referimus, quia compertũ habemus, quod quæsiuimus. Sed vbì quod abripueras reposueris, pande. Licèt enim sacrilegium colore virtutis fucaueris, non tamen virtutis est sacrilegium fecisse, nec satis credibile, ob reuerentiam te sancti alibì eum reposuisse. At ille rubore suffusus, & timore deiectus, villam Otidigem mari penè contiguam indicauit: ad quam, vt antè diximus, membra sancti deportauerat, ea videlicet delusus spe, qua sibi mare se transfreaturum, regique, vt dictum est, Britanniæ ea precio distracturum persuaserat.

Marchio sacrilegum surem prodit.

Vt corpus S. Bertulphi repertum sit cum corpore S. Guduuali. Cap. 27.

CVm prolixior ad scribendum historia suppetit, capitulis eam distinguere par est, vt scriptori leuamen in scribendo, & lectori respiratio sit in legendo: præsertim cùm prolixa materies sæpè fastidium, succincta verò nonnunquàm tum scribendi, tum legendi generet desiderium. His interìm præmissis, reliquum historiæ prosequamur. Sacrilegio igitur callida, vt dictum est, industria Marchionis detecto, loco etiam, quo corpus sancti clanculò repositum erat, comperto, in animum idem Comes induxit, illuc religiosos quosdam ac fideles mittere, sanctumque corpus eò, vndè ablatum fuerat, reuocare. Et licèt hoc animi sui consilium meliori postmodùm ipse consilio mutauerit, nec Bononiam sanctas reliquias reduxerit, sicut in sequentibus liquidò patebit: accito tamen vnà cum religiosis quibusque memoratæ vrbis episcopo Vuigfredo, ad villam, vbì sacrilegus ille sancta se reposuisse membra confessus est, eum mittit, mandans vt ea Bononiam reducerent. Et quoniam timuit tanto thesauro aliqua occasione priuari, negocium, quod iniunxit, maturè exequi eos iussit. Illi mandata iubentis exequuntur, & ad villam Otidigem properè aduecti, locum sacri corporis conscium adeunt, maioremque, quàm optauêre, reparandi damni materiam

Vide quàm anxiè curat hic prĩceps sacras reliquias quã primùm sibi restitui.

teriam inueniunt. Nam cum corpore beati Bertulphi corpus etiam ſancti Guduualli reperiunt, & in vnius inquiſitione, geminorum exultant inuentione. Erat quippe beatus Guduualus confeſſor pariter & pontifex, alta Britonum proſapia ortus, generis quidem titulo nobilis, ſed vita & moribus multò nobilior. Qui vt ſpreta parentum celſitudine & hæreditarij iuris amplitudine, vel in monaſterio, vel in epiſcopatu Deo ſeruierit, & poſt plurima ac inaudita ſeculis miracula ex hoc mundo ad Deum tranſierit, liber, qui de vita & virtutibus eius pleniſſimè conſcriptus eſt, liquidò pandit. Corpus verò illius qua de cauſa monaſterioli caſtro deportatum, vel vtì furtim indè ſublatum per antedictum Britonem, corpori ſancti Bertulphi coniunctum, atq; cum illo Blandinium tranſlatum ſit, ex libello, qui de eorum aduentu ſcriptus eſt, lector cognoſcere poterit. Nunc verò ea tantùm, quæ ſpecialiùs beati Bertulphi priuilegium indicare videntur, proſequente ſtylo commemoremus.

Vita S. Guduuali eſt Tom. 3. die 6. Iunij.

Vt ſanctus Bertulphus ad Harlebecenſem eccleſiam ſit deportatus. Cap. 28.

GLorioſus igitur Marchio, licèt, vt ſuprà ſcriptum eſt, corpus beati Bertulphi Bononiam referri iuſſerit, hanc tamen animi ſui ſententiam meliori mutauit, alioque illud cenſuit transferendum. Et conuocatis ſanctorum Audomari ac Bertini Præpoſitis, illuſtribus etiam perſonis conſilio adhibitis, vt ad Harlebecenſem illud transferrent eccleſiam, imperauit. Erat autem Harlebeca vnum ex multis ſui iuris prædium, flumini Legiæ adiacens. Ad quod S. Bertulphum transferri iuſſit, tranſlaturus illum mox Blandinium, quod ſpeciale amoris ipſius meruit priuilegium, quodq; in caſtro Gandauo à beato olim Amando, vt antè diximus, fundatum, apoſtolicisque Petri & Pauli titulis dedicatum fuit. Cuius fundationem loci qui nôſſe velit, in vetuſtiſſimis eiuſdem monaſterij archiuis poterit cognoſcere. Sancti ergò corpore ad Harlebecenſem eccleſiam tranſlato, & à venerabili Theodrado, eiuſdem eccleſiæ ſacerdote, honorificè ſuſcepto, nō multò pòſt magnus Arnulphus cum magno ſe comitatu obuium, pridiè Calend. Decembris exhibuit, completurus tunc voti effectum ſui.

Vt Theodradus presbyter impetrârit reliquias S. Bertulphi ab Arnulpho Marchione. Cap. 29.

MEmoratæ eccleſiæ Theodradus, quem iam dixi, tunc præfuit, cui erat non modica apud Marchionem fidutia impetrandi, quæ voluit. Qui cùm intellexiſſet Marchionis hanc eſſe voluntatem, vt ſancti reliquiæ indè transferrentur, ad impetrandum quaſdam ex ijs, preces obtulit, & quod fideliter poſtulauit, efficaciter impetrauit. Nam aſſenſum petenti Comes accommodauit, reliquiasq; de corpore ſancti deuota tollens præſumptione, illi donauit, hoc iterùm iterumq; monens, vt eum ſancto honorem exhiberet, quaſi in reliquijs eius illum verè crederet præſentem. Quod ille non ſegniter executus, in eádem, qua Deo miniſter, ſubditis erat magiſter, eccleſia, ſanctiſſima membra ſumma excoluit reuerentia. Quæ ibidèm longo tempore honorificè ſeruabantur, donèc ea eccleſia igni cremata, de incendio diuinitùs ſunt extracta, & reliquis ipſius membris in Blandinio reſtituta. Quod qualiter acciderit, ſicut fidelium relatu didicimus, dicendum eſt in ſequentibus. Nunc interìm hoc aggredimur dicere, quemadmodùm idem ſanctus Domini confeſſor Blandinium ſacro ſanctis artubus ſuis dignatus ſit inuiſere.

En qualem vult ſanctis reliquijs haberi honorem.

De aduentu eiuſdem ſancti in montem Blandinium. Cap. 30.

EA tempeſtate in monaſterio Blandinio Gerardus merito & officio abbas degebat: cuius conſilijs glorioſus Marchio libenter vtebatur. Qui cùm titulos nobilitatis, nobiliùs etiam ornaret moribus probitatis, cunctis penè Galliæ cœnobijs & præeſſe & prodeſſe dignus inuentus eſt. Quo accito, prædictus Marchio de transferendis ſancti reliquijs communicatis cum eo conſilijs pertractat. Tum vtrique ità viſum eſt, vt memorati ſancti pignora Blandinium transferrentur. Placuit etiam ea optimatibus ſententia, vt tanti confeſſoris pignoribus Blandinienſis eccleſia ditaretur. Cumque tam eccleſiaſticis quàm politicis ordinibus ità eſſet deliberatum, ſanctiſ-

sanctissimi confessoris Bertulphi membra leuantur, transferenda eò, quò iam diximus, non sine magna tum præcedentium, tum subsequentium gratulatione. Nec solus hic sanctus tunc transferri voluit, sed in consortium translationis eius ossa beati Guduuali adiuncta sunt: atq; etiam membrum vnum beati Audomari cum dente ipsius, reliquiq; quoquè sanctissimi Bertini in augmentum gloriæ eius. O quàm lætum populis, vndecunquè concurrentibus, in illa die spectaculum fuit, cùm ante sanctissimas reliquias hinc Ecclesiastica pompa cum crucibus & lampadibus, indè aulicus Marchionis procederet senatus cum fascibus. Et licèt ex vtraque parte impensus honor minor esset, quàm pro sancti meritis, omnem tamen gloriam principum æquauit. Facta est autem translatio hæc tertiò Nonas Decembris, cùm aduentum Domini ecclesia pro more celebrat, cùm etiam in aduentu sancti Christum sibi aduenisse exultauit, præsertim cùm in sanctis & electis Christum habitare nemo ambigat. Erat præcipuè idoneus huius translationis minister vnà cum religioso grege monachorum Abbas, quem diximus, Gerardus, cuius prudẽti dispositioni glorioſus Marchio credidit, quicquid in translatione illa agendum videretur. Qui in monasterium Blandinienſe, cui ipse tunc præfuit, sacrosanctos artus rranstulit, ac in Orientali abside cum magna psallentiũ melodia reposuit. Vbi ad tempora vsque nostra mansit corpus sanctissimum, donèc in medio eiusdem ecclesiæ memoria fidelium defunctorum à fidelibus ædificata, & in honorem incarnationis, natiuitatis, passionis, resurrectionis ac ascensionis Iesu Christi est titulata. Ad quam dignam memoria memoriam qualiter hic sanctissimus confessor Bertulphus sit translatus, suo mox loco dicendum differimus.

Ingẽti cum honore trãsferuntur reliquiæ S. Bertulphi & aliorum.

Cap. 31.

TAmetsi ea, quæ fidelium hominum sermone referuntur, haud difficilè ab auditoribus æquè fidelibus creduntur: multò tamen certiori fide ea sciuntur, quæcunque oculis licet intueri. Vndè sicut ea, quæ à Maioribus de sanctissimo patre nostro Bertulpho didicimus, sic & illa, quæ oculis ipsi vidimus, stylo tradere conamur. Nouit charitas vestra, dignam memoria fidelium defunctorum in ecclesia hodieque florere memoriam, quæ, sicut in gestis beati Odilonis legimus, ex diuina reuelatione in ecclesia primùm inoleuit, & non multopòst authoritate venerandi Papæ Leonis per omnes penè iam Christi ecclesias propagata est. Cumque hoc in plerisque locis deuotiùs ageretur, paulatimque huius rei religio magìs magisque augeretur: adeò res processit, vt in ecclesijs ob memoriam fidelium defunctorum, honoremque Domini, altaria erigerentur, exequiæ generaliter ac solenniter celebrarentur, eo vel maximè die, qui omnium Sanctorum solennitatem à capite Calendarum Nouembrium sequitur: non incongrua videlicet ratione, vt omnium Sanctorum, quorum festum pridiè præcessit, intercessio, clementissima omnium fidelium defunctorum fieret relaxatio. Sed hęc suo in loco: hoc tantùm dicere nunc aggredimur, vt ipsum diem corporis beati Bertulphi, reliquiarumque sanctæ virginis Christi Amalbergę translatio solennem effecerit. In Blandinienſi nanque ecclesia memoriam fidelium defunctorum construxit fidelium viuorum industria, quam honorificè in ipso depositionis sanctissimi Bertulphi die absoluit, atque in honorem incarnationis, natiuitatis, passionis, resurrectionis atq; ascensionis Iesu Christi, à Radbodo Nouiomensi episcopo consecrari fecit anno Verbi incarnati milleſimo septuageſimo ſecundo, ſecunda hebdomadæ paschalis feria, præsente glorioso Flandrorum Marchione Roberto, cum multa optimatum & promiscui sexûs frequentia. Nec multopòst Blandinienſis cœnobij fratribus placuit, ad eandem memoriam beati Bertulphi corpus, sanctissimæque virginis Christi Amalbergæ reliquias transferre, vt maior indè confluentibus eò plebibus deuotio, fidelibusque defunctis tantis intercessoribus fieret consolatio.

Commemoratio omnium fidelium defunctorũ.

Radbodus Episcopus Nouiomensis.

Cap. 32.

CVmque fratribus, vt dictum est, sanctæ Blandinienſis ecclesiæ corpus S. Bertulphi transferre placuisset, hocque non temerè fieri iudicâssent, consultò quidem ab ijs, qui sanioris consilij tunc videbantur, definitum est, vt admissis clàm nonnullis ad loculum sacri corporis sacerdotibus, omnem reconditi sacrosancti thesauri veritatem oculis explorarent, vt testibus his reliqui fratres ad agen-

dum id, quod statuerant, certiores redderentur. Neque enim de sacrosanctis artubus parùm dubij erat. quippe opinio vulgi habebat, magnam de sacro corpore partem ab Harlebecensibus haberi, adeò vt ecclesia eorum ad sanctum Bertulphum vulgò diceretur. Sed nec fratres Gandenses, vel hanc appellationem, vel reliquias sanctæ ecclesiæ Harlebecensi inuidebant: cùm in veteribus de sancto conscriptis exemplaribus magnum Arnulphum eas Theodrado presbytero dedisse legerent: quod etiam nos in hoc nouo opusculo pleniùs descripsimus. Sed sicut iam diximus, & adhuc expressiùs dicemus, eædem, quę Harlebecensibus reliquiæ fuêre, in Blandinio quiescenti corpori post aliquod tempus rursùs adiunctæ sunt. Quod vt indicijs sit euidentibus compertum, prudens lector animaduertat. Paulò ante translationem sanctissimi Bertulphi, sacerdotes, vt dictum est, albis induti, pedibus nudi, deuotè potiùs quàm temerè ad sancti corporis locellũ admissi, confessione primùm vicissìm facta, cum fide & tremore accedunt, ipsumque licèt difficulter aperiunt. Tum sacrosanctum corpus pallio inuolutum, signaculo reperiũt signatum, & partem quidem artuum adesse maximam, sed partem quoquè non modicam deesse. Vbi etiam titulum huiusmodi inscriptum, corporiq; sancto impositum inuenerunt: Hîc requiescunt membra sanctissimi corporis Bertulphi confessoris, cuius transitus celebratur Nonis Februarij, quæ Arnulphus Magnus Blandinium transtulit tertio Nonas Decembris. Oculos hinc in partem loculi deflectunt, locellum alterum inclusum, sigilloq; signatum cernunt. Gaudio itaque affecti respirant, quippe qui se haud vulgares ibì reliquias inuenturos sperarent. Cautiùs intendunt, titulumq; huiusmodi infrà positum inspiciunt: Hic locellus continet, quod residuum fuit igni de corpore sanctissimi confessoris Christi Bertulphi. Quod legentes, satìs nec intelligere nec admirari poterant. Aperto tamen locello, erat cernere quiddam diuini horroris: immò verò non tã horroris, quàm honoris: Passìm quippe penè ambusta ossa iacebant. Quæ cùm diligentiùs hincindè inspicerent, titulum quendam complicatum & inuolutum reperiunt & aperiunt, barbaris quidem literis inscriptum, adeò vt facilem legentibus de reconditis illic sancti Bertulphi membris fidem faceret. Erat autem huiusmodi: Hîc reposita sunt ossa illa egregij confessoris Christi Bertulphi, quæ angelus Domini de medio ignis extulit, quando Harlebeca cremata est, quæ domina Rozala Blandinium transtulit cum Balduino filio paruulo, & apposuit reliquæ parti corporis ipsius sancti. Has ergò sancti patris reliquias, quas apud nos in hoc vsque tempus haberi ignorauimus, quando vel qualiter Deus per angelum suum de medio ignis eripuerit, sicut fidelium relatum fideliùs inuestigare potuimus, hîc inserere curauimus.

Obserua erga sanctorũ reliquias reuerentiam, contra Vigilãtianos.

Nota rem memorabilem.

Cap. 33.

POST immaturam Arnulphi iunioris Marchionis mortem, cuius auus magnus extitit Arnulphus, Balduinus filius eius cum matre * Rozala derelictus est paruulus. Hic enim est, qui posteà prolixæ barbæ dictus est Balduinus, cuius mater Rozala, filia fuit Berengarij regis Italiæ, quæ post mortem Arnulphi principis, Roberto regi Francorum nupsit, & Susanna dicta, mutato nomine, regina regnauit. Quæ cùm adhuc vidua, & filius eius Balduinus esset infantulus, tanta in regione nostra facta est perturbatio, vt non tam ad hostile, quàm intestinũ, bellum pertraheretur ipsa dissensio. Multi enim ea, quæ à patre pueri huius vt beneficiarij acceperant, in hac perturbatione **ceu propria** vsurpabant. Quo tempore quidam nobilis prosapiæ Eilbodo Curtracensi territorio præsidebat, cuius vxor Immacin, nobilis æquè prosapiæ, dicta fuit. Ipso autem Eilbodone defuncto, Balduinus, qui ex successione hæreditaria in principatu monarchiæ Flandrensis gratia Dei iam conualuërat, comitatum Curtracensem ditioni suæ, vt etiam posteà fecit, subdere cogitabat. Sed Curtracenses cùm aliquanto tempore rebellâssent, Harlebecenses vicinos, qui dominio Balduini Marchionis parebant, hostiliter sæpè aggressi sunt. Illis verò fortiter repugnantibus, Curtracenses quindecim suæ partis homines, in hoc ipsum coniuratos, noctù miserunt, & vt villam Harlebecensem igni succenderent, sacramento adegerunt. Qui prima vigilia noctis aduenientes, villam, vt iurauerant, omni ex parte succendunt. Flammæ autem, vi ventorum impellente, domos domibus cohærentes consumebant, ecclesiamque S. Bertulphi ità repentè inuadebant, vt nihil aut parùm omninò supellectilis ecclesiasticæ indè posset auferri. Erat autem in ecclesia pars non minima ossium eiusdem sancti con-

* Rosula Balduinus pulchra barba, vt ab aliis vocatur.

Harlebecũ inflammatur.

confessoris,quam dudùm venerabilis ipsius ecclesiæ sacerdos Theodradus à magno,vt suprà dictum est, impetrauit Arnulpho,eo videlicet tempore, cùm ab eodem glorioso Marchione sanctissimum sancti corpus Blandinium transferebatur. Quæ quidem sacræ reliquiæ cùm multis diebus magno ab incolis loci eiusdem honore fuissent affectæ,tunc igni videbãtur absumendæ non sine maximo omnium dolore. Adstabat tunc ipsius ecclesiæ sacerdos,Bugecinus nomine, summa animi deiectus mœstitudine. Decidente autem pro immensitate ignium omni ecclesiæ tecto, loculoque, in quo sancti continebantur pignora, flammis consumpto, cùm iam miserabilis de ereptione sanctarum reliquiarum omnes inuaderet desperatio, ideoq; lachrymabilis ad Deum sanctumque Bertulphum omnium fieret obsecratio,eccè inter ipsas flammas cœpit crepitus quidam fragorque immensus audiri,videbaturque quasi congestus in vnum formicarum aceruus sensim efferri,qui leniter ex ipsis flammis emergens,repentè sursùm est elatus, statimque super expansum sacerdotis vestimentum cunctis mirantibus est depositus. Qui diligenter intuens, quidnam esset,ossa vidit humana,in superficie quidem tactu ignis denigrata, & non, vt efferebantur, sibi inuicèm cohærentia, sed vt meliùs agnosci possent,alia ab alijs disiuncta. Tunc incunctanter adstantes hęc S.Bertulphi intelligentes fuisse pignora,virtute diuina & subuectione angelica ex ipsis ignium flammis elata,ad comparationem tanti thesauri,detrimenta rerum suarum,ignibus absumptarum,quasi nihilipendebant, Deoque, tam gloriosè sanctum suum glorificanti, laudes & gratias toto corde referebant.

Nota insigne mirãculum.

En quantum isti pij homines amãt sacras reliquias.

Cap. 34.

IGitur Harlebecensis ecclesiæ ciues,eaipsas sancti Bertulphi reliquias naui impositas,quoniam & ecclesia propria cremata fuit, & hostilis incursionis metus imminebat,per Legiam fluuium ad Viuium castellum, tũc temporis munitissimum, deportârunt. Post aliquantum verò temporis placuit ipsis referre reliquias, iterumq; naui impositas ad propriam parochiam reportare instituebant. Sed inter eundum quibusdam incidit dubitatio,vtrùm verè, quæ ab eis deportabantur, S.Bertulphi essent reliquiæ. Quod memoratus illorum sacerdos Bugecinus, qui interfuit, intelligens, omni cordis intentione Deum orauit, vt pro misericordia sua euidẽs huius rei signum ostendere dignaretur. Tum eccè grex auiũ desuper volitãs apparuit,in cuius extremo agmine ales quędam candidi coloris,quæ cęteris pręstantior esse videbatur,apparuit. Quam diligentiùs sacerdos intuens, In nomine, inquit, Dei tibi pręcipio, vt si verè hæ sancti sunt reliquiæ Bertulphi,tu super ipsas sine mora descendas. Quo dicto,auis illa,relicto præeuntium agmine,descendit,& in gremio sacerdotis, reliquias sanctas tenentis,resedit.Quam ille blanda manu,quandiù placuit,cunctis admirantibus, contrectauit: itaq; absterso à cordibus illorum omni dubitationis scrupulo,liberè abire permisit.His agnitis, Rozala, quæ & Susanna, diuæ memoriæ domina cum Balduino filio adolescentulo Marchione aduenit, consilioque cum suis habito, reliquias sanctas indè absportauit, & in Blandinienſi ecclesia reliquæ parti corporis ipsius sancti apposuit, parte quadam ex eis ecclesiæ nupèr crematæ reddita. Hęc ità esse cùm multi ex ore progenitorum suorum loquantur,quędam tamen fidelis mulier etiamnùm supereſt, quæ cum iureiurando se pręsentem his interfuisse memorat, & quæ iam diximus, vera esse viua voce testatur.Et hoc satis tam auditu quàm visu,quisquis eadem sancti membra inspexit,comperire potuit, non nisi virtute Dei ex ipsis ignium flammis sacras reliquias ereptas esse: quia vt in ipsis appáret, omni ecclesia & loculo,in quo continebãtur, exustis, ità sunt ab igni comprehensæ, vt nulla humani ingenij industria extrahi potuerint, & nisi angelica virtute abducerentur, in fauillas vel cineres vsque redigi oporteret. Sed iam ad perscribendum sanctæ translationis ordinem redeamus.

Miraculo declarãtur veræ S.Bertulphi reliquiæ.

Cap. 35.

IN transferendis sancti Bertulphi reliquijs, gloriæ eius gloriam hanc Christus adiunxit,vt sicut gaudij sanctorum consors est in cęlis,ità etiam reliquiarum eorundem secum transferendarum consors fieret in terris. Cui hoc speciale mox transferendo decus fuit,quòd sacratissimã Christi virginem Amalbergam hac sui translatione sociam habere meruit. Quod vt factum sit, lectori paucis indicare non pigebit. Erat in Orientali sanctæ Blandinienſis ecclesiæ apside scrinium immẽsa ætate in abdito

repositum, quod à quibusdam fratribus deuotè eò admissis est apertum, & in eo quid-
Reliquiæ S. Amalbergæ repertæ. dam diuini horroris repertum. Nam erat in eo cernere omnem penè virginei corporis virginis Christi Amalbergæ puluerem, & plures castissimorum ossium ipsius particulas vnà cum vestimentis eius & peplo, pera quoquè & baculo, cilicio etiam & sacrato
S. Amalberga à S. Vuillibrordo velum sacrum accepit. precioso operis colorisque velo: velo, inquam, quo diuinitùs per beatum Vuillibrordum sanctamque Gertrudem legitur velata, Deoq; consecrata. Fratres ad tam sanctum spectaculum secretiùs admissi, reperto tam precioso thesauro, non parùm gaudebant, eumq; cum corpore sancti Bertulphi collocare dignum ducebant. Quod & factum est.

Cap. 36.

EA siquidem tempestate, quæ sacram sancti Bertulphi reliquiarumque virginis Christi Amalbergæ translationem præcesserat, inundationis incommodo vniuersa regio laborabat adeò, vt à sidere Arietis vsque ad Geminos, nec pluuiales cęlo nubes, nec terræ deessent imbres. Sol Aquarium exibat, propè sidus Cancri respiciebat, & tamen Aquarius plùs solito imbres non cessabat effundere. Cerneres inundationem circunquaquè grassari inexhaustam, & laborantibus agricolis omnem futuram messis spem adimi. Et eccè ante translationis diem, cùm se ad perscrutandum sancti confessoris loculum fratres, quos diximus, contulissent, eumque cum fide & tremore aperuissent, imbre suspenso serenitas mox redit, ità vt vnum idemque esset, fra-
Pluuia sistitur repentè. tres loculum aperuisse, cataractasque cęli pluuias retraxisse. In apertione quippe loculi sancti sui, misertus est Dominus populi sui, sinum illi misericordiæ suæ aperiens, tempestatemq; iubens facessere. Renouantur hîc in sancto Dei antiqua miracula, quæ non minùs defuncto, quàm olim viuēti familiaria fuêre. Qui enim iampridèm sub diuo positus, pluuiæ incommoda non sensit: hic etiam ad artuum suorum attrectationem, imbrium suspendit inundationem: tanto nunc miraculis & virtutibus excellentior, quanto diuino conspectui præsentior. Nec alienum à fide est, Deum sancti huius translationem mox futuram sic disposuisse, quem pro ea disponenda tempestatis insolentiam compescuisse credimus. Gradere nunc, bone Iesu, nobiscum, & ad peragendam sanctarum reliquiarum confessoris & virginis tuæ translationem, puram nobis tribue deuotionem.

Cap. 37.

SAcratissima dies Pentecostes 14. Calend. Iunij lucescebat, cùm aduentum sanctispiritùs Ecclesia generaliter celebrem habuit. Qua die placuit fratribus sacrosanctum corpus beati Bertulphi cum sanctæ Amalbergæ reliquijs ad memoriam, quam antè memorauimus, fidelium defunctorum deportare, & die crastino de loculo vetusto in nouum transferre. Quod consultò quidem ab eis definitum est, videlicet vt animæ fidelium defunctorum in aduentu spiritussancti, lętificarētur etiam aduentu corporis sancti. Nam & hac celebri die plùs solito confluentem plebem recepit ecclesia, sacra ibì Missarum solennia celebraturam. Innotuit etiam res populis, quæ agebatur de deportatione sanctissimi corporis. Vndè complures tam huius rei pia nouitas, quàm sacra paracleti solennitas inuitabat, tanto liberiùs confluentes, quanto diù optata tandemque huius meritis concessa serenitate impensiùs lętabantur. Et tertia quidem diei hora, qua se spiritussanctus discipulorum olim cordibus infudit, ante Missarum solennia fratres ad sancta sanctorum cum thymiamaterijs & hymnis accedunt, loculum, quo sacratissimum corpus cōtinebatur, deponunt, ac prosequente psallentium choro, memoriam, quam diximus, fidelium defunctorum adeunt, nouoq; altari eum imponunt, nocturnas illic in honorem Dei sanctique huius acturi vigilias, crasti-
Nocturnas agunt vigilias ad sacra ossa. numque expectaturi diem ad transferendas illius sanctæque virginis, quę simul aduectæ sunt, de theca in thecam reliquias.

Cap. 38.

CRastina porrò dies populis optatissima illuxit, quæ ad diuinum illud spectaculum illos vndecunquè inuitârat. Magnam & præclaram hac die iucunditatem, magnam æquè sancto suo omnipotens prærogauit solennitatem. Clerus omnis de adiacentibus ecclesijs, monachorum chorus de cœnobijs, tam plebs vrbana de vrbibus, quàm vulgus promiscuum accurrit de rure, vt in futura sanctissimi corporis translatione, optata visione fruantur. Nec piguit ob sanctissimi huius corporis

ris reliquiarumq; virginis Amelbergæ reuerentiam, circuniacentium sanctorum corpora suam præsentiam exhibere. Nam sanctum Liuinum martyrem, & beatam Pharaildem Christi virginem, sanctum quoquè Gerulphum æquè martyrem singuli de suis locis obuios exhibuêre, in magnaque populi prosequentis frequentia gaudij nostri participes esse voluërunt. Præterea aliæ complures reliquiæ longo illo translationis sanctissimi patris nostri Bertulphi, sanctæque virginis Amelbergæ itinere processêre obuiàm. Nouum quippe glorioſumq; genus spectaculi hunc inuitauit populi conuentum: qui sanè tam frequens accurrit, vt nec ambitus, nec atrium ecclesiæ eum capere sufficeret. Magna adhibita solennitas in transferendis sacris reliquijs.

Cap. 39.

EXpectantibus interea in ecclesia populis, sacerdotes ad memoriam fidelium defunctorum procedunt cum infulis, minoresque ecclesiæ gradus cum crucibus & thymiamaterijs. Populus quoquè, qui tam multus conuenerat, nisu, quo potuit, se ad spectandum ingessit, vel religione, vel rei nouitate, aut etiam spe impetrandi aliquid pro benedictione de sancti corpore incitatus. Et præmissa Litania, adiunctis etiam laudibus tam diuino operi congruentibus, ac sacerdotibus, qui huic sanctissimo negocio aderant, ad altare accedentibus, preciosissimi thesauri loculus aperitur. Corpus sanctissimũ sindone inuolutum altari imponitur, sigillo rupto, titulus preciosæ glebæ testis legitur, cunctisq; quibus accedendi vel videndi liberior facultas erat, palàm exponitur. Oculis hęc cernentibus lachrymas pias pia æquè lętitia exprimit, atque hęc cernentes spe cernendi etiam maiora afficit. Locellus deindè minor coràm exponitur, sigilli item titulus, quem prędiximus, audientibus cunctis legitur. Cumque hinc corpus sanctissimum, indè quod corpori deerat, modicè igne tactum conspiceretur, testibus titulis vnà cum sigillis, veteri manu descriptis, facilè id, quod visum est, populo fidem fecit, membra sanctissimi cõfessoris Christi Bertulphi integro ferè numero illic reposita asseruari. Certa documenta præsentium reliquiarũ S. Bertulphi.

Cap. 40.

EX consequentibus hinc causis cõstat, sanctissimi patris hanc translationem maioris illi per Christum honoris fuisse occasionem. Cuius pignora quia aliquanto negligentiùs vsque ad id temporis habita fuêre, maiorem solito deincèps habuêre reuerentiam. Neque enim decuit hanc Christi lucernam sub modio, sed super candelabrum poni, vt ingrediẽtibus in ecclesiam Dei, in edito charissimam prętenderet pręsentiam. Et vt latiùs sanctitatis suæ diffunderet odorem, aliquãtam pignorum suorum per Ecclesias Dei passus est distributionem fieri. Quod vt fieret, deuotio, non temeritas: non superbia, sed humilitas promeruit. Nam inspirante spiritu sancto animis fidelium, ad translationem eius deuotè confluentium, persuasum est pro benedictione aliquid de pignoribus illius expetere, vt vel in modica reliquiarum eius portiuncula singuli sanctum quasi totum pręsentem colerent, cuius ope & intercessione nihilo minùs se iuuari confiderẽt. Nec fefellit poscentes fratrum benigna charitas, nec eluſa est piè poscentium deuota humilitas: dum & illi, quod poscebantur, sine damno de pignoribus sancti concedebant, & isti pro magno suo lucro vel parùm aliquid de reliquijs eiusdem patris accipiebant. Vndè & apud singulos tanti hodieque habitus est, quasi apud singulos totus esset corporali pręsentia, qui singulis vtiquè totus, fideli pręsens est beneuolentia & amore.

Cap. 41.

ACcessit quoquè gloriæ eius ingens aliorum sanctorum gloria, quam in terris per homines Deus Dei sapientia procurauit. Nam ad sancti sui glorificationem multorum cum eo pignorum fieri voluit trãslationem, licèt minùs idoneè per nos humiles administratam, affectu tamen, quo potuimus, consummatam. Enimuerò cùm beatissimi patris nostri Bertulphi corpus, linteaminibus mundis inuolutum, diligenter obsignatum, & de theca in thecam esset trãslatum, accedunt fratres tam studiosè quàm religiosè ad transponenda in eandem, in qua sanctus hic repositus erat, thecam, aliorum sanctorum reliquias, eæque, attestantibus illarum titulis, his qui affuerant, coràm exponuntur, affixisque sigillis, diligenter cum corpore sancti reconduntur. Acta est hęc translatio anno Dominicæ incarnationis millesimo septuagesimotertio, indictione vndecima, Alexandro Papa Apostolicæ sedi, & ecclesię Nouio

I. est Alexander II. cui Gregorius VII. successit.

Nouiomensi pontifice Radbodo prę̃sidente, regnãte Francorum rege Philippo, & Roberto Flandriæ monarchiam tenente. Translatus est autem hic sanctus pater & preciosus Christi confessor Bertulphus cum supradictis admirandæ virginis Amelbergæ, multorumque sanctorum pignoribus de Orientali sanctæ Blandinensis ecclesiæ parte ad altare, quod in medio ipsius basilicæ ædificatum & consecratum est in memoriam sanctæ incarnationis, natiuitatis, passionis, resurrectionis & assc̃nsionis Domini nostri Iesu Christi, & in commemorationem omnium fidelium defunctorum, atque à domino Abbate Folcardo cum ijsdem sanctæ Amelbergæ, aliorumque sanctorum reliquijs in locello nouo collocatus, ipso cum fratribus sibi creditæ congregationis hanc eandem translationem administrante anno regiminis sui tertio, 13. Calend. Iunij, coram multitudine copiosa monachorum, clericorum ac vtriusque sexûs hominum. Cęterùm quia huius diœceseos antistes huic sanctæ translationi, diù licèt expectatus, aliasque occupatus, interesse non potuit, proximo suo ad nos aduentu tam prę̃sentibus per se, quàm absentibus per literas, diem hunc festiuè celebrem cõstituit, ad laudem Christi, sanctorumque suorum, in quibus cum Deo patre & spiritu sancto viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

VITA SANCTAE ADELHEIDIS SIVE ALEIDIS, PRIMAE ABBATISSAE VILECENSIS, A BERTRADA,

quam alij Bertam vocant, sorore S. Vuolphelmi Abbatis Bruvvilerensis sanctimoniali conscripta, sed stylo per F. Laur. Surium passim mutato, & quibusdam nonnihil contractis.

PROLOGVS AVTHORIS.

DOmino N. Archipræsuli venerando, cunctis Christi cultoribus pro merito bonitatis amando, pauper, vilis & peccatrix illa indigna vocari suî ancilla, præsentis vitæ post tædia, æternæ beatitudinis præmia. Cõfortata exemplo Abrahæ patriarchę, Deum familiari allocutione sę̃piùs cõuenire audentis, adijciam adhuc loqui ad te dominum meum, fidum imitatorem ipsius Dei omnipotentis, humilimè clementiam tuam implorans, vt pro eius nomine, qui innumeris diuitum donarijs prętulit duo ærea minuta viduæ, æneum hoc opusculum gratum tuæ dominationi sit munusculum: hocque admonearis, vt meî pauperculæ orata implere non obliuiscaris: quatenùs pro te intercedente sancta virgine, cuius merita hîc habentur descripta, omnia tuæ humanæ fragilitatis deleantur delicta. Nos qui de te, Præsulum dignissime, patrem & dominum appellantes, & loco Christi pro nostrarũ virium modulo venerãtes: sicut illi dicimus, cuius erga nos vices geris, Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam: ità post illum ad tuum honorem referimus, quicquid gesserimus laude dignum. Cùm enim tum ob nostra, tum aliorum subditorum, vel corrigenda vel etiam propulsanda mala labores suscipias, iure quoquè ex ijs, quæ Deo adiuuante rectè gerimus, honor ad te redit. Sic pius ille magister, cuius es vicarius, scorsìm quidem discipulos suos stultos & tardos corde ad credẽdum, vel alijs id genus modis appellabat: at coram reprę̃hensoribus, qui eos spicas vellentes, vel alia similia facientes carpebant, inuicta ratione tuendos suscipiebat. Itaq; hinc ego animata, exiguum hoc tuæ Dominationi offero munusculum, vt si qua in eo corrigenda sint, ea piorum virorum opera emendes. Si quis verò inuidentia stimulante illud calumniari velit, instàr eius, quem iam diximus, magistri defendere nè dubites: vt cuius geris vicem, in eius quoquè vestigijs gnauiter insistas. Porrò si quis opus emendatione indigens putet esse indignum, quòd tantæ dignitatis viro munus offeratur, nouerit is, tametsi calami magna est rusticitas, non paruam tamen in ipsa materia vtilitatem inesse: atque ità quod stylus impolitus videtur efficere contemptibile, id insigni precio materiæ munus effici gratissimum. Ieiuno quidam sermone multa prę̃clarè gesta prosequimur, putà beatæ matris Adelheidis Vitam: quam cùm Dominus admiserit in beatorum cõsortium, qui nunquàm non pro populo Dominum deprecantur, idque signis euidentissimis declarârit:

Luc 21.

Hucusquè non est mutata phrasis

Psal. 113.

Luc. 24.

Matt. 12.

rârit: quibus meritis ad hoc honoris culmẽ euecta sit, tibi inprimìs, deindè etiam Christianis omnibus nôsse profuerit. Vndè etiam curandum est prudentiæ tuæ, vt siue hoc nostro, siue quouis alio stylo isthęc ad omnium notitiam perferantur, vt sciant omnes absque meritis nostris Dei benignitate factum esse, nè hęc in obliuionem venirent. Pro qua re tu quoquè gratias agere debebis Domino Saluatori, qui cùm esset Deus, homo fieri dignatus est, viuens & regnans cum Deo patre in vnitate spiritussancti per omnia secula seculorum, Amen.

Sequebatur hîc alius eiusdem prologus ad Deo sacratas virgines: quem vitandæ prolixitatis causâ omisimus. Testatur in eo, se ea quæ scribit, habere ex earum relatione, quæ S. Adelheidis adhuc viuentis doctrina & exemplis institutæ fuêre: tum etiam se libellum examinandũ obtulisse viris doctis, & ab eis approbatum esse. Hæc alterius prologi summa est.

HISTORIA.

INchoãdo huic operi adsit gratia Spiritussancti, qui author est bonorum omnium, quæ quisquã vnquàm ab ipso mundi exordio facienda suscepit & perfecit: vt ab illo quoquè nostrum absoluatur opus suppeditatione donorum eius, in quibus omnis boni initium atq; finis consistit. Et nos quidem contemplatione imperitiæ nostræ adeò deijcimur, vt tãtum opus vel auspicari formidemus: sed verò diuini muneris consideranda largitate intantùm animis confirmamur, vt facessat timor omnis, maximè cùm scriptura teste, spiritus vbì vult spiret. Quem etiã nostris conatibus adspiraturũ confidimus, freti meritis sanctę matris nostræ Adelheidis: cuius vitam laudabilem literis mandare instituimus nos humiles eius ancillæ. Operęprecium autem facturæ videmur, si primò nobilissimum eius stemma vel genus indicemus, ac deindè vitæ sanctitatem commemoremus, Deiq; in ea virtutem suspicientes, illi gloriam tribuamus, qui, vt Apostolus ait, operatur omnia in omnibus. Patrem habuit Megengorem, illustrem Comitem, qui suo tempore magnus inter principes & perquàm celebris habebatur. Mater Gerbirga dicta est, nõ minùs generis nobilitate insignis, quippe filia Ducis Godefridi, ea tempestate magni & incomparabilis viri. Habuit verò eadem Gerbirga quatuor fratres, inter proceres eius temporis pręstantissimos, è quibus Godefridus Dux, eiusdem cum patre nominis & dignitatis, obijt absq; coniuge & liberis: secũdus atauus fuit Henrici nupèr defuncti Imperatoris: ad reliquos duos primariæ nobilitatis viri Franciæ orientalis, quam Franconiam vocant, suum genus referunt. Porrò duo illi, quos diximus, cùm essent mũdi huius amplissimis aucti honoribus, etiam coram Deo conati sunt se virtutum studiosos exhibere: fuitq; illis mascula proles, cui aui nomen impositum, & principatus attributus est: natæ etiam sunt eis quatuor filiæ, è quibus duæ iunctæ sunt viris prępotentibus & valdè opulentis. Harum altera Irmentrudis auia fuit Henrici clarissimi Ducis, & Adelberonis Metensis Episcopi, Friderici Ducis, fratrumq; eius inprimìs illustrium huius temporis virorum. Altera Aluerada itidèm spectata prole aucta fuit. Aliæ duæ apud Coloniam Agrippinam Christi seruitio mãcipatæ sunt, vna quidem in monasterio beatissimæ matris Dei, vbì tam religiosè vixit, vt ei posteà prępfecta sit: altera Adelheidis, de qua nobis sermo est, in cœnobio sanctarum Virginum complexa est monasticum vitæ institutũ ad D. Hieronymi pręscriptum siue regulam: atque in tenera ætate ità se comparauit, vt futuræ probitatis & sanctitatis haud obscura iamtum specimina præberet.

In ipsis pueritiæ annis literarum studijs sese applicãs, magnos habuit in vera sapientia progressus, Deo idità dispẽsante, ꝙ sciret eam posteà multis profuturã. Cœpit tũ vsque adeò virtutũ & probitatis augeri incremẽtis, vt adolescẽtię annos morũ grauitate trãscenderet, posset q; iam in illam competere illud Sapiẽtiæ: Senectus venerabilis est, non diuturna, neq; annorũ numero computata. Cani aũt sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata. Accidit interìm, vt Imperatore aduersùm Boëmos cũ exercitu profi-

FEBRVAR. 5.

Ioan. 3.

1. Cor. 12.

S. Adelheidis parẽtes.

Auunculi eius.

Frater vnus & tres sorores.

Quoddam religiosæ vitæ genus amplecti-tur S. Adelheidis.

Sap. 4.

proficiscente, frater harum sororũ Godefridus strenuam ei nauaret operam, omni bellico apparatu & multo milite stipatus. Qui tamen illic occubuit, & cadauer in patriam difficulter quidem, sed honorificè reportatum est. Eo casu consternati parentes eius, & animo voluentes Apostoli sententiam, præterire figuram huius mũdi, ità deincèps vtebantur mundo tanquàm nõ vtentes, toto pectore cœlestem patriam suspirantes, quam non ignorabant fore sempiternam: bonorumque omnium, quæ erant Godefridi filij, Deum hæredem instituerunt, vt eius anima cœlestis paradisi hæreditate potiretur. Enimuerò è fundamentis excitârunt in Vilika templum venerabile, prædijsque & mancipijs illud ditârunt: atque inter se sani & incolumes mutuo consensu decreuerunt cõtinenter viuere, & pro Christi amore communis tori nescire commercia: cùm interìm meliori spiritûs & animorum coniunctione, pariq; in cœpto promouendo opere cura colligatis, vnum illis cor esset & anima vna in Domino.

1.Cor.7.

Monasteriũ Vilecense extruitur.

Et alter quidem, pùtà maritus, propter frequẽtes tum suorum, tum exterorum concursus, quos, vtpotè princeps, vitare non potuit, specietenùs mundo inseruiebat, prædia sua inuisebat, & Christi adiutus ope, omnia prudenter & iustè disponebat. Cùm autem aliquid dabatur ab hominum strepitu ocij, in honestum negocium id conuertebat, curabatque vt sacerdotes, quos Capellanos vocant, scripta diuina Germanicè ipsi exponerent, quæ ardenti desiderio audire solebat, vt quemadmodùm Iacobus hortatur Apostolus, factor esset verbi, & non auditor tantùm. Porrò eius illustris coniunx, ab hominum turbis prorsùs semota, perpetuò mãsit eo loco, vbì construebatur monasterium, structuræ accelerandæ prudenti magisterio insistens, atq; etiam Deo fideliter seruiens, nocte ac die vacans precibus & orationibus: ità vt non immeritò possit anteponi illis vìduis, quas ob continentiæ meritum Apostolus veras appellat viduas, quæ post maritorum obitum faciunt ex necessitate virtutem, quam etiam hęc illustris matrona fecit, non vlla adacta necessitate, sed vi diuini amoris impulsa. Consummata indè monasterij structura, multæ collectæ sunt virgines, quæ diuino vacarent cultui, quibus filiam suam Adelheidem, è sanctarum Virginum monasterio, cui prædia cõtulerunt, accitam præesse voluërunt. Illa igitur ceu prudens dispensatrix constituta in magni patrisfamilìâs domo, omni studio & opere bono aucta est, maternamque subditis curam adhibẽs, in tempore illis tritici mensuram fideliter erogauit. Exultabant itaque in Domino pij parentes, tantum filiæ suæ eique subditarum virginum profectum cernentes: sed cùm eas cuperent excellentiorem arripere viam, rogabant vt mutato habitu, monasticum institutum consectarentur. Adelheidis verò, vt ipsa asseruit, cultu vestium professioni ipsius congruentium delectata, illis sese verecundè opposuit, ait Deum non expetere coacta seruitia, sed quæ voluntarij cordis simplex munditia offerat. Eo respõso accepto, parentes eius, salua pietate, ab eo proposito animum suum reuocârunt.

Iacob.1.

1.Tim.5.

Multæ virgines ibì congregantur.

Illis S. Adelheidis præst.

Porrò autem omnibus benè compositis & ornatis, locum illum Imperatori Othoni tertio, regia defensione perpetuò tuendum tradiderunt: qui motus singulari erga eos beneuolentia, locum absoluit & immunem esse voluït ab omni seculari seruitio, eaillum libertate donans, qua fruuntur monasteria Gandersheimense, Quedelenburgense, & * Asnitẽse: putà, nè quis iudex aut aduocatus vllam ab eo seruitutem exigat, aut in eius confinijs lites agat, nisì quatenùs Abbatissæ & monasterio visum sit: vtque perpetuò illis virginibus maneat libera potestas Abbatissam è sua sodalitate eligendi. Vtque ea libertatis donatio rata & firma semper sit, adhibita sunt instrumenta, summi Pontificis & duorum Imperatorum Othonis & Henrici proprię manûs scriptura & sigillis munita, quæ etiamnùm apud nos accuratè asseruantur, nè posteros lateat huius rei veritas.

Nec diù pòst domina Gerbirga, in perseuerãti catholicæ fidei & bonorum operum studio vigilans, Domino vocante, rebus humanis exempta est, illo donanda beatitudinis præmio, quod Dominus in Euangelio vigilanti seruo promittit. Matre autem orbata Adelheidis, ad Deum, quem à primis ætatis initijs dilexerat, ardentiori animi studio se conuertit, & quod priùs vtrique parenti de habitu mutando negauerat, tũc ad animum reuocans, salubriter compuncta est, & quemadmodùm monasticum viuẽdi institutum susciperet, anxiè horis omnibus cogitauit. Interìm tamen sapienti vsa consilio, noluit subitam vitæ mutationem admittere, sed vires diligenter examinans, apud sese experiri cœpit, posset´ne S. Benedicti regulam complecti: timens illud Euangelicum, si quid supra vires temerè tentâsset: Hic homo cœpit ædificare, & non potuit cõsummare. Itaque

Mater eius decedit è vita.

Luc.12.

Luc.14.

vescen-

vescendi hora, spretis carnibus & lautioribus epulis, monasticis cibis cõtenta fuit, neqũe id tamen sentientibus alijs, quæ illic aderant, dempta sorore vna, quam ob vitæ integritatem secretorum suorum consciam esse voluit. Vtebatur extrinsecùs vestibus lineis, sed ad nudum corpus laneis, nobile & delicatum corpusculum edomans, vt posset regulæ perferre iugum.

Cùm sic autem anno vno necessarios virium corporis sumptus computâsset, eosq; sibi ad tolerandos monasticæ regulæ labores sufficere posse confideret, non quidem suis pręfidens meritis, sed nitens gratia Dei, id quod animo diù cõcupierat, re ipsa compleuit. Accita enim venerabili Abbatissa & quibusdam alijs è monasterio beatissimæ matris Dei, humili deuotione illarum se subdidit magisterio, vt per illarum doctrinam disceret monasticæ vitæ instituta, simul etiã exhortãs subiectas sibi virgines, vt vnà cum ipsa hęc amplecti minimè dubitarent. Quibusdam autem id recusantibus, & ad mũdum reuertentibus illa vehementer condoluit, cupiens cum Apostolo, omnes esse sicut seipsam. Quæ verò tum Dei, tum ipsius amore retentæ abscedere noluerũt, ijs tam admiranda virtutis exempla de se prębuit, vt quãuis illis pręesset magisterij nomine & dignitate, omnibus tamen exactiùs & studiosiùs difficilima quęq; regularis obseruantiæ instituta seruaret, aliasq; nè corruerẽt, ieiunijs & precibus sustentaret, & si qua extitissent vitia, ea zelo iustitiæ in ipsis comprimeret exordijs, nè crescẽtis sanctæ religionis initia suffocarẽt. Enimuerò maternam animo retinens charitatem & beneuolentiam, & foris exerens iudicij seueritatem, materno affectu flagella exteriori adhibebat homini, vt spiritus saluus fieret in die Domini. Ipsum autem rectitudinis zelum spiritu mansuetudinis temperare solebat, non ignorãs summum ius summam esse iniuriam, & iustitiam, si modum excedat, verti in crudelitatẽ. Itaq; post castigationes sępè miserata vicem illarum, quas flagellauerat, ceu mater clemẽtissima prouectæ ætatis sorores, quas religiosa vita & benè compositi mores commendabãt, ità compellauit: Valdè me miseret filiarum mearum, quæ duris sunt à me flagellis afflictæ. Itaq; oro & hortor vos, vt eis quædam piarum consolationum fomenta adhibeatis, nè fortè abundantiori tristitia absorbeantur: sed iam à culpis suis emendatæ, & Deo & mihi amabiles sese filias exhibeant. Sic illa prudenti moderamine blandimẽta terroribus miscens, apud duriores & obstinatiores, quemadmodùm Apostolus monet, tandiù arguendo, obsecrando, increpando instabat, donèc vitiorum pestes ab earum animis depelleret.

Regulã S. Benedicti cũ suis amplectitur. 1. Cor. 7.

Castigat virgines suas.

2. Tim. 4.

Pater autẽ eius dominus Megengor post obitum coniugis triennio superuixit, cunctisq; bonis ex Dei gratia auctus, ad cęlestia tendẽs duce sapientia & iustitia, in loco, qui *Gellere dicitur, migrauit è vita, ab eo coronandus proculdubiò, pro cuius amore legitimè hîc decertauit. Qua verò nocte obijt, eaipsa filię suę Adelheidi in lecto quiescenti, & vt ipsa asseruit, nec planè vigilanti, nec omninò dormienti, quidam adstare visus est, & ad eius aures suaui modulatione ea prophetæ verba depromere, Eccè quomodò moritur iustus, & nemo percipit corde: viri iusti tolluntur, &c. Cumq; manè hanc visionem sororibus indicare vellet, necdùm completo sermone nuncius aduenit, qui patrem eius defunctum retulit. Quem illa curauit in monasterio ab ipso fundato religiosè & honorificè tumulandum vnà cum coniuge. Idem autẽ ipse posteà apparuit in somnis cuidam eius monasterij sorori, regio cultu & decore conspicuus. Illa aũt diù eum contemplans, nec sine admiratione an ipsus esset Megengor percunctans, ab eo hilariter hunc in modum compellata est: Megengor ego dictus sum, cùm me corporis grauaret moles: at nunc vocabulo in melius commutato Megengaudius vocor: quandoquidem peccatorum absolutus nexibus, gaudijs fruor sempiternis in patriarcharũ & beatorum omnium iucundissima societate.

Obitus patris eius. *Geldria. Appáret aũt Geldriæ Comitẽ fuisse: nõ enim tunc Duces erãt. Esa. 57.

Porrò autem defuncto patre, virgo nobilissima, libera rerum suarum potita facultate, summoperè in eam incumbebat curam, nè sorores aliqua rei necessariæ inopia impeditæ, non satìs possent exactè tenere viam rectitudinis: memorq; pręceptorum S. Benedicti, re ipsa se matrem declarauit, victum vestitumq; necessarium vltrò eis tribuens. Hyberno tempore post nocturnas preces cum sororibus dormitorium repetebat, diligenterq; inspiciens puellarum lectulos, singularum pedes donèc incalescerẽt, suis confricabat manibus. Infirmas quoquè sorores, vt habet regula, non solùm prudentibus & solicitis commẽdabat sororibus, sed ipsa quoquè eas quotidiè inuisebat, & ante earum lectulos humiliter in genua se submittẽs, capita blandissimè erigebat, cibum & potum

S. Adelheidis erga suas solicitudo.

ori comiter admouebat, tamque largis generosam faciem rigabat lachrymis, acsi eas omnes ipsa peperisset. Eiusmodi ergò Abbatissæ vigilantia sorores à curis secularibus expeditæ, in regularis vitæ obseruãtia excrescebant, vt exemplo essent etiam ijs, à quibus monasticæ vitæ institutа didicerant. Cùm sic autem Domino adiuuãte rectè composuisset interiora, ad exteriora quoquè necessariò se contulit, memorque illius Dominicæ sententiæ, Quærite primùm regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis: regnum Dei etiam per ipsa exteriora quæsiuit, bona spe freta, se maiora à Domino recepturam. Ex ipsis enim monasterij possessionibus cortem vnam Domino delegauit, vt ex eius annuis fructibus & prouentibus quindecim pauperes perpetuò vestirentur & alerentur, iubens eisdem quotannis circa Christi natalem diem quindecim solidos numerari. Alios etiam quindecim pascendos instituit ex interioribus monasterij sumptibus, ijsque voluït annuis Quadragesimæ temporibus totidem dari solidos, atque in Apostolorum ferijs solidos duodecim, diebus quoquè singulis ieiuniorum, quæ vocant quatuor temporum, nummos tres cum plena aliarum rerum erogatione. Sæpè verò admonuit sorores, nè hanc constitutionem vllo vnquàm tempore aboleri paterentur, certò illis prædicens, si eam contingeret infirmari, & spiritualium & temporalium eas rerum detrimenta facturas. Id quod literis annotatum voluimus, nè vnquàm in obliuionem abeat.

Matt. 6.

Benignitas eius in pauperes.

Cùm aliquando totus penè orbis acerba fame affligeretur, eius liberalitate comperta, homines egentes vndiquè ad eam tanquàm ad matrem confluebant, atque in plateis & compitis multi iacentes semiuiui, solitam eleemosynarum eius dispensationem expectabant. Tum illa erga omnes commiseratione permota, studuit singulis consulere prompta animi deuotione: sanis quidem & valentibus solidum cibum, nempe panem & lardum porrigens: non benè autem habentibus holera & legumina cum carnibus accuratè decocta: qui verò iam intumuerant, & quorum propemodùm desperata erat vita, eos sorbitiunculis aqua mixtis & modica farinula vel sagina refocillabat: id summoperè curans, nè cibo auidiùs sumpto, in vitæ discrimen conijcerentur homines diuturna fame confecti. Et hæc quidem illa fecit coram hominibus in gloriam cælestis patris: in abscondito verò, nesciente sinistra, tam ad præstandam miseris eleemosynam porrecta erat dextera, vt sæpè nummis carens, quos pauperibus petentibus largiretur, clàm sibi detraheret caligas, easque miseris donaret. Atque hæc & pleraque alia, quæ in abscondito, patre suo cælesti vidente, faciebat, magno studio alios celabat: quæ si nos singulatìm persequi velimus, nullus erit dicendi finis. Confirmauit igitur Dominus hoc in ea, quod ipse ait: Omni habenti dabitur, & abundabit. Cùm enim Dei & proximi charitate ferueret, tanta vtriusque hominis felicitate potita est, vt foris diuitijs, intùs virtutum donis spiritalibus polleret, quibus instituit, promouit & firmauit sanctam religionem, itemque diuini seruitij scholas, quæ ei semper nõ mediocri curæ fuêre: quas etiam crebrò ingrediens, & ex arte Grammatica quęstiunculas mouẽs, si quam cerneret commodè respondentem, humaniter osculabatur eam, & quodam afficiebat munusculo, spę profectûs illius in Domino exultans.

Multi pauperes fame tempore ab ea fouẽtur.

Matt. 25.

Interìm verò sorore eius Bertrada in Christo feliciter obdormiente, beatus Heribertus Archiepiscopus sciẽs hãc matrem nostram cunctis ornatam virtutibus, voluït eam defunctæ sorori succedere in regimine, licèt illa modis omnibus recusaret, indignã tanto honore se clamitans. Cùm aũt Imperatori apud Aquas grani tũc commoranti nunciatum esset, eam neq; petenti neq; iubenti Episcopo consentire velle, accersiuit eam, & sororis honore sublimauit. Tum verò in metropolitana Colonienſi ciuitate declaratum est, quid priùs illa operata esset in obscuro Iuliacensium tugurio: idq; adeò, vt idem sanctus Archiepiscopus testaretur eam cunctis sui ordinis sapientia, religione & sanctitate esse incomparabilem. Vndè etiam factum est, vt tanto is eam amore prosequeretur, vt in rebus diuinis cõstituendis eius libenter vteretur consilijs, eamq; admodùm reuerenter haberet. Erat enim inter illos magna charitas, & Deo grata familiaritas, ità vt in rebus bonis vnius sententiæ & consuetudinis esse videretur: quo fit etiam, vt dubium non sit eos nũc in vna æternitatis domo pariter commorari. Felicem planè illis temporibus Coloniam Agrippinensem, in rebus omnibus benè constitutam, quando & iste studiosissimus beati Petri imitator, Cleri & populi rector atque doctor extitit, & hęc tam excellens virgo virgineis choris singulari religione pręfuit.

S. Heribertus Episcopus Colonienſis.

Præficitur S. Adelheidis monasterio S. Mariæ.

Etsi

Etsi autem Colonienſi monaſterio pręfecta erat, at tamen vtrique & Colonienſi & Vilecenſi ſtrenuè inuigilabat momentis omnibus, boni paſtoris exemplum ſequens, & illud Euangelicum ſępè commemorans, Cui multum donatum eſt, multum quæretur ab eo. Illis verò virginibus, quas in cœnobio Vilecēſi lacte ſalutaris doctrinæ Domino nutrierat, ſingularem quandā materni animi beneuolētiam exhibebat: neq; id mirum, quando id plerunq; cariùs complectimur, quod cariùs acquiſitum eſt. Neque ſplendor omnis Colonienſis gloriæ harū ei memoriam auferre potuit, quin ſemper doleret corpore ſe illis interdùm abeſſe, quibus ſpiritu nunquàm non pręſens erat. Cumq; ad eas quandoquè accederet, non minori eam excipiebant gaudio, quàm ſi ipſum Dominum viderent. Vt enim gallina pullos colligit ſub alas, ſic illa omnes mira charitate ac benignitate ad ſe attrahebat, vultum, habitum, conſtitutionem ſingularum accuratè inſpiciens, & num quem rerum neceſſariarum ipſa abſente defectum paſſæ eſſent inquirens. Non enim ferre potuit, vt gregi ſuo deeſſent corpori & animæ neceſſaria. Itaque nonnunquàm nulla ſorore ſciente in cellarium ſiue promptuarium ingrediēs, vinum, carnes, piſces aliaq; multa ſibijpſi ſuffurabatur, eaq; imbecillioris ætatis puellis & ſororibus malè valentibus diſtribuebat: vt ſi quid de conſtituta annonæ portione ſubtractum eſſet, hoc furti genere ipſa compenſaret. Mâluit autem clàm id facere, vt & patris cęleſtis in abſcondito videntis promereretur retributionem, & eorum vitaret reprehenſionem, qui eam ſępè prodigæ rerum ſuarum diſpenſationis inſimulabant.

Quanta ei cura fuerit virginū Vilecenſium.

Nec defuit huic precioſę virginum gemmę, omnium virtutum ſplendore nitenti, miraculorum gloria. Si qua enim ſoror reliquis in templo cantantibus, ſonoræ vocis modulatione non congrueret, à pia illa matre obiurgata, vel etiam in facie manibus cæſa, toto reliquæ vitæ ſpatio clara fuit & delectabili voce. Eundem in modum ſi quas longa ægritudine laborantes, tanquàm ocioſas & tempus inutiliter conſumentes reprehenderet, confeſtim à Domino curatæ ſunt. Contigit aliquando accerſiri ab ea cellariam vinum è dolio promentem. Ea verò nullas nectens moras, nè quam inobediētiæ notam incurreret, epiſtomij vertibulum manu retinens velociter accurrit, ſed vbi ad ſe reuerſa id animaduertit, valdè timuit ob effuſum, vt ſuſpicabatur, vinum. Eam verò conſolans pia mater, Nolo, inquit, ſoror vt huius rei cauſa vllum animi dolorem ſuſcipias: poterit enim facilè hoc pręſtari damnum virtute & gratia Dei. Interìm eamus viſum, quid factum ſit, & ſiue benè, ſiue malè ceciderit, gratias agamus Deo. Eunt igitur pari ſolicitudine, ſed cùm nec guttam vnam è vaſe excidiſſe cernerent, cellaria ad beatæ Adelheidis pedes corruēs, factum hoc memorabile eius ſanctitati adſcribebat: illa contrà diuinæ potentiæ & ſororis obedientiæ tribuendum aſſerebat, ſimul interdicens, nè cui id aperiret, donèc ipſa eſſet in humanis. At illa nefas exiſtimans tantum diuinæ virtutis miraculum ſilentio tegere, quibuſdam ſororibus id ſecretiùs in laudem Dei indicauit. Adelheidis enim in omnibus, quæ per illam diuinitùs fiebant, ſemper fugit hominum applauſus & fauores, prudenter animo conſiderans periculoſum eſſe laudare proſpero curſu nauigantem hoc mare magnum & procelloſum, donèc feliciter in portum perductus ſit.

Claret miraculis.

Res ſanè admiratione digna.

Cùm iam autem Dominus pro meritis illam remunerare vellet: reddit enim ille vnicuique, teſte ſcriptura, iuxta opera eius: cœpit paulatìm viribus corporis deſtitui, ſed ſolitis virtutum ſtudijs increſcere & augeri. Virtus enim, vt ad Paulum Chriſtus ait, in infirmitate perficitur. Appropinquante igitur die, quo erat abitura ad ſuperos, cura debitæ prouiſionis monaſterium beatiſſimæ Dei genitricis Mariæ reuiſit, vbi in ipſis ferijs ſancti Blaſij poſt cœnam periculoſo gutturis dolore correpta eſt, idque poſt Completorij preces ſorori cuidam, quam in ſuo monaſterio educatam, ſemper apud ſe habere voluit, ſignis quibuſdam indicauit. At illa ſperans nihil fore periculi, lectulum repetijt. Sed beata mater ſciens ſe illo dolore viuendi finem accepturam, noctem peruigilem duxit timore mortis, quam natura hominis reformidat: neque id mirum, cùm ipſe Chriſtus morte appropinquante triſtatus ſit. Cumque in lectulo ferre non poſſet nocti ſ moras, monaſteriū petijt, & nocturnas preces orando anteuertit: atq; ità qua potuit virtute ſeruitio Dei inſiſtens, primo crepuſculo Miſſam ſibi celebrandā curauit, corporisq; & ſanguinis Dominici ſacramēto ſe cōmuniuit: ac deindè ad B. Heribertū ſe conferēs, egit cū illo de ſuis & ſuarū rebus. Is verò vbi didicit mortē ei impēdére, incredibili dolore affectus eſt, videns ſe ab illa ſeparari, cui indiſſolubili charitate deuinctus erat.

Rom. 2.

2. Cor. 12.

Incidit in morbū periculoſum.

Matt. 26.

At illa maternum erga suas Vilecenses filias amorem retinens, eis per nuncium significauit se non nisi leuiter ægrotare, nè eas dolor immodicus perturbaret: simul orans vt quamprimùm ipsam inuiserent, quod tamen illæ imminentis miseriæ prorsùs insciæ, in crastinum distulerunt. Interìm sancta illa anima carnis ergastulo absoluta, gaudia paradisi, ad quæ viuens infatigabili animi studio suspirauit, æternum cum Christo regnatura felicissimè petijt. Quod vbi ad Vilecenses perlatum est, quales illic gemitus, qui luctus extiterit, piget referre, cùm magìs flere libeat, quàm tantæ miseriæ & calamitatis meminisse. Cuius tamen desolationis illæ vel maximum credebant fore remedium, si defunctam possent in suum recipere monasterium. Atque ea causa Archiepiscopum adeuntes, & ad eius vestigia se crebrò aduoluentes, cum lachrymis implorabant clemẽtiam eius, vt iuberet corpus defunctæ apud ipsas sepeliri, à quibus illa nunquàm separari voluisset. Sed ille spiritu prẽuidens, quid per illam Dominus propediẽm esset operaturus, aliquandiù durum se præbuit & inexorabilem: tandèm tamen lachrymis earum victus, monente Domino, misericordia erga afflictas mouebatur, corpusq; illis reddens, sic lachrymabundus ait: Equidem si corpus sanctæ Agathæ virginis, cuius hodiè festus die agitur, hîc iam coram me haberem, vt mihi Deus testis est, haudquaquàm illud huic corpori anteferrem, cùm dubium non sit huius animam multi precij esse apud Deum. Atq; ità facta Vilecensibus corporis absportandi potestate, ipse Deo dignus Episcopus cum vtriusque sexûs ordinibus & totius vrbani populi frequentia subsecutus est. Postquàm autem sacrum corpus in naui repositum fuit cum sacri apparatûs honore, necdùm dispositis remis, contra fluminis impetum sursùm tendebat nauis, idque ea velocitate, vt facilè indè posset virtus diuina agnosci, nec difficulter intelligerent Colonienses, Dominum noluisse Vilecenses virgines orbari talis matris sacrato corpore. Deindè celebratis exequijs, & anima in cœlis exultante, neptis eius ex sorore, quam illa educauerat, Deo volente in eius locum subrogata est: quæ quidem multa vitæ integritate, & vultûs atque staturæ elegãtia, generis nobilitatem præ se ferebat.

Feliciter ad cœlos proficiscitur.

Præclarum sanè S. Heriberti de S. Adelheide testimoniũ.

Insigne miraculum.

Veniamus nunc ad miracula, quæ Dominus per illam declarauit, eique laudum officia persoluamus, cuius munere promeruit, si quid Deo dignum operata est. Ante tricesimum obitûs eius diem pauperibus ob eleemosynam impetrandam ad monasterium confluentibus, quidam inter alios cæcus aduenit: qui sui ductoris negligentia incautè impingens in saxum, quo tumulus eius claudebatur, totus humì corruit, sed mox sanctæ virginis meritis surrexit visu donatus. Quo quidem miraculo mœror ex eius obitu sorores occupãs profligatus est, & in omnibus domicilijs nostris lætitia personuit. Successit verò aliud miraculum maius, quòd hęsitationẽ omnem penitùs abstersit ab animis quorundam, de priori signo dubitantium.

Cæcus recipit visum.

Mulier quædam vlcere in cruribus dirè vexata, non nisi scipioni innixa ingredi potuit. Ea igitur in visu admonita, venit ad beatæ Adelheidis monumentum, atque illic eius precibus curata est. Quod cùm illa in Dei laudem propalaret, alia quædam mulier eam dixit id fingere & comminisci: sed ea non multò pòst à diabolo arrepta est. Cùm autem multis ille exorcismis exire cogeretur, virtutes Christi, quas per beatam Adelheidem effecisset & effecturus esset, tandèm confiteri compulsus est. Itaque ad eius sepulcrum pertractus, cum multo vomitu è fœmina discessit. His verò atque alijs diuulgatis miraculis, ingens hominum concursus factus est tam ex longinquis quàm propinquis regionibus, ità vt monasterij ambitus propemodùm peruius videretur, & sororum quies non mediocriter interturbaretur. Nam cùm adhuc in corpore degeret virgo sanctissima, orauit vt postquàm è vita abijsset, non in sacratis locis, sed intra monasterij ambitum sepeliretur. Sed Dominus respiciens humilitatem ancillæ suæ, tanquàm diceret, Amica, ascende superiùs, eam honorificè intra muros monasterij receptam, cum cęteris sanctis suis memoria perenni curauit celebrandam.

Aliud miraculum.

Demon expellitur.

Nobilis quidam ob admissum flagitium à summo Pontifice vinculis ferreis ligatus, cùm multa Sanctorum visisset loca, ad huius virginis tumulum tanta vi liberatus est, vt procùl dissilientium vinculorum sonus ab omnibus, qui in monasterio erãt, audiretur. Eum verò Abbatissa veneranda, materteræ suæ humanitatem imitari volens, aliquandiù humanissimè tractauit vnà cum fratre eius germano, qui licèt à culpa eius immunis esset, tamen communicato cum illo labore, demptis vinculis, eam culpam expiare contendit. Postquàm autem adhibitis fomentis, manus emortuæ restitutæ sunt pristino vigori,

Aliud miraculum.

vigori, lætos & iucundos, equis & vestibus instructos eos à se dimisit. Sanatus est etiam quidam paralyticus, aurium & oculorum officio priuatus. Porrò si quis inops ei non tam de facultate, quàm prompta voluntate quippiam obtulisset, per eius intercessionem deincèps res necessarias sibi sensit suppetere. Quod nè cui dubium videatur, certo exemplo id verum comprobabimus. Mulieri cuidam pauperculæ nocturna visione sancta virgo apparens, iussit vt ex suo labore vestem sacram, quam albam vocant, ipsi offerret. Illa respondente id se præ inopia non posse, Adelheidis iussit eam suo nomine manè petere subsidium à vicinis. Quod cùm impigrè fecisset, tãta ei lini copia data est, vt non modò albam, sed etiam sibi ipsi vestem necessariam indè conficeret. Alba deindè ad sepulcrum virginis allata, tanta cœpit per omnem vitam rerum copia abũdare, vt quotannis eò vel bouem, vel porcum, vel alia quædam munera adduceret. Sed cùm omnia beatæ virginis miracula singulatim referre non possimus, quędam ex ijs commemorabimus, quæ nostris temporibus facta vel visu vel auditu didicimus.

Apparet cuidã pauperi fœminæ.

Fœminæ cuiusdam filius octennis, totidem annis membrorũ omnium, præterquàm linguæ & oculorũ, officio destitutus fuit. Ei verò sancta virgo quadam nocte in somnis visa est oẽs ipsius neruos relaxâsse. Itaq; alta voce eo exclamante, excitati sunt omnes qui in domo erant, ad ciusque lectulum properantes, viderunt illum sanatis membris omnibus ceu exanimem iacére. Sed post horæ interuallum ad se reuersus, narrauit visionem, petijtque multa instantia à parentibus se deduci cum oblatione ad sepulcrum virginis. Mox ergò iumento imponitur, sed in ipso itinere, vt maior Dei virtus appareret, cùm per pontem cuiusdam fluminis transirent, iumentum cum puero in aquas décidit, & tota ferè hora ab omnium conspectu subductum fuit. Eo casu vltra modum afflicti parentes pueri, præ nimio dolore sanctam Adelheidem non solùm nullius apud Deum meriti, sed etiam crudelem & inhumanam appellabant: cùm eccè subitò vident iumentum cum puero illæsum ad litus peruenisse. Tum verò summa hilaritate perfusi, in ferijs sancti Gereonis, cùm ad preces nocturnas primo signo excitarentur sorores, Vilikam ingressi sunt, & quæ gesta essent, omnibus exposuerunt. Liberatus est præter hunc etiam quidam dæmoniacus, qui posteà quotannis censum illic obtulit. Sed nè longiores simus, nouerit Lector nullo non genere miraculorum, dempta mortuorum excitatione, eam ornatam esse à prępotente Deo, cui laus est & gloria per infinita secula seculorum, Amen.

Puer cõtractus ab ea sanatur.

Præclarum miraculũ.

MARTYRIVM SANCTORVM ET GLORIOSORVM CHRISTI MARTYRVM, FAVSTAE, EVELASII, & *Maximini, authore Simeone Metaphraste.*

FEBRVAR. 6. licèt Latina Martyrologia habeant 20. Septẽbris.

IN illis temporibus erat sancta martyr Christi Fausta in ciuitate Cyzico, imperãte Maximiano, diuitibus parentibus nata & fidelibus. Ab eis autem educata in Christi dogmatibus, relicta est orphana, cùm esset tredecim annos nata: & decęterò vacabat ieiunio & orationi, & meditationi diuinarum scripturarum. Quamobrem conuenienter voci Domini, non poterat abscondi ciuitas, sita supra montem, sed eius peruenit fama vsque ad aures Imperatoris Maximiani. statimque mittit primum sui palatij, nomine Euelasium, in ciuitatem Cyzicum, vt quæreret & inueniret Faustam, Christi sponsam, sic iubens: Si ei quidem persuasum fuerit, vt sacrificet, rectè habuerit: Sin minùs, proijce eam in fluentum.

Matt. 5.

Euelasius autem vadens Cyzicum, inuenit ipsam ætate quidem infantem: fide verò & prudẽtia valdè senem. Quamobrem cùm ipsa adducta fuisset ad tribunal, vis ei afferebatur, vt dijs, qui non sunt, sacrificaret. Sancta autem dixit ei: Ego ijs dijs non sacrifico, qui sunt surdi & cęci, & nullo sensu prędíti, cùm sint opera manuum hominum. Habeo enim patrem & sponsum Iesum Christum in cęlis, nec possum eum relinquere, nec per-

dam meam hęreditatem, quam habeo apud Dominum. Euelasius autem dicit ei: Sacrifica Fausta dijs, nè malè & acerbè moriaris. Respondit sancta: Nè putes me esse tanquàm vnam ex stultis mulieribus. Nam etsi sum parua ætate, attamen cor meum est magnum & perfectum apud Deum. Euelasius verò multa ira repletus, iubet tonderi eius caput ad ignominiam & ludibrium: & sic eam in ligno suspensam fortiter verberari. Sancta autem Fausta cùm valdè torqueretur, sustulit oculos suos in cęlum, & orauit Dominum: & postquàm ea satìs orâsset, extitit statìm fulgur è cęlo, adeò vt multi morerētur. Euelasius autem id videns, valdè timuit, & cùm sanctam Faustam vocâsset, dixit ei: Mulier, dic mihi quęnam sis. te enim adspexi facientem opera magica. Sancta verò dixit: Audi me Euelasi, & fac imaginē, quæ habeat meam figuram: & deindè affer omnia tormenta, & ipsa quoquè inscribantur in imagine. Quod cùm celerrimè factum esset, dicit sancta: Sit tibi notum, quòd quomodò hęc imago non sentit tormēta, ità nec meum corpus sentit tuas pœnas & supplicia. Anima enim mea est tota omninò stabilita in Domino. Decęterò fac citò in me id, quod velis. Tunc iussit eam, in loculo inclusam, clauis affigi & secari. Lictores autem cùm citò fecissent id, quod fuerat imperatum, erat sancta intra loculum, psallens & Dominum glorificās: & defessi ij, qui eam secabant, facti sunt tanquàm mortui. iuerunt autē ad Euelasium, & ei dixerunt: Rogamus te domine. Mulierem, quam dedisti nobis, ab hora prima vsq; ad horam sextam secantes, nihil potuimus efficere. mutauit enim sex serras, & neque potuerunt eam omninò tangere. Quinetiam ignem loculo admouimus: illa verò psallebat, dicens: Et si per ignem transiēro, flamma non me comburet.

S. Fausta dirè verberat.

Non sensit pœnas.

Clauis affigitur & secatur.

Esa. 43.

Hęc cùm audijsset Euelasius, non parùm fuit animo anxius, & dicit sanctæ Faustæ: O mulier, me stupore affecisti, faciēs opera mirabilia. Sum octoginta annos natus, & nunquàm vidi talia. Decęterò adiuro te per Deum, cui credis, dic mihi omnem veritatem. Respondit sancta Fausta, & dixit ei: Rogo te domine mi, mentem diligenter adhibe. Id enim, quod dicitur, est virtus diuina, sicut tu quoquè adspexisti, & citò tibi persuadebo, vt sis socius meæ religionis. Ille autem dixit: Dic liberè veritatem. ego verò attentè audiam. Sancta dicit: Deus est immortalis & æternus, & opera eius sunt vera, & iudicium eius est sanctum & iustum. Quamobrem propter eos, qui iustè & rectè vitam egērunt, & pulchrum certamen consummârunt, & diabolum pudore affecerunt, & idola, quæ à vobis dij dicuntur, tanquàm malos dęmones fugârunt, & mundi mala & improba opera vicerunt, & terrena quidem recusârunt, cęlestia autem desiderârunt, & virginitatem custodiêrunt, & eius pręcepta citra vllam cōseruârunt reprehensionem: nam ipsi quoquè sciuerunt non esse alium Deum pręter eum: descēdit in terram, & habitauit in sancta & munda virgine, quomodò scit ipse solus. Cùm is itaque esset natus & educatus, vt in pauca conferam ea, quæ consequuntur, venit sua sponte ad crucem, & carne passus est, vt nos seruaret. Deindè sepultus est, & resurrexit tertio die, & in gloria assumptus est in cęlos. Qui rursùs est venturus in consummatione seculorum, iudicaturus viuos & mortuos, & redditurus vnicuique secundùm opera sua. Quamobrem nos quoquè eius exemplar sequentes, nos damus ad flagella & tormēta propter regnū cęlorum, nè æternum condemnemur. Nam hìc quidem morimur, illic autem semper viuimus.

S. Fausta pclarè instituit Euelasium.

Rom. 2.

Euelasius respiscit.

Euelasius autem cùm hęc audiuisset, & Dei virtutem cognouisset esse magnam & insuperabilem, compunctus à sancto spiritu, cœpit cogitare & conuerti ad bonum: & decęterò iussit relaxari sanctam. Tunc currens vnus ex seruis Euelasij, renunciauit Imperatori Maximiano, dicens: Domine mi Imperator, tuam charitatem perdidit Euelasius, & est futurus Christianus. Festina ergò ad eum eripiendum, priusquàm perfectè conuertatur. Imperator autem valdè motus animo, cùm maxima celeritate vocâsset Maximinum suum Prefectum, qui erat sęuissimus & inhumanissimus, & ei iussisset, & eum per deos adiurâsset, Cyzicum misit ad Euelasium. Qui cùm magna ira motus eum accessisset, rogauit beatum Euelasium, dicens: Dic mihi scelestum caput, quemadmodùm ausus es relinquere maximos deos, & eos despicere, credens stultis Christianis & eis accedens? Dixit Euelasius: Per meum caput, si tu quoquè Faustam audiueris, citò agnosces Deum viuum, & eris beatus. Præfectus verò Maximinus valdè ira commotus, iussit eum suspensum in ligno, fortiter verberari. Dum diù autem verberaretur, ad Dominum clamabat, dicens: Domine Deus omnipotens, qui opem tulisti ancillæ tuæ Faustę in omnibus, quę ei acciderūt, afflictionibus, & meis oculis ostēdisti tua mirabilia,

Euelasius atrociter verberatur.

me

me quoquè humilem libera ab hoc sæuissimo & immanissimo Præfecto: Quoniam te desideraui Domine, propter multa & magna tua mirabilia. Quæ postquàm ipse esset precatus, rursùs iussit Præfectus lampades ignis eius admoueri lateribus. Quod cùm factum esset maxima celeritate, beatus Euelasius rogauit sanctam Faustam, vt pro ipso oraret. Sancta autem his auditis, valdè miserata, cœpit pro eo orare, & sic dicere: Domine Deus meus, dona mihi gratiam tuam, & accipe Euelasium in aulam tuorum gregum, & refer eum in numerum tuorum iustorum: Quoniam es benedictus in secula, Amen.

Lampades eius lateribus admouentur.

Tunc Præfectus iussit sanctam quoquè Faustam sisti pro tribunali, vt quæ persuasisset Euelasium fieri Christianum. Cùm autem veniisset sancta, dicit ei Præfectus Maximinus: Sceleſtum caput, quomodò ausa es venerandum sacerdotem Euelasium à dijs maximis auellere, & ipsum ad Deum tuum adducere? Sancta dicit Fausta: Spero in bono & benigno Deo meo, qui vocauit Euelasium, vt fieret filius veritatis, fore, vt te quoquè vocet ad eius adorationem. Dixit Præfectus: Fausta, nè putes me esse stultum, vt est is, qui fuit persuasus. & statìm iussit eam ligari, & clauos eius talîs infigi. Cùm hęc autem facta essent maxima celeritate, sancta ne omninò quidem sensit tormenta. Videns verò Prefectus hunc cruciatum eam non attingere, vocata cohorte, dixit: Si quis hoc difficilius & maius inuenerit suppliciũ, id ei valdè proderit. Tunc respondens vnus ex eis, nomine Claudius, dixit Præfecto: Domine mi, si tua celsitudo iubet eam citò mori, obijciatur bestijs. Præfectus autem iussit hoc fieri. & cùm ducta fuisset nuda in stadium, in eam emiserunt leænam. Leæna verò accurrens, eam adorauit: & post hæc plurimæ in eam emissæ bestiæ, currentes ad eius pedes se proiecêre. Tunc cùm rursùs vidisset Præfectus alienum miraculum, & quod erat præter omnem opinionem, iussit eam vinctam pedibus trahi per terram. Cùm autem nuda traheretur beata Fausta, clamauit ad Dominum, sic dicens: Domine Iesu Chriſte, tege tuum figmentum. & statìm nubes descendit de cælo, & texit eam.

Fausta rursùs crucia. tur, sed non sentit.

Feræ nihil eam lædũt.

Post hæc autem rursùs vir alius, nomine Eusebius, dixit Præfecto: Si tua iubet celsitudo, da mihi in eam potestatem. Dixit verò Prefectus: Accipe eam. Cùm in eam autem accepisset potestatem Eusebius, adduxit fabrum ferrarium: & cùm ipse fecisset clauos ferreos, eius caput clauîs confixit, frontemq; & oculos, & pectus, & tibias, perindè ac crepidam. Et cùm hęc omnia facta essent, Deum apud se orabat, dicens: Domine Iesu Christe, ago tibi gratias, quòd tu sis cognitor cordium, gloriatio & corona iustorum: me quoquè humilem & indignam tuam famulam dignare inueniri in stadio tranquilli ad te portûs, & Maximinum Præfectum fac confirmari in tuo timore, & adduc eum in fide & charitate eorum, qui te confitentur solum verum Deum, vt sciant omnes te esse solum Deum, & te decere gloriam in secula seculorum, Amen. Cùm vidisset autem Eusebus se nihil proficere, victum à tenera virgine, iussit afferri sartaginem, & in eam inijci picem & resinam & sulphur, & in sartaginem inijci sanctam Faustam simul cum sancto Euelasio, vehementissimo igne subtùs accenso. Cùm hoc autem factũ esset, & sancti martyres, stantes in sartagine, psallerent, ignis fuit extinctus, & refrixit sartago. Tunc cùm Præfectus Maximinus vidisset sanctorum fidem & tolerantiam, dixit: Deus ęterne, qui fecisti Euelasium connumerari cum sancta ancilla tua Fausta, me quoquè suscipe humilem & peccatorem, & me cum duobus connumera, vt ego quoquè vilis & minimus impleam sanctam Trinitatem. Certè Domine Deus virtutum, ostende tuam clementiam in me quoquè indignum tuum famulum, & fac citò per tuas miserationes in me misericordiam, vt super omnes magìs glorificeris.

Caput eius & corpus clauîs configitur.

Maximinus credit in Dominum Iesum.

Hæc cùm dixisset, cæli fuerunt aperti, & visus est filius Dei, & vniuersus exercitus angelorum & archangelorum, & iusti omnes resplendentes sicut lux. Videns autem Maximinus hæc maxima & terribilia mysteria, magna voce clamauit ad Deum, dicens: Domine, suscipe me sicut seruum tuum Euelasium, & nè memineris iniquitatum mearum, neq; recorderis scelerum meî peccatoris & indigni serui tui: sed me suscipe, sicut latronem. Statimque currens, venit prope sartaginem, vbì erat sancta Fausta & sanctus Euelasius: & cùm extendisset oculos suos in cælum, & se signâsset signo crucis per totum corpus, dixit: In nomine patris & filij & spiritûs sancti, & ego vobiscum sum. Cùm verò exuisset suas vestes, & rursùs fecisset id, quod est in Christo, signaculum, se iecit in sartaginem. Tunc beata & sancta Fausta magno gaudio & lætitia repleta, propterea quòd

Luc. 23.

Nota, & se signâsset signo Crucis per totum corpus.

quòd ipsam Deus exaudiërat, & crediderat Maximinus Præfectus, dixit: Gloria tibi Christe Deus, qui non vis perire aliquem, sed omnes esse saluos, & ad agnitionē venire veritatis. Eccè enim sum in medio duorum, tanquàm vitis fructum ferens, & triplex funiculus non disrumpetur, quoniam dixit Dominus Deus noster: Vbicunquè fuerint duo aut tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum. Ea hæc dicente, extitit vox è cælo, dicens: Venite ad me, qui laboratis & onerati estis propter nomen meum, & ego reficiam vos in regno cælorum.

Eccles 4. Matth. 18. Matth. 11.

Cùm hæc ergò audijssent, & magno gaudio repleti essent, & Dominum laudâssent, & ei egissent gratias, venerandas suas & sanctas Deo tradiderunt animas in pace, mensis Februarij 6. Quorum intercessionibus & precibus, & nos & omnes, per fidem in tè & confessionem, peccatorum remissionem dignare nos consequi: Quoniam es benedictus nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

MARTYRIVM S. DOROTHEAE VIRGINIS,

EX QVODAM EGREGIO MS. CODICE DESCRIPTVM: *cui etiam antiquissima Martyrologia pulchrè consentiunt. Stylum hincinde modicè emendauimus.*

6. FEBRVAR.

IN prouincia Cappadociæ apud Cæsaream ciuitatem fuit quædam puella, nomine Dorothea. Hæc quotidiè in castitate & sobrietate & puritate Deo sedulum exhibebat officium, & cum humilitate & mansuetudine ieiunijs & orationibus insistebat. Erat autem sanè prudentissima, ità vt vix eam pauci imitari possent viri. Omnes autem, qui eam nôsse poterant, magnificabant nomen Domini nostri Iesu Christi, qui talem haberet famulam, cuius & adspectus erat gratus, & vita & sapientia incomparabilis, & immaculata virginitas. Cùm esset ergò adeò in charitate Christi perfecta, vt ad eius thalamum perueniret, duplicauit certaminis sui palmam, & vnam virginitatis coronā tenens, alteram martyrij, cum gaudio peruenit ad Christum. Quo autem ordine passa sit, gestorum euidens pagina edocuit. Cùm fama sanctitatis eius per aures hominum volitaret, peruenit etiam ad præsidis persecutoris auditum. Qui ingressus ciuitatem memoratam, id est, Cæsaream celeberrimam Christianorum, præcepit Dorotheam Dei famulam coarctari. Cumque fuisset illi sedenti pro tribunalibus oblata, inclinato capite orans Deum suum, stetit ante præsidem. Interrogauit autem eam præses, nomine Sapritius, dicens: Dic, quæ vocaris? At illa respondit: Dorothea nomen est mihi. Sapritius dixit: Ideò exhiberi te voluï, vt dijs immortalibus sacrifices secundùm imperium principum Augustorumque nostrorum. Dorothea dixit: Deus, qui est in cælo Augustus, imperauit mihi, vt ipsi soli seruiam. Sic deniquè scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis, & ipsi soli seruies. Et iterùm: Dij, qui non fecerunt cælum & terram, à terra pereant. Videndum ergò est, cui Imperatori obtemperare debeamus: terreno, an cælesti: Deo, an homini. Qui sunt enim Imperatores, nisi homines mortales, sicut fuerunt & isti dij, quorum imagines adoratis? Sapritius dixit: Si vis euadere & reuerti sana & immaculata & illæsa, pone animum tuum, & sacrifica dijs! Sin aliâs, legibus acta amaris, dabis timoris exemplum. Dorothea dixit: Omnibus dabo timoris Dei exemplum, vt hi, qui timent Deum, homines rabidos non timeant. Hoc enim faciunt, quod canes rabidi. Laniant homines innocentes, & quia ratio in illis nulla est, insaniūt, desæuiunt, irascuntur, latrant, & suis morsibus vulnerant transeuntes.

S. Dorothea, virgo & martyr.

Sistitur præsidi.

Deut. 6. 10. Matt. 4. Ierem. 10.

Sapritius dixit: Tu, quātùm video, perseuerare decreuisti in hac ineptissima professione, & vis cum cæteris mori. Audi me, & sacrifica, vt eculei pœnas euadas. Dorothea dixit: Eculei tui pœnæ, temporales sunt: gehennæ autem tormenta, æterna. Vt autem æternam pœnam euadere mihi liceat, temporales timere non debeo. Memor sum dixisse Dominum meum: Nolite, inquit, timere eos, qui corpus occidunt, animam autem

Matth. 10.

tem occídere non possunt? sed potiùs eum timete, qui potest & corpus & animam perdere in gehennam. Sapritius dixit; Ergò timere debes deos, nè irati, & animam tuam & corpus tuum perdant, si non eis sacrificaueris. Dorothea dixit; Iam dixi tibi Sapriti, quia nullo modo poteris persuadere, vt sacrificem dæmonijs, qui habitauerunt in his hominibus vanis: qui sic vixerunt, vt turpe sit etiam dicere: qui sic mortui sunt, vt bruta animantia: qui cùm viuerent, non cognouerunt eum, qui fecit cælum & terram, & omnia quæ in eis sunt. Horum enim animæ in igne ardent, quorum per varia metalla adoratis effigies: & necesse erit, vt cum eis etiam illi in ignem æternum mittantur, quicunq; relicto creatore suo, horum voluërunt esse cultores. Falsos deos perstringit.

Cumque hoc audisset Sapritius, vehementer iratus est: & conuersus ad tortores, dixit; Sistite eam in catasta, vt videns se constitutam in pœnis, vel sic consentiat dijs se exhibere cultricem. Dei verò famula cùm se vidisset erectam in catasta, constanter intrepida & non interrogata, ait ad iudicem; Quid me tricas? Fac, quod facturus es, vt possim eum videre, pro cuius amore te non timeo, & torqueri non formido. Sapritius dixit; Et quis est, quem desideras? Dorothea dixit; Christus, filius Dei. Sapritius dixit; Et vbi est Christus? Dorothea dixit; Quantùm ad omnipotentiam eius attinet, vbiquè est: quantùm ad humanam capacitatem, quia sensus humanæ fragilitatis vanum quidem putat, quod non in loco aliquo esse didicerit: confitemur filium Dei ascendisse in cælum, & sedere ad dexteram patris sui Dei omnipotentis: qui vnitatem deitatis obtinens cum patre suo & cum spiritu sancto, inuitat nos ad paradisum deliciarum suarum: vbi nemora omni tempore pomis ornantur, omni tempore lilia albescunt, rosæ florescunt, campi vernant, montes virent, colles ornantur, fontes dulcescunt, & sanctorum animæ in Christo iucundantur. Hęc tu si credideris Sapriti, liberaberis, & paradisum ingredieris deliciarum Dei. Sapritius dixit; Oportet te relinquere vanitatem, & sacrificare dijs, & accipere virum, & lætari in vita tua: nè sic intereas, quemadmodùm similes tui propter stultitiam suam. Dorothea dixit; Nec sacrificabo dæmonijs, quia Christiana sum: nec virum accipiam, quia Christi sponsa sum. Et hæc est fides mea, quòd me introducet in paradisum suum, & ad suum thalamum me faciet peruenire. Constantia eius in pœnis. Respuit nuptias.

Tunc Sapritius iussit eam duci ad duas sorores Christen & Calisten, quæ nuper apostatauerant, & commendauit eam illis Sapritius, dicens; Sicut vos, relicta vanitate & superstitione Christiana, dijs sacrificâstis inuictis, & muneribus affectæ estis, ità etiam maiora potioraq; accipietis, si hanc potueritis ab hac stultitia reuocare. Cumq; suscepissent eam in domum suam, & dicerent ei, Consenti iudici, & libera te de periculo pœnarum, sicut & nos fecimus: Satius est, lumen istud non amittere per tormenta, nè ante tempus pereas: respondens Dorothea, dixit eis; O si audiatis consilium meum, & vos idolis sacrificâsse pœniteat. Bonus est enim Deus & copiosus in misericordia erga eos, qui conuertuntur ad eum toto corde suo. Dicunt ei Christe & Caliste; Iam semel periuimus à Christo: quomodò potest fieri, vt reuerti possimus? Dorothea dixit; Peius est desperare de Domini misericordia, quàm vanis idolis immolare. Nolite ergò desperare de bono medico & peritissimo: quia potest curare vulnera vestra. Nullum est tam immane vulnus, quod curare illum non deceat. Nam ideò Saluator dicitur, quia salutem reddit: ideò redemptor, quia redimit: ideò liberator, quia liberare non cessat. Vos tantùm ex animo ad pœnitentiam conuertimini, & sine dubio ad indulgentiam peruenietis. Tunc miserunt se ad pedes eius, flentes ac deprecantes, vt oraret pro eis, pœnitentiam suam vt possent per ipsam offerre Deo, & ab illo veniam promereri. At illa cum lachrymis orans Dominum, Deus, inquit, qui dixisti, Nolo mortem peccatoris, sed volo vt conuertatur & viuat: Domine Iesu Christe, qui dixisti super peccatore vno pœnitentiam agente plus gaudij haberi in cælis ab angelis, quàm super nonagintanouem iustis, qui non peccauerunt: ostende pietatem tuam erga has, quas diabolus tibi conatus est auferre. Reuoca oues tuas ad gregem tuum, vt exemplo earum redeant ad te, qui recesserunt à te. Respiscũt, quæ à Christo defecerant. Ezech. 18. Luc. 15.

Cumq; hęc & his similia diceret, eccè præses mittit ad eas nuncium, iubens eas cum Dorothea venire ad se. Quas cùm tulisset in partem, cœpit ab eis inquirere, num Dorotheæ animum permouissent. At illæ vno ore responderunt; Errauimus, & satìs iniquè egimus, dum timentes pœnas & dolores momentaneos, sacrificauimus idolis vanis: & ideò rogauimus eam, & dedit nobis pœnitentiam, vt possimus ad Christi indulgentiam peruc-

peruenire. Tunc Sapritius scidit vestimenta sua, & cum furore nimio iussit, vt dorsis inter se colligatæ, mitterentur in cupam, si sacrificare nollent. At illæ clamauerunt, dicentes; Domine Iesu Christe, accipe pœnitentiam nostram, & da veniam nobis. In his verbis & in hac confessione durantes, in cupam missæ sunt, & incensæ in conspectu sanctæ Dorotheę. Gaudebat autem Dorothea illis animam reddentibus, & clamans dicebat: Antecedite me, securæ de indulgentia criminis vestri: & scitote quia palmam martyrij, quam perdideratis, sine dubio adepturæ estis, occurretque in complexum vestrî pater, qui in filio perdito & recuperato lætatur. Tunc Sapritius iussit sanctã Dorotheam iterùm in catasta leuari. Cumq; leuata esset, tanto gaudio perfusa est, vt probaretur verè ad desideratum peruenisse suæ deuotionis effectum. Dicit ei Sapritius; Quid est, quòd vultus tuus tam ingentia mentitur gaudia, & in supplicijs posita, exultare te fingis? Dorothea dixit; Nũquàm in omni vita mea sic lætata sum, sicut hodiè. Primò omnium propter has animas: quas diabolus per te quidem à Deo abstraxerat, per me verò recepit Christus, hodiè in cælis epulæ sunt, de ijsque gaudent angeli, lætantur archangeli, simul omnes apostoli, martyres & prophetæ exultant. Festina ergò Sapriti, & fac quod facturus es, vt possim ad hæc festa gaudia sanctorum occurrere, & simul cũ illis lętari in cælis, cum quibus fleui in terris. Tunc Sapritius iussit lampades ad eius latera applicari. At verò Dorothea magìs ac magìs faciẽ suam iudici hilarem exhibens, eiq; insultans dixit; Miser, ad nihilum redactus es cum idolis tuis. Iterùm ergò depositam de catasta, iubet diù in faciem palmis cædi, dicens; Cædatur facies, quæ mihi insultat. Cumq; diù multumque cæsa, iterùm gauderet, & cædentes eam fatigati deficerent, hoc ordine Sapritius dictauit sententiam; Dorotheam superbissimam puellam, quę sacrificare noluit dijs immortalibus, vt viueret, sed voluit absolutè mori proprer nescio quem hominẽ, qui dicitur Christus, iussimus gladio percuti. Ad hæc Dorothea exclamabat, dicens; Gratias tibi ago amator animarum, qui me ad paradisum tuũ vocâsti, & ad thalamum tuum inuitâsti: & cùm egrederetur prętorium iudicis, dicit ad eam irridiculè quidam aduocatus, nomine Theophilus; Eià tu sponsa Christi, mitte mihi de paradiso sponsi tui mála aut rosas. Et Dorothea respondit; Planè, ità faciam. Cùm venisset igitur ad ictum percussoris, rogauit carnificem, vt permitteretur breuiter precari: absolutaque oratione, eccè puer ante eam apparuit, ferens in orario tria mála optima, & tres rosas. Cui illa ait; Obsecro te, vt feras ea Theophilo, & dicas ei; Eccè quod à me petijsti, vt tibi de sponsi mei paradiso transmitterem. Ipsa autem percussa gladio, cum triumpho martyrij perrexit ad Christum: cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Mittuntur in cupam.

Luc. 15.

S. Dorothea in eculeo leuatur.

Lampadibꝰ eius latera inflamman tur.

Eius facies cæditur.

Capite punitur.

Igitur Theophilus, aduocatus præsidis, irridens promissionem sanctæ Dorotheæ, suis sodalibus ità ait; Hodiè cùm à percussore duceretur Dorothea, quæ se sponsam Christi dicebat, & ad eius paradisum proficisci gloriabatur, ego dixi illi eũti; O tu sponsa Christi, vbì peruenieris ad paradisum sponsi tui, mitte mihi rosas indè aut mála. Planè, inquit illa, sic faciam. Cùm autem hæc narraret, irridens sanctæ virginis promissionem, eccè puer ante eum cum orario, in quo ferens tria mála magnifica & tres rosas elegantissimas, dixit ei; Eccè sicut petenti promisit virgo sacratissima Dorothea, transmisit hæc tibi de paradiso sponsi sui. Tunc Theophilus accipiens, exclamauit voce magna, dicens; Verè Deus, Christus est, & non est vlla simulatio in eo. Dicunt ei collegæ sui; Insanis Theophile, an iocaris? Dicit illis Theophilus; Nec insaniam patior, nec iocantis animum gero: sed est in me rationabilis fides, vt credam verum Deum esse Iesum Christum. Dicunt ei; Quæ ratio te repentè in istam vociferationem impulit? At ille, Dicite mihi, inquit, quis mensis nunc agitur? Dicunt ei; Februarius. Tum ille; Cùm totam Cappadociam, inquit, glaciale frigus obtineat, & nulla penitùs virgulta vel foliorum suorum tegmine vestiantur, vndè istas rosas aut mála mirifica cum suis frondibus adesse putatis? Dicunt illi; Nos quidem eiusmodi nec suis temporibus vidimus. At Theophilus; En ego, quem videtis, ait, irridiculè allocutus sum euntem Dorotheam ad excipiendũ ictum percussoris, quòd fatuam existimarem, quæ diceret Christum sponsum suum, seque peruenturam ad paradisum eius: insultansq; tanquàm deliranti dixi; Vbì veneris ad paradisum sponsi tui, mitte mihi ex illo rosas & mála. At illa ait; Profectò sic faciam. Et eccè posteaquàm pro nomine Christi cæsa est, venit ad me infantulus pulcher, perbreuis, quatuor plùs minùs annorum, quem ego putabam verba formare non posse præ ipsa infantia. Is verò pulsauit latus meum, & cùm respexissem, tulit me

Theophilꝰ credit in Christum, subitò mutatus dextera excelsi.

lit me, in partem, cœpitq; mecum ità perfectè loqui, vt me eius comparatione planè rusticum putarem: & proferens mihi orarium ifthuc cum his mális & rosis, dixit mihi; Virgo sacratissima Dorotheæ, sicut te petente promisit, hęc tibi mittit munera de horto sponsi sui. Cùm accepissem autem & clamarem, ille infans nusquàm comparuit: quem ego non dubito fuisse angelum Dei. Et hæc dicens, exclamabat; Beati qui credunt in Christum, & qui patiuntur pro nomine eius. Ipse est enim verus Deus, & quisquis illi fidem accommodat suam, is verè sapiens est.

Cumq; hæc & id genus alia diceret, ingressi sunt quidam ad præsidem, & dixerunt ei; Scholasticus tuus Theophilus, qui hucusquè postulabat contra Christianos, & persequebatur eos vsq; ad mortem: is pro foribus vociferatur, laudans & benedicens nomen nescio cuius Iesu Christi, & multi credunt sermonibus eius. At præses iussit eum introduci ad se. Cui intromisso ait; Quid est, quod foris loquebaris? Theophilus ait; Laudabam Christum feliciter, quem hactenùs infeliciter negaui. Dicit ei præses; Miror te hominem prudentem hoc nomen vel nominare voluisse, quod vsque in præsens quicunq; nominauit, eum persecutus es. Dicit ei Theophilus; In hoc appáret verum esse Deum, quòd me conuertit ab errore ad veritatem, & fecit me cognoscere, quia ipse est verus Deus. Dicit ei præses; Omnes accepto gustu sapientiæ, crescunt in ea, vt ex sapientibus sapientiores fiant: tu ex sapiente insipiens repentè effectus es, dum Deum dicis, quem à Iudæis crucifixum, ab ipsis Christianis audisti. Dicit ei Theophilus; Equidem crucifixum eum audiui, & errorem passus, putaui Deum non esse, & blasphemaui quotidiè nomen eius: nunc autem ductus pœnitentia præteritorum criminum & blasphemiarum mearum, illum ipsum Deum esse confiteor. Dicit ei præses; Et vbi aut quando factus es Christianus, qui hucusq; sacrificâsti? Dicit ei Theophilus; Ea hora, qua Christum confessus credidi, sensi me Christianum effectum. Et ideò, sicut toto pectore Christo immortali Dei filio credo, sic prædico nomen eius verum, nomen sanctum, nomen immaculatum, nomen in quo nulla simulatio, nulla impostura est, quæ in idolis regnat. Dicit ei præses; Ergò impostura in dijs nostris regnat? Dicit ei Theophilus; Ergò non regnat impostura in omnibus his simulacris, quæ artifex dolauit in ligno, conflauit ex ære, limauit in ferro, constabiliuit plumbo? quæ noctuæ custodiunt, quę araneę intexunt, quorum concaua muribus & soricibus plena sunt? Mentior, si isthęc probari non possunt. Sed quia non mentior, iustũ est vt veritati subscribens, à falsitate animum reuoces. Decet enim, vt qui alios iudicas mentientes, teipsum à mendacio auferas, & ad eam, quæ est in Christo, te transferas veritatem. Præses dixit; Ergò dij non sunt viui? Theophilus dixit; Interìm effigies videmus sine sensu: Dei autem sensus est inuisibilis. Isti custodiuntur, ille custodit. Si ità non est, conuinci debeo ratione. Si autem potestate agitur, constat te ratione superatum.

Confessio Theophili coram præside.

Irridet dæmonum simulacra.

Præses dixit; Ego video, infelix Theophile, mala morte interire te velle. Theophilus contrà: Ego verò bonam, inquit, vitam inuenire desidero. Præses dixit; Scias, quia si in hac stultitia perseuerare voluëris, primùm tibi adhibeo diuersa supplicia, & ità demùm crudeliter te interfici iubebo. Theophilus dixit; Hoc ego & appetere iam cœpi. Dicit ei præses; Consulere te oportet tibi & tuis ac domui tuæ, & patrimonio filijsque & affinibus tuis, & non ità præcipitem te tradere in mortem publicam, in quam stulti & scelesti temerè incurrunt. Theophilus dixit; Summa sapientia hęc est, vt philosophiam declarem erga omnes affectus meos, & cruciatus tuos nihil penitùs timeam. Nec hoc irrationabili consideratione decreuisse me approbo, dum cunctis rebus temporarijs æterna præfero, & labentibus antepono æterna. Præses dixit; Magìs tormenta eligis, quàm requiem? & mortem vita habes potiorem. Theophilus dixit; Ego & tormenta timeo, & mortem horresco: sed illa tormenta timeo, quæ finem non habent: & illam mortem reformido, quę æternas tenebras patitur. Has autem pœnas temporarias tu potes inferre, quæ breui tempore finem accipiunt: tormenta verò, quæ idolorum cultoribus irrogantur, acriùs subindè sæuiunt, & finem nullum inueniunt. Præses dixit; Appendatur in eculeo vir disertus Theophilus, vt verba vana verberibus acrioribus cedant. At vbi in eculeo suspensus est, dixit; Eccè modò factus sum Christianus, quia in cruce suspensus sum. Eculeus enim crucis quandam similitudinem gerit. Gratias tibi ago Christe, quia in signo tuo leuari me permisisti. Dicit ei præses; Infelix, parce carnibus tuis. Et Theophilus: Infelix, ait, parce animæ tuæ. Ego enim carnibus meis tempo-

Inuictus Theophili animus.

Suspēditur in eculeo.

Laceratur vngulis, & vritur flammis.

temporaliter non parco, vt animæ æternùm parcatur. Tunc furore percitus præses, vngulis latera eius attrectari præcepit, & lampadibus ardentibus exuri. At verò Theophilus nihil aliud inter tormenta clamabat, nisi hoc tantùm: Christe fili Dei, te confiteor: adiunge me numero seruorum tuorum. Erat interìm intrepidus in vultu, & constans in verbis, ità vt minimè torqueri videretur. Cumque tortores inferendis tormentis deficerent, hanc præses impius dictauit sententiam; Theophilum, qui nunc vsq; dijs immortalibus sacrificauit, & cultor illorum fuit? nunc verò præuaricator inuentus est, ità vt ijs posthabitis sectæ se tradiderit Christianorum, iussimus capite plecti. Theophilus dixit; Gratias tibi ago Christe. Et gaudens, ibat ad coronam supernæ vocationis, qui ad vndecimam horam cõductus, æquam cum illis portionem accepit, qui à prima hora vsque ad vndecimam operati sunt, per gratiam eius, qui glorificat sanctos suos. Cui est honor, &c.

Capite plectitur.

Matth. 20.

VITA S. VEDASTI EPISCOPI ATREBATEN. AVTHORE ALBINO FLACCO ALCVINO, *vt habent vetusti MS. codices.*

PRAEFATIO.

DVLCISSIMO dilectionis filio Radoni Abbati, humilis leuita Albinus salutem. Dilectionis vestræ venerabile præceptũ secutus, vitam sancti Vedasti patris vestri & intercessoris nostri emendare studui: non quòd aliquid illius excellentissimis meritis dignum valuissem, sed quòd nihil tuæ reuerentiæ iussis denegare ratum putaui. Idcircò ad te maximè pertinet harum laus vel vituperatio literarũ. Vtinàm tibi & fratribus, qualescunque sint, placeant: deprecor autem, vt meum laborem orationum vestrarũ solatio remunerare dignemini, & vnus merear esse vestrûm in charitatis cõmunione: illius semper memores mãdati, qui dixit: Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicèm. In hoc enim mandato omnium salus consistit. Hoc cunctis perneccessarium esse constat, & maximè ijs, qui gregem Christi regendum accipiunt. Quapropter tu charissime gregem, quem accepisti regendum, fraterno amore diligenter erudire studeto, & sanctis admonitionibus eũ per pascua vitæ deducere satage. Habes in omni opere bono Christum adiutorem, sanctum quoquè Vedastum intercessorem. Sicut magno labore domum Dei optimè habes ornatam, & largissimis donis decoratam: ità tibi subiectos bonis moribus ornari contende, & eos in diuina laude fac consistere, & quod angeli semper agunt in cælis, hoc fratres iugiter faciant in ecclesijs. Tuum est præcipere, illorum obedire. Tuum est præire, illorum subsequi. Omnium itaque in seruitio Dei vna debet esse voluntas, vt vna fiat in regno Dei remuneratio. Nullus horis canonicis se diuinis subtrahat laudibus, nè propter aliquam negligentiam, cuiuslibet locus in conspectu Dei vacuus inueniatur: & verba Dei in ecclesijs intimo cordis affectu proferantur, & cum magna reuerẽtia Dei omnipotentis officia celebrentur. Omnes vtiquè obedientiam in seculi necessitatibus fideliter & strenuè peragunt.

Ioan. 15.

Sancti, sunt intercessores nostri.

Fiat equidẽ inter omnes concordissima pax & sanctissima charitas. Seniores bonis exemplis & sedula admonitione erudiant iuniores, illosque diligant vt filios: & illi, quasi patres, eos honorificent, illorum cum omni alacritate obediant præceptis. Tua verò, venerande fili, conuersatio omnibus sit exemplum salutis. Caue, vt nec minimus quis in tua scandalizetur vita, sed ædificetur & roboretur in via veritatis: quia tibi ex illorum salute merces iudicabitur æterna. Cani capilli, extremũ denunciant properare diem. Quapropter paratus esto omni hora in occursum Domini Dei tui. Dilectio fraterna, & eleemosynæ miserorum, & vitæ castitas præparent tibi gradus in cælum. Diligenter elabora tibi æternos dies felices. Honor secularis, quem habes, spiritualem tibi abundet in gloriam. Festiuis diebus veniente ad ecclesiam populo, fac eis prædicari verbum Dei, & quocunquè vadis, clerici seruitium Dei pleniter peragant: tecum eant sobrietate ornati, non ebrietati assueti, quorum honestas vitæ, alijs sit doctrina salutis. Curamque vbiquè habeas maximè pauperum, viduarum, orphanorum, vt audias in die tremen-

Officia seniorum.

Iuniorum.

Præfecti.

tremendo à Domino Christo cum alijs eleemosynam facientibus: Quandiù vni ex his minimis feciſtis, mihi feciſtis. Eſto miſeris vt pater, & cauſam ad te clamantium diligenter diſcute, & parce in te peccantibus, vt Deus tuis parcat peccatis. Eſto iuſtus in iudicijs, & miſericors in debitis: Magiſter virtutum, moribus honeſtus, verbis iucundus, vita laudabilis, in omni opere Dei deuotus. Fratres quoquè hortare, vt ſanctas diligentiſſimè legant ſcripturas. Non confidant in linguæ notitia, ſed in veritatis intelligentia, vt poſſint contradicentibus veritati reſiſtere. Sunt tempora periculoſa, vt Apoſtoli prædixerunt, quia multi pſeudodoctores ſurgent, nouas introducentes ſectas, qui catholicæ fidei puritatem impijs aſſertionibus maculare nitentur. Ideò neceſsè eſt eccleſiam plurimos habere defenſores, qui non ſolùm vitæ ſanctitate, ſed etiam doctrina veritatis caſtra Dei viriliter defendere valeant. Has verò piæ admonitionis literulas non quaſi neſcienti direxi, ſed vt veræ charitatis in meo pectore fidem oſtenderem. Quid facit amicus, ſi ſeipſum verbis non oſtendit? Si diuites pauperum munuſcula non ſpernunt, cur & veſtræ ſapientiæ flumina, noſtræ riuulos intelligentiæ reſpuere debent? Nam & maiores amnes riuulis augentur influentibus, & ipſe Dominus viduæ laudauit duo minuta, quæ ex inopia ſuæ paupertatis larga manu Deo, quod habuit, obtulit. Et ego quanuis ſcientia inops, tamen fideli amore veſtræ hæc munuſcula direxi pietati, obſecrans vt tam humili fraternitatis ea intuitu reſpicere digneris, quàm nos pia deuotionis charitate illa vobis dirigere ſtuduimus. Omnipotens Deus te tuosq; fratres in omni bono proficere faciat, & ad beatitudinem æternæ gloriæ peruenire concedat.

Matth. 25.

Studiū ſcri-pturarum.

2. Tim. 3. 2. Pet. 3.

Luc. 21.

HISTORIA.

POSTQVAM Deus & Dominus noſter Ieſus Chriſtus 6. FEBRVAR. ouem quærere perditam de cælis in hunc mundum per virginalem venerat vterum, & tota ſuæ diſpenſationis & noſtræ ſalutis peracta plenitudine, cum triumpho gloriæ ad ſedem paternæ maieſtatis reuerſus, vt tetricas ignorantiæ tenebras toto depelleret orbe, multa ſanctorum lumina doctorum, euangelicæ prædicationis luce fulgentia, toto diuiſerat mundo: vt ſicut cælum fulgentibus ornatur ſtellis, quæ tamen omnes ab vno illuſtrantur ſole: ſic & lata terrarum ſpatia ſanctis ſplendeſcerent doctoribus, qui tamen ab æterno ſole illuminati, diuina præeunte gratia, cæcas ignorantiæ tenebras veræ fidei fulgore & glorioſo Chriſti nomine illuſtrarent, & eis miniſtrantibus, longa ab initio ſeculi eſuries, æternæ vitæ epulis ſatiaretur. De quorum numero ſanctus Dei ſacerdos Vedaſtus & prædicator egregius, temporibus fortiſſimi regis tunc temporis Francorū Clodouei, in has diuina dirigente gratia ob multorum ſalutem peruenit regiones, quatenùs ſupernæ pietatis ſuffultus auxilio, populum diabolica fraude deceptum, & errorum laqueis captiuum, in viam dirigeret ſalutis æternæ, & veræ, quę in Chriſto eſt, libertati reſtitueret.

Luc. 15.

Doctores lumina Eccleſiæ.

Vedaſtus, tēpore Clodouei fuit.

Sed vt hoc acceptabili, ſecundùm Apoſtolum, fieret tempore, qui ait: Eccè nunc tempus acceptabile, eccè nunc dies ſalutis: Dominus Ieſus, qui vult omnes homines ſaluos fieri, competentem ſuo famulo præuidebat cauſam, quomodò opportunè ad miniſterium verbi Dei peruenire valuiſſet. Contigit verò præfatum Francorum regem Clodoueum Alemannis bella inferre, qui tunc temporis regno ſuo per ſe potiti ſunt: ſed non eos ità offendit imparatos, vt voluit. Nam fortiſſima collecta manu, regi circa ripas Rheni fluminis obuiauerunt, vnanimes, bellica virtute patriam defendere, vel libera manu pro patria mori. & fortiſſimè vtrinquè decertatum eſt: Hi, nè triumphi gloriam: illi, nè patriæ * proderent libertatem, in mutuam corruentes cædem. Igitur rex nimio turbatus terrore, dum inimicos vidit fortiter pugnare, & ſuos penè ad internecionem vinci, magis cœpit de ſalute deſperare, quàm de victoria ſperare. Etſi autem necdùm voluntate renatus eſſet in Chriſto, tamen neceſſitate cogente, ad Chriſti confugit auxilium. Et quia reginam habuit religioſam, baptiſmique ſacramentis initiatam, nomine Clotilden, oculos cum hac voce ad cælum leuauit: O Deus vnicæ pote-

2. Cor. 6. 2. Tim. 2.

Clodoueus bellū facit Alemānis.

* perderent

Clodoueus licèt gentilis, preces offert Christo & votũ.

statis & summæ maiestatis, quem regina Clotildis colit, confitetur & adorat: concede mihi hodiè de inimicis meis victoriam. Nam ex hac die tu solus mihi eris Deus & veneranda potestas. Tu mihi triumphum præsta, & ego tibi seruitium promitto sempiternum. Mox diuina operante pietate, terga verterunt Alemanni, victoria cessit regi & Francis. O mira omnipotentis Dei clementia, ô ineffabilis bonitas: qui sic exaudit, & nunquàm derelinquit sperantes in se. Quanta fide Christiani illius misericordiam inuocare debent, dum paganus rex ad vnius precis effectum tantam promeruit victoriam? Cui ex antiquis huius diuinæ pietatis adæquare auxilium debemus, qui ob vnius momenti lachrymas tam celebrem venturo suo seruo contulit triumphum, nisi Ezechiæ regi, qui in angustia tribulationis vna tantummodò petitione promeruit, non solùm à præsenti vastatione ciuitatem superna protectione defendi, sed etiam in eádem nocte, qua preces in diuinas effuderat aures, centum octogintaquinque millia hostium lætus & liberatus occídi viderat?

4. Reg. 19.

Matth. 5.

Hæc verò victoria, de qua antè diximus, regi populoque suo causa fuit salutis æternæ: & nè lucerna, sanctus videlicet Vedastus, sub modio lateret absconditus, sed supra candelabrũ positus, exemplis vel prædicationibus in domo Dei lucens, ab errore idololatriæ & caligine ignorantiæ in viam plurimos educeret veritatis. Igitur superatis hostibus, & rebus in pace compositis, & Alemannis suæ subiectis ditioni, rex ouans cum laude triumphi ad patriam redijt. Et vt fidelis tantæ sibi gloriæ largitori sponsor appareret, festinauit seruorum Christi sacra imbui prædicatione, & sancti baptismatis ablui sacramentis.

Clodoueus venit ad Vedastum.

Venit autem ad Tullum oppidum, vbi sanctum agnouit Vedastum laudabili religione soli seruire Deo, & dulcissimos contemplatiuæ vitæ carpere fructus. Hunc verò, ad sanctum Remigium, Christi clarissimum sacerdotem, ad Rhemorum properans ciuitatem, sibi socium assumpsit: quatenùs per singulos itineris sui gressus saluberrimis ab eo imbueretur doctrinis, & catholicæ fidei firmis initiaretur fundamentis: vt paratus fide & virtutũ scientia, à tanto pontifice spirituali ablueretur lauacro, & ab illo donis cælestibus confirmaretur, quod ab isto diuina priùs præueniente gratia, euangelicis cœptum fuerat prædicationibus. Hic ad fontem vitæ festinantem deducebat regem: ille in fonte salutis æternæ venientem abluebat. Ambo propemodùm pari pietate patres: hic doctrina fidei, ille baptismatis vnda. Vtrique æterno regi regem temporalem munus obtulerunt acceptabile. Hi sunt duæ oliuę & duo candelabra lucentia, à quibus rex præfatus in via Dei eruditus, miserante Deo portam perpetuæ lucis ingressus, cum fortissima gente Francorum credidit Christo, & facta est gens sancta,

Zach. 4.

1. Pet. 2.

populus acquisitionis, vt annuncientur in eo virtutes illius, qui eos de tenebris vocauit in admirabile lumen suum.

Luc. 18.

Sacra igitur euangelicæ authoritatis narrat historia, Dominum Iesum Hiericho pergentem ad confirmanda fide suę maiestatis corda populi prę sentis, cuidam cæco ad se clamanti lumen reddidisse oculorum, vt per corporale vnius illius cæci lumen, spiritualiter multorum illuminarentur pectora. Ità & sanctus Vedastus, Deo Christo donante, per cuiusdam illuminationem cæci, fidem, quam verbo prædicauit, in corde regis miraculo confirmauit: vt rex ipse intelligeret, tam sibi esse necessarium cordis lumen, quàm cæco oculorũ illustrationem: & quod diuina operata est gratia, per preces famuli sui, in oculis cæca nocte castigatis: hoc per sermones eiusdem famuli, eádem operante potentia, per spiritualis intelligentiam lucis in suo pectore perficeretur. Nam regia excellẽtia condigno comitatu cum multitudine maxima populi iter agentibus illis, venerunt in quendam pagum, qui incolarum terræ illius consuetudine Vngise pagus dicitur prope Reguliacam villam, quę sita est super florigeras Axonæ fluminis ripas: & eccè eiusdem fluminis pontem rege transeunte cum multitudine populi, obuiauit illi cæcus quidam, huius diutissimè solaris expers luminis: fortè nec sua cęcatus culpa, sed vt manifestarentur opera Dei in illo, & per illius illuminationem præsentem, plurimorum illuminarentur corda spiritualiter. Qui cùm intellexisset à prætereuntibus, sanctum Vedastũ Christi seruum in eodem iter agere comitatu, clamauit: Sancte & electe Deo Vedaste, miserere meî, & supernam pio pectore diligentiùs deposce potentiam, vt meæ subueniat miseriæ. Non aurum posco, nec argentum, sed vt mihi lumen per sanctitatis tuæ preces restituat oculorum. Sensit itaque vir Dei virtutem sibi adesse supernam. Non ob illius cęci tantummodò, sed plùs propter prę sentis

populi

populi salutem, totum se in sacras effudit preces, in diuina fidens pietate, & dexteram cum signo crucis posuit super oculos cæci, dicens: Domine Iesu, qui es lumen verum, qui aperuisti oculos cæci ad te clamantis: aperi oculos & istius, vt intelligat populus iste præsens, quia tu es Deus solus, faciens mirabilia in cælo & in terra. Mox ille cæcus lumine recepto, gaudens perrexit viam suam. In quo loco tempore sequenti à religiosis viris ædificata est ecclesia, in testimonium miraculi istius, in qua orantibus & credentibus vsque hodiè beneficia præstantur diuina.

Signo crucis & prece S. Vedastus sanat cæcũ.

Igitur rex à viro Dei euangelicis apprimè imbutus doctrinis, & hoc præsenti miraculo in fide firmiter confortatus, nil moratus in via, nil dubitans in fide, sed magna alacritate animi, magna festinatione itineris, sanctissimum pontificem Remigium videre properauit, vt illius sacratissimo ministerio, spiritu sancto operante, in remissionem peccatorum & spem vitæ æternæ, catholici baptismatis viuo ablueretur fonte. Cum quo aliquantis moratus est diebus, vt ecclesiasticis satisfaceret sanctionibus, & pœnitentiæ secundùm apostolicum præceptum priùs ablueretur lachrymis, dicente beato Petro principe apostolorum: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrûm in nomine Iesu Christi: & in nomine sanctæ Trinitatis, cælestis mysterij baptisma susciperet. Sciens verò beatus Pontifex apostolum dicere Paulum, Omnia vestra honesto cum ordine fiant: statuit diem, quo rex ecclesiam intraret ad suscipienda diuinæ pietatis sacramenta. Quale fuit tunc sanctis Dei gaudium, qualis in Ecclesia Christi lætitia, cùm viderent regem Niniue ad prędicationem Ionæ de solio maiestatis suæ descendisse, & in cinere sedisse pœnitentiæ, & sub pia Dei sacerdotis dextera, suę excellentiæ caput humiliare? Baptizatus itaque rex cum optimatibus suis & populo, qui diuina præueniente gratia, salutaris lauacri gaudebant susciperе sacramentum, vtriusque & victoriæ ex hostibus, & suæ salutis voti compos, ad sceptra regni gubernanda reuersus est, sanctumque Vedastum beato pontifici commendauit Remigio.

Actor. 2. 1. Cor. 14. Ion 3. Clodoueus rex baptizatur.

Qui ibì moratus, vitæ meritis & virtutum claruit exemplis. Omnibus amabilis & venerabilis factus est. Fuit enim morum dignitate religiosus, charitate præcipuus, fraterna dilectione iucundus, humili pietate eximius, orationum vigilantia assiduus, sermone modestus, corpore castus, ieiunio sobrius, miserorum consolator. Non de crastino cogitans, sed semper de Dei confidens clementia. Omnes ad se venientes, ętęrnæ vitæ pascebat alimento. Nullum in sua despiciebat angustia, sed piæ consolationis verbo reficiebat mœstos. Nemini vel verbo nocuit, sed fraterno amore cunctis prodesse satagebat. Vndè & à quamplurimis illustribus frequentabatur viris, vt illius sacratissimo alloquio vel in tristitia cuiuslibet solicitudinis susciperent consolationem, vel in religione ecclesiasticæ exercitationis puram ab eo audirent veritatem. Vndè & illius pia deuotione multi à diaboli laqueis liberati sunt, & vias vitæ perpetuæ, superna adiuuante pietate, ingressi sunt. Scilicet multi, vt supradiximus, ob celeberrimam sanctitatis famam, nobilium vel plebeiorum virum Dei visitare solebant, vt consolarentur per gratiam, quæ abundabat in labijs illius, & quia ex abundantia cordis os loquitur, & quia fraterno amore omnes diligebat, omnibus se affabilem præstabat. Aliorum salutem suum reputans lucrum, nec Dominicæ talentum pecunię pigritiæ obruit humo, sed quotidiano charitatis sudore multiplicare studebat, nè vacuus, reueniente Domino suo, in conspectu illius apparéret.

Catalogus virtutum S. Vedasti. Matt. 12.

Igitur quidam vir nobilis & religiosus inter alios famulum venit visitare Christi, vt per eum cælestis doctrinæ reficeretur melle. Et dum sermo dulcissimę allocutionis in longum traheretur, & sol medium cæli transiens centrum, crescentes duplicaret vmbras, nolebat vir Dei hospitem suum absque charitatis dimittere viatico. mandauit autem puero, vt si quid illi remansisset vini, charo pocula portaret amico, quatenùs in vtroque & anima refectus, & corpore confortatus, domum rediret. Sed propter hospitum frequentiam & viri Dei largam erga omnes munificentiam, non arida patris charitate, aridum inuenit vasculum, in quo vinum seruari solebat. Mox tristis, tacito murmure, hoc ipsum puer paternis intimauit auribus. Qui verecundiæ rubore perfusus, charitatis tamen dulcedine abundans corde, in diuina confisus suffragia, tacitus paulispèr Deo preces effudit: nil de diuino dubitans auxilio, nil de suę petitionis hęsitans effectu, totus in eius credens clementia, qui de arida petra sitienti populo fontem aquę viuę produxit, vel in Cana Galilęę aquam in mirabilis vini conuertit saporem: dixit pu-

Exod. 17. Num. 20. Iohan. 2.

ero: Vade in Dei confidens bonitate, & quodcunq; inueneris in vasculo, non cuncteris nobis adferre. Qui celer paterno obediens præcepto cucurrit, & vas vino optimo superaffluens inuenit, gratias Deo agens, alacri animo venienti & eius socijs propinauit amico. Qui duplici roboratus charitate, remeauit in propria. Sed famulus Christi nè vanis iactantiæ verbis vel rumigero populi celebraretur fauore, sub magna attestatione præcepit puero, omnibus vitæ suæ diebus hoc tacere miraculum, plùs Deo soli cognitus esse cupiens, quàm hominibus, certò sciens, omnium esse virtutum veram in humilitate custodiam, & hanc esse, quæ charitatis gradibus altissima cæli regna conscendat, ipsa dicente veritate: Omnis qui se humiliat, exaltabitur.

Precibus vinum obtinet à Deo.

Matth. 23.

Cumque viri Dei celeberrima vulgaretur fama, & charitatis in eo munificentia, & religio vitæ, & verbi Dei instantia longè lateque ab omnibus celebraretur, visum est beatissimo pontifici Remigio, tam præclaram Christi lucernam melius esse supra candelabrum ponere, vt splendidissimo suæ sanctitatis fulgore latiùs ad salutem luceret multorum, quàm sub vnius loci latebris propemodùm abscondita lateret. Diuina igitur dispensatione & salubri sacerdotum consilio, ordinauit eum episcopum, & ad prædicandum verbum vitæ Atrebatensi eum direxit vrbi, quatenùs populus diù in antiquis malæ consuetudinis erroribus iacens, Deo auxiliante, per assiduam sacræ prædicationis instantiam, per illum in viam veritatis & agnitionem filij Dei deduceretur. Qui pontificatûs gradu & prædicationis officio susceptо, concitus ad præfatam ire perrexit vrbem: sed in auspicium futuræ prosperitatis & salutis, Deus cuiusdam miraculi testificatione eius patefecit ciuibus introitum. Igitur in ipsa ciuitatis porta duos habuit obuiàm sibi egenos & infirmos, cæcum scilicet & claudum, miserabili à viro Dei voce stipem postulantes. Mox sacerdos Christi, illorum condolens miseriæ, secum tractabat, quid illis solatij præstare posset. Et cùm apostolicus prædicator pecuniam in sacculis se non habuisse sciret, in diuina confidens clementia, & sanctorum apostolorum Petri & Iohannis confortatus exemplo, ait: Aurum & argentum non est mecum: quod autem habeo, id est, charitatis officia & pietatem orationis ad Deum, hoc vobis præstare non differo. Et post hæc verba vir Dei ex intimo cordis affectu pro illorum miseria fudit lachrymas, & cum fidei puritate opem illis poscebat diuinam, vel pro illorum corporali, vel pro populi præsentis salute spirituali. Nec tam piæ & tam necessariæ preces inefficaces esse potuerunt, sed ab illo, qui per Esaiam inquit prophetam: Tempore opportuno exaudiui te, & in die salutis adiuui te: mox ambo in cõspectu multitudinis optatam receperunt sanitatem: hic luminis claritate ditatus, ille pedum velocitate lætatus. Ambo supernæ gratias agentes pietati, maiora quàm sperauerant, munera reportantes, domum reuersi sunt. Sed & hoc miraculum sanitatis in illis, plurimis causa fuit salutis æternæ. Videntes enim cælestem virtutem verba consequi sacerdotis Dei, relictis idololatriæ sordibus, in Christum credentes, viuo sacri baptismatis fonte purgati sunt.

S. Vedastus ordinatur episcopus Atrebatensis.

Actor. 3.

Esai. 49.

Cæcum & claudum sanat.

Multi amplectuntur Christianismum.

Præfati verò miraculi testificatione vir Dei, fauore populi suffultus, singula ciuitatis loca peragrans, quæsiuit inter ruinas ædificiorum, si quod ecclesiæ signum inueniri valuisset. Nam antiquis fermè temporibus, sacræ in illis locis fidei floruisse religionem agnouit, sed propter peccata habitatorum terræ illius, occulto Dei iudicio, sed iustissimo, tradita est cum ceteris Gallię vel Germanię ciuitatibus pagano & perfido Hunnorum regi Attilæ vrbs quoquè illa deprædanda. Qui propter animi sui sæuitiam, nec sacerdotibus Dei honorem, nec ecclesijs Christi reuerentiam impéndere sciebat: sed omnia, quasi tempestas immanissima, ferro vastauit & igne. Tunc in similitudine Hierosolymitanæ vastationis, quæ ab impio Babyloniæ rege facta est, venerunt gentes in hæreditatem Dei, & pollutis manibus prophanauerunt sacraria Christi, effundentes seruorum Dei sanguinem circa altaria altissimi regis. Non hęc paganorum fecit fortitudo, sed populi Christiani promeruerunt peccata. Inuenit verò famulus Christi antiquæ ruinas ecclesiæ, inter murorumque fragmenta veprium crescere densitates: vbi quondàm psallentium chori, ibi lustra & latibula ferarum visa sunt, stercoribus & immunditijs omnia plena, ità vt vix vestigium aliquod remansisset murorum. Hæc cernens, intimo cordis dolore ingemuit, dicens: O Domine, hæc omnia venerunt super nos, quia peccauimus cum patribus nostris, iniustè egimus, iniquitatem fecimus. Sed tu Domine memor esto misericordiæ tuæ, & nostris parce peccatis, & nè obliuiscaris

Attilę regis immanitas.

4. Reg. 25.

Psalm. 105.

paupe-

pauperum tuorum in finem. Dum hæc itaque lachrymosis murmuraret querelis, eccè subitò ex ruinosis speluncis vrsus prosiliuit. Cur vir Dei cum indignatione præcepit, vt in deserta secederet loca, & sibi commoda inter condensa syluarum quæreret habitacula, nec vltrà illius fluminis ripas transiret. Qui mox tali territus minatione, fugit, nec vnquàm posteà illis visus est in partibus. O mira omnipotentis Dei in sanctis suis potentia, quibus bestiæ ferocissimę obedire sciunt. O miserabilis hominũ audacia, qui salutiferæ prædicationis verba, à sanctis prolata doctoribus, contemnere non metuunt. Irrationalis bestia, in obtemperando sanctorum pręceptis, quodammodò ratione vtitur humana: homo verò ad imaginem Dei conditus, ratione præditus, honorem suum nõ intelligens, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.

Sancti bestias sentiunt obsequentes, homines contemptores. Psalm. 48.

Dum verò comperisset vir Dei ecclesias Christi desertas, cor populi idololatriæ erroribus infectum, ignorantiæ tenebris obcæcatum, gemino se pietatis subdidit labori. Populum sedula intentione ad agnitionem veri luminis perduxit, ecclesias ad culmen summi honoris erexit, presbyteros & diaconos sibi in adiutorium per diuersa ecclesiarum disposuit loca, & vbi priùs speluncæ fuerunt latronum, ibi orationum domos construxit: magisque diuinis intendit eas ornare laudibus, quàm pompaticis seculi diuitijs cómere. Fuit verò pauperibus largus, diuitibus affabilis, quatenùs omnes vel largitate munerum, vel iucunditate verborum in viam deduceret veritatis. Sciens itaq; nullatenùs superba secularis potentiæ colla ad Christianæ religionis humilitatem inclinari posse, nisi per suauissimas pietatis admonitiones, Apostolico instructus exemplo, omnibus omnia factus, vt omnes lucrifaceret, seniores honoribus præueniẽs, iuniores paterna dilectione admonens, vbiquè per officia charitatis non sua quærens, sed quæ Dei sunt, Christi sequutus vestigia, potentiũ conuiuia non contempsit, non luxuriæ causa, sed prędicationis obtentu, vt familiaritate concordiæ, faciliùs verbum Dei conuiuantium infunderet cordibus.

Cõstruit sacras ædes.

1. Cor. 9.

Igitur quidam nobilis Francus, potentia clarus, Ocinus nomine, regem Clotarium, prędicti regis Clodouei filium, qui tunc temporis regni nobiliter rexerat sceptra, vocauit ad prandium, quod magno apparatu in domo sua regi & suis parauerat optimatibus. Rogatus quoquè est sanctus ad conuiuium Vedastus. Qui domum intrans, more sibi solito, dextera extenta, omnia sanctæ crucis vexillo signauit. Quædam verò vascula ibi ceruisia adstabant plena, sed malè gentili errore dæmoniacis incantationibus infecta. Quæ mox ob potentiam sanctæ crucis destructa crepuerunt, & quicquid liquoris habuerunt, in terram effuderunt. Territus verò rex & optimates illius, huius visione miraculi, sciscitabatur Pontificem causam repentini prodigij. Cui sanctus respondit episcopus: Per quasdam maleficorum incantationes, ad decipiendas conuiuarum animas, diabolica in his latuit liquoribus potentia: sed virtute crucis Christi territa, sic inuisibiliter de domo effugit ista, sicut visibiliter considerâstis liquorem effundi in terram. Hæc verò res multis proficiebat in salutem. Nam plurimi, occultis diabolicæ fraudis catenis absoluti, auguriorum vanitate spreta, incantationum consuetudine relicta, ad veræ religionis conuolauerunt puritatem, intelligentes diuinæ potentiæ efficaciam in suo famulo facere signa, nihilq; contra eius sanctitatem antiqui serpentis valere machinamenta. Et quod ille ad perditionem parauerat aliquorum, hoc Christi gratia ad redemptionem conuertit plurimorum.

Nota vim crucis, manu S. Vedasti expressę.

Rexit igitur præfatus Dei sacerdos ecclesiam Christi, diuina auxiliante gratia, annis circiter quadraginta, sub magna euangelicæ prædicationis deuotione, sub magno pietatis amore, ac per id temporis multitudinem populi catholico dogmate ad Christianæ fidei conuertit sanctitatem. Claruit vbiquè diuinæ cognitio legis, sanctissimum Christi nomen cunctorum audiebatur in ore, floruit in moribus castissimæ vitæ honestas, ardebat in pectoribus singulorum cælestis patriæ amor, populus statutis diebus ad ecclesiam concurrebat, festa cum magno gaudio nostri Saluatoris opportunis celebrabantur diebus, eleemosynę circa domos vberrimè pauperibus dispertiebantur, verbum Dei quotidiè per loca singula populis prædicabatur, hymnidicas laudes Deo horis canonicis chorus cantabat in ecclesijs. Beatum dixerunt populum, cui hęc sunt: beatus populus, cuius Dominus Deus eius. Omnes enim in pulchritudine pacis quiescebant, in agnitione veritatis gaudebant, in sanctitate Christianę religionis lætabantur.

Fructus veræ prædicationis Euangelicæ.

Horę canonicæ, Psal. 143.

Postquàm verò pius prædicator & sanctus Dei sacerdos, meritis maturus & annis, præmia sui laboris accipere debuit, Deo dispensante, in eádem Atrebata ciuitate validæ infirmitatis febre correptus est, diuina præuidente misericordia, vt vbì plurimũ in Dei sudauit seruitio, indè ad palmam æternæ beatitudinis perueniret, & inter charissimorum manus filiorum animam suo redderet creatori. Vt verò sui famuli obitum Deus designaret, visa est nocte quadam clarissimæ columna lucis, à culmine domûs, in qua sanctus iacebat sacerdos, vsque ad summum cæli, horarum fermè spatio duarum, stare fastigium. Quod cùm viro Dei diceretur, intellexit statìm, hoc signum suum demonstrare obitum. Vocauit igitur suos ad se filios, vt eorum precibus suam fideli conditori commendaret animam. Et post dulces paternæ pietatis admonitiones & extrema charitatis verba, sacro sancto corporis & sanguinis Christi confirmatus viatico, inter manus lachrymantium spiritum emisit. O dies sancto lætissima sacerdoti, sed cuncto mœstissima populo, quem tantus subitò corporali vita deseruit pastor, quem tamen spirituali nunquàm deserit intercessione, si sacræ illius admonitionis verba & probatissimæ vitæ vestigia sequi non desistat. Conuenerunt itaque ad vltimas venerandi viri exequias clerus & populus copiosus, aliarumque ecclesiarum sacerdotes, presbyteri & diaconi. Sed mirum: inter lachrymantium voces in terra, psallentium (vt fertur) à quibusdã religiosis viris cœtus audiebantur in cælo: & dum digno honoris officio feretrũ, in quo iacebat corpus, paratum staret in medio, accedentes mouere illud non valebant. Quid verò agerent, ambigebant: quò se verterent, nesciebant. Scìscitabantur à Scopilione archipresbytero, viro equidem religioso, qui secretarius fuerat sermonum sancti Dei, si aliquid de sua eum testari sepultura memoraret: timentes, nè fortè illis hoc ideò accidisset, quia intra murum eiusdem ciuitatis illum sepelire disponebant. Quibus ille respondit, sæpiùs eum se audîsse dicentem, quòd nullus intra muros ciuitatis sepeliri debuisset: quia omnis ciuitas locus debet esse viuorum, non mortuorum. Volebant siquidem illum in ecclesia beatę semper virginis Mariæ, vbì sedi pontificali præsederat, tumulari. Ipse verò sepulturæ suæ locum in oratorio, quod paupere sumptu, id est, ligneis tabulis prope litus Crientionis fluuioli ædificauerat, fieri disposuisse cognoscitur. Quod licèt ipse pro humilitate, qua semper vsus est, fieri voluïsset, omnes tamen, qui aderant, attendentes meritorum eius insignia, indignum ducebant tanti viri corpus in loco humili debere sepeliri: præsertim cùm nec locus ipse habilis esset tanto monumento, nec, palude obsitus, foret accessibilis populo.

Visio columnæ lucidæ.

Accipit Eucharistiam, & excedit è vita S. Vedastus.

Feretrum eius moueri non potest.

Dum talia inter se quererentur, venerabilis vir Scopilio, doctus virtute precum, ad solita sibi credidit arma currendum, vt videlicet oratio fidei obtineret, quod multa hominum manus viribus nequiuisset. Vndè cunctos hortans ad precem, ipse prior illachrymans, super corpus sacratissimum incumbens orationi, in hanc vocem, mœrore cordis affectus, erupit: Heu mihi, inquit, ô beatissime pater, quid vis vt faciam, quoniam & dies in vesperum declinat, & omnes, qui ad tuas exequias conuenerunt, ad propria iam remeare festinant? Permitte, obsecro, te perferri ad locum, qui tibi filiorum cura præparatus existit. Et his dictis, accipientes capulum, in quo sancti viri corpus iacebat exanime, nullum onus sentientes, portauerunt eum subiectis humeris cum alacritate animi ad sepulturæ locum. Sepeliêruntque eum in ecclesia iam dictæ beatæ Dei genitricis semper virginis Mariæ, in dextera parte altaris, vbì quondàm pontificalis cathedræ fungebatur officio, nobilem terræ abscondentes thesaurum. In quo loco per aliquod iacuit tẽpus, quousquè Domino reuelante, ad locum, vbì nunc fulget eius memoria, est à viris sanctis Autberto & Audomaro episcopis felici mutatione trãslatus.

Honorificè conditur sacrum corpus.

Nunc autem, quid in eodem episcopio post eius excessum visum est dignum memoriæ, referatur. Superueniente igitur tempore, domuncula, in qua Deo dilectus diem obijt, flammis arrepta, ardere cœpit. Sed vidente quadam religiosa fœmina, Abita nomine, sanctus aduenìens Vedastus, flammas à domo discussit, & ità incolumis remansit cum lectulo, in quo vir Domini sanctam ad cælestia regna animam emisit: vt omnes agnoscerent, quanta illius esset beatitudo in cælis, cuius lectuli domicilium in terris ardere non potuit.

Iacuit autem in loco eodem vsque ad tempus beati Autberti, qui septimus ei in sede pontificali successit episcopus. Is autem, vt Maiorum relatione cognouimus, & vt in innumerabilium hominum ore versatur, & quod oculis etiam factum probamus,

dum

dum quadam die post hymnos matutinos in humanis consistens, rubente aurora, Orientem versùs intenderet, vidit eminùs trans fluuiolum, qui Crientio vocatur, virum prefulgidum virgam manu tenentem, basilicæ locum metiri. Quod ille cernens, reuelante Deo, visionem cognouit angelicam: ostensumq; est illi, beatum illuc Vedastum, annuente Christo, sine dubio transferendum. Qua reuelatione certior factus, inuitauit ad tãtum opus beatum Audomarum, qui ea tempestate Taruennæ Morinorum vrbis episcopus, in Dei rebus magnificus habebatur. Qui licèt iam senio pressus, & amissione luminum videretur debilior factus, animum tamen vt arcum habẽs spiritali studio intentum, ilicò promptus, Christo gressus tegente, festinus ad venerabilem peruenit Autbertũ. At ille quid animo gereret, & quid sibi diuinitùs esset ostensum, referens, pari voto communiq; consilio cum magno populorum gaudio, qui vndiquè confluxerant, ad locum designatum beatissimum transtulerunt Vedastum. In qua translatione perhibetur beatus Audomarus lumen recepisse oculorũ, sed ilicò precibus eandem, quam vltroneus ferebat, reimpetrâsse cęcitatem. Paruipendebat quippe lumen carnalium oculorum, qui lumen meruit ciuium supernorum.

Visio S. Autberti Episcopi Atrebatẽ.

S. Audomarus episcopus.

Trãsfertur corpus S. Vedasti.

Porrò autem miracula, quæ & tunc gesta perhibentur, & quæ iam per annos fermè centum sexaginta per merita beati Vedasti patrata sunt, nullo sunt stylo memoriæ tradita, excepto, quòd vocibus cantorum huiusmodi canitur antiphona: Hic est beatus Vedastus, cui templum fieri ab angelis iussum est hominibus. Est autem locus ipse non longè ab eádem vrbe, qui pro nobilitate suî Nobiliacus primò est appellatus: sed procedente tempore tam insignis effectus, vt vrbis nomine, quæ iam ruinis crebrioribus penè obsoluërat, vocitetur. Est nanque & largitione fidelium sublimatus, & agmine monachorum & aliorum Deo deuotorum grege refertus: vbi incessanter quotidiè diuina celebrantur pręconia, & frequenter cęlestia facta sunt & fiunt miraculorum signa, quę iam magis cernentium ore narrantur, quàm dictantis stylo scribantur. Felix equidem Atrebatum ciuitas, tam excellenti munita patrono: & si murorum ruinis vilescat, illius tamen meritorum nobilitate clarescit. Totusq; pro eius sanctitatis intercessione gaudeat populus, omnipotentiq; Deo æternas referat laudes, qui tam clarũ illi perdonauit doctorem, cuius prędicatione viam agnouit veritatis. Cuius precibus, si in fidei firmitate & vitæ sanctitate consistit, ab omni aduersitate secura permanebit, & vsque ad perfectam beatitudinis gloriam perueniet, præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Intercessio Sanctorũ.

VITA S. AMANDI EPISCOPI TRAIECTENSIS ET CONFESSORIS SCRIPTA, A BAVDEMVNDO,

vt habent codices ad S. Amandum: fortassis autem meliori stylo reddita à Milone monacho S. Amandi, qui huic historiæ alium librum subiunxit.

Claruit is Milo anno Christi 870.

PROLOGVS.

SCripturus vitam beati Amandi, habitatorem eius inuoco spiritum sanctum: vt qui ei virtutes largiri dignatus est, mihi etiam eas sermonem tribuat narrandi: quatenùs & charitati vestræ debitum seruitutis impendam officium, & nè is lateat, qui omnibus modis est imitandus. Licèt enim tantæ rei sim impar ingenio, atq; nugacitatis vel desidiæ pondere opprimar: ad illum tamen spem erigo, qui dixit: Aperi os tuum, & ego adimplebo illud: Maximeque vestris fretus suffragijs, vt quod meritis meis obtinere non valeo, orante pro me beatitudine vestra, opus tam arduum atque difficile, à meque hactenùs indiscussum, superna opitulante gratia possim aggredi. Priùs enim scire vos cupio, me ad omnes virtutes, quas per eum Dominus operari dignatus est, attingere minimè posse. Et quanuis ad omnia illius peruenire nequeam, tamen prout Dominus vires infuderit, pauca è pluribus cursim succincteque, & vt ità dicam, breuiter aggredi conabor. Indignum est enim, vt de tanto viro silere quis audeat, dum pius rerum arbiter talem in Ecclesiasticæ culturæ campo cultorem instituit, per quem, agrum ipsius intenta operatione fidei rastro colentem, ad centeni numeri redditum Christi seges excresceret. Satis enim sunt solicita circa humanum

Psalm. 80.

genus immẽsæ diuinitatis prouisura remedia, dum talem ad illuminationem patriæ dignata est dirigere, misericordia consulente. Et licèt longè lateq; se per rumigerulos fauores diuulgare noluerit, tamen, vt ait ipsa veritas, ciuitas in monte posita, latére non potuit. Et quod mihi pace sanctorum omnium liceat cõfiteri, nulli est secundus in meritis eorum, quorum agnouimus virtutes. Igitur nè prolixa oratio horrorem incutiat, generetq; e, vt assolet, legenti fastidium, vitam S. Amãdi, qualiter à pueritia vsq; ad perfectam vixerit ætatem, qualiter've ante episcopatũ vel in episcopatu se gesserit, aut circa beatum finem qualiter rigorem mentis atque propositum tenuerit, licèt rustico ac plebeio sermone, propter exemplum tamen vel imitationem, memoriæ, contempta verecundia, tradere curabo.

Matth. 5.

VITA.

6. FEBRVAR.

Amãdi patria & parentes.

Confert se in monasterium.

AMandus igitur sanctissimus atq; religiosissimus, Aquitaniæ partibus haud procùl à maris Oceani litore ex Christianis atque inclytis parentibus editus puer est. Pater eius Serenus nomine, genitrix verò Amantia vocabatur. Sed cùm iam adolescentiam transiens, in robur migraret virile, & immodicis desiderijs in Christi flagraret amore, patriã parentesq; relinquẽs, ad Ogiam insulam, quæ à litore Oceani maris quadraginta distat milliaribus, felici nauigãs cursu, tandèm portum monasterij petijt, ibiq; à fratribus spiritalibus cum magno receptus est gaudio: & quia sacras ab infantia didicerat literas, ex hoc maiori succensus desiderio, ampliùs quotidiè in Dei rebus crescebat.

Signo crucis pellit immanem serpentem.

Quadam igitur die, dum ei à fratribus imperatum fuisset, vt obedientiæ causa per insulã deambularet, fit ei repentè obuiàm miræ magnitudinis serpens, sicut idem vir Dei narrare consueuerat, ità ingens atq; immanis, qualis nec pòst, nec antèà in eádem visus est insula. Quo viso, perterritus puer, sicut ipsa patiebatur ætas, quid ageret ignorabat. Tum subitò superna respectus gratia, ad orationum cõfugit auxilia. Statimq; solo prostratus, cùm aliquantispèr orationi incubuisset, signum crucis contra immanem opposuit anguem, potentiq́ue virtute verborum, vt ad latebras quantocyùs rediret, imperat. Qui dicto obediens, atque ad signum viri Dei fugiens, rapidoq; cursu ad latebras remeans, in eádem insula vlteriùs nusquàm comparuit. Sicq; eãdem insulam per orationem beati viri Amandi omnipotens Deus ab imminenti liberauit periculo. Hoc initium signorum eius, ad nos multorum fama volitante perlatum est.

Nota, habitum monasticũ diuersum fuisse à seculari.

Dein cœpit pater eius blandis eum sermonibus irretire, vt quantocyùs de monasterio egrederetur, & rursùs secularem assumeret habitum. Cumq; his atq; huiusce modi persuasionibus animum illius conaretur euertere, obtestans nisi citiùs assensum daret, vt de monasterio egrederetur, iam paterna priuaretur hęreditate, respondisse fertur: Nihil mihi, pater, tam proprium videtur, quàm vt Christi assumam seruitium, qui est pars & hęreditas mea. De paternis enim substãtijs nihil adipisci cupio: solummodò, vt Christo militem, permitte. Sicq; in eodem permanens desiderio, relicto solo parentibusq́ue, Turones & sepulcrum sanctissimi petijt Martini. Ibiq; prostratus, & profusis in oratione vberrimè lachrymis, ex toto cordis petijt affectu, quatenùs vir sanctus oratione sua apud Deum obtinere mereretur, vt nunquàm eum Dominus ad solum proprium remeare permitteret, sed omnem vitæ suę cursum in peregrinatione expénderet. Cumq; ab oratione surrexisset, statim comam capitis sui abscidit, adeptusq́ue clericatús honorem, omnem gratiam transcendebat in clero.

Tondet sibi caput.

Huius vitã inueniet Lector 17. Ianuarij.

Degit solitarius 15. annis.

Post hęc verò ab abbate ipsius loci & à fratribus benedictione percepta, ciuitatẽ Biturices & sanctum adijt Austregisilum, qui tunc in Dei rebus magnificus atq; insignis habebatur. Cumq́ue ab eo & ab eius archidiacono, sanctissimo videlicet Sulpitio, qui postea episcopus claruit, clementissimè fuisset susceptus, omni ei humanitate exhibita, cellulam iuxta ecclesiam in superiori ciuitatis muro constrúi fecerunt. In qua cellula multis diebus ob amorem æternæ vitæ, cilicio tectus & cinere, ieiunijs attritus atq; inedia, hordeaceo tantùm cõtentus pane atq; aqua modica, corpus suum sustentauit potiùs quàm aluit. Sicq; ibidèm tribus fermè militãs lustris, à vino & sicera omninò abstinuit.

nuit. His ità gestis, cęlesti iterùm inflammato desiderio, incidit ei cogitatio, vt ad limina beatissimorũ Apostolorum Petri & Pauli properare deberet. Assumptoq; secum vno tantummodò comite, squalida atque deuia lustrans loca, tandèm Romam peruenit. Ibiq; sancto satiatus desiderio, prædulcia in liminibus Apostolorum figens oscula, diebus ecclesiarum Dei circuibat loca, nocte verò ad sancti Petri reuertebatur ecclesiam. Romæ loca sacra inuisit.

Quadam nanque die iam appropinquãte vespera, cùm custodes iuxta morem in ecclesia fecissent diligentiam, sanctus vir Domini Amandus, egredientibus cunctis, in ecclesia paululùm substitit, ibi ex deuotione tota nocte vigilare cupiens. Tum verò vnus ex custodibus inuentum, contemptibiliter affectum iniurijs, eiecit extra ecclesiam. Sedente autem eo in ecstasi mentis in gradibus ante fores ecclesiæ, subitò ei sanctus apparuit Petrus, blandè leniterque eum alloquitur, & vt in Gallias ad prædicationem exercendam reuerti deberet, admonuit. De qua visione sanctus vir Amandus hilarior redditus, accepta benedictione Apostoli atque patrocinijs, feliciter remeauit in Gallias. S. Petrus ei apparet.

Cùm interìm paucis pòst transactis diebus, coactus à rege ac sacerdotibus, episcopus ordinatus est. Acceptoque pontificatûs honore, gentibus verbum euangelizare cœpit Domini, atque seipsum in omnibus exemplum præbere bonorum operum. Erat autem pijssimus atque omni bonitate repletus, vultu serenus, eleemosynis largus, sensu sobrius, corpore castus, atq; inter diuites & pauperes medius: ità vt pauperes illum quasi pauperem adspicerent, diuites quasi superiorem se existimarent. Vigilijs atque orationibus deditus, sermone cautus. Si quos etiam captiuos vel pueros transmarinos inuenisset, dato precio redimebat, spiritalique eos regenerans lauacro, literis affatìm imbui præcipiebat, præmissaq; libertate, per diuersas distribuebat ecclesias: Pluresq; ex his post. eà episcopos, vel presbyteros, seu honorificos abbates fuisse audiuimus. Fit episcopus.

Illud etiam non est prætermittendum, quòd idem vir Dei Amãdus à Roma secundò rediens, assensa naui, peruenit ad Centumcellensem locum. Quadam igitur nocte dum solus, vt illi mos erat, oraret, immundus spiritus vnum è famulis apprehensa manu trahebat ad mare, volens eum ibì demergere. Sed idem puer, qui trahebatur, magnis cœpit vocibus clamare, dicens: Christe, adiuua me: Christe, adiuua me: Mox malignus spiritus eidem puero insultando respõdit: Qualis Christus? Sed dum puer, qui trahebatur, minimè responderet, ait sanctus Amandus: Dic illi fili: Christus filius Dei viui, crucifixus. Statimq; ad vocem illius inimicus vt fumus euanuit. Improbitas diaboli.

Nec multò pòst cùm quadam die per medium pelagus nauigaret, nautasque verbum doceret Domini, subitò apparuit illis miræ magnitudinis pisces. Nautæ verò, misso in pelagus reti, eundem piscem ceperunt. Cumque epularentur, mutuisq; plausibus exultarẽt, subitò inopinata orta tempestas est, quæ omne gaudium eorum in luctum conuertit. Cœperunt autem quicquid in naui habebant, tam quæ ad cibum pertinebant, quàm reliqua subsidia omnia, vel etiam armamenta nauis, in pelagus proijcere, vehementerque labori insistere, vt ad terras egrederentur: sed nihil omninò proficere valebant. Nauis verò quassata, huc illucque à fluctibus ferebatur, cunctosque de vita spem omnem abijcere cogebat. Mox igitur nautæ ad seruum Dei cucurrerunt Amandum, rogantes vt Dominum deprecaretur, quatenùs eos per orationem ipsius de imminente liberaret periculo. Vir autem Domini Amãdus blandè eos consolatus, confidere iussit, & vt de Domini misericordia fiduciam haberent, fideliter admonuit. Nautæ verò nimio fessi labore, passìm in naui iacebãt sopore depressi. Ipse etiam sanctus in puppi nauis residens, quiescebat. Tum ei ex improuiso sanctus apparuit Petrus, transiens per puppim nauis: excitansq; eum ac blanditer alloquens, ait: Noli timere Amande: non peribis tu, neque qui tecum sunt. Mox verò ad verbum illius sedata tempestate, tranquillitas reddita est magna. Et facto manè, omnes, qui in naue cum viro erant Dei, sani atque incolumes ad terras egressi sunt. Sæuã tẽpestas in mari.

Per idem autem tempus, cùm loca vel diœceses ob animarum solicitudinem vir Domini circumiret Amandus, audiuit pagum esse quendam iuxta fluenta Scaldis fluuij, cui vocabulum est Gandauum. Cuius loci habitatores antiqua diaboli versutia vsque adeò circunquaquè laqueis vehementer irretiuit, vt incolæ terræ illius, relicto Deo, arbores & ligna pro Deo colerent, atque vana idola adorarent. Propter ferocitatem enim gentis illius, vel ob terræ infœcunditatem, omnes sacerdotes à prędicatione loci illius se subtraxerant, & nemo audebat in eodem loco verbum annunciare Domini. Gandauensium prisco rũ stultitia.

Quo

Quo audito, vir sanctus magis eorum miseratus errorem, quàm de vitæ suæ periculo pertimescens, Aicharium episcopum, qui tunc Nouiomensis vrbis cathedræ præsidebat sacerdotali, adijt, eumque humiliter postulauit, vt ad regem Dagobertum quantocyùs pergeret, epistolasque ex iussu illius acciperet, vt si quis se non spontè per baptismi lauacrum regenerare voluïsset, coactus à rege, sacro ablueretur baptismate. Quod ità factum est. Percepta nanque à rege potestate, & benedictione à pontifice, illuc vir Domini Amandus perrexit intrepidè. Vix enim quis dignè enarrare sufficiet, quantas ibidèm pro Christi nomine perpessus sit iniurias, & quàm frequenter ab incolis loci illius cęsus sit, necnon & à mulieribus & à rusticis non absq; iniuria sit repulsus, verumetiam & in flumen sępè pręcipitatus. Quæ omnia vir sanctus pro nihilo deputans, verbum Domini non destitit prędicare, memorans illam sancti euangelij sententiam, quæ ait: Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Comites etiam illius, qui eum fuerāt germana charitate secuti, ob inediam vel sterilitatem loci ad propria remeantes, eum ibidèm solum reliquerunt. Ipse verò in prędicationis permanēs officio, alimentum proprijs acquirebat manibus. Sanè captiuos innumeros redimens, sacro baptismate emundabat, & vt in operibus bonis persisterent, fideliter hortabatur.

Vir sanctus multa patitur ab incredulis.

Iohan. 15.

Multos cōuertit.

Illud etiam huic schedulæ annectēdum putauimus, quod viro venerabili presbytero, nomine Bono, narrante didicimus: qui testabatur se pręsentem fuisse, quando hęc gesta res est. Aiebat nanque, quòd comes quidàm ex genere Francorum, cognomine Dotto, congregata nō minima multitudine Francorū, in vrbe Tornaco, vt erat illi iniunctum, ad dirimēdas resederat actiones. Tum subitò à lictoribus ante eum pręsentatus est quidam reus, quem omnis turba acclamabat dignum esse morte. Erat verò idem fur plagis iam crudeliter affectus, vehementerque cęsus, & corpore non nisì semiuiuus. Cumque prędictus Dotto decreuisset, vt eum patibulo deberent affigere, vir Domini Amandus aduenies, obnixa prece postulare cœpit, vt ei vitam concedere dignaretur. Sed vt erat sęuus atque omni belua crudelior, nihil apud eum Amādus obtinere potuit. Tandemq; à ministris vel apparitoribus idem fur affixus patibulo est, atque extremū exhalauit spiritum. Dotto igitur domum reuersus est, populi constipatus caterua. Sanctus verò vir Domini Amandus citiùs ad patibulum cucurrit, hominemque iam mortuum inuenit. Depositumque de ligno, ad cubiculum, in quo familiariter orare consueuerat, deferri fecit, fratribusque è cellula egressis, ipse super membra defuncti, orationi tam diù incubuit, lachrymis ad Dominum profusis ac precibus, donèc iubente Deo anima in corpus rediit, atque cum viro Dei loqui cœpit. Aduenientе itaque matutinali tempore, conuocatis fratribus, aquam iussit afferri. Suspicantibus autem illis, quòd corpus ad sepeliendum, sicut mos est, vellet abluere, subitò cellulam ingressi, viderunt eundem hominem, quem mortuum reliquerant, sanum cum viro Dei sedentem atq; incolumem colloquentem. Mirarique vehementer cœperunt, quòd viuum videbant, quem paulò antè mortuum reliquerant. Tunc igitur sanctus vir Domini Amandus assistentes cunctos vehemētissimè obtestari cœpit, vt nè cuiquam vnquàm proderent hoc, quod per eum Dominus operari dignatus est: asserens, non suæ hoc esse asscribendum virtuti, sed misericordiæ Domini, qui in se sperantibus vbiquè dignatur adesse. Loto itaq; omni corpore atque cicatricibus, carnem carni restituit, ità vt de plagis, quas antè pertulerat, in eius corpore nullum indicium apparéret. Sicque eum ad propriam remittens domum, parentibus restituit incolumem.

Excitat vita functum furem.

Vult id celari.

At vbì hoc miraculum longè lateq; diuulgatum est, statìm incolæ regionis illius cursu celeri ad eum cucurrerunt, & vt eos faceret Christianos, humiliter postulabant. Fana etiam, quæ antè adorare consueuerāt, proprijs destruētes manibus, ad virum Dei omnes vnanimiter peruenerunt. Nam vbì fana destruebātur, vir Domini Amādus tam ex munificentia regis, quàm ex collatione religiosorum virorum religiosarumque fœminarum, statìm monasteria aut ecclesias constituebat: verbique sacri pabulo populum reficiens, omnium corda mandatis cęlestibus illuminabat.

Multi hoc miraculo inuitantur ad fidem.

Monasteria extruit.

Cùm iam vir sanctus videret prædicatione sua quosdam ad Deum conuerti, ex hoc maiori æstuabat desiderio, quatenùs adhuc alij conuerterentur. Audiuit deniquè, quòd Sclaui nimio errore decepti, à diaboli laqueis tenerentur oppressi. Illeque martyrij palmam se assequi posse confidens, transfretato Danubio, eadem circumiens loca, libera

bera voce euangelium Christi gentibus prędicabat. Paucis verò ex eis in Christo regeneratis, videns etiam sibi nõ satìs accrescere fructum, & martyrium, quod semper quærebat, nondùm se adepturum, ad proprias iterùm reuersus est oues, curamque gerens earum, ad cęlestia regna prędicando perduxit. Prædicat Sclauis.

Interea rex Dagobertus amori mulierũ plusquàm oportebat deditus, omniq; spurcitia libidinis inflammatus, sobolem minimè videbatur habere: sed tamen ad Domini confugit auxilium, deprecabaturque sedulò, vt ei filium dare dignaretur, qui post eum regni sui gubernaret sceptra. Quod ità dante Deo factum est. Cumque sibi nunciatum fuisset, quòd ei Dominus filium dare dignatus esset, magno mox repletus gaudio, cogitare cœpit, cui ipsum puerum traderet, qui eum sacro baptismate regenerare deberet. Statimq; accersitis ministris, vt sanctum perquirerent Amãdum, sagaci intentione præcepit. Nam dudùm ipse põtifex, dum pro capitalibus criminibus, quod nullus ex sacerdotibus facere ausus est, ipsum redargueret regẽ, iubẽte eo iam furore percito, nõ absque iniuria de regno eius fuerat expulsus. Ille verò remotiora perquirens loca, verbum Dei gentibus prędicabat. Cumq; à ministris tandèm fuisset repertus, & vt ad regem ire deberet, admonitus, memorans illud Apostoli præceptum, Potestatibus sublimioribus se subdi debere: tandèm peruenit ad regem, qui illis diebus in villa, cui vocabulum Clypiaco est, morabatur. Visoque rex beatissimo Amãdo, magno repletus est gaudio: prostratusque pedibus beati viri, deprecabatur vt tãto scelerì, quod in eum perpetrauerat, veniam largiri dignaretur. Sed ille, vt erat mitissimus atque supra modum patiens, citiùs eum eleuauit à terra, facinusque in se perpetratum clementissimè indulsit. Tunc rex ad sanctum ait Amandum: Pœnitet me valdè, quòd stultè aduersùm te egerim. Precor igitur, nè memineris iniuriæ, quam tibi irrogaui, atque preci meæ, qua summoperè postulo, nè dedigneris annuere. Dedit mihi Dominus filium, non meis præcedentibus meritis: precorque, vt eum sacro digneris abluere baptismate, atque in filium tibi spiritalem suscipere. Quod vir Domini vehementer renuens, scilicet sciens esse scriptum, militantem Deo non oportere implicari secularibus negocijs, & quietum atq; remotum, palatia non debere frequentare regia, è conspectu regis abscessit. Statìm igitur rex misit ad eum virum illustrem Dadonem, atque cum eo venerabilem virum Eligium, qui tunc in palatio regis sub seculari degebant habitu, quos tamen posteà egregios sacerdotes atque præclaros in meritis, signis quoquè atque virtutibus fuisse, plurimis compertum est. Hi verò humiliter virum Dei petiêrunt, vt precibus regis daret assensum, atque filium ipsius sacro dignaretur diluere fonte, & vt eum enutrire atque lege imbuere diuina, quantocyùs assentiret, dicentes quòd si hoc vir Dei non renueret, per hãc familiaritatem liberiùs in regno ipsius vel vbicunquè eligeret, haberet licentiam prędicandi, seu nationes complures per hanc gratiam se posse conquirere fatebantur. Tandèm fatigatus precibus amborum, facturum se esse promisit. Audiens autem rex, quòd preces suas sanctus non renueret Amandus, statìm ipsum puerum afferri præcepit, qui dicebatur non plus à natiuitate habere, quàm dies circiter quadraginta. Accepit igitur vir sanctus in manibus puerum, & benedicens eum, catechumenum fecit. Cumque finita oratione, nemo ex circunstante multitudine respondisset, Amen: aperuit Dominus os pueri, atque audientibus cunctis, clara voce respondit, Amen: Statimque eum regenerans sacro baptismate, impositoq; nomine Sigeberto, regem atque omnem eius exercitum tunc sanctus Amandus magno repleuit gaudio. Dagobertꝰ rex se abijcit ad pedes S. Amandi. Rom. 13. Is Dado, etiam Audoenus dicitur. 2. Tim. 2. Infans regis dierum 40, respondet, Amen.

His ità gestis, adueniente obitûs sui die, Traiectensium episcopus feliciter migrauit ad Christum. Rex igitur huius viri venerabilis comperiẽs obitum, sanctum accersiri fecit Amandum. Congregataque multitudine sacerdotum, populiq; turba non modica, ad regendam Traiectensium ecclesiam eum præposuit. Illo verò renuente, atque se indignũ vociferante, omnes vna voce clamabãt, dignum eum esse sacerdotio, atq; ob animarum solicitudinẽ ecclesiam magìs, quàm pecuniæ quæstum debere suscipere. Coactus igitur à rege ac sacerdotibus, pontificalẽ susceptit cathedram. Sicq; per triennium ferè vicos vel castra circumiens, verbum Domini cõstanter omnibus prędicauit. Multi etiã, quod dictu nefas est, sacerdotes atq; Leuitæ, prędicationem illius respuentes, audire contempserunt. At ille secundùm euangelij præceptum, puluerem de pedibus in testimonium excutiens, ad alia properabat loca. Igitur tandèm reperiens insulam, cui vocabulum est Chanelaus, iuxta Scaldim fluuium, aliquantis diebus cum fratribus spiri- Traditur S. Amãdo sedes Traiectensis. Matth. 10.

Vltio in cõtemptores sermonum eius.

spiritalibus ibidèm Christo militare studuit. Sed verbi Dei cõtemptores per biennium ferè ingens attriuit plaga, ità vt euersæ domus & agri in solitudinem essent redacti: necnon etiam vici vel castra destruerẽtur, nullusq́ penè in his regionibus remaneret, qui virum Dei contempserant prędicantem.

Nec multò pòst cùm à fratribus, quos ob animarum curam per diuersa reliquerat loca, rogaretur, vt eos prędentia sua visitaret, & vt verbi sacri pabulo reficere dignaretur: tandèm prece accepta, peruenit ad eos, audiuitq́; ab eis, gentem, quam Vasceiam appellauit antiquitas, quæ nunc vulgò nuncupatur Vasconia, nimio errore deceptam, ità vt augurijs vel omni errori dedita, idola etiam pro Deo coleret. Quæ gens circa Pyrenęos saltus per aspera atque inaccessibilia diffusa erat loca, fretaq́ue agilitate pugnandi,

Vasconib⁹ p̃dicat verbum Dei.

frequenter fines occupabat Frãcorum. Vir autem Domini Amandus eorum miseratus errorem, enixè elaborare cœpit, vt eos à diaboli reuocaret seruitio. Dum autẽ eis verbum prędicaret diuinum, atque euãgelium annunciaret salutis, vnus è ministris assurgens, leuis ac lubricus, necnon & superbus, atq; etiam apta mouendo risui effutiens verba, quem vulgus mimilogum vocat, seruo Christi detrahere cœpit, euangeliumq́ue, quod prędicabat, pro nihilo ducere. Sed eadem mox hora arreptus à dęmone miser, proprijs se cœpit manibus laniare, atque coactus publicè confiteri, quòd ob iniuriam, quam Dei irrogauerat seruo, hęc perpeti mereretur. Sicq́ue in ipso cõstitutus tormento, spiritum exhalauit extremum.

Illis autem adhuc in eorũ cęcitate permanentibus, dum vir sanctus ad alia demigraret loca, peruenit ad ciuitatem quandam. Vbi cùm ab episcopo ciuitatis illius honorificè fuisset susceptus, & ei hospitalitatis more episcopus aquam in manibus funderet, secretiùs pręcepit ministro, vt eandem aquam, in qua vir Dei manus abluerat, diligenter in sacrario deportaret custodiendam. Quod ità factum est. Prefatus nanque ciuitatis antistes satis benè fidebat, quòd eadem viri Dei benedictio salutẽ fidelibus restituere posset. Eodem quoquè tempore homo quidam cęcus sedebat ante fores templi mendicãs,

Cæcus videt ablutus aqua, qua Amandus suas lauerat manus.

qui multo iam tempore corporalem amiserat visum. Ad quem ciuitatis ipsius episcopus ait: O homo, si habes fidem, ablue oculos tuos ex aqua, in qua vir Dei Amandus abluit manus. Confido enim, quòd per ipsius sanctitatem, pristinam consequaris salutem. Cumq́ue idem cęcus oculos eádem aqua abluisset, statim iubente Deo pristinum recepit visum, ità vt omnia clarè videret.

His ità peractis, idem vir Domini Amandus in fines remeauit Francorum, elegitq́ue sibi locum prędicationis aptum, in quo cum fratribus, qui cum eo per diuersas prouincias multas pro nomine Christi perpessi fuerant passiones, ædificauit cœnobium. Atque ex eisdem fratribus plures posteà abbates seu honorificos vidimus viros. Eodem ferè tempore vir sanctus Domini Amandus Childericum adijt regem, eumq́ue humiliter postulauit, quatenùs ei aliquod municipium ad construendum monasterium, non ambitionis gratia, sed ob animarum salutem, largiri dignaretur. Deditq́ue prefatus rex

Cœnobiũ ædificat.

ei locum, nuncupatum Nanto. In quo vir Domini sagaci intẽtione cœpit ædificare cœnobium. Mummulus autem quidã, Ozidinsis vrbis antistes, valdè ferebat molestè, quòd idem vir Domini eundem locum impetrauerat à rege: inuidiæq́ue facibus accensus, eundem virum Domini extinguere conabatur. Missisq́ue agilibus viris, iussit vt eundem virum Dei à loco ipso contemptibiliter iniurijs affectum eijcerent, aut certè in eodem punirent loco. Venientesq́ue ad eum ministri, simulato dolo dixerunt, quòd ei locum aptum ad construendum monasterium ostendere deberent: tantummodò cum illis illuc properare deberet. Sed eorũ fallacia, reuelante Deo, latére non potuit. Cumq́; eum ad prędictum locum ducere simularent, non erat inscius vir Domini Amandus,

Properat ad intentatam ipsi necem, sed diuinitùs seruatur.

quò in loco eum interimere disponerent. Tandèm igitur peruenerunt ad supercilium mõtis, vt eum ibì capite truncarent. Vir tamen Domini suis hoc antè indicare noluit, quia ad martyrium libentissimè properabat. Sed subitò orta tempestate pluuiæ grandinisq́ue, omnem illius montis locum tenebrosæ obtexerunt nubes, ità vt apparitores, qui ad interficiendum eum fuerant missi, amisso lumine, nihil penitùs viderent. Spemq́; vitæ iam nullam habentes, prostrati pedibus sancti viri, veniam postulabant, & vt eos viuos abire sineret, humiliter deprecabantur. Tunc vir Domini ad consueta recurrit prędidia, scilicet ad orationum auxilia, profusisq́; vberrimè lachrymis, tam diù orationi incubuit, donèc reddita serenitate, lumine etiam apparitores recepto, non absque metu

vel

vel stupore ad propria reuerterentur. Taliq́ue perculsis timore ministris, vir Domini mortem incolumis euasit.

Nec illud quoquè prętereundum putaui, quod presbytero quodã, nomine Erchengisilo, venerabili atque fideli viro narrante didici. Quadam die, dum vir Domini Amandus in pago Beluacensi verbum Domini prędicaret, peruenit ad quendam locum, cui vocabulum est Rossunto, secus Aronnam fluuium. Eratq́ue ibì mulier quędam cęca, quæ lõgo iam tempore amisso lumine, nihil pręter tenebras nouerat. Ingressus autem vir Dei domum illius, cœpit percontari ab ea, qualiter ei hęc cęcitas euenisset. Respondit́que illa, quòd non ob causam aliam ei ipsa cęcitas accidisset, nisi quòd auguria vel idola semper coluërat: insupèr ostendit ei locũ, in quo prędictum idolum adorare consueuerat, scilicet arborem, quæ erat dęmoni dedicata. Ad quam vir Domini ait: Nõ miror, si pro hac stultitia cęca facta sis: sed admiror clementiam Domini, qui te tam diù expectando sustentat, vt cùm factorem & redemptorem tuum adorare debeas, adores dęmones & idola muta, quæ nec tibi, nec sibi possunt prodesse. Nunc igitur accipe securim, & hanc nefandam arborem quãtocyùs succídere festina, per quam lumen amisisti corporis, & animæ perdidisti salutem. Confido enim, quòd si firmiter credideris, lumen pristinum à Domino consequi possis. Deducta autem puellæ suæ manibus, ad arborem citiùs peruenit, atq; eam excídere conabatur. Tum vir Domini Amãdus eam ad se aduocans, signumq́ue crucis super oculos eius imprimens, inuocato Christi nomine, pristinæ reddidit sanitati. Instructaq́; qualiter se agere deberet, omnibus diebus vitæ suæ castè atque sobriè se exhibuit, & correctiorem vitam deincèps gerens, mores commutauit in melius. *Signo crucis cęcę oculos aperit.*

Hoc quoquè, quod ad cumulum laudis eius Dominus ostendere dignatus est, non videtur silentio tegendum. Quodam nanque tempore cùm cuidam monacho, videlicet Prępositi monasterij sui, Chrodobaldo nomine, per quendam missum iussisset, vt vehicula ad vinum in vsus fratrum monasterio deferendum prępparare deberet, dicitur is inobediens extitisse. Sed eum nocte eádem vltio diuina subsecuta est. Nam eo iter agente, vt ad virum Dei pergeret excusationis causa, quòd vehicula minimè haberet, ità dicitur omni corporis compage paralysi dissolutus, vt nec manum quidem vel pedem posset mouere. Omniq́ue iam carne velut mortua, in solo pectore vitalis anhelabat spiritus. Tenuiq́ue flatu confiteri, vt valebat, nitebatur, quòd ob inobedientiam & contumaciam hęc perpeti merebatur. Igitur prędictum monachum fratres mittentes in naui ad monasterium, cui vocabulum Maiores indiderunt Elnonem, ad virum Dei adduxerunt Amandum. Cumq́ue iam vesperascente die, finitis Missarum seu vespertinarum solennijs, vir Domini ad reficiendum iuxta morem issèt, subitò ei nunciatum est, qualiter idem monachus ægrotaret. Leniterq́ue, vt aiunt, subridẽs, dixisse fertur: Adhuc maiora sustinebit pericula, quia valdè iactantiæ atque inobedientiæ deditus erat. Sed tamen presbyterum quendam, fidelem virum, ad se vocari præcepit, eidemq́ue monacho calicem vini & fragmen panis per eundem transmisit presbyterum, eiq́ue mandauit, dicens: Vade, & dic monacho illi, vt sumat partem panis istius & vini, & cras, iubente Deo, cùm ad eum visitandum perrexero, obuiàm mihi procedat, & in lectulo iacére non patiatur. Quod ità factum est. Accepta itaque idem monachus patris benedictione, ità totius corporis recepit sanitatem, àc si nullam vnquàm pertulisset læsionem. Adueniente igitur sancto viro, obuiàm ei processit, atque cum eo loqui cœpit. Miratiq́ue sunt fratres vehementer, quòd viuum & incolumem videbãt, quem mortuum ferè suspicabantur. Vir autem Domini Amandus, indulta fratri venia, vt mores deincèps in melius commutaret, admonuit, atque eum sanum ad monasterium direxit. *Pœna inobedientiæ.* *Sanat paralyticum.*

Alia quidem sunt multa, quæ per eum Dominus operari dignatus est, nobis quidem incognita, Deo autem nota. Sed quantùm ad nostras, fidelibus narrantibus viris, perlatum est aures, si omnia cupiam persequi, dies, vt opinor, antè, quàm sermo, deficiet. Nam quas per eum Dominus virtutes non edidit, cùm & mortuis vitam, cęcis visum, paralyticis gressum, leprosis munditiam, surdis auditum, à dęmonibus oppressis restituit sanitatem?

Igitur sanctissimus Domini Amandus, cursu fideliter peracto, repletus omnium bonorum operũ fructu, aduenìente sanctissimi obitûs die, feliciter migrauit ad Christum: Sepultusq́ue est cum magnifico honore in loco, cui vocabulum est Elnone. In quo lo- *Obitus eius & sepultura honorifica in Elno.*

ne monasterio Hannoniæ.

co multa fiunt orationibus eius beneficia, & laudatur ibi ab omnibus nomen Domini Iesu Christi: cui est cum æterno patre & spiritu sancto virtus & honor, gloria & imperium, laus & potestas per infinita seculorum secula, Amen.

VISIO SANCTAE ALDEGVNDIS VIRGINIS, DE SANCTI AMANDI GLORIA *& beatitudine.*

EOdem tempore beata Aldegundis, in timore sancto ab ipsis infantiæ annis Domino seruiens virgo, & corpore angelicam in terris vitam peragere studens, inter reliquas visiones, sibi frequentiùs à supernis ostensas, dum nocte Dominica vigilijs & hymnis in ecclesia Malbodiensis cœnobij ante altare sanctæ Mariæ incubaret, in ipsa, qua beatus transijt, hora in ecstasi mentis eleuata, & ab angelo per amœna iucundæ habitationis loca deducta, vidit virum senem, cygneo capite reuerendum, sacerdotalibus & præclaris indutum vestibus, baculum manu tenentem, ad superna quasi transire, turbamq; copiosam albatorum ante & post eum iter habere. Cumque quis esset requisita, nescire se diceret, ab angelo sancto ità ei responsum est: Vir, inquit, Dei Amandus migrauit à seculo: & quia sacerdos in vita extitit dignus, seque ipsum bonæ voluntatis obsequio atq; sanctarum virtutum exercitio diuinæ maiestati sacrificauit, tam gloriosus nunc ad gaudia sui Domini pertransijt. Turba autem, quam vides, albatorum, hi sunt, qui per instantiam prædicationis ipsius ad exemplum tanti magistri feliciter informati, digni Deo & sanctorum claritati iudicantur ascribi in cœlestibus. Quibus pro eo, quòd pastor extitit idoneus, in regno sanctorum & terra viuentium super eos princeps inæternùm apparebit modis omnibus gratiosus.

Hac itaque visione diuinitùs ità manifestata, corpus sacrosanctum beati Amandi in cœnobio, quod idem sanctus ædificauerat, atque Elnonis vocabulum indiderat, debito fidelium honore sepultum est: non tamen in ipsa, qua nunc requiescit, basilica, sed in altera, quæ adhuc supereſt, principis Apostolorum Petri nomine dedicata. Quæ quoniam pro suî paruitate tanti præsulis tumulo visa fuit incongrua, atque etiam secundo sexui propter monachorum habitacula inaccessa, frequenti religiosorum virorum conuentui visum est, aliam magnitudine præstantem debere ædificari, quæ & vtrique sexui, ac confluenti illò sufficeret multitudini populari. Ad quam venerandus Christi confessor, qui tũc supererat, Eligius corpusculum sancti patris sextodecimo post transitum anno, integrũ & omnimodis incorruptum, septimo Calend. Nouembris transtulit, &, vt tunc moris erat, altiùs telluri commendauit.

Basilica iã olim fœminis inaccessa.

Corpus S. Amandi post annos 16. incorruptum.

Quod ibi vsque ad annum sui obitûs centesimum quinquagesimum in imis terræ visceribus occultatum, longo temporis spatio iacuit: sed anno incarnationis Domini octingentesimonono sarcophagum, in quo quieuerat, Lotharius, sacri templi ædituus, eleuari faciens, reperit insperatum magni gaudij thesaurum, inuiolati videlicet corporis prodigium. Qui stupefactus, vt par erat, tam inopinati visione miraculi, omnipotentem Deum debitis laudibus benedixit, tantorumque donorum largitori gratias egit. Congaudens etiam tanti inuentione thesauri, non modico cœpit solicitudinis angore cruciari, multa animo voluens, quid ex ipso ad cõmemorationem sequẽtium pro munere deberet auferri. Vbi verò fluctuantem animum ancora consilij stabiliuit, casulam, qua erat indutus, à sacratissimo eius collo abstulit, eundemq; in latus vtrunq; versans, cannas arundinum fluuiales, quæ sub ipso olim positæ fuerant propter humorem aquatilem, subduxit. Idque suis desiderijs minus esse perpendens, nisi etiam ex corpore aliquam tolleret inuiolatorum portionem membrorum, vertit audaces, vt ità dicam, ad cadauer venerabile manus, vngues que spiritualis vituli, cornua producentis & vngulas, secuit, quæ post obitum illius contra naturam ità excreuerãt, vt etiam manicas manuum cremento suo penetrarent. Necnon & barbam pontificis nostri Aaronis, post sepulturam ipsius recrescentem totondit.

En post tot annos corpus inuiolatum.

Nota stupẽdum in defuncto corpore miraculum.

Hęc verò omnia sibi summo deuotionis obsequio recondens, nec sibi tamen suisq; desiderijs sufficere credens, ad os sacratissimum, per quod diuinæ pietati crebræ orationum preces fuerant fusæ, ac varijs populis frequentes prædicationes directæ, ausus est manum

manum mittere, atq; si aliquem de dentibus illius posset eximere, studuit pertentare. Sed & cùm hoc pro eorundem firmitate nequiret perficere, fabrili instrumento, tenaci videlicet vsus forcipe, de gingiuis pulcherrimi oris duos dentes eduxit, rubicundo ebore, vt credi decet, ac antiquo saphiro preciosiores. Mirum dictu, fidelem quęrens auditorem, quod contra naturam est mortui cadaueris, de dentibus eductis stillæ fluxerũt cruoris. Huiusque monimenti vsque in diem hodiernum testimonium acerra præbet eburnea, adhuc eodem, quo infusa fuerat, sanguine, cùm ibi seruandi mitterentur, mirabile dictu, cruentata. Dentes cruenti in corpore exanimi.

Facta est igitur eleuatio ista venerabilis 12. Calend. Octobris: signis etiam in ea per supernam virtutem patefactis, fideli populo est constituta ferialis. Sanè sanctorum memoria, qui per beatum Amandum Domino famulari elegerunt, superiùs generaliter prælibata: restat nunc quorũdam nomina ad laudem pręcipui doctoris intimare, vt eorum si quis gesta legere voluërit, ex illorum virtutibus tanti patris & idoneæ legionis signiferi merita quodammodò pensare pręualeat. Cuius tam beatæ cateruæ pars quędam & honorabilis extitit Andreas sanctus, ab ipso pontifice in monasterio Elnonensi cõstitutus abbas. Lonatus etiam, in Marcianis cœnobio delegatus: sanctusq; Florebertus cum egregio viro Iohanne: vnus post alterum congregationi, quæ Blandinium appellatur, prępositi: necnõ Leuita pręcipuus, quem idem vir sanctus per reuelationem detotondit, beatus videlicet confessor Maurontus, vnà cum iusto & magnifico viro Humberto, qui angelo reuelãte, tam sibi quàm beato Amãdo coronã in cęlis prępараtam cognouit, atque ad indicium rei certæ, eodem angelo imprimente, signum crucis in vertice, osse crucis in modum implicato, visibiliter vsque ad mortem deportauit. Catalogus aliquot sanctorum S. Amãdi discipulorũ.

Non elongatur à cœtu isto beatorum Gertrudis, virgo sancta, ab ipso fidei initijs insignita, & sacro velamine consecrata: quæ fideliter vsque ad obitum mãdatis cęlestibus obtemperãs, & in vita, & post exitum multis se miraculis manifestauit. Iuxta seculi etiam dignitatem nobilis Allouinus, qui sanctus Bauo est omnium vocibus appellatus, ex paganorum ritu ad Dei cultum per Pontificem prędictum conuersus, & in via pręceptorum eius salubriter introductus, per diuinæ inspirationis gratiam in tantum celsitudinis apicem conscendere meruit, vt etiam mortuum ab inferni faucibus reuocaret, & palàm omnibus vitæ reconsignatum exhiberet. Cuius reliquijs felicibus in eádem, qua venerantur, ecclesia sanctus Landoaldus archipresbyter sancti Amandi, hoc est, curam pastoralem vice ipsius agens in episcopio Traiectensi, sanctusque Amantius, post multum obitûs sui tempus tandèm reuelante Deo manifestati, atque illuc vsque perlati, modò in pace quietis consociati, beneficia populis fidelibus impendunt assidui. Quod ità cunctis in hac regione cognitum scimus, vt ad pręsens scribi necesse nõ sit: cùm ibi visum cęci, claudi quoquè gressum, debiles etiam & multi varijs infirmitatibus detenti, nostris temporibus saluti congruæ sint restituti. S. Gertrudis, discipula S. Amandi. S. Bauo per S. Amandũ conuersus ad fidem. S. Landoaldus. S. Amãtius

Sunt verò complures & alij, quos studio breuitatis intermittere horum sanctorum specialis quodammodò refulgens apud homines gratia suasit: qui & ipsi inuenti sunt in fide & respectione Domini nostri Iesu Christi multipliciter gratiosi. Eccè quàm bonum & quàm iucundum, ait Psalmista, habitare fratres in vnum. In vnum enim habitant, qui vnum mente simplici adorando Deũ, vnius felicitatis, hoc est, æternæ beatitudinis gaudia simul adipisci meruerunt. Laudemus ergò viros glorioſos, quibus multã gloriam fecit Dominus magnificentia sua. Hi sunt enim viri misericordiæ, quorũ iustitiæ obliuionem non acceperũt, corporaq; eorum in pace sepulta sunt, & nomen eorũ viuet in generationem & generationẽ. Vt igitur nos, vltimo adhuc posiți gradu, de virtute in virtutem sanctos Dei ascendentes aliquatenùs imitari, eorumque lętitiæ in parte mereamur fieri participes, amabilis Deo & hominibus Amandus confessor magnus & Pontifex egregius, simulque sancta multitudo discipulorum ipsius, orationibus assiduis nos ad bona virtutum eleuent, & quod prauum est, diluère piè dignentur, meritisque sanctis in numero fidelium Christi consocient: vt inæternùm nomen ipsius benedicatur in nobis, nosq; eius populus fieri valeamus, per infinita secula seculorum, Amen. Psal. 132. Eccl. 44. Petit suffragia et intercessiones S. Amãdi &c.

VITA S. GVARINI EPISCOPI PRAENESTINI ET CARDINALIS, CANONICI REGVLARIS OLIM IN CANONICA S. Crucis Mortarien. descripta ex Libro, qui dicitur Regula sanctissimi Patris Augustini &c. per venerabilem Dei præconem Augustinum Ticinensem Canonicum regularem elucidata. Habetur in monasterio Canonicorum regularium Bononiæ.

FEBRVAR. 6. Lectio 1.

*Hęc in exemplari, quod vnicũ habui, ob scura sunt valdè, eoq; nõnihil illustrare conatus sum, haud scio q̃ benè, sed bona tñ fide.

Eatus igitur Guarinus Christi confessor, genere præclarus, Bononiæ oriundus, ad huius mundi caliginem illustrandam velut splendidissimum sidus emicuit. *Ex suę prosapiæ stirpe fuit quidam septimus Episcopus, qui doctrina & religione miraculorũ patrator, catholicam illustrauit Ecclesiam. Cùm autem Hierusalem proficiscì decreuisset, vt indè apud Aegyptum eremiticam duceret vitam: & Romæ parumpèr esset immoratus, ab Apostolico detentus, in Reatina ecclesia Episcopus ordinatur. Vbì verò paruo tẽpore admirandę religionis vitam duxit, iterùm in priori perseuerãs proposito, in Aegypti partibus eremitica austeritate in vasta & optata solitudine potitus est. Pręclarus itaq; vir Guarinus parentum diligentia ab ineunte ætate nutritus, & moribus educatus, non lasciuijs, sicut assolet puerorum ætas, sed sacris literis intentus, sicut assiduè, ità strenuè quoquè ieiunijs, orationibus ac diuinæ contemplationi inhærebat.

Lectio 2. Itaq; in dies excrescens nouella plantatio, cęlesti irrigata doctrina, sub sancti spiritũs disciplina ad religionis & vitæ Canonicæ perfectionem tendens, informis adhuc & tenera ætas formabatur. Spiritus nanq; pietatis deuoti mẽtem pueri subarauit, & in cordis eius tabula timoris Dei pariter & amoris rudimenta depingẽs, ad humilitatis & obedientiæ culmen mentis eius aciem instruxit, & diuinæ gratiæ concessum sibi talentum, bonorum operum meritis cõtinuè augere promeruit. Factus deindè iuuenis B. Guarinus, inuitis cõsanguineis, qui de ipso posteritatem peroptabãt, totis visceribus Christi vestigia complectens, maiori in ecclesia Bononiensi clericus honorificè fuit ordinatus.

Lectio 3. Verùm cùm ingenuę indolis & probatę virtutis iuuenis socios mollibus vestitos cerneret, non quæ Iesu Christi erãt, sed propria quæq; sequentes, ipse pauper spiritu cœpit arctiùs se diuinis mancipare obsequijs, & puro ac sincero Dei famulatu, despectis calceatisq; terrenis illecebris, forti animo cęlestia quęrens, ad amabilem diuini amoris perfectionem venire satagebat. Vtque omnipotenti Deo ad huiuscemodi confirmandum propositum preces assiduas ardentesq; effunderet, solitaria loca frequentabat, tantoq; sublimiùs transeuntis mundi gloriam despexit, quantum in culmine mentis agnouit nil esse in Dei amore, quod possit auferri.

Lectio 4. Mortaria, locus est inter Papiã & Nouariam, sic dictus, propter eos, q̃ cæsi sunt in pelio, quod cõmisit Carolus Magnus cũ Desiderio rege Longobardorum.

His igitur sanctissimis instructus studijs, ad Canonicam S. Crucis de Mortaria aduolans, ibiq; secundùm D. Augustini Regulam Canonicorum habitum ingenti desiderio indutus, breui tempore perfectionis culmen attingere meruit. Virtutum siquidem studijs annis plurimis intentus, ad vlteriora progressus est: elegitq; optimam partem cum Maria, & sedens in speluncæ ostio, diuinis suspensus desiderijs ad æterna, sibilum sensit auræ tenuis suo cordi sine sono insonantẽ. Ad solatium peregrinationis, & ad ærumnas temporalis exilij demulcendas, accuratissimè fodit scripturarum puteos, in quibus viuam aquam indesinenter hauriret: & nocte mortalitatis huius tres ab amico panes exegit: quò sic refectionis aqua potatus, & panis soliditate cibatus, ad montem deniquè Dei Oreb, sicut viriliter, ità feliciter diuinæ contemplationis secreta penetraret.

Lectio 5. Meditatio mortis qd conferat. Eccli. 7. Destinatus autem ad S. Figdriani ecclesiã, in ea à Concanonicis perbenignè & reuerenter excipitur. Erat enim inter fratres humilitate & obsequẽti famulatu vtì minister, doctor verbo, magister exemplo. Mortem sibi quasi quotidiè imminentem intentus meditabatur: quæ quidem meditatio est peccatorũ omnium peremptoria, iuxta quod scriptum est, In omnibus operibus tuis meditare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Vbì enim non est timor mortis, ibì dissolutio vitę: vbì verò dissolutio vitę, ibì peccatorum abundantia. Vbì deniquè peccatorum abundantia, ibì & perditio animæ. Timor enim semper emẽdat, tollit securitatem, parit solicitudinem, fugat torporem, animum exci-

excitat,ſuperbiã deijcit,humilitatẽ nutrit, charitatẽ auget, & virtutes multiplicat. Timẽs Deũ abdicat peccata in verbo,facto,cogitatiõe,& in omnib⁹ motibus ſuis: peccatorũ occaſiões cuítãs,ſe,corpus totamq; animę ſuę vitã à malo cuſtodire ſtudet illęſa.

Hęc S.Guarinus aſſiduè mente reuoluens, ad Dei ſeruitutem ſe præparabat, & contra carnis concupiſcentias indeſinenter pugnabat. Poſtremò ſanctæ obedientiæ iugo ſpontè & humiliter colla ſubijciens,cęlesti Domino in ſanctitate & iuſtitia ſeruire ſtudebat. Contigit aũt, cùm poſt paucos annos ad Canonicam Mortarienſem reuerteretur,ibiq; aliquãdiù moratus, cõperta iamdiù antè eius fama, in dies coram Deo & hominibus clariſſimis polleret virtutibus, vt nutu diuino Papienſis eccleſia proprio priuaretur Pontifice: ſicque, inſpirante Deo, communi omnium voto,tam Clerus,quàm populus vniuerſus beatum Guarinum Epiſcopum elegerunt.Cumq; factus eſſet Cleri & populi concurſus,vt eum leuantes manifeſtarent electionem,cœpit beatus Guarinus totis reluctari viribus,dicens indignum eſſe eum fieri Epiſcopum,qui priùs non fuerit doctrina & virtutum moribus probatus. Lectio 6. S. Guarinus recuſat epiſcopatũ Papienſem.

Cumq; nulla ratione acquieſcere vellet, cuiuſdam Archidiaconi occaſione præſtita,qui ad eum anhelabat Epiſcopatum,deceptis cuſtodibus,vir ſanctus,qui antè fuerat in arcto loco detẽtus,per feneſtram dimittitur: ſicq; tandiù latuit,donèc alter ibi conſecratus fuit Epiſcopus. Atq; ità deniquè beatus Guarinus ſuo potitus deſiderio,ad fratres ſuos concanonicos rediens,velutì ſimplex animal inter eos conuerſabatur.Domini nanque Ieſu Chriſti beatus Guarinus fidelis imitator factus, qui cùm eum turbæ facere regem voluïſſent,noluit: etiam ipſe per hoc imitationis exemplum præbuit,nè ſub prelationis occaſione,elationis tumore mentis eius cymba periclitaretur. Lectio 7. Ioan.6.

Poſt aliquantulum verò temporis, felicis memoriæ Papa Lucius ſecundus, natione Bononienſis, fama eius creſcente, quanta potuit inſtantia egit, vt beatus Guarinus ad ſe veniret. Dei verò amicus in humilitatis cuſtodia perſiſtens, piè renuit Pontificis inſtantiam, aſſerens ſupra meritum ſuum eſſe, quod ab illo petebat: & qui in monaſterio quadraginta annos egerat, reuerti ad temporalem ſolicitudinem timebat. Victus tandèm Pontificis inſtantia,& Prelati ſui hortatu,Romam profectus in Pręneſtinum Epiſcopum eſt conſecratus.Cumque equitatum precioſum, aliosque epiſcopales apparatus à Pontifice dono recepiſſet, mox venditis omnibus, pauperibus precium erogauit. Fit intereà exultatio & plauſus generalis in populo,Chriſti fauor & gloria tollitur in immenſum,& ſancti Guarini nomen ſummis in vrbe preconijs celebratur. Clerum inſuper & populum ſalubri reficiebat pabulo, pauperibus alimenta & indumenta proprijs manibus erogabat. Conuerſabatur autem in loco apud eccleſiam Pręneſtinam, ieiunijs & orationibus plenè vaçans,& cęteris omninò ſtudijs pietatis inſiſtens, Euãgelicus negociator vitæ perpetuæ margaritam precioſis opibus præponebat. Lectio 8. Conſecratur Epiſcopus Pręneſtinus.

Deniquè iam ſenectute grauatus, cupiens diſſolui & eſſe cum Chriſto, depoſitionem quoquè ſui tabernaculi prequidẽs, vniuerſum ad ſe clerum conuocauit. Quanquàm autem ſemper ei fuerit temporalis vita faſtidio, tunc tamen ardentiori mentis inceſſu ad Chriſti pulchritudinem cõtemplandam rapiebatur. Tandèm poſt ſalubria monita voluït eum Deus iter vniuerſæ carnis ingredi communi mortalium lege. Sequenti nanque nocte totus aër immenſo refulſit lumine: tanta poſtremò emicuit claritas,vt ſereno aëre iubar ſolis appareret. Appropinquãte verò ſolis aurora, ſanctus Guarinus cum claritate carnis vinculis expeditus,ad vitam,quę fine claudi nõ poteſt,cum gaudio migrauit ſexto Februarij die.Tunc Chriſti confeſſor omnibus charus, virtutum ſignis coruſcans in terris,& meritis in cęlis viuens,in ſepulcro & eccleſia beati martyris Agapiti ſacerdotum manibus debita veneratione reconditur. Gloria ſancti viri & ſolennitas vicinas circunquaquè regiones, longè lateque diſperſæ, confeſtìm ad ſuî deuotionem attraxêre. Eadem autem die mulier quędam dęmonio vexata, Albanenſem vrbem circuiuit,loquebaturq; per eam diabolus ſic dicens: Hodiè preſul migrauit ad cęlum,cuius precibus ego miſer expellar.Statìm obſeſſa muliere beati viri ſepulcrum attingente, cœpit per eos eius in ſanctum virum cõtumelias dęmon euomere: ſed precibus eius erepta mulier,cõfeſſoris ſepulcrũ feſtina amplexa eſt,& ei,cuius miniſterio ſic ſanata erat, gratiarũ vota perſoluit. Vndè factũ eſt,vt viſo miraculo, ſuſpenſis ante ſepulcrum lampadibus,cõfeſtìm ſine ignis appoſitione,cernẽtibus omnibus,luminaria accenderẽtur: Præſtãte Domino noſtro Ieſu Chriſto,cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorũ, Amen. Nocte immẽſo ſplendẽte lumine,Chriſto ſpiritũ reddit ſub auroram. Dæmoniaca tangens eius ſepulcrũ,curatur. Diuinitùs ardẽt lampades ſepulcri.

MARTYRIVM SANCTI ET GLORIOSI MARTYRIS CHRISTI THEODORI, DVCIS EXERCITÛS, *ex Simeone Metaphraſte, authore verò Augaro ſcriba, qui coràm interfuit.*

FEBRVAR. 7 vt habet in Metaphraſte excuſo ad margine

QVomodò reſplendet ſol ijs, qui vident: ità de martyribus oratio ijs, qui audiunt. Quomodò autem cælum eſt aſtris ornatum, ità etiam eccleſiæ, quæ Dei tenent martyres. Et quomodò flores in campo, ità etiam martyres in Eccleſijs. Memoria martyrum, eſt remiſſio debitorũ. Memoria martyrum, eſt reuocatio eorum, qui vexantur à dęmonibus. Memoria martyrum, eſt vita & ſanitas ijs, qui amant martyres. Magna martyrum certamina, ſplẽdidæ ſunt ſanctorum coronæ. Tradiderunt enim flagellis ſua corpora, & quæcunque ſunt mundi iucũda, arbitrati ſunt eſſe ſtercora, vt Chriſtum non negent. Propterea Dominus ipſos quoquè eſt remuneratus ea vita, quæ degitur cũ angelis incorporeis. Nam cùm qui eſt ab initio inimicus generis hominum, putaret ſe eos eſſe oppugnaturum, potiùs habitatores effecit paradiſi. Non ceſſauit enim agreſtes feras mouere in eos, qui ſunt fide pij, etſi ſemper ab eis vinceretur. Qui etiam noſtro tempore excitauit hanc agreſtem feram aduersùs gregem Chriſti, Licinium, inquam, ſororis Pij Imperatoris Conſtãtini maritum. Nam cùm accepiſſet ſceptra ab impio Maximiano, imitans eius mentem & actiones, ſtatìm irreconciliabilem excitauit perſecutionem aduersùs eos, qui erãt inſignes pietate, & miſit edicta per vniuerſam ciuitatem & regionem. Quinetiam ex innumeris militaribus, ille impijs ſuis decretis interfecit quadraginta Sebaſteæ, & ſimiliter ſeptuaginta centuriones & trecentos in Macedonia.

Licinius, hoſtis Chriſtianorum.

Occidit multos viros militares.

Cùm autem vidiſſet ſceleratiſſimus, quòd magna atq; adeò infinita multitudo contemneret impia eius decreta, & ſe daret ad mortem propter pietatem in Deum, ſtatuit inſigniores potiùs & magis eminẽtes comprehendere in exercitibus & in ciuitatibus, & eos cogere cultum offerre ſimulacris, exiſtimans ſtolidus, ſe metu poſſe perſuadere omnibus, qui ſunt eius ditionis. Cùm verò vbiquè quererentur ij, qui ſunt glorioſiores in rebus huius mundi, & magna vterentur diligentia, ei ſignificatum eſt de quodam viro, nomine Theodoro, ſpecie quidem formoſo & in dicendo ſapiente, qui fuit defenſor regius ſcholaſticus. is autem vocabatur Bryo rhetor: ætate quidem iuuenis, antiquus verò in pia actione. Qui etiam occidit draconem Euchaitis: illic enim erat draco, immanis bellua: Quando enim mouebatur, vt egrederetur, contremiſcebat terra ob eius motum. Quando ergò egrediebatur è ſua cauerna, ſiue homo, ſiue iumẽtum illi occurriſſet, omninò ab eo deuorabatur.

Cùm de hac ergò ſequiſſima bellua audiuiſſet generoſus Chriſti athleta Theodorus, & in ſuis caſtris nullum edidiſſet tumultum, ſolus eſt profectus, ſua ſapientia portans crucem precioſam & arma eius ſocietatis, dicens apud ſe: Vadam, & liberabo paternam meam poſſeſſionem à ſæua hac bellua, dracone. Cùm verò veniſſet in illum locum, & fœni vidiſſet viriditatem, iacuit illic & dormiuit, neſciens illic expectare draconem. In parte autem Euchaitarum, quæ vergit ad auſtrum, erat quædam pia mulier, nomine Euſebia, credens in Chriſtum. Ea cùm vidiſſet Chriſti athletam Theodorum dormientem, cum magno metu ad eum veniens, & eum manu apprehendens, eum excitauit, dicens: Surge frater mî, & citò recede ex hoc loco. Neſcis enim metum, qui eſt in hoc loco. eſt enim hìc magnus metus. Sed ſurge, & citò viam tuam ingredere. Venerandus autem martyr Chriſti Theodorus cùm ſurrexiſſet, dixit ei: Quis eſt timor & tremor in hoc loco, ó mater? Dei verò ancilla Euſebia, dicit ei: Fili, eſt in hoc loco draco ingentis magnitudinis. & ideò nemo poteſt hac tranſire. Quotidiè enim egrediens, ſiue homo, ſiue pecus inuentum ſit ante eum, ab eo interficitur. Verè perfectus autem Chriſti athleta Theodorus, dicit mulieri: Vade mater, & ſta procùl ab hoc loco, & videbis virtutem Chriſti mei. Veneranda verò illa mulier cùm à loco receſſiſſet, ſe pronam humì proiecit, flens & dicens: Fer ei opem DEVS Chriſtianorum hac hora.

Sanctus

Sanctus autem martyr Christi Theodorus, cùm Christi fecisset signaculum, & suum pectus pulsâsset, & in cælum adspexisset, dixit: Domine Iesu Christe pulchrum nomen, qui è patris effulsisti essentia, nè differas facere quam à te peto petitionem: qui in bellis mihi assistis, & das mihi victoriam contra aduersarios. Et nunc tu idem es Domine Christe Deus: emitte mihi victoriam ex alto sancto tuo, vt vincam hostem draconem. Tũc tanquàm cum homine cum suo equo differens, dixit: Scimus Deum esse bona voluntate in omnibus tam hominibus quàm bestijs. Quamobrem tu quoq; fer mihi opem, te Christo corroborante, vt vincam aduersarium. Cùm equus autem audijsset verba sui domini, stetit expectans motum draconis. Signo crucis se munit & prece cõtra draconem.

Tunc dicit martyr Christi draconi: Tibi dico & præcipio in nomine Domini nostri Iesu Christi crucifixi propter genus hominum & eius virtutem, egredere ex hoc loco, & veni ad me. Cùm verò Christi athletam audijsset draco, seipsum mouit. Et cùm ipse moueretur, petræ loci conterebantur, & terra tremuit. Sanctus autẽ Theodorus cùm Christi fecisset signaculum, ascendit equum suum, & calcitrans stetit equus supra draconem quatuor suis pedibus. Tunc Christi athleta Theodorus, stricto gladio percussit draconem, & dixit: Ago tibi gratias Domine Iesu Christe, quòd me exaudijsti in hac hora, vt vincam aduersarium. Deindè is conuersus, viam suam in pace inijt, simul lætans & Deum glorificans. Multi autem ex gentilibus, qui illic erant, militibus, cùm audijssent miraculum, quod sanctus fecerat Theodorus, Christo crediderunt, sic dicentes: Reuerà magnus est Deus eius: & ab ipso baptizati sunt in nomine patris & filij & spiritûs sancti, & facti sunt omnes vnus grex Christi, & laudabant omnes Deum sancti & magni martyris Theodori. Imperat draconi, vt exeat cõtra ipsum. Interficit draconem.

Licinius verò cùm hæc de ipso audiúisset, mittit ad ipsum, à Nicomedia vsque ad Heracleam, cùm propè esset pontus Euxinus. Illic enim eo tempore degebat beatus Theodorus. Protectores itaque mittit cum satellitibus, qui eum cum omni honore comprehenderent. Illi autem cùm venissent Heracleam, assiduè instabant, vt iret Theodorus ad Imperatorem, dicentes ei: Accede ad Imperatorem, qui te desiderat. Præclaram enim tuam formam valdè cupit intueri. Beatus autem Theodorus eos illudebat verbis probabilibus. Simul verò facto quoquè munere, eos excepit magnificè. Tres autem dies eos detinuit. Cùm illi verò vrgerent, vt viam iniret, ipse paucis retentis, reliquos misit ad Licinium, ad eum scribens epistolam, nè ægrè ferret ipse Imperator ad eum venire cum dijs suis insignioribus: vt te, aiebat, præsente dijs sacrificem. Illi autem reuersi ad eum, qui ipsos miserat, cùm reddidissent epistolam, & eius exposuissent prudentiam & virtutem, quinetiam eius animi magnitudinem, & decere eum non grauari ire ad ipsum: quod si fiat, omnes, qui locum habitant, adorabunt deos Imperatoris: eorum verbis inductus Licinius, cùm magnam congregâsset multitudinem, tam ciuium quàm aliorum, ad octo millia, profectus est Heracleam in magno gaudio. In ipsa autem nocte videt sanctus in somnis, quòd in altum elatum erat tectum, in quo manebat, & ignea iacula ad ipsum de cælo ferebantur, & vox Domini extitit, dicens ei: Confide Theodore. sum enim tecum. Beatus verò è somno excitatus, cùm coniecisset somnium, id esse reputauit martyrium, quod à Domino ei significabatur: & lætatus est exultans. Visio sancti Theodori.

Post hęc autem cùm sciuisset iam venisse Licinium, ingressus intimum suum penetrale, fleuit non mediocriter, dicens: Adsis mihi Domine in cursu stadij, pro te suscipiendo. & cùm rursùs sciuisset appropinquare Licinium, surrexit, & lauit vultum, & oculos composuit, cõtexta byssinaq; indutus tunica, flammæ ignis simili, & sedens in equo Dardano pręclarissimo, factus est obuiàm Licinio, & salute, qua par erat, impertijt Imperatorem, dicens: Salue domine diuinissime, potentissime Imperator. Imperator verò iuuenem osculatus est, dicens: Adesdum, inquit, nitide vt sol, legum adiutor, coronate corona. Tuum est sua sponte enatum diadema. Oportet enim te post me constitui Imperatorem. Deindè eo ingresso Heracleam, ei excelso parato tribunali in foro in medio ciuitatis, cùm ascendisset & sedisset turbis pręsentibus, concionatus est, dicens: Verè clara & celebris est hęc ciuitas, & quæ à me munera accipit. Quarè etiam exultat. Tu quoquè chare Theodore, ostende diem, in quo dijs maximis offers sacrificium. Beatus autem Theodorus dixit: Imperator, affer ad me insigniores tuos deos, vt cùm eos fecero ingredi meum penetrale, eosq; vaporauero & vnguentis vnxero, eos rursùs Cũ lachrymis petit vires à Domino. Irridet stultum Imperatorem.

reducam,& te prẽsente eis sacrificem. Hęc cùm audijsset Imperator Licinius,cum magno gaudio iubet ipsos ei dari. Cùm deos autem Licinij accepisset beatus Theodorus, qui constructi erant ex auro & argento, in suum penetrale,cùm media nocte eos confregisset & contriuisset, dedit pauperibus.

Cùm duo verò dies prẽterijssent, Licinius accersito martyre, dicit ei: Vt generosus & inclytus, & honoratus ab ijs, qui nos prẽcesserunt Imperatoribus, ostende promptum tuum in deos animi studium, vt reliqui videntes te hoc facientem, promptiores fiant & alacriores.Maxentius autem quidam centurio assistens,dixit Licinio: Per deos, ô Imperator, diuina tua potentia ab ipso fuit illusa. Vidi enim præcedenti nocte, magnæ nostrę deæ Dianæ manum cuidam mendico obtigisse,qui abibat & lętabatur. Hęc cùm audijsset Licinius, mansit mutus & attonitus. Respondens autem beatus dixit Theodorus: Per Christi mei virtutem, ità est, vt dicit Maxentius. rectè verò feci, ô Imperator. Si ergò dij tui sibi non possunt opem ferre, quomodò vobis poterunt? Licinius autem mutato vultu, & manibus complexis genibus,deflebat, dicens: Hei mihi, hei mihi, habitus sum ludibrio. Quid dicam, aut quid faciam, aut quid loquar, nescio. Imperator potentissimus accessit ad hunc virum pestiferum, & congregauit tantam multitudinem, & fuit irrisus ab omnibus phalangibus inimicorum. Quinetiam victoriæinsignes deos meos confregit, & dedit pauperibus. Beatus autem Theodorus dixit ei: Fremis,ô Imperator,sed ego rugio. tu stertis,at ego exilio. Tu cum Deo pugnas, at ego de Deo dissero. Tu blasphemas,ego verò Deum hymnis laudo. Tu colis deos mortuos,ego verò Deum viuum. Tu Serapin: ego verò eum,qui est super Seraphim. Tu Apollinem,ego verò Deum semper viuentem. Tu es carbo Thracius,ego verò princeps Romanus. Tu Licinius ventilator,ego verò Theodorus donũ Dei. Quamobrem nè ægrè feras, ô Imperator,neque calcitres. hæc enim faciens,tuos ostendis cruciatus. Asini enim & muli tenes figuram.

Præclaræ voces martyres robusti.

Tunc multa ira plenus Licinius, iussit exui martyrem, & eum extendi à quatuor,& boum neruis ei plagas inferri, sexcentas super dorsum, & quingentas super ventrem: & postea iubet globis plumbeis immisericorditer eius verberare * tendinem. Deindè ferreis vngulis lacerari eius carnes, & lampadibus ignis vstulari eius vlcera,& acutis testis radi concretum sanguinem. Post hęc autem omnia,iubet eum tutò teneri in custodia,& eius pedes illigari compedibus,& eum sic manere quinque dies,neque gustare quidpiam.Cùm autem fuissent impleti quinq; dies,iussit crucem deferri in basilicam,& duci sanctum,& cruci affigi. Lictores verò cùm sanctum adduxissent martyrem, ligno affixerunt eius manus & pedes, & fibulam vnam in occultis eius partibus vsq; ad partes superiores. Excogitatum quoquè fuit aliud deterius. Iussi enim pueri iaculari in eius oculos,& tela euellebant cum pupillis.Alij autem secretas partes eius testiculorum ense secabant per obliquum. Ego autem aderam scriba Augarus:& videns grauia hæc supplicia,& audiens etiam dolorem occultorum eius gemituum, abiectis codicillis,deuoluebar lachrymans ad eius pedes.Dominus verò meus,Christi miles Theodorus,paruam vocem emittens, mihi dixit: Augare, nè relinquas munus tuum, nec intermittas dicere,quę in me futura sunt supplicia. Sed sustine meum aduentum describere & certamina & diem meæ consummationis. Deindè clamans ad Dominum,dicebat: Domine,mihi priùs dixisti,Ego sum tecum: & nunc quid à me recessisti? Vide Domine: fecisti me nulli culpæ affinem, & feræ agrestes me sauciauerunt propter te: exturbatæ sunt pupillæ oculorum meorum,carnes igne sunt dissolutæ: pili autem humi décidunt: dentes euelluntur, liuida fit facies, ossa arida in cruce detinentur. Memento Domine, quòd crucem propter te sustinui: quinetiam ferrum & ignem & clauos peruasi. Decęterò accipe meum spiritum, & rege vt velis. ego enim exeo ex vita mea. Hæc cùm dixisset martyr,non ampliùs est locutus.erat enim totum eius corpus laniatum. Arbitratus autem impius Licinius eum esse mortuum,reliquit in ligno pendentem.

Atrocissimè flagellatur.

Multis afficitur supplicijs.

Crucifigit.

Immaniter vexatur.

Circa primam verò vigiliam noctis adstans angelus Domini, soluit eum ab illo instrumento, & reddidit eum sanum corpore, sicut priùs,& cum salutauit,& dixit: Gaudeas & corroboreris in sapientia & gratia Domini nostri Iesu Christi. Eccè enim tecum est Dominus Deus:& cur dixisti,Recessisti à me? Consumma ergò cursum tuę decertationis,& venies ad Dominum nostrum Iesum Christum, accipiens coronam immortalitatis. Hæc cùm martyri dixisset angelus,ab eo recessit. Sanctus autem martyr

Diuinitùs sanatur & confirmat.

Christi

Christi Theodorus, effectus sanus, Domino suo agebat gratias, & cœpit psallere: Exaltabo te Deus meus rex meus, & benedicam nomen tuum in seculum & in seculum seculi. Psalm. 144. Sæuus verò & iniquus Licinius, cùm nondùm veniſſet dies, mittit Antiochum & Patricium, duos suos centuriones, (erant enim ordinarij) dicens eis: Ite & adducite mihi malè mortuum corpus deceptoris Theodori, vt imponam in capsa plumbea, & id in maris abyssum proijciam propter mente captos Christianos. Cùm autem veniſſent centuriones, & loco appropinquâssent, lignum quidem videbant erectum, eum verò, qui quærebatur, nusquàm. dicitque Antiochus Patritio: Reuerà conuenienter voci Galilæorum, qui dicunt Christum surrexisse à mortuis, fortè hunc quoquè hodiè fecit surgere. Patricius autem propiùs accedens, vidit beatum Theodorum sedentem & Dei prædicantem eloquia: & clamans, magna voce dicebat: Magnus Deus Christianorum, & non est alius Deus præter eum. Et accedentes ad sanctum, dixerunt ei: Rogamus te nos quoquè, qui ab hoc tempore sumus Christiani. Et crediderũt in illo die ipsi & octoginta milites. Credunt 2. cẽturiones & 80. milites.

Cùm hoc autem resciuisset Licinius, mittit Sextum Proconsulem, & cum eo trecentos milites, vt eos morte afficerent. Cùm illi verò veniſſent, & vidiſſent miracula, quæ fecerat sanctus Theodorus, crediderunt ipsi quoquè Domino nostro Iesu Christo. Concurrit autem infinita quoquè multitudo in locum, & clamauit: Vnus est Deus Christianorum. Ipse est Deus solus, & non alius. Tunc vna voce omnes clamârunt & dixerunt: Quis est hic lictor Licinius, vt eum appetamus lapidibus? Est enim noster Deus & rex Christus, qui prædicatur per Theodorum. Fit verò magna confusio & tumultus & impetus ad fundendum sanguinem. Irruit enim quidam ensem ferens, Leander nomine, aduersùs S. Theodorum. Ei autem occurrens Proconsul, spatha ab eo ablata, eum transegit medium. Quidam verò Merpas, Hunnus genere, impetu facto, consummauit Proconsulem. Tunc veniens beatus Theodorus, multis verbis turbas alloquens, vix tandèm sedauit tumultum, dicens eis: Cessate, chariſſimi. Dominus meus Christus fuit cruci affixus, reprimens angelos, nè hominum genus vlciscerentur. Prętereunte autem sancto Theodoro cum magna turba per carcerem, clamabãt, qui erant in vinculis: Miserere nostrî, serue Dei altiſſimi. Sanctus verò martyr solo verbo solutis eorum vinculis, dicit eis: Ite in pace, & mementote meî, ó viri. Magna autem multitudo idololatrarum credidit in Dominum nostrum Iesum Christum, & qui vexabantur ab immũdis spiritibus, curabantur tactu manûs eius & coloris eius vestimentorum. Item alij innumeri.

Quamobrem quidam ex cohorte renunciârunt Licinio, quòd vniuersus populus, dijs relictis, Deo credidit per Theodorum. Is verò ira repletus, misso spiculatore, iussit sanctum eius caput abscindi. Videns autem populus, cœpit seditionem agitare aduersùs Licinium. Beatus verò Theodorus prolixa oratione & admonitione rogabat eos, dicens: Fratres & patres, nè succenseatis Licinio. est enim minister patris sui diaboli, & me decęterò oportet ire ad Dominum meum. Cùm hęc dixisset martyr, & diù esset precatus, & benè precatus esset fratribus, & precibus finem imposuisset, obsignauit totum suum corpus, & deindè sic dicit Augaro: Fili mi Augare, nè neglexeris literis mandare diem meæ consummationis. Reliquias autem meas depone in Euchaitis, in Maiorum meorum possessione. In tua verò consummatione dormias mihi à siniſtris. Et cùm rursùs diù esset precatus, & imposuisset finem suis precibus, & dixisset, Amen: & valere iussisset omnes fratres, extendit precioſum suum collum: & sic ense fuit consummatus, Februarij mensis die septimo, sabbato, hora tertia diei. Totũ corpus suum obsignat. Cæditur capite.

Post hæc autem cùm accepissent venerandas & sanctas eius reliquias, cum cereis & suffitibus, vniuersa comitante multitudine, Heraclea tulerunt Euchaita, & illic deposuerunt omnibus videntibus, octauo * mense Iunij. Quo in loco nunc quoquè ex vniuersa terra, quæ est sub cælo, congregatur genus hominum. Multa enim miracula facit Dominus & curationes, per venerandum & sanctum corpus glorioſi martyris Theodori: ad gloriam & gratiarum actionem eius nominis, quem decet omnis gloria, honor & potentia, nunc & semper & in secula seculorum, Amen. Venerandę & sanctæ reliquiæ. * mensis

VITA

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI PARTHENII EPISCOPI LAMPSACI, EX SIMEONE *Metaphraste, authore verò Crispino.*

7. FEBRVAR

DESIDERIO & amore motus ego peccator Crispinus, studui conscribere admirabilem & glorioſam viri vitam & à puero inſtitutionē, ſancti patris noſtri Parthenij, qui fuit Epiſcopus Lampſaci. Eſt enim plena vtilitate animæ, & quæ poteſt ijs, qui legent, oſtendere ea, quæ Deus præbet ijs, qui ipſum diligunt.

Parthenij parentes.

Beatus ergò & inclytus hic Parthenius, habuit quidem patrem, nomine Chriſtodulum, dignitate diaconum ſanctæ Dei catholicæ, quę erat Meliti, eccleſiæ, literarum imperitus, ſanctarum autem ſcripturarum vel maximè valens memoria. Creſcens verò ætate, ibat in propinquum lacū, & ibì piſcabatur, & piſcium mercaturam ſuppeditabat vſui eorum, qui egebant. A prima enim ætate, gratia Dei dignatus, ſeipſum celabat. A tempore autem decem & octo annorum, ſigna facere incipiens, dæmones expellebat ab hominibus eius inuocatione. Cùm verò bona de eo fama eſſet multorum ſermone celebrata, Meliti ciuitatis

Fit presbyter.

Epiſcopus, nomine Philetus, cùm audiuiſſet de S. Parthenio, eum accerſitū & multùm laudatum, vel inuitum ordinat Preſbyterum & viſitatorem ſanctæ ciuitatis Meliti eccleſiæ. Porrò autem ei quoquè opem ferebat gratia curationum in omnibus ægrotantibus, & faciebat multa ſigna admirabilia in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Claret ſignis admirandis.

Inter cætera verò accidit aliquando, vt ei homo fieret obuiàm, cui à tauro fuerat effoſſus oculus, quem manu ſua portabat, & deflebat. Eum cùm accepiſſet vir ſanctus, & in ſuo loco impoſuiſſet, aqua madefaciens, in tribus diebus ſanum reddidit. Quædam autem mulier, quæ in pudendis corporis ſui partibus cancrum habebat extantem, rogabat virum ſanctum, vt acciperet morbi curationem. Sanctus verò in eius fronte facto ſigno crucis, eam curauit protinùs: & éxcidit ab ea morbus, adeò vt ſpecies cancri vel ipſam terram exulcerauerit. Tunc omnes, qui aderant, cùm hoc vidiſſent miraculum,

Signo crucis mulierē à morbo cācri curat.

dederunt laudem & gloriam Deo noſtro, qui facit miracula. Cùm itaq; iret aliquando beatus Parthenius ad viſendum quendam ægrotum, inter eundum repentè canis ingentis magnitudinis & cædem ſpirans, rupta catena, quæ ei fuerat impoſita, exilijt è quadam domo cuiuſdā ex proceribus, & eum inuaſit, & rectus ſtetit ſupra corpus eius.

Aliud miraculum,

Sanctus autem cùm in eum ſpirâſſet, & crucem Chriſti feciſſet, repentè exiccauit, & ab humeris ſuis in terram proiecit mortuum.

Hæc & his ſimilia cùm audiuiſſet, qui erat illo tempore ſanctiſſimus Cyzicenorum

Fit Epiſcopus Lāpſacenus.

metropolis Epiſcopus, nomine Aſcholius, cùm accerſiuiſſet venerandum & ſanctum hunc virum Parthenium, eum præfecit dignitati epiſcopatûs, & maximum conceſſit donum ciuitati Lampſacenorum. Homo autem Dei Parthenius, cùm veniſſet ad ei

2. Tim. 4.

dedicatam ciuitatem Lampſacum, & eam inueniſſet deditam cultui ſimulacrorum, grauiter angebatur. Sed non ceſſabat, ſicut Apoſtolus admonet, rogare, increpare, veritatis viam eis oſtendere, imbecillitatemque & vanitatem ſimulacrorum: & faciens miracula in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, & curans eorum infirmos, paulatìm traxit eos ad Dei agnitionem. Cùm verò vidiſſet eos proficere in fide, & ſimulacra deſpicere, voluit eorum templa diruere, & ædificare eccleſiam in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Cùm ſe autem ſuſtinuiſſet, ſic ſtatuit, quòd cùm Imperator ſit Chriſtianus & pius, iuſtum ſit eius ſententia templorum idolorum fieri demolitionem. Hęc cùm apud ſe ſtatuiſſet Chriſti ſeruus Parthenius, & ſoluiſſet ex ciuitate Lampſaco, venit in vrbem regiam. Fortè autem accidit, vt die ſequenti pius Imperator Conſtantinus deſcenderet in vehiculo ad videndos agros. Ad eum itaque accedens vir ſanctus, expoſuit ei ſuam petitionem. Venerandus verò & planè Chriſti amans Imperator Con-

Humaniſſimè accipiſtur à Conſtantino Magno.

ſtantinus, benignè accepit eius petitionem, & valdè eſt lætatus: iuſſitq; eum ire in regiam, & expectare donèc ipſe rediret ab agris. Reuerſus itaq; Imperator in Palatium, lubenter accepit virum ſanctum, & complexus rogauit, vt pro ipſo precaretur: & protinùs iuſſit fieri Sacram pro idolorum & eorum templorum demolitione. & cùm hoc

ſuis

ſuis diuinis confirmâſſet ſyllabis, dat Parthenio eam multo auro ad extructionem ſanctæ Dei eccleſiæ: & eum amplexus, dimiſit in pace.

Pulcherrimum templum conſtruit.

Reuerſus autem beatus Parthenius in ſuam ciuitatem Lampſacum, templa diruit, & cùm pulcherrimam & ornatiſſimam deſcripſiſſet Dei ædem, ipſe per ſe aſſiſtens operi, magno ſtudio eam curabat excitandam. Etenim cùm multi adnauigarent & enauigarent hoſpites, non contingebat eis tranſire, niſi priùs eum vidiſſent: & benedictione ab eo dignati, eam, tanquàm multorum bonorum viaticum, auferentes recedebant. Quodam autem die acceſſit quidam ad eum, qui latenter in ſe habebat ſpiritum immundi dæmonij. Quem cùm longo tempore habuiſſet, hoc ignorabat. Hic ergò homo cùm vidiſſet ſanctum, eum ſalutauit. Homo verò Dei Parthenius cùm cognouiſſet dæmonem, qui in eo habitabat, eum non reſalutauit. Dæmon autem perturbatus, dixit ſancto: Quoniam deſiderauí te videre, ideò te ſalutaui: cur tu non ſalutâſti? Sanctus autem Parthenius dicit ei: Eccè vidiſti me, quid tum? Dicit dæmon: Et te vidi, & agnoui. Dicit ſanctus: Si reuerà me vidiſti & agnouiſti, egredere citò à figmento Dei. Dixit dæmon: Hoc totum eſt, vt me expellas à mea habitatione? Nunc, rogo te, nè me expellas poſt tantum tempus. Dicit ei beatus Parthenius: Eſt'ne longum tempus, ex quo in eo habitas? Dixit dæmon: A pueritia, nec fui vlli vnquàm cognitus, niſi nunc à te: tu autem me expellis, vt video. & quò iubes me abire? Dixit ſanctus: Do tibi locum, quò proficiſcaris. Dicit dæmon: Omninò dices mihi, Abi in porcos. Dicit ei ſanctus: Minimè, ſed do tibi hominem humilem: & ingreſſus in eum, illic habita. Nunc verò ex eo egredere. Dixit dæmon: In veritate hoc facis, an ſolùm hoc dicis, dum me eieceris? Dixit ſanctus: Dico tibi in veritate. mihi quidem eſt homo paratus, in quo debes habitare. ſolùm citò egredere. Dæmon autem ſancti pactis conuentis perſuaſus, petebat vt promiſſio deduceretur ad effectum. Tunc ſanctus os aperiens, dixit dæmoni: Eccè ego ſum homo: ingredere, & in me inhabita. Dæmon autem tanquàm ab igne vſtus ob id, quod ſanctus dixerat, exclamauit dicens: Hei mihi, me, qui * in alieno vaſe abij, poſt tantum tempus perſequeris: & quid non mali à te paſſus fuero? Quomodò verò in domum Dei ingrediar? Non licet veritatem audire à vobis Chriſtianis. Tunc dæmon egreſſus ab homine, abit in loca deſerta & inacceſſa: homo autem euaſit ſanus virtute & gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti, Deumque perpetuò laudabat & glorificabat, & ſanctum eius famulum Parthenium.

* ex

Expellit dæmonem.

Altare ad offerendum incruentũ ſacrificium.

Perfecto verò opere ædificationis ſanctæ Dei eccleſiæ, ſtudium ponebat homo Dei, vt reponeretur menſa, in qua oportebat Domino offerri ſpiritale & incruentum ſacrificium. Cùm autem inueniſſet in quodam loco, dedicato idolis, lapidem precioſum & aptum ad ſanctæ menſæ concinnandũ opus, quod quærebatur, effecit id pulchrè elaborari & adaptari ab artificibus. Perfecto verò opere, iuſſit id afferri in eccleſiam. Cùm ergò artifices lapidem currui impoſuiſſent, & boues iunxiſſent, ducebant ad ciuitatem. Inuidens autem & bonorum operum æmulus diabolus, non ferens ignem diuini zeli ſancti viri, conturbatis bubus, effecit, vt ij repentè impetu, qui cohiberi non poterat, incitati, ſupinum in terram proiecerint eum, qui trahebat boues, nomine Eutychianum: quem excipiens currus, per rotam perfregit omnem viſcerum eius compagem. Sicq; is expirauit. Cùm autem accepiſſet quod acciderat, ſeruus Dei Parthenius, dixit: Hoc ſatanica planè fecit malitia. Non impedies in hoc diabole opus Dei. & ſtatìm aſſumens ſecum pios viros, qui cum ipſo erant, cucurrit ad locum: & ſtans prope cadauer, & ſancta ſua inclinans genua, cum lachrymis intensè orauit ad Deum, dicens: Tu Domine omnipotens, ſuppeditator vitæ & mortis, non ignoras propter quam cauſam author malorum inimicus, machinatus eſt mortem in tuũ figmentũ. Sed ô benigniſſime, nũc quoquè oſtende inanem eius conatum: vitæ autem participem fac tuum ſeruum Eutychianum, oſtendens ijs, qui in te credunt, inuictam tuam potentiam: Quoniam tu es ſolus Deus, & te decet gloria in ſecula, Amen. Cùm autem vir iuſtus Deo emiſiſſet has preces, reuerſus eſt mortui ſpiritus in corpus eius, & cœpit, qui fuerat mortuus, dicere in conſpectu vniuerſi populi: Gloria tibi Chriſte Deus, qui etiam ſuſcitas mortuos. & cùm protinùs ſurrexiſſet, & factus eſſet ſanus ſicut priùs, & accepiſſet boues, traxit currum vſque ad ædem eccleſiæ. Tunc omnes, qui viderant hoc miraculum adeò præter opinionem, dederunt gloriam & laudem benigno Deo.

Malitia maligni dæmonis.

Mortuũ ad vitam reuocat S. Parthenius.

Afferebant verò vndiquè omnes ægrotantes, & qui vexabantur ab immundis ſpiritibus;

Multos curat dæmoniacos.

bus: & gratia & virtute Domini Iesu curabantur omnes. Omnis autem ars medicinæ in diebus huius sancti viri erat imbecilla, propterea quòd omne genus morbi in nomine Domini nostri Iesu Christi, gratis ab ipso curarentur. Inter quos Dionysius quoquè, Præpositi filius, stirpe imperatoria, cùm haberet filiam virginem, nomine Daphnen, quæ à dæmone grauiter castigabatur, ipse eam totis tribus diebus curauit. Alteram autem Mamalij cuiusdam filiam, qui erat princeps ciuitatis Smyrnensium, nomine Agalmatiam, quæ ab immundo spiritu vexata, spumam emittebat, curauit. Zoëlam verò nomine, quę ad Persas venerat, & à dæmone vaticinante miserabiliter conterebatur, haud ità longo pòst tempore, Domini gratia liberauit. Alium autem rursùs iuuenem ex Hunnis ortum, presbyteri filium, nomine Niconem, qui ab immundo spiritu grauiter castigabatur, adducentes eius parentes, iecerunt ad pedes sancti, rogantes vt eius misereretur iuuentutis, & cum liberaret ab immundo dęmone. Vir autem sanctus dixit eis: Non est dignus qui curetur, ad castigationem enim datus ei fuit stimulus spiritûs. est enim parricida. Vos enim sæpè ab eo habiti contemptui, in animæ vestrę amarore à Deo petijstis, vt ipse castigaretur. Sinite eum sic esse. expedit enim. Illi verò, vt qui essent parentes & vincerentur visceribus, exclamauerunt rogantes cum lachrymis: Precare Deum pro ipso, vt liberetur à sæuo & immani dæmone. Beatus autem Parthenius misertus abundè profluentium lachrymarum parentum, intensè Deum precatus est pro ipso, & protinùs egressus fuit ab ipso dæmon, & mundatus fuit homo. Tunc parentes eius eum sanum acceperunt, & domum rediêrunt, Deum laudantes atque glorificantes.

Spiritus draconalis.

Alexandria autem quædam nomine, ex Arisba, quæ est Abydo, draconalem habens spiritum, sibilans & multos interimens, allata est ad seruum Dei Parthenium. Qui cùm increpâsset spiritum, curauit eam, & remisit ad suos. Synodij verò cuiusdam Abydeni filiam virginem, quæ ab immundo spiritu vexabatur in montibus, parentes eius comprehendentes, duxerunt ad iustum: & cùm manus ei imposuisset & esset precatus, eam curauit. Alium quoquè, Axanum quendam militem, qui omnes partes corporis habebat dissolutas, duxerunt ad seruum Dei Parthenium. Quem aqua madefaciens & precans, sanum misit domum suam ambulantem. Quendam autem alium, nomine Alanam, genere Syrum, operatione mali, qui in eo habitabat, dæmonis, ex tabulato catechumenorum sanctæ ecclesiæ, quam condidit sanctus vir Parthenius, suspensum & tractum & effectum mortuum, ad cadauer aduenies Dei famulus, illum quoquè viuificauit precibus, & ab eo fugauit dęmonem. Eutropus verò quidam nomine, ex Pareo, vxorem suam duxit ad sanctum, quæ habebat spiritum immundum, & rogabat eum multùm, vt pro ipsa rogaret, vt curaretur à dæmone, qui ipsam vexabat. Vir autem sanctus cedens eius precibus, cùm eam accepisset, & in eius oculos inspirâsset, & super caput eius esset precatus, liberauit à dęmone. Tunc maritus eius Deum glorificans, iuit in domum suam cum ipsa. Acaciam verò quandam nomine, ex pago, qui dicitur Celęus, quæ ab immundo spiritu consumebatur, ad eam adduxerunt: & gratia & virtute Domini Iesu, sanam dimisit. Eucheria quędam nomine, vxor Agapij Magistriani Pageleoti, veneficio attentata, cùm ei roderentur intestina, allata est ad sanctum: & cùm in tribus diebus ei esset precatus, & ex oleo sanctorum eam potâsset, sanam remisit in domum suam.

Tabulatum catechumenorum.

Oleo sanctorum curat ægram.

Maximinus quidam nomine, ex Bizye ciuitate Thraciæ, qui erat discipulus vni ex ijs, qui sunt apud nos Diaconi, nomine Pistæ: Hic ergò Maximinus cùm incidisset in morbum torminis intestinorum, desperatus fuerat ab omnibus. Cùm id autem resciuissent eius parentes, Bizye venerunt Lampsacum ad eum sepeliendum: & cùm eum accepissent cum lectulo, fide ducti, ferunt eum in sanctam ecclesiam, & eum ponunt in ingressu Episcopi, per quem Dei seruus erat transiturus. Cùm verò in eum locum veniisset sanctus vir Parthenius, & vidisset eum in lecto iacentem, & eius parentes lamentantes, & omnes, qui cum eis aderant, lachrymantes, ipse quoquè est lachrymatus: & cùm flexisset genua, Deum pro ipso est precatus, & virtute ac gratia Domini nostri Iesu Christi, ad ipsum reuersus est spiritus: & statìm assedit, qui fuerat mortuus, & cœpit loqui. Data autem ei manu, fecit eum surgere, & sanum reddidit parentibus, adeò vt vniuersa ciuitas Deum laudaret propter factum miraculum. Quædam autem mulier Diaconissa, nomine Theophila, ex Asermo vico Cherronesi, & cum ipsa, Ruffina impubes

Mortuus reuiuiscit.

ex co-

ex eodem vico, ab immundo spiritu dissoluta & effecta paralytica, allatæ sunt ad sanctum virum. Quas paucis diebus aqua irrigans & precans, virtute Domini sanas emisit ad suos. Hilarij cuiusdam presbyteri ex Ausadia filius vnigena, nomine Thalassius, qui à maligno spiritu [illegible] at mente motus, portatus est ad sanctum. Quem cùm accepisset, orans totos septem dies, reduxit ad naturam, & Domino agentem gratias, cum patre remisit in patriam. Vetulas verò quasdam duas pauperes, quarū vni nomen erat Calliope, alteri verò Cyriaca, quæ ambæ ab immundo spiritu castigabantur, tulerunt ad sanctum: qui per suas ad Deum preces ambas curauit. Cùm autem eis quoquè dedisset ea, quæ erant ad victum necessaria, dimisit in pace.

Dæmonem expellit ab officina puram tingentium.

Præter hæc autem & alia, quæ narrari non possunt, sancti huius viri miracula, accidit vt officina quoquè, in qua tingebatur purpura, impediretur ab immundo spiritu, qui in eam incubuerat, & non efficeret eam, quam solebat, tincturam: sed etiam immundus dæmon apparéret tinctoribus, & opus Imperatoris non sineret effectum reddere: adeò vt ex hac re magnum periculum & damnum serui sustinerent & tinctores. Quamobrem cùm resciuisset homo Dei Parthenius, & ab eis fuisset rogatus, prompto & alacri animo venit ad locum officinæ: & cùm aduocâsset immundum operantem dæmonem, & eum increpâsset terribili & sancto nomine Christi, fecit eum euanescere ab omnibus finibus, illo clamante omnibus audientibus: Tanquàm ab igne expellor in gehennam ignis. Cùm autem iussisset sanctus, tinctores impleuerunt lebetes, & eo præsente immiserunt lanam. Ea verò ab illo tempore, eam, quam oportebat, tincturam citra vllum impedimentum accepit etiam in futurū. Sicq; & qui gerebant rempublicam, & tinctores omnes liberati fuerunt à periculo Imperatoris.

Vide hîc aquam benedici cum sale.

Audite alud quoquè magnum miraculum, quod factum est à sancto patre nostro Parthenio. Tempore piscationis Thynnorum, cernebantur quidem pisces à piscatoribus, tanquàm qui iam essent in manibus. Cùm laxarentur autem retia, nihil proficiebant, sed laborem inanem sustinebant. Fuit verò hoc à diabolica aura impedimentum, non in vno tantùm aut altero emporio, sed in tota regione maritima vsq; ad Abydum. Omnes autem simul congregati, rogârunt virum iustum, vt Deum pro eis precaretur. Eo verò precante cum ieiunio & fletu, Deus ei aperuit causam & satanicam operationem. Experrectus autem, citra moram profectus est in vnumquodque emporium vsq; ad Abydum, & aquam benedicens, & sal inijciens, & Deum inuocans, iussit afferri retia, & eo præsente piscium consuetam facere piscationem. Tunc cum magno gaudio sua retia laxantes, Domini virtute & sancti precibus, tanta bona consecuti sunt in piscatione, vt præteriti temporis defectum suppleuerint. Sedente autem viro sancto in emporio Cataptelæ, cùm piscatio fieret piscium, reteq; traheretur, Thynnus maximus è reti exiliens, se proiecit ad pedes sancti. Quem cùm signâsset & precatus esset, iussit scindi & distribui fratribus ad gloriam Dei.

Oleo vngens, sanat ægrotum.

Aliquando Heracleotem quendam nomine Callistum, cui à diabolica operatione fuerant pedes soluti, duxerunt ad beatum Parthenium. Quem quidem, cùm esset precatus, & curâsset virtute Domini, proprijs pedibus ambulantem remisit in domum suam, lætantem & Deum glorificantem. Alium autem quendam, nomine Lesbum, ex insula, quę dicitur Oa, duxerunt ad hominem Dei. Qui quidem à pedibus ad caput vsq; erat totus vlceratus, à leproso nihil differens. Eum oleo vngens & precans tribus diebus, sanum remisit ad suos. Ex magnis ergò & multis miraculis, quæ à sancto patre nostro Parthenio Dei gratia facta sunt, partem, prout potui, significaui vestræ charitati: non tanquàm de patre & doctore verba faciens ad eum ornandum, propter id, quod dicitur: Perdet Dominus omnes, qui loquuntur mendacium: sed res ipsæ testantur, etiam quæ fiunt post eius obitum. Vndè etiam cùm eo adhuc viuo vsus aliquando eum vocâsset, iuit in Thraciæ metropolim Heracleam: & conueniens Archiepiscopum, qui illic erat, nomine Hypatianū, qui ad extrema ferè erat redactus, rogauit causam morbi. Cùm per diuinam autem reuelationem cognouisset beatus Parthenius, eum castigari propter auaritiam, vt qui res pauperum vsurparet, & eos illis priuaret, manè iuit rursùs ad eum visendum, & ei dicit: Surge magne domine. Non enim laboras infirmitate corporis, sed castigaris propter morbum animæ. Hæc ergò depone, & rursùs euades sanus. Respondit ægrotus & dixit: Scio ego quoq; me esse peccatorem, & ideò castigari. Sed ora pro me, rogo te, vt leuer meis iniquitatibus. Dicit ei sanctus Parthe-

Psalm. 5.

nius: Si quis in hominem peccauerit, de eo fortaſsè exaudietur oratio: morbus autem tuus ad Deum tendit. Quæ ſunt ergò pauperum, redde Deo, & eris ſemper ſanus animo & corpore. Tunc is ad ſe rediens, dixit: Re vera Pater peccaui Domino meo: Dominus verò iuſtus. & protinùs accerſito ſuo œconomo, iuſſit in mediũ afferri, quidquid auri collectum fuerat ex pauperibus. Cùm autem ſatìs auri fuiſſet allatum, ſanctum rogauit Epiſcopus, vt id diſtribueret pauperibus. Ille verò non ſuſtinuit, dicens: Cùm Deus tibi det vires, tu per teipſum redde eis, quæ ſua ſunt. Tunc is ſedens in lectica, iuit ad templum ſanctæ martyris Glyceriæ: & cùm congregâſſet omnes pauperes ciuitatis, affatìm omnibus diſtribuit. Benignus autem & clemens Deus, qui viduæ duo minuta non deſpexit numiſmata, & rursùs diues viduæ propoſitum acceptum habuit tempore Elię prophetæ, & pauperis flagitioſæq; meretricis lachrymas non eſt auerſatus, & publicani ſuſpirium comprobauit: ipſe quoquè prædicti Archiepiſcopi acceptam habens pœnitentiam, in tribus diebus ei perfectam præbuit ſanitatem.

Luc. 21. 3. Reg. 17. Luc. 7. Luc. 18.

Dei verò ſeruus Parthenius quotidiè obibat ſacras ædes ciuitatis, conſuetas preces in eis peragens. Quodam autem die ingreſſus in martyrium, quod Achilas dicitur, inuenit illic hominem quendam iacentem omninò aridum. Cuius miſertus, cùm oleum petijſſet, flexis genibus, cum lachrymis orauit pro ipſo benignum & clemẽtem Deum. Et cùm deindè ſurrexiſſet à precatione, ſensìm & paulatìm eum ſancto oleo molliens, protinùs & ipſa hora fecit eum ſanum ſurgere, & iuſſit eum ſuis pedibus ad ſuos redire Deum glorificantem. Cùm hoc autem terribile & quod opinionem ſuperat miraculũ factum eſſet in Heraclea ciuitate, quicunq; habebant ægrotos, cum eis concurrebant ad Dei hominem Partheniũ, & virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti, omnes reuertebantur ſani. Simul verò cum eo aderat etiam Hypatianus, qui illo tempore erat Archidiaconus ciuitatis Heracleæ, quando hæc fiebant miracula. Quæ cùm vidiſſet, procidit ad pedes ſancti viri, rogans eum cum lachrymis & dicens, quòd in prędio ſuo multa quidem ſunt ſeminata, propter pluuiæ autem egeſtatem omnia ſunt exiccata. Sed veni ad locum, dicebat, ô venerande pater, & ora Deum, vt terræ præbeat pluuiam, vt conſeruetur vniuerſa noſtra patria. Venerãdus verò & ſanctus vir Parthenius, iuit prompto & alacri animo. Cumq; veniſſet ad locũ, & vidiſſet omnia exiccata, lachrymatus eſt: flexisq; genibus diù precans cum lachrymis, clementem Deum rogauit, vt pluuiam in terram demitteret ad fructus producendos. Benignus autem & clemens Deus, qui ſemper facit voluntatem eorum qui ipſum timent, cùm adhuc preces eſſent in ore eius, tectum fuit cælum nubibus: & deſcendit multa pluuia, & ſatiauit terram. Ingreſſus autem ipſis in agrum, quæ ſiuit habitaculum, in quo preces ſuas perageret. Archidiaconus verò Hypatianus, qui fuit etiam agri dominus, introduxit eum in vnum ex ſuis cubiculis. Qui pernoctauit illic in orationibus: & cùm manè accerſijſſet Archidiaconũ, dixit ei: Attende tibi, ô frater. non enim ignoras Epiſcopum tuum fuiſſe caſtigatum propter auaritiam. Oſtendit enim mihi Deus hac nocte, te non multis pòſt diebus futurũ Epiſcopum. Vide ergò, vt ſemper curam geras pauperum. hoc enim Deum placat ſuper omnia.

Aridũ ſancto oleo perungit & ſanat.

Pſalm. 144.

Precibus è cælo pluuiã deponit.

Cura pauperum Deo gratiſſima.

Sanctum autem rogauit Archidiaconus, vt veniret in ſuum prædium, & benè precaretur agris & vitibus. Ingreſſus verò beatus in vnam maximam regionem, quæ nihil habebat, dixit ei: Cur non ſeminâſti eam, cùm ſit maxima? Archidiaconus autem lachrymans, dixit: Seminata quidem eſt, ô bone: ſed mea peccata & pluuiæ defectus, eam, vt vides, exiccauit. Dicit ei ſanctus: Quot modios tibi præbuit Deus ex hac regione? Ille dixit: Mille, ô bone. Sanctus autem dixit ei: Nè ſis triſtis, ô frater. Omnia ſunt poſſibilia credenti. Sed Deus tibi dicit per me peccatorem, quòd ſi in tempore æſtatis fructum, qui ex hoc agro naſcitur, ſolũ trigueris, inuenies ſicut dixiſti, mille modios: quoniam leue eſt in conſpectu Domini hæc facere. Eum quoquè introduxit in vineam recèns plantatam. erat autem omninò exiccata & exeſa à vermibus, propter pluuiæ egeſtatem. erat verò locus ſatìs amplus, vt caperet ſementem octoginta modiorum. Beatus autem ſale iniecto, totam vitem conſperſit, & dixit Archidiacono: Eſto bono animo: Nam Deus dat tibi ex hoc loco ſatìs magnã benedictionem, ſicut ei placet. Cùm verò ingreſſi eſſent in ciuitatem, iuit ad Epiſcopum, vt ei valediceret, & nauigaret. Ille autẽ ei proceſſit obuiàm, & eum eſt complexus. Ij verò cùm aſſediſſent, ſanctus dixit Epiſcopo: Annuncio tibi, ô domine, quòd poſt non multos hos dies excedes è corpore, & migrabis ad Dominum. Eccè enim Chriſtus te accerſijt, qui eſt verus Deus noſter, &

Marc. 9.

Prędicit obitum Archiepiſcopo.

bonum

bonũ ſucceſſorem relinques, vt mihi reuelauit Dominus, dominum Hypatianum, tuum Archidiaconum. Dixit Epiſcopus: Fiat voluntas Domini. Et cùm ſe inuicèm oſculati eſſent in oſculo ſancto, Heraclea ſanctus nauigauit Parthenius, & venit in ſuam ciuitatem Lampſacum.

Accidit autem non multis pòſt diebus, vt morbo correptus Heracleæ Epiſcopus, in Chriſto requieſceret. Pro ipſo verò factus eſt Epiſcopus dominus Hypatianus Archidiaconus, conuenienter ei, quod dixerat ſeruus Dei Parthenius. Cùm eſſet autem æſtas, egreſſus Epiſcopus Hypatianus in agrum ſuum ad colligendos fructus terræ, & metendum id, quod erat natum ex exiccata & ſqualida regione, inuenit mille modios plenos frumento, conuenienter verbo ſerui Dei Parthenij. Similiter verò in tempore quoquè vindemiarum, ex plantatione exiccatarum vinearum Deus dedit magnam vini quantitatem. Qui cùm experientia accepiſſet euentum eius, quod ſanctus prædixerat, decimam fructuum vtrorunque, nempe tam aridorum quàm humidorũ, naui impoſitam duxit Lampſacum, vt ſancto offerret, maximas ei agens gratias. Ille autem noluit accipere, dicens domino Hypatiano Epiſcopo: Deo agens gratias in omnibus, eas diſtribue noſtris fratribus. & cùm ſe inuicèm ſalutâſſent, reuerſus eſt ſanctus Epiſcopus Heracleam, & diſtribuit frumentum & vinum ſuis fratribus, vt iuſſerat homo Dei. Epiſcopus ergò Hypatianus non ceſſauit vſq; ad finem vitæ, narrare omnibus Dei magnalia, quæ fecit cum ipſo per ſeruum ſuum Parthenium.

Squalida regio vbe res reddit fructus.

Cùm ergò in hac pia & angelica vita refulſiſſet in terra Dei ſeruus & vir venerandus Parthenius, & multos conuertiſſet à ſimulacris ad Deum viuum, perindè àc morbo arreptus, à Deo vocatus, requieuit in pace. Prædictus ergò Hypatianus Epiſcopus cùm audiuiſſet inclytum & venerandum patrem noſtrum Parthenium ad Chriſtum migrâſſe, relictis omnibus, quæ habebat in manibus, ſoluens ex ciuitate Heraclea, ſecundo vento cùm Deus iuſſiſſet, eádem nocte peruenit Lampſacum. Similiter etiam Cyzici epiſcopus, & epiſcopus Meliti, in qua fuerat natus: & Parij epiſcopus nomine Euſtathius, & reliqui ex ciuitatibus, quæ erant circuncircà. Sicq; cum pſalmis & hymnis & ſpiritalibus canticis depoſuerunt eum prope eccleſiam in oratorio, quod ipſe ædificauit. Dormijt autem ſanctus Chriſti ſeruus Parthenius ſeptimo menſis Februarij, non parua nobis relicta doctrina per perfectam & immobilem eius in Deum fidem. Qui etiam poſt deceſſum ſua ad Deum ſupplicatione non ceſſat facere miracula, dæmones expellens, leproſos mundans, & omnem morbum & ægritudinem curans virtute & gratia Domini & Dei & Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti: Cui gloria & potentia, nũc & ſemper & in ſecula ſeculorum, Amen.

S. Partheni⸗ us decedit.

Honorificè ſepelitur.

EPITAPHIVM RICHARDI REGIS ANGLIAE, SCVLPTVM IN CIVITATE LVca Italiæ, vbi requieſcit.

7. FEBRVAR.

SOROR Offonis regis, fuit mater beati Richardi. Beatus Richardus rex Angliæ, exul patriæ, ſpretor mundi, contemptor ſuî, pater ſanctorum fratrum Vuillebaldi & Vuinnibaldi, & beatæ Vualburgis virginis, terrenum regnum in cæleſte mutauit. Depoſuit coronam regiam pro vita perpetua. Exuit purpuram, & vilem induit tunicam. Regionum reliquit tribunal, & ſanctorum quæſiuit limina. Dimiſit ſceptrum, & accepit baculum. Dimiſitque filiam ſuam in regno beatam Vualburgam, atq; ſimul cum filijs peregrè profectus eſt. Et eis relictis apud ſanctum Bonifacium martyrem glorioſum, tunc Archiepiſcopum Moguntinenſem, virum miræ ſanctitatis, eô quòd Anglicus eſſet, de regno ſuo natus, idem ſanctus rex exilio ſe vlteriori *, limina ſanctorum trans alpes adijt, & loca deincèps magis deuia petijt ſolitudinum, Deo ſoli idem ſolus liberè vacaturus. Deindè poſt longa exilia, poſt multa certamina, poſt famis, ſitis & frigoris multimodas ærumnas, in prouincia Italiæ, ciuitate Luca finitur pugna, dantur præmia, cælo recipitur anima, & in beati Frigdiani baſilica iuxta corpus eius ponuntur pia membra, vbi & miraculis coruſcat.

Suſcipit rex pius cũ filijs longinquã peregrinati onẽ religionis ergô.

Moritur in Italia.

ruſcat. Cuius feſtiuitas ſeptimo Idus Februarij celebratur. Locus etiam, in quo requieſcit, his verſibus adornatur:

Hîc rex Richardus requieſcit ſceptrifer almus.
Rex fuit Anglorum, regnum tenet iſte Polorum.
Regnum dimiſit, pro Chriſto cuncta reliquit.
Ergò Richardum nobis dedit Anglia ſanctum.
Hic genitor ſanctæ Vualburgæ virginis almæ,
Et Vuillebaldi ſancti ſimul & Vuinibaldi.
Suffragium quorum det nobis regna Polorum. Amen.

VITA B. EVGENII ET MARIAE EIVS FILIAE, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE.

8. FEBRVAR.

IN illo tempore erat vir quidam in Bithynia, nomine Eugenius. Is habebat vxorem valdè honeſtam & Deum timentem, quæ peperit filiam vnicam, & vocauit nomen eius Mariam. Mortua autem eius vxore, educauit filiam ſuam Eugenius in bona & honeſta vita. Cùm verò creuiſſet adoleſcentula, dixit ei pater eius: Filia chariſſima, eccè omnes meas facultates trado in manus tuas. Ego enim vado, vt ſaluam faciam animam meam. Cùm hæc autem à patre ſuo audijſſet adoleſcentula, dicit ei: Pater, tu vis teipſum ſeruare, & me perdere. Neſcis Dominum dicere in Euangelijs: Paſtor bonus animam ſuam ponit pro ouibus? Rursùs verò alibi dicit: Qui ſaluam facit animam, eſt tanquàm qui creat. Hęc cùm audijſſet pater eius Eugenius, eius verbis valdè fuit lætatus, flebat enim & eiulabat, cùm hæc diceret: & dicit ei pater eius: Filia chariſſima, quid poſſum tibi facere? Tu quidem es fœmina: ego autem volo ingredi monaſterium: & quomodò potes mecum verſari? Diabolus enim propter vos bellum gerit aduersùs Dei ſeruos. Hæc cùm audijſſet eius filia, dixit patri ſuo: Domine mi pater: Non ſic ingrediar, quomodò tu dicis: ſed tondebo comam capitis, & induta veſte virili, ingrediar tecum monaſterium, nemine ſciente, me eſſe fœminam.

Iohan. 10.

Mariam tondet pater eius, vocatq; Marinum, & ducit in virorum monaſterium.

Beatus autem Eugenius, auditis ijs, quæ dicebat filia, valdè lætatus, cùm omnia bona ſua diſtribuiſſet pauperibus & mendicis, orphanisq; & viduis: & totondiſſet ſuam filiam, virili amictu eam induit, & nominauit nomen eius Marinum, hæc ei dans mandata: Vide filia, quomodò te ſis conſeruatura. Futura enim es in medio ignis. non ingreditur enim fœmina in monaſterium. Te ergò conſerua Chriſto immaculatam, vt cùm impleuerimus id quod ſumus polliciti, habeamur digni regno cælorũ. Hęc cùm dixiſſet Eugenius, & precatus eſſet, aſſumens filiam ſuam Mariam in habitu adoleſcentis, ingreſſus eſt cœnobium. Eis autem ingreſſis in monaſterium, in dies proficiebat puella in omni virtute, obedientiaq; & humilitate & in maiori exercitatione. Cùm verò aliquot annos peregiſſet beata in monaſterio, exiſtimabant monachi eum eſſe Eunuchũ, propterea quòd eſſet imberbis & voce gracili. Alij autem exiſtimabant, præ nimia exercitatione, & quòd ſolùm ſecundo quoque die comederet, eum eſſe voce adeò tenui. Aliquo verò pòſt tempore contigit eius patrem decedere: incrementum autem accepit eius exercitatio, obedientia & humilitas: adeò vt ipſa quoquè donũ Dei acceperit contra dæmones. Vnumquenq; enim eorum, qui laborabant & vexabantur, manus eis imponens & orans, curabat protinùs. Habebat autem illud cœnobium quadraginta viros, omni virtute & ſapientia exornatos. Singulis verò menſibus mittebantur quatuor monachi ad reſponſa monaſterij, propterea quòd ipſi haberent in alijs quoq; locis diuerſas poſſeſſiones. Erat autem in media via diuerſorium, & qui ibant & veniebant, propter itineris longitudinem illic requieſcebant. Inter cæteros autẽ magnam eorum curam gerebat is, qui præerat diuerſorio, eos ſeorsùm accipiens. Inuidus verò & malignus diabolus, qui rebus bonis ſemper inuidet, mala autem ad ſe attrahit, ægrè ferens huius beatæ in Deum amorem, pulcherrimamq; & honeſtiſſimam viuendi rationem, ſtuduit aliquantulam ei labem inurere & eam affligere.

Maria curat dæmoniacos.

Quodam

Quodam itaq; die, Præfectus monasterij, accersito Marino, dicit ei: Frater Marine, scio tuam vitæ agendæ rationem esse perfectam in omnibus, & præcipuè in obedientia. Velis ergò tu quoq; egredi, vt ministres monasterio. Fratres enim ægrè ferunt, te ad id non egredi. Hoc autem faciens, ô fili, maiorem accipies mercedem à benigno & clementi Deo. Etenim Dominus quoquè noster Deus non dedignatus est ministrare suis discipulis. Luc. 22. Hæc cùm audijsset Marinus, se proiecit ad pedes Præfecti, dicens: Benè precare mihi venerande pater, & ego ibo quocunquè voluëris. Egresso autem Marino & alijs tribus monachis vt ministrarent, diuerterunt, vt consueuerant, ad illud diuersorium. Qui autem præerat diuersorio, habebat filiam vnicam. Miles verò quidam ingressus diuersorium, ei attulit vitium: ea verò concepit. Præcepit autem ille miles, dicens: Si hæc res fuerit cognita, & te examinauerint tui parentes, vndè hoc factum sit, dic eis: Formosus ille iunior monachus mecũ dormijt, & ex eo concepi. Postquã ergò egressi fuissent monachi simul cum Marino, resciuit pater puellæ filiam suam vtero concepisse. Puella vitiata infamat Mariam. Qui rogauit eam, dicens: Vndenàm hoc tibi factum est? Puella autem respondit, dicens: Iunior ille cœnobij formosus monachus, qui dicitur Marinus, mecũ dormijt, & me prægnantem reddidit.

Cùm hæc autem audijsset Præfectus diuersorij, cursu & cum magna ira venit in monasterium, eum accusans, & dicens: Vbi est ille planus, ille falsus Christianus, quem dicitis esse monachum? Ei verò factus est obuiàm apocrisiarius monasterij, & dicit ei: Benè venisti frater. Cur es adeò tristis, & cur tam temerè loqueris? cessa parumpèr, rogo te. Respondens autem præfectus diuersorij, dicit ei: Pereat hora, qua vnquàm cognoui monachum. Hei mihi, quid mihi accidit? Quid faciam autem, nescio. Cùm verò hæc resciuisset Præfectus, cum accersijt, & dicit: Quid tibi vis frater? Quid es tristis? Præfecto autẽ monasterij dixit is, qui prœerat diuersorio: Quid mihi volo? Decæterò nullum ampliùs videam aut conueniam monachum. Postquàm autem à Præfecto rursùs fuit rogatus is, qui præerat diuersorio, Propter quam causam hæc dicis? respondit & dixit: Filiam habebam vnicam, in quam spem meam collocabam, quòd ea esset requies meæ senectutis. Eccè verò quid fecit Marinus: eam prægnantem reddidit, quem dicitis esse Christianum & pium. Hæc cùm audijsset Præfectus, stupefactus dicit ei: Quid possum tibi facere, cùm ipse non sit hîc? Sed quando venerit ex ministerio, nihil est aliud quod agam, nisi vt expellam è monasterio. Cùm autem venisset Marinus cum alijs tribus fratribus, accersit eum Præfectus, & dicit ei: Abba, Hæc'ne est tua viuendi ratio & exercitatio? Quando diuersatus fuisti in diuersorio, attulisti vitium filiæ præfecti diuersorij. Huc autem veniens eius pater, tanquàm per theatrum traduxit nos monachos. Marinus verò his auditis, se humì proiecit in faciem, dicens Præfecto: Condona mihi humili & peccatori propter Dominum, ô pater, quoniam tanquàm homo erraui. Tũc Præfectus ei iratus, eiecit eum è monasterio. Fatetur crimen, quod nõ admisit.

Egressus autem beatus extra vestibulum monasterij, mansit sub dio, sustinens frigus & æstum annos tres. Qui ergò ingrediebantur & egrediebantur ex monasterio, rogabant ipsum, dicentes: Cur sic sedes, Abba, afflictus in vestibulo? Ille autem dixit eis: Quoniam sum fornicatus, propterea eiectus sum ex monasterio. Cùm verò venisset pariendi tempus filiæ Præfecti diuersorij, peperit puella filium masculum. Puerum autem tollens pater eius, venit ad monasterium: & cùm inuenisset Marinum sedentem extra monasterium, proiecit ei puerum, & statìm recessit. Marinus verò sumens puerũ in manus, dicebat lamentans: Hei mihi misero & abiecto: Ego certè humilis & nequam, accipio pro meritis meorum peccatorum. Cur autem hic quoquè infelix puer mecum moritur? Cœpit verò accipere lac à pastoribus, & sic alebat puerum vt pater. Non satìs aũt erat Marino afflictio & pudor, quo afficiebatur quotidiè: sed puer quoquè flens & excernens, contaminabat & sordidabat eius vestes. Post spatium autem trium annorum, seditionem agitârunt omnes fratres, dicentes Præfecto: Pater venerande, sufficit fratri Marino pœna, quam sustinuit. Decæterò rogamus, accipe eum rursùs in monasterium: Maximè verò, quòd coram omnibus confessus est lapsum suum. Cùm autem contradiceret Præfectus, & non persuaderetur eum accipere, cœperunt monachi ei rursùs dicere: Nisì fratrem Marinum rursùs acceperis in monasterium, ô pater, nos quoq; recedimus. Quomodò possumus à Deo petere, vt condonet nobis nostra peccata, cùm frater noster tres annos sub dio sedeat in vestibulo? Fornicatam se dicit, sed longè alio sensu.

Hæc cùm audijſſet Præfectus à monachis, dicit eis: Reuerà propter peccatum, quod fecit, non eſt dignus huc ingredi: propter veſtram tamen charitatem & preces eum accipio. & cùm accerſijſſet Marinum coram omnibus, dicit ei: Frater, non es dignus ſtare in primo tuo loco, propter peccatum quod feciſti: propter fratrum autem charitatem & preces, accipio te omnium poſtremum in regulam. Marinus verò cœpit Præfecto dicere cum lachrymis: Hoc quoquè mihi magnum eſt, ô venerande pater, quòd me dignum feceris, qui ingrederer intra veſtibulum, vt ſic quoquè dignus habear, qui ſeruiam ſanctis meis patribus. Et cùm eum accepiſſet Præfectus, immiſit ad viliora & abiectiora opera monaſterij. Is verò ea faciebat cum ſtudio & magno metu & compunctione. Habebat autem puerum quoquè Marinus, eum retrò ſequentem & clamantem: Ta ta ta, & requirentem ea, quæ ſunt pueris neceſſaria ad alimentum. Non ſolùm enim his ærumnis & afflictionibus premebatur Marinus, ſed etiam de alendo hoc puero erat valdè ſolicitus. Cùm creuiſſet autem puer, degebat in monaſterio, educatus in virtute & in temperantia. Porrò verò ſancto quoquè & monaſtico habitu eſt dignatus. Sicq; proficiebat in humilitate & multa obedientia, vt amaretur ab omnibus.

Vide ſanctæ virginis ineffabilem humilitatem.

Migrat è corpore.

Poſt hæc autem cùm vidiſſet Dominus perfectam eſſe eius fidem & tolerantiam, & eſſe dignam regno cęlorum, accepit eam in æterna paradiſi tabernacula, nemine ſciente. Nam cùm is obijſſet, & nec egrederetur ad ſeruitium monaſterij, & nec ad pſalmodiam regulæ, rogauit Præfectus fratres, dicens: Vbi eſt Abbas Marinus? Eccè enim iam præteriêrunt tres dies, ex quo eum non vidi in pſalmodia, neque in ſuo miniſterio. Primus autem omnium inueniebatur in regula. Ingredimini ergò eius cellam, & videte, num in aliquam ceciderit ægritudinem. Cùm autem veniſſent fratres in cellam beatæ, ingreſſi inuenerunt eam conſummatam in Domino, & puerum ei aſſidentem & flentem. Tunc properè egreſſi fratres, Præfecto renunciârunt, dicentes: Frater Marinus dormijt. Ille verò cùm audijſſet, miratus eſt & dixit: Quomodò exceſſit eius anima, aut quam Deo allaturus eſt excuſationem de ijs, quæ peccauit? Tunc decæterò iuſſit, vt ei iuſta facerent. Cùm autem veniſſent fratres, vt eum componerent ad ſepeliendum, inuenerunt eum eſſe mulierem: & ſtupefacti, cœperunt omnes vna voce clamare: Domine miſerere. Præfectus verò cùm tumultum audijſſet & conturbationem, rogauit, dicens: Quidnam hoc ſibi vult? Illi autem dicũt ei cum admiratione: Frater noſter Marinus eſt ſexu mulier. Cùm veniſſet ergò Prefectus, & vidiſſet rem admirabilem & præter opinionem, ſe humì proiecit, & tenens pedes beatæ, cum multis lachrymis clamabat, dicens: Ignoſce mihi Domine Ieſu Chriſte, quòd per ignorantiam peccaui in ſanctam & caſtam tuam ſponſam. Et rurſùs procidens ad venerandas & ſanctas eius reliquias, clamabat, dicens: Hîc moriar ad ſanctos & venerandos tuos pedes, donèc audiẽro mihi eſſe condonata ea, quæ in te peccaui. Cùm is autem diù defleret & plangeret, venit ad eum vox de cælo, dicens: Si hoc quidem ſciens feciſſes, non tibi condonâſſem: Quia autem neſciens hoc feciſti, peccatum fuit tibi condonatum.

Nota, procidens ad venerandas & ſanctas eius reliquias.

Tunc ſurgens Præfectus à venerandis eius reliquijs, ſtatìm miſit ad præfectum diuerſorij, dicens: Veni citò ad nos. nam te volo conuenire. Cùm autem veniſſet Prefectus diuerſorij, dicit ei Præfectus monaſterij: Eccè frater Marinus eſt mortuus. Is verò dicit Præfecto monaſterij: Deus ei condonet id, quod fecit in abiectam meam filiam. Dicit ei Præfectus monaſterij: Pœnitentiam age, ô frater. Nam peccâſti coram Deo. Sed me quoq; tuis verbis decepiſti, & peccaui ego quoquè propter te. Eccè enim Marinus re vera eſt mulier. Cùm hæc autem audiuiſſet præfectus diuerſorij, & Prefecti verbis fuiſſet obſtupefactus, manſit mutus & attonitus. Eum verò manu apprehendens Prefectus monaſterij, duxit eum in locum, in quo iacebat beata Maria: & cùm eam honeſtè & decorè locâſſet ac compoſuiſſet, ei oſtendit ipſam eſſe ſexu fœminam, & eam fuiſſe temerè maledictis appetitam. Tunc cœpit diuerſorij quoquè præfectus deflere propter inopinatum ab eo viſum miraculum.

Filia pando chei arrepta à dæmone, & ſuũ confeſſa crimẽ, curatur meritis ſanctæ virginis.

Poſt hæc autem iuſta fecerunt ſanctis & venerandis eius reliquijs, & depoſuerunt in inſigni loco monaſterij, cum pſalmis & hymnis & multis luminibus, octauo menſis Februarij. Statìm verò venit filia Præfecti diuerſorij à dæmone correpta, & confitens omnem veritatem, & dicens: Talis miles me fefellit, & perſuaſit, vt falsò accuſarem hanc beatam. Deindè cùm appropinquâſſet loculo beatæ, Prefecto & fratribus rogantibus ſanctæ venerandas reliquias, protinùs ipſa hora fuit curata & mundata à dæmone,

ne. Tunc cùm vidissent miraculum, quod erat præter opinionem, laudârunt omnes clementem & benignum Deum propter signum, quod factum fuerat, & propter patientiam & tolerantiam beatæ, quòd perstitisset vsque ad mortem, non aperiens se esse mulierem, propter regnum cælorum. Et nos ergò, ô fratres dilecti, æmulemur eius fortitudinem, constantiam & tolerantiam, vt inueniamus misericordiam & gratiam in futuro seculo, à magno Deo & Seruatore nostro Iesu Christo: Cui gloria & potẽtia simul cum patre & spiritusancto nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

VITA S. PAVLI EPISCOPI VIRDVNENSIS, GRAVITER ET FIDELITER IAM OLIM CONSCRIpta: sed nunc demùm in gratiam Lectoris reddita aliquantò Latiniori stylo per F. Laur. Surium: & quidem aliquot locis paraphrasticôs.

BEatus Paulus Virdunensis ecclesiæ præsul dignissimus, beatissimi Pauli Apostoli imitator egregius, quem non minùs vita & moribus, quàm nomine referre pro viribus conatus est, in Gallia Belgica parentibus ortus est non infima dignitate. Porrò verò in ipsis annis teneris artium liberalium studijs, vt erat apud antiquos more receptum, adhibitus est bonę indolis puer: & in ijs sanè breui tempore eos habuit processus, vt Grammatica, Dialectica, Rhetorica, cæterisque humanioribus disciplinis sic satìs instructus videretur. Verùm ab ipso mundani fastûs aditu (qui vt curis & angoribus diseruciat suî studiosos, ità nihilominùs aureos illis montes pollicetur) pedem suum maturè retrahens, nè si nimio illius semel esset amore irretitus, immani se præcipitio daret, totum se ad res diuinas contulit, & ad officia charitatis & misericordiæ, in templis quidem & monasterijs ijs, quę ad diuinum cultum pertinent, intentus sedulò: benignè verò opem ferens miseris & pressis inopia, adeò vt nihil sibi præter ea, quæ sunt ad victum cultumque corporis necessaria retinens, facultates suas omnes in egenos, morbidos, nudos, fame sitique afflictos, in carcerem coniectos, alijsq; calamitatibus obnoxios conferret, nihil de crastino solicitus, quemadmodùm à Christo didicerat. Vacabat interìm ieiunijs & precibus, cum ijs cõiungens semper studium pacis & sanctimoniæ, sine qua, vt ait Apostolus, nemo videbit Deum. Etsi verò actuosæ vitæ cum Martha non segniter nauaret operam, at tamen contemplationis diuinæ auidus, eam ceu partem meliorem, cum Maria arctiùs complecti cupiebat. Cumque hac in cogitatione diù noctuq; versaretur, modumque inquireret, quînam ad summum posset perfectionis apicem pertingere, diuinitùs illius animo saluberrimum incidit consilium, vt cum magno illo patriarcha Abrahamo, indubitata in Dei benignitatem fide innixus, exiret è terra & cognatione sua, & ad exteras regiones ignotaque loca se reciperet, beateque paupertatis amplissimis ditatus promissionibus, cum Christo Domino suo vulpibus foueas & volucribus nidos suos habẽtibus pauperior effectus, non haberet vbi suum reclinaret caput. Accedebant huc Dauidis regis & dicta & facta, quæ magno illi ad virtutem erãt incitamento, contemplanti quemadmodùm ille tantus rex interdiù purpura opertus regni negocia curabat, noctibus verò in cilicio & cinere cubans, laborabat in gemitu, lachrymis stratum rigabat suum, egenum, mendicum & pauperem se dictitans, hisq; vtens vocibus: Pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me. itemque illis: Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. & rursùs: Eccè elongaui fugiens, & mansi in solitudine. His alijsq; inflammatus, mũdi gloriam, vt rem inanissimam, putauit prorsùs pro nihilo, vt quæ instàr floscuIi subitò appareret, & paulò pòst marcescèret: cogitationibusque diuersum persuadere volentibus, eiusq; salutari proposito aduersis & contrarijs, opponebat illud Apostolicum: Nihil intulimus in hunc mũdum: haud dubium, quia nec auferre quid possumus. Huic iungebat illud ex Euangelio, quo perfectionem attingere cupienti mãdatur vendere omnia quæ possideat, & dare pauperibus: itemque illud quo Christus Dominus propter nomen ipsius relinquenti domum, parentes, fratres, soro-

Traditur studijs literarum.

Valdè studet officijs charitatis.

Matth. 6.

Hebr. 12.

Luc. 10.

Gene. 12.

Matth. 8.

Psalm. 6.

Psal. 39.

Psal. 26.

Psalm. 68.

Psalm. 54.

1. Tim. 6.

Matth. 19.

Ibidèm.

Matth.10. Luc.14. sorores,filios,agros, centuplum pollicetur, & prętereà vitam sempiternam. Addebat etiam illud, Nisì quis tollat crucem suam quotidiè, & sequatur Saluatorem,oderitque patrem & matrem,&c. immò verò etiam animam suam, non posse Christi esse discipulum.His ergò omnibus eius feruenti voluntati stimulos & calcaria adhibentibus,inusitatæ peregrinationis & ignoti itineris sibijpsi laborem indixit, oblitusq; generis antiqua stemmata & superbam nobilitatem,relictisq; charissimis parentibus,Christo duce proficiscitur è patria,nescienſq; quò pergeret, quippe viarum ignarus,tandèm ad eremum Vosagi peruenit,eamq;, posthabitis mũdi rebus omnibus, lętus ingreditur,Christo regi suo illic militaturus.Aiunt autem in ea solitudine multos habitâsse anachoretas distinctis cellulis, quique demptis Sabbato & Dominico die, perpetuò soli degerent in arctissimo silentio,nisì vel morbus corporis,vel animæ salus secùs postulâsset. Horum ipsi optatissimam viuendi consuetudinem Paulus ità, vt animo iampridèm destinârat, modis omnibus amplecti voluït: sed quoniam nõ est in hominis potestate vita eius,neque est consilium contra Dominũ,& neq; currentis est neq; volentis, longè aliter euenit,atquè ille putârat. Futurus enim quandoquè pontifex & pastor ouium Christi, diuina id agente prouidẽtia,ad cœnobium potiùs peruenit, vt illic interìm apud fratres delitescẽs,in schola virtutum probè exercitatus disceret, quod posteà alios ex officio doceret. Erat nanq; in illa eremo monasterium, quod Deo miserante hodieq; perseuérat, monasticis institutis valdè insigne, Tabulcium antiquitùs dictum,quòd sectis instàr tabularum lapidibus primò ædificatum fuerit:at nunc verò Theologium appellatur. Ad id cœnobium casu hospitij captandi causa diuertit Paulus, atq; ab Abbate & fratribus libentissimè acceptus est:Deindè ab oratione reuertenti ad hospitium,Abbas cum fratribus pedes manusq; abluunt, & cum multa deuotione & reuerentia omnia humanitatis officia impendunt, orantq; vt aliquantispèr velit apud ipsos permanere, & longo itinere defessa membra dare quieti. Annuit ille precibus eorum, & cùm aliquandiù hæsisset apud illos, & ex crebris colloquijs cœpisset cognosci, Abbas rem diuinitùs geri existimãs, vt eius vita posset alijs & exemplo esse & saluti, cogitationẽ susceptit de inuitando illo ad monasticæ vitæ complexum, nè si fortè aliò se transferret, ipse eius sanctitatis ferret dispendia.

Venit in Vosagi solitudinẽ. Prou.21. Rom 9. Tabulcium monasteriũ

Quadam itaque die,cùm de mundi huius contemptu,vt sępè aliâs, colloquia miscerent,Paulus animi sui cõsilium & intentionem, tum quis esset,qua causa eò aduenisset, quo mentis flagraret desiderio, quòd eremi habitationem, modò Christo annuente ipsi posset contingere, totius orbis vastitati anteponeret, sciscitanti Abbati perspicuè indicauit,multùm eum obtestãs per Dominum,vtì nè cuiquam alteri reuelet, locumq; ipsi velit inquirere aptum diuino seruitio,repertumque ocyùs demonstrare.Abbas hoc pacto adiuratus, nè illius votis aduersaretur, multùm anxius formidare cœpit, nè tanto viro cœnobium destitutum, maxima indè incommoda caperet, & iam non sua, sed ipsius Saluatoris ei exempla proposuit, vt eorum commemoratione posset illum permouere ad manendum in cœnobio. Ait Christum sub horam passionis suæ, cùm humana ipsius natura à morte abhorreret,patrem sic orâsse: Pater,si vis,transfer à me calicem istum: attamen non mea voluntas, sed tua fiat. Eundem etiam aliâs dixisse: Non vẽni facere voluntatem meam,sed eius qui misit me. Et satìs quidem agebat Abbas his & id genus alijs adferendis, vt cum apud se retineret. At Paulus in sententia animi sui perstabat immotus,nec se ab ea vlla ratione deduci patiebatur. Id verò Abbas animaduertens, simul etiam considerans non ea Paulum esse fortuna vel conditione, vt posset cogere inuitum, confert se ad alia ex scripturis depromenda exempla. Etsi,inquit, cum Abrahamo patriarcha exulem te feciſti à paterno solo, & cum Dauide elongâsti fugiens, vt maneas in solitudine, & deniquè vt vir euangelicus, patriam, parentes, agros, cognatos Christi & voluntate & amore reliquisti: at tamen nóueris ad perfectionem capessendã quippiam adhuc tibi deesse. Quod si nôsse cupis,audi Psalmistam ità dicentem:Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationes in dorso nostro, imposuisti homines super capita nostra. Vbì sanè per tribulationes in dorso nostro, & homines capitibus nostris impositos indicare voluït, non nostro nos viuere arbitratu, sed superiorum iussis humiliter parére debere. Huius exemplum in ipso Christo nobis illustrissimum proponitur,dicente Apostolo: Christus factus est pro nobis obediens vsq; ad mortem. Si ergò verè illum imitari vis,sanctæ obediẽtiæ iugum mansuetissimis humeris accipe, & illud,

Matth.26. Iohan.5. Psalm.54. Psalm.65. Philip.2.

& illud, si sic necessè sit, ad supremum vsque vitæ diem ferto. Non enim erit discipuli illius laude digna exercitatio, quam magistri reuerenda eruditio non approbârit: nec debet sanè alijs velle præesse, qui priùs subesse non didicerit.

His Paulus auditis, cessit abbatis admonitioni: & quia par illi visum fuit, vt ipse potiùs prior rogare debuerit, quod Abbas ab illo petebat: toto corpore humì prostratus, negligentiæ & ignorantiæ suæ veniã precabatur, simul promptum se offerens ad omnia illius iussa exequenda. Itaque votis omnium cum Abbatis benedictione monasticum induit habitum, & vt verus Christi seruus, adiungitur illi cõgregationi sanctorum. Qualem verò deindè sese præstiterit, quàm moribus & vita sanctum & inculpatum, non facilè quisquam explicauerit. Ab ipso nanque mutati habitûs die, propè fidem excedere videbimur, si dicere velimus, quas cruces, quæ tormenta sibi ipsi intulerit, dum vult corpus castigare suum & in seruitutem redigere. Neque enim vel tenuiter corporis indulsit valetudini, neque manu semel ad aratrum missa, voluit cum vxore Lot retrorsùm respicere. Fuit verò etiam charitate præcipuus, castitate mundissimus, humilitate summus, prudentia solers, astutiam serpentis cum simplicis animi puritate coniungens. His itaque alijsque virtutibus cùm polleret, amabatur ab omnibus, cunctis erat gratus & venerabilis, & pro eximiæ sanctitatis reuerentia, solo pastoris dempto nomine, instàr magistri miro à fratribus affectu colebatur.

Monasticũ induit habitum.

Luc. 9. Gene. 19.

Sed nè tanta virtutum copia quasi sterilis & vacua videretur, neque lucerna tam illustris sub modio poneretur, sed luceret omnibus, qui in domo Dei sunt: cùm iam eius fama longè lateque increbuisset, cœperunt multi ad eum confluere etiam ex longinquis regionibus, & se in eius tradere disciplinam non solùm mediocris fortunæ, sed etiam præpotentum ac nobilium hominum filij. In ijs autem Grimo, qui etiam Adalgisilus dictus est, Dagoberti regis nepos, præ cælestis patriæ amore omnem huius mundi gloriam ducens pro nihilo, illi se tradidit instituendum: quippe cuius vitam, mores & actiones, ceu agrum fertilem, multa florum diuersorum gratissima amœnitate vernantem, & cui benedixit Dominus, à permultis iam didicerat virtutum omnium odoribus fragrare. Et illi quidem repentè tanto est dilectionis ardore coniunctus, vt non nisi sola interpellãte morte, ab illo se separari pateretur. Introductus autem à sancto viro in amœnissimos scripturarum campos, intantùm breui profecit, vt disciplina & moribus magistrum æquiparare videretur. Et ille quidem in monasterio hoc Tabuleio siue Theologio, quòd iure hereditario illius ditionis esset, cum magistro maiori libertate degebat, & de gramine virtutum, centuplicatum fructum retulit, adeò vt ad Diaconatûs quoquè gradum euectus sit.

Matth. 5.

Grimo, nepos regis, se adiungit S. Paulo.

Per idem autem tempus defuncto Ermenfredo Virdunensi episcopo, idoneus successor mox inquirebatur, nè vacante diù sede, grex Domini, pastoris vigilantia destitutus, pateret morsibus luporum. Ibì tum nõ defuit, qui ad aures principum perferret, intra regni fines, & quidem in monasterio supradicto degere Paulum monachum, qui idoneus sit cui cura pastoralis demandetur. Mox iubente rege ablegantur quidam ad Grimonem, qui illi dicant, vt vnà cum Paulo festinet venire ad aulam. Illum enim, diuina agente prouidentia, à palatinis, à clero & populo electum, vt sit Virdunensium antistes, velleque regem, in sui erga illum amoris testimonium, illorum votis & sententiæ assentiri. Grimo ijs auditis, multa hilaritate perfunditur, refert ad patrem charissimum regis iussionem, nobilium, mediocrium, denique omnium concordem & ab animis in ipsum propensissimis profectam electionem, hortaturque, vt quamprimùm ad regis sese accommodet volũtatem. Tum verò Paulus, Tametsi, inquit, laudo illorum tale de me iudicium & existimationem, qua me tãto honore dignum arbitrantur: at fortassis tamen ignorant Canonum authoritate caueri, nè quis à sede sua transferatur ad aliam. Itaque cogitare debebunt, neque iussa regis, neque populi studium & fauorem tanti à me fieri debere, vt eorum causa sacri canones violentur. Satiùs igitur est, vt regis populiq; sententia ad alium sese transferat: nè si hominem ignotum & ad vulgi rumusculos falsò prædicatum atque laudatum ecclesiæ Christi præfecerint, pòst sera ducti pœnitẽtia, sese inconsultæ damnent temeritatis. Cum his verbis legatos regis à se vacuos dimittit, id se hac ratione sperans assecuturum, vt & regis mutetur animus, & ipsi liceat optata frui quiete. Sed infallibilis prouidentia Dei, qui illum suæ plebi pastorem destinauerat, & à longinquis regionibus eam ob causam ad hæc loca perduxerat, animo regis id con-

Ermenfredus Virduni Episcopus.

S. Paulus recusat vltrò oblatũ episcopatũ.

consilij adspirauit, vt ex monasterio extractum, etiam inuitum & calcitrantem in cathedra collocaret, vti paulò pòst dicemus.

S. Paulus, frater S. Germani episcopi Parisiensis.

Interìm hoc admonitum voluïmus lectorem, hunc beatum virum Paulum fratrem fuisse S. Germani Parisiensis episcopi: & id quidem, vt ex scriptis accepimus, vitæ sanctitas virtutumque excellentia liquidò testatur. Nè cui autem incredibile id fortasse videatur, si nullius sit authoris testimonio confirmatum, operęprecium putamus Bercharij presbyteri verba huc adscribere. Is enim Bercharius, rogatus à Dadone Virdunensi episcopo, omnium superiorum antistitum eius ecclesiæ nomina & res gestas, quatenùs nôsse potuit, mira breuitate conscripsit. Itaque de hoc nostro beato Paulo ad verbum sic habet: Post Ermenfredum tractus est de monasterio Tabuleio S. Paulus, qui fuit frater Germani Parisiacensis ecclesiæ episcopi, & in ecclesia ista episcopus consecratur: cuius memoria æterna est. Nam nepos Dagoberti regis Grimo diaconus, qui & Adalgisilus dicitur, cùm fuisset à beato Paulo ab infantia reuerenter educatus, pro amore ipsius antistitis suam proprietatem, id est, Tabuleium monasterium S. Marię in Virduno, suo scripto & multorum fidelium scriptis, vt in sempiternũ nostra ecclesia ipsum monasterium habuisset, tradidit, roborauit, & omni authoritate firmauit. Frasindum verò villam pro sua pietate victui fratrum nostrorum delegauit. Sanctus verò Paulus Basonis villare de suis reditibus comparauit. Priuilegium etenim nostris canonicis de antiquioribus villis fecit, & suis manibus & aliorum episcoporum ipsum sub diuina attestatione roborauit. De virtutibus autẽ istius sancti patris nostri mirabile audiuimus, quòd adhuc monasticam vitam ducens, cùm in pistrino fratrum obedientiam habuisset, & timeret nè hora statuta fratres panem habere potuissent, eiecto igne de clibano, ipse introgressus, cum cuculla sua clibanum purgauit, & panem illic ad coquendum ordinauit, & sanus foràs egressus, panem factum fratribus in refectorio tempore statuto distribuit. Legi, & picta vidi multa miracula, quæ viuens in episcopatu egit, & post excessum positus in basilica S. Saturnini, Deo cooperante, satìs fecit. Cęcos nanque illuminauit, claudis gressum præbuit, ægrotos à varijs infirmitatibus curauit. Et quid plura? Istam ecclesiam dilatauit rebus tẽporalibus, & Deus omnipotens animam illius cum omnibus sanctis in æterna gloria sine fine gaudere fecit. Hęc Bercharius, eius verbis prorsùs nihil immutatis. Vera autem illum scribere, & eius authoritas, vt ait huius vitæ scriptor, & non spernenda antiquitas fidem facit. Verùm his obitèr commemoratis, ad narrationis ordinem reuertamur.

Bercharius, antiquus scriptor.

Clibanum illæsus ingreditur S. Paulus.

Legati regis vbì se sua spe frustratos, tantumque itineris frustrà suscepisse viderunt, reuersi ad regem, quæ beatus Paulus dixisset, ordine explicârũt. Rex verò & ira & amore permotus, mittit satellites, vique è monasterio extractum, iubet vel inuitum creari episcopum, & ab episcopis consecratum in sede pontificia reponi. Quod etiam ità factum est, cunctis miro applausu gratulantibus & acclamãtibus, ea sede esse dignissimũ. At Grimo nepos regis, cernẽs re ipsa iam completum id, quod diù peroptâsset, mirabiliter exhilaratus, facultates suas omnes libenti ac prompto animo Virdunẽsi ecclesię legauit. Erat nanq; illis temporibus ea ecclesia adeò rerũ inops, vt nemo ex clero, quem admodùm Ecclesiasticus ordo postulat, Missarum solennia vel solitum Psalmodiæ pensum absolueret: sed propter penuriam ægrè quidẽ & cum multo labore per singulos dies presbyter quispiam circunforaneus cõducebatur, isq; perfunctoriè parumq; decenter & preces horarias & Missæ officium complẽs, deindè recedebat. Itidèm faciebat & secundus, & tertius, & cęteri, donèc cõfuso ordine à nouissimo ad primũ reditum esset. Id verò conspicatus Paulus episcopus, Grimonem charissimũ accersit, animi sui dolorem ei exponit. Ille rursùs beato viro & consiliũ præbet, & auxilium: Tu quidẽ, inquit, Pater difficilem te reddidisti, inuitusque, rege iubente, ad hãc sedem pertractus es. Potes igitur iure apud illum conqueri de his, quæ te malè habent. Quæ verò mea sunt vel esse possint in prędijs, possessionibus, pecunijs, tibi libens permitto & trado, vt pro tuo voto, mearum facultatum ope fretus, Clerus diuino cultui, sicut tu prescripseris, ordine inseruiat. Hęc vbì dixit, Frasindum villam victui fratrũ delegauit: nullaq; interposita mora, simul palatiũ adeũt, & de ecclesiæ Virdunẽsis incõmodis ad aures regis querelas deferunt, obsecrãtes, vt ad Dei honorem & pro animæ suæ remedio, Virdunensi ecclesiæ vel res vel agros impartiri velit. Rex illorum pijs precibus nõ difficulter annuit, & tum pecunijs tum possessionibus auctos & locupletatos, à se cum gaudio remisit. Porrò vir beatus

Extrahitur ex monasterio, & compelliũ suscipere episcopatum.

Frasindum villã Grimo donat ecclesiæ Virdunensi.

beatus deincèps Canonicos canonicè viuere voluït, & in illa ſede permultis annis reſidens, de virtutis ſtudio nihil remiſit. Et quidem dolendum eſt, hominum incuria de eius rebus geſtis tam parùm eſſe commendatum literis, aut certè ad poſterorum notitiam non tranſmiſſa ea, quæ quoſdam non ignorâſſe certum eſt, cùm iam ſuprà ex Berchario didicerimus, multa eum ſancti viri miracula legiſſe: qui ſanè eo nomine à quibuſdam reprehenditur, quòd ea noluerit ſcripto compræhendere. Peruenit autem tandèm vir ſanctus ad id, quod diù concupierat, cuius cauſa tam multos in hac vita labores & ſuſceperat & exantlârat, vt liceret, ruptis corporis vinculis, migrare ad illam ſupernam ciuitatem, quæ eſt patria noſtra. Itaque confectus ſenio plenuſque dierum, valedicens fratribus, in pace ſanctæ Eccleſiæ felicem Chriſto ſpiritum reddidit 6. Idus Februarij, & in eccleſia beati Saturnini, vt iam antè dictum eſt, ſicut iuſſerat, ſepulturæ mãdatus eſt, vbi meritis illius præſtantur beneficia Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Abit à vita S. Paulus.

DE SANCTA APOLLONIA VIRGINE ET MARTYRE, EX EPISTOLA DIONYSII ALEXANdrini ad Fabium Antiochenum Epiſcopum, quæ eſt apud Euſebium lib. 6. cap. 34. Hiſtoriæ Eccleſiaſt. interprete Iohanne Chriſtophorſono Anglo.

NON ex Imperatoris edicto (inquit Dionyſius) perſecutio apud nos incepta fuit, ſed integro anno præuerterat. Nam vates (quiſquis ille fuerit) malorum omnium, quæ huic ciuitati acciderũt, architectus, infinitam gentilium turbam contra nos incitauerat impuleratque, atque adeò ad patriam ſuam & antiquam ſuperſtitionem defendendam magnoperè inſtigârat. Qui ab illo ad maleuolentiam iritati, omnemque aucupati licentiam ad ſcelus patrandum, ſolam pietatem & verum cultum dæmonum ſuorum iſtum cenſuerunt, vt Chriſtianorum cæde & ſanguine ſuas crudeles manus reſpergerent. Et paulò infrà; Tum verò vno quaſi animorum impetu omnes in piorum ædes irruere, & ſinguli quos ſibi vicinos eſſe cognouerant, properè educere, expoliare, diripere, & diuitias ac ſupellectilem, ſi quæ erat precioſior, ſibi ſeponere: ſi quæ vilior, ſordidior & ex ligno confecta, in vijs diſſipare, deindè exurere: adeò vt ciuitas illa veram ſpeciem vrbis ab hoſtibus captæ deſpoliatæque probè repræſentaret. Fratres ergò deflectere è via, & in loca ſeparata ac ſolitaria ſe ſubducere, rapinam bonorum ſuorum ſimiliter cum illis, quibus Paulus illuſtre perhibet teſtimonium, cum gaudio ſuſcipere. Atque haud ſcio, vtrùm quiſquam præter aliquem vnum alicubì fortaſsè, hucuſquè Dominum denegauerit. Apolloniam porrò virginem, id temporis cumprimìs admirandam, & admodùm prouectam ætate, compræhendunt, maxillisque eius crudeliter diuerberatis, omnes dentes illi excutiunt, atque rogo in ſuburbijs extructo minantur, nisì verba blaſphemiæ vnà cum ipſis palàm eloqueretur, ſe eam viuam crematuros. Illa paululùm temporis ad deliberandum precata, & dimiſſa ex eorum manibus, ſine mora inſilit in rogum: ſicque flammarum incendio abſumpta eſt.

9. FEBRVAR.

Hebr. 10.

S. Apollonia vltrò ſe præcipitat in flãmas.

MARTY-

MARTYRIVM SANCTI ET GLORIOSI MARTYRIS CHRISTI NICEPHORI,

Authore Simeone Metaphraſte.

FEBRVAR. 9.

IN illo tempore erat quidam preſbyter in magna Antiochia Syriæ, nomine Sapricius. Erat autem quidam quoquè alius, qui appellabatur quidem Nicephorus: erat verò ordine laicus, & admodùm germanus amicus eiuſdem preſbyteri. Seq; ambo ſic mutuò diligebant, vt exiſtimarentur eſſe fratres germani, nati ex vno vtero: adeò vt eſſet excellens amor eorum mutuus. Cùm longo autem tempore vixiſſent in hac affectione, bono & honeſto infeſtus & ſceleratiſſimus humani generis inimicus, eis inuidens, talem inter eos peperit diſſenſionem, vt nec in platea quidem vellent ſibi inuicèm occurrere, ex dęmonico odio, quod inter ſe inuicèm conceperāt. Cùm ſatìs verò longo tempore ità fuiſſent affecti, ad ſe rediens Nicephorus, & cognoſcens odium eſſe diabolicum: rogauit amicos quoſdam, vt irent ad preſbyterum Sapricium, & rogarent eum pro Nicephoro, vt ei culpam condonaret, & eum pœnitentia ductum, acciperet propter Dominum. Ille autem noluit ei cōdonare. Is verò rursùs miſit alios amicos, vt ei reconciliaretur. Preſbyter autem Sapricius ne eos quidem rogantes audire ſuſtinuit. Rursùs ergò Nicephorus rogauit alios quoſdam amicos, & miſit ad ipſum, vt ei dignaretur ſui delicti veniam concedere: vt conuenienter diuino eloquio, in ore duorum vel trium teſtium ſtaret omne verbum. Ille autem cùm eſſet duro corde & implacabilis, & oblítus eſſet Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui dicit: Remitte, & remittetur vobis. Et rursùs: Si afferas donum tuum ad altare, & recordatus fueris, quòd habes aliquid aduersùs fratrem tuum, dimitte id, & vadens reconciliare fratri tuo. Et rursùs: Nisì remiſeritis hominibus delicta eorum, nec pater veſter cęleſtis remittet vobis delicta veſtra: omnibus eum rogantibus & petentibus, non condonauit fratri & amico ſuo. Non enim habebat in ſe charitatē & miſericordiam. Quamobrem iure fuit priuatus regno cęlorum.

Summus amor In ſummum mutatus odium.

Deut. 19.

Luc. 6. Matth. 5. Matth. 6.

Inprimìs autem pius & fidelis Nicephorus, cùm vidit Sapricium deſpexiſſe communes amicos, qui pro eo petentes, veniam non acceperunt, ipſe currens ad ædes Sapricij, ſe proiecit ad pedes eius, dicens: Condona mihi pater, propter Dominum. Ille verò ei noluit reconciliari vt amico, & maximè cùm rogaretur: & maximè cùm deberet, etiamſi non fuiſſet rogatus, à prima excuſatione eum accipere, vt Chriſtianus & preſbyter, & qui profeſſus erat ſeruire Domino. Cùm hęc autem ſic fierent, repentè exiſtit perſecutio & magna afflictio in Antiochia ciuitate, vbì ambo habitabant: & apprehenditur Sapricius vt Chriſtianus, & traditur Præſidi: & ſtetit ante ipſum, & dixit ei Prę ſes: Quod eſt nomen tuum? Ille autem dixit: Vocor Sapricius. Dicit Prę ſes: Cuiuſnam es generis? Dixit Sapricius: Sum Chriſtianus. Prę ſes dixit: Es clericus? Dixit Sapricius: Locum teneo Preſbyteri. Dicit Prę ſes: Auguſti noſtri & domini huius regionis & finium Romanorum, Valerianus & Gallus, iuſſerunt, vt qui ſe dicunt eſſe Chriſtianos, ſacrificent dijs immortalibus. Si quis verò deſpiciens, reſpuit hoc edictum, ſciat ſe diuerſis tormentis & ſupplicijs plectendum, & ſic grauiſſima morte eſſe cōdemnandum. Sapricius autem adſtans, dixit Prę ſidi: Nos Chriſtiani, ô prę ſes, Chriſtum Deum habemus regem: Quoniam ipſe eſt ſolus verus Deus & creator cęli & terræ & maris, & omnium quæ ſunt in eis. Omnes verò dij gentium dęmonia. & pereant à facie vniuerſæ terræ, qui nō poſſunt alicui opem ferre, aut aliquē lędere aut impedire, cùm ſint opera manuum hominum. Tunc iratus Prę ſes, iuſſit eum proijci in cochleam, iubens eam vehemēter verſari. Cùm is ergò adeò acerbè & inhumanè torqueretur, dixit Sapricius Prę ſidi: Carnis meæ habes poteſtatem, animæ autem meæ poteſtatem non habes: ſed Dominus Ieſus Chriſtus, qui eam creauit. Longo verò tempore tortus, ſuſtinuit tormenta. Cùm vidiſſet autem improbus & malitioſus ludex eum non perſuaderi, tulit in eum ſententiam, dicens: Sapricium Preſbyterum, qui edicta contemnit Imperatorum, & non paruit, nec dijs immortalibus voluit ſacrificare, vt qui à ſpe Chriſtianorum non tulerit excidere, iubemus tradi ſupplicio capitis.

Duritia Sapricij.

Sapricius ſiſtitur ad tribunal.

Pſalm. 95.

Cùm

Cùm ergò ipse essẽt egressus, accepta martyrij sententia, & festinaret ad cęlestem coronam, audiuisset autem sanctus Nicephorus, currens ei processit obuiàm, & se proijcit ad pedes eius, dicens: Martyr Christi, ignosce mihi, quoniam peccaui in te. Ille autem nihil ei respondit: excęcatum enim fuerat cor eius à malo dęmone. Sanctus Nicephorus eum rursùs pręuenit per aliam viam, & ei occurrit, priusquàm ipse egrederetur è ciuitate, & rogauit eum, dicens: Martyr Christi, condona mihi ea, quæ in te peccaui vt homo. Eccè enim decęterò data est tibi corona à Christo, quem non negâsti, sed confessus es nomen eius sanctum coram multis testibus. Ille autem durus & implacabilis, odio cor habens occęcatum, neque ei dedit veniam, neque ei verbum voluït respondere, adeò vt ipsi lictores dicerent sancto Nicephoro: Tam stultum hominem nunquàm vidimus. Vadit ad supplicium capitis: & quomodò petis veniam ab eo, qui iam est moriturus? Dicit eis sanctus Nicephorus: Nescitis, quid petam à confessore Christi: Deus autem scit. Et cùm venisset ad locum, in quo erat interimendus Sapricius, rursùs ei dixit Nicephorus: Rogo te martyr Christi, ignosce mihi si quid peccaui, vt homo. Scriptum est enim: Petite, & dabitur vobis. Sed eo hęc dicente & quæ sunt his similia, non audiuit sæuus & durus amicus: nec flexus est sodalis asperrimus, nec fuit mollitus totus inflexibilis. Non enim audiuit illud: Diliges Dominum Deum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut teipsum: sed clausit aures cordis sui & corporis, vt aspis surda & clauda, quæ non exaudiuit vocem incantantium. Propterea qui personam non respicit, & verax est Dominus, qui dixit: Si non remiseritis hominibus delicta eorum, neque pater vester cælestis remittet vobis delicta vestra. &: In qua mensura metieris fratri tuo, in ea remetietur tibi: Dominus cùm vidisset eum nulla tangi proximi misericordia, iure eum priuauit regno suo cęlesti: immò verò ille seipsum alienauit à gratia cęlesti & ab æternis Dei bonis, propter iniuriæ à fratre acceptæ recordationem: & maximè quòd in germanum & veterem amicum fuisset animo crudeli, immani & irreconciliabili. Tunc dicũt lictores Sapricio: Flecte genua tua, vt caput tibi amputetur. Dicit autem eis Sapricius: Quarè? Dicunt ei lictores: Quoniam noluisti dijs sacrificare, sed contempsisti edictum Imperatoris propter hominem, qui dicitur Christus. Hęc cùm audijsset miser Sapricius, respondit lictoribus, hanc miseram & tristem vocem, dicens: Nolite me ferire. Facio enim, quæ iusserũt Imperatores, & dijs sacrifico. Sic eum excęcauit odium, & ab eo abduxit Dei gratiam. Qui enim per eiusmodi tormẽta non negauit Dominum nostrum Iesum Christum, cùm venisset ad finem mortis, & esset accepturus præmium & coronam gloriæ & spei, negauit vitam æternam, & fuit apostata.

Eccè pertinaciã, etiã post tantos cruciatus.

Matth. 7.

Matth. 19. & 22. Psal 57. Deut. 10. Matth. 6.

Hic est odij fructus.

Hęc cùm audijsset sanctus Nicephorus, rogauit Sapricium cum lachrymis, dicens: Noli, ô frater, noli transgredi & negare Dominũ nostrum Iesum Christum. Noli omninò, rogo te ab eo deficere, & perdere cęlestem coronã, quam per multa acquisijsti tormenta & afflictiones. Ille autem noluit eum omninò audire, sed contendit abire ad interitum & tenebras vltimæ mortis, & ad ignem, qui non potest extingui. Qui tanti precij gloriam in momento vnius horæ ictûs gladij perdidit, re vera fuit miser, excęcatus ab odio. Non enim audiuit Dominum nostrum Iesum Christum, dicentem in sancto Euangelio: Si afferas munus tuum ad altare, & recorderis quòd frater tuus habet aliquid aduersùs te, dimitte munus tuum ante altare: & vade primùm, & reconciliare fratri tuo, & tunc veniens, offer munus tuum. Et rursùs Petro principi Apostolorum, cùm rogâsset Dominum, Quotiès, si peccauerit in me frater meus, dimittam ei? septiès? Respondit Dominus: Non dico tibi, septiès: sed, septuagiès septiès. Ille autem miser ne semel quidem voluït cõdonare fratri suo, & maximè petenti veniam & roganti. Et Dominus quidem noster & Deus iussit ex animo condonare vnicuique, & dimisso munere, quod Deo est offerendum, currere ad reconciliationem. Ille verò ne summis quidem labris condonauit ei, quem pœnitebat: nec in animum induxit, vt ei roganti remitteret: sed clausit viscera sua à fratre suo, propterea clausæ sunt ei fores regni cęlorum, & recessit ab eo gratia diuini & viuifici spiritûs, & perdidit magnam, preciosam, & glorioſam coronam martyrij. Quamobrem, ô dilecti, nos quoquè diligenter caueamus ab hac diabolica operatione, odij, inquam, & iniuriæ acceptæ recordatione, vt nostrorũ quoquè peccatorum detur nobis remissio à Domino Iesu Christo, conuenienter ei quod dicitur: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Fidelis est enim qui promisit.

Matth. 5.

Matth. 18.

Odiũ summè vitãdũ.

Matth. 6.

Beatus autem Nicephorus postquàm vidit transgressum esse Sapricium, magna voce dicit lictoribus: Ego sum Christianus, & credo in nomen Domini nostri Iesu Christi, quem iste negauit. Me ergò iam pro ipso ferite. Lictores verò non ausi sunt eum ferire absque iussu Præsidis. mirati sunt autem omnes, quòd se ità ad mortem tradiderit. Liberè enim dicebat: Sum Christianus, & dijs vestris non sacrifico. Vnus autem ex lictoribus currēs, renunciauit Præsidi, dicens: Sapricius quidem pollicetur se dijs sacrificaturum: est verò illic quidam alius qui vult mori propter eum, qui dicitur Christus, clamans & dicens liberè: Christianus sum, & dijs vestris non sacrifico, nec obedio edictis Imperatorum. Postquàm hæc autem audijt Præses, in eum tulit sententiam, dicens: Si non sacrificat dijs immortalibus, prout iusserunt Imperatores, iubeo eum mori gladio. Sapricium verò sinite abire. Tunc accipientes sanctum Nicephorum, eum capite truncârunt, vt Præses iusserat, nono mensis Februarij: & sic cōsummatus fuit in Christo sanctus martyr Christi Nicephorus: & assendit in cælos coronatus, per fidem in Christum, charitatemq; & humilitatem. Quoniam enim propensus fuit ad charitatem & humilitatem, ideò fuit redimitus corona martyrij, & dignatus est referri in numerum martyrum: Ad laudem & gloriam magni Dei & Seruatoris nostri Iesu Christi: Cui gloria & potentia nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

Nicephorus accipit coronam Sapricij.

VITA S. ANSBERTI EPISCOPI ROTHOMAGENSIS, AB ANGRADO MONACHO SCRIPTA, *& dedicata Hilberto Abbati Fontanellensi.*

FEBRVAR. 9.

IN tempore quo sceptra regni Frācorum gubernabat Clotarius filius Clodouei regis & Bathildis reginæ vnà cum germanis suis, videlicet Childerico & Theodorico, sanctæ recordationis ecclesiæ Rothomagensis antistes Ansbertus, virtutibus clarus, ac sacerdotio dignus, à patre Siuuino, & pago Veliocassino patrimonioque, vocabulo Calcegio, nobili erat ortus genere. Sed repudiato stemmate patrum, mox vt valuit, sola conditoris paternitate elegit censeri. Deniquè præfatus genitor ipsius sub prædictis regibus militauit, & vitæ præsentis cunctis mortalibus commune debitū soluit. Sed hanc terrenæ dignitatis originem & patrum gloriam in beato viro non necesse remur enumerare, cùm omnis ei gloria de amore veritatis & cōtemptu fuerit mundi. Nam nobilitatem sui generis in pueritiæ æuo iam quasi fastidiēs, & solius Christi desiderio anhelans, cunctos superuacuos horrebat honores. Traditur deindè à parentibus magistris strenuis, literis erudiēdus. Eruditur sine aliqua suorum instantia. fuerat nanq; in eo dulcis infantia, modesta pueritia, grauis adolescentia. Qui cùm adultus, pubertatis excederet annos, secularis eius pater, vt vnicum eum diligēs, venationibus eum occupari, & dulcedine seculi armari cupiebat. Sed quo oblectabatur grandæuus pater, adolescens filius per omnia fastidiebat.

Genus & patria Ansberti.

Traditur literarum studijs.

His diebus quidam illustris, Rotbertus nomine, generosa ex stirpe proditus, gerulus fuerat annuli regis Clotarij. Cuius filiam * religiosissimam ac nobilissimam Angadrisinam prædictus illustris Siuuinus à præfato inclyto Rotberto expetijt, volens eam suo iuueni filio Ansberto sociari. Nec mora, præbens assensum eius petitioni prædictus illustris Rotbertus, constituto die, casto iuueni casta despondetur & puella. Deniquè ambo integritatem mentis & corporis castè seruare cupientes, omnipotentem deprecabantur Dominum, vt voluptatum venena à cordibus eorum dignaretur repellere. Deindè orante beata Angadrisina virgine, vt speciositas illius in deformitatem verteretur, ilicò Dominus preces eius exaudiuit. Nam facies illius ità exulcerata ac immundissima lepra cooperta mox apparuit, vt à consortijs hominum, quicunque eam vidisset, extemplò segregandam decerneret. Medicorum deindè concurrit frequentia iussu genitoris, vt soboli charæ si quiuissent opitulari medelis, collatis præmijs, digni munerarētur. Sed quanto instantiùs huic operi insistebant, tanto Christi sponsa deformior vlceresiorque apparebat. Tum pater diuinitùs circa suam sobolem hoc fieri intelligens, inquirebat ab ea,

* generosissimam

Despondetur ei nobilis puella.

Nota preces tam illustris virginis.

ab ea, vtrùm in virginitatis voto vitam elegisset definire. Opto, inquit, mi genitor, & totis nisibus exoro altissimi pietatem, vt continentiæ & pudicitiæ, non effrenatæ luxuriæ, effici merear famula. Nam Christus, quem concupiui sponsum, ipse mihi hanc corporis infert molestiam, vt animæ tribuat nitorem. Qui mihi custos erit perpetuus, & in virginitatis proposito concedet perseuerare perenniter. Delectat hęc vita pręsens, pater pie, sed decipit: quia omne quod in mundo est, vanitas est & concupiscentia oculorum: & mundus transit, & cõcupiscentia eius. Qui autem fecerit voluntatem Dei, manet inæternùm: sicut & Dominus manet inęternùm. Hęc audiẽs pater, illustrem accersiuit Siuuinum, & quæ circa prefatam suam sobolem gesta erant, lucidè pandit. Ad hęc Siuuinus respondit: Voluntatem Domini in omnibus sequi oportet, neque eius nutui vllo modo contraire velle: cuius iudicia licèt sint occulta, semper tamen iusta. Vocatus quoquè affuit & beatus Ansbertus, vbì dissociabilem condit libellum, vt sancta virgo Angadrisina, nõ sua, sed Domini vocaretur sponsa. Hoc facto, ad Rothomagum vrbem sancto Antistiti dirigitur Audoëno, vt eius benedictione percepta, & sacro velamine operta, in virginitatis proposito consecrari mereretur. Quo patrato, pristinæ pulchritudini & speciei eleganti extemplò est reddita, ità vt cuncti audientes dicerẽt, quia eam Christus sibi sponsam elegisset perennem.

1. Iohan. 2.

Redit ei sua pulchritudo sacro accepto velamine.

Sequenti quoquè tempore sancta gubernatrix efficitur cœnobij, quod est sitũ in pago Bellouacensi, prope muros vrbis Bellouaci. Genitor quoquè huius sanctæ virginis, illustris Rotbertus, & frater eius Altbertus, auunculi erant sancti patris Lantberti successoris in ordine regiminis beati Vuandregisili, originem ducentes ex territorio Tarnanensi. Ex quibus prefatus Altbertus sub prędicto abbate Lantberto sequenti tempore in Fontanella monasterio monachus efficitur.

Auunculi S. Lãtberti, postea episcopi Lugdunensis.

Post hęc vir Domini Ansbertus in aulam regis, licèt nolens, à genitore perductus, sicut erat acumine ingenij clarus, cœpit esse aulicus scriba doctus, conditorq; regalium priuilegiorum, & gerulus annuli regalis, quo eadem signabantur priuilegia. Vbì positus, piæ doctrinæ atque humilitatis exemplis ad Dominum se conuertens, seculum relinquere, & ad monasteria declinare curabat. Atque ità in laico adhuc habitu constitutus, prędicatione sancta & sapientiæ doctrina plures exhortando, inuitabat ad prędia felicitatis æternæ: ac sic quotidiè in Domino proficiens atq; succrescens, gratiam sibi à Christo collatam augmentare curabat. Cùm verò coram rege & principibus consueto more diuersa musicę artis instrumenta in chordis & tibijs audiret personantia, aiebat sibi: O bone conditor, quale erit te diligentibus canticum indeficiens in cęlestibus audire angelorum, quamq; suaue ac delectabile sanctorum choris concinentibus, & laudes tibi creatori indeficienter personantibus, si tantam mortalibus præbes industriam, vt peritia artus ac suauitas cantilenæ prouocent animos audientium, vt te Deũ creatorem omnium deuotè collaudẽt? Addebatque: Laudate Dominum omnes fideles in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo, &c. vsque ad finem Psalmi.

Ansbertus fit magnus in aula.

Psal. 150.

Deniquè in aula regis manens, etiam euangelij non immemor, vbì ait, Nisì quis reliquerit omnia, non potest meus esse discipulus: Deo prouidente, & sibi inspirante, elegit militiam relinquere terrenam, & cęlesti regi militare. Tunc igne diuini amoris accensus, ac sancti spiritûs lumine perfusus, à palatio egressus, nulliq́ue sodalium ac sibi famulantium cõfiteri volens suam voluntatem, arripuit iter, quod ad prouinciam ducit Rothomagensem, peruenitque ad Fontanellam cœnobium, situm in territorio Rothomagensi, super magnum fluuium Sequanæ, vbì sacerdos Domini clarus Vuandregisilus monasterium construxerat, atque cum magna monachorum cohorte, sub sanctæ regulæ iugo laudabilem ducebat vitam. Cùm verò in eodem monasterio, iubente viro sancto, secundùm ordinem monasticum in hospitio fuisset receptus, cœpit ministrum humiliter implorare, quatenùs sancti monasterij patrem mereretur videre. Et cùm ministri pio patri imperata nunciâssent, tandèm prefatum elegantem iuuenem in pręsentiam sui adduci fecit. Tum humì prostratus, Christumque in tanto patre manentem humiliter adorans, postulabat ab eo monachum se fieri. Nam corpore & mente seculo se renunciaturum aiebat, comamq; capitis sui in Christi amore vt iuberet deponi, obnixè flagitabat. Audiens autem venerandus pater sanctam & Deo dignam eius postulationem, inducias cõsulendi super hoc dicebat habere se velle, vt sicut apostolica & monastica docet regula, sciret ad quod venerat. Quibus expletis, spiritalium fratrum consilia

Luc. 14.

Relicta clã aula, cõfert se ad monasterium.

Mutat habitum.

silia susçipiens inclytus patet, pia eius vota, velutì postulauerat impleuit, clericatusque habitu decoratum reddiderunt.

Sicque ex eo tempore cœpit ipse vir Dei amore sanctarum scripturarum legendo feruere, assidueque dulcissimos earum fructus intelligendo carpere. Cumque acumen ingenij in prefato iuuene beatus pater Vuandregisilus pollere cerneret, diuersorũ voluminum copiam concitè ei tribui iussit. Quæ cùm sedulè legendo percurreret, cuiusdam sancti patris sententiam reperit scriptam, continentem hunc modum: Monachus viuat in monasterio sub vnius disciplina patris, consortioque multorum, vt ab alio discat humilitatem, ab alio patientiam. Hęc & cętera legendo percurrens, oculosque lachrymarum imbre perfundens, tractare attentissimè cœpit, qualiter hęc operando valeret implere. Primò quidem custodem omnium virtutum humilitatem in corde suo studuit fundamentum iacere, imitans illum, qui ait: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Et ità Christi iugo suaui & oneri eius leui deuota submittens colla, factus est in cœtu monachorum cunctis humilior, omnibusque obediens, vigilijs frequẽs, orationibus assiduus, spiritu feruens, spe gaudens, Domino sine intermissione seruiens. Cui etiam data erat ex compunctione cordis per infusionem spiritussancti effusio lachrymarum. Et cùm ante vigiliarum horas consurgens, precibus deuotis incumbens lassesceret, signo tacto ad excitandos fratres, quô laudes Domini decantarent, in conuentu orationis prior omnibus se presentabat: in hoc etiam, sicut & in cęteris actibus, imitabilem monachis viam demonstrans, ità vt vir Dei, qui regimini præerat loci, multos obiurgando corriperet, & eorum pusillanimitatem redargueret, pro eo quòd præfatus iuuenis nupèr conuersus, in Dei opere & obseruatione legis eos preueniret. Et cœpit eum chariùs diligere, sicut monastica docet norma, nitore religiõis deuotè pollentem, omnibus modis diligendum. Quadam nanque die in conuentu omnium monachorum, preclarum Domini sacerdotem Vuandregisilum humiliter exorabat, vt licitum sibi foret in opere manuum quotidiano cum licentia patris extra solitum fratrum opus insistere, vt sua mortificaret membra, quæ erant sibi obstantia super terram. Hęc eo implorante, gratias omnipotenti Deo fratres agentes, admirabantur super eius Deo digna deuotione. Cumq; à patre spiritali, quod petiërat, sibi indultum gauderet, cœpit postulata cum magna implere deuotione.

Hieronym. Epistola 4. ad Rusticũ monachũ.

Matth. 11.

Præclara de se præbet exempla.

Quodam enim tempore à climate meridiano, distãtem à prefato cœnobio passus ferè quingentos, hortatu eiusdem viri Dei, B. Vuandregisilus vineam plantare & excolere cœpit. Quo in loco prefatus vir Domini Ansbertus, dum vnà cũ fratribus operaretur, Theodoricus adolescẽs, futurus rex, venatibus, vt sibi gentilitium erat, insistens, ad prefatum Dei hominem accessit, quia nouerat eum prudentem doctrina, humilem cultu, sanctissimũ imitatione. Nam à sancto pontifice Audoëno Rothomagensis ecclesiæ, iam fuerat presbyter consecratus. Quem idem homo Christi, & sancta benedictione muniuit, & sacerdotali authoritate de plurimis sanctæ doctrinæ hortamentis instruxit, insupèr & regem eum futurum esse prędixit. Quo negante id futurum esse, respondit vir Dei: Scias, quia honore regni sublimaberis: sed nóueris te multa aduersa in regno perpessurum, sicq; laboriosissimè triumphum de hostibus tuis adepturũ. Quod postèa rei probauit euentus. Ad hęc adolescens intulit Theodoricus: Si pia omnipotentis Dei ordinatio me in culmine dominantem constituerit regni, opto te dignum Deo fieri antistitem, vt perpetua sanctaque doctrina crescat Ecclesia fidelium. Cumq; sacerdos indignum se tanto onere ferendo diceret, ipsumq; ex successione hęreditaria regni fastigia ampliùs conscendere debere intimaret, & ille adhuc dubitans permaneret, adiecit vir sanctus: In hoc noueris meis fidem accommodandam verbis, si hodiè hyemali tempore locus, in quo tabernaculum consistit, qui nunc tritus ob vestigia calcantium videtur, viridem produxerit herbam, sicque iuxta vestigia eiusdem tentorij, cęteris agri partibus viridior maneat in æuum. Quod ità secundùm sermonem hominis Dei euenisse, omnibus illò aduentãtibus indicium est, ità vt vsq; ad hãc diem locus ille viridior reliqua agri parte appareat, in modum tentorij ibì quondàm fixi, siue hyemali, siue æstiuo tempore. O magna & inclyta istius sancti gloria, cuius laudabile meritum tali voluit omnipotens signo demonstrare: vt qui velutì palma in domo Christi florebat, tali prefagio virtutis manifestaretur populis. Et cùm predictus vir Dei ab opere manuum paululùm vacâsset, paruissimo refocillatus somno, rursùm meditationi diuinę omni conatu erat insistens.

Ansbertus prædicit Theodorico adolescẽti, illũ regem esse futurũ.

Locus perpetuò virens.

Cumque

Cumq; tantæ humilitatis atq; obedientiæ seu deuotionis lumine radiaret, veræ charitatis feruor omnium circa illum corda inflammauerat, vt miro à cunctis veneraretur affectu. Ipse verò semper ardēs desiderio futuræ gloriæ, indeficiēs erat in opere Domini.

Ergò operęprecium videtur nūc narrare, qualiter vir sanctus in regiminis loco subrogatus & cōstitutus sit. Deniquè cùm inclytus Domini sacerdos Vuandregisilus per viginti ferè annorum spatia hoc cœnobium à primo ædificationis die in regimine tenuisset, iamq; foret in decrepita ætate positus, ante transitūs sui ex hac vita diem languore correptus, ad extrema peruenit. Interrogatq; cum lachrymabili voce vniuersum agmen monachorum, quem ex semetipsis eligerent rectorem. Quibus fertur tale reddidisse eloquium: Duo sunt in præsentia nostra, charissimi filij mei. hos subrogate rectores. Meumq; fragilem recessum precibus vestris protegite, atque mearum admonitionum semper mementote. Christo, summo pastori, vestri hodiè curam committo, qui vos vsq; in finem perenni tutela conseruet. Quo in cęlestis regni societatem ab angelicis choris suscepto, omnis caterua monachorum, Christi Domini exorat pietatem, triduanū celebrās ieiunium. Quo expleto, iubente Deo, eligit famulum Domini Lantbertum, religione præclarum & genere nobilem, ex territorio Taruanensi ortum: cuius genitor Erlebertus vocabatur, qui plurima prędia prędicto loco Fontanellensi in eādem Taruanensi regione felici munere largitus est. Erat autem venerādus pater Lantbertus charitate plenus, pudicitia supereminens, fide firmus, consilijs prouidus, in bonitate laudabilis, in colloquijs affabilis, vultu & statura decorus, venerādus omnibus, & in Christi religione feruens: Et inspirante gratia diuinæ charitatis, beatum Christi famulum Ansbertum idem venerabilis pater venerabatur vt patrem, diligebat vt filium. Eratq; eis in Domino cor vnum, & anima vna. Is autem, qui regiminis susceperat curam, ad cōsulta sancti patris Ansberti, in tractando gregem Christi secūdùm normam patrum sanctorum, strenuè cuncta atque irreprehensibiliter gerebat. Quorum exemplis piæ actionis ac verborum sedulis exhortationibus plurimi excitati, carpebant itinera sanctæ conuersationis.

Vuandregisilus obdormit in Domino.

Lantbertus succedit Vuandregisilo.

Lantberti virtutes.

Huic venerando patri Lantberto Theodoricus rex, filius Clodouei regis & Bathildę reginæ, largitus est patrimonium aliquod, cuius est vocabulum Dusera, quod situm erat vltra fluuium Rhodanum in regione, quæ propriè vocatur Prouincia, eo videlicet modo, vt hoc prędium monachis in cœnobio Fontanellæ morantibus luminaria ministraret in ecclesia, in oleo & cęteris huius rei necessarijs. In quo loco prędictus pater egregium condidit cœnobium monachorum, directis ex cœnobio Fontanella monachis, qui illud laudabile opus diligēter executi sunt. Et de prędio paruo magnum hactenùs extat monasterium monachorum, & in illa regione ab alijs præcipuum. Quod per multa annorum curricula ditioni præfati monasterij Fontanellensis subiectum erat, donèc diuisione regni, & discordia principum, & incursione nefandæ gētis Agarenorum, cum alijs venerabilibus locis aliquanto depopulatum tempore, finem subiectionis fecit.

Dusera attribuit monasterio Fōtanellens.

Sub huius etiam regimine, beatus Ermelandus ex prędicto monasterio Fontanella, rogante venerabili pontifice Paschario Nemetensis vrbis, in eandem regionem Nemetensem ab ipso patre Lantberto directus, in quadam insula aluei Ligeris, quæ vocabatur Antrum, iuxta nominis eiusdem proprietatem monachorū venerabile ædificauit cœnobiū. In cuius largitione prędictus antistes Paschasius statuit, vt post decessum eiusdem venerādi patris Ermelandi, ex monasterio Fontanella per cuncta succedentia tempora sibi instituāt rectores, vniuersi præfati loci habitatores, velutì largitiones eiusdem loci, quæ adhuc in præfato monasterio Fontanella seruantur, apertissimè declarant.

Monasteriū ab Ermelādo constructum.

Prędicto etiam patre Lantberto regimen loci tenente, beatus Christi pontifex Erenbertus Tolosæ vrbis, & sanctus presbyter Condedus & anachoreta, Britannia insula ortus, in prędicto monasterio Fontanella Deo dignum & nomen assumpserūt & habitum. Plurima enim de tāto patre, nisi ad alia festinâssemus, Deo digna & loco vtilia, per eum & sub eius regimine gesta, dici poterant, quæ in eius gestis olim pleniùs memoriæ tradidimus posteris intimanda.

Erenbertus episcop⁹ & Condedus presbyter petunt monasterium.

Quo verò ordine in Lugduno, celeberrima vrbe Galliæ, pontifex sit subrogatus, breui sermone narrabimus. Defuncto igitur sancto Genesio, præsule eiusdem vrbis, cuius Deo dignam vitam laudabilia cōmendant gesta, ilicò pius rex Theodoricus & inclytus princeps Pipinus, Ansegisi filius, consobrinus videlicet beati patris Vuandregisili, cum

proceribus palatij salubre agentes cõsilium, diuina vtiquè prouidente iussione, in præfata vrbe cum vnanimi eiusdem regionis populi voto, eiusdem vrbis eum constituerunt antistitem. Sed cùm diù, humilitate nimia renitens, nollet suscipere, regali iussione & sacerdotali electione compulsus, prefatæ metropoleos vrbis ordinatur pontifex. Sicque ad eandem prouinciam cum honore sacerdotij sui condigno directus, humilitatis ac sanctæ predicationis piæque actionis exemplis, gregem Christi sedulo moderamine irreprehensibiliter rexit. Ibiq; à Domino vocatus, vinculis terrenæ corruptionis exutus, ad supernæ ciuitatis gaudia feliciter migrauit.

Lantbertus nolens fit episcopus Lugdunensis.

In predicto verò cœnobio Fontanella, post recessum sancti pontificis Lantberti, diuino nutu iuuante, vnanimes eiusdem congregationis monachi beatum Ansbertum sibi elegerunt preesse rectorem. Ipse autem post susceptam regiminis curam, assiduè meditabatur, quale suscepisset onus, videlicet commissi à Domino gregis regere animas, & multorum seruire moribus. Et quia erat apprimè sanctarum scripturarum scientia imbutus, commisso sibi gregi indesinenter erogabat pabula æternæ viriditatis, verbis & actibus itinera monstrans sanctæ conuersationis. Erat enim sicut cæteris prælatus, ità cunctis humilior. In vestitu vilis, in cibo mediocris. Abstinentiæ iugi deditus, pudicitia ornatissimus, hilaritate cordis & corporis clarus, patientiæ virtute ac charitatis obsequio, eleemosynarumque largitionibus abundantissimè cumulatus. His virtutum sanctarum operibus adornatus, in medio fratrum velutì lampas refulgebat accensa. Quadam nanque die, cùm more solito edicta legis diuinæ in conuentu omnium recitaret, ità ex affluentia eloquiorum illius nimio charitatis ardore reddita sunt audientium corda flammiuoma, vt plurimi ex illis ad lachrymas compulsi, immensas omnipotenti Deo gratias redderent, dicentes: Benedictus Deus, qui talem non nostrî merito, sed suæ pietatis intuitu dedit nobis rectorem. Diligebatur enim à cunctis, vt verus pater: & ipsi ab eo, sicutì deuoti filij. Ipse autem studebat semper plùs amari, quàm timeri, & peruigili cura in animabus saluandis animũ defigere. Cùm igitur eiusdem beati viri prærogatiua meritorum longiùs claresceret, confluebant passìm ad eum plurimi, saluationis suæ salubria expetentes consilia. Et quoniam sacerdotij dignitate fulgebat, confluentium ad se confessiones suscipiebat, monita eis salutis impartiens, quomodò salui esse possent, & vias iustitiæ sine defectu alicuius tędij immobiliter retinerẽt. Cuius doctrina & exhortationibus plurimi corroborati munitique, ad conuersionis festinantes gratiam, plurima deferebãt dona in speciebus diuersis preciosorum metallorum, sed & possessionum prędia nonnulla, in diuersis sita territorijs: quæ cuncta curiosus lector, inspectis testamentis seu largitionibus eorundem fidelium, facilè reperiet. Quæ etiam, vt multis liquidò patet, multimodam millenarij numeri effecerunt summam. Erat enim secundùm Deũ religionis sanctitate omnimodìs ornatus: in seculi quoquè astutia prudens: eiusque bonitatis ac religionis opinio longè lateque laudabilis, immò imitabilis vbiquè percucurrit.

Ansbertus præficitur monasterio Fontanellensi.

Amari mauult quàm timeri.

Multa conferuntur monasterio Fontanellensi.

In prefato nanque venerabili Fontanellensi monasterio, inter felicia bonitatis suę gesta, etiam xenodochium imbecillium ac decrepitorũ pauperum, instàr duodeni Apostolici numeri, constituit, deputatis eisdem rebus, quę sufficienter pręberent alimoniam. Alias quoquè duas constituit in eodem monasterio pauperum Christi debilium mansiones, quas in octonario ex multis sacrato numero, singulatìm octonos habitare fecit. Quibus sine indigẽtia quotidianum largiri victum perenniter censuit. Horum vacatio nulla erat alia, nisì horis constitutis diurnis nocturnísve, in domo Domini residere, orationi ac vacationi diuinę deuotè insistere, ac tempore sancti sacrificij pro salute & saluatione populi Christiani, Ecclesiaque catholica vbiquè diffusa victimam salutarem offerre. O magna & inclyta istius sancti patris opera, quę non tantùm verbis volant, quantùm virtutibus constant.

Aedificia & beneficia in pauperes collata.

Sed his interìm omissis, nunc iuuante supernę pietatis gratia, narrare aggrediar, qualiter idem vir venerandus pontificatûs conscenderit gradum. His enim diebus contigit, vt beatus Audoënus, Rothomagensis vrbis pontifex, plenus virtutibus & sanctis actibus, à Domino vocatus, migraret è mundo feliciter. In cuius exequijs beatus pater Ansbertus, vnà cum aliquibus monachorum suorum, clericorumq; ac sacerdotũ Christi cohorte plurima affuit. Qui vigilias eius sacrę depositionis solenniter celebrantes, dignis exequiarum honorârunt debita seruitute obsequijs. Post cuius sacrum transitum,

S. Audoẽni obitus.

tum, nè ecclesia de pastore amisso iacturam pateretur, cuncti Rothomagensis vrbis ciues, missa petitione ad Theodoricum gloriosum regem, cum eius permissu & authoritate, beatum Ansbertum sibi elegerunt consecrari antistitem. Quorum electioni congaudens rex, quoniam in eodem sancto patre sapientiam affatim redundare & religionem pollere cognouerat, ilicò eorum annuens petitionis electioni, extemplò legatos dirigit, qui eundem Christi famulum regias perducerent ad ædes. Nec mora: legati ad beatum patrem Ansbertum peruenientes, mandata regis pandunt, ad aulam regiam ire compellunt. Morabatur enim præfatus rex in villa Clypiaco, quæ sita est in Parisiaco territorio, vbi conuentum magnum populorum habens, de vtilitate ac tutela regni tractabat, vt ad eius consultum, velutì agere consueuerat, (nam confessor illius erat) de regni negocijs tractaret. Sed cùm supradictus vir Dei hoc audîsset, ilicò agnouit, non aliud ista euocatione fieri, nisì electioni ciuium Rothomagensium in ipso, regem assensum præbere velle. Fertur etiam legatis regis respondisse causa eximiæ humilitatis, indignum se fore officio curæ pastoralis. Qui festinanter retulerunt regi, nunciando quale responsum acceperant Secundò quoq; ad eum mittens rex, callidè intulit, nullo modo contra suam voluntatem, postquàm vnà loquerentur, super ordine pontificatûs agere se velle. At ille, vt erat sanctæ simplicitatis sapientia plenus, ad eundem regem ire deliberauit. Tunc eligentibus ciuibus prefatæ vrbis metropoleos, cum vnanimi voto sanctorum sacerdotum, regis & principum eligitur, trahitur, atq; in eodem palatio à S. Lantberto Archiepiscopo sedis Lugdunensis, alijsq; sanctis præsulibus, qui ad hoc generale placitum conuenerant, in pontificem consecratur ecclesiæ Rothomagensis, diuina vtiquè prouidente ordinatione, vt qui in paucis fidelis extiterat, supra multa à Domino constitutus, abundantem daret suæ in tempore familiæ tritici mensuram.

Ei succeſſor eligitur S. Ansbertus.

Ansbertus, regis cõfessarius.

Cõsecratur pontifex ecclesiæ Rothomagensis. Luc. 12.

Deindè in pontificatûs honore & onere sublimatus, cœpit opere sanctitatis ampliùs claresceré, prædicationis lumine vbiq; radiare, & velut lucerna accensa, non iam sub modio, sed super candelabrum posita, errorum tenebris depulsis, viam veritatis cũctis monstrare, pietati & misericordiæ erga omnes operam dare, pauperum indesinenter curam agere, viduarum & pupillorum causas defendere, peregrinorum & hospitum susceptionibus magnoperè studere, eleemosynarum distributionem largiter & hilariter cunctis administrare. Hæc & his similia exempla subiectæ sibi plebi indesinenter festinauit monstrare. Floruit enim sub ipso Christi ecclesia, sicut monasterium antè floruerat. Creuit gratijs, decreuit metallis. Aliquando enim ingrediens locum, vbi ecclesiæ thesauri reconditi erãt, ipsos sibi iussit præsentari & aliqua distribui, plurima reseruans, vt eleemosynæ pia largitio è sinu sanctæ matris ecclesiæ cum pietatis fructu benignè procederet. Nam quę ociosè diù congesta fuerant, ad reprimendam famis validæ penuriam, quæ tunc populos vndiquè grauiter premebat, dignis tandèm indigentium vsibus deputauit, & dudùm defunctis thesauros suos misit. Alieni temporis vitia, dispẽsationem fecit suam. Contigit enim tunc pauperum turbam præ foribus conclamare, eleemosynam petendo. Quibus ille auditis, ac reminiscens diuinæ sententiæ dicentis: Qui obturat aures suas ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & nõ exaudietur: largiter eis eleemosynam tribuit, cunctosque gaudentes redire fecit ad propria. Sicq; postmodùm cùm in sede vrbis suę Missarum solennia solenniter celebraret, populi diœcesis suæ vndiquè ad eum confluxerant, virorum ac mulierum multitudo magna. Lecta autem sancti euangelij lectione, conuersus ad populum, multa cœpit eis ventura prædicere, aduersa simul & prospera esse cauenda, & vt nec vnum frangeret, nec alterum extolleret. Aeternæ felicitatis præmia, auida intentione esse quærenda commonuit. Et cùm multa eis præsentia ac futura per illustrationem sancti spiritûs prænunciaret, ex tam excellenti prædicationis gratia sibi data, omnes compuncti & igne diuini amoris succensi, ad pœnitentiam agendam, & cætera bonorum operum exercitia peragenda accensi sunt, grates omnimodas agentes summo omnium bonorum largitori, qui talem eis non suî merito, sed propria pietate concesserat doctorem, vt eorum temperaret multiformiter mœrorem de eo, quem nupèr corporali visu amiserant, pastore. Et quia cuncta gaudebat ecclesia super pio pastore, vrbs congratulabatur egregio prædicatori, & patria omnis exultabat magnificè in tam sapiente ac prudente consiliario. Expletis autem Missarum solennijs, cunctos ciues, nobiles videlicet & ignobiles, introduci iussit ad præparata conuiuia. Vbì cùm ordinatè & dispositè fecisset omnes

Prou. 21.

Multa ventura prædicit populo in cõcione.

2 Cor. 8. discumbere, ipse ad mensam pauperum resedit, imitans illum, qui cùm esset diues, propter nos pauper factus est: qui etiam in retributione iustorum dicturum se esse promisit: Quandiù fecistis vni de minimis his meis, mihi fecistis. O quàm præclarum pontificem, qui suæ familiæ duplicem dabat alimoniam quotidiè, cùm & corpora replebat cibo terreno, animasque reficiebat verbo diuino.

Matth. 25.

Cùm verò pro salute animarum attentissimè vigilaret, etiam archidiaconos conuocans, de prædicatione populorum & ecclesiarum restauratione & honore, maximam gerere curam sedulè commonebat. Census etiam, qui de vicis publicis canonico ordine ad partem pontificis persolui consueuerant, gratuita benignitate in restaurationibus ecclesiarum benignissimè presbyteris indulsit earundem Dei ædium. Studebat enim amore potiùs regere, quàm terrore dominari. Deniquè vt primùm pontificali potitus est gradu, prima ei cura concordiæ fuit, & præcipuus labor fraternam dilectionem inuiolabilem custodiri. Iam verò illam suam profluam in omnes charitatem, nulla vnquàm ad plenum effari valet lingua.

Concordiæ & charitatis quàm fuerit studiosus.

Interea dum multimodam eius in omnes gratiam memoro, etiam super Fontanellensis cœnobij sancta monachorum congregatione quantam solicitudinem & peruigilem curam indesinenter habuerit, testatur inter reliqua prærogatiuæ eius gesta, etiam priuilegij sui authoritas, quam prædicti cœnobij habitatoribus ob Dei amorem & sanctorum reuerentiam summa deuotione edidit. Deniquè cùm sanctorum sacerdotum & omnium ciuium Rothomagensium electione & glorioſi regis Theodorici consensu, in pontificem consecratus fuisset, nimio dilectionis feruore, quem erga prædictum venerabile cœnobium semper habuerat, priuilegij sui authoritatem eidem edidit, vt per succedentia tempora secundùm sancti patris Benedicti regulam, &, vt præcedentium regum, Clodouei videlicet & Clotarij, simulque Childerici & Theodorici priuilegiorum authoritates docent, ex semetipsis sibi perennibus temporibus abbatem eligerent. In qua etiam iustæ alligationis verbo præsentes futurosque, qui ibidèm Domino militaturi erant, constringit, vt sicuti sub eius regimine, ità & deincèps & ipsi & posteri eorum, secundùm regulam sancti patris Benedicti fideliter Christo deseruirent. Quòd si aliquando peccatis exigentibus aut negligentia pastorali, à via rectitudinis & obseruatione regulæ sancti Benedicti, in futuro deuiare conarentur aut cogerentur, tunc conuocatio sanctorum sacerdotum, reliquorumque militum Christi vnanimiter fieret, eorumque per consilium in pristinum reducerentur statum. Si verò hac pontificali authoritate postposita, qualibet cauillatione siniſtram elegissent vitam ac conuersationem tenere, sub vinculo anathematis æternaliter se damnandos scirent.

Eius studiũ erga Fontanellen cœnobium.

Facta est autem hæc priuilegij authoritas sub anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo octogesimosecundo, Indictione decima, qui erat annus præfati glorioſi regis Theodorici tertiusdecimus, & præfati venerandi præsulis pontificatûs annus quintus, in Synodo generali, Rothomago vrbe habita, vbi plurima Deo accepta & sanctæ ecclesiæ vtilitatibus profutura disputata sunt. Affuerunt quoquè & sancti pontifices, alijque venerabiles viri, ab ipso præcipuo præsule euocati, quorum subtèr tenentur nomina asscripta: Ansbertus archiepiscopus vrbis Rothomagensis, huic concilio præfui & subscripsi. Radbertus episcopus. Regulus episcopus. Airadus episcopus Carnotenæ vrbis. Ausoaldus episcopus Pictauensis vrbis. Aquilinus episcopus Ebroicinę vrbis. Cadoënus episcopus, Arnonius episcopus, Saluius episcopus, Desiderius episcopus, Fulcrannus episcopus, Iohannes episcopus, Vuillebertus episcopus, Gerebaldus episcopus Baiocassinæ vrbis, Taurinus episcopus, Annobertus episcopus Sagiensis vrbis. Gelsus abba, Audomarus abba, Scladio abba, Bosochindus abba, Genardus vicedominus gloriosus antefati magni pontificis. Ermentrannus, Ferrocinctus & Fortianus archidiaconi venerandi. Aderat quoquè presbyterorum residentium & diaconorum circumadstantium magnus numerus. Ragnomirus lector huius sancti Concilij gesta, & hanc priuilegij authoritatem, ipso sancto pontifice iubente, recognouit & subscripsit.

Floruit anno Christi 682.

Synodus Rothomagensis.

Confluentibus autem ad se potestatibus, feruentia Christi mandata, deuoto animo seruari semper hortabatur idem præsul venerandus, magnasq; Christo gratias agendas commonebat, qui morte & resurrectione propria mortem nostram spe resurrectionis animauit, æternam vitam offerens, discusso æternę mortis horrore. Sicque vitam suadebat

debat tenendam, nè vitæ extrema timerentur. Inter reliqua autem bonitatis suæ opera, quę in episcopatu gessit, qualiter etiã venerabile sancti antistitis Audoëni corpus Christo propitio in eminentiorem locum ecclesiæ S. Petri, quæ sita est in suburbano vrbis Rothomagensis, transtulerit, narrare aggredimur. Cùm itaq; de diuersis prouincijs plures congregâssent artifices, cõdidit super eius sepulcrum repam miræ magnitudinis, preciosis metallis auri argentique decoratam, gemmisq; preciosis adornatam, sicut vsq; in præsens humano visui apparet. Constituta ergò die, in solennitate assensionis Domini, sacerdotum ac monachorum reliquorumq; clericorum adunata multitudine, ipsum sacrum corpus leuari fecit cum reuerentia magna & hymnorum laudibus clero personante atque in absidę præfati S. Petri apostoli ecclesiæ recondidit feliciter cum gaudio & honorificentia magna. Intererat autem in hoc sancto conuentu, inter alios viros venerandos, etiam clarissimus Genardus vicedominus, qui magna pręparari fecit conuiuia, quia plebs innumera ad tam venerandi præsulis translationem sanctam vndiquè conuenerat. Completis autem Missarum solennijs, præfatus Genardus cum viris nobilibus, iussu sancti pontificis, ad conuiuandum resedit: pontifex verò clarus Ansbertus more solito cum peregrinis & pauperibus discumbens, cum ipsis epulari gaudebat. Nam ipsa die ministri officium gerẽs, pauperibus & egenis obsequium in eorum refectione humiliter exhibebat. Erat enim iucunda facie hilariq́ue vultu, quia minister esse meruerat pauperum: immò Christi Domini, qui illis, qui pauperibus benignè faciunt, præmia se largiturum promisit æterna. Magna illi inter hæc aduenarum & hospitum cura. Aderat præterea munifico animo par substantia, pari fide ministrata. Et non solùm indigentibus alimoniam tribuebat sufficienter, sed etiam tegumenta corporum & numismata largiter offerebat.

Transfert corpus S. Audoëni.

Inseruit pauperibus ad mensam sedentibus.

Hinc iam ex diuersis regionibus diuersarum personarum frequens ad eum concursus erat, quos per se & per probatos viros, & munere exhortationis, & benedictione pontificali Deo digna ditabat, & subsidia corporeæ necessitatis hilariter & sine defectu tribuebat. Mirabantur enim plurimi, vndè tam copiosa prodiret pij dispensatoris substantia. Nam etsi aliquando contigisset exhauriri dispensationis substantiam, fides tamen semper mansit solida. In prædicta verò sancti præsulis Audoëni translatione veneranda, omnes ciues propriæ vrbis Rothomagensis, necnon & habitatores monasteriorum circumadiacentium, clerici videlicet ac sanctimoniales, de dato ipsius prę sulis venerando vbertim refici meruerunt. Factaq́ue est deincèps per succedentia tempora in commemoratione beati pontificis Audoëni illius vrbis ciuibus hæc dies solenniter celebris. Ipse autem egregiæ conuersationis pontifex, semper reminiscens plebis sibi à Domino commissæ, frequenter iuxta ministerium sibi traditum, parochias circumibat proprias, prædicationis sanctæ rorem & piæ cõuersationis dulcedinem indesinenter eorum instillando mentibus. Qui etiam ad hoc diuini ministerij opus, probatæ conuersationis viros semper secum retinebat, quorum iuuamine fultus, populum sibi creditum æternæ visionis deduceret ad regnum. Sic vnius prædicationis gratia dispensatores multos habebat.

Visitat suã diœcesin.

Sed humani generis hostis, æmulus semper bonorum, cuius inuidia mors propinata est homini, callidissima egit arte, vt vir splendidus mundo, splendidior in Christo, propria priuaretur pontificali sede, essetq́ue detrimentum plebis, ablatio tanti pastoris. Nam cùm inter principes Francorum sæua esset exorta discordia, ob multiformem regni diuisionem, callidus humani generis hostis malignorum contra Dei famulum sæuire fecit inuidiam, qui Pipino principi fraudulenter suggererent, præfatum virum sanctum aduersùs eum contraria tractâsse consilia. Decedente enim de ordine principatûs Vuarratone illustri, & eius filio ac supplantatore nefando Gislemaro, Pipinus prę fectoriam administrationem Domino largiente adeptus est. Quo tempore incusatus apud ipsum principem, prę fatus põtifex sanctus, iussu eiusdem exilio deportatur in Altummontem monasterium, quod est situm in territorio Hannonienſi super Sambre fluuio. Cui tempore illo præerat venerabilis Halidulphus abba. Nullo extante crimine, humiliter exilij subijt ærumnam. Perueniẽs verò ad præfatum cœnobium, cœpit assuetis sanctæ conuersationis ac piæ religionis operibus cunctis eiusdem loci habitatoribus monstrare lucis exempla. Quos quidem in diuina religione feruentes inuenit, sed infra parui temporis spatium exemplo & doctrina sua feruentiores reddidit. Etenim

Gene. 3. Sap. 2.

Defertur apud Pipinum ab æmulis.

Deportatur in exilium.

ieiu-

ieiuniorum instantia ac vigiliarum prolixa pernoctatione indesinenter se affligebat, orationum ac lachrymarum imbre assiduè rigabatur. Cui omnipotens hanc contulit gratiam, vt vniuersi loci habitatores, cernentes eius in Christo imitabilem deuotionem, extemplò eum vnico diligerent affectu, nulloque temporis interuallo, opportuno eius abesse vellent colloquio. Nam & infra ipsius ambitum cœnobij plurima habitatorum vtilitati dictauit opera, quę hodieque eorum necessitati manent vtilia. Sed versutia hostis antiqui instigante, malignorum aduersùs eundem virum Dei accensa est inuidia, qui prædicto principi iterùm moliebantur suggerere, vt maiora ei inferret exilij detrimenta. Quapropter præfatum venerabilem patrem Halidulphum accersiens idem præclarus pastor, ad prædictum excellentissimum principem vnà cum alijs viris venerandis direxit, satisfaciens humiliter eius animi voluntati, adijciens etiam se non sua sponte episcopatûs suscepisse gradum, sed iussione principum & electione ciuium humiliter suscepisse illud ministerium. Quapropter pergens prædictus cœnobij pater ad eundem inclytũ principem, superno iuuamine fretus, petita concitè impetrare meruit. Reminiscens etiam idem princeps propinqui sui, sancti patris Vuandregisili, sub cuius sancta disciplina præfatus sanctus pontifex Ansbertus olìm regulari ordine alitus fuerat, quæcunque perperàm gesta fuerant, clementer indulsit: insuper & ad sedem propriæ vrbis reuertendi licentiam tribuit. Sed nè hoc fieret, diuina vocatione præuentus est, vt in sequentibus dicemus.

Non potest quiescere inuidia.

Permittitur redire ad sedem suam.

Rediens autem præfatus venerandus abba Halidulphus, mandata principis pandit. Ad hæc idem sanctus pontifex: Gratias tibi bone Iesu, qui dirupisti vincula seruitui, & tribuisti verba placentia in conspectu principis, & liberâsti me de manu insurgentium contra me, & iniecisti mihi etiam in hac exilij ærumna vincula amoris tui. Memorans verò, quod alicubì legerat, quia magni viri multa patiuntur, & vt alios pati doceant, nati sunt in exemplum: semetipsum in spiritu humiliato & animo contrito incessanter affligere non cessabat, offerēs altissimo quotidianæ laudis holocausta dignissima. Nam si tempore persecutionis Neronianæ aut Decianæ interfuisset, nulli dubium, quia pro confessione Christi Domini nec vim ignium, nec laniatum bestiarum, nec eculei suspendium, postremò nec gladium pertimesceret persecutorum.

Sentiens verò ex reuelatione diuina, diem vocationis suæ imminere, (nam & angelicam super hoc meruit visitationem) misit iterùm ad prædictum religiosum principem Pipinum humilem petitionem, vt licitum foret eius corporis membra ad cœnobium referri Fontanellense, vbì dudùm regulari ordine Domino militauerat. Qui eius annuens petitioni, vt ità liberè fieret, extemplò concessit. Et licèt pauci cum eo essent è suis, plurimùm tamen confortabantur à Domino: quia valdè minùs indigebat idem pater humano solatio, qui fruebatur angelico obsequio. Die enim quinto Iduum Februariarum, imminente vocationis suæ hora, conuocans fratres, celebrari sibi sacra fecit Missarum solennia. Deindè perceptione corporis & sanguinis Domini se muniens, ac sanctæ crucis vexillo se cunctosque circumadstantes signans, somno vltimo exceptus, in mortis quiete dormiens, transijt feliciter è mundo, & ab angelicis choris anima eius sancta, generosa, syncera, & ab omni contactu mundi incontaminata, in consortium Sanctorum & felicitatis perpetuæ, in perpetuum collocanda, suscepta est.

Sub obitum vult sibi Missam celebrari, & se munit Eucharistia signoq; S. Crucis.

Cùm verò post lauationem corporis ad induendum illud ventum esset, inuenerunt in poplitibus genuum & brachiorum cubitis, ob prolixam precum instantiam, obduratam cutem. Sicque quod egerat viuens, mortificans membra sua, caro pandebat defuncta. Itaque sanctum illud corpus magna fidei ambitione vestitum est, ac desuper linteis ceratis obuolutum: quia ipse prædixerat hoc sibi à Domino impetratum esse, vt ossa sua in prædictum Fontanellense cœnobium tumulanda deferrentur. Sicut enim sanctis altaribus Christi assistere consueuerat, ità indui eum fratres curârunt. Sed cùm sudarium cera litum, capiti eius imponere vellent, visus est aperuisse oculos, effigiem præferens viuentis, ità vt aliqui dicerent eum esse rediuiuum. Nam adspectus facici eius multùm erat roseo perfusus colore. Quidam verò dicebant, pro sudario cera imbuto quasi indignatum esse. Viderunt enim non sine sua gloria, gloriam Dei in sancto suo triumphantem. Nam & illa exequiarum religio, fidei deuotio erat. Et tam lætum erat talem habuisse patronum, quàm graue talem amisisse. Posteà sepeliêrunt eum cum decore & honorificentia summa. Cùm verò lampas, liquore olei plena, ante eius

Calli in genibus & cubitis.

Honorifica eius sepultura.

sepul-

sepulcrum à fidelibus accensa fuisset, & die noctuque indesinenter non solùm arderet, sed etiam redundaret, & hoc factum fratres mirarentur, ac diuinæ deputarent gloriæ, posuerunt aliud vas, in quo distillantia eiusdem olei diuinitùs elati refunderetur. O magna & inclyta, pastor Ansberte clarissime, & felix gloria tua. Non enim indigebat meritum tuum signis probari, quia admirabilis & glorioſa tuæ conuersationis operatio, plena virtutibus, perpetuum sanctarum virtutum signum ministrauit. Sed quid plura? Multa quidem signorum miracula in eodem loco per eum operari dignatus est Dominus. Multa fiunt miracula.

Cùm verò septem decemque dierum orbita finiretur, legati, qui ad præfatum principem directi fuerant, reuersi sunt, licentia ab eo accepta, vt licitum eis foret eum transferri, quò ipsius decreuerat voluntas, nullo eius sanctæ ordinationi resistente. Cumq; sepulcrum eius aperuissent, & putarent venerabile illius corpus ob tam prolixi temporis interuallum iam fœtere, tanta suauissimi fragrãtia odoris indè manauit, quasi diuersis aromatum floribus ac balsami guttulis omnis repleretur ecclesia. Et cùm fratres, qui ad eum visendum ex propria prouincia aduenerant cum his, quos secum in exilio habuerat, ablatis ab eo vestibus, cum quibus in sepulcro reconditus fuerat, mutare eas vellent, noua eum indumenta indui cupientes, velutì fecerunt, inuenerunt in brachijs eius signum Dominicæ crucis, rosei coloris similitudinem gerens, vt patenter cunctis daretur intelligi, quia cuius arma viuens portauerat in corde, eius stigmata defuncti monstrarentur in corpore. Indutum deindè veste pontificali, positumque in lectica, prælatis ante ipsum aromatibus & incenso, susceperunt illud venerabile corpus ciues, qui aduenerant, Rothomagenses, monachique cœnobij Fontanellensis: sicque gestantes onus, ouantes flentesque arripiunt iter. Comitabatur etiam prædictus venerabilis Halidulphus abba, cum plurima suorum frequentia monachorum, ac plebe innumera vtriusque sexûs, cum sanctæ crucis vexillis diuersis, cereisque ac lampadibus, hymnorum nihilominùs canticorumque diuinorum carmina in eius laude dulci modulatione canentes, & in dissonis diuersarum linguarum choris, amorem consonum habentes: quia vt valdè lætum erat, talem habuisse patronum: ità suaue, recepisse patronum. Et cuius ossa sancta venerabiliter gestabant in terris, in cælestibus eius sibi patrocinia confidebant adesse. His fidelium turmis populorum precioſi confessoris venerabile corpus stipatum, & canticis honoratum, vsque ad Fontanellense perlatum est cœnobium. Halidulphus tamen venerabilis abba vnà cum comitibus sancti itineris, qui sibi famulabantur, vsque ad Venittam villam regiam, quæ sita est in pago Bellouacensi secus fluuium Iseram, cum ingenti reuerentia prosecutus est. Sigñũ Dominicę crucis in brachijs defuncti. Cum multo honore corpus eius ducitur ad Fõtanellñ cœnobium.

Cùm autem iter cœptum carpentes, in villam, quæ dicitur Solemnium, quæ est posita super fluuium Saue in territorito Hannonensi, causa hospitij, ob prolixi itineris fatigationem & refocillationem suî diuertissent: ibì accurrit quidam homo, filiam portans propriam, paralytico morbo membris dissolutam, quæ nec pedibus incedere valebat, sed quasi mortua videbatur, clamans, magnisque precibus flendo merita sancti præsulis implorans Ansberti, vt vnicam eius sanaret filiam. Cumque à ministris & custodibus sanctissimi corporis secus feretrum ipsius ea permissa fuisset nocte morari, totaque nocte illa vigilijs ac hymnis insisterent diuinis, manè facto, inuenit eam pater eius sanam. Atque ità gaudens, gratesque omnimodas Deo ac sancto persoluens præsuli Ansberto, cum filia propria ouans redijt in sua. Quàm mirabilis Deus in sanctis suis, qui per famuli sui Ansberti glorioſa merita, huiuscemodi fecit miraculum? Paralytica curatur.

Cùm ergò haberent loca denominata, ad quæ manendi gratia declinare debuissent, ad quandam accedentes villam, optabant in ea requiescendo venturam transigere noctem. Sed cùm ad eam diuertere vellent, sanctissimi præsulis venerabile corpus velutì onus ingens inter manus ferentium immobile mansit. Dein addentes maiora hominum solatia, sed nihilominùs, vt priùs, immobile erat. Cumque diuinitùs hoc intellexissent actitari, aliamque itineris se conuertissent in partem, ilicò motu celeri, comitante virtute diuina, peruenerunt ad locum aptum, &, vt creditur, Deo sanctoque antistite dignum ad manendum. Ac sic deincèps per cuncta pij itineris loca tribuit omnipotens cõgrua seruis suis adminicula, ad famuli sui membra deferenda. Venientes verò ad præfatam villam Venittam, illic affuerunt obuiàm sancti præsulis corpori com- Corpus sancti non potest loco moueri.

comprouinciales vrbis Rothomagensis episcopi & sanctorum cœnobiorum patres, cum venerabili Domini clero, propinquisque eiusdem sancti pontificis, ac innumerabili vulgo vtriusque sexûs cum deuotione magna: cœperuntque ante illud ire psallendo. Indeque Halidulfus venerabilis abbas cum comitibus itineris sui, ad * propria reuertitur cœnobij habitacula.

* proprij

Illud quoquè miraculum, quod in Fraxundo villa, quæ sita est in pago Bellouacensi, per eundem Christi famulum gestum est, placuit conscriptionis stylo tradere. Cumq; ad eandem villam eius delatum esset sanctum corpus, illuc quædam mulier à propinquis catenata, quæ spiritu vexabatur immundo, perducta est. Clamabatque per obsessam mulierculam spiritus immundus: Cur introduxistis, inquit, in hanc prouinciam Ansbertum, seruum Iesu Christi Domini, qui me à proprijs expellit sedibus? Cumque appropinquâsset eadem mulier, & tetigisset pallium, quo tegebatur gestatorium, clamans voce magna, meritis sancti Ansberti pontificis statim euomuit cum cruore sanguinis inimicum humani generis. Factumque est ibi grande miraculum. At illa gratias agens omnipotenti Deo & sancto Ansberto, per quem fuerat à pestifero spiritu curata, reuersa est ad sua. Benedictus Christus Dominus, rex omnium seculorum, creatorque ac conseruator omnium sanctorum, qui ob famuli sui merita, talia dignatus est patrare miracula. In eádem deniquè villa ecclesia in honorem sancti Ansberti episcopi à fidelibus est ædificata, eiusque grabatum in eádem ecclesia multo tempore mansit, signaque virtutum ob merita eiusdem sancti ibidèm fiunt diuina.

Dæmoniaca liberatur meritis S. Ansberti.

Cùm verò iam transirent dies viginti & eo ampliùs, venerũt in Rothomagense territorium, in locum, qui dicitur Paldriacus. Illicque cunctipotens Dominus, per merita eiusdem sancti antistitis, simile superiori dignatus est ostendere miraculum. Nam mulier quædam à dæmone arrepta, à parentibus proprijs ad sancti patrocinia quærenda, vinculis constricta, perducta est. Quæ cùm peruenisset ad grabatum, vbi sancti seruabatur corpus, ac tetigisset linteum, quo operiebatur, magnas dans voces ad sidera, ilicò gratia Dei ac meritis sancti Ansberti, à dæmonio liberata ac sanissima effecta, incolumis proprij iuris repedauit ad habitacula. Sit Deo nostro gloria & honor & imperium, qui sic miraculorum signis in sancti antistitis meritis triumphat. Hic verò locus, in quo omnipotens istud fecit miraculum, erat patrimonium quorundam illustrium virorum, Bertholdi scilicet & Radamasti, distans à cœnobio Fontanella millibus quatuor. Fertur verò, quia cùm indè eleuare corpus sanctissimum conarentur, ità manfit immobile, quasi clauis ac retinaculis ferreis saxo niteretur ingenti. Cumque moueri non posset, talia possessor loci Radamastus intulisse dicitur: Eugè Ansberte, serue Christi fidelis, collocatus inter agmina Christicolarum, memento nostrî, quos in vita dilexisti, quosq; seculi impugnant gaudia. Hîc iam nobis te Christus reducit: idcircò hoc prædium offero omnipotenti Deo, tibique præsul sanctissime cedo per cuncta seculorum secula.

Alia item dæmoniaca sanatur.

Corpus sancti iterùm hæret immobile.

Ipse verò Radamastus, vir honoratus, eiusque frater Bertholdus cuncta, quæ possederant in prædijs ac mancipijs, extemplò deserunt, ac beato antistiti Ansberto, seque simul cœnobio tradunt Fontanellæ. Sicque iugum libertatis excutiunt, ac iugum Dominicæ seruitutis subditis ceruicibus ilicò suscipiunt, monachicũ pariter assumentes nomen & habitum. In præfata verò possessione eorundem virorũ, scilicet in via publica & lapidibus strata, quæ iuxta eam iacet, ac Rothomagensem deducit ad vrbem, vbi sanctissimi pontificis Ansberti venerabile pausauerat corpus, in honorem & memoriam ipsius à fidelibus crux ponitur lignea, vbi infirmi à diuersis languoribus, Domino largiente, meritis sancti Ansberti plura frequenter perceperunt sanitatum munera. Vbi circa diem pausationis siue aduentûs eius ad eundem locum, quod est quinto Idus Martij, ad honorem & intercessionem eius plebes innumeræ pia Domino solenniter persoluentes vota, vigiliarum videlicet ac diuinorum hymnorum, donorumque diuersorum, confluunt cum deuotione summa. Atque ibidèm per merita ipsius multa assiduè fiunt miraculorum signa, quæ magnitudine suî, relatoris transcendunt scientiam. Ibi enim amissio corporeæ lucis visum, ariditas gressum, ac retinacula linguę, verborum seriem, officiumque diù negatum aurium, recipit auditum, dæmonumque frequens ab humanis corporibus fit expulsio.

Bertholdus & Radamastus, viri illustres, petunt monasterium.

Crux lignea statuitur.

Multa fiunt miracula meritis S. Ausberti.

Redeunte autem tempore ... ie sexto Iduum Aprilium in eodem loco, vbi sanctę crucis

cis vexillum fuerat erectum, mulier quædam, quæ per multa annorum curricula contracta extiterat, cum fide recta ad eundem pergens locum, priſtinæ ſanitati eſt reddita: tellusque, quam diù debiles non preſſerant greſſus, eſt ſtupefacta, ſe ab inualidis quondàm tam ſubitò contingi veſtigijs. Agamus grates Deo noſtro innumeras, qui propter iam dicti famuli ſui merita, talia dignatur monſtrare miracula. Sequenti quoquè tempore in præfato loco eccleſia eſt conſtructa, in honorem ſancti Anſberti præſulis, auguſto & polito opere, à venerabili Hilberto abbate, ſucceſſore eiuſdem ſancti patris in ordine regiminis.

Sed his omiſſis, ordinem tranſlationis præfati famuli Chriſti, conſcriptionis proſequamur ſtylo. Peruenientes deniquè cum corpore eius, qui eum transferebant, ad cœnobium Fontanellam, intulerunt illud in eccleſiam ſancti apoſtoli Pauli. Flebant autem ſenes & iuuenes: flebant pueri & infantes, omnisque monachorum chorus. Poſteà verò acceſſit venerandus abba Hilbertus ad venerabile corpus, aſſumptis ſecum probatæ vitæ fratribus, ac merito ſanctitatis ornatis, æſtimans illud ob tam prolixi interuallum temporis (nam dies triceſimus inſtabat) ſubitò fœtere. Cumque ſanctum illius caput velamine opertum denudâſſent, tantæ ſuauitatis fragrantia indè manauit, velutì ſi diuerſorum aromatum ac thymiamatum odoribus vniuerſa compleretur eccleſia. Nam & facies illius ità in ruborem erat verſa, quaſi in ſopore eſſet, viuentis effigiem gerens. Multi quidem ſancti præſules & patres venerandi, reliquumque vulgus contemplati ſunt: quia vniuerſis, qui affuerant, fuit permiſſum hoc cernere ſtupendi miraculi ſignum. Deindè cum omni diligentia & timore in ſindone munda ac pallio inuolutum, eius venerabile corpus poſuerunt in ſepulcro, quod eidem præparauerant in eádem eccleſia ſancti Pauli apoſtoli, cum laudibus iuxta ſanctiſſimi patris Vuandregiſili ſepulcrum ad eius læuam, die quinto Iduum Martiarum, ſub anno ſexcenteſimo nonageſimoquinto incarnationis Domini Dei noſtri Ieſu Chriſti: cui eſt honor & poteſtas, decus & imperium per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

Nota odorem & colorem tam diù defuncti corporis.

DE S. SCHOLASTICA ſorore beatiſſimi Benedicti Abbatis quædam habentur in eiuſdem ſancti Abbatis Vita cap. 33. & 34. Extat ea Tomo 2. menſis Martij die 21.

VITA S. AVSTREBERTHAE VIRGINIS, PRIMAE ABBATISSAE PAVLIACENSIS, GRAVITER ET *religiosè conſcripta ab eius ferè æquali.*

POſtquàm vniuerſalis Dominus, humanæ ſalutis author pariter ac redemptor, Gallorum feralia ſuæ ditioni ſubiugauit colla, quartus à Clodoueo, qui primus Chriſtianæ religionis normam, beato Remigio tradente, ſuſcepit, Dagobertus glorioſus princeps, nobilitate clarus, potentia præpotens, armis ſtrenuus, regi regum Chriſto ſatìs deuotus, regni Francorum, Deo ſibi ſuffragante, ſuſcepit habenas. Cuius tempore velut palma in Gallijs ſancta mater reſloruit Eccleſia, diuerſis ſanctorum ſacerdotum monachorumque virtutibus adornata, ac Deo dicatarum virginum, vt iuxta veridicam Pauli apoſtoli ſententiam, vbì hactenùs abundauerat delictum, ſuperabundaret gratia. Inter quos velut ſidus cæteris micantius vir Domini Philibertus, monachorum egregius paſtor, cœnobiorum nobilis fundator, in ſaltu Gemmeticenſi, ex prædicti regis Dagoberti largitione, monaſterium à primo lapide fundauit, conſtruxit, ac Deo famulantium monachorum nobili congregatione ornauit. Qua etiam tempeſtate, eius bonitatis fama ſuccreſcente, largitione cuiuſdam illuſtris viri, nomine Amalberti, in fundo, qui Pauliacus nuncupatur, aliud cœnobium ſtruxit, diſtans à præfato Gemmeticenſi millibus fermè decem, vbì ancillarum Dei haud paruam congregationem adunauit.

10. FEBRVA.

Religio floret in Gallijs ſub Dagoberto. Rom. 5.

Pauliacen cœnobium cõſtruitur.

Erat eodem tempore in palatio ſæpedicti principis Dagoberti vir honeſtate vitæ

valdè venerabilis, moribus honestus, sapientia clarus, consilio prouidus, priorum regum ex prosapia oriundus, officio etiam, vt fertur, Comes Palatinus, nomine Badefridus. Hic accepit vxorem Alemannorum regis ex prosapia, nomine Framehildem. Erat verò elegans & ipsa facie, sed nimirùm elegantior sanctitate. Horum autem conuersatio qualis quantáve in terris extiterit, miraculorum gloria hodieque populis declaratur. Erant enim, vt diximus, in caducis seculi honoribus valdè sublimes, sed animi probitate sanctiores, fide firmi, charitate præcipui, iustitia insignes, spe longanimes, eleemosynis dediti, pauperum in susceptione valdè soliciti. His igitur talibusque virtutum floribus ornati, spiritus sancti templa meruerunt effici, vt pòst manifestissimis claruit indicijs. Nam quēadmodùm, sicut in euangelicis inuenitur paginis, Elizabeth illa noua Domini præcursoris mater, spiritu sancto repleta, cōcessum sibi diuinitùs natum antè sentire meruit, quàm videre: sic & hæc Deo acceptabilis mulier beata Framehildis, eodem illustrata spiritu, longè antè prolem suo sexui consimilem nascituram præsciuit, quæ in domo Domini & mater efficeretur, & columna Christiani populi. Deniquè adueniente tempore, quo in huius mundi vmbrosa caligine ex vterinis tenebris illa clara lucerna deberet prorumpere, supradicta genitrix angelica super hoc meruit honorari visione: cuius ex alloquio & nomen nascituræ virginis, cuius ve apud Deum meriti futura esset, addidicit. Igitur Taruanensi territorio exorta illa puellarum gloria, à parentibus, vt sibi reuelatum fuerat, vocitatur Austrebertha, priùs à Deo præelecta, quàm in matris aluo concepta: priùs angelorum cœtibus cognita, quàm mundo nata. Necdùm eius videbantur membra, & iam in populis eius præconabantur gesta. Diligenti demùm cura genitorum alitur, ac magistris strenuis imbuenda traditur. Puerilibus verò annis simpliciter domì transactis, talis tantusque in ea feruor excreuit sanctitatis, vt nulli foret dubium, quin ante ortum natiuitatis eam sibi Dominus in ancillam elegerit. Cœpit nempe toto nisu mundum postponere, voluptatum oblectamenta viriliter calcare, & cælestia totis cordis medullis desiderare. Nam cùm esset infra decennium, ità eam spiritus sanctus repleuerat, vt mens eius aut circa ecclesias aut monasteria anhelaret. Meditabatur iam tunc in ætate rudis infantię, quod posteà deuota compleuit.

Virtutes Badefridi & Framehil. dis.

Luc. 1.

Austrebertha virgo nascitur.

Eius virtutes in tenera ætate.

Quadam verò die, cùm vultum speciei suæ more infantium in aquis contemplaretur, eccè repentè apparuit ei quoddam velamen capiti eius impositum. Quod signum apud eam intantùm valuit, vt ex illo iam die hoc æstuaret desiderio. Et quanquàm parentes eius mortali viro eam tradere vellent, illa immortali iam cupiens adhærere, sibimetipsi tantùm licèt conscia, cum lachrymis semper in oratione deposcebat, vt quod ei Dominus in vmbra fuerat dignatus ostendere, in veritate compleret. Nec enim ab eo tempore se passa est ab hac intentione quiescere, donèc quod oculis perspexerat, mente conciperet, gratiaque opitulante diuina, opere adimpleret. Accensa siquidem illo igne euangelico, quem Saluator noster Iesus Christus, ad separandum filium à patre, filiamque à matre sua, mittere veniens, ardere voluit super terram, ità in secreto pectoris sui latens, inextinguibili durauit ardore, vt non diebus neq; noctibus à colloquijs diuinis vel oratione cessaret, quousquè tempus aptum & congruum inueniret, vt habitum sanctimonialis desideratum consecratumque perciperet. Et fortè iam legerat, aut lectum audiërat, ad quorundam exprobrationem apostoli Iacobi dictum: Si quis auditor est verbi, & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo. Considerauit enim se, & abijt, & statìm oblítus est qualis fuerit. Discāt igitur, qui nesciunt, huius beatæ Dei famulæ exemplo, hanc sanctæ scripturæ imitari sententiam, vt non comparentur viro obliuioso: & non solùm auditores verbi, sed etiam factores existant. Comparentur, si placet, potiùs huic Dei famulæ, quæ quidem in speculo considerauit vultum natiuitatis suæ, sed non est oblíta quid viderit. Qui ergò illam imitari voluërit, non auditor obliuiosus factus, sed factor operis, erit beatus, si in facto suo permanserit.

Luc. 12.

Iacob. 1.

Parentes volunt eā iungere matrimonio.

Procedente igitur tempore cùm parentes eius, qui felicibus actibus eius parùm fauebant, arrhabone pro amore seculi recepto, tempus præfinitum & diem statuissent nuptiarum, illa in angustijs posita, cogitare cœpit quid ageret. Mœsta verò, iter furtìm arripuit, germano secum fratre, licèt paruulo, assumpto. Cumque pergerent simul, interrogata ab eo quò tenderet, respondit se ad villam, quæ proxima erat, ituram.

Veniens

Veniens igitur ad flumen, quod dicitur Quantia, vbi pons erat, ità flumine exuberante, aquarum abundantia totum repleuerat, vt superiorem pontem illic absconditum sub se vnda teneret, & facultatem eundi omnibus itinerantibus penitùs denegaret. Tunc demùm confessa est fratri, quò ire cupiens festinabat. Erat his temporibus vir sanctus, magni apud Deum meriti, Audomarus nomine, Taruanensis vrbis pontifex, in cuius diœcesi puella nobilis originem traxerat. Ad hunc ipsa tunc properabat, sacro velamine consecranda. Habebat etiam secum multos sui itineris comites. Qui vt viderunt transeundi difficultatem, omnes pauore conterriti, non ausi sunt ingredi: sed habito consilio, vt redirent itinere quo venerant, cœperunt à loco abscedere. Non enim ibi vel modicum quidem nauigium poterat transire. Sancta igitur Dei famula, Christo deuota, sancti spiritûs gratia illustrata, oratione facta, signum salutis præmittens, pontem vndis submersum ingreditur, hortaturque cæteros, vt se sequerentur. Iam enim natura elementorum quodammodò inter se commutata, facta est eis aqua sub pedibus instàr ligni solida: porrò lignum velut aqua liquidum. Transiuit igitur Dei famula cum vniuersis comitibus illæsa, quasi sicco calle in vndis nihil mali perpessa. Amne verò transmisso, quantocyùs properantes, perueniunt ad hominem Dei, prouolutaque puella ad pedes eius, quod desiderabat obtinuit. Consecrata nanque est Christo, & accepto velamine, adhæsit anima eius post ipsum, ipsamque suscepit dextera Christi. Inuanùm ergò deincèps quæsita est copulari viro terreno, quæ iuncta erat Christo in cælo. Vir autem Dei cùm cognouisset parentes eius hac re esse perturbatos, assumpta secum Dei famula, consolandi gratia eos visitare studuit, eorumq; commotos animos verbis pacificis deliniuit, eosdemque mansuetos & mites redditos, ad charitatem pristinam reuocauit. Pater filiam, fratres amplectuntur sororem, deosculanturque eam singuli, Deum in commune glorificantes. Diuina quippe dispensatione actum est, vt qui priùs illudentes eam despexerant, summa pòst deuotione venerarentur. Aliquandiù ergò cùm in domo parentum commorata fuisset, cœpit implorare matrem & fratres, vt votum ipsius non ampliùs impedirent, sed potiùs adiuuarent eam, vt monasterium posset ingredi, & sanctis sociari virginibus, sub potestate scilicet alterius victura.

Crucis edito signo, ambulat cũ multis super aquas.

S. Audomarus eam virginẽ Christo consecrat.

Quod illi benignè assentientes, non solùm abeundi liberam ei tribuunt potestatem, verumetiam cum ea pergentes, ad monasterium vsque perducunt. Est autem ipsum monasterium super fluuium, qui dicitur Somma, constructum: nominatur autem Porcus. Ibiq; præerat spiritualis mater, nomine Burgofledis. Cui cùm indicâssent omnia, quæ gesta erant, gauisa valdè, suscepit eam in filiam, cæterisque sororibus aggregauit. Beata quoquè Dei famula ouile Christi ingressa, ouibus sanctis adiuncta, sancta est ouis effecta. Primam quidem virtutum humilitatem, ità in suo corde pro fundamento inseruit, vt non solùm spirituali matri, sed etiam cunctis sororibus quasi ancilla seruiret, omnibusque se subdens, obsequium cunctis reddebat vt debitum famulatum: inferiorem se proclamans, viliorem se iudicans, deteriorem se cæteris fatebatur: se peccatricem, se infelicem esse pronuncians, quæ iam tam prolixum tempus expenderit, seculo seruiens, non Deo. Illas potiùs dicebat esse beatas, quę infatigabili intentione disciplinis regularibus militantes, Christo regi placere studerent: hoc nutrimento educatas fuisse, vt etiam certamine incentiuæ carnis deuicto, iam contra spirituales nequitias, Deo auxiliante, sufficerent pugnare. Sed quia semper humiles ditat gratia sua cunctipotens Deus, factum est, vt quanto illa vilior atque despectior in oculis suis fieret, eo glorioſior apud Deum, apud homines verò honorabilior appareret. Nam eligentibus cunctis, consentiente matre, licèt inuita, Præposita constituitur. Quo ex facto cœpit magìs humiliari, magisque de virtute in virtutem proficere, patientiam contra immites opponere, pusillanimis longanimitatem ostendere, minùs cautis grauitatem, indoctis vt doceri queant demonstrare, somniculosis non verbis, sed factis vigilias prędicare, signum qualecunque insonuisset, prima adesse.

In cœnobio viuit sanctissimè.

Eius humilitas.

Fit Præposita.

At verò circa obedientiæ virtutem qualis fuerit, monstrabitur sequenti exemplo. In eodem nanque monasterio erat consuetudo, vt vicissim à sororibus coquerentur panes: Sed dum hæc Christi famula die quadam in ordine vicis suæ hoc in opere laboraret, habebat secum vnam tantùm adolescentulam, quæ apud eam fuerat educata, & hoc miraculum narrare consueuit, quæ hucusquè viuit in corpore. Cumque clibanus

Eius obedientia.

fuisset incensus, & panes in promptu ad coquendum parati, igneque extracto, deindè à fauillis vel prunis, quæ remanserant, debuisset mundari, fasciculus, qui erat in summitate ligni colligatus, casu igne adustus est totus. Quod vbi Dei famula aduertit, collidens inter se manus, altiusque ingemiscens, ait: Væ nobis, quid acturæ sumus? Panes peribunt. Opus enim hoc modò reparari non potest. Et currens festina, obserauit ostium domûs. Deindè signo crucis munita, medium inter ignium vapores clibanum sola ingreditur, arreptisq; manicis, quibus in brachijs vtebatur, clibanum omnem mundauit. Egressa demùm, officium diligenter compleuit, & nec vnum quidem capillum capitis, nec deniquè fimbriam vestimenti eius est ausus ignis attingere. Tunc præcepit puellæ, vt patefaceret ostium domûs, multisque contestata est eam sermonibus, nè cuiquam quod viderat indicaret. Quo facto miraculo, nè fortè præsumptionis incurreret vitium, cuidam seruo Dei quod fecerat indicauit. Vir autem ille altioris ingenij, intellexit gratiam Dei, & cuius simplicitatis esset hæc, cui virtutem tantam Dominus præstitisset, dissimulare volens, quasi increpando respondit, dicens: Noli filia, noli hoc iterare, aut aliquando repetere, nè fortè tenteris à satana. Sed quia, vt scriptum est, non potest ciuitas abscondi supra montem posita, ipso viro Dei referente, sorores hoc postea didicerunt. Voluntatis autē Dei minimè fuit, vt cursum vitæ suæ in hoc monasterio ipsa Dei famula consummaret. Plures tamen, per annos quatuordecim ibi degens, suo saluauit exemplo.

Ardentem clibanum prorsùs illæsa ingreditur.

Matth. 5.

Erat illis temporibus vir vitæ valdè venerabilis, Philibertus nomine, cuius suprà meminimus. Qui rogatus à quodam viro potentissimo, nomine Amelberto, eò quòd illo in tempore eius opera atque doctrina in fide & religione erant spectata, & singularis ab omnibus habebatur, monasterium, quod in fundo proprio, qui Pauliacus dicebatur, idem Amelbertus construxerat, filiamque suam paruulam, quæ Aurea dicebatur, cum alijs Deo sacratis Christo inibi seruire deuouerat, ad regendum suscepit. Et licèt vir Dei lectione frequenti easdem Dei ancillas instrueret, prędicatione sancta doceret: tamen quia necessitas exposcebat, vt talibus rudimentis ab eodem sexu regularis disciplinæ norma inhæreret, prædictus Dei famulus, audita iam fama famulæ Christi Austreberthæ, nuncios ad eam mittere studuit, duos videlicet ex monachis suis, vt ad hunc locum venire deberet. Dei autem famula, licèt iam multo tempore exæstuans, desideraret eiusdem sancti viri institui disciplinis, tamen vt columna immobilis & firma, sancti Pauli recordans sententiæ, dicentis: Non citò moueamini, neque per sermonem, neq; per epistolam: ignorans an fortè Deo placeret, ire ad modicum recusauit. Reuersis autem nuncijs, vir Dei per semetipsum ire compulsus, ad Dei famulam festinauit. Ibi verò tunc orta est sancta contentio. Nam omnes illæ famulæ Dei flentes & eiulantes, leuauerunt in sublime voces, dicentes: Cur hodiè nos sancte pater decipis? Cur nostro lumine ablato, in tenebris nos derelinquis? Ad hæc ille respondens, dicebat: Nolite, filiæ, nolite ità dicere. Vos enim in tenebris nullatenùs remanetis: quia vosipsæ luminaria mundi estis. Nolite ergò prohibere, ex vestro lumine alios participare: sed potiùs præstolantibus charitatem impendite. Multa ergò & alia his similia cùm Dei famulabus prædicâsset, tandèm altercatione submota, paceq; reddita, vicit spiritus sanctus per os viri Dei: & sic acquieuerunt omnes, deosculanturq; eam singulæ, omnes Dominum benedicentes. Duabus itaque sororibus ex ipsis secum adhibitis, perrexit cum homine Dei: à quo regiminis curam in eodem loco ilicò suscepit.

2. Thes. 2.

Præficitur monasterio Pauliacēsi.

Iam verò aduersùs eius sanctam doctrinam, nè ibidèm conualesceret, quanta calliditate diabolus fuerit operatus, adjuuante Domino differamus. Illa nanq; rigorem propositi sui fortiter tenens, neque ad dexteram, neque ad sinistram declinabat: & quod ore cæteris prædicabat, ipsa priùs illis videntibus faciebat. Illæ autem velut equus indomitus, necdùm loro tractus, si quid causa salutis Dei famula faciebat, omninò vitabant contingere. Intantùm enim prævaluerat antiqui hostis versutia, vt magno eam odio habentes, etiam interficere molirentur. Sed cùm, Domino prohibente, hoc facere nequiuissent, superueniente prædicto magno seculi, non Dei, viro Amelberto, structo mendacio grauissimè eam accusauerunt. Ille autem, vt erat mente crudelis, vultu terribilis, credens mendacijs, adductam ad se Dei famulam, verbis durissimis cœpit increpare. Repletusque furore, arrepto gladio, quo erat accinctus, impetum fecit in eam. Illa existimans congruum tempus esse martyrij, nequaquàm cor fœmineum, sed virile se ha-

Appetitur gladio, & se

se habere ostendens in pectore, subtilissimum illud velamen, quo in capite vtebatur, collo circundans strictiùs, manum tetendit, inclinatoque vultu ceruicem præbuit percussori. Attonitus ille, vt aiunt, diù stetit immobilis, admirans constantiam fœminæ, quam in nullo vnquàm viro vidisset: pauensque multùm, recondidit gladium in locum suum. Qua ex re colligi potest, si hæc illis temporibus extitisset, cùm à sordibus idolorũ terra martyrum sanguine lauaretur, non expectatis ministris carnificum, vti inuita traheretur ad victimam, sed vltrò se truncandam ingerens, prima omnium victimarum, palmam sanguinis occupâsset. Certè nec illud Babylonicum supplicium pertimescens, septempliciter caminum accensum pro cælorum regno ingredi dubitâsset, quæ pro paucis panibus, nè damnum monasterio inferret, ardentem ignem ingressa est. His autem indicijs probauit Christus Dominus, famulam suam non formidâsse martyrium. Nam non illa martyrio, sed ei martyrium defuisse probatur.

percussori vltrò præbet cædendam.

Dan. 3.

Rexit autem beata Austrebertha idem cœnobiũ per plura curricula annorũ, quod, vt antè diximus, antiquo vocabulo nominatur Pauliacus: quod quidem tunc temporis paucum fuit & modicum, sed post paululùm, factum est magnum. Non enim minor numerus, quàm vigintiquinque ancillarum Dei, erat cum ea: quæ & ità mente & corpore adhæserunt, vt vsque in diem vocationis earum, nec vna quidem ex eis ab ea quiuerit separari. In quo videlicet loco præfatus Dei famulus miro modo monasterium ædificauit, quod in honore vel nomine Dei genitricis Mariæ dedicauit. Sed & alias ibì basilicas S. Petri, & S. Martini, aliorumque sanctorum construxit: domos quoquè ad habitandum, sicut decet sanctos, omnemque opportunitatem velociter præparauit. Quo viso, sancta ac beatissima Austrebertha bonitatem Dei in se recognoscẽs, vel qualiter erepta esset sicut passer de laqueo venantium, vel quomodò ei locus subitò præparatus esset ad habitandum, multarum animarum cura susceptа, qualem quantamque se præstiterit, proloqui lingua nec vlla valebit. Quanta eam charitas adornauerit, bonitas ei successerit, puritas mentis & simplicitas cordis in ea refulserit, longanimitas circa omnes flagrauerit, frugalitas creuerit, non est nostræ facultatis euoluere. Erat enim frequens in lectione, pernox in vigilijs & oratione, ieiunijs prompta, vestimentis vilissima, in tribulationibus constantissima, in tentationibus fidentissima.

Virtutes eius eximiæ.

Omnibus Quadragesimis, præter dies Dominicos, non nisì ter intra hebdomadam comedebat. Castigabat enim corpus suũ & seruituti subigebat, abnegans semetipsam, crucem suam ferebat, Dominumque sequebatur. Amabat cunctos, & diligebatur ab omnibus. In cunctis modesta, omnibus iucunda ac hilaris apparebat. Si fortè, vt assolet, rixa orta fuisset, paucis sermonibus cunctorum animos mitigabat. Parcitatem ciborum vltra humanum modum sectabatur, sobrietas illi nunquàm deerat. Casta, cauta, mansueta, quieta satìs in omnibus erat. In collocutione commoda, in conferendo gratissima. Si quis certè ad eam se casu iunxisset, nunquàm nisì cõpunctus corde ab ea recedebat. Nam omnes per circuitũ habitantes, eius exemplum & doctrinam sequentes, non solùm filios aut filias offerre Deo statuerunt, verumetiam multi ex eis cõiuges propriας relinquentes, monasteria expetiêrunt, sponsi sponsas abiecerunt, sponsęq; eos, à quibus causa sanctitatis contemptę sunt, contempserunt. Humilitatem verò, quam semel beata virgo assumpserat, nullatenùs deseruit. Nam cùm ei moris esset, vt sicut bonus pastor super gregem Domini vigilaret, & die noctuq; circumiens, nè quid cuiquã fortè accidisset, inspiceret, die quadam matutinis expletis, cùm sorores fessis corporibus post laborem se in lectulis collocâssent, in ipso lucis crepusculo cùm aurora terrã perfunderet, & ipsa volens cognoscere, an cunctæ quiescerent, pergrediebatur leniter per dormitorium, inspiciens lectulos singularum. Euigilansq; Præposita, nesciens esse Dei famulam, valdè eam increpauit, dicens: Cur ità agis soror? Quarè inquietas quiescentes? Vade, inquit, ad crucem. Illa autem gauisa, cucurrit quantocyùs, stetitq; immobilis, psallens, donèc hora competenti, signo tacto, consurgerent omnes. Præposita verò cùm cognouisset, quod fecerat, cadens ad pedes eius, veniam precabatur.

Matutinas, dicit nocturnas preces.

Alio quoquè tempore dolor grauissimus cuidam sorori acciderat, ità vt pars vna faciei altiùs intumescens, oculum penè absconderet. Sed cùm hanc ancilla Dei ex more visitâsset, statìm vt contigit maxillam, cuncto dolore & tumore sublato, restituta est sanitati. Initio autem Quadragesimæ, medię noctis tempore, facta est vox ad quandam sororem dormientem, dicens: Surge soror, curre velociter, dic Abbatissæ vt surgat, &

ad opus Dei sorores excitet. At illa sopore nimio depressa, surgere neglexit. Secundò autem vox delata est, dixitq; similiter: nec tunc illa surrexit, iterumq; obdormiuit. Tertiò porrò veniens vox ipsa, cum quadam indignatione increpauit eam, dicens: Cur ità dormis soror, mœsto sopore soluta? Vsquequò tantum somno deprimeris, vt tertiò tibi iussio repetenda sit? Surge, inquit, dic Abbatissæ, vt surgat, signumque tangat, & ad opus Dei sorores excitet. At illa currens festina, timens & tremens, inuenit eam in ecclesia vigilantem, dixitq; ei omnia, quæ circa se fuerant facta. Statimque signo dato, sub vnius momenti spatio inuentæ sunt omnes in ecclesia congregatæ, ità vt præter duas infantulas alia nulla deesset. Miratæ sunt valdè quòd omnes tam subitò adessent, quod nunquàm aliâs contigisse meminerant. Mox verò impositio psalmo, eccè media pars dormitorij concussa, protinùs corruit. Territæq; sonitu, quasi magno tonitruo, conticuerunt omnes, cœperuntque egredi, vt viderent quidnam accidisset. Dei autem famula prohibuit eis, dicens: Nè vna quidem ex vobis præsumat ecclesiam egredi, sed potiùs reuertimini, & agite opus Dei, psallentesque & orantes, complete officium nostrũ. Ipsa verò signo crucis munita, luminari præeunte, ecclesiam est egressa. Cùm verò cognouisset euentum rei, de infantulis cœpit esse solicita. Et eccè vnà inuenta est subtus mensam ipsius, altera in fenestra diruta. Paries enim domûs ab vtraq; patre fenestræ vsque ad fundamentum corruerat: fenestra verò, quæ innocentem seruauerat, immobilis stabat. Quomodò autem in illũ locum peruenerint, aut à quo delatæ fuerint, Deum licèt non lateat, nobis tamen vsque hodiè manet incognitum. Quædam verò soror, vnius ex infantulis consanguinea, præceptum sanctæ matris Austreberthæ transgressa, egrediens ecclesiam, periculo imminenti se tradidit. Cumq; huc atque illuc discurreret, si fortè vel cadauer alicubi reperire potuisset, ruina materiæ super ipsam ruente, oppressa corruit, totumque eius corpus ità quassatum est, vt non solùm capitis, verumetiam totius penè corporis ossa confringerentur. Crepitante verò sono ruinæ secundæ, & voce sororis audita, cucurrerunt penè omnes, atque in stragulo inobedientem colligentes, ad valetudinarium deportauerunt. Vbi cùm ab Austrebertha diluculò fuisset visitata, membra conquassata beata mater oleo benedicto perungens, pristinæ eam reddidit sanitati. Domus autem illa, quæ in capite Quadragesimæ fuerat diruta, ante Dominicæ resurrectionis solennitatem, auxiliante potiùs Deo dilectæ Abbatissæ, quàm cœmentariorum studio, in melius est restaurata.

Infantulæ in monasterio.

Soror immorigera opprimitur ruina parietis.

Oleo benedicto eam sanat Austrebertha.

Igitur quia de vita & virtutibus sacratissimæ virginis pauca prælibando perstrinximus, nè legentibus fastidium ingeramus, néve friuola fortè æstimentur, qualiter peracto vitæ præsentis curriculo, certamine bono certato, cursu consummato, fideque seruata, sancta illa anima carne soluta sit, breuiter exequamur. Cùm igitur omnipotens Deus, suorum fidelium pius remunerator, beatam virginem Austrebertham è seculi huius ærumnosa caligine ad sempiternam immensamq; beatitudinem decreuisset euocare, leni febre correpta, Deo amabilis ægrotare cœpit. Congregatis itaque in vnum sororibus, prædixit imminere diem sui obitûs, & quòd die Dominico, qui septem ferè diebus aberat, ad Dominum esset migratura, indicatum sibi esse dixit reuelatione angelica. Ex thesauro igitur cordis sui multa diuinarum scripturarum proferens testimonia, instruebat eas de his, quæ sunt de regno Dei, de contemptu mundi, de gloria iustorum, de pœnis reproborum. Patientiæ verò & charitatis vinculum omni admonebat studio retinendum, dicens in illorum Christum non posse cordibus habitare, qui flamma inuidiæ accensi, proximorum vrerentur profectibus. Dehinc libato osculo, ac pacatis omnibus, mater venerabilis ad assuetum nobile cilicij stratum reuehitur, paucis, quibus superuixit, diebus non cessans multiplicare sibi à Domino traditam talenti pecuniam.

Prædicit diem obitûs sui.

Superueniente porrò die Dominico, quia iam eius bonitatis ac virtutum fama per Galliam longè lateque claruerat, confluxerunt ad eius transitum caterùatim sacerdotes & clerici, abbates & monachi, necnon & vtriusque sexûs populi multitudo. Interea imminente beatæ remunerationis hora, accersitis ad se omnibus, sancta ac venerabilis mater, vltimum eis vale faciens, singulos iuxta sui ordinis dignitatem, nè cœptum sacræ religionis iter desererent, hortabatur. Percepto demùm Dominici corporis sacramento, & sanctæ crucis munita vexillo, ouibus sibi à Christo creditis iterũ valedicens, ait: Eià in Christo mihi dilectissimæ sorores & filiæ, en ego hodiè ingredior viã

Fit magnus omnium ordinum concursus ad morientẽ.

Sumit corpus Domini.

vniuer-

vniuersæ terræ: vos si me veraci charitate diligitis, mearum admonitionum per omnia memores estote, & cœptum religionis iter nolite deserere. Christo summo vestrî curam committo: ipse vobis pastor, ipse & perennis custos. Ad hanc vocem sanctimonialium cœtus crine resoluto & nudatis pectoribus, queruloſis aiebant singultibus: Cur nos domina, cur nos mater sanctissima tam citò deseris? cui pastoralis curæ vigilantiam committis? Eccè tu hodiè patriam adis gloriæ interminabilis, & nos in hac conualle plorationis desolatas cui relinquis? tuis tecum precibus nos magis assume. Magis enim tecum volumus mori, quàm tua cęcatæ absentia, in hoc mundo viuere. Quarum fletibus pia mater mota, huiusmodi fertur fudisse orationem: Deus immortalis, angelorum & hominum rector, tu harum ancillarum tuarum, petimus, sis perennis custos, & quas hactenùs sub mea custodia seruâsti, amodò & vsque in finem custos Israël, qui non dormitas, custodire dignare. Eccè ego ad te venio, quē amaui: ad te propero, quem desiderauì: ad te sitio peruenire, quem semper ardentissimo amore dilexi. In te confido, non erubescam: in te spero, non confundar. tu meum suscipe spiritum in pace sempiterna, nè aduersùm me pręualeant inimici iacula. Sed & hoc precor, rex æterne, vt quicunque meî memoriam in terris habuerint, pacis & salutis commeda de cęlo largiri eis digneris. Quo dicto, quia iam remunerationis hora instabat, paululùm conticuit. Interìm cunctis, qui adstabant, psallentibus & Sanctorum nomina seriatìm subnectentibus, illa virtute, qua valuit, voces psallentium interrupit, dicens: Silete, fratres mei, silete. Nunquìd non conspicitis, quantæ iucunditatis processio aduenit? Certè quorum inuocatis nomina, adest Sanctorum multitudo copiosa. Cumque in hoc, quod videbat, mentis sitientis obtutus figeret, sancta illa anima carne soluta est. Transiuit autem gloriosa virgo quarto Iduum Februariarum, die Dominica, aurora incipiente, eádem videlicet hora, qua Christus ab inferis victor resurrexit. O verè sancta & venerabilis virgo, in cuius sacro transitu angelorum adest multitudo, martyrum purpurata processio, virginum quoquè, vt lilium, candidata concio: quibus sociata virgo eximia, exultat & lætatur in seculorum secula.

Psalm. 120.

Videt beatam visionē, & auolat in cælū.

Sepulta verò est in beati Petri principis Apostolorum basilica, vbì per plurima annorum requieuit curricula. Quo in loco quanta miraculorum prodigia meritis excellentissimæ virginis post eius gloriosum transitum fidelibus ostendere dignatus sit Dominus, nostris reor non posse expleri sermonibus. Nam ibidèm ex obsessis corporibus dęmonia fugantur, cęci illuminantur, manus informes reformantur, claudis gressus redditur, vis omnium febrium pellitur, infirmitatum genera multa curantur. Adsit nobis virgo eximia, suî memoriam celebrantibus, impetret delictorum veniam sibi famulantibus, & post huius vitæ terminum suis sacris precibus nos ad sanctorum perducat consortium, Amen.

Miracula ad eius monumentū.

PROLOGVS THEOBALDI EPISCOPI, SANCTITATE ET DOCTRINA CONSPICVI, IN VITAM *beatissimi Guilelmi Confessoris, Comitis Pictauorm, & Eremitæ.*

PAulus seruus Iesu Christi & Apostolus, prędicator veritatis & doctor gentium, olim scribens ad Hebręos, inter cętera dicebat ad eos: Non habemus hîc manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Si non habemus hîc manentem ciuitatem, quid hinc exire formidamus? Si futuram inquirimus, quid hîc residere curamus? Si igitur hîc non habemus ciuitatem manentem, futuram ardenter inquiramus Hierusalem, quæ ædificatur vt ciuitas, & cuius participatio eius in idipsum, quam numerus cohabitantium non angustat. Sed ad quęrendum diligenter, & inueniendum efficaciter quis tam idoneus? Multi enim quærunt, & non inueniunt, eó quòd malè quęrunt. Vox malè quærentis: In lectulo meo per noctes quæsiui, quem diligit anima mea: quęsiui, & non inueni illum. Vox non inuenti: In gregibus suis & in armētis vadent ad quęrendū me, & nō inuenient me: ablatus enim sum ab eis. Vox

Heb. 13.

Psal. 121.

Cant. 3.

Osee 5.

Luc. 2. quæsiti, sed non inuenti: Quid est, quòd me quęrebatis? (loquitur ad requirentes eum in comitatu pompæ secularis) Nesciebatis, quia in his, quæ patris mei sunt, oportet me

Esa. 55. esse? Propter hęc & huiusmodi clamat Esaias, & hortans dicit: Quærite Dominum, dum

Esa. 21. inueniri potest. & iterùm: Si quęritis, quęrite. Omnis enim qui quęrit, inuenit. Si ergò,

Marc. 7. fratres charissimi, futuram ciuitatem inquirere debemus, qui manentem hîc non habemus, ad quęrendum diligentissimè, & inueniendum ardentissimè, duobus quasi stimulis indigemus, verbis videlicet & exemplis. Verba enim sapiētium quasi stimuli, &

Eccl. 12. quasi claui in altum defixi. At quoniam multi multa loquūtur, quæ & verisimiliter operantur, hodiè verificatur, quòd stultus verbis non corripitur: quia, teste beato Gregorio, plùs mouent exempla, quàm verba. Sermo quidem viuus & efficax, exemplum est operis: sed vbì inter mortales exemplar cęlestis beneficij à mortalibus poterit inueniri, cùm

Psal. 115. non sit, qui faciat bonum, non sit vsque ad vnum? Ego dixi in excessu meo, ait quidam:

Ierem. 8. Omnis homo mendax. Attendi & auscultaui, ait Ieremias: nemo quod bonum est lo-

Osee 4. quitur. & in Osee dicit: Non est veritas, & non est scientia Dei in terra. Maledictum & mendacium, homicidium & furtum inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Et quoniam sic abundauit iniquitas, refrigescit charitas multorum. Et Paulus scribens Ti-

1. Tim. 6. motheo, magister discipulo, Apostolus episcopo, quodam in loco dicebat: Habentes alimēta & quibus tegamur, his contenti simus. Vbì forma hęc? In Biblia theologorum, non in conscientia multorum: in libris, non in viris: in membrana, non in anima: in co-

Psal. 36. dice, nō in corde. At de viro iusto scriptum reperis, quoniam lex Dei eius in corde ipsius, non in codice. Quærebamus virum zelatorem Dei, & curatorem Christi, & non neglectorem suî: malorum extirpatorem, bonorum plantatorem, mœrentium consolatorem, errantium eruditorem, patriæ saluatorem, delinquentium correctorem, qui Moysen se exhiberet Aegyptijs, Eliam idololatris, Eliseum auaris, Phinees fornicantibus, Iohannem regibus, Petrum mentientibus, Paulum blasphemantibus, Petrum Christum negantibus: & eccè in inueniendo deficimus. Vix enim inuenitur, qui seipsum saluum facere possit, vt taceam de salute aliorum. Optimus est hodiè, qui non est nimìs malus. Iam in terra cęcorum monoculus rex est: quia vbì omnes fœtidi sunt, vnius fœtor minimè sentitur.

Quia ergò, vt dictum est, ad futuram ciuitatem inquirendam, verborum & exemplo-

Iob 5. rum stimulis indigemus, vocemus si sit quirespondeat, & ad aliquem sanctorum conuertamur. At quoniam rara auis & precioſa in terra vir sanctus & iustus, maximè cùm

Mich. 7. deploret iustus Micheas, dicens: Perijt sanctus de terra, & iustus in hominibus non est: libet ex his, qui empti sunt de terra, sanctis videlicet, qui modò sunt in terra eius, ad excutiendam mentis nostræ desidiam, in memoriam reducere illustrissimum ducem ac Comitem sanctum Guilelmum, virum Deo deuotum, à carnalibus semotum, in spiritualibus totum: in quo debile principium melior fortuna secuta est. Ipse erat lucerna ardens & lucens, simul & coruscans: ardens in verbis, lucens in exemplis, coruscans in miraculis. Ipse spretis omnibus propter Christum, vitam eremiticam ducens, fratribus suis infirmis, prout poterat, erat largus, delicatis compatiens, fortioribus moderatus, peruersis seuerus, pœnitentibus misericors, bonis optimus. Cęterùm vitam eius ante me curauerunt meliores me magìs sparsam colligere, nè periret, quàm depingere, vt

Albert⁹ primus discipul⁹ S. Vuilhelmi scripsit quædā de vita eius

in audientiam deueniret. Inter quos pręcipuus sanctus Albertus, viri Dei protodiscipulus, & primitiæ frugum eius, aliqua in parte digessit, benè quidem & luculento satìs stylo, vtpotè quantùm licuit pictori quidem optimo, sed aliâs occupato: cuius dicta non repeterem, sed de omissis solùm ab eo narrationem texerem, nisì à capite resumere tu iuberes Prior venerabilis Prouincialis Franciæ, & tecum Ordinis tui fratres, omnisque vestra, nostrisque domestica Ecclesia sanctorum. Erant quidem in multis cœnobiorum vestrorum collegijs, qui digna satìs, immò digniori vestirent narratione materiam: sed hoc est de vestrę religiōis ac humilitatis xenijs, vt de vobis parua, de alienis maiora prę-sumatis. Et vtinàm quod Benedicto Gregorius, quod Martino in laudādo Seuerus Sulpitius, hoc in attollendo pręconijs suo posset esse Guilelmo peccator Theobaldus. Vos deniquè fratres, qui tantum opus subire me fecistis, orationum vestrarum clypeos exponatis, vt voluntaria oris mei beneplacita semper faciat Deus: ego verò in hoc opere veridicè magìs, quàm opinatè, loqui semper studebo.

VITA

VITA BEATI VVILHELMI DVCIS, COMITIS ET EREMITAE, AVTHORE THEOBALDO *Episcopo.* *Caput I.*

Scripturus vitam serui tui, prout tu dederis & inspiraueris, Domine Deus, qui das cunctis affluenter, & vbì vis, spiras: inprimis admonitos esse cupio cunctos, qui lecturi sunt vel etiam audituri, nè eos scandalizent tyronis primordia, quæ reuerà per se sumpta, ducere sufficerent in abominationem horroris, si non sequerentur conuersionis prœconia, quæ omnibus nobis proponuntur ad imitationem vitæ melioris. Non enim est insultandum Vuilhelmo auertenti ex proprijs, sed potiùs exultandum Christo, ex Basan conuertenti. Etsi vtiquè iubeatur in hostia cauda cum capite offerri, tolerabilius tamen est in oculis diuinæ maiestatis, acephalum quàm excaudatum animal immolari: hoc est dicere: Vtile est ad salutem viro iusto innocenter inchoare, fideliter consummare. Quòd si vtrunque non volumus, melius est, vt benè finiendi, quàm benè incipiendi gratiam consequamur. Nusquàm enim, qui tantùm benè cœperit, saluandus legitur, sicut qui perseuerauerit vsque in finem. Deniquè ficus prœcoquas desiderat anima Domini, qui tamen cor contritum & humiliatum non despicit, & reliquiæ cogitationis diem festum agent ei, qui in nostro genere fragmenta iuuentutis non abijcit. Scriptum quippe est: Quacunque hora ingemuerit peccator, cunctarum iniquitatum eius ampliùs non recordabor. Hœc idcircò prœlibata sunt & prœscripta, vt non abominetur militis ſcuitia, sed regis commendetur clementia. Fuit siquidem prœfatus miles natione Pictauus, ex Comitum prosapia ex Pictauiensium prouincia oriundus: Ibì conceptus & natus, ibì & alitus est secundùm parentum magnalia, qui prœclari genere & opibus, prœclarum filium, secundùm seculi dignitatem non infimam, prœclarissimè educare curauerunt. Qui seculi gloria atque pompa arridente & irridente, in corde tenaciter illectus, meditabatur à puero, &, vt ità dicam, à cunabulis, malitia supplente ætatem, quod posteà effectui manciparet. Natus illustris ex illustribus natalibus, & educatus secundùm morem magnorum, qui sunt in terris, reprimebatur à concepto facinore, cùm parentum & custodum timore, tum ætatis imbecillioris infirmitate. Et quidem Vuilhelmi infantia parùm cognita nobis est, excepto quòd ex sequentibus prœsumimus, crescente ætate creuisse simul & malitia apud Deum & homines. Quando enim plenitudo temporis venit, incepit apparére quid esset in iuuene, & factus vir, euacuauit quæ erãt paruuli. Deniquè sacrum militiæ professus & adeptus non sacer cingulum, ab omnibus baronibus terræ vnanimiter susceptus est ad Pictauiæ Comitatum, Aquitaniæque Ducatum, quorum vterque sibi debebatur iure & titulo hœreditariæ successionis. Factus ergò miles, fretusque Comitis fastigio, factus est eo insolentior, quo nobilior, quo locupletior, quo fortior, quo honoratior, quo formosior, vniuersisque famosior. Deniquè ex parentela generosus, ex fortuna pecuniosus, ex natura virtuosus, ex fama glorioſus, ex opificè speciosus, insolentissimus omnium extitit, dyscolus atque fastuosus. Genus clarum, corpus aptum, forma elegans, iuuenilis decor, prœdia, palatia, immensa supellex & infulæ dignitatum, carni in eo, non spiritui, militabant. Proceritas corporis tanta erat, quòd magis videbatur gigantea quàm humana. Vix ei in vno prandio sufficiebant cibaria, quanta alijs octo iuuenibus fortissimis erãt alimenta. Nusquàm se per totam illam prouinciam absentauit à prœlio, quandiù in armis fuit: sed affectu pugnæ solitarius, armigerorum destitutus subsidio, armatus multotiès incedebat. Et cùm nollent dimicare, trahebat vel inuitos ad certamen. Diceres rediuiuum Belis idolum in comedendo & bibendo: crederes ipsum Nemrod potentem & robustum venatorem coram Domino in prœliando. Extraneis malus, suis peior, pessimus sibi. Deniquè proprij germani vxorem, Herodiana rabie debacchatus, ad instar Herodis contra ius & fas incestu impudentissimo fertur per triennium & ampliùs tenuisse violenter. Si quis incestuoso se tanquàm Iohannes exhibiturus, de tota vicinia diuertisset ad eum, conuicijs lacessitus, inanis & vacuus recedebat. Confidebat in viribus proprijs: verùm non est, quòd fortis

FEBRVA. 10. Iacob. 1. Iohan. 3.

Psal. 67. Leui. 1.

Matth. 10. Mich. 7. Psalm. 30. Psal. 57. Ezec. 18. iuxta LXX.

Genus S. Guilelmi.

Dux Aquitaniæ & Comes Pictauorum.

Statura ingens & immensa eius voracitas.

Dan. 14. Gene. 10.

Matt. 14. Abutitur vxore fratris sui.

Hier.9. Psal.43. Ibidèm. Psal,32. fortis glorietur in multitudine virtutis suæ. Confidebat in mirabili & optimo mucrone: sed decantet iustus, Et gladius meus non saluabit me. Et iterùm: Nec enim in gladio suo possederunt terram, & brachium eorum non saluauit eos. Confidebat in equo fortissimo: sed fallax equus ad salutem. Erat autem ad succendendum flammeus, ad ignoscendum ferreus, ad consolandum saxeus. Diceres ignem vrentem in irascendo: diceres securim vel asciam in deijciendo. Ecce hęc sunt instrumenta artis diabolicæ, quibus onustus Comes, currebat aduersùs Deum erecto collo, & pingui ceruice armabatur. Quæ tanto diligentiùs sunt nobis enumerata, quanto diuinæ clementiæ in reuocatione peccatoris mirabiliter placuit operari. Quis inter hęc animduerteret prophanum mutandum in sanctum, Saulum in Paulum, Saul in prophetam, lupum in agnum? Hęc

Deut.32. sanè mutatio dexteræ excelsi. Qui producit mel de petra, oleumque de saxo durissimo, ipse fecit hoc. Non fecisti Domine taliter omni nationi, & iudicia tua non manifestâsti

Luc.16. eis. Si quis ex mortuis ierit ad eos, ait quidam, pœnitentiam agent. Omnes ergò pœnitentiam agere in fauilla & cinere debent, quandoquidem Dominus patiens & multùm misericors mittit ad eos tyrannum, quadruplici morte compeditum, & mirabiliter ad odorem ignis spiritûs sancti solutum & abire permissum, vt non sit qui se absondat à

Esa. 21. calore eius. Iam impletum cernimus Esaiæ vaticinium, dicentis: Babylon dilecta mea, posita est mihi in miraculum. Id autem de reliquo prosequamur.

Vt B. Bernardus S. Vuilhelmi conuersionem exoptârit. Cap. 2.

Anno Christi 1115. S. Bernardi insignis laus. EO tempore fundatum est monasterium Claręuallis, & ibi vnà cum venerabilibus fratribus suis familiari spiritûs sancti consilio ad regimen domûs Abbas est Bernardus ordinatus, qui intantùm vita, virtutibus & doctrina clarus effulsit, vt nullus ei in orbe secundus existeret ingenio, moribus, ore, stylo & virtutibus: quinimmò sanctorum catalogo annumeratur, & apud superos prędsentialiter honoratur. Hic est, qui in diebus suis hęreses extirpauit, hęreticos confundebat, schismaticos reuocabat, erroneos instruebat, discordes concordabat, bonos promouebat, malos increpabat, & principes arguebat. Hic igitur in spiritu vehementi audiens famam sępè

Luc.15. dicti Vuilhelmi Comitis, velut aquila perspicax, vbì fuerit cadauer, statìm adesse desiderans, superni flaminis instinctu prędmonitus, cogitabat cum muliere euangelica, drachmam perditã reperire, & ouem erroneam ad pascua deserti reuocare. Ponensq; animam suam in manibus suis, deliberauit se vel ad tyrannum profecturum, vel ad se per nuncium gratia mutuæ collocutionis Comitem vocaturum. Sed quid ageret? Si vocaret eum dilectus Domini in dilectam Clarauallem, vt illum introduceret in cubiculum genitricis suæ, prędsumebat probabiliter dyscolum ducem non venire. Si ad eum pergeret, iam propositum suum frangeret, de quo se nouerat ad Petrum diaconum Cardina-

Epistola 17. lem sic scripsisse: Salua vestra omniumq; bonorum reuerentia, mihi propositum est, nequaquàm egredi de monasterio, nisì certis ex causis. Ad tempus ergò sedit solitarius, tacens & quietus, negocium committens supernæ dispositioni. O virtutem viri, O animi puritatem: nec affectantis publicum, nec formidantis tyrannum pro eius salute. Si fugiebat publicum quousquè affectâsset cathedræ fastigium? Deus meus, quot & quan-

Multos episcoparus recusat S. Bernardus. tæ Ecclesiæ cathedrales, proprijs orbatæ pastoribus, eum in pontificem elegerunt? Sed non plùs delectabat eum mitra & annulus, quàm rastrum & sarculus. Fugibundus itaque publici, negocium committebat, vt dictum est, supernæ dispositioni. Cùm autem placuit ei, qui segregauit Vuilhelmum à seculo, & vocauit per gratiam suam, vt multos filiorum Dei auersos, exemplo suo conuerteret ad Dominum Deum ipsorum, concurrere fecit causas ordo ille diuinæ sapientiæ, cuncta complectens, vt Bernardo Vuilhelmus occurreret, quem volebat & quęrebat. Occurrit autem hac occasione:

De electione Innocentij Papæ II. Cap. 3.

Anno Domini 1130. CIrca idem tempus Dominus Papa Honorius ingressus est viam vniuersæ carnis. Nec mora, conuenientibus electoribus & dissidentibus Cardinalibus, facta est diuisio in Ecclesia Dei, alijs eligentibus Innocentium, alijs Petrum Leonis, quem vocârunt Anacletum. Sed pars Innocentij consilio sanior, zelo feruentior, merito probabilior, numero copiosior. Pars autem Anacleti infirmior, audacior, violentior, non ratione virtuosior. Ipse etiam Innocentius fama, scientia & vita

Schisma. sum-

ſummo pontifice dignus habebatur. Petrus verò Leonis à longinquis adſpirationibus & machinationibus fraudulentis ad hunc apicem conſcendere nitebatur. Pars autem catholica, omnibus circa electum ſuum ritè peractis, circa Lateranenſe palatium non tuta morabatur, ſed acerrimè à Petri ſatellitibus infeſtabatur. Et quia vi humana tueri ſe non poterant, cedere ſalubriter elegerunt. Præmiſſi in Gallias fuerunt nuncij, qui Gallicanæ eccleſiæ intimarent negocij veritatem, & hortarentur epiſcopos, vt accingerentur ad vltionem, partem ſchiſmaticam damnantes, & vnitati catholicæ ſubſcribentes. Conueniunt Stampis omnes Pontifices, Barones & Abbates, vocato ex nomine à rege & pluribus epiſcopis ſancto Abbate Clarçuallis. Fuitque vnicum omniū conſilium & ſententia, vt negocium eccleſiæ Dei Abbati ſancto imponeretur, & ex eius ore tota cauſa penſaretur. Qui diligenter proſecutus electorum merita, electi vtriuſque vitam & famam, electionisque ordinem, aperuit os ſuum, & ſpiritus patris ſui impleuit illud. Vnus ergò omnium ore locutus, ſuſcipiendum ab omnibus Innocentium nominauit, & ratum eſſe omnis pariter Eccleſia congregata clamauit. Laborabat eo tempore ſchiſmaticorum oppreſſione tota Burdegalenſium prouincia, & non erat in tota Aquitania, qui Vuilhelmo principi poſſet reſiſtere: intantùm animum eius induraverat Deus. Perſuadente ſiquidem Gerardo Engoliſmenſi epiſcopo, & inſtillante in cor eius diſſenſionis ſemina, factus erat ſchiſmaticis author & defenſor. Quicunque enim ſuſceptioni Petri Leonis non ſubſcribebat, perſecutionibus exponebatur, ità vt exulare cogeretur. Sibilabat enim in auribus Vuilhelmi ducis crebris ſuggeſtionibus Gerardus prædictus, tanquàm vulpes aſtutiſſima & ſerpens antiquus atque tortuoſus. Fuerat ſiquidem diutiùs in partibus illis Apoſtolicæ ſedis legatus, nō ſolùm per totam Burdegalēſem ac Turonicam prouinciam, ſed quicquid à collibus Iberorum vſque Ligerim complectitur ac claudit Oceanus, eius paruërat imperio. A quo tanto magiſtratu, tūc non modicùm ſe dolebat deiectum. Ad Petrum ergò Leonis miſit pro reſtituenda legatione, deiectionem ſuam ferre non valens: & ipſe ei fide iurata deuotus obediret, principemque terræ & quoſcunque poſſet, ad eius imperium inclinaret. Gauiſus homo perditionis, celeriter annuit & libenter. Gilone Tuſculano epiſcopo Cardinale, qui ſolus ei de Romanis adhęſerat, ad hoc miſſo ſpecialiter, aggreditur ilicò Vuilhelmū Comitem marſupijs pecunioſis, pulſat animum eius ſuggeſtionibus venenoſis, & hominē arundineæ leuitatis ſeducit & corrumpit. In primis epiſcopus Pictauienſis Vuilhelmus, catholicus & honeſtus, de ſede ſua violenter expellitur, & quia Petrū Leonis abdicabat, condemnatur, alijs exiſtentibus cauſis priuatis, ob quas ei Comes infenſus, libēter eum perſequitur. Obſecro igitur, vt nulli ſit oneroſum vel graue, ſi quiddam animo incidens obitèr attigero, vel ſi priùs geſta, breuiter repetiero.

Is fuit Ludouicꝰ VI. Craſſus.

Vide quantum tribuitur ſanctiſſimo viro.

Gerardus epiſcopus incitat Guilhelmum ad ſchiſma.

Guilhelmꝰ Pictauorū Epiſcopus profligat.

Vt B. Bernardus primò adſe vocârit Vuilhelmum. Cap. 4.

ANte hos dies apud multos, fama vbiquè perſtrepēte cœperat audiri, quòd ſeductor ille machinabatur aduersùs Eccleſiam Dei. Et miſſi ſunt à latere Innocentij Papæ, tunc agentis in Gallijs, B. Bernardus atque venerabilis Ioſlinus Sueſſionenſis Epiſcopus, vt tam ipſum, quàm principem Vuilhelmū ſuper his conſtanter conuenirent. Qui Pictauiam vſque peruenientes, prædicto inuaſori ſalutaribus monitis ſuaſerunt, ſed non perſuaſerūt. Quomodò enim perſuaderēt ei, qui iam eodem principe perſuaſo, impudēter in eccleſiam catholicam cōuicia deſpumabat, Innocentium vituperabat, Anacletum ſuum prædicabat, non obedientes ei, erroneos & acephalos affirmabat? Vndè factū eſt, vt animati & armati in inſaniam ſchiſmatici, ex eo die publicè perſecutionem Catholicis intentarent. Intereà dum hęc agerētur, Abbas ſanctus in quodam monaſterio ordinis ſui, cōſtructo de nouo in Pictauia, morabatur. Qui de Dominimiſericordia confiſus, nuncium ad Comitem direxerat intrepidus, ſupplicans, vt ad ſe neceſſariæ collocutionis gratia dignaretur properare. Quem mox Comes vt audiuit, depoſita quodammodò ferocitate leonina, & aſſumpta manſuetudine columbina vel ouina, ad auditū auris obediuit. Venit filius prodigus ad patrem, etſi nondùm reuerſus ad ſe. Venit Saulus ad Ananiā, etſi adhuc cęcus peruerſusque: cum omni gaudio ſuſceptus eſt ab Anania, tanquàm Saul, quæritans aſinas, à Samuële propheta. Mox qui in ſpiritu & virtute Eliæ deuenerat, accenſus eſt quaſi ignis, & verbum eius quaſi facula ardebat, cupiens in ſpiritu vehementi conterere nauem Tharſis. Inclu-

Perſecutio catholicorum.

Cōes Guilelmꝰ venit ad S. Bernardum. Act. 9. 1. Reg. 9.

ſumque

sumque septem diebus continuis in quodam loco secretiori Comitem, de morte & vita, de pœnis malorum & premijs bonorum, de vita & exemplis beatorum suo illo modo ignito ardēter tepidum instruebat. O si calidum audisses ad frigidum sua verba proferentem, diceres ignem succendentem vepres criminum, diceres gladium carnes deuorantem, crederes malleum petras conterentem. At quoniam nondùm suscitauerat eum Deus, in malcuolam eius animam non intrauit sapientia pro tempore illo, sed cor eius indurabatur quasi lapis, & quasi malleatorum incus stringebatur, dētibus suis fremebat & obfirmabatur, nec adhuc de peccatore iusti desiderium complebatur. Audiebat de conuersione morum admonentem, sed non exaudiebat. Audiebat ab inferis excitantem, & dissimulabat. Audiebat à schismaticorum congregatione reuocantem, & exire recusabat. Interìm tyrannus esurire compellebatur, quia ei cibus in sapore consuetus & abundantia negabatur, cui assueta relinquere difficile videbatur. Dormitabat etiam anima eius præ tædio documenti salubris & inauditi, vtpotè cui rationis peribat iudicium, quia schismaticorum veniebat negocium, transiens cordis in affectum. Quid plura? Induratus Pharao surgit in scandala, seruo Dei phreneticus conuiciatur, & cum priuare se vertice, si extra claustra reperiret, comminatur. Vndè ferocem leonis sæuitiam agniculus tremebundus expauens, immunem suæ doctrinæ tunc eum abire permisit. Dic mihi, ô homo, si intelligis hominis Dei salutare documentum? Medicus est, qui te hortatur: phreneticus es, qui hortaris: portas gladium, & vibras hastam manu furiosa. Sine modò, sine Abbatem sanctum recedere: tu interìm contempta cedro & Libano, sub vmbra rhamni tui, occupatoris scilicet auarissimi, requiesce: sed veniet tempus & non tardabit, quando suspirabis absentem, quem paruipendis præsentem. Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Regresso ergò viro Dei, & in proprio nidulo Clarçuallis collocato, factæ sunt per prędictos Gilonem Cardinalem & Gerardum occupatorem, quas suprà meminimus, deiectiones episcoporum atque sedium occupationes.

Comes nihil flectitur verbis S. Bernardi.

Intĕrat minas sancto viro.

Hortaris, passiuè dicit.

De secunda Comitis conuentione apud Pertinacum. Cap. 4.

Carnotēsis Episcopus cum S. Bernardo it ad eum.

AVdiens huiusmodi venerabilis Gaufredus Carnotensis episcopus, vir virtutis, plenus spiritu consilij & fortitudinis, cui à Domino Papa Innocentio Aquitaniæ legatio fuerat commendata, vehementer indoluit, & succurrendum periclitanti Ecclesiæ, postpositis alijs negocijs, sine morę dispendio, decreuit. Abbatem ergò Clarauallensem obnixè rogitans petit & obsecrat, vt sibi ad tantorum malorum eliminationem succurrat. Videns excusationes frustrà extendi, assensit & annuit. Ibant igitur simul, & sicut condixerant Abbas & legatus, ingressi sunt. Aquitaniæ fines. Significatum est interìm comiti Vuilhelmo per viros illustres & solennes nuncios, qui minùs ad eum accedere verebātur, quòd Bernardus Clarauallensis & Gaufredus Carnotensis, cum alijs multis episcopis & religiosis, eius colloquium prestolabantur: quorum esset studium, vt de pace Ecclesiæ & malorum remotione in communi tractaretur. Suasum est illi atque persuasum, nè tantorum declinaret colloquium, quorum communicato consilio, facile posset fieri, quod difficile videbatur, & repentino prouentu possibile redderetur, quod modò impossibile videbatur. Itaque apud Pertinacum hinc indè conuenerunt. Inprimìs ergò de ecclesiæ diuisione, scissuræ ac discordiæ obstinatione, quæ in sola consederat Aquitaniæ regione, multis modis serui Dei Comiti proposuerunt, & se multiplici ratione vallauerunt: Ecclesia, inquiunt, vnica est, & quicquid extra illam est, quasi extra arcam Noë, diuino iudicio naufragari atque interire necesse est. Adducunt in medium exempla pessimorum Core, Dathan & Abiron, quos ob piaculum schismatis viuentes terra absorbuit. Addunt quoquè, in nulla scriptura authentica se legisse, pesti schismatis Dei aliquando defuisse vindictam. Vuilhelmus ad hoc sano in parte cōsilio vsus, respondit se Innocentio facilimè posse obedire, sed ad restitutionem episcoporum, quos expulerat, nulla ratione posse consentire, tum quia eum implacabiliter offenderant, tum quia se pacem eorum nullo tempore suscepturum iurauerat. Sed dum vicissìm per internuncios sermo pertraheretur, incassùm se mutuò verbis occupabant, & facti velut æs sonans aut cymbalum tinniens, nihil proficiebāt. Sermone deterebant diem, & in ventum verba proferebant. Angustabatur in semetipso Domini seruus, & quia non explebatur de principe, quod cogitauerat, anxiabatur in eo spiri-

Cōuenitur Pertinaci.

Vna Ecclesia extra quam nulli salus. Num. 16.

Nihil effi-citur apud Comitem.

ſpiritus eius,in ſe cor eius turbabatur.Quid ageret athleta Chriſti? Deficiente humano præſidio, recurrit ad diuinum vir diuinus : ad arma fortiora confugiens, efficaciùs eſt munitus.

De tertia conuentione. *Cap.* 6.

ACcedens ad altare ſanctum vir ſanctus, pro gente non ſancta ſupplicandum inter Miſſarum ſolennia dignum duxit.Intrauerunt eccleſiam,quibus diuinis intereſſe licebat myſterijs. Vuilhelmus Comes cum ſuis adhęrentibus præ foribus ſuſtinebant.Sacrificabat igitur & orabat hora ſacrificij ea quidem,qua conſueuerat, ſanctitate cordis ac puritate animi. Ritè ergò conſecratione peracta,pace data & in populum diffuſa, homo Dei, iam ſe non agens vt hominem, corpus Dominicum patenæ ſuperpoſuit, ſecumque portauit. Egrediebatur itaque foràs ad Ducem forìs manētem,vt loqueretur in idipſum,ignitis oculis, ignita facie, ignitum portans eloquium, nec ſupplex, ſed minax ac verbis terribilibus principem terribilem eſt aggreſſus:Rogauimus,inquit,te,& rogantes quę ad pacem ſunt Ieruſalem,contempſiſti.Supplicauit tibi in altero conuentu, quem iam tecum habuimus, ſeruorum Dei coram te adunata & proſtrata multitudo,& deſpexiſti. Væ qui ſpernis, nónne & ipſe ſperneris?Eccè poſt ſeruos,ad te Dominus omnium ſupplicaturus aduenit: eccè filius virginis,caput Eccleſiæ,quam tu perſequeris: poſt membrorum preces,caput ad te proceſſit.Adeſt iudex tuus & tuorum,in cuius nomine curuatur genu omnium cęleſtium,terreſtrium ac infernorum. Adeſt teſtis & iudex tuus, in cuius manus eſt ille tuus ſpiritus deuenturus. Nunquìd & illum ſpernes? Nunquìd ipſum, ſicut ſeruos eius,contemnes? Vniuerſi, qui aderant, lachrymabantur, & orationibus intenti, rei exitum præſtolabantur,& omnium expectatio ſuſpenſa,aliquod diuinum fieri cęlitùs arbitrabatur. Vidēs Comes Abbatem procedentem in ſpiritu vehementi,& in manibus tenentem ſacratiſſimum corpus Domini, diriguit & expauit, metusque membra trementia per totum diſſoluit,atque velut extra mentem poſitus,ad terram vſque proſternitur. Eleuatusque à ſuis militibus, rursùm in faciem corruit, nulli loquens, & in nullum intendens. Qui comprehendit ſapientes in aſtutia ſua, & regum balteum diſſoluit, ipſe fecit hoc. Verè non eſt ſapientia,non ſcientia, nec conſilium contra Dominum. Tunc vir Dei propiùs accedens : Surge,inquit,& ſta ſupra pedes tuos, & diuinam auſculta ſententiam. Præſens eſt epiſcopus Pictauienſis,quem ab eccleſia violenter expuliſti: vade iam,reconciliare patri,& in oſculo ſancto pacis cum eo iungito fœdera. Innocentio ſubdere, & electo à Deo tanto pontifici páre, ſicut ei obedit omnis Eccleſia ſanctorum. Auditis his tyrannus,ſacramentorum preſentia ſuperatus,& authoritate ſpiritûs ſancti victus,nec audebat reſpondere ſapientiæ & ſpiritui, qui loquebatur, nec poterat reddere vnum pro mille euangelizanti verbum virtute multa: ſed ſtatìm occurrens, recepit epiſcopum pacis ad oſcula, injiciens manus in Abbatis vincula. Et quod amplius eſt, eádem manu, qua priùs eum expulit, cum totius exultatione ciuitatis ad ſedem propriam reduxit.Iam fortis impegit in fortem, & fortior ſuperueniens, fortem ſuperauit. Iam deincèps Abbas cum Comite familiariùs loquens & ſuauiùs, nè ad impios auſus & tam temerarios deincèps exurgeret,nè Dei patientiam in tantis flagitijs iritaret, nè pacem reformatam in aliquo violaret, paternè commonuit. Tanto ergò malo obruto,& Gerardi ſchiſmate in cineres redacto, Bernardus cum gaudio Clarauallem regreſſus eſt. Vuilhelmus verò audito eo, multa interìm faciens, deincèps minùs crudelis extitit. Multa mala feciſti, ô tyranne, iam aliquando compeſcere: iam mutatus in vas electionis à vaſe contumeliæ, conuertere. Tempus eſt vt reuertaris ad eum, qui te fecit, vt te videntes & ex bonis operibus conſiderantes, glorificemus Deum in die repentinæ tuæ viſitationis. Nam oportet te in habitu vili Apoſtolico conſpectui præſentari, & plenum virtutibus in vaſta ſolitudine Stabuli Rodis ſepeliri. Dicamus ergò, quando & qualiter.

Nota certiſſimũ documentum corporalis præſentiæ Chriſti in Euchariſtia

Eſa. 3.

Philip. 2.

En ſchiſma tico & agnoſcit & ſentit in ſeipſo preſentiam corporis Chriſti.

1. Cor. 3.

Iob 12.

Prouer. 21.

Romano Pōtifici páret omnis Eccleſia ſanctorum.

De meditatione Vuilhelmi. *Cap.* 7.

POſt receſſum viri Dei, potens Dominus de lapidibus filios Abrahæ ſuſcitare, cœpit mentem Comitis ad compunctionem & veram pœnitentiam mirabiliter excitare, & Oriens ex alto, ſedentem in tenebris & vmbra mortis, miſericorditer viſitare. Prædicti ſiquidem patris admonitio crebriùs in mentem ipſi

Matth. 3.

Comes redit ad se.

veniebat,& memoria priorum gestorum & dictorum animo non excidebat: sed vt animal mundissimum ad præsepe positum,plenissimè, quæ audierat & viderat,ruminabat.

Luc. 12.

Resoluebatur in calescentis affectionis incēdium, & in meditatione eius exardescebat ignis, quem Dominus venit mittere in mundum. Formabat ante mentis oculos Bernardi constantiam, fortitudinis audaciam, virtutis eminentiam, prudentiæ solertiam, temperantiæ parsimoniam,iustitiæ sanctimoniam, & imaginabatur bestiam, sua verba tam efficaciter resonantem.Nec mirum,si in ipso vincebatur Amalech,id est,si caro spiritui subdebatur: quando rediuiuus Moyses leuans in oratione puras manus,pro Vuilhelmo assiduè precabatur. Deus meus, quotiès homo tuus totas noctes peruigiles in oratione duxit & insomnes, flens largiter & effundens sicut aquam cor suum ante conspectum tuum, pro quo & de quo loquebatur tibi bona? Certè non poterat tantarum perire filius lachrymarum. Dicebat enim sibijpsi adspiciens in visu noctis & rigans lachrymis stratum suum: Heu me, quid animi habebam, quando illum contemnebam? Clamabat ad me,& non exaudiebā:stabat,& non respiciebam:Mutabar ei in crudelem, & in duritia manûs meæ aduersabarilli.Væ mihi,quia peccaui in sanctum Dei,dum deprecaretur me,& non audiui. Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo ad eum, & cum ipso decęterò requiescam?Veruntamen si iniquitates meas obseruaueris pater, ante faciem eius totiès ad iracundiam prouocatam, non sustinebo. Nónne cor meum ardens erat in meipso,dum loqueretur mihi vtilia,& aperiret suum os me docēdo? Beati sunt,qui eum audierūt,& in amicitia eius decorati sunt. Nunquàm sic locutus est homo, sicut ipse loquebatur, & in labijs eius gratia diffundebatur. Talia dicebat intra semetipsum, & huiusmodi cogitationes ascendebant in cor suum. Ecce Beniamin lupus rapax,qui manè comederat prędam, iam vesperi diuidit spolia. Iam de comedente exit cibus, & de forti egreditur dulcedo. Non longè est à cibo spirituali,qui paratus est dare preciosa quęqne pro cibo ad refocillandam animam. Cùm ergò fortia atque præclara arma pœnitentiæ sub iugo Christi decreuisset assumere, ad quem proimponenda sibi pœnitentia pergeret, cœpit hæsitare: sciens, quicquid per se sine confessore voluntariè assumeret, vanæ gloriæ & præsumptioni, non mercedi, militare: & solum, si ceciderit, subleuantem non habere, & qui sibi se magistrum constituerit, stulto se discipulo subiugare. Sæpissimè subijt animum eius, venerabilem Bernardum præ omnibus eligere, sed propter iniurias illi illatas, occlusum sibi reditum prospiciens, ad eundem verebatur aduentare.

Alludit ad dictum Aeschinis de Demosthene.

Exod. 17.

S. Bernardi instantissimæ preces apud Comite.

Eccle. 4.

De accessu Comitis ad solitarium. Cap. 8.

Eremitę illorum temporum.

ERant tunc temporis in diuersis mundi climatibus viri religiosi,potentes virtute, & fortes robore:qui Deum præ oculis habentes,cęlum appetentes,infernū metuentes, ad extremum iudicium contremiscentes, à communi vita aliorum segregabant semetipsos: nec cōtenti strata publica pręceptorum, ingrediebantur mundissimam,rectissimam ac strictissimam semitam consiliorum.Nec sufficiebat circa communia languere viris perfectionis,sed adspirabant ad cacumina supererogationis. E quibus alij regularem,alij monasticam,alij anachoreticam,alij eremiticam ducentes vitam,vni Domino seruiebant,vni regi militabant. Sed & in regione eádem,quæ talem nobis protulit ciuem sanctorū & domesticum Dei, nō defuēre viri spirituales, habentes spiritum prophetiæ, propositum spirituale: qui,nè cum salutis periculo viuerent in seculo,viuebant in eremo, & oculis desiderantibus Christum, nil aliud dignabantur adspicere. Hi tales &si pauci numero, de malitia tamen patriæ & furia Pictauiæ traxerunt nihil,nō magis,quàm de sale marino pisces maris.Non longè erat à loco,in quo Vuilhelmus talia meditabatur vt columba,quidā de numero talium,vitā eremiticam ducēs, & miræ admodùm simplicitatis homo. Sola enim, q̄ Dei sunt,cogitās,& mundū ab immūdo discernere nesciēs,sanctę rusticitatis,quę solùm sibi prodest,sanctimonia rutilabat. Ad hūc solitariū mox soliuagus miles ire cœpit, & eū diligēter quæsiuit,donec inueniret. Cogitabat intra semetipsum,qualis esset ista deuotio, quā ad eū ferebat,& quid de ipso ageret omnipotēs, nō plenè ipsemet cognoscebat. Replebatur stupore & ecstasi in eo,quod cōtigerat illi,penè somnium suspicatus.Quid plura? Venit ad pastorē agnus factus de lupo,sed eū verebatur adunare pastor trepidus ouili Dominico.Requirebat instanter portū naufragus,medicū sauciatus,Ananiā Saulus in Paulū prostratus.Sed quid

Eremita q. dam miræ simplicitatis.

ageret

ageret Ananias? Audiërat à multis de hoc viro, quanta mala feciſſet eccleſijs & eccleſiaſticis perſonis, & neſciebat futurũ vas electionis, vt nomen Chriſti portet coram gentibus & regibus & filijs Iſraël. Abſcondebatur ergò columba tremẽs ab accipitre & niſo, fugit ouis tremebunda veniente lupo. Metuebat enim ſibi improperari à Domino: Si videbas furem, currebas cum eo. Quia tamen perſeuerabat pulſans, propter improbitatem ſurrexit & exiuit, intuitusque in eum toruo lumine, hęſitando admirans, ait: Impie, crudelis & dire tyranne, cur Chriſti ſeruos conaris infeſtare? Nunquid tibi parùm eſt hactenùs cęteros impugnâſſe, nisi etiã pręſumas Chriſti ſeruos moleſtare? Recede, recede: iam ab hac ſtultitia quieſce, deſine tu iuuenis ſenem laceſſere. Qui hactenùs orbem terrarum habuiſti infeſtum, quid tibi ad eremum? Nihil tibi & loco illi: nec eſt ſocietas alterius ad alterũ, non plùs quàm luci ad tenebras. Cui timidus heros reſpondit: Non maleuolus te depoſco, ſed cor pœnitens gero, & delictum meum maximũ emundari cupiens, iniquitatem meam coram te recognoſco. Pro exceſſibus igitur pręteritis corrigendis & prauis actibus abijciendis, acturus pœnitentiam, adproperaui. Conſidero quæ feci, & nolo quæ facturus ſum, moderari. Quot in me habui oblectamenta, tot offerre Deo paratus ſum ad tuæ voluntatis arbitrium de memetipſo cordis & corporis holocauſta. Quapropter noli prohibere per Chriſtum te obſecrantem, & ad tuam iuſſionem ſatisfacere cupiẽtem. Guſtem per tuum miniſterium, guſtem, inquam, quàm dulce ſit vitijs non ſeruire, qui in meipſo didici, quàm amarũ ſit vel expertum eſſe vitia, vel velle vitium experiri. Sed ille timens velle eum ſibi illudere, & fuiſſe immundum ſciens, & iam purificatum neſciens, fertur reſpõdiſſe: Non ego te ligo vel ſoluo, neque falcem in meſſem alienam mitto. Sum homo ſolis latebris dignus, ſoli mihi iudex, ſoli arbiter & accuſator conſtitutus: quatenùs monſtret actio, quod habet profeſſio, & monachi nomen ſolitaria mihi cõuerſatio interpretetur. Quod tam ſecurus fateor, quàm certus experior. Veruntamen ſi vera ſunt quæ exponis, ad quendam alium ſingularis ſanctitatis hominem feſtinare te conſulo, qui longa experientia temporum iam ſuffultus, & in diſcretione ſpirituum iam excultus, ante me cognoſcitur renũciâſſe ſeculo. Iuit, & in auditu auris obediuit: ſed ille nihilo minùs, ob auditam eius crudelitatem, pœnitentiam Vuilhelmi verebatur. Fuit tamen, qui conſilium daret auidè quærenti, & cupidè recipienti. Quid ni reciperet, qui totiès ignem denegatum quaſi digito mendicans quæritabat?

Pſalm. 49.

Durè accipitur Comes ab eremita.

Offert ſe ad ſatisfactionem.

De conſilio duorum ſolitariorum ſuper eius conuerſione. Cap. 9.

ERat eodem loco & tempore alius ſolitarius vir, valdè diſcretus & ſanctitate conſpicuus. Hic ſicut ſcientiæ ſcintillabat perſpicuitate, ità quoquè vitæ rutilabat ſanctitate. Vndè factum eſt, vt vtriuſque concurſu luminis, Deo clarus in ſcientia, & populo celebris ex fama redderetur. Ad hunc ſolitarium ſecundus ſolitarius militem mox ſoliuagum deſtinauit, quem tamen dilationis affectum tædio, nihil in itinere retardauit. Quid mirum? Diligebat ardenter, currebat velociter, & ideò perueniebat celeriter. Omnia bibebat cum ſuauitate, ſecundùm antiquum prouerbium: interìm omnia facilia & propè nulla faciebat amor. Amanti enim nihil eſt difficile, teſtante anima, quæ canit in ſanctarum nuptiarum epithalamio dulci: Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi: inter vbera mea cõmorabitur. Venit ergò ad hominem Dei, quem amoris pennulæ ſubleuabant. Reuelauerat aũt Dominus auriculas ſolitarij, antequàm veniret beatus Vuilhelmus. Vbì verò Dei hominem nouit in ſpiritu propinquare, cauſam aduenientis memoriter tenens, magìs ac magìs omnipotentis clementiam cœpit lachrymabiliter implorare, quatenùs impium ab iniquitate dignaretur, ſicut promiſit, reuocare. Poſtquàm igitur aduentâſſe Comitem vir ſanctus accepit, cum gaudio ſpiritûs ſancti eum in pace ſuſcepit, cauſamque itineris indagare ſolerter cœpit. Cui ille penetralia cordis aperiens, totum propoſitum conuertendi cœpit fidutialiter enucleare, nec fuit verbum in cordis cubiculo, quod ei voluërit occultare. Diceres rediuiuum hominem, qui inciderat in latrones, ſauciatum & ſpoliatum, quem pertranſiërãt ſacerdos & Leuita, Samaritani miſericordiam præſtolari. Sed quid egit Samaritanus? Viſo eo, non pręteriuit, ſed miſericordia motus eſt, & curam illius egit. Nam appropinquans, alligauit vulnera eius vinculis alligaturæ ſalutaris, infundens oleum conſolationis cum vino mordaci epithematis. Doctus erat cum vnguentario Salomonico, facere pigmenta ſua-

Nullos recuſat labores tantus princeps, iam conuerſus ad Dominũ. Cant. 1.

Totum pectus ſuum aperit Eremitæ. Luc. 10.

Eccl. 38.

ta ſuauitatis, & vnctiones conficere ſanitatis. Mox mirum in modum, propoſito Co-
Luc. 15. mitis diligenter intellecto, ſicut gaudium eſt angelis Dei in cęlo ſuper vno peccatore conuerſo: ſic & iſti gaudium cumulatum eſt ſuper pœnitenti Comite & peccatore tam peruerſo. Poſt aliquātulum ergò temporis & monita vitæ ac ſalutis, iam ſecuriùs locutus eſt ſenior, dicens: Reuertere in domum tuam vndè exîſti, & nemini dixeris quod
Vide mirabile eremitæ conſiliū. concepiſti. Volo enim te eſſe cautum, & declinare inanem gloriam, quæ eſt virus virtutum & dęmonium meridianum. Poſteà indutus cunctis armis militaribus, quibus anteà malefacere pręſumpſiſti, aſſeenſoque meliori equo, cui hactenùs inſidere conſueuiſti, ad me clanculùm ſolus feſtinabis in habitu tali. Et poſt hęc ſalutare conſilium, cooperante Domino, tibi impendam pro meo poſſe. Talia dicebat medicus infirmum curaturus, nec ampliùs exprimebat, quia ſciebat quid ipſe eſſet facturus. O medici prudentiam. O viri ſapientiam. O ſpiritum, qui loquebatur. Statìm enim vt ad eum introiuit Vuilhelmus, non dixit: O inique, ô immunde, ô adulter, ô ſchiſmatice, ô inceſtuoſe. Portabat gladium vt ſecaret vulnus, ſed ægrotanti non oſtendebat, nè medicinam repentinam neophytus abhorreret. Abſcondebat intùs ferrum diuiſionis, non ſub veſtimento tegminis, ſed ſub velamento narrationis. His auditis, B. Vuilhelmus, cui omnis mora erat longa nimìs, gratias agens Deo, domum regreſſus eſt. Sed & monitorum ſalutarium pręceptoris ſui non ſurdus aut obliuioſus factus auditor, religioſæ ſolicitudinis ſuæ nulli extraneorum aut propinquorum voluit eſſe relator. Didicerat enim ſcri-
Matth. 6. prum eſſe: Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextera tua. Domeſtici tamen eius, rem penitùs ignorantes, vt eum viderunt cum rebus indictis ad ſuum redire pręceptorem, felicibus eius actibus inſcij execrabiliter maledicentes, æſtimabāt eum progreſſurum ad conſuetæ nequitiæ ſcelus & furorem.

De lorica ad eius carnem adſtricta. Cap. 10.

INtereà dum hęc agerentur à Comite, vir Dei quendam fabrum doctum tractare fabrilia, cum inſtrumentis fabrilibus ad ſe de vico proximo clàm accerſiuit. Sicque prouiſum eſt, vt in termino iuncto Vuilhelmus ad virum Dei rediens, fabrum cum circulis catenisque & vinculis ferreis vincire paratum, quem neſciebat, reperiret. Ingreſſus ergò Vuilhelmus ad ſolitarium, nec ſolitarium, ſed cum fabro reperiēs, obſtupuit intantùm, vt dicere poſſet: Eccè faber & vincula: vbì eſt victima vincienda?
Gene. 22. Sed reſpōdetur eirum Abraham, quòd Dominus ſibi prouideret holocauſti victimam. Holocauſti dixerim, an holouincti? Vtrunque ſi dixerim, non me pœnitebit. Veritatem enim dicam. An non holocauſtum, in quo ardor charitatis conſumebat rubiginem vitiorum? An non holouinctum, quod decem ligamentis conſtringitur circulorum ferreorum? Mox vt intrauit, audiuit patrem ſpiritualem dicentem ſibi: Fili Vuilhelme, authoritate ſacrorum canonum ſalubriter admonemur, nè falſis pœnitentijs laicorum animas decipientes, in infernum protrahi patiamur. Veritas eſt irrefragabilis, & negare nō poſſumus, quòd nullum malum impunitum manet, ſicut nullum bonum irremuneratum. Aut enim Deus punit, aut homo. Modus autem puniendi, ſecundùm modum
Deut. 25. Apoc. 18. pręteriti delicti debet extendi. Dicit enim veridica ſcriptura: Iuxta menſuram delicti erit & plagarum modus. Et iterùm: Quantum glorificauit ſe & in delicijs fuit, tantum date ei tormentum & luctum. In huius ſignum prędo iudicis hortabatur agere fructus
Matth. 3. pœnitentiæ, non quoſcunque, ſed dignos fructus pœnitentiæ. Melius eſt ad momentum temporaliter cruciari, quàm ſupplicijs addici ſempiternis. Si ergò verè pœnites, & omninò ad remiſſionem peccati præteriti, ad euaſionem futuri iudicij, & ad adeptionem cæleſtis faſtigij ſuſpiras, talem pœnitentiæ diſtrictionem, tamen citra condignum,
Ieiunium. Oratio. Eleemoſyna. tibi impono: Inprimìs, quia ieiunium domat peſtes carnis, oratio peſtes mentis, eleemoſyna verò ad omnia valet, promiſſionem habens vitæ, quæ nunc eſt & futuræ: per hęc tria emplaſtra precioſiſſima tibi indico poſſe redire ad patriam claritatis æternæ.
Nota quid vir ſanctus pro ſatisfactione imponat Comiti iā verè pœnitenti. More ergò perfecti, ibis & vendes omnia, quæ habes, & dabis pauperibus: vt exoneratus & nudus, ſequi poſſis non habentem vbì caput ſuum reclinaret: qui exultauit vt gigas ad currendam viam. Deindè, quia omnia iſta extra te ſunt, propriā loricam ferream ad carnem ſuper nudū pręcipio te portare omnibus diebus vitæ tuæ. Poſt hęc, quia in factis tuis offendiſti plurimos, maximè tempore ſchiſmatis ſub Petro Leonis, & non ſufficit bona conſcientia quo ad Deum, ſed requiritur etiam bona fama, quo ad proximum:

mum: nudis pedibus Apostolico conspectui te præsentabis, vt secundùm eius arbitrium satisfacias Domino, à quo pro tuis sceleribus longè lateque anathematis es opprobrio condemnatus. De orationum verò pondere & mensura nihil impono, cõfidens in Domino, quòd processu temporis, cùm dilatato pede amoris viam mandatorum Dei currere cœperis, vnctio eius docebit te non solùm de orationibus, sed etiam de omnibus. Et quoniam frater, qui adiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma est, vt alter alterius onera portemus: deincèps pro inuicèm, vt saluemur, Dominum exoremus. His dictis ab homine, Comes accepit verbum salutis, non iam vt ab homine, sed magis ab angelica lingua, immò vt à diuino flamine seu mystico spiramine. Reuerà non alius fuerat, qui talia deprompserat, quàm spiritus patris eius, quios eius impleuerat, & talia pronunciauerat. Mox mirum in modum totus in Dei amorem succenditur, & sine dilationis procrastinatione inter manus fabri & solitarij vetus Comes exuitur, vt nouus miles Christum, qui noua facit omnia, nouiter induatur. Nudatus proprijs vestibus, sine confusione & reuerentia, in medio duorum in nomine Iesu congregatorum constituitur, & lorica propria fortiter ad carnem connexa superuestitur, firmiterque per totum corpus decem catenis seu vinculis artificis magisterio subtiliter constringitur, nè processu temporis facilè dissoluatur. Post hoc asperrimo cilicio desupèr contegitur, ferrumque galeatum subtiliter, vt solui non valeat, capiti militis imponitur: sicque spiritualibus armis onustus, à suo præceptore dimittitur, & abire permittitur. Iam depositis armis carnalibus, & assumptis spiritualibus telis, dicere poterat is cum Apostolicis viris: Arma militiæ nostræ non carnalia sunt, sed potentia Deo.

Prou. 18. Iacob. 5. Eccè tibi formã perfectæ consuersionis. Nota asperitatẽ vestium in tã illustri viro. 2. Cor. 10.

De accessu eius ad Eugenium Papam. *Cap.* II.

LOngam cum homine nouus homo moram non traxit, sed pectore sitibundo velociter in propria rediens, dispendij impatiens, & velocitati operis inhians, omnia bona terrena antè possessa sibi detraxit. Res, quas in sua potestate habuit, vendidit & pauperibus erogauit: quas verò ad manum non habuit, ex corde proiecit & contempsit. Dispersit ergò & dedit pauperibus paupertatis amator, in breui futurus pauperum non solùm amicus, verùm etiam & imitator. Hærentis in salo naiculæ funem potiùs studebat præcidere, quàm soluere. Adspiciebat enim in remunerationem, paupertatis cupiens assequi præmium, quod est regnum cælorum. Nihil ex omnibus ille quondàm opulentus sibi retinere voluit, distribuens singula, nè cordi vel manibus adhæreret macula. Sicque factum est, vt omnibus suis simul & semel pro Domino spretis, pauperibus terram, sibi cælum diuideret. Narrat textus euãgelicus & cum magno exultationis tripudio recitat, Petrum piscatorem Christo dixisse: Eccè nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Benè Petre, & non ad insipientiam tibi. Non enim sequi poteras oneratus eum, qui exultauit vt gigas ad currendam viam. Sed scire velim, quæ sint omnia, quæ te iactas reliquisse. Piscator eras, victum manu & arte quærebas, diues non fueras, nauem & retia tantùm disrupta possederas. Quid ergò te iactas tam confidenter omnia reliquisse? An omnia reliquisti, qui affectum possidendi deposuisti? Certè Vuilhelmus noster nónne eodem tecum spiritu dereliquit omnia, qui voluntatem habendi deseruit? Nihil minus in hac parte fecit à magnis Apostolis, qui non nauem, sed orbem: non retia, sed palatia: non pauperiem, sed gloriam velut stercora arbitratus est, vt Christum lucrifaceret. Omnibus ergò pro Christo percalcatis, nudis plantis, illo suo vestitu ferreo atque asperrimo circundatus, rutilans in luto margarita, dominum Papam visitauit. Quid ni visitaret bonos in mundo, quem visitauerat oriens ex alto? His diebus præsidebat sanctæ sedi Apostolicæ beatæ memoriæ Eugenius Papa tertius, q̃ de sub ferula beati Bernardi assumptus, Paparûs Romani monarchiam tenebat, laudabiliter quidem & synceriſſimè, vtpotè talis ac tanti patris discipulus. Veruntamen quia bonorum vita malis oppidò solet esse infesta, & quia eleemosynam carpit inuidia, aduersùs eum quorũdam Romanorum adulterina plantatio, viperea progenies rebellauit. Quorum aduersùs se malitiam machinantem humanitùs reformidãs, in superiorem Galliam cedens, salubriter se recepit. Vbi Rhemis celebrato concilio, reique publicæ negocijs peractis, Ecclesiasticæ potestatiuè dispositis atque ordinatis, inter cætera sententiam antiqui anathematis, in Vuilhelmum Comitem dudùm latam, renoua-

Abijcit oẽs res suas. Matth. 5. Matt. 19. Psalm. 18. Adit Romanũ pontificem, vt erat ab eremita iussus. Eugenius habet Synodũ Rhemis.

re curauit. Ignorabat enim iam conuersum atque mutatum in virum alterum. Interim Vuilhelmus audiens dominum Apostolicum in Gallias aduentâsse,gauisus est valdè. Nec se capiens præ gaudio,ignorabat adhuc voluntatem Dei fuisse, vt sibi occurreret quem quærebat. Accessit itaque Paulus factus ex Saulo,vt videret Petrum,non iam in se,sed in suo vicario. Intrauit vir obediens ad Simonem Petrũ,sed non,vt fieri assolet, per Simonem magum. Nihil pauper Christi ostiarijs dedit, qui in terris ex omnibus nihil possedit. Nec fuit,qui ab intraturo pecuniam exigeret, testante scriptura, quia qualis rector ciuitatis, talis & populus eius. Suscitauit Dominus super populum suum virum,qui argentum non quæreret,& aurum non vellet:sed sagittis paruulos interficeret. Intrauit ergò liberè,qui in libertatem spiritûs vocabatur, & prostratus solo tenùs sacra eius vestigia reuerenter osculabatur. Vultus in terra figebatur, oculus lachrymabatur, os pedes deosculabatur, manus amplexabatur, & lingua de profundissimo corde talia loquebatur: Heu mihi,pater mi: Heu mihi, pater mi. Pater Abrahã, miserere meî, & resuscita animam meam, quia multipliciter peccaui. Pater, peccaui in cælum & coram te : iam non sum dignus vocari filius tuus : non etiam mercenarius, sed spurius seu porcus: quia relicto pane filiorum,indignum me feci pane garcionum,onerando miserum ventrem animę de siliquis porcorum. Ego miser homo,descendens ab Hierusalem in Hiericho, incidi in latrones, qui percutientes vulnerauerunt me in natura imaginis, tollentes à me pallium diuinæ similitudinis. Quapropter susci pe,quæso te,de Aegypti partibus reuertẽtem, & reduc ad pascua deserti ouem oberrantem. Absolue de regione dissimilitudinis ad patrem fugientem. Pater mi, pater mi,currus Israël,& auriga eius.

Galat. 1.

Eccl. 10.

Osculatur Comes pedes Eugenij Papæ.

Vide cõfessionẽ cotã Pontifice.

Garcio,barbara dictio famulum significat.

De obiurgatione Eugenij Papæ. Cap. 12.

HIs auditis, Dominus Apostolicus fertur respondisse: Quis enim es tu? At ille: Ego sum,inquit,Comes Vuilhelmus, peccator & impius, quem pro meis meritis iustè quidem tu cum prędecessoribus tuis anathematis mucrone percellere decreuisti,& velut membrũ putridum à corpore Ecclesiæ pręscidisti. Homicidia,adulteria,sacrilegia,& omnia opera nefaria,quæ de me incestuoso & schismatico tibi dicta sunt,vera sunt. Si iniquitates à Domino obseruentur meæ,maior est iniquitas,quàm vt veniam merear. At quoniam misericordiæ Christi non est numerus, tu qui vicarius Christi es,miseri miserere,& patrem misericordiarũ, quem repręsentas in terris,iure imitare. Peccaui super numerum arenæ maris, multiplicata sunt peccata mea. Sed dum viuo,& spiritus regit hos artus,sana me medicamento pœnitentiæ,cui cõmissum est vice Christi super terrã soluere & ligare. Peccaui & verè deliqui, sed libera me, vt non vadam ad interitum, neq; descẽdam in corruptionem, qui claudendi & aperiendi cęlum hominibus adeptus es dominationem. Ad hęc expauit Dominus Apostolicus, & vltrà quàm credi potest, admiratus est. In mentem ei veniebat factum Iacob & Esau: quorũ vnus ante conspectum Isaac alterũ se simulabat. Arbitratus aliqua sub specie Iacob sibi velle illudere,sciensq; angelum satanæ in angelum lucis se solitum trãsfigurare,fertur respondisse: Comitem quidem Vuilhelmũ peccatorem coram Domino sępè audiui,sed eum facietenùs nunquàm cognoui.& ideò si vera sunt,quæ tu dicis,ego non noui. Sed esto. Aut tu es in persona Vuilhelmus,aut tu nõ es. E duobus vnũ est:aliter esse nõ potest. Si tu nõ es,& voluïsti mihi illudere,indignationem Dei omnipotẽtis & nostram incuras, eô quòd Christo Domini reuerentiã debitã exhibere nõ curas, sed subsannationem eius procuras. Si verò tu ipse es,& nõ alius, quomodò pœnitẽtem te esse simulas? Quomodò potest Aethiops mutare pellem suam, & pardus varietatem suam: ità & tu potes benè facere post iniquitates tãtas. Fratris torum incestu maculâsti,in orbe schismata seminâsti, nequitijs tuis climata mundi perturbâsti. Et tibi post hęc de plena pœnitentia cordis quomodò credam? Maledixi tibi, & eris maledictus. Scio tamen Dominũ magna,immò maiora tibi posse facere,quia omnipotens est: sed inueteratum dierum malorum ad plenum pœnitere,despero. Surge itaque de medio, vade ad dexteram siue ad sinistrã. Ad hęc timidus Vuilhelmus surrexit, & ad modũ publicani euangelici stetit à longè,non audens faciem in virum leuare,dixitque: Reuerà Vuilhelmus Comes ego sum, peccator nimius, & ad tuam dignationẽ missus ob taxationem satisfactio-

Ecce q̃d facit cor contritum & humiliatũ, quod Deus spernere nõ potest.

Matt. 16.

Gene. 27.

2. Cor. 11.

Luc. 18.

factionis. Sed ex quo credere non vis, saltem largire mihi gratiam benedictionis tuę, & Apostolicæ beneficium absolutionis. Quod si non obtinuero, & per incuriam tuam neglectus fuero, Deus, in cuius conspectu sto, sanguinem animæ meæ de manibus tuis requirat, qui sinum viscerum paternorum reuertenti filio prodigo præcludere nō formidas. Perditio mea tibi imputetur in cumulū perditionis, & videat hæc super te omnia videns Dominus vltionum. Cùm audîsset hos sermones Papa religiosus, magis timuit, vtpotè homo conscientiæ multùm scrupulosæ. Cognoscensque viri constantiam, & Christi infinitam misericordiam, cogitabat intra se, quòd nec criminis quantitas, nec facti enormitas, nec temporis breuitas, nec horæ extremitas excludunt à venia. Aperiens ergò os suum, dixit ad Vuilhelmum: Patriarcha Hierosolymitanus scio quòd prudens vir & magni consilij sit: ad ipsum te mitto, & potestatem super animam tuam loco meî sibi commito. Salutato igitur humiliter summo pontifice super infusa gratia benedictonis Apostolicæ, Hierosolymam profectus est.

Nullos recusat labores prò obtinenda venia.

De accessu eius ad patriarcham Hierosolymitanum. Cap. 13.

IN diebus illis sancta terra Hierosolymitana in manibus erat Christianorum, & peregrinis omnibus liber patebat ingressus. Vuilhelmus igitur ingressus in sanctam ciuitatem, postquàm sepulcrum Christi glorioſum cum puritate & deuotione visitâsset, requirere cœpit à ciuibus venerabilem vrbis primatem. Factum est autem per diuinam voluntatem, vt & ipse esset Hierosolymis his diebus. Ad quem cùm introductus esset Vuilhelmus, se & causam itineris, totumque negocium seriatìm ac per ordinem eidem patefecit. Patriarcha autem viso Vuilhelmo, gauisus est valdè. erat enim ex magnis temporibus cupiens eum videre. Audierat siquidem, famæ clamoribus vbiq; perstrepentibus, multa mala de ipso: & videns, quoniam magnificâsset Dominus misericordiam suam cum ipso, congratulans & exultans, Dominum benedicebat in ipso. Fuit & alia familiaris causa, quarè Vuilhelmū venerabilis Primâs tenaciùs sibi copulabat & dulciùs adstringebat ac ampliori reuerebatur honore. Nam confessus est, & non negauit, se fuisse filium cuiusdam de seruientibus Vuilhelmo, cui fidelissimè famulanti multa bona Vuilhelmus fecisset, ac immensa donaria munificus contulisset. Ob hanc causam beneficij accepti non immemor filius, præparabat se libenti animo ad rependendum vicem vicariæ benignitatis. Nec se capiens præ gaudio super inopinata conuersione Ducis & euentu insperatæ salutis, quibus poterat abundantiam lætitiæ propalabat gemitibus & suspirijs. Conuersusque ad Dominum, procidit in faciem suam & adorauit, dicens: Benedictus es Domine, qui intueris abyssos, & sedes super Cherubim: qui viuificas mortuos, & vocas ea, quę non sunt, tanquàm ea quæ sunt. Scio Domine, & verè scio, & idipsum bonitati tuæ cōfiteor, quòd verè poteris de lapidibus filios tibi suscitare, qui post tempestatē tranquillum nôsti facere. O quam nouissimus herì, ô quàm primus hodiè. O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ tuæ. O mirificata & confortata scientia tua ex me. O flatus spiritûs tui, vt fluant aquæ. Si quis potest abyssum imperscrutabilem penetrare, poterit & iudicia tua viasq; inuestigabiles compræhendere. Iudicia siquidem tua, abyssus multa. Nunc ergò Domine benignè fac in bona voluntate tua cum eo, & quod dignatus es incipere, fac cum eo signum in bono. Fiat per gratiam tuam cor eius immaculatum, vt quod cœpit mirabiliter, felici perseuerantia studeat complere, & ad obseruantiam boni sanctique propositi de bono in melius certatìm feruere. Doceas eum per spiritûs tui vnctionem cælestia diligere, & supra sidera conuersari, cui iam inspirâsti terrena despicere, paupertatisq; stigmata feruentiùs æmulari. Quod eidem præstare digneris tu, qui es Deus deorū & Dominus dominorum, regnans & imperans in secula seculorum. His dictis, Vuilhelmū cum ingenti susceptit gaudio, & eum satisfactionis salutaris salutaribus vinculis alligauit. Cumq; niteretur eum cohabitantē retinere secum, vir Dei iam fugiens publicum, nullatenùs acquieuit, sed magis solitariam vitam ducere præelegit. Quod & factū est. Nam infra breue tempus intra ambitum atrij domûs suę arctissimam specum desupèr coopertam fecit fabricari, schematè quidem vili, instar vmbraculi in vineis & tugurij leprosorū. In quam ædificatione sic constructa, præsente Primate, Vuilhelmus lętissimè & glorianter quasi in carcere se retrusit, & nouem annis continuis cum nimia ciborum parsimonia se recluſit. Intùs ergò sedebat solitarius & tacebat, quia leuauerat se super se. Intùs

Aperit oīa patriarchæ Hierosolymitano.

Patriarchæ summa grātulatio de comitis mutatione. Dan. 3. Rom. 4. Matth. 3.

Rom. 11.

Psalm. 35.

In specu degit annis nouem in mirabili abstinentia &c.

tùs dixerim, quia cunctis, qui foris sunt, dicetur: Væ, væ. Sedebat in angulo domatis non diligens pedes suos mouere. An non tibi videtur Vuilhelmus fuisse de numero eorum, quibus dictum est: Sedete in ciuitate, quoadusquè induamini virtute ex alto? Econtrà de reprobo dicitur: Non quieuit, & Domino non placuit. Sedebat etiam solitarius, & sedendo tacebat, nolens sedere cum consilio vanitatis. Sedebat ergò solitarius, & sedendo tacebat, sciens cultum iustitiæ esse silentium. In silentio enim & spe, erit fortitudo vestra: & ideò obmutescens, silebat etiam à re bona. Quamplures viderat in peccatum incidisse loquendo, vix quempiam tacendo. Et quia silentium cogit cælestia meditari, rectè super se poterat eleuari. Ab omni strepitu secularium quies perpetua, ad illos excessus Pauli perducit, de quibus dicit: Siue sobrij sumus, vobis: siue mente excedimus, Deo. Domine Deus, qui ostendere consueuisti populo tuo dura, quanta illic demonstrâsti famulo tuo mira, & ostendens ei tribulationes multas & malas, reserâsti visiones consolatorias & bonas? Quæ abscondebas à sapientibus & prudentibus, paruulo reserâsti, & prætermissis immundis peccatoribus, mundicordem crebrò visitâsti.

Thren. 3.
Luc 24.
Ierem. 14.
Esai. 32.
Esai. 30.
Psalm. 38.
2. Cor 5.
Videt visiones.

De habitatione eius apud Patriarcham. Cap. 14.

BEatus itaque Vuilhelmus in illo humili tugurio constitutus, Deo & hominibus gratus efficiebatur & dilectus, gratumque se hospitem exhibebat apud Patriarcham, ità vt diceret ei Patriacha: Experimento didici, quòd omnibus bonis spiritualibus repleti sumus ad introitum tuum, & ob gratiam tui benedixit nobis omnipotens, sicut benedixit domui Aegyptij propter Ioseph. Ipse autem verus Ioseph nihil nouerat ibi, nisi tugurium suum, in quo claudebatur, & tegumentum, quo operiebatur, & panem arctum aquamque breuem, quibus reficiebatur. Domus erat, cella: potus, aqua: cibus, panis nigerrimus: habitus, ferreus & asperrimus: lectus, antrum: culcitra, solum: capitale, saxum: coopertorium, tectum. Taliter se habuit per nouennium continuum, cui viuere Christus erat, & mori lucrum. Vitam istam ducebat in patientia, sed futuram cum desiderio expectabat. Degebat pauper in cella, diues in conscientia, thesaurizans in cælo, & nihil habens in mundo. Securior dormiebat pauper in terra, quàm diues in auro & purpura. Sæpè noctes peruigiles in oratione ducebat, & cùm tandèm aliquando ad necessitatem naturæ tenuissimo somno opùs esset, lachrymis stratum suum priùs irrigabat. Leuabat puras manus in oratione, flectebat genua roborata in supplicatione, plorabat coram Domino in peccatorum amarissima recordatione, per singulas noctes lachrymis cor lauabat, cinerem tanquàm panem mãducabat, omnes dies suos in amaritudine animæ recogitabat. Exercebatur in diuinis, quotidiè meditari in lege Domini, refici parciùs, orare frequentiùs: Quando meditabatur, cordis suspirio rapiebatur in patriam: si quando loquebatur, os eius leuabatur supra sidera. Eloquia eius eloquia casta, ignita & igne examinata, nec crederes humanam linguam, sed angelicam propter sapientiam & spiritum, qui loquebatur. Si quis religiosus aut literatus ad eum aliquando diuertisset, monita salutis erogaturus, aut de scripturis locuturus, non solùm, vt assolet, calefaciebat affectum, sed & illuminabat intellectum purificatum, intantùm audita eloquia diuina memoriæ commendabat. Vndè factum est, vt sic scripturas audiret ardenter, sic legeret feruenter, quasi esset in crastino moriturus. Manibus pectus, genibus pauimentum tundebat, votis & deuotis precibus cælos cumulabat, lachrymis genas rigabat, gemitibus & suspirijs tugurium mugiebat. His & alijs similibus exercitationibus assuetus, cœpit angelorum iucundari adspectibus, erudiri visitationibus, commoneri suggestionibus, sedulitate consolari. Ingenti cura magnoque tripudio angeli intererant psallenti, aderant oranti, inerant meditanti, supererant quiescenti, præerant operanti. Solicitè conuersò congaudebant, tristem confortabant, ignorantem instruebant, tentatum protegebant, & in omnibus ipsi prouidebant. Quid est homo, ait quidam, quòd memores eius, aut filius hominis, quoniam visitas eum? Reuerà Domine magnificas Vuilhelmum, apponis erga eum cor tuum, geris pro illo solicitudinem, curam illius habes. Deniquè immittis ei spiritum tuum, promittis vultum, angelos mittis in ministerium. Eccè hæc fuerunt in dilecto Dei conuersionis imitanda primordia: eccè pœnitentis veneranda prœconia. Multa quidem & alia laude digna tam in occultis quàm mysticis reuelationibus, internis & secretis

Vita durissima.
Exercitia eius.
Patriã cœlestem dicit.
Angelicis fouetur consolationibus.
Psalm. 8.

secretis cõsolationibus seruo Dei in eodem loco contigisse præsumimus, sed indè conjecturas sequi non audemus, qui certitudinem non habemus. Nam ante nos nullus vnquàm in vita eius hoc digessit. Ipse etiam pater sanctus non edidit, discipulorum nullus interrogauit. Perstringentes ergò stylum, ad certiora veniamus.

Vt à suis solicitatus sit ad resiliendum à proposito. Cap. 15.

FActum est autem cùm homo Dei ibi moraretur, vt vbiquè terrarũ requirerent eum cognati & noti. E quibus alijs lustrantibus prouincias, vrbes, populos & terras, alij maria transfretarent, extendentes se longè ad insulas remotissimas & ignotas. Cumq; diutissimè frustrata fuisset solicitudo quærentium, tandèm rumores veridicos acceperunt de eo à peregrinis quibusdam. Arreptoque itinere, valedicentes Pictauiæ, aliqui eorum Massiliam venerunt, & ascendentes mare in nauibus, vento prospero in vrbem Acconensem celeriter ac feliciter applicuerunt, & sic tandèm ad suum Comitem Hierosolymam peruenerunt. Post istos & alij veniebant, & alijs reliqui succedebant, & multiplicabatur indiès aduenientium multitudo. Omnes autem, qui præcedebant & qui sequebantur, vnanimiter eum increpabant, & talia loquebantur: Quid agis domine? quid insanis ô Vuilhelme? Quis te fraudulentus fraudulenter circunuenit & nequiter fascinauit, vt respiceres in huiusmodi vanitates & insanias falsas? Quid tibi deerat in Comitatûs fastigio, suffulto vndiquè subsidio amicorum? Quiesce iam ab hac stultitia, quiesce ab hac capitis melancholia. Non enim potes, etsi multùm velles, in rigore propositi perdurare. Eccè terram tuam alieni deuorant, nec est qui eis possit resistere. Qui si te præsentem cernerent, non auderent vel mutire. Non poteras meliùs amicos deprimere, & inimicos exaltare, quàm sic te damnabiliter absentando. Animaduerte, quæsumus, propter absentiam tuam plebes tribulari, viduas desolari, innocentes conquassari, nocentes grassari, orphanos spoliari, virgines violari, senes periclitari, ecclesias deprædari, monasteria depauperari, homicidia & latrocinia iugiter exerceri. Quomodò dissimulas exire? quomodò tardas vindicare? quomodò taces, videns impios conculcantes iustiores se? Iam iuuentutem tuã in gloria mundi consumpsisti, tardè & non ad profectum tibi pœnitentiam incepisti. Iam quod superest vitæ tuæ, in flore mundi expéndere curato. Veni, & corona te rosis, antequàm marcescãt: Fruere creaturis, quæ sunt, antequàm senescas. Post tanta scelera, post tot illecebras, post tantas iniquitates & peccata quam partem habebit in te Deus desuper? Hæc & huiusmodi in auribus Comitis Sirenes & vlulæ quotidiè sibilabant, & inimici hominis domestici eius talia fabulabantur. Diceres rediuiuum Iob, cui insultârunt reges: intantùm insultabant Vuilhelmo quotidiè domestici eius & affines. Vndè factum est, vt impetum superuenientium amicorum, frequentiam propinquorum & infestationem notorum ferre non sustinens, eorum inquietationem per fugæ remedium cogitaret declinare, & seorsùm ab incursibus turbulentis, actionibus inordinatis, sermonibusque incompositis semetipsum segregare. Quod factum est. Nam vale dicto hospiti, clanculùm recedebat, & solitarius ibat, quocunquè instàr Eliæ eum spiritus duceret. Mox mirum in modum ad eius subuersionem omnia viscera sua concussit inimicus, & illicita, quæ priùs per os amicorum suggesserat, vt eius consensum obtineret, in memoriam eius redire procurauit hostis antiquus. Diabolo ergò reuocante ad ruminanda præterita, & mundi concupiscentia illiciente oculos ad præsentia, factus est minùs diligens, extendendo se tepidiùs ad futura: Imaginabatur in cubili suo gloriam, quam dereliquerat: verebatur ignominiam, quam assumpserat: recordabatur ab amicis quæ audierat, & comparans visis audita, miserabiliter intepuerat. Qui etsi ad primos insultus non est persuasus ad vomitum remeare, exindè tamen cœpit aliqua de rigore propositi relaxare. Hanc autem tepiditatis tentationem permisit eum Dominus sustinere, vt posteris daretur exemplum calcãdi præsumptionem, & resiliendi in propriam miseriam: quia à nobis solùm fragilitatem habemus & defectum, à Deo autem nostro fortitudinem & profectum. Dum igitur sic animo vacillaret, facta sunt quæ sequuntur.

Vbiq; perquiritur à cognatis.

Acuunt linguas suas sicut serpentes.

Tobiæ 2.

3. Reg. 19.

Tentationibus nõnihil cõcutitur & frangitur.

Vt à proposito nonnihil deflexerit. Cap. 16

Con-

CONtigit his diebus, vt Vuilhelmus, peragratis superioribus partibus Tusciæ, intra confinia Lucensium deueniret. Ciues autem Lucenses simultate quadam oborta aduersùs vicinos eorum, castrum quoddam ex illorum colonia fortiter obsidebant. Cumque viribus vel industria nullatenùs prævalerent, casu Vuilhelmum contigit eò peruenire: & iter faciens per medium illorum, obsidionis causam quæsiuit ab occurrentibus. Qua diligenter cognita, suadente diabolo, prorupit in hæc verba: Casso labore bellatores hi consumuntur, inuanùm castrum subuertere moliuntur. Non magìs videtur hominibus istis ad pugnam conuenire, quàm bubus aut asinis ad lyram. Hæc si mihi pugna concederetur, infra paucos dies & diruta mœnia exterminarentur, & castrum expugnaretur. Audiuit hæc quispiam & nunciauit alijs, & illi alijs, quousquè verbum innotuit his, qui videbantur in exercitu gerere principatum. Et fuit commune consilium, vt Vuilhelmus à ciuibus vocaretur in medium. Vocatus adfuit, & sicut de Saule legitur, ab humero & sursùm eminebat super omnes. Et visa proceritatis eius longitudine, magnarumque virium fortitudine, cognouerunt eum virum bellicosum & in bello doctissimum. Suasum est illi à ciuibus atque persuasum, in tantùm vt pœnitentiæ oblitus, expugnationis triumphum eis in crastinum promitteret affuturum: & sic suggestione diabolica ad damnosam militiam sponte respiciens, corde cum filijs Israël in Aegyptum reuertebatur. Cumque se militares induisset habitus, sequenti nocte transacta, summo manè omninò se lumine priuatum reperit oculorum. Hoc autem totum factum est, vt adimpleretur scriptura: Quem enim diligit Dominus, corripit, & quasi pater in filio complacet sibi. Verè nè Vuilhelmus esset exceptus à numero filiorum, adunatus est numero flagellatorum. Nolebat pius Dominus seruum suum tantis præteritorum laborum fructibus spoliari, & fecit, vt vexatio daret intellectum auditui. Qui supponit manum suam nè collidatur iustus, ipse fecit hoc. Videns igitur rediuiuus Saulus plaga cæcitatis se esse percussum, pudibundus & valdè confusus, luce clariùs perpendit, ab angelo satanæ sibi fuisse illusum. Et compunctus corde intrinsecùs, quòd semel manum mittens ad aratrum, respexisset retrò, definiuit ad Dominicam militiam se protinùs rediturum, & nunquàm in perpetuum ab ea recessurum. Et recogitans quanta quotidiè beneficia præstat inuitis pater misericordiarum, ex totis præcordijs se totum contulit ad rogandum Dominum, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos: Domine Deus meus, inquit, qui es lumen indeficiēs, qui illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum, per te, quæso, tenebræ cordis mei illuminentur, & oculi corporis mei misericorditer aperiantur. Aperi Domine oculos tuos, & vide desolationem meam. Aperi oculos meos, vt videam consolationem tuam. Oculos quos culpa claudit, pœna aperiat: & qui propria miseria præsumpsit, ex tuæ largifluæ bonitatis misericordia videat. Non enim ad consumptionem peccantium emittis manum tuam: sed si corruerint, ipse saluabis. Vix sermonem beatus Vuilhelmus finierat, & ecce protinùs sensit super se Dominicam visitationem. Mox enim per spiritùs sancti gratiam, quæ tarda molimina nescit, ex insperato lumen amissum recepit. Sicq; ad Dei militiam regressus est coactus, à qua stultè digressus fuerat spontaneus. Non mirum, si famulo Christus corporis & animæ lumen restituit, qui tot cæcorum multitudini postmodùm restitutionem visùs obtinuit. Gratiam, quam alijs erat impetraturus, in seipso primitùs est expertus. Postquàm autem facto die Lucensium multitudo ad eum secundùm condictum & placitum conuenit, ea, qua potuit, dissimulatione pertransijt. Intimauit eis, se esse pœnitentem & seruum Dei, & dedicato ad seruiendum Deo viuenti, militare decæterò non licere. Et in hunc modum valefaciens Lucensibus, & transiens per medium illorum, ibat. Posteà suam perscrutans tepiditatem, & imminentem suspectam habens imbecillitatem, reuisere proposuit Hierosolymorum sanctam ciuitatem.

Hìc iam nonnihil retrò respicit.

1. Reg. 10.

Percutitur cæcitate ob temeritatē. Prou. 3.

Esai. 28.

Iob 30.

Recipit visum.

De reditu eius in Ierusalem, & abscessu in solitudinem asperam. Cap. 17.

VIR ergò Dei Vuilhelmus, resumptis spiritualibus viribus, dimissis Lucensibus, tendere cœpit ad priorem locum, & ad domum Patriarchæ reuerti, vndè priùs exierat. Contigit autem, vt cùm iter faceret secus litus maris, caperetur à prædonibus Saracenis & piratis. Et videntes eum hominem imbellem

bellem & nudum, agnouerunt ex circunſtantijs, Chriſti famulatui deputatum. Cumq; vndiquè perſcrutantes, inueniſſent loricatum, feſtinârunt exuëre & ſpoliatum dimittere. Sed vbì loricam circulis, vt prædictum eſt, alligatam & carni iam inhærentem diſtrahere nullatenùs valuërunt, valedicentes ei more barbarico, illæſum liberè dimiſerunt. Qui proſperè veniens Hieroſolymam, in prius quidem tugurium ſe recepit, & ſicut priùs per biennium continuum ſe recluſit, excepto, quòd diſtrictiori vita ſolito arctiùs ſe afflixit. Ex præteritis diſcens præſentia penſare, cœpit ampliùs propriæ fragilitatis ruinam formidare. Sed nec muſcæ morientes, quæ perdunt ſuauitatem vnguenti, defuerunt ibidèm. Viro poſteriorum oblíto, & ſe in anteriora extendere cupienti, affuit, ſicut antè, notorum & propinquorum multitudo tumultuoſa, & rebellis infeſtatio non quieuit opponentium ſe ſpirituali viri propoſito lingua venenoſa. Quid hic agis, inquiunt, inſane? quid conſilium amicorum irritum putas & inane? Ad hoc Chriſti famulus, diligentior effectus ſolito, ſepiebat aures ſuas ſpinis, & nec benedictionibus nec maledictionibus motus, neque ſeducebatur blandimentis, neque concutiebatur minis. Audiebat ſerpentes ſibilantes, & non exaudiebat: percipiebat canes latrantes, & diſſimulabat: perpendebat ranas coaxantes, & vocibus incantantium cor claudebat. Eccè patet, póſt lapſum quàm cautus Vuilhelmus fuerit contra recidiuum. In hoc opere fortior, meo iudicio, & præclarior inuenitur, quàm qui omni tempore ſeruata innocentia, delicta noxia nunquàm experitur. Credo autem, quòd in hac parte iudicium Dei mecum faciat. Nam ſi rerum precium ex raritate penſamus, faciliùs inueniès, qui innocentiam ſeruauerunt, quàm qui peccati ſui condignam pœnitentiam egérunt. Habet quidem Chriſtus multos milites, qui fortiſſimè cœperunt, ſteterunt, vicerunt. Paucos autem, qui de fuga conuerſi, rursùs ſe periculo ingeſſerunt, quod euaſerunt: rursùs aduerſarios fugârunt, quos pauloantè fugerunt. Sed quanto pauciores, tanto (cùm omne rarum ſit carum) qui huiuſmodi ſunt, æſtimantur præclariores. Vnus è numero talium idem iſte ſtrenuiſſimus & ſanctus vir fuit, qui à principio cùm non ſaperet, ſapuit: & poſteà cùm ſaperet, apoſtatando deſipuit: ſed poſtremò cùm deſipuiſſet, reſipiſcere feſtinauit. Videns igitur vir Deo plenus, quorum ſepulcrum patens eſt guttur, eorum ſe morſibus & dentibus patére, ob nimiam eorum infeſtationem cogitauit occultè diſcedere, & in ſolitudine quadam propinqua ad vitam ſolitariam agendam ſe Domino conſecrare. Et factum eſt ità. Nam eccè elongauit fugiens, & manſit in ſolitudine. In qua procùl amotus ab hominibus, more anachoretarum ſolitariè ali quandiù habitauit. Et ſicut ab hominibus ſe elongauerat cohabitatione corporali, ità etiam receſſit conuerſatione ſpiritali. Accendebatur ſpiritualiter in meditatione, eleuabatur intellectualiter in oratione, domabatur inexorabiliter in carnis afflictione, ſcrutabatur cæleſtem Ieruſalem ſubtiliter in contemplatione. Circumibat per plateas cæleſtes vir angelicæ puritatis, & eius ſublimitas in excelſis habitabat, angelos conſiderabat, apoſtolos ſalutabat, martyres exorabat, confeſſores viſitabat, virgines ſerta geſtantes in exceſſu mentis honorabat. Si quando ad actiones temporalium & adminiſtrationes neceſſitatum ſuarum corporalium deſcendebat, interpolatis morulis & vicibus raptìm & velut iaculatìm quoddam ſuſpirium emittebat. Cumque reddidiſſet vt breuiùs poterat, Marthæ vel Liæ, quod debebat, iam tunc diffuſiùs & ſecuriùs inter Mariæ & Rachelis amplexus caſtiſſimos ſtringendum ſe recipiebat Si loquebatur ei dilectus, ad vocem amici eius anima liquefiebat. Si loquebatur dilecto, tenebat eum nec abire permittebat. Si dilectis ſodalibus loqui decernebat, per eos amore ſe languere dilecto nunciabat. Hæc fuerunt beato Vuilhelmo paſcua ſpiritualis alimoniæ in illa interiori ſolitudine deſerti, poſtquàm à priori apoſtaſia cœpiſſet ad Chriſti ſeruitium conuerti.

Redit in ſpecum ſuam.

Eccẽs. 10.

Iteùm illicitur ab amicis.

Surdo canunt Sirenes.

Pſalm. 54. Degit inſtàr anachoretarum in ſolitudine.

Cant. 5. Cant. 3. Cant. 2.

Vt abierit in Liualliam, & ad montem de Pruno. Cap. 18.

POST hæc vir Domini in omnibus pauidus, & propriam fragilitatem ſemper habens ſuſpectam, recordatus eſt ſcriptum eſſe, ſicut à quodam probo viro in loco prioris tugurij fuerat eruditus: Melius eſt duos ſimul eſſe, quàm vnum. &, Væ ſoli, quia ſi ceciderit, non habet ſubleuantem. Et reuerà hoc cogitando vir Dei non errauit: quia malum, quod nemo videt, nemo arguit. Vbì enim non timetur repræhenſor, tentator accedit ſecuriùs, & iniquitas perpetratur licentiùs. Volens ergo ſe in

Eccẽs. 4.

se in laboribus corporis exercere, quatenùs diabolus inueniret occupatum, deliberauit beati Iacobi apostoli limina visitare. Et inuento nauigio per Dei misericordiam, qui in oculis nautarum sine naulo contulit ei gratiam, transfretauit & venit in Hispaniam.

Visitat S. Iacobum. & ingressus Compostellanam ciuitatem, cum omni deuotione tanti apostoli visitauit ecclesiam, & effudit sicut aquam cor suum ante conspectum apostoli, cuius suffragantibus meritis & intercessionibus petebat deduci & adduci in montem sanctum æterni tabernaculi. Vbi cum aliquandiù apud quasdam personas religiosas, eum charitatiuè detinentes, fuisset demoratus, in Tusciam reuertitur, Pisanorum partes ingreditur, & in

Speluncam horridã ingreditur in Liuallia, & socij se illi adiungunt. sylua, quæ Liuallia nuncupatur, speluncam horribilem reperit. In hanc descendens Domino famulaturus recipitur, sed in breui tempore sociorum sibi religiosorum numerus copulatur: cum quibus illo in loco aliquanto tempore religiosè viuentibus conuersabatur, hospitaleq; constituitur ad Dei venerationem & pauperum Christi refectionem. Sed non post multum temporis feruor eorum cœpit paulatìm tepescere, & qui spiritu cœperant, in carne probati sunt consummari: & tanto in religionis culmine positi deficiendo facti sunt deteriores, quanto ibidèm proficiendo facti fuissent meliores. Compellebantur à viro Dei Vuilhelmo renunciare illicitis, valefacere moribus assuetis. Non videbant oculi eorum, nisì manna dulcedinis in sermonibus patris, sed nauseabat anima eorum super cibo leuissimo assiduæ cohortationis. Et facti fastidiosi

Tepescunt socij. super præceptorum salutarium admonitione, vilipendebant imbui tanti patris informatione. Cumq; ille non posset quæ audierat & viderat, non eloqui, conuicijs cœperũt eum vnanimiter aggredi: & qui mores & vitam longè dissimilem atq; dissolutam ad eius regulam & exemplar debebant moderari, conati sunt molestijs, conuicijs & iniurijs affligere patrem imitabilem. Inter dyscolos Deicola non proficiebat, intantùm eius rectitudinem illorum prauitas detestabatur. Sed quid ageret norma iustitiæ, virtutis insigne, alumnus disciplinæ, professionis forma? Hospitale cuidam viro religioso, Petro nomine, qui actibus malorum non consenserat, commendauit, & sic de illo loco ad alium prudentissimè discessit. Reuerà spiritualis medicus meritò eos despexit ægrotantes, quos de medicamento suo fieri vidit deteriores. Quid ni despiceret persequentium insaniam, qui mandatum acceperat, sæuiente persecutione in vna ciuitate, fugere

Matth. 10. Ezech. 36. ad aliam? Quid restabat, nisi domum exasperantem deserere, cùm propter eam soleat prædicatorum lingua palato adhærere? Recessit igitur prudens de concilio malignantium, excusso puluere pedum illis in testimonium. Veniensq; ad montem, qui de Pruno nuncupatur, in sylua opacissima sub quodam modico tugurio solitarius Domino famulatur. Ibidèm arctissima vita voluntariè assumitur, contemplationi simul & actioni insistitur, & vnius manus ponitur in ambobus. Ibì cellula constituitur, hortulus concluditur, areola diuiditur, humus oleribus seritur, & arborum diuersa species inseritur, vinea etiam propaganda plantatur. Sed & à viro Dei terror & horror serpentum venenosorum cellam inquietantium procùl repellitur, omnisque infestatio immundorum spirituum potenter abigitur: Nec minùs in expugnatione prauorum hominum virilis extitit, quàm dæmonum. Opinionis siquidem eius fama vndiquè crebrescente, sociorum multitudo, Deo famulatura, illi copulatur, & à falsis fratribus, inuidiæ facibus accensis, inuidiæ virus multiplicis toleratur. Vnum tamen de insultibus dæmonum ibì toleratum, distinctè & ordinatè commemoramus, arbitrati stylo potiùs exprimendum, quàm silentio supprimendum.

Venit ad montem de Pruno.

Iob 9.

De tentatione dæmonis sub specie proprij genitoris. Cap. 19.

QVadam igitur nocte, cùm solus suo illo solito & ignito modo meditationibus inuigilaret, & in orationibus intentus pernoctaret, contigit vt ei satanas inuideret. Inuidit, & adfuit, nec satellitum immundorum fraudulenta multitudo defuit. Et quem à rigore sancti propositi per se aliâs non valuerat emollire, cogitabat innumerabili dæmonum multitudine circundatus, tentando circunuenire. Conuenerunt igitur in vnum aduersùs Domini famulum, vt multitudine vincerent, quem vincere fortitudine non poterant. Prima igitur vigilia noctis,

Thren. 2. cùm surrexisset in principio vigiliarum suarum, & effudisset sicut aquam cor suum ante Dominum, audiuit subitò exercitum aduenientium dæmonum, qui quasi totam vallem occupantes, phaleris equorum & sonitibus crepitaculorũ perstrepebant. Nunc

anima-

animalia crederes vociferantia: nunc volatilia cantibus varijs audires garrientia: nunc sibilabant vt serpentes: nunc hinniebāt vt elephantes: modò rugiebant vt leones: iam vlulatibus pugnantium tota sylua resultabat: iam strepitibus militantium vallis omnis resonabat: modò clamoribus aucupum & venantium totum nemus tremebat. Accedentes autem propiùs, cellam eius circundederunt, & in modum coronæ rediuiuũ Dauid satanas & eius satellites cinxerunt. Mox mirum in modum circa illius cellam more militari cœperunt hastis inter se congredi, & duello de victoria certare.

Dæmones ci sunt infesti.

1. Reg. 23.

Ex illis autem vnus cæteris clarior & virtute robustior, apparuit in specie proprij genitoris, & ad Vuilhelmum dicere cœpit cum vociferatione clamoris:

Dæmon in patris figura ei loquitur.

Cerne senescentem fili Vuilhelme parentem.
Exi continuò patre rogante tuo.
Germine non humili genitus, me respice fili,
Nec mea despicias vota, precesq́; pias.
Exi Vuilhelme: tu nanque resumere per me,
Terras & dotes, prædia, regna potes.
Iam sat seruísti, supereſt tibi gloria Christi:
Præmia non poteris perdere, saluus eris.
Iam patrem sequere, iam iamq́ue tuî miserere.
Ad tua regredere, viscera mota gere.
En generis soboles nostri stat, turbaq́ue fratrum,
Cum quibus in theatro ludere sæpè soles:
Fratres cum cuneis notorum respice tristes:
Exi, nè distes, associandus eis.
Illis iungéris pompa, solioque fruéris:
Cinget te generis turba, beatus eris.
Armigerorum turba decorum glorificabit.
Seruorumque chorum copia larga dabit.
Cernendum mœstum te spectat turba nepotum,
His saltem præsta, quæsumus, antidotum.
Fili mi, quid habes animi leuitate cadendo?
Magnanimi non est, perimi se velle latendo.
Quærere vilia, spernere gaudia, té ne remordent?
Eccè placentia sunt tibi tristia, prospera sordent.
Ferrum, cauma, famem, frigus fers atque ligamen.
Nec florens ætas te mouet, aut pietas.
Postpositis igitur furijs, mihi sanus obedi:
Nè tardes ergò, concitus ipse redi.

Hæc & huiusmodi princeps dæmoniorum in aures eximij principis suggerens suadebat, sed Christi miles verba deceptoria paruipendebat. Licèt enim inauditis anteà nouellis monstris fuisset aliquantulùm perterritus, protectus fortitudine Dei, nihil ad hæc respondit penitùs. Mentem eius firmam in Domino nec terrores concusserunt, nec blandimenta seduxerunt. Videns ergò diabolus suam nihil prævalere industriam, contemni non ferens occultam fraudulentiam, sese conuertit ad quantam permissus est apertam violentiam. Dolebant etiam angeli satanæ, à Vuilhelmo sibi illudi, qui illudendi non venerant, sed potiùs illusuri. Et effractis cellulæ ianuis, in multitudine copiosa audacter intrârunt, & extra domum trahentes, verberibus acriter cecíderunt. Conquassatis ergò & confractis vniuersis membris corporis eius ab iniqua caterua, supra dorsum eius fabricante, abiêrunt, semiuiuo relicto & paululùm respirante.

Nihil mouetur dæmonũ præstigijs.

Dirè ab illis verberatur.

Visitatur à virgine Maria, & cæteris virginibus. Cap. 20.

REcedentibus igitur malitiæ satellitibus, & disparentibus operarijs tenebrarum, athletam suum in sua tribulatione consolari dignatus est pater misericordiarum, & pius Dominus, qui nouit pios eripere de tẽtatione, secundùm multitudinem dolorum in corde suo, eius lætificauerunt animam multiplici consolatione. Nam subitò missæ sunt curare vulnera eius tres puellæ, renitentes inęstimabiliter specie generosa, secum portantes vnguenta preciosa. E quibus vna cæteris

2. Pet. 2.

Beatissima virgo Maria illi apparens, eius sanat vulnera.

præclarior & facie venustior rutilabat, quæ militem Christi cohortando, sermone dulcissimo mitiùs blandiebatur. Hæc erat, sicut ipso posteà referente cognitum est, genitrix Dei, domina mundi, regina cæli, virgo Maria. Meritò ad eum angelorum domina mittitur de cælis, qui puritate angelica rutilare nitebatur in terris. Iustè quidem Dei filius matrem destinauit corporalem, ad sanandam in terris matrem suam spiritualem.

Matth. 12.

Qui, inquit, fecerit voluntatem patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, soror & mater est. Prædictæ ergò virgines ignem vehementem circa sauciatum mira celeritate succenderunt, corpusq; illius dulciter calefactum, suauiter vnxerunt. O mira vnguenti suauitas. O mira vngentium efficacitas. O mira vnctionis & salutis celeritas. Sub omni enim celeritate incolumitati pristinæ restituerunt, & sic eo salutato & hortato, discesserunt. Felix contritio, quam pia manus puellaris alligat: Felix fractio, quam virginalis palma consolidat: Felix vulneratio, quam digitus genitricis Dei perungit & sanat. Reuerà pater sancte, iam non debent esse in memoria angustiæ priores, quas mitigauerunt tantæ Virginis consolationes exteriores & interiores. Quid te animi habuisse suspicemur, cùm odoratus tuus pascebatur aromatis effusione, auditus recreabatur virginis allocutione, visus reficiebatur tantæ pulchritudinis admiratione, tactus leniebatur tantæ dulcedinis respersione? Decæterò in periculis, in angustijs, in rebus dubijs Mariam potes securiùs inuocare, deuotiùs cogitare, iucundiùs salutare: nec vnquàm debet à corde recedere, nec ab ore excidere. Et nos quidem seruuli tui, si insurgant venti tribulationum, si flumina tentationum, si scopuli persecutionum, hoc solum post filium habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad eius misericordiæ sinum. Cæteris in virtutibus eius congaudemus ei: sed misericordia miseris sapit dulciùs, misericordiam amplectimur chariùs, recordamur sæpiùs, crebriùs inuocamus. Quis misericordiæ eius longitudinem, latitudinem, sublimitatem & profunditatem queat inuestigare? Omnibus omnia facta est: sapientibus & insipientibus copiosissima charitate debitricem se fecit. Tanti ergò certaminis victoriam & refocillationem consolatoriam, cum antiquo patris Antonij certamine videmus non modicam habere conuenientiam. Huius autem tam dulcissimæ visionis arcanum nulli vnquàm, quoàd viueret, voluit pandere, excepto solo ministro eius tunc temporis, Petro nomine, qui posteà Prior factus montis de Pruno, ad exemplar sibi in monte monstratum, domum dignè satìs satagebat regere. Huic soli negare non poterat labilis gloriæ percalcator, qui huius rei notitiam & signum, quippiam operis intùs factitando, acceperat, sedulus magistri explorator.

Hæc ferè sunt D. Bernardi in Homil. in Euangeliũ, Missus est, &c.

De hospita à febre sanata. Cap. 21.

INtereà videns diabolus per seipsum clàm vel palàm ad seducendum virum Dei suam nihil versutiam prævalere, molitus est per alios, quod per se non poterat adimplere. Cùm enim omnibus Deo seruientibus infestus sit, quos, Deo protegente, proprijs viribus euertere non potest, ad illos decipiendos aliorum solet vti opera. Conuertens igitur se ad ad acriorem læsionem & minùs tolerabilem pugnam serpens antiquus, nouit scriptum esse, quòd nulla pestis est efficacior ad nocendum, quàm familiaris inimicus. Immisit itaq; in cor sodalibus & falsis fratribus, qui cum ipso morabantur, vt inuidentia cordis, conuicijs oris, molestijs & iniurijs operis eum incessanter insectarentur: & ità factum est. Postquàm verò malignantium persecutiones diù longanimiter sustinuit, tandèm eorum nequitijs cessit, & abijt, atque in syluam Liualiam, vbì priùs hospitale constructum erat, redijt. Sed & fratres loci eiusdem, instigante diabolo, non minùs eum persecuti sunt, immò plùs etiam, quàm antè, & cœperunt ei conuicijs illudere, & eum opprobrijs saturare. Improperia exproperantium Eliseo, ceciderunt super eum, quia multùm dissimilis erat vita eius operibus illorum. Cùm ergò mortiferum virus inuidiæ cogitaret humiliter declinare, cœpit infirmus & debilis corpore quò tenderet æstuare. Et eccè subitò, sicut ipse posteà referre consueuerat, vox ad eum de cælo sonuit, quæ in montem Petritium iuxta Castellionem Burianensem, eum ire præcepit. Nec mora, ad obsecundandum mandantis imperio, licèt infirmus artubus & corpore debilissimus, statìm accingitur, & tandèm paulatìm ad nominatum locum peruenit. Cumq; ibì per aliquot dies resedisset quietus & solitarius, superuenerunt pastores plurimi, qui de tota vicinia illic statutis diebus conueniebant frequentiùs.

Multa patitur à falsis fratribus.

tiùs. Quorum frequentiam & inquietudinem vir solitarius ferre non sustinens, egressus indè, lustrato vndiq; loco, tandèm Castellionem deuenit, vbì amore & intuitu Iesu Christi, à quodam viro mansueto, qui erat incola loci illius, honestissimè susceptus est, & in domo eius resedit multis diebus hospitatus. Erat vir ille honestus, habens vxorem & familiã, & de bonis temporalibus sufficientem mediocritatem. Erant ambo iusti in conspectu Domini, vt legitur de parentibus præcursoris, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela. Apud hos Vuilhelmus per longum tempus vsus hospitio est, eorum beneficio humaniter sustentatus. Factum est autem vindemiarum tempore, vt infirmus & ieiunus circa horam diei nonam diceret hospitæ suæ: Eccè, inquit, longo corporis dolore, temporis calore ac ieiuniorum continuorum pondere confectus tabesco, & nè per meam incuriam deficiam, pertimesco. Tibi ergò humiliter supplico, ad refectionem vespertinam mihi aliquid curato præparare. Cui illa respondit: Viuit Dominus & viuit anima tua, quia hodiè tibi ministrare non possum, incommodo febris grauissimè prostrata. Velle quidem adiacet mihi, perficere autem non inuenio. Mox ille passionibus hospitæ vehementer compassus, inuocauit super eam nomen Christi, & sub omni celeritate febris à fœmina pellitur, sanitasque pristina restituitur. Nec mora: ad viri Dei surgit imperium, & quod iussa fuerat, sedulè, fideliter & deuotè parat edulium: nec solùm die illo, sed prout potest, eidem ministrat deincèps omnibus diebus vitæ suæ. Hoc ipsamet, Dominum in seruo glorificans, alijs consueuit enarrare non ingrata, etiam à nemine interrogata.

Quidam vir bonus recipit illum in domum suã.

Luc. 1.

Precibꝰ pellit febrem ab hospita sua.

De tugurio sancti viri in stabulo Rodis. Cap. 22.

POst hæc vir verè humilis, nolens reputari, nec mirabiliter prædicari, laudationemq; suî ferre non valens, apud quos huiusmodi fecerat signum, non acquieuit vlteriùs commorari: Et recedens clanculò, ad ecclesiam sancti Nicolai perrexit, & ibì modico tempore cum venerabili viro Guidone presbytero permansit. Nec multò pòst eius beneficio & auxilio fretus, in vallem, quæ dicitur Stabulum Rodis, ad habitandum est introductus. Erat autem Stabulum Rodis, solitudo quędam penitùs inculta & horribilis valdè. Ibì recepit semetipsum in terra deserta, in loco horroris & vastæ solitudinis. Anno Dominicæ incarnationis 1155. mense Septembri, mediante adiutorio virorum nobilium castri Burianensis & dicti domini Guidonis sacerdotis, erectum est viro Dei, prout ipse voluït & optauit, mapale modicum & tugurium vile in loco, qui dicitur Stabulum Rodis. Ibidèm per annum fermè & dimidium superuixit, & pauperrimè degens, vitam asperrimam duxit. Hæc fuit vltima mansio & statio viri Dei. Ibì corpùs terræ, spiritum verò tradidit æternæ requiei. Ibidèm poterat decantare, iustus cum iusto, comes cum rege: Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. Ibì in tanta innocentia ingressus est, in tanta simplicitate conuersatus est, in tanta puritate animi demoratus, vt inter feras bestias, serpentes & dracones degeret securus & illæsus: Volucres cæli cum illo vescebantur, bestiæ ferocissimæ, depositâ quodammodò rabie naturali, mansuetæ reddebantur, nihilq; ei nocẽtes, quasi ratione vtentes, cum reuerebantur: animalia quantumcunq; syluestria, sacra eius vestigia humì prostrata deosculabantur, & omnia reptilia, ad iussum eius obedientia, ibant & reuertebantur. Diceres Eliam inter coruos, ouem Christi inter lupos, Lazarum inter canes, Danielem inter leones, Moysen inter serpentes, Dauidem inter vrsos, Ioseph inter Aegyptios, Benedictum inter volucres. Non immeritò cum omnibus sanctis congruentiam quandam habuit, qui omnium iustorum spiritu plenus fuit. Etiam spiritu prophetiæ ibidèm cœpit clarere, sicut sequentia docebunt. Erat ij sdem temporibus sanctus Albertus, cuius in Prologo fecimus mentionem, bonæ indolis adolescens, viri Dei minister, & eius disciplina perfusus, ambulans cum eo, intrans & exiens, & conuescens familiariter. Hunc ergò prędens in spiritu, virum spiritûs & virtutis futurum, die sancto Epiphaniæ in discipulum & fratrem recepit, secum Domino militaturum. Vndè in libello, quem idem dominus Albertus de vita patris visu & auditu percepta cõpendiò descripsit, inter cætera sic ait: Post hoc, Epiphaniarum tempore ego inutilis & indignus Albertus, vitiorum multorum labe prægrauatus, à sua sanctitate sum receptus. Nec fraudatus est à desiderio suo vir desideriorũ, proficiente in hoc eius discipulo, vt postmodùm

Stabulum Rodis, solitudo horrida, à sancto viro habitatur.

Psalm. 72.

Feræ bellue & bruta animantia eũ verentur.

Albertus, præclarus viri Dei discipuli.

multorum pater fieret filiorum. Intantùm siquidem magistri discipulus factus est in melius æmulator, vt signorum & prodigiorum fuerit effector mirabilis. Ipso referente, de vita & miraculis patris Vuilhelmi multa cognouimus, quę præsenti opusculo inserere dignum duximus. Quæ tanto à nobis certiùs fide indubitata tenēda sunt, quanto ab eo, qui vidit & audiuit, diligentiùs sunt relata. Et sicut diximus à principio, ardebat in verbis, lucebat in exemplis, micabat in miraculis. Et quoniam plùs mouere solent exempla factorum, quàm dicta verborum: inchoëmus à verbis, mediemus in factis, & terminemus in signis. Verba igitur B. Vuilhelmi huiusmodi fuerunt, sicut prędicti retulerunt eius discipuli, B. Albertus & Prior montis de Pruno venerabilis Petrus, qui oculis suis gesta eius viderunt, & auribus sermones audiêrunt.

De doctrina & sermonibus beati Vuilhelmi. Cap. 23.

Humilitas sancti viri, Iob 15.

IN primis ergò more religiosorum ad omnia se inutilem & iniquum beatus Vuilhelmus assiduè fatebatur, quia in conspectu Domini nec cæli mundi sunt, quem admodùm in Iob legimus. Nec solùm seruũ maleuolum se esse, cui tortura opùs est, exteriori pronunciabat effatu, sed etiam intimo cordis sentiebat affectu. Iam Euangelij surdus non erat auditor, in quo discipulis præcepit Saluator: Cùm fecerit is omnia, quę præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus. Nec mirum, si seipsum repræhendebat coram Domino: quia quanto perspicaci mentis acumine Deum contemplabatur limpidiùs, tanto propriam paruitatem penitiùs perspiciebat. Vndè Abraham post diuinæ familiaritatis fastigium se puluerem fatebatur. Moyses post rubi miraculum, impeditioris linguæ se protestabatur. Esaias post concentûs Seraphici auditum tripudium, pollutum se labijs asserebat. Iob etiam post auditum diuinum iudicium, in fauilla & cinere sese reprehendit. Ad extremum virgo Maria, post electionis in matrem Dei priuilegium, se ancillam humilem profitebatur. Ex quibus omnibus statuitur, quę dicta est, irrefragabilis veritas, videlicet quòd vbì maior Dei familiaritas & notitiæ diuinæ acutior perspicacitas, ibì clarior & profundior proprię paruitatis cognitio & humilitas. Asserebat etiam seruum Dei aquã in mensura bibere debere, nec licere etiam in minimis voluntatem corporis adimplere. Cibum & potum ad solam necessitatem restringebat, superfluitatem etiam in rebus vilibus condemnabat. Producebat exemplum in medium, & confirmabat testimonijs scripturarum. Sub Adam, inquit, per pomum, non per rhombum, vniuersale factum est excidium. Esau reprobatus est, appetendo lentis, non carnis, edulium. Sub Moyse populus in deserto prostratus est propter aquæ, non vini, desiderium. Deniquè & de vtraq; vita ad vtriusque hominis condimentum breue longumque pariter documentum adferebat, breue in syllabis, longum in sententijs. Dicebat ergò in doctrina sua, sibi cælitùs infusa: Seruum Dei aut orare, aut laborare, aut semper debere cælestia cogitare. Si ad superficiem verborum respicias, valdè sunt simplicia: si te ad medullam intùs conuertas, multiplex spiritualis latet intelligentia. Non immeritò orationem præmisit: quia oportet semper orare, & non deficere, sicut veritas in Euangelio dicit. Congruè autem laborem subiunxit, quia ociositas inimica est animæ, & quia qui non laborat, secundùm Apostolum, non manducabit. Iam verò in meditatione cælestium rectè concluſit, quia in meditatione iusti, ignis charitatis exardescit. Ideò decantabat vir iustus Domino: Et erunt vt complaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Parùm dixi, & pro sublimitate sermonis, omnis expositio inferior est. Post hæc, Non regnet, inquit, peccatum in nostro mortali corpore: & væ illis, qui concupiscentijs suis obediunt. Ociositatem arguebat, auaritiam repræhendebat, inanem gloriam vilipendebat, & lasciuiam condemnabat, inuidiam detestabatur, detractionem relegabat, murmurationem execrabatur: superbiam suffocandam, iracundiam reprimendam, factis & dictis suadebat. Diuitiarum iactantiam fugiendam, paupertatem voluntariam appetendam, suo illo feruore spiritûs dogmatizabat. Dicebat insuper, seruum Dei omni hora, cogitata, dicta, gesta debere circunspicere, nè in ipsis contingeret oculos creatoris offendere. Docebat etiam, viros spirituales fugere somnolentiam, stratum eorum, durum, rigidum & breue esse debere, nè se, quò velint, liberè possint extendere. Addebat nihilominùs, omnibus superfluis resecatis, indulgendum esse corpori in solis necessarijs, salua regula voluntariæ paupertatis. Quanti

Gene. 18. Exod. 4. Esai 6. Iob. 42. Luc. 1.

Gene. 3. Gen. 25. 26. Hebr. 12.

Luc. 18.

2. Thes. 3.

Psalm. 38. Psalm. 18.

Rom. 6.

fratres,

fratres,inquit,in Aegypto,quàm multis annis Domino sine piscibus seruiêrũt? Quantis tyrannis,in inferno positis,abundè sufficeret extra infernum saccus Hieronymi,tunica Benedicti, mattula Eulalij,lachrymæ Arsenij, nuditas Apostoli,olla Elisei? Sed væ nobis miseris,inquit,qui fortitudine mentis eneruati, & fragilitate corporis prægrauati,superfluitatem conuertimus in necessitatem. Iam non est, quò se immiscеat charitas,vbi totum occupauit vanitas. Monebat quoquè,de nulla necessitate,tribulatione aut iniuria conquerendum, seu murmurationis notam aliquatenùs incurrendam: sed quicquid acciderit, ferendum æquanimiter, & in omnibus diuinæ largitati, cuius hæc xenia sunt, gratias agendas. Sacerdotes Dei vice Christi suadebat honorare, præceptis eorum obedire,nec ea discutere,defectus eorum non iudicare,voluntati eorum propriam nequaquàm anteponere, aut in aliquo præiudicare. Sacerdotibus tamen proprium prælatum suadebat superponere, obedientiam patri spirituali vsque ad mortem impendere, nisi, quod absit, contra Deum aliquid præcipere videretur. Nullius quippe iussio potest obuiare à Deo prohibitis, nullius prohibitio præiudicare præceptis. Eccè hæc sunt verba oris eius: quæ licèt nuda, catholica tamen & vtilissima suis auditoribus de plenissimo fonte pectoris propinabat. Hæc prædicta Albertus referre consueuerat se vidisse magis eum opere facientem, quàm ore suadentem. Et de eius quidem factis & operibus ipse prosequitur sequentia.

Sacerdotibus vt deferendum.

De factis eius & modo viuendi. Cap. 24.

IN primis beatus Vuilhelmus pro commissis criminibus assiduè precabatur,& pro ipsis diluendis plerunque lachrymabatur. Et sicut peccando membra sua seruire iniquitati ad iniquitatem exhibuerat, ità pœnitendo eadem seruire cogebat iustitiæ in sanctificationem. Et sicut filia Babylonis misera, caro videlicet, ei retribuerat: sic ei retributionem suam pœnitendo retribuere satagebat. Et quia læta carne sese in culpas merserat, ipsa nunc afflicta ad veniam redibat, fame & inedia corpus excrucians. Quantum glorificauerat se & in delicijs fuerat,tantum sibi tormentum & luctum dabat. Quotidiè,etiam diebus festiuis,ieiunabat,& post protracta ieiunia, modico & simplici cibo debilia membra refocillabat. Ternis diebus in hebdomada exiguo pulmento & vino modico, iuxta doctrinam Apostoli, se reficiebat, sed adeò diluto, vt sapore penitùs ablato, colorem vni tantummodò retineret. Cæteris diebus aqua & pane viuebat,ijs ad condimentum crudas herbas superaddens. Pro mensura cibi quandam paropsidem,& pro quantitate potûs scyphum ligneum habebat: intantùm cibum & potũ in modo & mensura sumebat,quam etiam nunquàm excedebat: sed de ea potiùs mensura sæpè aliquid voluntariè sibi subtrahebat, adeò corporalia sibi negando, magis ac magis appetebat spiritalia. Beati nanq;,qui esuriunt & sitiunt iustitiam,quoniam ipsi saturabuntur. Sic enim primogenita Israëlis viuificantur,Aegypti primogenita ab exterminatore suffocantur. Hoc discretionis moderamine vir Dei vsus est assiduè vsque ad finem vitæ suæ. Tantæ abstinentiæ virum, ministris eius narrantibus, vix quispiam potuisset inuenire, etiam si cuncta orbis climata perlustrâsset. Cilicinis super loricam vestibus diebus & noctibus vtebatur, in quibus, præter asperitatem & frigus, tanto laniatu afficiebatur, vt horroris abominatio quibuslibet cernentibus incuteretur. Nuda humo cubabat,ligno capiti suppositо, verus Christicola. Mira illi erga vniuersos lenitas,mira charitas, patientia atq; humilitas supra modum humanum. Ira eius,in manu eius: vocata veniebat,exiens,non erumpens. Nutu, non impetu, ferebatur: Iussa,non excussa,progrediebatur: vtebatur illa,non vrebatur: mouebatur ea,nõ turbabatur. Interioribus animi motibus præsidebat vt dominus, nulli subiacebat vt mancipium. Vndè solitus erat de ipso referre beatus Albertus: Tantæ patientiæ,tantę humilitatis & parsimoniæ neminem vidi vnquàm. Deniquè exteriorem hominem ad præscriptum interioris componebat, omnia secundùm exemplar, quod ipsi in monte mõstratum erat,faciens. Ab occursu faciei cognoscebatur sensatus: intantùm sapientia relucebat in vultu illius. Vultum eius vniformem nec mœror fuscabat, neque vicissitudo in diuersa mutabat. Si amictus corporis & risus dentium & incessus hominis enunciant de eo, verè per omnia Vuilhelmus nunciari poterat esse sensatus homo. Econtrà de quibusdam irrationabiliter viuentibus dicitur in Psalmo: Sciant gentes, quoniam homines sunt. Homo sensatus erat,qui in sapientia manet vt sol,cùm stultus

Rom. 6.

Psalm. 136.

Apoc. 18.

1. Tim. 5.

Matth. 5.

Eius mira abstinentia.

Irę domitor egregius.

Eccle. 19.. Eodẽ semper est vultu.

Eccle. 19:

Psalm. 9. Eccle. 27.

vt luna mutetur. Sicut sæpè docuerat, hunc morem sibi statuerat, vt semper aut laboraret, aut meditaretur, aut oraret. Neque enim credibile est, vt vir sanctus aliter viueret, quàm doceret. In ipsa ægritudine vltima, qua & mortuus est, laborabat: in extremis positus, lecto doloris decumbebat: & tamen stans aut sedens, orabat assiduus, & voce intercluſa, labia motibus agitabat: adeò ad superna animo indefesso suspirabat. Sed iam nunc post viri sancti dicta & gesta, stylum conuertamus ad miracula, tam quę obitum præcesserunt, quàm quæ sunt subsecuta.

Primum miraculum viri Dei. Cap. 25.

PRimum ergò miraculum, quod per seruum suum Dominus fecit, ipse fuit. Si enim mirabile est, sanitati restituere corpora vel membra corporis quandoquè moritura: quanto mirabilius est, sanare animas sine fine victuras? Et si mira res est iustificatio impij alterius, quanto magis suij ipsius? Scriptum quippe est: Miserere animæ tuæ placens Deo. Si plus est facere ex impio pium, quàm creare cælum & terram: an non miraculum facit magnum, qui se Dei gratia de profundo liberat vitiorum, & quæ retrò sunt obliuiscens, in anteriora se extendit? Qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, dicit Iacobus, & operit multitudinem peccatorum. Magnum igitur miraculum facit, qui se vel alium de peccato conuertit. Et tanto, me iudice, operatur mirabiliùs, quanto in regionem dissimilitudinis abierat remotiùs. Qui sarcina paupertatis & inediæ premitur, qui in vilitate humilitatis & aduersitate calamitatis constituitur, non longè à Deo ponitur: quia mala, quę nos hîç premunt, ad Deum ire compellunt. Sed diues & nobilis, potens & rigidus in prosperis, tanto longiùs à salute collocatur, quãto talium reditus ad conuersionem & lamentum probatur rarior. Talis fuit Vuilhelmi conuersio, cuius de longinquo facta est reuocatio. Dominus enim per Esaiam dicit: Vocans ab Oriente auē, & de terra longinqua virum voluntatis meæ. Sed quia hoc miraculum satìs claret ex præcedentibus, iam ad sequentia festinemus.

Eccl 30.

Iacob. 5.

Esai. 46.

De puella febricitante, & curata. Cap. 26.

IN diebus illis pater sanctus, vir Domini Vuilhelmus cum suo discipulo Alberto solitarius & quietus in suo residebat eremitorio: & quidam vir, Michius nomine, victum ei de Castellione, charitatis studio, semel vel bis in hebdomada deportabat. Huius viri puella laborabat febribus, quæ pro charitate panem à viro Dei benedici, & sibi adferri rogabat. Cuius cùm desiderium prædictus vir viro Dei cum intercessione supplicationis aperuisset, mox vir Dei, præsumptionem fugitans, mittere quod rogabat, recusauit: adeò se peccatorem & omnium virtutum expertem sentiebat. Sed nè pia oratio nuncij turbaretur, qui signum aliquod desiderabat videre, sanctus Albertus preces suas studuit interponere. Dicebat ergò, periculum esse negare, quod pro charitate expetebatur, nec aliud id esse, quàm de misericordia Dei hæsitare. Cùm audisset hos sermones vir beatus, qui semper erat pauidus, perterritus expauit, & madentibus genis erumpens in gemitum, panem oblatum signauit, sicq; particulam in nomine Domini puellæ febricitanti destinauit. Qui degustatus, in Trinitatis nomine tribus puellis febricitantibus beneficium sanitatis est operatus.

Vir sanctus non nisi cõpulsus vult edere miraculum.

De lampade cadente, & non confracta. Cap. 27.

ALio tempore, cùm nocte quadam more solito vocâsset Albertum ad orationem, parua & tenuissima lampas iuxta tectum suspensa, casu in pauimentum corruit, commota propter murium corrosionem. Et eccè oleum perditum est & effusum, sed mira Dei voluntate, vasculum integrum & illæsum permansit. Quod natura habuit, olei monstrauit effusio: sed quod creator potuit, lampadis fragilis patefecit integritas. Qui statìm surgens, discipuli somnolentiam feruenter increpauit, & Christi nomen benedictum in secula, cum hymnis & laudibus exaltauit.

Lãpas corruens nihil lædituꝛ.

In morte habuit spiritum prophetiæ. Cap. 28.

Nec

NEc prętereundum est,quòd cùm ad sanctissimum sui corporis festinaret obitum,accepit prophetiæ spiritum. Erant ambo solitarij habitantes vnius moris in tugurio, discipulus & magister. Vuilhelmus ægrotabat ad mortem, & Albertus famulabatur vt minister.Et cognoscēs discipulus,quia magister moreretur, vt ad terram viuentium migraret, lachrymabiliter talia ad eum loquebatur: Heu heu,qualiter vnicum deseris filium pater? Nunquid post te superstes potero viuere? Nunquid soliuagus in hac obscura solitudine potero remanere? Si contingat recedere,quò accedam?Si contingat residere,quid agam? quò me vertam? Penitùs ignoro, quid sim facturus,quò iturus,vel quos comites habiturus.Consule tu pater tuæ ouiculæ, quam vsque modò seruâsti tam sedulè. Si desolatam non formidas deserere, putas poterit luporum euadere morsus? Si pastor recedit & vadit, lupus insidians accedit & inuadit: & mirabile est,si ouicula solitaria secura incedit & euadit. Pater amantissime, nè me solum deseras, nè me desolatum derelinquas. Pro tuo solius consortio parentes & omnia terrena reliqueram, & in corde meo pręponderabat tua sola grata presentia omnibus,quæ deseruëram. Quid ergò erit,si te miserabilis amitto,pro quo solo cuncta dimisi?Ad has voces Vuilhelmus,super filium pia gestans viscera,blandè consolatus est eum,dicens inter cętera: Sustine,fili mi,paulispèr,sustine,& noli ingemiscere,quoniam antequàm spiritus meus egrediatur è corpore, meliorem me socium tibi Dominus transmittere curabit. Hęc dixit, & post hoc quiescens, aliquanto tempore superuixit. Post paululùm respiciens discipulus secundùm arbitrium suum mortem magistri imminere,exclamando cœpit iterùm dicere:En moreris,& promissum tuum erga me irritum facere non vereris. Cur quæ processerunt de labijs tuis,sic facis irrita, relinquendo me solitarium & superstitem in hac vita? Eccèiam egrederis extra presens seculum, & solitarium deseris me famulū tuum. Cui rursùs magister fidutialiter dixit: Esto constans:Dixi tibi,Sustine paulispèr: nè ægrè feras: ipse veniet quem desideras. Vix beatus Vuilhelmus sermonē compleuerat, & egresso de tugurio discipulo, vir illustris & prudens Reinaldus,medicinæ peritissimus,secularibusque affluens delicijs aduenit,qui Alberti socius olìm in scholis fuerat.Quo viso,Albertus occurrit in amplexus eius alacriter, & salutauerunt se mutuò verbis pacificis familiariter. Tunc Reinaldus secretò dixit Alberto: Doleo,mi frater,super tam proximo transitu magistri tui. Didicerat siquidem mortem in ianuis ex ore ministri. Adiecitque: Cupiebam omninò mundo valefacere, & omnia mundana propter Christum relinquere, & vobiscum vitam solitariam ducere.Ad hanc vocem Albertus præ iubilo & exultatione cordis in terram procidens, genu flexit, & subleuatis in cęlum oculis ac manibus, cum fletibus dixit: Gratias tibi ago Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, qui meæ incredulitati subuenisti, & promissum magistri mei dignanter adimplere voluisti. Et conuersus ad Reinaldum: Noli, inquit,frater formidare. Ego in omnibus paratus sum tibi obedire, & Dominus reget nos, qui omnibus confidentibus in se paratus est subuenire. Vade ergò festinus, & nè cuncteris, & teipsum manibus trade domini mei, antequàm à nobis transeat ad gaudia æterna. Quo peracto Domini prouidentia, vir Dei propheticè dixit Reinaldo vera quidem verba,sed breuia: Vade,inquit,nè tardes redire fili, & confortare, & noli diffidere: quia spiritus mammonæ totis viribus à sancto proposito te studebit retrorsùm abducere.His dictis,egressus est Reinaldus,& postmodùm reuersus.

Prędicit Alberto socio adfuturū.

De morte beati Vuilhelmi. Cap. 29.

POst hęc sciens beatus Vuilhelmus,quia venit hora eius,vt trāseat ex hoc mundo ad patrem,cùm dilexisset pœnitentiam quoàd vixerat, in finem dilexit eam. Subijt ergò animum eius, vt Albertum diluculò Castellionem pro sacerdote citò dirigeret,qui ipsi pœnitentiam imponeret in extremis.Iussione ergò facta discipulo, tantus eum inuasit horror & pauor frigoris, quòd vix explicare valet sermo doctoris.Frigus enim prędalidū,flante Borea,solito asperiùs inhorruerat,gelu nimium iter scopulosum cōstrinxerat,& densa nix omnia cooperuërat, atq; viam dealbauerat. Sed cōfortatus à magistro discipulus,relictis calceis, nudis ac teneris plantis cœpit ire: diffidens tamen,licèt de iussione solicitus, trepidabat obedire. Sed ó miram fidem magistri, quæ cunctantem discipuli diffidentiam superaret. Nulla vis algoris vel niuis eum

Albertus in acerrimo gelu nudis pedib⁹ iter

illæsus peragit. omninò aut lęsit, aut contristauit, aut quicquam molestiæ intulit. Dereliquerat autem ignorāter, priusquàm ad sacerdotē pergeret, supra magistri caput pauxillum cādelæ ardentis, quam cum sacerdote rediens ardētem, vt priùs, reperit, & in nullo imminutam

Munit se Ecclesię sacramentis. solo omnipotētis Dei miraculo. Mox Vuilhelmus de manu sacerdotis omnia sacramēta Christi ritè susćepit, ea quidem reuerētia & deuotione, qua spiritualiter à spiritu Domini accepit. Posteà appropinquante hora exitûs sui, subitò, licèt incredibile videatur, primus pallor, qui ex cilicio, ferro, squalore ac inedia corpori eius obrepserat, totus abscessit, vultuq; clarificato ac lętis oculis, inuisus anteà color accessit. Iam deincèps ope-

Iohan. 5. rabatur in eo, cuius pater vsq; modò operatur assiduè, Dominus noster Iesus Christus, qui reformabit corpus humilitatis nostræ cōfiguratum corpori claritatis suæ. Defun-

Philip. 3. ctus viuere, & viuēs mortuus videbatur, cui viuere Christus fuerat, & mori lucrū. Posteà sciens Albertus, quòd ea quæ de magistro suo sunt, finē sortiuntur, incepit dicere antiphonam, quæ in egressu decedentium dicitur: Subuenite sancti Dei &c. Psallebat etiam cum eo venerabilis sacerdos, quem pro imponenda pœnitentia, de Castellione vocauerat: qui vt videret finem, cum solitarijs duobus remanserat. Ipse verò transiens ad patrem, in medio illorum iacebat, & irreuerberatis oculis ac manibus sursùm intendebat, inuictumq; in oratione spiritum, gemitibus ac suspirijs inenarrabilibus suspendebat. Interìm Albertus pręparans funeris exequias, cantando plorabat, & plorando

2. Mach. 12. Eccle. 38. cantabat, non ignorans, pium & salubre, orare pro defunctis, & super mortuos producere lachrymas. Cùm venissent ad locum illum: Occurrite angeli Domini, exiuit spiri-

Feliciter obdormit in Domino. tus eius, & reuersus est ad Dominum, qui dedit illum, & à carne soluta sancta eius anima, appositus est ad patres suos, ambulans cum Deo, & obdormiēs in Domino. Sic moriens in pace quietissimū sustinuit obitum, vt nullis notari posset indicijs momentum, quo emisit spiritum. In ipso mortis articulo magìs videbatur obdormiens, quàm obiēs: post mortem verò soporatus potiùs quàm exanimatus. Non ei, vt assolet, accidit oris oppilatio, non frontis rugatio, non oculorum suffossio, nō narium contractio, non nasi exinanitio, non hiatûs apertio, non dentium commotio. Extenti pedes & combinatìm demissi lacerti eius, & cruce signati, erecti sensus omnes, & quasi in aëra subleuati. Nitorem coloris in facie, sicut in diebus iuuētutis, receperat, & omnis decoloratio solisq;

Psalm. 117. adustio recesserat. A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.

De sepultura & miraculis eius. *Cap.* 30.

Gene. 30. CErnens Albertus cum Ioseph verum Israël obijsse, ruit in faciem animo consternatus, & tenens pedes veri Iacob, amplexando eius sacra vestigia, reuerenter osculabatur. Rursùs autem refricatus est dolor de solitaria desertione: rursùs interpellatus est pater de promissi tardatione: At ille introiërat in potentias Domini, & iam potentior factus erat ad impetrandum. Non ergò passus est diutiùs

Reinaldus insignis medicus, fit S. Guilelmi sectator. discipulum sua expectatione fraudari. Nam Reinaldus, cunctis facultatibus suis in pauperes distributis, assiduè quod à viro Dei audiërat & viderat, animo æstuante reuoluit, & citò post eius obitum ad Albertum rediens, quod Deo promiserat, exoluit. Veruntamen grauissimæ dęmonum persecutiones, iuxta prędagium S. Vuilhelmi, in conuersionis primordijs non defuerunt ei: quibus ingruentibus, mox fugiebat ad tumulum viri Dei. Et quandiù ibì erat, sicut posteà referebat, nullas hostium molestias metuebat, securior, quàm inter amicorum cateruas permanens. Post hęc corpus B. Vuilhelmi à discipulo & presbytero more Christiano ad sepulturam pręparatur, & in hortulo, quem ipse, dum viueret, proprijs manibus coluerat, gleba illa sanctissima, super aurum pretiosissima, terræ commendatur. In quo loco posteà humili schemate constructum est oratorium, vbì morbidis & varijs depressis lāguoribus multiplex à Domino prędstatur beneficium, & propè est Dominus petitionibus omnibus piè B. Vuilhelmum inuocātium. Ibidèm cęcis restituitur visus, surdis auditus, claudis incessus, leprosis munditia, languidis conualescentia, mutis loquela: ibì furiosis dementia tollitur, & restituitur sanitas. In

Quando obierit. summa, de quacunque tribulatione clamantes, in quacunque necessitate ad locum illum properantes, S. Vuilhelmi patrocinium sibi sentiunt adfuisse. Obijt verbi incarnati anno 1156. 4. Idus Februarij, & sepultus est in Stabulo Rodis vir Dei Vuilhelmus, Dux & Comes illustris & magnificus, Domino coronante in cęlis spiritum, & ornante in terris corporis sepulcrum sequentibus signis.

PASSIO

PASSIO BEATISSIMORVM MARTYRVM SATVRNINI PRESBYTERI, DATIVI, FELICIS, AMPELII,

& multorum aliorum, conscripta ex Actis publicis, quemadmodùm testatur author: cuius Appẽdicem, quam Actis attexuit, sustulimus, quòd acerbè & calumniosè in Episcopos Mensuriũ & Cæcilianũ inuehatur.

Vi religionis sanctissimæ fide exultat & gloriatur in Christo, quique Dominica veritate gaudet, errore damnato, vt Ecclesiam catholicam teneat, sanctamq; communionem à prophana discernat: acta martyrum legat, quæ necessariò in archiuo memoriæ conscripta sunt, nè seculis transeuntibus obsoleseceret gloria martyrum, & damnatio Traditorum. Aggredior itaque cęlestes pugnas, nouaque certamina, gesta per fortissimos Christi confessores, bellatores inuictos, martyres glorioſos. Aggredior, inquam, ex Actis publicis scribere, nõ tam ingenio prędituſ, quàm ciuili, quo illis sum amore coniunctus: Consultè quidem hoc faciens, duplici scilicet modo, vt & imitatoribus eorum ad martyrium animos pręparemus, & quos viuere in perpetuum, atq; cum Domino Christo regnare confidimus, etiam confessionis eorum pugnas atq; victorias, cùm in literis digerimus, æternæ memoriæ conferamus. Sed non inuenio, fratres dilectissimi, quibus vtar exordijs, quóve principio laudis aggrediar sanctissimorum martyrum felicissimam confessionem. Magnis enim rebus magnisq; virtutibus rapior, & quicquid est, quod in ipsis adspicio, hoc totũ diuinum atq; cęleste admiror. In deuotione fidem, in vita sanctitatem, in confessione constantiam, in passione victoriam. Quæ res quanto solæ in suis virtutibus fulgent, tanto sunt omnes in singulis martyribus clariores. Placet igitur in principio causam ipsius belli tractare, totiusque mundi discrimen necessariò breuiter omni celeritate discurrere, vt agnita veritate, & prędia martyrum, & pœnas quis nouerit Traditorum.

n. FEBRVA. Alij 12.

Actus martyrum legendi.

Temporibus nanque Diocletiani & Maximiani, bellum diabolus Christianis indixit isto modo, vt sacrosancta Domini testamenta, scripturasque diuinas ad exurendum peteret, basilicas Dominicas subuerteret, & ritus sacros cœtusque sanctissimos celebrari Domino prohiberet. Sed non tulit exercitus Domini Dei immane prędceptum, sacrilegamq; iussionẽ perhorruit: & mox fidei arma corripuit, descendit in prælium, non tam cõtra homines, quàm cõtra diabolum pugnaturus. Et quanuis tradendo gentilibus scripturas Dominicas atq; testamẽta diuina, prophanis ignibus comburenda, à fidei cardine cecidêre nonnulli, cõseruando tamen eas, & pro ipsis libenter suum sanguinẽ effundendo, fortiter fecêre quamplurimi. Quiq; pleni Deo, deuicto ac prostrato diabolo, victricem palmam in passione gestantes, sentẽtiam in Traditores atq; eorum consortes, qua illos ab Ecclesiæ communione prędcidant, cuncti martyres proprio sanguine consignabant. Fas enim non fuerat, vt in Ecclesia Dei simul essent Martyres & Traditores. Aduolabant itaque vndiqueuersùm ad certaminis campum immensa agmina cõfessorum, & vbi quisque hostem repererat, castra illic Dominica collocabat. Nanque in ciuitate * Alutinensi in domo Occani Felicis cùm bellica caneret tuba, Dominica signa glorioſi martyres erexerunt: ibique celebrantes ex more Dominica sacramenta, à Coloniæ magistratibus atque ab ipso stationario milite apprehenduntur: Saturninus presbyter cũ filijs quatuor, id est, Saturnino iuniore & Felice lectoribus, Maria sanctimoniali, Hilariano infante. Itaque Datiuus, qui & senator, Felix, alius Felix, Emeritus, Ampelius, Rogatianus, Quintus, Maximianus, Thelica, Rogatianus, Rogatus, Ianuarius, Cassianus, Victorianus, Vincentius, Cęcilianus, Restituta, Prima, Fua, Rogatianus, Guinalius, Rogatus, Pomponia, Secunda, Ianuaria, Saturnina, Martinus, Dantus, Felix, Margareta maior, Honorata, Regiola, Victorinus, Pelusius, Faustus, Dacianus, Matrona, Cęcilia, Victoria, Herectina, secunda Matrona, Ianuaria.

Persecutio Christianorum.

Voluit tradi scripturas diuinas.

Vide crimẽ Traditorũ.

* Abitinẽsi

Nomina sanctorum martyrum.

Hi apprehensi, producebantur alacres ad forum. Adhuc in primum certaminis campum prior Datiuus ibat, quem sancti parentes candidum senatorem cælesti curiæ genuerunt. Ibat etiam presbyter Saturninus, numerosa vallatus propagine liberorum.

Cuius

Cuius partûs partem sibi sociam martyrio destinauit, partem sui nominis pignus Ecclesiæ relinquebat. Hos agmen Dominicum sequebatur, in quo fulgebat cælestium splendor armorum, scutum fidei, lorica iustitiæ, saluationis galea, & gladius bifrons sermo Dei: quorum præsidio fulti, spem victoriæ fratribus promittebant. Sed iam ad supradictæ ciuitatis peruenerunt forum. Ibi primùm aggressi cõfessionis palmam, magistratûs elogio sustulerũt. In isto nanq; foro iam pro Dominicis scripturis dimicauerat cælum, cùm Fundanus, ciuitatis quondàm episcopus, scripturas Dominicas traderet exurẽdas. Quas cùm magistratus sacrilegus igni apponeret, subitò imber sereno cælo diffunditur, ignis scripturis sanctis admotus extinguitur, grandines adhibentur, omnisq; ipsa regio, pro scripturis Dominicis, elementis furentibus deuastabatur. De hac igitur ciuitate martyres Christi exoptata prima vincula susceperunt: directiq́ue ad Carthaginem alacres ac lęti, per totum iter hymnos Domino canticaq; psallebant. Qui cùm ad officium Anulini tunc proconsulis peruenirent, starentq́; in acie cõstanter, fortiter sęuientes impetus diaboli Dominica constantia retundebant. Sed cùm non cõtra omnes simul milites Christi diabolica rabies pręualeret, singulos in certamina postulauit. Quorum certaminum pugnas nõ tam meis exequar, quàm martyrum dictis: vt & sęuientis hostis audacia in tormentis atque in ipsa sacrilega inuectione noscatur, & Christi Domini prępotentis virtus in toleranti martyrum atque in ipsa confessione laudetur.

Arma sanctorũ martyrum.

Diuino miraculo scripturæ seruantur.

Cùm igitur ab Officio Proconsuli offerrentur, suggereturq́ue quòd à magistratibus Alutinensium transmissi essent Christiani, qui contra interdictum Imperatorum & Cęsarum, collectam Dominicam celebrâssent, primùm Proconsul Datiuum interrogat, cuius esset conditionis, & vtrùm collectam fecisset. Qui cùm se Christianum, & in collecta fuisse profiteretur, author ab ipso collectionis sanctissimæ postulatur. Statimq́ue iubet Officium eundem in eculeum subleuare, extensumq́ue vngulis prępparare. Sed cùm carnifices iussa crudelia atroci velocitate complerent, starentq́ue sęuientes in dictis, & denudatis ad vulnera martyris lateribus, erectis vngulis imminerent, subitò sese per medium Thelica fortissimus martyr tormentis subiecit & clamauit, quia Christiani sumus nos: Nos, inquit, collegimus. Statimq́ue Procõsulis furor exarsit, & ingemiscens, spiritali gladio grauiter vulneratus, martyrem Christi grauissimis ictibus tutudit, in eculeum suspensum tetendit, vngulis perstridentibus laniauit. At contrà gloriosissimus martyr Thelica, media de ipsa carnificũ rabie huiusmodi preces Domino cum gratiarum actione effundebat: Deo gratias: In nomine tuo Christe, fili Dei, libera seruos tuos. Talia precanti Proconsul: Quis est, inquit, author tecum congregationis vestræ? Qui crudeliùs sęuiẽti carnifici clara voce respõdit: Saturninus presbyter & omnes. O martyrem, primatum omnibus dantem. Non enim presbyterum fratribus prętulit, sed presbytero fratres confessionis consortio copulauit. Quærente igitur Proconsule Saturninum, ostendit: non quòd illum prodiderit, quem secum aduersùs diabolum pariter dimicare cernebat: sed vt illi panderet, integrè se celebrâsse collectam, quando cum ipsis etiam presbyter fuerat. Manebat igitur, cum voce Dominum deprecans, & prœceptorum euangelij memor, inimicis suis veniam martyr in ipsis corporis sui laniamentis poscebat. Inter ipsos nanque vulnerum grauissimos cruciatus, tortores pariter & Proconsulem his vocibus exprobrabat: Iniustè facitis infelices: contra Deum facitis. Deus altissime, noli illis consentire ad hęc peccata. Peccatis infelices, aduersùs Deum facitis. Custodite prœcepta Dei altissimi. Iniustè agitis infelices: innocentes laniatis. Non sumus homicidæ, non fraudem fecimus. Deus miserere. Gratias tibi ago: pro nomine tuo da mihi sufferentiam. Libera seruos tuos in captiuitate huius seculi. Gratias tibi ago, nec sufficio tibi gratias agere. Et cùm ictibus vngularum concussa fortiùs latera sulcarentur, profluensq́ue sanguinis vnda violentis tractibus emanaret, Proconsulem sibi dicentem audiuit: Incipies sentire, quæ vos pati oporteat? Et adiecit: Ad gloriam. Gratias ago Deo regnorum. Appáret regnum æternum, regnum incorruptum. Domine Iesu Christe, Christiani sumus: tibi seruimus. Tu es spes nostra. Tu es spes Christianorum. Deus sanctissime, Deus altissime, Deus omnipotens, tibi laudes pro nomine tuo agimus. Cui talia oranti tum à diabolo per iudicem dictum est: Custodire te oportuit iussionem Imperatorum & Cęsarum. Defatigato iam corpore, forti atque constanti sermone victor proclamauit: Non curo, nisì legem Dei, quam didici. Ipsam custodio, pro ipsa moriar, in ipsa consummor, prætèr quam non est alia. Talibus itaque dictis glo-

Datiuus suspẽditur in eculeo.

Thelica martyr fortissimus.

Matth. 5.

Insultat Proconsuli & tortoribus.

Inter tormenta eius ardentes preces.

glorioſiſſimi martyris in ſuis tormentis,magìs ipſe Anulinus torquebatur. Cuius tandèm rabies ferocitate ſaginata,poſteà recluſum in carcere, * paſſione cõdignum martyrem deſtinauit. *paſſioni

Poſt hęc Datiuus à Domino in certamine erigitur, qui Thelicæ ad fortiſſimũ prælium de proximo coniunctus eſt.Qui cùm pendendo in eculeo extenſus,ſe voce ſępiùs repetita Chriſtianũ eſſe, & collectam feciſſe fortiter proclamaret, emerſit ſanctiſſimæ Victoriæ martyris frater,vir ſanè togatus,ſed à religionis Chriſtianæ ſanctiſſimo cultu ipſis temporibus alienus. Qui ſuſpenſum in eculeo martyrem,profanis vocibus hactenùs arguebat: Hic eſt, ait, domine, qui per abſentiam patris noſtri, nobis hìc ſtudentibus,ſororem noſtram Victoriam ſeducens,hinc de ſplendidiſſima Carthaginis ciuitate vnà cum Secũda & Reſtituta,ad Alutinenſem Coloniam ſecum vſque perduxit. Quiq́; nunquàm domum noſtram ingreſſus eſt,nisì tunc, quando quibuſdam perſuaſionibus puellares animos illiciebat. Sed non tulit Victoria, clariſſima martyr Domini, collegam & cõmartyrem ſuum falsò appeti ſenatorem. Statimq́; Chriſtiana libertate prorumpens,Nullius,inquit,perſuaſione profecta ſum, nec cum ipſo ad Alutinenſem Coloniam veni.Hoc poſſum per ciues probare. Omnia mea ſponte atque voluntate perfeci.Nam & in collecta fui,& Dominicum cum fratribus celebraui,quia Chriſtiana ſum. Tunc impudens aduocatus maledicta exaggerabat in martyrem.Et contrà martyr glorioſus de eculeo,cuncta vera reſponſione ſoluebat.

Inter hęc Anulinus ardeſcens, premi vngulas in martyrem iubet. Statìm carnifices nuda pręparataq́ue ictibus latera cruentis vulneribus inuenerunt. Aduolabant truces in manus iuſſis velocibus,ſecretaq́ue pectoris,diruptis cutibus viſceribusq́ue diuulſis, nefandis adſpectibus adnixa crudelitate pandebant. Inter hęc martyris mens immobilis: & licèt membra rumpantur,diuellantur viſcera, latera diſſipentur, animus tamen martyris integer inconcuſſusq́ue perdurat. Deniquè dignitatis ſuæ memor Datiuus, tali voce preces Domino ſub carnifice rabiente fundebat:O Chriſte Domine,non confundar. His dictis beatiſſimus martyr quod à Domino popoſcerat, tam facilè meruit, quàm breuiter poſtulauit.Deniquè mox Proconſul mente cõcuſſa,lingua volente parcere proſiliuit.Ceſſauêre carnifices:fas enim non erat,martyrem Chriſti in commartyris ſuæ Victoriæ cauſa torqueri.Nam cùm cõtra eum Pompeianus ſuſpicionis indignæ ſęuus accuſator accederet, calumnioſamq́ue coniungeret actionem, deſpectus à martyre eſt & percuſſus. Quid agis hoc in loco diabole? Quid contra martyres Chriſti adhuc vſque conaris? A ſenatore Domini ac martyre, & poteſtas ſimul & forenſis rabies ſuperata eſt.Sed clariſſimus martyr etiam pro Chriſto tortus,cùm interrogatus,vtrùm in collecta fuiſſet,profiteretur conſtanter & diceret, cùm collecta fuiſſet,ſe ſuperueniſſe,& Dominicum cum fratribus congrua religionis deuotione celebrâſſe,authoremq́; eiuſdem collectionis ſanctiſſimę vnum fuiſſe,in ſeſe Proconſulem rursùs acriùs excitauit.Cuius recrudeſcente ſęuitia,geminata martyris dignitas iteratò vngulis ſulcantibus exaratur.At martyr ad vulnerũ cruciatus ſęuiſſimos priſtinam ſuam repetens orationem,Rogo,ait,Chriſte,non confundar.Quid feci?Saturninus eſt preſbyter noſter. Datiuus diriſſimè torquetur.

Huius cùm latera,duri trucisq́ue carnificis magiſtra crudelitate monſtrante,adiunctis vngulis raderentur, Saturninus preſbyter ad prælium poſtulatur. Qui cæleſtis regni contemplatione conſiderans parua admodùm ac leuia ſuos commartyres ſuſtinere,congredi etiam ipſe taliter cœpit.Nam dicente Proconſule: Tu contra iuſſionem Imperatorum & Cæſarum feciſti, vt hos omnes colligeres? reſpondit preſbyter Saturninus: Domini ſpiritu ſuggerente, ſecuri Dominicum celebrauimus. Proconſul ait: Quarè? Reſpondit: Quia non poteſt intermitti Dominicum. Qui mox, vt hæc dixit, contra Datiuum ſtatìm iubet aptari. Expectabat intereà Datiuus laniamenta corporis ſui potiùs, quàm dolebat: & cuius ad Dominum mens animusq́ue pendebat, nihil dolorem corporis æſtimabat: ſed tantùm Dominum precabatur, dicens: Subueni rogo Chriſte: habe pietatem, ſerua animam, cuſtodi ſpiritum meum:non confundar: rogo Chriſte:da ſufferentiam.Cui cùm à Proconſule diceretur:Ex hac ſplendidiſſima ciuitate magìs debueras alios ad bonam mentem vocare, & non contra pręcepta Imperatorum & Cęſarum facere: fortiùs atque conſtantiùs acclamabat: Chriſtianus ſum.Qua voce diabolus ſuperatus, Parce, inquit. Simulq́ue illum in carcerem tradens, paſſioni condignæ martyrem reſeruauit. Saturninus presbyter vocatur ad cruciatus. Datiui egregia cõſtantia.

At

At verò presbyter Saturninus, recenti martyrum sanguine delibutus, cùm penderet in eculeo, admonebatur in eorum fide persistere, in quorum cruore perstabat. Hic cùm interrogaretur, vtrùm author ipse esset, & omnes ipse adunâsset, & diceret, Etiam: ego

Emeritus prosilit ad certamen.

presens in collecta fui: Emeritus lector ad certamen exiliens, congrediente presbytero, Ego sum author, inquit, in cuius domo collecta facta fuit. At Proconsul, qui iam totiès victus fuerat, impetus Emeriti perhorrebat: & tamen in presbyterū versus, Quarè contra prœceptum, inquit, faciebas Saturnine? Cui Saturninus: Intermitti Dominicum non potest, ait. Lex sic iubet. Tunc Proconsul: Non tamen debuisti prohibita contemnere, sed obseruare potiùs, & non rem facere contra prœceptum Imperatorum. Et meditata iamdiù in martyribus voce, terrorem suæ iræ commouit, cui non pigro paretur obse-

Saturninus cruciatur atrociter.

quio. Nam carnifices in senile corpus presbyteri ruunt, & grassante rabie, rupta neruorum connexione, discerpunt illud ingemiscenda supplicia & noui generis in sacerdotem Dei exquisita tormenta. Videres quasi in pabulo vulnerum famis rabie sœuire carnifices, apertisque visceribus, ad horrorem vidētium inter ruborem sanguinis, ossa nudata pellere, & nec inter moras torquentium, exclusam animam corpus supplicio pendente deserere. At tali voce Dominum presbyter precabatur: Rogo te Christe, exaudi. Gratias tibi ago Deus, iube me decollari. Rogo Christe, miserere: fili Dei subueni. Cui Proconsul: Quarè contra prœceptum facis? Et presbyter: Lex sic iubet: lex sic docet, inquit. O admiranda satìs ac prędicandi presbyteri doctoris diuina responsio. Legem sanctissimam etiam in tormētis presbyter prędicat, pro qua libenter supplicia sustinebat. Legis denique voce deterritus Anolinus: Parcam, inquit: eumque in custodiam carceris redigens, exoptato supplicio destinauit.

At verò Emerito applicito, In tua, inquit Proconsul, domo collectæ factæ sunt contra prœcepta Imperatorum? Cui Emeritus, sancto spiritu inundatus, In domo mea, in-

Emeritus constantissimè respōdet.

quit, egimus Dominicum. At ille: Quarè permittebas, ait, illos ingredi? Respondit: Quoniam fratres mei sunt, & non poteram illos prohibere. Sed prohibere, inquit, illos debuisti. At ille: Non potui, ait, quoniam sine Dominico non possumus. Statìm enim ipse in eculeo iubetur extendi, extensusque vexari. Qui cùm validos ictus innouato carnifice pateretur, Rogo, ait, Christe subueni. Contra Dei prœceptum facitis, ô infelices. Et interloquenti Proconsuli, Non oportuerat te eos suscipere, respondit: Non potueram, quin susciperem fratres meos. At Proconsul sacrilegus, Sed prior, inquit, erat iussio Imperatorum & Cęsarum. Contrà religiosissimus martyr: Deus, inquit, maior est, quàm Imperatores. Rogo Christe: tibi laudes. Christe Domine, da sufferentiam. Cui talia precanti, hæc Proconsul iniecit: Habes ergò scripturam aliquam in domo tua? Et respondit: Habeo, sed in corde meo. Et Proconsul: In domo, inquit, tua habes, an non? Emeritus martyr ait: In corde meo illas habeo. Rogo Christe: tibi laudes: libera me Christe: in nomine tuo patior. Breuiter patior, libenter patior: Christe, non confundar. O

2. Cor. 3.

martyrem, Apostòli memorem, qui legem Domini conscriptam habuit, nō attramento, sed spiritu Dei viui: non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. O martyrem, legis sacræ idoneum diligentęmque custodem, qui Traditorum facinus perhorrescens, scripturas Dominicas nè perderet, inter secreta sui pectoris collocauit. Quo cognito, Proconsul, parce, inquit: eiusq; confessionem in memoriam vnà cum cęterorum confessionibus redigens, Pro meritis vestris omnes, inquit, secūdùm confessionem vestram pœnas meritas persoluetis.

Sed iam ferina rabies, ore cruento tormētis martyrum saginata, languebat. Sed cùm

Felicis certamen.

Felix nomine & passione processisset in prelium, aciesque Domini omnis incorrupta inuictaque perstaret, tyrannus mente prostratus, voce demissus, anima & corpore dissolutus, Spero vos, inquit, hanc partem potiùs eligere, qua possitis viuere, vt iussiones

Præclara martyrum vox.

conseruetis. Contra quæ confessores Domini, inuicti martyres Christi, tanquàm ex vno ore dixerunt: Christiani sumus: non possumus nisì Domini legem sanctam vsque ad effusionem sanguinis custodire. Qua voce percussus inimicus, Felici dicebat: Non quęro, an Christianus sis, sed an collectam feceris, vel scripturas aliquas habeas. Ostulta iudicis & ridenda interrogatio. Christianus, inquit, vtrùm sis, tace. Et addidit: Si in collecta fuisti? Respōdit: Quasi Christianus sine Dominico possit, aut Dominicum sine Christiano celebrari. An nescis satanas, in Dominico Christianum, & in Christiano Dominicum constitutum, vt nec alterum sine altero valeat esse? Cùm nomen audiēris, frequētiam Domini

mini dicce:& cùm collectam audiëris,nomen agnoſce. Deniquè cognoſceris à martyre & rideris: tali reſponſione confunderis: Collectam, inquit, glorioſiſſimè celebrauimus:ad ſcripturas Dominicas legendas in Dominicum conuenimus ſemper. Qua confeſſione confuſus grauiter Anulinus,fuſtibus cęſum exanimem,cęleſti concilio martyrem properantem ad ſiderea tribunalia,expleta paſſione,conſociat.

Sed Felicem ſequitur alius Felix, nomine pariter & cõfeſſione atq; ipſa paſſione conſimilis. Pari etenim virtute congreſſus, etiam ipſe fuſtium lęſione quaſſatus, animam in tormenta carceris ponens,ſuperioris Felicis eſt martyrio copulatus. Poſt hos ſuſcepit certamen Ampelius cuſtos legis, ſcripturarum diuinarum fideliſſimus cõſeruator. Hic,quęrente Proconſule,an in collecta fuiſſet,hilaris atq; ſecurus alacri voce reſpondit: Cum fratribus feci collectam, Dominicũ celebraui, & ſcripturas Dominicas habeo mecũ,ſed in corde meo conſcriptas.Chriſte,tibi laudes refero:exaudi Chriſte. Qui cùm hęc dixiſſet, ceruicibus contuſus, quaſi iam in tabernaculum Dominicum cum fratribus relegatur. Hunc ſequitur Rogatianus. Qui confeſſus Domini nomen,ſupradictis fratribus iungebatur illęſus. Quintus verò applicitus, egregiè nomen Domini magnificęque confeſſus,cęſus fuſtibus in carcerem truditur,condigno martyrio reſeruatus.Hunc ſequebatur Maximianus,in confeſſione par, in congreſſione conſimilis, in victoriæ triumphis æqualis. Poſt quem iunior Felix, ſpem ſalutemq; Chriſtianorum Dominicum eſſe proclamãs. Cùm ſimiliter etiam ipſe fuſtibus cęderetur, Ego,inquit, deuota mente celebraui Dominicum, collectam cum fratribus feci: quia Chriſtianus ſum.Qua confeſſione meruit fratribus etiam ipſe ſociari.

Alteri⁹ Felicis agon.

Ampelij martyriũ.

Item Rogatiani. Quinti.

Maximiani Felicis.

At iunior Saturninus,martyris Saturnini preſbyteri progénies, in certamẽ optatum feſtinus acceſſit,properans patris virtutibus glorioſiſſimis adęquari. Cui cùm Proconſul furibundus, diabolo ſuggerente,dixiſſet, Et tu Saturnine interfuiſti? reſpondit Saturninus: Chriſtianus ſum. Non à te quęro hoc,ait,ſed vtrùm egeris Dominicum. Cui reſpondit Saturninus:Egi Dominicum,quia Saluator eſt Chriſtus.Quo nomine Saluatoris audito, Anulinus exarſit, & in filium, patrium inſtaurat eculeum. Extenſoque Saturnino, Quid,inquit, Saturnine profiteris? Vides vbi poſitus ſis? Habes ſcripturas aliquas?Reſpondit:Chriſtianus ſum. Proconſul verò ait:Ego quęro, an conueneris,& an ſcripturas habeas.Reſpõdit:Chriſtianus ſum.aliud non eſt nomen,quod poſt Chriſtum oporteat nos ſanctum obſeruare. Qua confeſſione diabolus inflammatus, Quoniam permanes,inquit,in obſtinatione tua,etiam te oportet tormentis affici: Dic,an aliquas ſcripturas habeas. Et ad officium dixit: Vexa illum. Ibant in adoleſcentis latera paternis vulneribus laſſi lictores,& adhuc humectantem in vngulis patrium ſanguinem,cognato filij cruori miſcebant. Videres per hiantium vulnerum ſulcos de lateribus anteà genitoris ſanguinem fluere, & cruorem filij paterno permixtum vngulis rotantibus emanare. At iuuenis gemini ſanguinis admixtione recreatus, medelam potiùs, quàm tormenta ſentiebat: & recepta in tormentis fortitudine, fortiſſimis vocibus exclamabat: Scripturas Dominicas habeo, ſed in corde meo. Rogo Chriſte, des ſufferentiam. Spes eſt vitæ. Anulinus inquit:Quarè contra pręceptũ faciebas?Reſpondit:Quia Chriſtianus ſum.Quo audito,Parce,inquit.Et ſtatim ceſſante tormẽto,in patrium conſortium relegatur.

Saturnini.

Interea mergebat in noctem horis labentibus dies,& conſumptis cum ſole tormentis,defecit atra tortorum rabies, & cum ſui iudicis crudelitate languebat. Sed legiones Dominicæ,in quibus Chriſtus, perpetuum lumen, armorum cęleſtium coruſco ſplendore fulgebat,fortiùs atq; conſtantiùs in certamina proſiliebant. Cùm verò aduerſarius Domini tot martyrum pręlijs glorioſiſſimis victus,tantisq; ac talibus congreſſionibus ſuperatus, deſertus à die, comprehenſus à nocte, deficiente iam carnificum rabie, profligaturus cum ſingulis congredi vlteriùs non valeret,totius exercitûs Domini animos percontatur, deuotasq; confeſſorum mentes tali interrogatione propulſat: Vidiſtis,inquit,eos qui perſeuerauerunt,quid ſuſtinuerunt,vel quid in ſua confeſſione perſtantes,adhuc habeant ſuſtinere. Et ideò qui vult ex vobis ad indulgẽtiam peruenire,vt ſaluus eſſe poſſit,profiteatur. Ad hęc confeſſores Domini,glorioſi martyres Chriſti,lęti ac triumphantes ſimul,non ex Proconſulis dictis,ſed ex victoria paſſionis ſpiritu ſancto feruentes,fortiùs clariusque,tanquàm ex vno ore,dixerunt:Chriſtiani ſumus.Qua

Inuicta cõſtãtia & inſuperabilis confeſſio

sanctorum martyrum.

voce prostratus est diabolus,& concussus Anulinus cõfususque,omnes sanctos in carcerem trudens, illos martyrio destinauit.

Victoriæ virginis encomion & certamen egregium.

Et nè deuotissimus fœminarum sexus, florentissimusque sacrarum virginum chorus certaminis tanti gloria priuaretur,omnes fœminæ, Christo Domino auxiliante,in Victoria congressæ sunt & coronatæ.Etenim Victoria sanctissima fœminarum,flos virginum,decus & dignitas cõfessorum, honesta natalibus,religione sanctissima,moribus temperata,in qua naturæ bonũ candida pudicitia relucebat,respondebatq; pulchritudini corporis fides pulchrior mentis,& integritas sanctitatis,ad secundam palmam restitutam se in Domini martyrio lętabatur.Huic nanque ab infantia iam clara pudicitiæ signa fulgebant, & rudibus adhuc annis, apparebat rigor castissimus mentis, & quędam dignitas futuræ passionis. Deniquè postquàm plena virginitas vltimum ætatis tempus expleuit,cùm puella nolens & reluctans in nuptias à parentibus cogeretur,inuitamque tradere spõso prędo suggereret,clàm se per pręceps puella demittit,aurisque famulantibus supportata, incolumis gremio terræ suscipitur. Neque fuerat postmodùm pro Christo Domino passura, si pro sola tunc pudicitia moreretur. Liberata igitur nuptialibus tedis, illusoque simul cum parentibus sponso,media penè de ipsa nuptiarum frequentia prosiliens, ad ædem pudicitiæ portumq; pudoris ecclesiam intacta virgo confugit: ibi consecrati Deo dicatique capitis in perpetuam virginitatem, sacratissimum crinem inconcusso pudore seruauit.Hęc ergò ad martyrium properans,florentem pudicitiæ palmam triumphali dextera prędferebat. Nanque interroganti Proconsuli quid

Mirabilis constantia virginis.

profiteretur,clara voce respondit:Christiana sum.Et cùm à Fortunatiano fratre togato eiusque defensore, vanis argumentationibus mente capta esse diceretur, Victoria respondit: Mens mea est: nunquàm mutata sum. Ad hęc Proconsul: Vis ire, inquit,cum Fortunatiano fratre tuo?Respõdit:Nolo,quia Christiana sum:& illi sunt fratres mei,qui Dei prędcepta custodiunt. O puellam, diuinæ legis authoritate fundatam. O virginem glorioſam,æterno regi meritò consecratam. O beatissimam martyrem,cuãgelica professione clarissimã,quæ Dominica voce respõdit:Hi sunt fratres mei,qui Dei prędcepta

Matth.12.

custodiunt.Quibus auditis,Anulinus deposita iudicis authoritate, ad puellæ persuasionem descendit. Consule tibi, inquit. Vides enim fratrem tuum prouidere cupientem saluti tuæ. Cui martyr Christi: Mens mea est,inquit: nunquàm mutata sum. Nam & in collecta fui,& Dominicũ cum fratribus celebraui: quia Christiana sum. Mox cùm hęc Anulinus audisset,furijs agitatus exarsit,& puellam,sacratissimam martyrem Christi,in carcerem vnà cum cęteris relegans,passioni omnes reseruauit.

Sed Hilarianus adhuc supererat,vnus de nouis presbyteri martyris Saturnini,qui ętatem suam paruulam ingenti deuotione vincebat. Hic patris fratrumque triumphis approperans iungi, diras tyranni minas non tam exhorruit, quàm in nihilum duxit. Huic

Hilariani pueri virilis animus.

cùm diceretur, Patrem tuum aut fratres tuos secutus es? subitò breui de corpore vox iuuenilis auditur, & angustũ pueri pectus ad confessionem Domini totum aperitur in voce respondentis: Christianus sum, & mea sponte atque voluntate cum patre meo & cum fratribus feci collectam. Audiebas patris Saturnini martyris vocem per dulcis filij meatus exire,& confitentem Christum Dominum linguam,de fratris exemplo secuturam. Sed Proconsul stultus, non intelligens contra se, non homines, sed Deum in martyribus dimicare, nec quia in puerilibus annis ingentes animos sentiebat, putabat puerum tormentis infantiæ posse terreri: deniquè amputabo,inquit, & collum tibi,& nasum,& auriculas,& sic te dimitto.Ad hęc Hilarianus puer,patris fratrumque virtutibus glorioſus,qui iam didicerat à Maioribus suis tormenta contemnere,clara voce respondit: Quicquid facere voluëris, fac, quia Christianus sum. Mox in carcerem recipi etiam ipse iubetur,ingentique cum gaudio vox Hilariani auditur,dicentis: Deo gratias.Hîc certaminis magni pugna perficitur: Hîc diabolus superatur & vincitur: hîc martyres Christi de passionis futuræ gloria æterna iugi congratulatione lætantur.

Vide pueri voces.

VITA

VITA S. SEVERINI ABBATIS AGAVNENSIS,
PER FAVSTVM PRESBYTERVM CONSCRIPTA,
sed quòd in plerisque videretur esse verbosior, per F. Laurentium Surium redacta in compendium.

BEatus Seuerinus, religiosus Dei cultor, parentes habuit generis nobilitate conspicuos, qui eum à prima ætate in literis & pietate instituendum curârunt. Tandèm eousquè in scientia & vitæ integritate progressus est, vt dignus existimatus sit, qui insigni Agaunensium monasterio, vbì fortissimus Christi martyr Mauritius quiescit, Abbas præficeretur. Virtutum enim eius bonus odor iam longè lateque se diffuderat, & cunctis eum celebrem reddiderat atq; venerabilem. Carnis vel generis splendorem longè superabat mentis generositate & virtutum gloria. Feruebat nanque in illo Dei amor, animi inuicta cernebatur patientia, edomandæ carnis ingens studium, & multa cibi potusque parsimonia. Insistebat acriter & strenuè sanctis precibus, sciens scriptum esse: Petite, & accipietis. Magna illi aderat animi compunctio, qua fiebat, vt esset semper ad cœlestia suspensus, vbertimque lachrymans, vota sua Domino ardenter offerret, cum Apostolo cupiens dissolui, & ruptis corporis vinculis, ad illam beatam patriam proficisci, & esse præsens ad Dominum. id enim multò melius. Sed inter hæc omnibus se præbebat affabilem, qui consilij aut solatij captandi causa ad ipsum accessissent: infirmis quoquè fratribus adhibebat paternæ adhortationis fomenta: ità quidem sibi & Deo intentus, vt tamen aliorum salutem nulla ratione negligeret.

FEBRVA. II.

Fit Abbas Agaunēsis.

Iohan. 16.

Philip. 1.

Ea tempestate Clodoueus rex Francorum in acrem febrem incidit, quæ multo tempore eum vehementer afflixit. Vt autem ad eum perlatus est rumor sanctitatis beati Seuerini, hortantibus eum amicis, misit homines, qui virum Dei cum omni humilitate obsecrarent, vt ad ipsum accedere, & suis precibus sanitatem à Domino ipsi impetrare dignaretur, quandoquidem medicorum opera omnis frustrà in ipsum collata, nihil diuturno morbo remedij attulisset. Fuit hoc ità diuinitùs procuratum, vt vir sanctus ea occasione ad regem profectione susceptâ, illis in locis permultorum saluti & vtilitati proficeret. Nec ea res molesta fuit regijs medicis: immò verò Tranquillinus, illustris vir & in arte medica benè versatus, regem admonuit, vt virum sanctissimum ad se accerseret: simul exponēs regi virtutes beati viri, quàm multi ab eo curarentur varijs oppressi morbis, & à dæmonijs vexati. Ità factum est, vt quemadmodùm diximus, rex ablegaret suos ad virum Dei, qui celeriter curarent illum adesse Parisijs, vbì rex tum morabatur. Et illi quidem, quos miserat rex, diligenter in eam curam incubuerūt, vt regis iussa exequerentur: & cùm ad Agaunense monasterium peruenissent, Abbatis appellandi copiam sibi fieri poposcerunt. Ille verò accessit ad eos, salutatusque est ab eis admodùm reuerenter, & his verbis compellatus: Dominus noster, tuæ æternæ prosperitatis deuotus amator, Clodoueus rex te multùm saluere iussit, precaturq; vtì nè graueris ipsum inuisere. Nam valdè difficili conflictatur ægritudine, & spe bona nititur, fore vt tuis sanctis precibus à Domino obtineat pristinam virium incolumitatem. Medici enim nihil suâ arte & industria efficere potuerunt.

Clodoueus rex eum ad se euocat.

His auditis, vir sanctus, vt erat pijssimus, mox respondit, se regis precibus minimè defuturum. Id verò tanto propensiùs fecit, quòd iam antè visione & reuelatione angelica cognouerat se aliò migraturum, alibique & vitæ finem, & corporis sepulcrum habiturum. Posteà rem ad fratres omnes cœnobij refert, cum multa cordis pietate, compunctione & beneuolentia, multisque cum lachrymis ità eos alloquens: Ego quidem, fratres mei dilectissimi, iam discessurus, valdè me commendo orationibus vestris: petoq; & obsecro, vt sicut hactenùs, ità deincèps quoquè fides integra, spes inconcussa, & feruens charitas perseuerent apud vos. Confidite, quæso, in Domino, & agite viriliter, & confortetur cor vestrum in gratia Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Quòd ad me quidē attinet, notum vobis facio fratres mei, quòd in hac mortali carne me post-

Reuelatione discit alibi se moriturum.

hàc visuri non estis. Mihi enim diuinitùs patefactum est, in castro Nantonensi me non multò pòst ex hac vita decessurum. Hęc cùm ille dixisset, magnus omnium repentè luctus & fletus ortus est, aiuntque ad illum: Abba pater, nè derelinquas nos, neque deseras gregem tibi à Christo Domino commendatum, quem hucusquè paterno affectu benignè & amanter fouisti. Dolebant certè vehementer tantum patrem sibi auferri, maximè quòd audiuissent non se illum ampliùs conspecturos in hac vita. Ille verò sic eos lachrymantes mœrentesque considerans, Nolite, inquit, fratres mei, nolite hac de causa contristari. Oportet enim nos diuinæ parére voluntati. Deindè iubet itineri necessaria præparari, eosque blandè consolatus, impertita quoquè benedictione, profectus est.

Fratres multùm dolent eius abitu.

Peruenit autem in ipso itinere ad oppidum Niuernense, ibique orandi causa templum ingressus est: cumque à custodibus esset scisscitatus, vbi episcopus esset, illique respondissent, eum iam diù grauiter decumbere, loquendi quoquè & audiendi beneficio priuatum, toto anno è lecto surgere non potuisse, & neque sacrificâsse interim, neque populo benè precatum esse: vir sanctus misericordia permotus, ad Eulalium pōtificem lecto inhærentem festinus accedit, visoque illo se prosternit, diuque Dominum feruenter orans, è terra surgit, dicitque surdo & muto episcopo: Loquere, oro, mecum sacerdos Domini. Tum ille: Sit, inquit, nomen Domini benedictum in secula, qui per te meî misertus est. Et S. Seuerinus porrigens ei manum, Surge, ait, serue Dei in nomine Domini nostri Iesu Christi, qui te propterea castigauit, vt saluum faceret: ideò flagellauit, vt coronaret. Hodiè mecum in altari sacrificabis, & pro more populo benedictionem largieris. Sub his verbis totus sanus surrexit Eulalius, laudes gratesque agens Deo, qui per seruum suum Seuerinum ab ipso mortis limine ad vitam & sanitatem ipsum reuocâsset: eademque die Missam celebrauit, & populo benedixit. Multi sanè viso tanto miraculo obstupescebant, agebantque gratias Deo pro restituto sibi pastore. Et illo quidem die mansit apud eum B. Seuerinus, diuinis cum illo laudibus vacans: postridiè verò illi valefaciens, cœptum prosequebatur iter, tandemque Lutetiam perueniens, in ipsa vrbis porta leprosum conspicit, valdè miserum & omni consolatione destitutum. Eum igitur ad se vocat, osculatusq; peramanter, dicit illi: Quid tibi vis præstari fili mi? simulq; sputo eum liniens, & Dominum inuocans, lepram omnem prorsùs ab illo expulit. Ibi tum erumpūt omnes in laudem Dei, qui per seruum suum talia efficeret. At vir sanctus humanos vitans fauores, properè indè abijt templum versùs, ibique se dans orationi, à Deo opem postulauit: indè ad regis aulam se confert, eoq; salutato, procumbit in preces, ijsq; absolutis, casulam, qua indutus erat, super regem ponit, & cōfestim febre profligata, rex surrexit incolumis, gratias agens Deo, & flexis genibus eius seruum Seuerinum venerans, cuius precibus salutem repentè esset consecutus.

Eulalium episcopum surdū, mutum lectoq; decumbentem sanat.

Leprosum curat.

Clodoueū regē à febre liberat.

Mansit autem aliquandiù apud eum beatus Seuerinus, multosque tum aulicos, tum ciues Parisienses, depulsis morbis & malis, quibus premebantur, fusa ad Deum prece, saluti reformauit. Lętabantur cęci, post longas tenebras cæli lumē adspicientes, surdi se audire gratulabantur, claudi ingrediebantur alacres, muti tacentia diù ora in creatoris laxabant laudes, dæmoniaci à teterrimorum spirituum vexatione se gaudebant absolutos. Eiusmodi verò mirificis operibus vir Dei creuit apud omnes præclara suî existimatione, & laudabatur Christus in fideli seruo suo. Rex quoquè Clodoueus potestatem ei fecit, quātam vellet pecuniam accipiendi ex thesauris ipsius, & pauperibus elargiendi. Tum prętereà è carceribus abeundi copiam fecit omnibus, quos vir Dei censuisset dimittendos: quorum sanè ingens fuit numerus. Attulit ea res multis incredibilem iucunditatem, quia iam nihil expectârant aliud, nisì vt diuersis affecti supplicijs interimerentur.

At verò vbi sensit homo Dei aduentare tempus, quo cum morte vita esset commutanda, immò verò à morte corporis huius, & ab hoc exilio migrandum ad veram vitam & ad patriam charitatis æternæ, regi & Parisiensibus valedicens, ad Castrum Nantionense properauit, vbi oratorium erat ex lignis constructum, in quo presbyteri duo Paschasius & Vrsicinus Deo ministrabant, de quibus illi Dominus significârat, quòd illorum opera esset mandandus sepulturæ. Ad illos igitur accessit, & comiter eos alloquēs, indicauit se propterea eò aduenisse, vt illic vita functus, ab illis sepeliretur. Deindè etiam commendauit illis Faustum presbyterum, fidelem vt ipse eum vocat, necessitatis suę mini-

Abit ad Castrum Nantionense.

miniſtrum, qui triginta annis aſſiduus in eius miniſterio fuiſſet: itemque Vitalem monachum, diſcipulum ſuum. Porrò preſbyteri illi Paſchaſius & Vrſicinus honorificè virum ſanctum exceperūt, qui iam ad imminentem huius vitæ ſupremum diem ſeſe cum multis lachrymis aſſiduisque precibus religiosè pręparabat, vt poſſet veniēti iudici lętus & expeditus occurrere. Poſtremò vbi ventum eſt ad vndecimum menſis Februarij diem, felicem ſpiritum in manus ſui efflauit creatoris. Vt autem teſtati ſunt, qui morienti aderant, totus ille locus, in quo decubuit, multo lumine circundatus fuit ea hora, qua deceſſit. Poſtquàm autem obdormiuit, Paſchaſius & Vrſicinus corpus exanime, ità vt moris erat, abluerunt, indutumque veſtibus ſummo cum honore in ſupradicto oratorio terra condiderunt: vbi hodieque ad eius ſepulcrum multa prędara fiunt miracula, glorificante Chriſto ſeruum ſuum. Poſteà, vbi defuncto Clodoueo, filius eius Childebertus regnum obtinuit, recordatus ille virtutum beatiſſimi Seuerini, & quemadmodùm patrem Clodoueum à moleſtiſſima febre repentè liberâſſet, omninò rationi conſentaneum putauit, vt ſuper eius monumentum ædes auguſtior & ſublimior fabricaretur. Idque eo iubente curatum & effectum eſt, templumque iam conſtructum idem rex etiam regijs muneribus auxit, cupiens apud Deum ſancti viri precibus adiuuari & eius patrocinia promereri.

Moritur vir ſanctus.

Miracula ad ſepulcrum eius.

SANCTI PATRIS NOSTRI IOHANNIS CHRYSOSTOMI ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI, *Encomium ſancti Meletij Archiepiſcopi Antiocheni, & de ſtudio eorum, qui conuenerant. Citatur hoc Encomium à ſeptima Synodo, Actione 4. Extat autem in Metaphraſte.*

PEr venerādum & ſacrum hunc gregem oculos vbiquè circunferens, & vniuerſam ciuitatē adſpiciens hîc pręſentem, neſcio quem priùs beatum pronunciem: ſanctum'ne Meletium, quòd vel poſt mortem tanto honore fruitur: an veſtram charitatem, quòd tantam in veſtros Paſtores beneuolentiam etiam poſt deceſſum oſtēditis. Beatus enim ille, quòd tantum amorem vobis omnibus potuerit immittere: Beati vos quoquè, quòd cùm charitatis depoſitum acceperitis, eam ei, qui depoſuit, integram hucuſquè perpetuò conſeruaueritis. Quintus enim annus iam prętęrijt, ex quo ille migrauit ad Ieſum, quē deſiderabat: & perindè àc ſi herì & nudiustertiùs eum vidiſſetis, tam feruēti amore ad eum hodiè acceſſiſtis. Propterea beatus ille eſt hodiè iudicandus, quòd tales genuerit filios. Beati autem eſtis vos quoquè iudicandi, quòd vobis obtigerit, vt talem patrem haberetis. Egregia eſt radix & admirabilis: ſed fructus quoq; nō ſunt indigni hac radice. Etenim quomodò radix quępiam admirabilis, quæ latet in ſinu terræ, ipſa quidem non appāret: per fructus autem oſtendit vires ſuæ virtutis: Ità etiam beatus Meletius in hac capſa cōditus, ipſe quidem non cernitur à nobis oculis corporis: per vos verò, qui eſtis fructus, oſtendit vires ſuæ gratiæ. Et nos quidem ſileamus. ſufficit enim dies feſtus & feruor veſtri ſtudij, ad tuba clariùs proclamandum ſancti Meletij in vos amorem tanquàm in filios. Sic enim veſtras mentes accendit ad ſuî amorem, vt vel ad ſolum nomen incaleſcatis, & excitemini ad ipſam appellationem.

FEBRVA. 11. Exemplar Aloyſij excuſum habet 14. ſed puto mendum eſſe.

Propterea ego quoquè nunc non temerè, ſed ſtudio & dedita opera, id in meis verbis annecto aſſiduè, & perindè àc quiſpiam, qui coronam texit auream, margaritas deindè inſerens, gemmarum frequentia prędarius efficit diadema: ità ego quoquè beato eius capiti coronam texens encomiorum, velutì margaritarum quarundam frequentiam, orationi adtexo continuationem eius appellationis: ſperans fore, vt ſic eam iucundiorem reddam & ſplendidiorem. Solent enim amantes eorum, quos amāt, vel nuda complecti nomina, & incaleſcere ad ipſas appellationes. Quod vobis quoquè in hoc beato vſuuenit. Nam cùm eum à principio in ciuitatem ingreſſum excepiſſetis, vnuſquiſq; filium ſuum appellabat ab illius appellatione: per appellationem exiſtimans vnuſquiſq; in

Meletij nomen quàm gratū Antiochenis.

domum ſuam ſanctum illum introducere, patresque, auos & proauos, matres præteruntes beati Meletij nomen imponebant liberis, quos pepererant. Naturam enim vincebat amor pietatis, & deincèps qui naſcebantur, nō ex naturali ſolùm beneuolentia, ſed etiam ex affectione ad illam appellationem, erāt chari parentibus. Ipſum enim nomen, & ornamentum cognationis, & ædium tutelam, & inuocantibus ſalutem, & amoris ſolatium eſſe exiſtimabant: & perindè acſi quidam, qui ſedebāt in tenebris, cùm vna lampas cōſpecta fuerit, multas accendētes lucernas, vnuſquiſque infert in domum ſuam: ità etiam cùm illa appellatio, tanquàm lumen incidiſſet in ciuitatem, vnuſquiſque tanquàm lucernam accendens, introduxit in domum ſuam beati tunc illius nomen, velutì quendam theſaurum bonorum innumerabilium, per illius afferens appellationem: eratque id, quod fiebat, doctrina magnæ charitatis & pietatis. Nam cùm aſſiduè cogerentur meminiſſe illius appellationis, illum quoquè ſanctum complectebantur animo. Habebant enim hoc nomen tanquàm arma quędam, quibus fugabatur quęuis à ratione aliena affectio & cogitatio: fuitque id adeò frequens, vt vbiquè in biuijs, in foro, in agris & in vijs hoc nomen vndiquè circunſonaret.

Vide antiquū vſum imaginum apud Chriſtianos, & earū veneration.

Non ad nomen autem ſolùm adeò fuiſtis affecti, ſed ad ipſam etiam figuram corporis. Quomodò enim feciſtis in nominibus, hoc etiam feciſtis in illius imagine. etenim in palis annulorum, & in ſimulacris, & in phialis, & in thalamorū parietibus, & vbiquè ſacram illam multi expreſſerunt imaginem, vt non ſolùm audirent ſanctam illam appellationem, ſed etiam vbiquè viderent figuram corporis, & eius exceſsûs duplicem haberent conſolationem. Etenim cùm primùm fuit ingreſſus, fuit expulſus è ciuitate, inimicis veritatis eum expellentibus: Deus verò id cōceſſit, ſimul & illius virtutē & veſtram volens oſtendere. Cùm enim ingreſſus, ſicut Moſes in Aegyptum, liberâſſet ciuitatem ab errore hęreſis, putridisque membris & immedicabilibus à reliquo corpore amputatis, integram reſtituiſſet ſanitatem eccleſiæ multitudini, inimici veritatis non ferentes correctionem, cùm mouiſſent eum, qui tunc imperabat, expulerūt eum ex hac ciuitate, expectantes fore, vt veritate eſſent ſuperiores, & euerterent correctionem eorum, quæ facta fuerant. Euenit autem contrà, quàm expectabāt: magisq; fuit euidens veſter zelus, & reſplenduit demonſtratio illius ſcientiæ, ad docēdum accommodatæ. Illius quidem, quòd triginta diebus, nec ijs quidem integris, tantum potuit, vt poſteà irruentibus ſpiritibus innumerabilibus, illabefacta & inconcuſſa manſerit illa doctrina. Feruor autem veſter ſe apertè oſtendit, quòd triginta, & nec ijs quidem integris, diebus, tam accuratè ſuſcepiſtis, quæ deiecta fuerāt ab illo, ſemina, vt ad profundū mentis radices tranſmiſeritis, & nulli deincèps illatæ decęterò ceſſeritis tentationi.

Meletius ab hęreticis expellitur.

Operæprecium eſt autem, ne illud quidem prętermittere, quod accidit in eius perſecutione. Nam cùm Prędes ciuitatis curru vectus exiret per medium forum, & propè feciſſet ſedere illum ſanctum, lapides niue crebriores vndiquè in caput Prędis ferebantur, ciuitate nequaquàm ferente ſeparationem, ſed potiùs volente priuari vita prędenti, quàm videre ſanctum illum auelli. Quid ergò tūc fecit ille beatus? Cùm vidiſſet iactus lapidum, complexus ſuis veſtibus, contexit caput Prędis: ſimul & inimicos pudore afficiens ob inſignem manſuetudinem, & ſuos docens diſcipulos, quantā oſtendere oporteat patientiam in eos, qui iniuria afficiunt: & quòd non ſolùm nihil oporteat eis mali facere, ſed etiamſi ab alijs eis immineat periculum, id quoquè omni ſtudio propulſare. Quis tunc non fuit obſtupefactus, videſ & inſanum amorem ciuitatis, & ſummam philoſophiam, lenitatemque & manſuetudinem Meletij? Erant enim admirabilia ea, quæ tunc acciderunt. Paſtor abigebatur, & greges non diſpergebantur. Gubernator expellebatur, & ſcapha nō mergebatur. Agricola fugabatur, & vitis plus fructûs ferebat. Quoniam enim vinculo charitatis eratis inter vos inuicèm colligati, nō illatæ tentationes, non impendentia pericula, non viæ longitudo, non diuturnitas temporis, neque quidquam aliud potuit vos diſiungere à beati paſtoris Meletij conſuetudine. Sed expellebatur quidem, vt eſſet procùl à filijs: contigit autē contrarium. magis enim vobis conſtringebatur vinculis charitatis: & cùm ſecum vniuerſam accepiſſet ciuitatem, iuit in Armeniam.

Antiochenorum charitas in Meletium.

Et erat quidem corpus poſitum in patria, mēs verò & cogitatio, velutì à quibuſdam pennis, in altum elata à gratia ſpiritûs, & apud vos perpetuò degens, vniuerſum hunc populum circunferebat in ſuis viſceribus. Quod ipſum quoquè vobis vſu veniebat.

Nam

Nam cùm hîc ſederetis, & vrbe circunſcriberemini, ſpiritu charitatis in Armeniam quotidiè euolantes, & ſanctum vultum intuentes, & beatam vocem audientes, ſic reuertebamini. Et propter hanc cauſam, cõceſſit Deus eum ſtatìm expelli è ciuitate, vt, ſicut dixi, oſtenderet Deus veſtram fidei firmitatem inimicis, qui vos bello oppugnabant: & illius in docendo peritiam. Illud autem hinc eſt apertum. Nam poſt primam reuerſus perſecutionem, non triginta ſolùm dies, ſed etiam menſes, & annum vnum & duos & plures hîc eſt verſatus. Nam cùm ſatìs magnum dediſſetis argumentum veſtræ circa fidẽ firmitatis, dedit vobis poteſtatem iucundè & ſecurè fruendi patre. erat enim maxima voluptas, frui illo ſancto vultu. Non enim ſolùm docens nec loquens, ſed etiamſi ſolùm videretur, ſatìs erat ad introducendam omnem virtutis doctrinam in eorum, qui videbant, animam. Quando enim ad vos veniebat, & vniuerſa ciuitas ei obuiàm proceſſerat, alij quidem propè accedebant, & pedes præhenſabant, & manum oſculabantur, & vocem audiebant: alij autem prohibiti à multitudine, ipſum ſolùm videntes, tanquàm qui ſufficientem benedictionem ex adſpectu accepiſſent, & non minus habuiſſent, quàm qui propè fuiſſent, contenti recedebant: & quod fiebat in apoſtolis, hoc in eo quoquè contingebat. Quomodò enim in Apoſtolis, qui progredi & propiùs accedere non poterant, cùm vmbra eorum extenderetur, & tangeret eos, qui procùl erant, eandem attrahebant gratiam, & ſani ſimiliter recedebant: Ità nunc quoquè, qui nõ poterant accedere, tanquàm aliquam ſpiritalem gloriam à ſancto illo capite emiſſam, & ad eos, qui longiſſimè aberant, peruadentem ſentientes: etiam ab eo omni benedictione ex ſolo adſpectu repleti, omnes diſcedebant.

Reuertitur ab exilio.

Actor. 5.

Cùm autem viſum eſſet communi Deo vniuerſorum, eum vocare ex vita præſenti, & eum referre in chorum angelorum, nec hoc quidem factũ eſt temerè. Sed ipſum quidem vocant literæ Imperatoris, cùm Deus mouiſſet Imperatorem. Vocant verò ipſum non in propinquum locum, ſed in Thraciam. Quamobrem? Vt & Galatæ & Bithyni & Cilices & Cappadoces, & omnes, qui Thraciam habitant, noſtra bona cognoſcerent: Vt qui erant vbiquè terrarum Epiſcopi, tanquàm ad archetypum exemplar, ad illius ſanctitatem intuentes, & apertum exemplum ab illo accipientes, ſui in hoc munere officij certiſſimam & clariſſimam haberent regulam, quemadmodùm oporteat adminiſtrare & regere eccleſias. Nam propter vrbis magnitudinem, & quòd illic reſideret Imperator, multi ex multis locis orbis terræ illuc tunc confluebant. Epiſcopi autem eccleſiarum, propterea quòd eccleſiæ à longo bello & tempeſtate reſpirantes, acciperent principium pacis & tranquillitatis, literis Imperatoris omnes illuc vocabantur. Tunc ergò hic quoquè ſanctus illuc accedit. Quomodò enim in tribus pueris accidit, quando erant publico præconio renunciandi & coronandi, extincta vi ignis, faſtu tyranni conculcato, confutato omni genere impietatis, ex vniuerſo orbe terræ erant eis congregati ſpectatores. Nam qui vbiquè terrarum erant ſatrapæ, conſules, & legati, vocati quidem erant propter aliam cauſam, illos autem ſpectauerunt athletas. Ità etiam tunc accidit. Propter aliam enim cauſam vocati epiſcopi, qui vbiquè terrarum adminiſtrabant eccleſias, acceſſerunt, & ſanctum illum ſunt contemplati: adeò vt beato Meletio præclarum fieret theatrum.

Dan. 3.

Poſtquàm autem eum adſpexiſſent, & accuratè eius didiciſſent pietatem, ſapientiam atque zelum fidei, vt qui perfectam & abſolutam in ſe haberet omnem virtutem, quæ decet ſacerdotem, tunc eum ad ſe vocauit Dominus. Factum eſt verò id quoquè, vt leuiùs ferret noſtra ciuitas. Nam ſi hîc emiſiſſet animam, futurum erat intolerabile pondus calamitatis. Quis enim ſuſtinuiſſet videre beatum illum, extremum ducentem ſpiritum? Quis ſuſtinuiſſet videre illa cilia oculorum deprimi, oſque claudi & mandata edere nouiſſima? Quis hæc adſpiciens, non à ſe diſceſſiſſet magnitudine calamitatis? Nè hoc ergò accideret, prouidit Deus, vt in aliena regione animam emitteret: vt tempore, quod interceſſit, hanc maximam præmeditati calamitatem, cùm videremus ingredi corpus, nè animo conſternaremur, cùm mens iam eſſet aſſuefacta luctui. Quod etiam factum eſt. Cùm enim venerandum illud corpus excepit ciuitas, luxit quidem & valdè eiulauit: ſed luctum citò repreſſit, tam propter cauſam, quam diximus, quàm propter eam, quæ eſt dicenda.

Meletij abſoluta virtus.

Abit è vita.

Benignus enim & clemens Deus miſertus noſtri doloris, alium citò nobis dedit Paſtorem, qui pulchrè exprimebat & conſeruabat formam omnis illius virtutis. Qui cùm

sedem assendisset, humili & lugubri veste nos statim exuit,& dolorem extinxit. beati autem Meletij magis renouabat memoriam: & dolor quidem flaccescebat, amor verò accendebatur vehementiùs,& omninò sublata fuit animi ægritudo. Quanquàm in amissione eorum, qui sunt charissimi, non ità solet euenire. Sed quando quis filium charissimum, vel etiam reuerendum maritum amiserit mulier, quandiù quidem eius feruentem conseruat memoriam, vehementior luctus alitur in animo. Quando verò succedens tempus luctum emollierit, simul cum vehementia doloris extincta est etiam,quæ vigebat,memoria. In hoc autem beato Meletio accidit contrarium. Nam animi quidem ægritudo fuit omninò ejecta, recordatio verò non simul abijt cum dolore, sed aucta est vehementiùs. Testes autem estis vos, qui post tantum tempus, non secùs ac apes fauum, circunuolatis corpus beati Meletij. Causa verò erat, non à natura ortus in illum amor, sed discretionis rectæ ratiocinatio. Propterea non fuit morte extincta sancti Meletij memoria,tempore non emarcuit: sed augetur & maius accipit incrementum, non eorum solùm, qui viderunt, sed etiam eorum, qui non viderunt. Est enim hoc quoquè admirabile,quòd qui fuerunt illius vitę tempore iuniores,ij quoquè accenduntur ad idem desiderium. Atque vos quidem senes in hoc solo superatis eos, qui non viderunt, quòd cum eo versati estis, & fructum percepistis sanctæ eius consuetudinis. Qui autem non viderunt,vos superant,quòd cùm virũ non adspexerint,ostendunt in ipsum non minus desiderium.

Studium & amor Antiochenorũ in defunctũ Meletium.

Oremus itaque omnes,tam magistratus quàm priuati,tam mulieres quàm viri, tam senes quàm iuuenes, tam serui quàm liberi, hunc beatum Meletium harum precum socium accipientes, (est enim ei nunc maior fidutia,& amor in vos feruentior) vt hæc nobis augeatur charitas,& nos omnes dignemur,quomodò hîc sumus prope arcam,ità illic quoquè posse esse prope beatum & æternum eius tabernaculum, & consequi bona æterna,quæ sunt ei reposita. Quæ detur nobis omnibus consequi, gratia & clementia Domini nostri Iesu Christi: Cui gloria & potentia simul cum sancto & viuifico spiritu, nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

NICEPHORI BEATISSIMI PHILOSOPHI ET ORATORIS, ORATIO FVNEBRIS, SEV VITA ENcomio contexta, magni inter Dei Pontifices & admirabilis inter Patriarchas, Antonij. Habetur in Metaphraste.

12. FEBRVA.

Ieri ergò non poterat, vt eorum, qui in fide priùs præclari extiterunt, non rursùs tempus, etiamsi videretur consenuisse, fœtus similes afferret: & per extremum partum, rebus ipsis & factis, præcedentium fructuum comprobaret admirabilitatem. Cùm enim fictor ab initio humanam fabricatus esset naturam,& bonorum seminum ei indidisset materiam, non siuit,vt ea cum tempore consenesceret, sed vt in dies repubesceret, & ferret fœtus germanos præcedentibus, supernæ cognationis minimè adulteratam nobilitatem in se ferentes. Virtus enim non accipit dimensionem ex eo, quod est tempore posterius aut prius: sed ex pura & incorrupta mente eorum,qui se rectè gerunt: quomodò is, qui nunc oratione laudandus est propositus,qui quotidianis accessionibus ascendit totas scalas virtutum, & peruenit ad summum.

Sed oportet,huic, qui per totam vitam in virtute se exercuit, eos, qui per totam vitam in dicendi facultate studium posuerunt,contexere coronam: qui quidem sunt lingua boni & potentes: & admirari res præclarè & rectè ab eo gestas: me autem silentio longo os meum cõprimere,& linguam vinculo continere: & dum alij oratoris officio fungerentur,me in numerum referri auditorum:& eorum quidem reuoluere memoriam,quorum inspectio & experientia, non longo abhinc tempore, poterat esse magistra,vt veritati possem verum & firmum ferre testimonium: eorum verò,quæ ignoran-

tur,

tur, narratione per orationem percipere cognitionem. Non autem lingua inerudita, & ægritudinis animi nube confusa mente, aggredi tantæ rei magnitudinem, timentem periculum, quod imminet ijs, qui suscipiunt ea, quæ sunt supra vires. Natura enim ità est comparatum, vt verba res non possint assequi. Hic autem nunc, vbi & longissimum tempus dimensum est virtutem, & floridissimum pratum imitantur rectè facta, cùm omnia tractare nulla possint ratione, meritò refugiunt. Neque enim suum ingenium, nec rerum ignorantes magnitudinem, sperantes tamen se potiùs aliquid accepturos, quàm daturos, existimant se virtutum magnitudinem esse suam celaturos, imbecillitatem. neminem enim iudicare orationes, stupefactum rerum admiratione. Quamobrem sperant fore, vt simul & lateant, & prædicentur, dum propter horum connexionem habentur in admiratione. Sed quoniam mentis, quæ inter omnes principatum obtinet, vincit sententia, quæ post exequias censet iusta patri esse tribuenda, eius in dicendo gratiæ vniuersum permittentes, (quę, etsi necesse sit, ad nõ assequi, omninò quod deficit, adijciet, vel potiùs orationi integram præbebit correctionem) accedimus ad narrationem, velutì quoddam fundamentum patriam primo loco ponentes.

Verba res assequi non possunt.

Sed patriæ & Maiorum nollem facere mentionem: quoniam nec aliquid eorum, quæ ad carnem pertinent, cælesti illi & carnis propemodùm experti, & qui solam nouerat patriam supernam ciuitatem, in quam ciues adsciscuntur, qui sunt virtutis operatores, scimus fuisse proprium. Sed quoniam eum, qui propter nos massæ nostræ assumptione factus est sicut nos, vniuersi opificem videmus & Dominum, admisisse patriam & Maiores, & humilis Bethleem magnitudinem omni lingua prædicari, nec in sancto quoquè Pontifice fas esse statui prætermittere: sed in eo potiùs iucundè immorari, reddendo quodammodò gratiam alimentorum. Sed in alijs quidem fortasè, patria & genus proposita, laudem ex arte afferunt: in eo autem, de quo in præsentia agimus, partus potiùs ijs, ex quibus ortus est, donat gloriam immortalem, infernè remittens splendorem, similiter solarium radiorum reuerberationibus. Patria ergò, quæ sit vna, non potest inueniri. Nam Asia quidem & Europa gloriam inter se partitur: hæc quidem propter Thraciam, illa verò propter Phrygiam, eius ortum sibi vendicantes. Cùm res autem sit inter eos controuersa, appáret alia tertia patria, nempe regina vrbium, quæ etiam eum aluit, vlnis suis amplectens, ex quo ferè à puerilibus fascijs eum cuolui contigit, vt qui ei posteà futurus esset decus & ornamentum. Et hæc quidem, vtpotè caput, ei facilè & prompto animo cedit, sperans fore vt fruatur gloria. Asia verò ægrè fert quidem, sed non vsque ad immoderatam fertur contentionem: se reginæ autem submittens, & Maiorum eius contenta gloria, à quibus sunt huic fontes generationis: quos genus ducentes ex Phrygia, propter munera imperatoria, quæ obiêrunt in exercitu Imperatoris, habuit regina vrbium habitatores, animo quidem fortes, fortes autem corpore, & eius, qui ex ipsis erat gignendus, priùs in se describentes fortitudinem contra vitia & constantiam.

Patria S. Antonij episcopi.

A quibus ortus huius pater, ab ipsis parentibus ab ineunte ætate, tanquàm Samuel, & habitu Dei sorti dedicatur, & re ipsa: & ad generis successionem lege matrimonij coniungitur mulieri, honestæ quidem animo, honestæ verò omnibus moribus, & corporis specie non afferente dedecus nobilitati animæ: & quæ, vt semel dicam, animi & corporis dotibus, marito qui erat in vtrisque insignis, nulla in re erat inferior. sed erat biga insignis, biga veneranda, biga, quæ beata censebatur: coniugium, quod multorum oculos conuertebat ad admirationem: parùm quidem carni, plurimùm autem Deo viuens, & ijs, quæ verè ad Deum ferunt, factis & rectis actionibus: pro quibus & per quæ, tanquàm aliquod præmium virtutis, dignati sunt sacrum fructum producere. Qui in materna quadam possessione, quæ non multùm aberat à ciuitate, in qua habitabant, vrbanos tumultus, & Iconomachorum, quæ tunc vigebat, rabiem declinantes, in lucem editus, magìs pietate alebatur quàm lacte. Cùm autẽ iam incepisset balbutire, parentibus iucundam exhibuit admirationem. Balbutienti enim linguæ nihil ferè aliud præbebat loquendum, nisì quæcunque erant mystici nostri cultûs, quantum à molli & tenera pueri natura potest exprimi & è labris progredi: & hoc paulatìm crescens cum augmento corporis, simul etiam crescentem habebat admirationem: & quicunque id videbat, erat propheta futuri.

1. Reg. 2. Parentum eius encomion.

Cùm ad quintum autem annum peruenisset, literarum figuras doctus à sancto spiritu,

Nota tantillæ ætatis mores mirabiles.

ritu, (neq; enim venire ad ludi magistrum, puerorum irrisiones & alias pueriles ineptias declinans, in animum induxit) omnes sacras orationes, maximè quæ non mysticè ac secretò prolatæ, sacrificii voce perueniunt ad aures eorum, qui initiantur, ingeniosè memoriter pronuncians, decæterò etiam res ipsas imitabatur ac repræsentabat: panem proponens, & manu tenens thuribulum: perindè ac si non sustineret sacra anima, quo minùs etiam in imperfecta ætate operaretur res diuinas, & ante tempus perfectionis ea, quæ ad perfectionē pertinent, inchoaret: & sacrosancto puero pro quouis ludo erat opus & studium, parùm quidem matrem comitanti, magna autem ex parte in his seorsùm occupato. Postquàm verò illa ad beatam, & quæ nunquàm senescit, migrauit hæreditatem, cum patre versabatur tunc, se exercens in sacris discendis psalmis. Ingenij autem felicitate, intelligentiam quidem quàm pro ætate maiorem, maturiorem autem, quàm pro tempore ætatis, dabat spectandam staturam corporis: mentem verò eius, quod est bonum & honestum, capaciorem, quàm quantùm consentaneum esset, vtrunque admittere dimensionem temporis.

Hinc cùm ad annum perueniisset duodecimum, ad res diligentiùs considerandas se applicans, (ô mentem stabilem, ô bonum propositum) genus vitæ discreuit & elegit: alijsq; reiectis, ad monasticam intuens, flagrabat cupiditate. Rerum enim principia à fine dijudicata, præbent tutam electionem eius, quod est melius. Non enim quod proportione ætati responderet, procedens habuit iudicium: sed in iuuenili corpore canam ostendebat intelligentiam, per ea, quæ operabatur, suam cū eo, quod est bonum & honestum, indicans coniunctionem: & ijs, ad quæ se extendebat, significabat incorruptæ mentis stabilitatem: & gloriam quidem despiciens, respuens autem quidquid non fert ad Deum, elegit eam, quæ fert ad ipsum, asperam quidem, sed quæ tuosam viam, & quę sola potest bonos mercatores transmittere ad illam verè preciosam margaritam. Sciebat enim diuino amore priùs capta anima, ad id solum, quod desideratur, omninò contendere, & omnia nihil ducere, quæ nihil faciunt ad id, quod quæritur. Quod enim toto animo electum est ad acquisitionem, est firmum ac stabile: Quod autem est firmiter acquisitum, promptum est ad conseruandum. Qui enim semel fuerat incitatus ad id, quod est honestum, tanquàm ab aliquo carcere à virtute parentum, perpetuo ferebatur impetu, Deum quærens, & ad ipsum contendens.

Vide quid sentiat de monachatu.

Dehinc deducitur ad virum sanctum, qui præerat sacro monasterio, & erat insignis virtute: cui magnam acquirebat gloriam actio & contemplatio, quæ corporis & animæ motus dispertiebant. Qui cùm eum statim sibi coniunxisset, & vt, quæ esse potest in iuuene, virtutem præuideret, eum traduxit ad suum habitum & amictum: tanquàm quadam tabula ei suis propositis virtutibus, eumq; suo exemplo informans, facto potiùs quàm sermone fuit ei doctor bonarum disciplinarum. A quo exercitatus in orbe disciplinarum, attraxit dulce fluentum diuinarum scripturarum, externæ ebrietatis crapulam repellens illo institutore, & decæterò nunquàm conuersus, admouet manum aratro exercitationis, profundos proscindens sulcos virtutis, & ad fructus ferendos rectè præparans. Et noctes quidem habebant linguam, precibus & hymnis vacantem, & diuinarum rerum meditationi: dies autem manus vehementer inseruientes ijs, qui simul cum eo exercebantur. Apertè enim sciebat, quòd alij labores magnum quidem, (quidni enim?) sed non tantum, lucrum præbent. Qui autem conferuntur ad proximo deseruiendum, multiplicem fructum ferentes, quod à Deo datum est vnicuique talentum, multiplicant: cuius summa est charitas, quæ est fons bonorum: à quo qui sordes abstergit riuus profluens, splendidos splendidè Deo sistit, id quod est ad eius imaginem, diuina imitatione per commiserationem describens indelebile. Optimè enim apud se & sapientissimè diuidens, hanc charitatem per totam vitam adhibuit sociam: per quam anima à sensilibus euolans, reuertitur ad primam dignitatem.

Fit monachus.

Eccè vigilias, preces & hymnos.

Matth. 25. Charitas, fons bonorum.

Hanc firmam posuit basim. Super eam domûs virtutis stabile & firmum iecit fundamentum. Per eam neque vanæ gloriæ admisit vestigium. Suî enim ipsius amorem solet hoc vitium consequi. Nam quod tenetur suî ipsius amore, omninò etiam tenetur gloriæ cupiditate. Suî autem amore non tenetur, qui fratres diligit. Est ergò vitio superius, quod seruit per charitatem, & in seruitutem redigit feras, quę intùs sunt, bestias, animi, inquam, perturbationum furiosos impetus: neque vlli iræ dedit aditum, vt qui tanquàm freno aliquo eam repelleret, & pulchrè veheretur & ferretur ad virtutem.

Est alienus à vana gloria.

Ab ira.

Neque

Neque omninò aliquid indulsit cupiditati, à proximi & rei creatæ charitate traducens ad effectorem, quod quidem est vltimum expetendorum, & primum desiderandorum. Per hanc, minimè adulteratam conseruabat liberalitatem, ab ineunte ætate repellens contrariam eius affectionem: & cùm ab ea conciliatam secum habitãtem acquisijsset commiserationem, Dei omninò factus est. Sic ergò se rectè gerens ab ineunte ætate, erat in ore omnium, & conuertebat ad se omnium oculos. A cupiditate.

Iam autem in genis florente lanugine & cõronante vultum plenum gratia, quæ in agendo versatur, philosophiæ pratum in eo simul pulchrè florebat. & in corde disponens assensiones, perfectiore consilio perfectiora aggrediebatur opera. Consultabat verò, non diuina Musa, non Demosthenis vtens vehementia: sed diuina quadam prudentia & hominem superabat, & vbiquè inueniebat magnam possessionem, rem, inquam, diuinam, nempe quæ deos facit charitatem, vel potiùs quam habebat proferens, ad scopum ferebatur, negociali Hermogenis arte nihil indigens. Per hanc ei aderat morum lenitas & moderatio, grauitas, mãsuetudo, simplicitas, suauitas, serpentis prudentia contemperata columbæ synceritate. Hinc etiam fiebat, vt sciret mensuram sermonis & silentij, & motum manûs, & gressûm pedis, & gustûs camum, & terminum visûs, & amussim odoratûs, & cautionem auditûs: vt in pura & secundùm naturam specula maneret anima, & non mors, nempe is, qui suo vtitur arbitrio, per fenestras ad ipsam latenter assenderet, vt est in prouerbio. Et decæterò vnum erat ei studium, vt carnem efficeret seruire spiritui, & venari feras cogitationum, & antra repurgare, inuestigantibus mentis notionibus, sobrijs & vigilantibus velutì canibus, mentis celeribus ad meliora motionibus.

Quamobrem nihil magnum existimabat eorum, quæ annuunt ad interitum, & quibus innatum est, vt tempore diffluant: non gloriam, non diuitias, non ipsam, quę est in dicendo, sapientiam: sed vnicas habebat diuitias, nempe virtutem & veram cognitionem, quam re ipsa conciliare solùm scit philosophia. Sciebat enim, quòd etiamsi philosophia sit eorum, quæ sunt, cognitio, actio tamen est assensus veræ contemplationis: Ex contemplatione autem, eorum, quæ sunt, exquisita consideratio. Actione ergò videtur veram acquirere philosophiam. Talis erat quidem nouus Ioseph, regula temperantiæ: qui aduersùs vitia & dæmones clara erexit trophæa: & fuit quidem ipse præclarus, multos autem prę clariores reddidit suo exemplo. Quid mihi Socraticæ ad hæc admonitiones, aut leges Platonicæ, aut vniuersa virtus gentilium, quæ ficta specie exercetur? Quis Solon legum decretis, vt hic monitis actiuæ philosophiæ, quæ re ipsa & factis loquuntur, deduxit homines ad meliora studia? Quis Epimenides in rebus diuinis adeò sapiens, vitæ diuinæ multis fuit occasio? Per quem fuerunt quidem morte affecta vitia: purgata autem fuit anima & corpus: resplenduitque vita quieta & remota à negocijs: in quo & iræ fabricabatur camus, & frenum linguæ, & partium animæ exercebatur concentus. Ex quibus, & per quæ, pulchrè efficiebatur vnum genus, quod antiquæ pulchritudinis diuinos emittebat splendores. Res fluxas & caducas aspernatur.

Cùm autem prę cedente tempore ad virilem peruenisset ętatem, & viriliùs actiuam exerceret philosophiam, lætus eius præceptor propter incorpoream vitam in viri corpore, & tanquàm propria glorians, eum ducit ad illum, qui tunc tenebat clauum Pontificalem ciuitatis regiæ, vt initiaretur chrismate presbyterij. Qui non solùm per gradus intermedios eum deduxit ad indumentum sacerdotij, sed illius testimonio eum etiam ordinauit, vt præesset monasterio: & decæterò nouo Mosi traditur populi rectio, vt qui parua philosophia collegerit multam pulchrè pascendi peritiam. Virtutis enim statuebat perfectionem non solùm in eo esse sitam, vt ipse se rectè gereret: sed vt etiam ex quadam redundantia esset omnibus regula. Non sunt enim tam sonorę tubæ eo tempore, quo stat instructa acies, ad milites ad pugnam excitandos, vt virtutis sudores eos, qui sunt subiecti, excitant ad acie decernendum aduersùs inimicos, qui percipiuntur intelligentia. & quomodò dux exercitûs aduersùs hostes omnem mouet aciem, quando ipse pugnam inceperit, factis suos excitans ad virtutem: ità etiam, qui sunt exercitûs duces aduersùs vitia, cùm fuerint redimiti præclaris coronis victoriæ, efficiuntur omnibus efficax admonitio. Initiatur chrismate presbyterij.

Hinc erat ei perpetua propemodùm inedia, & vigilia, & quæ nunquàm intermittebatur precatio: ex quibus & per quæ erat corporis maceratio, & in carne vita carnis expers, Eccè viri sancti pissima exercitia.

expers & tranquillitas cogitationum. Hinc eorum, quæ oportebat, erat ſyncera diſceptatio & iudicium, & omnium ſimul voluptatum contemptio, & hyemis ac æſtatis tempore corpus ſuum vna amicire tunica, humiq́ue cubatio, & menſa nullo apparatu inſtructa, vt quæ pane & oleribus exciperet exercitatorem: non vt multis, ad aliquot annos, ſed à teneris vnguiculis, à prima ineunte ætate perducta vſque ad vltimam & ſenilem. Hinc erat auſteritas temperata ſuauitate, & lenitate aſperitas: vt neq; reprehenſio eſſet inutilis propter auſteritatem, neque diſciplinæ non pateret aditus propter aſperitatem: adeò vt eſſet quidam per omnia bonorum concentus admirabilis. Licebatq; videre (illic enim mea verſatur cogitatio) tempore diuini myſterij ſtantem ſacri-
Eccl. 46. ficum ante ordinem monaſticum, non ſecùs atquè Samuelem illum ſcribit oratio: totumq; Deo affixum & tribunali, & cum Deo verſantem immaculatis mentis applicationibus, & diuinis contemplationibus effectum totum diuinum, & pulchra mutatum alteratione. Mihi verò videntur diuinæ quoquè virtutes eum circunſiſtere & ei miniſtrare, ô diuinum ſacrificium. ô perfectum efficiens myſterium. ô vita, quæ ab eo degebatur, qui in corpore erat tanquàm incorporeus.

Hæc videns eius pater ſecundùm carnem, deſiderauit mutare vitę habitum, & indumentum induere monaſticum. Nam quod ad virtutis rationem attinet, ei ferè nihil deerat, vt cuius à meliori inſtitutione tota vita penderet. Idq́ue non per aliam manum, ſed per illam ſacram manum, cuius ipſe fuerat agricola, hanc quoq; gratiam cupiebat
Pater eius vitam complectitur monaſticã. accipere. Pro omnibus alimentis poſtulabat, vt filij manu initiaretur, & ſuam viuendi formam mutaret. Regenerat ergò eum, qui genuerat: & ei, qui ortûs corporis fontem præbuerat, animæ filius puram efficit regenerationem. & cùm aliquot annos fortiter iugum traxiſſet monaſticum, plenum dierum, plenum virtutum, plenum gratiarum, tanquàm maturum aliquem fructum, in cæleſtia horrea, cùm aduenisſet tempus, cum bona ſpe tranſmittit, laborum dignas coronas accepturum. Atque ſic quidem admirabiliter res eius ſe habebant. Neque enim fieri poteſt, vt omnia deſcribat oratio.

Benignitas Antonij in egenos. Oblatum autem tempus tanquàm lucrum accipiens, miſericordis animi, quod iamdiù antè conceperat, fontes aperuit, & riuos emiſit miſericordię, ſoluentes ſqualorem pauperũ: expromens quidem, ſi quid redundabat, ad illorum vſum: expromens autem multa quoquè ex neceſſarijs. Non enim in ijs, quæ redundant, impertiendis, ſed in ijs etiam, quæ deſunt, ille veram ſtatuebat miſericordiam. & communis ſimul propoſita erat vtilitas diuitibus & pauperibus: his quidem ſoluens inopiam: illos autem eripiens ab inuidia, quę eſt repoſita ijs qui nulla mouentur miſericordia. communis benefactor, communis curator magiſtratibus & priuatis, omnium mentes ſuo exemplo transformans & componens ad meliora. parùm quidem verbis, factis verò plurimùm prouocans ad virtutem. Vndè etiam erat reuerendus magiſtratibus, reuerendus ijs, qui erant in dignitatibus, atque ipſis adeò Imperatoribus: rectéq; ei procedebat vniuerſum opus adminiſtrationis, nemine repugnante. Ex his autem non erat incredibile, quòd Deus ad communem vtilitatem multa quoquè per ipſum fecit admirabilia, etiamſi quantùm per virtutem erat potens facere miracula, tantùm vt ea celaret & tegeret, nonnunquàm cùm feciſſet, ænigmatibus & vmbris aſſequeretur. Sed quod ad multorum venit cognitionem, & factum eſſe creditur, perſequi tentabit oratio.

Nolebat vna ciuitate, etſi ſit tam magna, ſuam circunſcribi commiſerationem: ſed ad quantam Sol adſpicit, eam contendebat extendere. Hinc manûs ſcatentis miſericordia participes erant Scythæ & Thraces, & cum alijs Myſi quoquè, qui ſunt in Aſia. Quinetiam cùm ad eos, qui exercebantur in Olympo, quibus ſtudium erat ſe fortiter gerere aduersùs vitia & dæmones, aliquando tranſijſſet, & quidquid auri habebat in manibus, in vſus eorum conſumpſiſſet, reuerſus eſt ad ciuitatem, apud ſe agitans & vndiquè conſiderans, vndenàm rursùs vectigal compararet pauperibus. Sed non ſiuit eum Deus diù eſſe anxio animo. Rem autem facit, vt ſolet, admirabilem, & eum liberat à ſolicitudine. Quidam enim ignotus, ſimulatquè ingreſſus eſt ciuitatem, ſiue homo, ſiue angelus, qui formam hominis ſuſceperat, tranſeunti per porticum ex quodam angiportu accedens, ei tradit auri manipulum: & cùm dixiſſet, Accipe, quod inſumas in vſus eorum, quorum curam geris, dicto citiùs euolauit & receſſit. & manus quidem habebat aurum, oculi autem non poterant aſſequi eum, qui præbuerat. Hoc eſt non leue ſignum illius cum Deo coniunctionis: hoc eſt non leue indicium illius magni & excelſi

excelsi animi: hoc Abrahæ benedictionis habuit multiplicationem, quod fuit hospitali dexteræ velutì quædam sementis. Propter hæc bona magnus rectè se gessit Antonius. Hæc manui pauperum amanti, nè suppeditans egeret, fuit occasio. Cum qua re Crœsi quidem illius Lydi felicitas, & aurei lateres, neque fabula Midæ potest conferri. Eum autem, cùm in his esset, adspiciebat ciuitas, & virtutum non celabat magnitudinem, neque egregia facta terræ mandabat: fama verò excipiebat: & licèt non adesset, eum omnibus ipsis factis ostendebat: & propemodùm responsa ab ore omnium exidentia, futurum tanquàm præsens prædicabant. Hæc canebantur in multis ciuitatibus, canebantur in agris, dicebantur in montibus, in antris, in gentibus. Per omnes enim peruadebat miraculum, & erat communis orbis terræ narratio. Hæc Ecclesiæ Christi sponsæ mouebant amorem, ardebatque sitiens eum, quem diligebat: & quærebat tempus coniunctionis, & præuidens tempus desponsionis, spe dulci iucundè ducebatur. Sciebat enim fore, vt præcedentis sponsi dignitate minimè viduetur: sed cùm transmiserit sacrosanctum virum, qui ab infantia ad Deum vocabatur, eum, inquam, qui ex corona nominatus fuit Stephanus, ei, qui ex fascijs est sacrosanctus, sacrosanctè coniungatur, qui ex illius priuatione ab ea acceptum mœrorem soluet.

Gen. 12.

Fama virtutum eius vbiq; celebratur.

Cùm itaque aduenisset tempus, quo hæc fieri oportebat, suffragia vniuersi cœtûs Pontificum & sacerdotum, & eorum, qui vitam agebant monasticam, & ipsius quoquè Senatûs, ad dignum sponsæ Christi ecclesiæ sponsum ferebantur. Hoc quoquè magnus videns Imperator, in omnem partem circunferens oculos cogitationis, semper curam gerens eius, quod vrgebat, vt qui pulchrè sciret metiri præteritum, & id, quod adest, considerare, & per vtrunque de futuro certam facere coniecturam, confirmauit electionem: vel potiùs Deus per ipsum obsignauit vniuersum: & tanquàm quempiam victoriam consecutum athletam transmittens ad Olympiam, euehit ad sedem Pontificalem, maiora habiturum certamina & coronas præclariores. Et deincèps habebat sponsa Christi eum, qui rectè tenebat leges sacerdotij, & viuebat spei indigentium, & abundè effundebat misericordiam, & erat manibus pauperum propositus: qui in rebus diuinis initiabat, & ijs, qui initiabantur, exemplar virtutis, imaginem fortitudinis, simulacrum temperantiæ, & iustitiæ ostendebat regulam: qui vitam magis, quàm linguam, proferebat magistram.

Eligitur in Episcopũ.

Sed non fuit contentus ijs, quæ præcesserunt: non ad relaxationes adspexit, vt aliquis alius: neque pepercit senectuti: sed sudores succedebant sudoribus, & labores laboribus, & sanctis curis curæ magìs sanctæ: & perindè ac alatus quispiam, virtute sancti spiritûs, in senili corpore assumit vigentem animi alacritatem, & obit omnes Christi ecclesias, tum precibus Deum placans, tum eas, quæ tempore laborauerant & malè erant affectæ, pro viribus recreans: eosq;, qui è suggestu in inopiam deciderant, copiosis succurrens suppeditationibus, & quotidianis prouentibus distribuens eleemosynam innumerabilibus pauperibus. Quamobrem & qui laborabat inopia, lætum diem agebat, & hospes obliuiscebatur patriæ, & orphanus non lachrymabatur, & viduitatis ferream fornacem extinguebat vidua. Quis tantam curam gessit iustitiæ? Quis iniuria affectis magìs fuit salutaris? Quis eorum, qui iniuriam faciebant, sic propulsauit impetus? Quis lites composuit? Quis nimìs erectum detraxit supercilium? Quis superbum & arrogantem animum traduxit ad moderationem? Omnia & per omnia ipse suo exemplo complanabat, salutare medicamentum effectus morbis animę. Sed quis ex pauperibus, cùm adsperfisset lachrymis forum iudiciale, vt ius suum obtineret, cum paupertate abijt, deflens quòd ius suum non posset assequi? Quænam autem vidua, quis orphanus, si venissent in ipsius conspectum, aut ipsam posteà defleuit orbitatem, aut non leuatus fuit calamitate? Omnibus aderat sua prouidentia, malum, quod vnicuique afferebat molestiam, suis auferens beneficijs, verbis consolans, auro opem ferens, tegens vestibus. Videbant etiam quædam supra rationem in ipso conuenire, quæ secundùm naturam non conueniunt: austeritatem & suauitatem, humilitatem & grauitatem, seueritatem & lenitatem. Quorum alia quidem applicabat ijs, quibus vis afferebatur: alia autem ijs, qui vim afferebant: & alia quidem erant medicamenta, quæ superbiam & fastum detrahebant eorum, qui aduersùs proximũ attollebant supercilium: alia autem recreabant id, quod erat afflictum.

Obit omnes ecclesias.

Eius eximię virtutes.

His ecclesiæ cœtus traducebatur ad meliora, Deusque propitius, & magnus Impe-

rator gaudens delectabatur. Incorrupti verò animi videns in suffragio iudicium, quod in rebus ipsis falli non posset, cùm per ipsum statuisset vetus Ecclesiæ vlcus seu schisma ad cicatricem deducere, in vnum cogit Orientalia & Occidentalia: & cùm philosophię florem arte dicendi temperâsset, linguam profert salutatem, & iusta persuasione, læto vultu & ridentibus oculis soluit offensiones, & re ipsa ostendit, quantùm interfit inter Regem in doctrina educatum, & potestatem, quæ eius non est particeps: tunc maximè temperans viuentem Ecclesiæ craterem in Pontifice, qui mensam proposuit, actiuæ philosophiæ bonis lautam & refertam. decebatque & Imperatoris Philosophi, & Pontificis in agendo industrij illud magnum & admirabile opus esse & studium, per quæ est incorruptum iudicium, & tribunal muneribus impollutum, & continuorum iudiciorũ sapiens excogitatio: per quę & liberè loquitur & sic se gerit iustitia, & locum non inuenit aduersaria: per quæ & reprimi poterant orphanorum lachrymæ, gemitusq; viduarum, omnisque malignæ & dolosæ machinationis nodi dissolui, & dux exercitûs imperium accipere, præmium virtutis, & è turpi lucro manum præbere mundam communia & publica, & diues non sustinere bonorum publicationem, & pauper nulla affici contumelia, & agricola sulcos iucundè proscindere, non timens vectigalium exolutionem agri, cuius fructus non percepit. Horum manus in cælum extensæ, & riuilachrymarum emissi ex oculis, Deum iam olim placauerunt, & quam, qui eis erant subiecti, iustam iram in se suis peccatis prouocauerant, eam lachrymarum fluentis (O benignam & clementem mentem) sedatam immutârunt, & lachrymas omnium represserunt, fusis misericordiæ lachrymis, & sua in eos, qui erant eiusdem generis, misericordia, è superis diuinam attraxerunt misericordiam, & terræ faciem, quæ squalore & siccitate interibat, diuinas miserationes coëgerunt renouare.

Hæc sunt philosophicæ mentis facta præclara, quæ sunt germana factis Mosis & Aaronis, conferenda cum factis Eliæ & Elisæi, similia factis Dauidis & Samuelis. Magnum illius virtutis indicium, quòd tunc curam sustineret pontificalem, quando Imperator à pueris lautè nutritus iustitiæ, non se dans voluptatibus, non recusans labores, quorum fructus synceram afferunt voluptatem: sed se doctrinæ dedicans & eloquentiæ, philosophiam magis quàm alta bona, vt quæ propter ipsam conferantur, eligendã esse ducens, concionantem mouebat linguam, quæ profundebat verba melle suauiora, similia verbis Solomonis, conferenda cum Dauidis: quo tempore magis apponebat mensam verborum quàm ciborum, & dogmatum, tanquàm ex fonte aliquo, fluẽtum copiosè emittebat, & scripturæ profunditatis citra offensionem latens sensus ab eo inuestigabatur, & vniuersus bonorum chorus poterat loqui liberè.

Imperator à puero iustitiæ nutritus,

Cùm in his esset homo Dei, & florentem doctrinam videret cum virtutibus in Imperatoris anima, quæ iuueníli vtebatur corpore, & vestigia antiquæ felicitatis, & vniuersum alium consequentem statum tam ciuilem quàm œconomicum, & quæcunq; de iudicio rerum habita oratio, morum tribuit disciplinæ, gaudio totus diffundebatur, & Deum laudabat, rem eam ducens esse occasionem gratiarum actionis, & dicens se ab Imperatore lubenter superari: qui etsi mundanis obruatur solicitudinibus, accuratiùs tamen res assequitur, quàm ij, qui in spiritalibus rebus consenuerunt, tum ingenij felicitate, tum dicendi facultate: & cum alijs, ea quoquè apprimè sciat, quæ pertinent ad animam, tanquàm qui non solùm corporibus, sed etiam animis imperet solertia ingenij & mentis acumine. Vndè etiam tanquàm suî pudore affectus vir ille admirabilis, omnem suî curam despiciebat in ætate illa senili, corpus omninò negligens & ea, quibus sciebat id recreari, & quę ad opem ferendam animę in certaminibus virtutis, corpus minimè lęderent.

S. Antonius etiam senex negligit corporis curã.

Quamobrem in longa inedia, & vincendo dolores corporis, susciebat labores, qui vires corporis superabant. quod quidem est naturæ inimicum, & quod auersatur ars medicinæ: etsi esset eius corpus calidius temperatione, & significaret non esse ei aptũ, quod deficit. Nè videretur tamen esse remotus à natura hominum, quid fit? Anima nonnunquàm velutì in se contracta, & ad Deum excedens, vi naturæ, velutì consultò procurans corpori relaxationem, parùm remittebat laborum tenorem perpetuum. Hoc autem ijs quidem, qui rectè nolebant intueri, esse visum est ostentatio: ijs verò, qui erant recti corde, & non tardi ad adspiciendum vetera patrum exempla, virtus & summum virtutum, & re vera ad Deum excessus & emigratio. Talis cursus, talis vita, talia

talia eius rectè facta. In necessitatibus tolerantia, in fortunæ casibus magnus & excelsus animus, in laboribus perpetua constantia, in ærumnis fortitudo, in laboribus, pro virtute, animi alacritas, in imbecillitatibus robur, in morbis, minimè omninò cedere & consumi. Catalogus virtutum eius.

Sed venit morbus vltimus, & aderat excessus, & quæ ad excessum pertinent: & humana arguebatur imbecillitas, intima penetrante febre & depascente humorem naturalem, & dissoluente vires illas adamantinas. Ille autem benigno adspectu, omnes prosequens benedictionibus, vltimam dedit salutem: & cùm lingua esset impotens, sacra manus obsignauit eas, quæ dici non poterant, benedictiones. Deusque eum vocabat ad supernum tabernaculum, & chorus angelorum eum quærebat, qui ipsum in terra rectè est imitatus: à venerandoq; & sacro corpore diuina separata anima vesperè, cùm accenduntur lucernę, cũ lampade virginitatis plena oleo, sublatus fuit ad magnam lucem. Nox deindè est consecuta, & fit miraculum, quod potest conferri cum ijs, quę vnquàm fuerunt, miraculis, quod publicabat illius germanam ad Deum fiducia, & apertè describens magnitudinem virtutis. Nam cùm consuetum signum ex alto Patriarchæ decessum, circa magnum templum ciuitati significâsset, mulier paupercula, quæ per manum beneficio afficientem sibi quotidianum parabat alimentum, cùm ex vehementi lapsu crus haberet fractum, in tugurio facto ex fœno & palea iacens immobilis, audita causa eius, quod significabatur, tristi nuncio repentè voce priuata, ad apoplexiam tendebat & paralysim. Cùm autem parùm respirâsset & ad se redijsset, fleuit & eiulauit miserabiliter: & lamentari incipiens, tragicè deplorabat calamitatem, appellans benefactorem, seruatorem, nutrimentum esurientium, nudorum tegumentum, opes indigentium, dicens: O duram & immanem hanc noctem, in qua extincta fuit benigna lux pauperum. ô tristem noctem, quæ obscuras offudit tenebras oculis pauperum. O Eua prima parens, & inobedientia, & inuidia, & serpens, & mors, humanæ naturæ pœnæ ineuitabiles. O simul mecum nutrita paupertas, quæ perpetuò assides & acerbè inuadis, non habes ergò amplius venerandam & sacram manum, quæ tuam à nobis expellat deformem feritatem. Securè deincèps inuade, insulta iacentibus: cum corporis confractione spes quoquè est confracta vitæ, perijt pauperum viaticum. O quænam Erinnys meas pedum plantas mutilauit, vt nec funus quidem, quod effertur, possim consequi eius, qui multos extraxit à sepulcro molestiarum? Excedit è corpore vir sanctus. Mulier calamitosa eius obitum validè deplorat.

Cùm hæc & plura alia, vt est verisimile, deflendo diceret muliercula, & acerbis perfunderetur lachrymis, molestiaque & doloribus ei vires defecissent, somno opprimitur, & dulci somnio videt accedentem Patriarcham, manu signum crucis in eius fractura effingentem, & dicentem: Iam es curata, & citra impedimentum tibi licet ingredi: & euanuisse protinùs ab oculis, somniũ autem fuit res ipsa, & quæ fuit in somnis visio, est veritas. Nam cùm à somno esset experrecta, etsi dolores ei ampliùs nullam afferrent molestiam, rei tam admirabili & tam præter opinionem non poterat credere mulier, sed putabat se adhuc ali somnio. Sed cùm perfectiùs excitata sustulisset dubitationem, læta exiluit, gratias agentibus vocibus narrans miraculum, & salutem sibi datam publicè celebrans. Alia quoquè mulier, quæ laborabat diuturna plaga occulti morbi, non secùs atquè illa quæ laborabat profluuio sanguinis, tactu loculi suffuratur salutem, & liberationem à longo tormento inuenit breui momento temporis. Quis Aesculapius, quis Chiron tale temperauit medicamentum? Quanam medendi disciplina potest inueniri huiusmodi genus curationis? Curatur à S. Antonio per visum. Matth. 9. Nota efficaciam loculi.

Sed venerandum quidem & sacrum corpus, cùm multorum manus vix tandèm effugisset, alias aliundè partem aliquam festinantes accipere: (confluebat enim vndiquè multitudo, omne genus, omnis ætas, vtpotè quòd cùm appropinquarent exequiæ, imbecilli plurimi violento impetu studerent rapere aliquam partem, & salutis animæ sibi aliquod auferre viaticum) robore tamen & studio eorum, quibus sapienti consilio impositum fuerat, vt hæc reprimerent, postquàm mandatum est sepulcro, & natura terræ soluit debitum, & lutum datum est pulueri, ne sic quidem fuit figulus lutum inhonoratum, sed etiam conditum sepulcro, honorat miraculo. Quidam enim ex ijs, qui præerant texendæ lanæ sericæ Imperatoris, correptus morbo lateris, cùm vidisset præcisam sibi omnem spem salutis, & medicum dies numerantem, & horas obseruantem, & tempus curiosè inquirentem, & his tempus terentem: vxorem autem & liberos eum

vltimis adspergentes lachrymis, & dolorem grauiorem efficientes eiulatibus. Cùm ergò hæc vidisset, & omni humana ope morbum potentiorem, confugit ad diuinum eius seruum Antonium: & cùm se vnxisset oleo, quod lumen alebat in loculo, (nam cùm esset fidelis, habebat modicum, quod acceperat) morbum statìm fugat, & fruitur curatione: & præter omnem spem accedit ad loculum, confitens, & beneficium clara voce prædicans.

Morbidus sanatur oleo.

Cùm verò capsa Pontificis, octauo die post iusta facta, quoniam non rectè se habere videbatur, mutaretur in meliorem, nouus quidam & insignis odor vnguenti sacratissimi, impleuit sensum eorum, qui aderant, tacitè honorans eum, qui iacebat, & describens eam, quæ ei intercedebat cum Deo, coniunctionem & familiaritatem. Nam qui hac caruncula, in quam cadit interitus, Christum magnificauerat, & mysticus quidam bonus odor ei fuerat ostensus, vt priùs describitur Apostolicis eloquijs, meritò etiam dignatur gratia, quæ spirat vnguentum, virtute immortalem prædicante operationem. Nonus autem magnificentius præbuit miraculum, ad beneficium pauperum, qui ab ipso de more alebantur, vel potiùs à Deo per ipsum, qui etiam per Mosem in deserto alimentum pluit admirabile: & viduæ Sarephtanæ, aduentu Prophetæ, paruum multiplicauit viaticum: quinque verò panibus, quinque millia: & rursùs septem, aluit quatuor millia, & certos testes, quæ satietati reliquiarum superfuerunt, sportas præbuit. Miraculum autem erat hîc quoquè additamentum ciborum, qui distribuuntur pauperibus. Id verò erat panis & frumentum coctum, non numero quidem indefinito, sed quantum definita mensura distributum, solebat sufficere mille animabus. Quinetiam erant omnes eædem mensuræ, quæ solebant: ijdem cophini, qui acceperunt: eædem manus eorum, qui ministrabant. Et numerus quidem fuit consumptus eorum, qui tesseras ferebant manibus, (ijs enim priùs distributis, numerabatur mille hominum multitudo) remanserunt autem tres cophini, qui suffecerunt pauperibus, qui venerunt absque tesseris.

2. Cor. 2.

Exod. 16. 3. Reg. 17. Matth. 15.

Multiplicatur panes magno miraculo.

Cuiusmodi autem fuit id miraculum, quod factum est in Leonem patricium, qui præerat militaribus numeris, dicatur à nobis. Vir ille laborabat difficultate anhelitûs, quòd causis, quę affluxerunt, obstructa essent instrumenta, & anhelitus liberum nō haberet meatum. Quibus cùm adeò grauiter obsideretur, tenuemque & imbecillam vocem ederet, aderant quidē, qui ad eum genere attinebant, maximè eiulantes: eos enim qui sunt gloria insignes, mors magìs exagitat. ei autem nusquàm erat morbi solutio, nisi à solo diuino Pastore. Accedit enim ad eum dormientem, & cùm eum è lecto excitâsset, rogauit quemadmodùm morbus se haberet. Qui tangens caput & membrū, quod dolebat, non pæanicum remedium, neque medicamenta Chironis suis applicat manibus, (nam neq; alijs est ex his rebus curatio) sed cùm adhibuisset preces morbo conuenientes, & incomparabilem malorum nostrorum curatorem Christum inuocâsset, ille quidem liberatur à graui morbo: verus autem fuit precum euentus. protinùs enim conualuit, absque impedimento miraculum aperiens, & in tota domo suam salutem celebrans. Hæc sunt facta Pontificis in eius dormitionem. Quæ autem in oratione à me sunt prætermissa, in iuuenili eius ætate facta miracula, ea narrabo repetens.

Eccè quanta potestate prædíti sint sancti post mortem.

Cùm olìm esset ętate iuuenis, & Dauidicam pulsaret citharam in templo Diui Theodori martyris, quod erat situm super quoddam cœmeterium, in quod proijciebantur cadauera condemnatorum, vidit quosdam duos adspectu deformes, (solent enim plurimùm tales, quales sunt, apparére) apud se iracundè dicentes: Abeamus hinc. Pręsente enim adolescente, non sustinebimus hîc manere. Qui quidem repentè aufugientes, simul cum hoc verbo euanuerunt. Hoc ostendit potestatem, quæ priùs sancto in eos data fuerat. Hoc quoquè secundum conscribatur, quod præcedenti fuit æquale tempore. Mulier illustris, in equo transiens per monasterium cum mundo muliebri, propè fracta, delapsa est in terram. Nam cùm diuinus Antonius tunc esset inter adolescentes, & improuisò esset è porta egressus, contigit currum repentè conturbari, quòd eam ex alto deorsùm deturbâsset, nisi eam seruâssent, qui cum ipsa ambulabant. Illa autem conturbata eo, quod acciderat, venerandum ludificabatur habitum, vt in rebus huiusmodi solent, qui sunt pusilli & abiecti animi. Cui dixit is, qui erat perfectus in iuuentute: Mulier, noli eum incessere maledictis, meis enim manibus venies ad hunc habi-

Monasticū habitum quinam irrideant.

tum.

tum. Hæc dixit sanctus: & cùm multi anni præterijssent, ad effectum peruenit prædictio, cùm ipse quidem beatus horum esset oblitus, mulier verò ei reuocâsset in memoriam, & aperuisset eum esse, qui hæc tunc ei denunciâsset. Hæc sanctorum Deus, qui omnia facit & transformat, qui dat alimentum omni carni, qui aperit manum, & implet omne animal benedictione: qui glorificat eos, qui ipsum glorificant, & est mirabilis in sanctis suis. Sed quoniam breui calice orationis, tanquàm magno mari, admirabilis Antonij & magni inter Patriarchas paruam vitam hausimus, agè ex doctorum comparatione discamus discipulum. Pſal. 144. 1. Reg. 2.

Adam habetur in admiratione, vt principium & radix generis. Sed hic quoquè fuit princeps & author multorum, qui non sunt nati ex coniunctione corporum, sed sunt multiplicati spiritali coniunctione: quibus non obtigerunt pœnæ paternæ damnationis: sed donorum potiùs hæreditatem, nempe vitam æternam, non mortem, sibi conciliârunt: per quam exprimitur vera & germana paterna cognatio. Et illi quidem cessit ferarum natura: sed non eorum, qui intùs erant & cohabitabant. Hinc serpens & inuidia & dolus mortem sunt fabricati. Hic autem imperio rationis cùm quidquid est ferum & agreste, reddidisset obediens, nullum inimico ad fraudem aptum reliquit instrumentum. Abel fuit primus operator Deo acceptorum sacrificiorum: sed cruentorum, & partis, quæ caret ratione. Hic autem sacrificus incruenti sacrificij, cuius illa erant typus & vmbra ratione sacrificans & spiritu, & quotidiè seipsum immolãs, à rationе alienarum animi perturbationum mortificatione, erat inuidia superior & eius fœtibus, dolo & cæde, & vniuersa deniquè simili catena. Magnus fuit Seth: sed habuit nepotes ex coniunctione cognationis, quæ fratrem occiderat, qui magnitudine corporum describebant delicti magnitudinem. Hic verò illius quidem virtutem superauit: ijs autem, qui ex ipso nati erant spiritaliter, nullum ferè dedit aditum per bona sua præcepta & monita, vt essent vitij participes. Enoch & Noë, ille quidem beatus ducitur propter translationem: hic autem, quòd omne genus animantium conseruârit in diluuio. Noster verò hic quoquè exemplis non inferior, est moribus superior: & translatio non habet lætitiam, quæ spe mortis interrumpatur, sed vitæ æternæ successio puram percipit voluptatem: & seruat arcam, non plenam animantibus rationis expertibus: sed Ecclesiam, cuius illa sunt imagines, omni genere & ætate rationis participum refertam. Gene. 4. Incruentũ sacrificium, Euchariſtia. Gen. 4. Gen. 5. Gen. 7.

Cum Abraham, vocationi eius, qui ipsum vocauit è paterna domo, emigrando peregrinus effectus, paruit vsque ad mortem. Sed ille quidem fugiens errorem cultûs dæmonum, quem fugere vel ipsa docet natura, & mens, quæ dominatu deterioris non omninò perdidit vim iudicandi, tenebras & mortem luce commutauit, & pietate impietatem, quæ sunt res per se expetendæ vniuersæ naturæ, quæ est particeps rationis. Hic autem à pueris lacte pietatis enutritus, & viuens in ijs, quę erant expetenda, (nullius enim rei fugiendæ ne vestigium quidem vllum vnquàm admiserat) perfectiori iudicio quærebat magis pium statum & magis eligendum: vita vitam, & luce lucem, & eligendis, vt semel dicam, permutans magis eligenda. Quantum verò interest inter eligenda, & ea quæ sunt magis eligenda: tantum etiam omninò interest inter eos, qui eligunt. Sed Abraham quidem eos hospitio accipiens, qui transibant per Mambre, semel imprudens hospitio accepit angelos. Hic verò totius orbis terræ pauperes perpetuò excipiens, Christum hospitio per totam vitam excipiebat, qui ineffabili benignitate ea, quæ sunt illorum, sibi attribuit: per quæ non in specie angelorum, sed in rei veritate, omnium effectricem Trinitatem in animam admittens, non habuit promissionem vnius filij, qui carnali præter spem erat nasciturus coniunctione: sed vt multorum potiùs filiorum, actiuæ philosophiæ coniugio, in spiritu vocaretur pater, habuit promissionem, & præter spem vidit multiplicationem dignam promissione, vt qui non trecentorum vernarum irruptione, multorum regum represserit impetum, sed virili impetu tripertitæ animæ, vniuersam euerterit aciem eorum, qui inuadebant, & tyrannicè id, quod est cognatum, per voluptatem redigebant in captiuitatem, sub ficta regni specie. Gen. 12. Gen. 18. Matth 25. Gen. 14.

Cum Isaac ascendit, cælestem patrem sequens iubentem, non in tumulum aliquẽ, sed in montem virtutum, onustus lignis continentiæ. Per quæ in ara cordis desiderij ad Deum ignem accendens, se hostiam præbuit acceptam. Inuenio autem eum valdè es- Gen. 22.

Gen. 28. se Iacob imitatum, non solùm in eo, quòd non fictis moribus variè vitam suam instituerit: sed etiam in eo, quòd recessit à patria, & in aliena regione degere statuerit: sed non propter cohabitationem mulierum sororum, sed propter virtutum sororum desiderium, contemplationis, inquam, & actionis: vt actione particeps esset contemplationis: & quæ quidem ad vnum fontem, nempe ad primum bonum, referuntur & erigunt: per quas multiplicatione insignium, non à ratione alienarum pecudum, sed ratione præditarum, euasit insignis inter Patriarchas.

Exod. 28. Aaron fuit primus Pontifex, sed typici & vmbratilis tabernaculi. Hic autem veri, & cuius illud erat figura. Cum Mose fuit dux noui Israëlis. Cum Samuele fuit sacer ab infantia, & ad senectutem vsque Deo seruiens. Imitatus est Dauidis mansuetudinem, &
1. Reg. 17. si vis, etiam fortitudinem: vt qui non aduersùs Goliath, hominem quendam magnitudine corporis gloriantem, se rectè gesserit: sed aduersùs Goliath, qui percipitur intelligentia, malignum, inquam, & carnis expertem dæmonem, cum virga continentiæ
3. Reg. 19. egressus est & virga fidei, & præclarum erexit trophæum. Elias effugit insidias Iezabe-
4. Reg. 2. lis. Hic autem insidias impudentis peccati. Habuit cum Eliæo duplicem spiritûs gratiam, vt qui monasticis & sacerdotalibus donis esset ornatus. Et vt eos, qui intercedunt, omittamus propter multitudinem, Iohannis, vitam non agens solitariam, in media ciuitate imitatus est philosophiã. Hic quoquè, quòd ad se attinebat, habebat mensam absq; vllo apparatu, & hic ex pilis contexta veste corpus tegebat, & velutì quadam pellicea zona, nempe perturbationum animi mortificatione, lumbos suos constringebat, & ad eum confluebat non vna ciuitas, neque vna gens, sed turbæ plurimæ populo frequentis ciuitatis, collectæ ex omne genus gentibus & ciuitatibus, tam Orientales quàm Occidentales: non aqua tingendæ, sed spiritali purificandæ mysterio, quod peragebatur diuinis instrumẽtis illius manûs & linguę, & initiabat eos, qui dignabantur communione deificæ participationis.

Matth. 3.

Apostolorum autem sequens doctrinas & traditiones, & eis suam vitam semper componens, factis germanum confirmauit martyrium, in eo quòd martyrum zelum haberet pro pietate, & quotidiè sua moreretur conscientia, monasticorum laborum diuturna & acerba perpessione: quod martyrica virtute nulla in re est abiectius. Omnium ergò sanctorum & iustorum, illorum quidem mores, horum verò cursum, aliorũ autem actionem, simul verò omnium, ad primum bonum, vehementissimum & constantissimum imitatus est desiderium. Quo nunc apertè fruens, protegas & defendas, ô diuinum & sacrum caput, sacrum gregem, & tuis precibus corrobora sceptra pietatis, & manum præbeas piæ potentiæ, mundi curas cum eo participans: & intercedas apud Deum assistens sine intermissione, pro eo, quòd orâsti cùm esses cum ipso, & eius vitæ interesses: & mundanam ei conserues nauem in tuto portu diuinæ tranquillitatis, omnes sedans turbines & tempestates improborum, & obruens insultus inimicorum, tam eorum, qui sub oculos cadunt, quàm qui non cadunt: In Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria & potentia nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

Vita monastica, martyrium.

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI MARTINIANI, EX SIMEONE METAPHRASTE.

15. FEBRVA.

Martinianus adolescens petit eremum.

PROXIME ciuitatem Cæsaream Palæstinæ, mons est, qui vocatur Locus arcæ. In eo ergò monte sita est solitudo, in qua habitant multi viri, qui vitam agunt monasticam. Inter quos cognouimus etiam beatum & virtute præditum Martinianum, habitantem in hoc monte. Hic ergò beatus cùm ab ineunte ætate Deum amâsset, multa susceptit certamina aduersùs inimicum. Insignis itaque specie corporis, & ætate iuuenis, vt qui esset circiter octodecim annos natus, relicta ciuitate & ijs, qui in ipsa habitabant, & eorum tumultibus, se tradens quietę & solitariæ vitæ, venit ad hanc solitudinem. & in ea habitauit, viginti & quinque annos, vitam in ea agens angelicam. Quamobrem dignus quoquè fuit habitus,

bitus,qui à Deò acciperet dona curationum,multosq; curauit Dominus per sanctas eius preces.Multi enim qui vexabantur à dęmonibus,cùm ad eum veniſſent in monte,liberati sunt ab insultu dęmonum. Multi quoquè, qui tenebantur febribus,ab hoc viro benedicti,assecuti sunt curationem.& multa alia miracula fecit Dominus per eius preces.In dies autem proficiebat hic beatus Martinianus in optima sua exercitatione,& in omnem partem peruadebat optima & pulcherrima fama huius sancti viri: omnesque audientes,ad eum veniebant in monte,vt ab eo iuuarentur. Claret miraculis.

Sed bono infestus humani generis hostis diabolus,non passus est videre in adolescente canam virtutem : & primùm quidem cœpit ei diuersas excitare tentationes, & per multiplices visiones visum est ei terrere hominem. Deindè etiam per antiqua eius arma,per quæ Adam eiecit è paradiso,machinatus est eum quoquè eijcere è bono proposito.Quodam itaq; die psallẽte beato Martiniano,inimicus mutatus in maximum draconem,eius cellam subtùs subiens,cœpit acriter & vehemẽti studio fodere partem eius cellæ à fundamentis,tanquàm qui vellet eam euertere.Beatus autem cùm sine vlla perturbatione implêſſet suas preces,per feneſtram adspiciens,dixit ei: Verè te decet serpere supra terram.Quid frustrà laboras,ô infelix?me tuæ non terrẽt visiones.Habeo enim Iesum Christum,qui mihi fert opem,& vincit tuas visiones,& tuam conculcat potentiam.Diabolus autem cùm hęc audijſſet,in turbinem mutatus,dixit fugiẽs: Expecta me, expecta Martiniane,& hîc te deijciam.Inueni enim artem,per quam sûm te deiecturus, & te tua spe frustraturus.Nisì enim te humilem & abiectum reddidero,fieri non potest, vt à te recedam. Tantam enim in te fero iram, vt eam portare nequeas, & te è tua cella educam,& te deijciam non secùs ac folium à vento deijcitur: & videam,quis sit qui tibi opem ferat.Hęc cùm dixisset diabolus,euanuit.Vir aũt sanctus tam erat quietus,quàm si nullum spectrum vidisset omninò:sed lętabatur,& glorificabat Dominum in meditatione & cognitione diuinorum eloquiorum. Gene.3. Diabolus eũ infestat. Nihil terretur spectris & minis dæmonis.

Accidit verò quodam die, ambulantibus quibusdam in ciuitate Cęsarea, & inter se loquentibus de diuina viuendi ratione beati Martiniani,& magìs magisque admirantibus fortitudinẽ eius & tolerantiam,eccè transiens mulier quędam meretrix,audijt quæ dicebant.Quæ suggestione satanæ viris appropinquans,dixit eis: Quis est is,quem inter vos admiramini?aut quæ sunt eius rectè facta,aut quamnam habet is viuendi rationem? Quem ego si voluëro, tanquàm folium ab arbore detraham. Quodnam est enim eius laude dignum studium, quòd se tanquàm agrestem feram conclusit in solitudine, non valens ferre cupiditates carnis & offensiones,& non adspiciens mulierem,ne habet quidem cupiditatem?Scitis autem omnes, quòd si non adsit ignis, fœnum non vritur. Sed si igni propè sito fœnum mãserit incombustum,hoc est admirabile & magni faciendum. Ità etiam de illo dicendum est.Si cùm ego ad eum iuero,is me adspexerit,nec à proposito suo fuerit dimotus, nec in me fuerit offensus, neq; motus fuerit eius animus propter meam pulchritudinem,tunc is erit admirabilis, nõ solùm apud homines,sed etiam apud Deũ & angelos. Hęc cùm dixisset, & cum viris illis pactum feciſſet de viro illo generoso,iuit domum,& exutis suis vestibus, laceris se pannis induit, & pannosum velum capiti suo imposuit, & se fune cinxit: & accepta pera, in eam immisit omnia sua ornamenta & vestes elegantes.& cùm aduesperascceret,accepta pera,profecta è ciuitate,venit in montem vento ingruente & pluuia.

Cùm autem fuisset prope eius cellam,cœpit miserabili voce rogare virum sanctum, sic dicens : Miserere meî serue veri Dei, & nè sinas me miseram consumi à bestijs. à via enim aberraui,& incidi in hanc solitudinem, & nescio quò vadam. Né me ergò despicias,quæ sûm in tali necessitate, neq; me abomineris infelicissimam peccatricem. Nam ego quoquè sum Dei figmentum.Rogo tuam sanctitatem,nè me miseram & errantem amandes venerande & sancte pater. Hæc ea dicente, & his plura cum fletibus & eiulatibus,beatus cùm aperuisset feneſtram & adspexisset,& vidisset eam in tali habitu,nempe pannis obsitam & imbre madefactam, motus est animo & dixit apud se : Væ mihi misero peccatori,nunc adest cordis mei probatio,& vel à præcepto excidam, vel à proposito. Si enim est mulier, quæ opprimitur necessitate & eam despexero, & non eam in cellam introduxero, deuorabitur à bestijs,& maculabit meam animam. Sin verò sit tentatio & huc ingrediatur, timendum est, nè me pellat à præcepto. neque scio quid agam, & manibus in cælum sublatis, dixit: In te Domine speraui, nè pudore afficiar in Diabolus per procacẽ fœminam insidiatur sancto viro.

æternum: neq; irrideant me inimici mei, neq; sinas me dominatu teneri à maligno: sed conuenienter tuæ voluntati serua me in hac hora, & protege me ab inimico manu tua valida: quoniam es benedictus in secula, Amen.

Intromittit fœminā vrgēte conscientia.

Hęc cùm dixisset, aperuit ostium, & eam introduxit in cellam: & cùm ignem accendisset, dicit ei: Mulier, calesce & attende tibi ipsi: tecum enim non manebo. & cùm attulisset dactylos, quibus ipse reficiebatur, (stabant enim duæ palmæ extra cellam) ei apposuit, & dicit: Comede, & cura teipsam: mane hîc, & crâs vade domum in pace. & deindè cùm eam sic siuisset, ingressus est in cellam interiorē, & clausit ostium. & cùm psalmos cecinisset tertia hora noctis & orâsset, humì dormijt vt consueuerat. Illa autem nocte ingressus satanas, eum valdè cōturbauit in carnis inflammatione. & cùm manè surrexisset, egressus est è sua cella, vt mulierem emitteret & deduceret. Illa verò cùm circa mediam noctem surrexisset, & omnia sua ornamenta è pera eduxisset, se ornauit ad decipiendum beatum Martinianum, laceris pannis iniectis in peram. Vir autē sanctus cùm eam vidisset sic ornatam, nō agnouit eam: & cùm obstupefactus diù obmutuisset, dicit ei: Quænam tu es, & vndenàm huc es ingressa, & quis hic est diabolicus habitus?

Eccè q̄d facit peccādi occasio.

Illa verò respondens, dixit ei: Ego sum, domine mi. Dixit ei sanctus: Et quanā de causa est mutatus tuus habitus, vt quæ esses vesperè miserabilis, & nūc superba? Illa verò dixit: Ego domine mi, sum ex Cęsarea ciuitate Palęstinæ: quæ cùm audiuissem de tua iuuentute, & quòd talem habeas corporis pulchritudinem, sisq; adeò speciosus & formosus, cor meum valdè exarsit propter tuā pulchritudinem, & accessi vt te viderem, & explerer tua pulchritudine. non enim temerè tantum confeci itineris. Quodnam est aūt, domine mi, hoc vestrum importunum ieiunium? & quanam de causa talem vestram iuuentutem & nitidam ætatē maceratis afflictione & intempestiua abstinentia? Quænam scriptura dicit, non esse comedendum, nec bibendum, nec legitimum ineundum matrimonium? Non dicit Paulus Apostolus: Honorabiles nuptiæ & cubile immaculatū? Quis ex Prophetis aut Patriarchis non fuit iunctus matrimonio, & factus est hęres regni cęlorū? Non Enoch ille magnus & admirabilis, coniunctus matrimonio, sublatus est in cęlos, & non vidit mortem vsq; in hodiernum diem? Similiter autē ille quoquè Abraham insignis & sanctus inter Patriarchas, nō habuit tres vxores, & Dei amicus est vocatus, & ipsum Deū vidit in tabernaculo, & cum eo excepit eius angelos? Isaac verò non habuit vxorem, & regnum cęlorum est assecutus? Rursùs autem Iacob non habuit duas vxores & duas concubinas, & valuit luctari cum angelo, & vidit Deum facie ad faciem, & dignus fuit habitus regno cęlorum? Moses autem ille magnus & princeps Prophetarum & Dei seruus, non habuit duas vxores, & cū Deo est locutus, & genus Hebręorum liberauit ex acerba seruitute Aegyptiorum? Similiter verò Dauid quoquè & Solomon & omnes, qui fuerunt eis similes, nunquìd legitimo coniuncti matrimonio, & susceptis liberis, digni sunt habiti regno cęlorum? Hęc dicens mulier, & virū tentans, & eius manus cōtrectans emollijt & eneruauit eius bonam cogitationē, & cœpit eum deturbare in barathrum peccati & interitûs.

Hebr. 13.
Vide argumēta cōtrà cælibatū, & cognosce authorem satanam.
Gen. 5.
Gen. 18.
Gen. 24.
Gen. 31.

Eneruatur virile pectꝰ blanditijs satanæ.

Respondens itaque, dicit ei: Si te accepero vxorem, quò te ducā, aut vndè alam, cùm nihil habeam? Ego enim, vt vides, pauperē vitam, nihil possidēs, vixi hucusquè omnibus diebus vitæ meæ. Respondens aūt mulier, dixit ei: Domine mi, tu solùm mihi assentire, & mecum habita, & fruar tua pulchritudine, & tua iuuentute. Habeo enim domum, & aurum, & argentum, magnasq; & pręclaras possessiones, seruosq; & ancillas. Quorum omnium ego te dominum constituam. solùm modò assentire meo scopo, & mecum habita. magno enim amore tuî cor meū vritur. Hęc ea dicente, vel potiùs hęc eo loquente, qui fuit homicida à principio, nēpe diabolo, cœpit vir dimoueri à bono suo proposito, & inflammari ad carnis cupiditatem: & deceterò de peccato cum ea loquebatur, vt id cum ea faceret. Deindè dicit ei: Mulier, expecta me parumpèr. Quoniam solent aliqui huc ad me venire, & à me benedici: spectabo iam vias, nè fortè aliqui ad nos veniant, & nos inueniant in hac actione. & si Deum celare nō possumus peccatum, inter homines saltem nè nos indecorè geramus, eos offendentes. Hęc cùm dixisset, egressus est è cella sua: & stans supra excelsam rupem; vias considerabat.

Iohan. 8.

Illo autem considerante, & diligēter quoquò versùs spectante, benignus & clemens Deus, qui non vult aliquem perire, non despexit eius laborem susceptum à iuuentute & precationem, sed ei tulit opem. Nam cùm staret supra rupem, & vias consideraret,

auertit

auertit cor eius, vt mutaretur à mala eius cogitatione, & immisit in eum bonã mentem: & descendens ex petra, inuenit sarmẽta arida. Quæ cùm accepisset, ingressus est in cellam suam. & cùm ea iecisset in mediam cellam, accepit ignem & accendit sarmenta. Magna autem flamma accensa & in altum sublata, solutis suis calceis, in mediũ ignem insiliens, cœpit comburi toto corpore. & cùm valdè esset ab igne combustus, & ei dolerent pedes, egressus est è fornace: & velutì secum depugnans, dicebat: Quid est Martiniane? Rectè te accepit hic ignis, qui est ad tempus, & hęc acerba pœna. Si autem potes hęc pati, accede ad hanc mulierem. Ipsa enim, vel peream potiùs diabolus ignem æternum conciliat. Non est enim hęc causa, sed is, qui eam mouit, vt impediret bonũ tuum propositum. Cogita ergò æternũ illud supplicium, ô Martiniane, vermem qui non potest sopiri, stridorem dentium. Hic enim ignis, qui est ad tempus, & cadit sub adspectum, ab aqua extinguitur, & dum ardet, habet lucem: æternus autẽ ignis & qui nunquàm desinit, neq; vnquàm ab aqua extinguitur, neq; vllam habet lucem. Illi vermes nunquàm cessant. Angeli, qui prę sunt supplicijs, in puniendo nunquàm defatigantur, suntq; planè immisericordes. Cogita hęc omnia, ô Martiniane, & si ea potes sustinere, accede ad mulierem. Hęc autem dicebat ille sanctus, ei in memoriam reuocans æternum supplicium: cumq; parùm remisisset labores, rursùs ingressus est in fornacẽ, & stetit in medio ignis: & valdè combustus, exijt è fornace, & cecidit humì. nõ poterat enim stare, cùm se omni ex parte vsisset. Tunc ex toto corde suo ingemiscẽs, dixit Deo cum lachrymis: Domine Deus meus, esto mihi propitius propter assensum meum & impetum ad peccatum, qui examinas corda & renes. Tu enim es examinator cordium & renum, & tu cognoscis cor meum Domine. Quoniam te dilexi à iuuentute mea, & te desideraui, & propter te corpus meum igni huic tradidi. condona mihi, qui es solus benignus & clemens Deus: quoniam tu es benedictus in secula.

Redit citò ad sanam mentem, & se proijcit in ignem.

O si hęc cogitarent salaces apostatæ nostrorũ temporum.

Psalm. 7. Ierem. 17. Apoc. 2.

Hęc cùm dixisset humi iacens, non poterat enim ampliùs stare propter plagas vstionis, cœpit hęc canere: Quàm bonus est Deus Israel ijs, qui sunt recto corde. Mei autem penè moti sunt pedes, propemodùm effusi sunt gressus mei. & cùm psalmum implêsset & precatus esset, ad se rediẽs mulier & velutì surgẽs è somno profundissimo, cùm apud se considerâsset, quòd propter animæ suæ salutẽ, corpus suum igni tradidisset, & recordata esset suarum malarũ & improbarum actionum, exuit omnem suum mundum vestimentorum, & omnia ornamenta sua iecit in ignem, & laceris pannis è pera eductis, se eis induit: & deindè prócidẽs ad pedes beati Martiniani humì iacentis, cœpit cum multis lachrymis clamare & dicere: Ignosce mihi serue Dei, quæ sum humilis & peccatrix. Tu enim domine scis varias artes & fraudes diaboli: sed ora pro me peccatrice, rogo tuam sanctitatem, vt per tuas preces salua fiat miserrima mea anima. Hoc aũt apertè scias, me non esse aliquando reuersuram in meam ciuitatem, neq; ingressuram domum meam, neque esse visuram faciem mei cognati, aut mala esse via ambulaturam, sed conseruaturam esse meam animam. Scias verò hoc quoquè, ô domine, quòd quomodò diabolus contendit, vt ego aduersùs te militarem, ità ego quoquè militabo contra ipsum, in nomine Domini nostri Iesu Christi, qui mundauit meretricem, & eum pudore afficiam. Arbitratus est enim fore, vt me cõtra te in hunc montẽ sustolleret: sed me cõtra ipsum sustulit, & expectans fore, vt te vincerem, à me habendus est ludibrio. & ea hęc dicente, assiduè manabant lachrymæ ex eius oculis.

Psal. 72.

Detestabilis mulier resipiscit toto corde.

Beatus autem Martinianus respondens, dixit ei: Dominus Deus meus condonabit tibi peccatum, ô mulier. vade in pace, & quomodò dixisti, decerta pro tua salute, milita aduersùs voluptatem carnis per pœnitentiam, & sic poteris malignum pudore afficere. Mulier verò respondens, dicit ei: Rogo te, dic mihi, quò vadens potero esse salua? Sanctus autem dicit ei: Vade Hierosolyma: & cùm véneris ad sanctam Bethleem, quære illic virginem sanctam, nomine Paulinam, quæ ædificauit templum Domini nostri Iesu Christi: & ingredere ad ipsam, & renuncia ei, quod factum est: & poteris apud eam esse salua. Illa verò surgens, adorauit eum, dicens: Ora pro me peccatrice, ô venerande pater, semper propter Dominum. Beatus autẽ Martinianus cùm dolore surrexisset è solo ex plagis vstionis, dedit ei paucos dactylos ad viæ solatium: & cùm eam è cella eduxisset, & ostendisset viam, quæ ducit Hierusalem, dicit ei: Vade in pace mulier, & seruans serua tuam animam, & decerta pro tua salute. Vide nè retrò conuertaris. Nemo enim, qui manum misit ad aratrum, & conuersus est retrorsùm, aptus est regno cælorum.

Lucæ 9. Non est respiciẽdum retrò.

Nè

Nè ergò retrò conuertaris, hoc est, ad huius mundi voluptates: sed attende tibi ipsi, nè irridearis: & perseuera in pœnitentia. Deus enim est eorum, qui agunt pœnitentiam. Ea autem his auditis, fletum suum auxit, dicens: Spero in Christum, in quem sperârũt gentes, & pudore non sunt affectæ, quòd diabolus partem in me non inueniet. Cumque sic precata esset, & adorâsset Dei seruum Martinianum, ab eo recessit. Beatus autem cùm eam signâsset signo crucis, dixit: Dominus Deus meus custodiet animam tuam, & seruabit te in finem. Hęc cùm dixisset, ingressus est in cellam suam, humique cecidit, & suspirabat ac precabatur. Mulier verò ibat deflens ac precans, vt Dominus eam deduceret ad vitam æternam & salutarem. Et illa quidem nocte cùm non potuisset permeare latitudinem solitudinis, mansit in loco, ad quem venit. Manè autem cùm surrexisset, ambulabat flens & orans.

Meretrix in monasterio duriter vitam agit.

Cùm itaque triginta millia ambulâsset, alto vespere peruenit Bethleem: & cùm venisset in monasterium beatæ Paulinæ virginis, ingressa ad eam, renũciauit omnia, quæ fuerant consecuta. Illa autem cùm audijsset, Deum glorificauit, qui est clemens & misericors, & eam lubẽs accepit in monasterium, & eam indiès instituebat in ijs, quæ pertinent ad salutem. Ea verò vsque adeò perseuerabat in fortitudine & exercitatione, vt beatissima Paulina sępè eam admoneret & diceret: Parce tuam carnem tanta affligere abstinentia, vt possit vsque ad finem sufficere. Illa verò magis magisq; intendebat, nulla in re remittens laborem exercitationis. Itaque circa eius finem petijt à Deo hãc gratiam, vt ei ostenderetur, an accepta esset eius pœnitentia. Benignus ergò Deus curationes effecit per eius preces. Quodam enim die mulier quędam, cui grauiter dolebant oculi, in monasterium venit vt curaretur. Volens ergò beata Paulina probare eius pœnitentiam, dicit ei: Filia, accede ad Christum, & ora pro ea, vt per tuam intercessionem ei Dominus præbeat sanitatem. In paucis itaque diebus, cùm ea precata esset, sanata fuit mulier. Quæ etiam mundo renuncians, seipsam collocauit in eodem monasterio.

Facit miracula.

Nota pœnitentiam meretricis.

Hęc autẽ beata Zoë (hoc enim erat nomen eius) cùm duodecim annos vixisset in monasterio, fuit in Christo consummata peracto cursu. Toto enim tempore suæ exercitationis vinum non bibit, oleum non comedit, nec vuam, nec alium fructum: sed solùm panem & aquam, eaq; non ad satietatem, sed solùm vesperè comedẽs, & nonnunquàm secundo die. Ea autem humì quoquè dormiebat. Hic est finis huius beatæ, & hęc sunt eius certamina.

Sed necessè est, vt nos reuertentes ad vitam beati Martiniani, narremus prędara eius facta ad multorum vtilitatem. Post septem ergò menses curatus fuit à plagis vstionis, & ratiocinari cœpit apud se, dicens: Reuerà nisi ex hoc loco recessero, & iuero in locum ignotum & occultum, non me sinet malignus requiescere. Deincèps ergò debeo talem locum habitare, ad quem fieri non potest vt mulier ingrediatur. Cumq; hęc apud se esset ratiocinatus, surrexit & orauit, sic dicens: Domine Deus, qui es Dominus cęli & terræ, qui nõ vis aliquem perire, sed omnem hominem esse saluum, & ad agnitionem venire veritatis, pręstò sis ad prouidendum id, quod est conducibile meæ humilitati: neq; sinas animã meam perire in finem, sed fer mihi opem Domine Deus virtutum, & esto mihi via, vita, & virga, & pera, & panis. Hęc cùm dixisset, & totum corpus suum obsignâsset, egressus est ex illa cella, & profectus est ad mare. Exclamauit autem dęmon ante eum, dicẽs: Fortitudinem suam iactent meæ virtutes: & sit nomen meum prędarum, quòd contra te fui fortis. Nam & te è cella expuli, & corpus tuum igne combussi, & te fugitiuum effeci & captiuum. Et rursùs dicit ei dęmon: Fugis Martiniane? quocunque autem iueris, illic adero: & quomodò te hinc fugaui, ità etiam te fugabo, vbicunq; voluẽris habitare, & à te nõ recedam, donèc te planè humilem & abiectum reddidero. Beatus verò respondens, dicit ei: Imbecille & miser, existimâsti me esse à te expulsum è mea cella? an putâsti me angore confectum recedere? Absit: sed vt te magis conculcem & nihili faciam. Et rursùs ei dicit sanctus: Infelix, non tibi suffecit primus & secundus insultus tentationis? aggredere adhuc semel. Officinam, quam aduersùs me cõstruxeras, eam dissolui, & Deo meo obtuli. Vndè etiam illa te reputauit tanquàm fimum & lutum, & cõculcauit tuas improbas & malitiosas vires, & nec eius quidem vmbræ potes ampliùs appropinquare. eoq; hęc dicẽte, ab eo euanuit diabolus. Beatus autem cœpit hunc psalmum psallere: Exurgat Deus & dissipentur inimici eius, & fugiant à facie eius, qui oderunt eum. & psallens inibat viam, quæ ducit ad mare.

1. Tim. 2.

Vana iactãtia & minę dæmonis.

Psalm. 67.

Cùm

Cùm autem veniſset ad portum, inuenit nauclerum quendam timentem Deum: & cùm acceſſiſset, dicit ei: Frater, ſcis ne aliquam paruam inſulam in medio mari, in qua nemo habitat? Nauclerus aũt reſpondẽs, dicit ei: Quanã de cauſa me interrogas, & quid vis? Dicit ei beatus: Volo quietem agere ab hoc mundo & ab hac vana vita, & non inuenio locũ, in quo quieſcam, & fugiam maligni offenſiones. Dicit ei nauclerus: Eſt in mari rupes anguſta, admodũm excelſa & terribilis, & quæ ſatis longo ſpatio diſtat à terra. Si quis enim fuerit proximè illam rupem, terram nõ videt ampliùs. Dicit beatus: Tali loco valdè delector, & eum deſidero, ad quem maximè non poſſit mulier accedere. Dicit ei nauclerus: Et vndenàm es habiturus nutrimentum? Dicit ei beatus: Pactum inter nos inibimus. Tu mihi victum ſuppeditabis, & ego pro te ad Deũ intercedam. Quinetiam operabor ſedens ſuper rupem: ad me ſolùm adfer ramos palmarũ, & eos contexam meis manibus: quos tu à me tolles & vendes, & ad me adferes alimentum. Porrò autem mihi quoquè accipies amphoras, in quibus aquam reponamus: & cùm panem fregerimus & refrigerauerimus, eũ immittemus in amphoras. Venies verò tu in anno bis aut ter, ad me adferens panem & aquam. Hęc cùm audijſſet nauclerus, & cognouiſſet eum eſſe virũ ſpiritalem, prompto & alacri animo cum eo conuénit, ſe omnia eſſe facturum. Et cùm paruam accepiſſet nauiculam, & beatum in ea accepiſſet, rectà contenderũt ad rupem, cùm ventus eſſet ſecundus, & veſperè ad locum peruenerunt. Beatus autẽ cùm locum vidiſſet valdè aptum, valdè ei lętatus eſt animus: & cùm Deo egiſſet gratias, & nauclero benedixiſſet, aſcendit ſuper rupem. Cumq; aſcendiſſet, pſallebat, dicens: Expectans expectaui Dominum, & intendit mihi: & exaudijt deprecationẽ meam, & eduxit me de lacu miſeriæ & de luto limi. Et ſtatuit ſupra petrã pedes meos, & direxit greſſus meos. Cumq; pſalmum implêſſet, & precatus eſſet, dicit nauclero: Abi in pace frater, & adfer ad me amphoras & panem & aquam. Dicit ei nauclerus: Vísne adferam etiam tibi ligna, vt faciamus tibi paruum tabernaculum? Sanctus autem non paſſus eſt: ſed erat ſub dio ſedens ſupra petram: & æſtu quidem torrebatur, algore verò concreſcebat. Tunc nauclerus ad ſuos reuerſus, attulit omnia, quæ ei iuſſerat beatus: & ad eum ter quotannis adferebat panẽ & aquam. Beatus autem Martinianus velutì requieuit egreſſus è mundo, lætabaturque & Dominum glorificabat in meditatione ſcripturarum & bona vita.

Martinian⁹ in mari degit ſolus in rupe.

Pſal. 39.

Sub dio ſemper manet.

Sed ſceleratus & malignus diabolus ne ſic quidem ceſſauit iuſtum bello laceſſere, ſed illic quoquè cœpit ei inferre tentationes. Nam cùm vna nocte mare mouiſſet & fluctus excitâſſet, ei oſtendebat quòd fluctus ferebãtur ſupra eius caput quindecim cubitos, & dęmon clamauit, dicẽs: Nunc te ſuffoco in aquis Martiniane. Beatus verò reſpondens, dicit citra vllam perturbationẽ: Imbecille & infelix, cur fruſtrà laboras? Tua enim ſpectra me non terrent, neq; tuæ minæ me timore afficiunt. Spero autem in nomine Domini mei Ieſu Chriſti, quòd te ad finem vſq; pudore afficiam. Cumque hęc dixiſſet, cœpit pſallere: Saluum me fac Domine, quoniam intrârunt aquæ vſq; ad animam meam. Infixus ſum in limum profundi, & non eſt ſubſtantia. Vẽni in profundum maris, & procella me obruit. Cumq; pſalmum implêſſet, orauit, dicẽs: Domine Ieſu Chriſte, fili vnigenite patris inuiſibilis, qui propter noſtra peccata ſerui formam accepiſti, & in terram deſcendiſti, exaudi me. Certè Domine, qui increpâſti mare, & continuiſti eius, qui nequit cohiberi, impetum: Qui increpâſti ventos, & viciſti ea, quæ vinci nequeunt: Quoniam tibi omnia cum tremore obediunt, exaudi me, & fac ceſſare eam, quæ aduerſùs me excitata eſt, tẽtationem & fluctum maris, & pudore affice diabolum, qui impudenter aduerſùs me erigitur: quoniam omnia potes Domine, & te ſolum decet gloria in ſecula, Amen. Eo ergò hęc dicente & orante, ab eo euanuit diabolus, & manſit ab eo illęſus. Sex itaq; annos ſic degebat ſanctus ſupra petram, omnem laborẽ & perpeſſionem ſuſtinens pro ſalute ſuæ animæ.

Vexatio dę monis.

Irridetur à ſancto.

Pſal. 68.

Sed ſic quoquè ab eo non quieuit malignus, ſed ei aliam intulit tentationem, priore grauiorem. Nam cùm quodam die obſeruâſſet malignus & immundus dæmon nauem venientem, quæ portabat viros & mulieres, vento confregit nauem & alliſit ad petram, & ſuffocauit omnes, quæ erãt in naui, præterquàm vnam puellam. Vna enim puella, quæ erat longè formoſiſſima, potuit apprehendere tabulam, & ſeruari. Et cùm appropinquâſſet petræ, vbì ſedebat beatus, ab ea pependit, & cœpit clamare: Miſerere meî ſerue Dei altiſſimi, & porrige mihi manum auxilij, & ſerua me ab hac aqua, & nè ſinas

Eccè noua & mira tẽtatio,

ſinas me perire in profundo. Beatus autem Martinianus videns non aliundè eam poſſe habere ſalutem aut auxilium, dixit ſubridens: Hoc quoquè eſt maligni machinatio. Reuerà non vinces promptum meum & alacre animi ſtudium, ô diabole. Deindè dicit apud ſe: Væ mihi peccatori, rursùs mihi adeſt cordis probatio. Quid ergò faciam? Si eam dimiſero in aquis, in eis ſuffocabitur, & maculabit meam animam in die iudicij. Sin autem eam aſſumpſero, non expedit mihi eſſe cum ea. Reuerà hęc eſt in longè grauiori neceſſitate, quàm prima. Nam illa quidem cùm eſſet in terra, poterat ſępè ſeruari: hęc verò non poteſt aliundè ſeruari. & cùm ſuos oculos in cęlum extendiſſet, dixit: Domine Deus meus, in quem ſperaui à iuuentute mea, nè ſinas me perire, ſed prouide id, quod eſt vtile animæ meæ. Cumque hęc dixiſſet, tradidit ei manum, & eduxit eam ex aqua.

Cùm autē animaduertiſſet eam eſſe ſpecioſam, dicit ei: Igni cum fœno nequaquàm benè conuenit. Non poſſum ego & tu hîc ſimul eſſe: malignus enim in me operatur putrefactionem. Sed tu hîc mane, neq; quicquam timueris. habes enim panem & aquam, & quomodò comedebā ego, tu quoquè comede, vt tibi ſufficiat, donèc veniat nauclerus, qui adfert ad me panem & aquam. adhuc enim reſtant duo menſes, poſt quos huc veniet: & cùm huc venerit, narra ei quid acciderit. Is verò te hinc educet, & deducet in tuam ciuitatem. Cumque hęc dixiſſet, mare obſignauit ſigno crucis, & dixit: Domine Deus meus, qui increpâſti ventos & mare, eaque tibi cum tremore obediērūt, me quoquè adſpice & meî miſerere, & nè ſinas me perire. Eccè enim Domine, confidens in ſancto tuo nomine, me in mare proijciam. Mâlo enim mori inconſideratè, quàm cum corporis perturbatione cōſuetudinem habere cū muliere. Ad puellam aūt conuerſus, dixit: Eſto ſalua mulier. Dominus cuſtodiet animam tuam filia, ab omni inſultu diaboli, & te conſeruabit in finem. Quæ cùm dixiſſet, ſe ſtatìm iecit in mare. Statìm autem eum duo delphines exceperunt, & in terra depoſuerunt. Puella verò, donèc exceſſit ex oculis eius, videbat ipſum ferri ſuper aquas, neq; ſciebat ampliùs, quid factum eſſet. Beatus autem Martinianus in terrā egreſſus, orauit dicens: Ago tibi gratias Domine Deus meus, quòd feciſti miſericordiam in meam humilitatem: ſed etiam vſque ad finem nè me relinquas bone Domine & benigne.

Edito crucis ſigno, mittit ſe in mare, & delphinorum tergis ad litus euehit.

Hęc cùm dixiſſet, dicit apud ſe: Quid faciam, neſcio. In montibus non me ſinit ſatanas, nec in mari. Decęterò bonum eſt mihi meditari dictum Euāgelij & hoc facere. Docet enim Dominus, ſic dicens: Si perſequātur vos ex hac ciuitate, fugite in aliam. Amen enim dico vobis, non finietis ciuitates Iſraël: Quæ cùm dixiſſet, cœpit fugere, & dicere: Fuge Martiniane, nè te comprehendat tentatio: fuge monache: ſicque fugiens, & ſeipſum perſequens, finijt dies vitæ ſuæ, nunquàm ferens neque peram, neque virgam, neque duas tunicas, neque æs in zona, neque aliquid aliud portans ad vſum corporis ex ijs, quæ debent inſeruire homini. Sed vbicunquè ingrediebatur in ciuitatem aut in pagum, quęrebat quiſnam eſſet in ea vir pius, & illuc veniebat: & ſumens quæ neceſſaria erant ad alimentum, exibat. & ſic fugiens & perſequens, perfecit dies ſuos: & vbicunquè eum deprehendiſſet veſpera, ſeu in monte, ſeu in ſolitudine, ſeu in petra, illic manebat. Duos ergò annos currens & ſe perſequens, pulchrum impleuit curſum, cùm centum & ſexagintaquatuor ciuitates obijſſet.

Matt. 10.

Perpetuam ſuſcipit peregrinationē.

Cùm autem eſſet decęterò migraturus ad Dominum, venit Athenas. Porrò beato Epiſcopo, qui illic erat, reuelatum eſt de deceſsu beati. Beatus verò Martinianus ingreſſus eccleſiam, cùm pręſciuiſſet horam mortis ſuæ, cadens ſupra ſcamnum, dicit ijs, qui illic erant: Vocate ad me citò veſtrum Epiſcopum. Illi autem eum exiſtimauerunt eſſe ſtultum. Eo verò adhuc magis rogante, ei obediērunt, & iuerunt ad Epiſcopum, dicentes ei: Domine, homo quidam iacet in eccleſia ſuper ſcamnum, & neſcimus ſit ne ſtultus, aut quis ſit. Nobis certè dicit: Vocate ad me citò Epiſcopum veſtrum. Pius autem ille Epiſcopus dicit eis: Stulti eſtis vos. Ille enim & me & vobis eſt altior. & ſurgens protinùs, properè iuit in eccleſiam. Beatus verò cùm eum vidiſſet, non potuit quidem ſurgere, ſed manus ſuas extendit ſupra ſolum, & ſic debitum honorem ei reddidit. Epiſcopus aūt abundantiorem ei honorem tribuit, dicens: Iampridèm Deus mihi eſt pollicitus, ſe ſuum ſeruum mihi eſſe oſtenſurum, & qui eſt à mendacio alienus, impleuit quæ dixerat. Tu autem quando habitabis in regno cælorum, meæ quoquè animæ recordare, rogo te. Sanctus verò reſpondens, dicit ei: Benedic me venerande pater, & ora pro me,

Venit Athenas, ibique moriturus, vocat ad ſe Epiſcopū.

me, vt inueniam fiduciam, dum ſiſtar ante terribile tribunal Chriſti. Hæc cùm dixiſſet, ſuſtulit oculos ſuos in cælum, & dixit : In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum : & cùm totum corpus ſuum obſignâſſet, dicit Epiſcopo : Commenda me Deo pater. Quod cùm dixiſſet, ſubridente vultu, Domino emiſit ſpiritum, cùm curſum conſummâſſet, & fidem ſeruâſſet, propoſitæ coronæ accepta promiſſione, dignatus regno cęlorum.

Totum ſe ſignans & ſubridens, moritur.

Quis non miretur hunc ſanctum & fortem athletam? Quis non beatum pronunciet inuictum eius curſum & vitam plenam fiducia? Quis non narret & ſtupeat eius admirabilem, quæ ex virtute agebatur, viuendi rationem? Quomodò ad finem vſque decertauit pro ſalute ſuæ animæ? Quin etiam martyrium ſuæ decertationis ipſe ſibi cõſtruxit. Nam cùm non adeſſet perſecutio, neque Imperator, neque Pręſes perſequens, ipſe ſibi extruxit martyrium, vt qui aduerſa fronte cum diabolo bellum geſſerit, & conculcauerit inſolẽtem eius exultationem. Ipſe ergò fuit ſuî & perſecutor & rex & carnifex ſeipſum torquẽs, & martyr decertans, & athleta coronatus, & iuſtus renũciatus. Quid ergò? eum vocabis martyrem? Certè. Etenim vt fortis martyr & athleta ignem cõtempſit: & quod eſt admirabile, ipſe ſibi ipſi accẽdit fornacem, & per hunc ignem ſenſilem conculcauit ignem æternum : & quam aduersùs ipſum mulierem excitauit diabolus, eam per preces fecit perfectam Dei ancillam, animamque à reprehenſione alienam & puram Deo obtulit.

Sed oportet nos de illa quoquè puella, quæ fuit relicta ſuper rupem marinam, vobis narrare, quemnam finem acceperit, & quemadmodùm finem vitæ ſuæ peregerit citra vllam, quæ in eam caderet, reprehenſionem. etenim propter eam rursùs conceptæ beati preces non manſerunt inefficaces, ſed eam ad finem vſque conſeruauerũt. Ipſa enim relicta ſupra petram, ſic comedebat, ſicut ei iuſſit ſanctus. Cùm autem veniſſet nauclerus, qui afferebat panẽ & aquam, & appropinquâſset petræ, & vidiſſet puellam ſtantem, exiſtimauit eſſe ſpectrum : & timore affectus, cœpit à petra recedere, remis agens nauiculam. Illa autem clamans, dicebat nauclero : Nè timeas, ô frater. ſum enim reuerà mulier, & ſum Chriſtiana. veni prope me propter Dominum, & narrabo tibi verum. Illo autem minùs fidente & magìs timente, ipſa iurabat, dicẽs : Per regẽ Chriſtum, ſum Chriſtiana. Decęterò veni prope me, & tibi ordine narrabo, quid acciderit. Tũc nauem ſuam adduxit nauclerus, & dixit ei : Vbi eſt, qui hîc erat, monachus, aut quid ei factũ eſt, quòd receſſit? Quis verò te huc adduxit? Puella autem cùm ſe ſignâſset, narrauit ei, quæ ipſis acciderant.

Virgo in rupe relicta vt ſe geſſerit.

Eccè quàm prõpti erãt veteres ſancti ad ſe ſigno Crucis obſignandos.

Nauclerus cùm audiſſet, dicit ei : Veni huc, vt te hinc educam, & ibis in tuã ciuitatem. Mulier autem reſpondẽs, dicit ei : Nè, rogo te, domine mi, nè me eijcias ex hac petra : ſed fac mecum miſericordiam & clementiam, & vadens in tuam ciuitatem, affer ad me pileum & virilem tunicam, contextam ex pilis, & panem & aquam, quomodò afferebas ad beatum, & eandem mercedem accipies à Domino Chriſto. Non eſt enim apud Deum diſtinctio maſculi & fœminæ, ſicut dixit Paulus Apoſtolus : Omnes vos vnũ eſtis in Chriſto Ieſu. Nè ergò me abomineris humilem & abiectã, quæ volo ſalua fieri. Nisì enim benignus Deus me voluiſſet eſſe ſaluam, ego quoquè cũ omnibus perijſsem in mari. Volente ergò Deo me ſeruare, tu nè me perdas, quoniam ſum fœmina. Memẽto, quòd qui finxit Adam, is Euam quoquè creauit, & ipſe ambos eſt fabricatus, & in vltimis diebus per ſanctam virginem eſt manifeſtatus. Age ergò, rogo te, vade in tuam ciuitatẽ, & quomodò prędixi tibi, affer ad me virilem tunicam, & pileum, & panẽ, & aquam, & lanam, & adduc huc vxorem tuam, vt cum illa verba faciam de lana, & vt illa me induat virili habitu : & Dominus Deus meus erit tecum omnibus diebus vitę tuę, & dabit tibi in hac vita miſericordiam & remiſſionem peccatorum : in illa autem, fiduciam & gloriam ante tribunal Chriſti.

Galat. 3.

Hęc cùm audiſſet nauclerus, & vidiſſet eius in Deum deſiderium, dicit ei : Eccè ego faciam omnia, quęcunque mihi mandâſti. ſolùm eſto fortis & ſtrenua, & Dominus implebit deſiderium tuum. Quæ cùm dixiſſet, mouit ſuum nauigium, & iuit in ſuam ciuitatem : & accipiens vxorem ſecundo die, & quęcunque ei iuſserat, acceſſit ad puellam. Et cùm mulier aſcendiſſet ſupra petram, adorauit puellam, procumbens in faciem, & eduxit omnia ex naui. Puella verò rogauit virũ, vt ſecederet in nauiculam, vt virili habitu induceretur. Cùm ipſa autẽ receſſiſſet, ſimul exuit veſtes muliebres & muliebrem im-

Induit se virgo vestē virilem, ex pilis contextam.

becillitatem, & virili se accinxit prudentia, & induit vestes viriles, nempe pileum & virilem tunicam, contextam ex pilis, & stans precata est Dominum, dicens: Domine, qui exaudîsti omnes sanctos tuos à seculo, exaudi me quoquè peccatricem, & consumma me in hoc loco & habitu, nulla affectam ignominia, & conserua meam animā, & confirma cor meum, & corpus meum corrobora, & deduc mentē meam & animam ad hoc, vt tibi placeam, & impleam tua mandata, & ijs, qui mihi obediērint, præbe Domine bonam mercedem: quoniā es benedictus in secula, Amen. Post hęc aūt dicit mulieri: Rogo te domina: dum panis & aqua ad me affertur, fac vt lanam quoquè ad me afferas, & cùm parauero, reddam tibi, nè panē gratìs comedam. Has quoquè meas vestes tibi habe ad meî monimentum. Hęc cùm dixisset, dimisit eos in pace.

Nota virginis diurnas & nocturnas preces.

Tertio autem quoque mense accedebant ad eam nauclerus & vxor eius, ei offerentes, quæ necessaria erant ad alimentum. Beata autem exultabat, & glorificabat Dominum in veneranda & bona agendæ vitæ ratione. Fundebat verò interdiù quidem, duodecim preces, noctù autem vigintiquatuor. Alimentum autem eius erat, in duobus diebus libra panis, & aquæ poculum vnum. Sicque perfecit cursum suum, in bona viuendi ratione. Erat autem, cùm venit ad petram, nata annos vigintiquinque: in petra verò vixit sex annos. Duobus autem mensibus, antequàm veniret nauclerus & vxor eius,

Morit sancta virgo Photina.

tradidit beata Photina Christo spiritum suum, cùm peregisset cursum suæ exercitationis in syncera fide & bona vitæ agendæ ratione, vt etiam ipsi nauclero de ea reuelaretur.

Vultus defunctæ viuidus.

Postquàm autem impletum fuit tempus duorum mensium, accessit nauclerus cum sua vxore, & inuenit eam mortuam, & decorè honestèque iacentē, & manus habentem in formam crucis, osque honestè clausum, & similiter oculos diligenter clausos, & vt semel dicam, eam tam honestè iacentem, vt ipsi putarent eam dormire. Accedentes verò, eam inuenerunt mortuam, & Deum glorificaueruut. Erat autem eius vultus post tot dies tanquàm flos matutinus, suauem odorem emittēs: & cùm adorâssent venerandas & sanctas eius reliquias, acceperunt in nauiculam, & tulerunt Cęsaream ciuitatem Palęstinæ, & renunciârunt ei, qui tunc erat Episcopus, vitam quam ex virtute egerat. Quamobrem iussit ipse Episcopus eam sepeliri in loco honesto & insigni, cum lampadibus & hymnis diuinis: Ad gloriam Dei omnipotentis & Domini nostri Iesu Christi: Cui gloria & potentia, cum patre & sancto spiritu nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

MARTYRIVM SANCTI VALENTINI PRESBYTERI ET ASTERII, ITEMQVE MARII ET MARthæ, *Audifax & Habacuc nobilium Persarum: cui fidem faciunt antiquissima martyrologia & vetusti MS. Codices. Stylum nonnihil correximus.*

14. FEBRVA. Peregrinatio religionis ergò etiam antiquitùs fiebat.

Emporibus Claudij, venit quidam de Perside, Marius nomine, cum vxore sua Martha, & filijs Audifax & Habacuc Christianis viris ad orationem Apostolorum. Cumq; veniſſent Romam, cœperunt corpora sanctorum per carceres & sepulturas solicitè & curiosè inquirere. Intereà veniunt in castrum trans Tyberim, & in carcere cōspiciunt hominem venerabilem, nomine Quirinū, qui iam multa verbera pro nomine Christi perpessus fuerat, & facultatibus suis nudatus. Ad quem venientes, miserūt se ad pedes eius, obsecrantes, vt oraret pro eis: ibiq; manserunt diebus octo, de facultatibus suis ministrantes beato Quirino, & lauantes pedes eorum, qui vinculis erāt constricti, & in capita sua vel filiorum suorum ipsam aquam effundentes. Eodem tempore iussit Claudius, vt si qui Christiani inuenti fuissent aut in vulgo, aut in custodia, sine interrogatione punirentur. Ipso autem edicto promulgato, tenuit ducentos sexagintaduos Christianos via Salaria, qui arenam fodientes, damnati fuerant pro nomine Christi: quos extra muros portæ Salariæ duci, & in ciuitatis amphi-

Edictum Claudij cōtra Christianos.

amphitheatro militum sagittis iussit interfici. Hoc cùm factum fuisset, cõtristati nimis Marius & Martha vxor eius cum filijs suis, venerũt ad locum, vbi corpora sanctorum interfecta fuerant, vnà cum beato Iohanne presbytero, & inuenerũt super corpora eorum ignem superpositum. Itaque cœperunt corpora subtrahere & sepelire cum linteaminibus ex facultatibus suis: quia locupletes erant. Sepelierunt autem ea in crypta via Salaria in cliuo cucumeris. Simul etiam sepelierunt tribunum quẽdam Claudij, nomine Blastum: & in eodẽ loco vigilias & ieiunia cum orationibus multis diebus cum beato Iohanne celebrauerunt.

Audiens hęc Claudius, curiosè iussit inquiri Marium & Martham vxorem eius: sed non inuenit eos, quòd occultè isthuc facerent. Venientes verò Romam ad castrum, requirebant beatum Quirinum. Quem non inuenientes, contristati sunt nimis. Inuenerunt tamen quendam presbyterum, nomine Pastorem, qui enarrauit eis rem omnem, & vt noctù interfectus fuerit gladio beatus Quirinus, & iactatus in Tyberim, corpusque eius remanserit in insula quadam. Pergentes igitur noctù cum familia sua & beato Pastore presbytero, collegerunt corpus eius, & terra condiderunt in cœmeterio Pontiani in crypta, octauo Calend. Aprilis. Deindè beati, Marius & Martha cum filijs noctù audiunt in loco quodam trans Tyberim in cœnaculo multitudinem Christianorum psallentium, multumque lętati, pulsant ianuam cœnaculi. Illi autem timentes, noluerunt aperire. Eodem in loco erat episcopus, nomine Calixtus. Qui cùm audîsset pulsantes, dixit ad sanctos Christi: Confortamini, nolite timere: Christus pulsat ostium nostrũ. Aperiamus ergò os nostrum, & plùs confortati, collaudemus Dominum, quia ipse nos vocat. Et confestìm ipse perrexit, & aperuit ostium. Quem videtes Marius & Martha cum liberis suis, miserũt se ad pedes illius. Ea re animaduersa, omnes Christiani gauisi, & se se inuicèm osculati sunt.

Porrò beatus Calixtus sic orauit ad Dominum: Deus pater Domini nostri Iesu Christi, qui dispersa congregas, & congregata conseruas: auge fidem & fidutiam seruis tuis per Christum Dominum nostrum, qui viuit cum te Deo patre omnipotente & spiritu sancto in secula seculorum. Et responderũt omnes, Amen. In eodem autem loco mensibus duobus manserunt absconditi. Interìm apprehendit Claudius quendam venerabilem presbyterum, Valentinum nomine, & vinxit compedibus & catenis. Indè post biduum iussit eum sibi pręsentari in palatio suo iuxta amphitheatrum. Qui cùm pręsentatus fuisset adspectibus eius, dixit ad eum: Quarè non frueris amicitia nostra, sed illis potiùs iungeris, qui sunt hostes reipublicæ nostræ? Satìs quidem mirandam tribui tibi sapientiam audio: & tamen cùm sis sapiens, offendis in superstitionem vanitatis. Respondens Valentinus presbyter, dixit: Si scires donum Dei, gauderes & tu, & respublica tua, refutaresque dęmones, & idola tua manufacta, & cõfitereris vnum Deum patrem omnipotẽtem, & Iesum Christum filium eius, creatorem omnium rerum, qui fecit cęlum & terram, mare & omnia, quæ in eis sunt. Respondit quidam Iureconsultus qui adstabat Claudio, & dixit voce clara ad beatum Valentinum presbyterum: Et quid de deo Ioue vel Mercurio? Respondit Valentinus presbyter: O homines miserrimos & turpes, qui tempore vitæ suæ semper in spurcitijs, impuris voluptatibus & contumelijs corporum suorum malè vixerunt. Sed tamen ostende mihi genealogiam eorum, & videbis quàm turpes fuerint. Respondit ille alta voce: Blasphemauit deos & gubernatores reipublicæ. Eo die sic satìs patienter audiebat Claudius, dixitque Valentino: Si Christus Deus est, quarè mihi non explicas, quod verum est? Respondens Valentinus presbyter, dixit: Audiat pietas tua, ô rex, & salua erit anima tua, & respublica tua augebitur, & hostes tui profligabũtur, tuque in omnibus victor, & hìc regno fruéris, & in illo seculo futuro. Hoc tantùm admoneo, vt te pœniteat fusi sanguinis sanctorũ, credasque in Christum, & baptizeris. Ità enim saluus eris. Tum verò Claudius dixit adstantibus: Audite ciues Romani & cœtus reipublicæ, quàm sana doctrina ab hoc homine promitur. Respondit Calphurnius pręfectus, & voce clara dixit: Seductus es princeps doctrina falsa. Num verò æquum id esse potest, vt relinquamus, quæ à cunabulis nostris coluimus & adorauimus?

Precatio Calixti Episcopi.

Valentinus compręhẽsus, compedibus & catenis illigatur.

Valẽtini ad Claudium oratio.

Claudius ppendet in Christianismum.

Eádem hora mutatum est cor Claudij, & cum dolore animi tradidit Valẽtinum Calphurnio pręfecto, dicens: Patienter audi eum, & si sanum consilium non est, quod profert, fac in eum, quod in sacrilegum legibus sancitum est. Sin verò rectè consulit, audia-

Mutat verbis Pręfecti.

tur iusta postulatio eius. Tunc Calphurnius præfectus suscipiens Valentinum presbyterum, dedit eum cuidam Asterio principi suo, dicens; Si potueris eum mollibus sermonibus inflectere, intimabo doctrinam tuam Claudio, & eris amicus eius, & augeberis opibus & facultatibus. Accipiens ergò eum Asterius, duxit in domum suam. Qui cùm introisset in domum Asterij, genibus positis, orauit dicens; Deus omnium rerum visibilium & inuisibilium factor & creator generis humani, qui misisti filium tuũ Dominum nostrũ Iesum Christum, vt nos de præsenti seculo liberares, & de tenebris ad lucem veram perduceres Christum, qui nobis præcipiens dixit; Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: tu conuerte domum hanc, & dona ei lumen post tenebras, vt cognoscat te Deum verũ & Christum Iesum in vnitate spiritus sancti in secula seculorum, Amen.

Matth. 11.

Audiens hoc Asterius princeps, dixit ad Valentinum presbyterum; Miror prudentiam tuam, vt dicas, quia Christus vester lumen est. Respondit Valentinus, voce clara, dicẽs: Et verè, quia Dominus Iesus Christus, qui cõceptus est de spiritu sancto, & natus de Maria virgine, lumen verum est, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Respondens Asterius, dixit; Si illuminat omnem hominem, modò probabo, num Deus sit, aut certè fallaciam tuam coërcebo. Habeo filiam adoptiuam, quam diligo à cunabulis, quæ ante duos ferè annos * epithematis fœdata est: ipsam adducam ad te, & si curata fuerit, omnia quæcunque præceperis, faciam. Respondit Valentinus presbyter; In nomine Domini nostri Iesu Christi adduc eam ad me. Currens verò Asterius anxius, adduxit puellam cæcam ad beatum Valentinum presbyterum. Eleuans autem manus in cælum, oculis madentibus lachrymis, dixit; Domine Deus omnipotens, pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, qui misisti filium tuum Dominum nostrum, vt nos de tenebris ad lucem veram perduceres: te inuoco ego peccator & indignus. Sed quia omnes vis saluos fieri, & neminem perire, ego deprecor misericordiam tuam, vt cognoscant omnes, quia tu es Deus & pater & creator omnium, qui cæco nato oculos aperuisti, & fœtentem Lazarum de monumento suscitâsti: te inuoco, qui lumen es verum, & Dominus omnium principum & potestatum: non mea voluntas, sed tua fiat super hanc famulam tuam, vt digneris eam illuminare lumine intelligentiæ tuæ. Et posuit manum super oculos eius, dicens; Domine Iesu Christe, illumina famulam tuam, quia tu Deus lumen verum es. Et cùm hoc dixisset, aperti sunt oculi eius.

Iohan. 1.

Oratio S. Valentini ad Deum.

Iohan. 9. Iohan. 11.

Cæcam illuminat, & credit Asterius cũ vxore sua &c.

Hoc cùm vidisset Asterius, cecidit cum vxore sua ad pedes beati Valentini, & ait; Per Christum, per quem lumen cognouimus, quod scis facias, vt saluẽtur animæ nostræ. Respondit Valẽtinus: Ergò facite, quod dico: & si ex toto corde creditis, cõfringite omnia idola, & ieiunate, & remittite culpas omnibus, & baptizetur vnusquisque in confessione sua, & saluus erit. Indixit verò eis triduanum ieiunium. Et quia Christianos multos habebat Asterius in custodia, relaxauit omnes. Triduo consummato, die sancto Dominico baptizauit Asterium cum omni domo sua. Et vocauit ad se sanctũ Calixtum episcopum, & consignauit Asterium cum omni domo sua animas promiscui sexûs ferè sex & quadraginta. Hoc posteaquàm audiuit Marius & Martha vxor eius cũ filijs, nempe cæcam illuminatam à B. Valentino, & propter illuminationem eius omnem domũ Asterij credidisse, venerunt cum gaudio ad domum Asterij, gratias agentes Deo, fueruntq; ibi diebus triginta duobus. Post hos dies requisiuit Claudius Asterium principem; Porrò nunciatum est illi, illuminatam esse puellam in domo eius, & hoc signo permotum, baptizatum esse in nomine Christi cum omni domo sua per Valẽtinum presbyterum. Qui iratus, misit milites, & tenuit omnes, quos inuenit in domo eius. Qui cùm adducti fuissent vincti, inter quos erat Marius & Martha, Audifax & Habacuc nobilissimi ex Perside, qui venerant ad orationem sanctorum Apostolorum, iussit Persas quidem separari à congregatione eorum, Asterium verò cum omni domo sua duci in ciuitatem Ostiam, & illic eum pœnis excruciatum interfici: Marium autem & Martham, Audifacem & Habacuc suo iudicio reseruari. Valentinum autem presbyterum fustibus cẽdi, & capitalem subire sententiam. Qui decollatus est via flaminea sub die XVI. Calend. Martiarum. Cuius corpus collegit matrona quędam Sabinella, & sepeliuit in eodem loco, vbi capite cęsus est.

S. Valentinus capite plectitur.

Iussit deindè Claudius præsentari adspectibus suis Mariũ, Martham, Audifacẽ & Habacuc.

bacuc. Qui cùm præsentati fuissent, æstimans eos pecunijs cumulatos, sic illos aggreditur; Vndè estis? Respondit Audifax, filius eorum maior; De Perside. Claudius dixit; Quam generis obtinetis nobilitatem? Respondit Audifax; Ego & Habacuc, quantùm ad carnem, filij horum sumus. Claudius dixit; Ob quam causam huc venire voluistis? Respondit Audifax; Desiderio desiderauimus ad pedes Apostolorum orationis causa occurrere. Claudius dixit; Et quæ sunt vobis facultates, vt tantos itineris velletis sumptus facere? Responderunt Marius & Martha; Dominus omnipotens nouit, quia nobiles nati sumus ab omni antiquitate. Nam vt scias nos nobiles esse, ego filius sum Imperatoris Maromeni, & hęc filia est Cusuntis subreguli. Claudius dixit; Quarè iudicium parentum vestrorum non sequimini, potiusque deseritis deos, quos patres vestri coluerunt, & hominem mortuum quęritis? Respõdit Marius; Nos famuli Christi, seruos & Apostolos eius venimus exorare, vt ipsi interuenire dignẽtur pro nobis. Claudius dixit; Facultates vestræ prędò sunt? Marius respondit; Facultates nostras dedimus ei, qui ad breue tempus eas nobis dedit, Domino nostro Iesu Christo. Claudius audiens hunc sermonem, iratus, tradidit eos vicario Muscianо, dicens; Si non sacrificauerint, & reliquerint superstitionem hanc, diuersa eis tormenta adhibetò. Nota antiquam deuotionem.

Eádem die iussit sibi in Tellure gremium prępарari, & omnia genera tormentorum adferri. Cumque adducti fuissent sancti martyres in conspectu eius, furore repletus, dixit; Intimatum vobis est, quid pręceperint principes nostri, & omni rei publicæ? Respondit Audifax; Nescimus. Muscianus vicarius dixit; Ergò vultis cognoscere decretum? Responderunt Marius & Martha; Desideramus audire, quid iussum tibi fuerit. Muscianus vicarius dixit; Deferantur tormenta. At vbì allata sunt, dixit; Omnia genera tormentorum in vos expendentur, si decreto non obtemperaueritis. Sin verò iussis principum obedientes vos præbueritis, & natales vestri renouabuntur, & dignitates obtinebitis haud vulgares. Hęc enim iusserunt victores reipublicæ, vt sacrificetis dijs sine mora, & sitis amici principum. Respõdit Audifax filius maior, & dixit; Stultam rem locutus es. Dicit Muscianus ad Marium, Martham & Habacuc; Vos quid dicitis? Respondẽrũt; Omnes quasi vno ore locuti sumus. Muscianus vicarius iussit expoliari eos, & fustibus cędi. Martham verò stare ante eos. Qui cùm cęderentur, sub voce pręconis dicebant cędentes; Pręcepta principum contemnere nolite. Sancti martyres fustibus cædunt.

Martha autem gaudens, dicebat; Filij mei, constantes estote. Marius verò laudabat Dominum, dicens. Gloria tibi Domine Iesu Christe. Muscianus vicarius iussit eos deindè leuari à terra, & suspendi in eculeo. Qui dum attraherentur funibus canabinis, voce clara clamabat Audifax filius maior; Gloria tibi Domine Iesu Christe, qui dignatus es annumerare nos seruis tuis. Iratus verò Muscianus, iussit ignem ad latera eorum apponi, & vngulis ferreis radi. Illi autem vultu alacri clamabant; Gratias tibi agimus Domine. Post hęc iussit Muscianus eos deponi de eculeo in conspectu Marthæ, & manus eis pręcidi. quibus pręcisis, cœpit sanguis emanare. Martha autem colligens sanguinem mariti & filiorum, caput suũ illo liniebat cum gaudio. Deindè iussit Muscianus, vt manibus colligatis per ciuitatẽ circunducerentur sub hac voce pręconaria; Deos blasphemare nolite. Clamabant autem Marius, Audifax, & Habacuc; Non sunt dij, sed dęmones, qui & vos perdent & principem vestrum. Eodem die tulit sententiam, vt capite punirentur. Itaque ducti via Cornelia milliario tertiodecimo ad Nymphas Catabassi, ibì in eodem loco decollati sunt sub arenario, Marius, Audifax & Habacuc. Martham verò in puteo necari pręcepit. Quorum corpora iussit concremari, nè sepultura afficerentur. Matrona verò, nomine Felicitas, rapuit corpora eorum semiusta, & in prędio suo sepeliuit. Martham verò leuauit de puteo, & iunxit corporibus sanctis sub die 13. Calendarum * Februariarum, vbì præstantur beneficia Domini nostri nostri IESV Christi vsque in hodiernum diem. Vruntur, & lacerantur eorum latera. Manus amputantur. Decollant. * Martiarũ.

PASSIO SANCTI VALENTINI EPISCOPI INTERAMNENSIS, EX PERVETVSTIS MS. CODI-

cibus, quibus etiam antiquissima Martyrologia adstipulantur.

Aliquot locis stylum modicè mutauimus.

14. FEBRVA. Psal. 11.

Ropheta loquitur ad Deum; Secundùm altitudinem tuam multiplicâsti filios hominum. In ipsa ergò multiplicatione illi specialiter ad Deum pertinent, qui vitam suam vouerunt creatori, ità vt corpus & animam intētissimam Christo faciant. Vndè beatus vir Interamnensis episcopus, sanctus Valentinus, benè viuendo meruit virtutibus adhærere, quæ virtutes latentem hominem omnimodò credentium animis tradiderunt. Igitur Athenienses quidam nobiliter nati, Proculus, Ephebus & Apollonius scholastici viri, apud Græcos Latina studia desiderantes, apud Cratonem ciuem suum, oratorem vtriusque linguæ, in vrbe Roma hospitabantur, cuius & magisterio & hospitio fouebantur. Factum est autem, vt vnicus Cratonis filius, Cherēmon nomine, iuuenis scholasticus, eam incurreret ęgritudinem, vt incuruato dorso, caput inter genua deprimeretur. Cumq; omnes penè medici, qui in vrbe Roma erant, nulla ei possent ratione succurrere, extitit quidā Fonteius Tribunitius, qui diceret vitium eiusmodi acriùs suo accidisse germano, & curatum esse à quodam sancto Valentino episcopo & ciue Interamnensi, hortabaturq; transmitti ad eum. Deniquè & ipse puer, ex quo curatus est, non illum deseruit, dicens, se nimio eius bonitatis affectu constrictum.

Craton Rhetor.

Audiens hęc Craton, mittit ad illum nobiles viros, amicos suos, qui illum rogarent, vt ad vrbem Romam dignaretur venire. Quem cùm venientem Craton hospitio recepisset, ostendit ei filium suū Cherēmonem, & cœpit petere, vt sicut curauit germanum Fonteij, ità & huic succurreret. Cui sanctus Valentinus episcopus dixit; Tu si vis, curabitur. Et Craton ad eum; Dimidiam, ait, partem substantiæ meæ tibi dare constituī, si tu eum ab hac calamitate liberaueris. Cui sanctus Valentinus respondit; Miror te magistrum prudentem non aduertisse quod dixi? Tu si vis, curabitur. Nam si credideris in Christum meū, fides tua preciosior erit Deo, quàm tu ipse, qui in rebus vilissimis & vanis spem collocas tuam, credēs effigies malignorum hominum, in ligno aut quocunque metallo expressas, aliquam diuinitatem habere, qui suo merito hoc obtinuerūt, vt non possint dijs credi, cùm sordidissimis actibus & crudelissimis occupati, nullum tempus immune ab sceleribus habuerint. Sed si fidem, quam insinuo, ab hac defendas iniuria, & in Deum illam inuisibilem & omnipotentē conferas, dabitur salus filio tuo, quam postulas? censum verò tuum, cuius mihi partem dimidiam polliceri voluisti, offer pauperibus, qui orent pro filio tuo; mihi autem nulla ratione persuadere poteris, vt pro salute eius aliquid aliud abs te quàm fidem expetam. Crede ergò filium Dei, verū Deum esse, Iesum Christum, & omnibus renūcia simulacris, & videbis saluum filium tuum. Dicit ei Craton; Licèt ignorem, quo ordine religio vestra teneatur, at hoc tamen auditione accepi, vnumquenq; fide sua saluari, nec prodesse alteri alterius fidem, nec cuiquam obesse alienam infidelitatem. Sanctus Valētinus episcopus dixit; Certæ causæ sunt conuersationis humanæ, quæ alios pro alijs nec liberari faciant, nec perire. Neque enim in fide dubius pater, filio potest obesse fideli. In his ergò causis, quas necessitas flagitat, sanitatem quęrens, dum patitur, pater pro filio, soror pro fratre, pro seruo dominus, & filium patri esse redditum, & fratrem sorori, & seruum legimus domino restitutum. Igitur pro eorum interitu hi, qui cruciabantur, fidem integram acceperunt ad hoc, vt efficerentur vtrique fideles, & salus temporaliter data corporibus, acquireret animas inæternùm. sicut & factum est, cùm Centurio morientem seruum suum reciperet, & filiam mortuam archisynagogus ad vitam reuersam adspiceret, & sorores Lazarum, iam sepulturam quatriduanam habentem, quem lugebant & flebant, voce Domini suscitatum esse gauderent. Sunt & multa alia, quæ in nouis & veteribus sacris voluminibus isthuc affirment, fidem alterius alteri profuisse, & infidelitatem aliorum alijs nocuisse, quę nunc memorare longum est.

In falsos deos.

Matth. 8. Luc. 8. Iohan. 11.

Hæc

Hæc & his similia multa sancto Valentino episcopo prosequente, Craton orator cecidit ad pedes eius, dicens; Credo, quòd ille, quem prædicas, verus sit Deus, & præter ipsum non sit alius, qui imperet languori, vt abscedat? imperet morti, vt fugiat? imperet vitæ, vt redeat. Sanctus Valentinus episcopus dixit; Fides Christiana non tantùm verbis, sed & operibus demonstratur. Dicit ei Craton; Quæ sunt opera, per quæ fides possit ostendi? Sanctus Valentinus dixit; Vt abrenuncietur idolis manufactis, quorum effigies adoratur in templis, & ab omni peccato lotus fonte purissimo, Deo filius adopteris. Craton dixit; Aqua, quę sordes corporis lauat, quomodò poterit peccata mundare? S. Valentinus dixit; Aqua per mysterium inuocatæ Trinitatis, spiritum sanctum in se recipit, & per ipsum vniuersa peccata & crimina dimittuntur. Dicit ei Craton; Dum disputatio nostra longiùs tenditur, vita filij mei Cheræmonis breuiatur. Dicit ei S. Valentinus; Nisì credideris ea, quæ nec audire potuisti aliquando nec videre, saluus esse non poterit filius tuus. Dicit ei Craton; Quid est, quod ego nec audire potui, nec corde concipere? S. Valentinus dixit; Nunquid audîsti aliquando virginem concepisse, virginem peperisse, virginem post partum permansisse? Audîsti aliquando aut vidisti quempiam siccis pedibus vndarum pelagus pertransisse, imperâsse ventis, tempestatem iussu compescuisse; postremò crucifixum, mortuum & sepultum, die tertia resurrexisse, atq; multis videntibus in cælos ascendisse, angelis testantibus, ità vt ascenderit, denuò venturum ad iudicium? Si hæc credis, accede & baptizare, vt possis ad salutem filij tui pertingere, & per ipsum ad vitam perpetuam peruenire. Dicit ei Craton; Quantacunque dixeris, quantalibet verborum copia vsus fueris, ex hoc vno poterit veritas colligi, si saluetur is, propter quem dicuntur.

Fides Christiana etiã operibus declaranda est.

Matth. 14. Matth. 8.

Acto. 2.

S. Valentinus dixit; Quoniam sapientia mundi, in quâ tu magister esse vidéris, stultitia est apud Deum, & non potes tam perfectè credere, quàm fides ipsa deposcit, da mihi fidem tuam sub hac pollicitatione, vt si filius tuus per meam fidem saluus euaserit, tu per salutem filij tui cum omni domo tua conuertatis ad Christum. Tunc Craton vocauit coniugem suam cum omni familia, & prostratus pedibus eius, promisit, si ille saluus foret, omnes credituros in Christum; Erant autem in hoc spectaculo Proculus & Ephebus atque Apollonius, quos suprà dictum est in Græco perfectos, ad Latina studia se contulisse. Hi itaq; simili modo oratoris sui filium Cheræmonem cupientes saluum fieri, se credituros affirmant. Tunc S. Valentinus iussit sibi cubiculum præparari, & vnius diei atque noctis silentium fieri? & clausit ostium super se & puerum Cheræmonem, qui iam triennio ità toto corpore incuruus, complicatus atque glomeratus iacebat, vt caput inter genua defixum haberet, nec vlla pars corporis sua libertate frueretur. Erant enim eius brachia simul & crura contorta, nec vllus medicorum scire potuit, quo nomine is morbus appellaretur. Porrò S. Valentinus, vir Dei, fide plenus, clauso, vt diximus, ostio, stratoque humì cilicio, tulit puerum Cheræmonem de lecto, & reposuit seminecem in eo cilicio, in quo ipse orare consueuerat, & per totam noctem in Dei laudibus & oratione manenti, lumen circa mediam horam noctis tantum apparuit, vt hi, qui in spectaculis erant circa cubiculum, putarent intùs flammam accendi. Sed spatio vnius horæ transacto, surgens saniissimus puer, simul cœpit voce clara in Dei laudibus incolumis concrepare. Audientes autem illum parentes eius Domino canere, cuius per tres annos solum gemitum audiërant, mugitumq; reddentẽ, omnes simul gaudentes, fores vt reseraret eis sanctum Valentinum exorant. At ille dixit; Nisì compleuero statutum orationis numerum & hymnorum, non vobis aperiam. Sed cùm iam aurora finem nocti imponeret, S. Valentinus reserat claustra cubiculi, & Cheræmonem iuuenem parentibus, àc si nihil perpessus fuisset, ab omni ægritudine liberum assignat. Tunc Craton cum coniuge & omni domo sua credidit, & baptizatus est. Cheræmon autem vt vestigia sancti Valentini relinqueret, nulla potuit ratione adduci. Proculus verò & Ephebus atq; Apollonius, abijcientes studia humanæ sapientię, ità se contulerunt ad Dominum, vt vltrà penitùs nihil humanarum legerent literarum, sed conuersi ad Dominum, spiritalibus se studijs tradiderunt magistro, cuius non tantùm verba, sed etiam facta probarentur mirabilia.

1. Cor. 1.

Puer cõtrà ctus, fit repentè saniissimus.

Craton cũ tota domo sua baptizatur.

Interea per hos confluebat multitudo scholasticorum ad Christum, ità vt Abundius Præfecti vrbis filius animo duceretur, vt tota fidei plenitudine Christi se famulum publica voce clamaret. Hinc verò indignatio penè omnium senatorum accensa est, &

tentus S. Valentinus episcopus atq; virgis cæsus, compellebatur sacrificare dæmonijs, & post diuturnam cædem custodiæ mancipatur. Videntes autem eum constantiorem fieri, & in ipsa cæde & custodia gloriari, & omnium, qui per ipsum Christo crediderant, animos confirmare, medio noctis silentio eiectum de carcere decollauerunt iussu furiosi Placidi, vrbis Præfecti. Tunc à Proculo, Ephebo atq; Apollonio ablatum corpus venerãdi Christi martyris, ad suam ecclesiam Interamnæ vrbis nocturno itinere transtulerunt, ibiq; in suburbano empto terræ spatio non longè ab eádem ciuitate sepulturę honestissimæ tradiderunt, vbi cùm quotidianis vigilijs in Dei laudibus permanerent, tenti à gentilibus, custodiæ sunt traditi consulari Leontio. Qui agnoscens Proculum, Ephebum atq; Apollonium, multos è populo, quos conuerterant, habere fautores & amicos, timensq; nè violenter ei à populo tollerentur, noctis medio suis eos iussit tribunalibus præsentari. Quos cùm vidisset nec blandimentis decipi, nec torroribus frangi, iussit eos capitalem subire sententiam. Ipse autem statim fugiens cum officio, quò pergeret, non permisit sciri. Tunc omnis populus luctum quidem de nece eorum, sed gaudium de martyrio habuerunt. Porrò martyres sancti à beato Abundio non longè à corpore S. Valentini sunt sepulti, collaudantes Dominum Iesum Christum, qui viuit cum Deo patre & sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

S. Valentinus necatur.

VITA ET MIRACVLA SANCTI PATRIS NOSTRI AVXENTII ABBATIS, AVTHORE SIMEONE *Metaphraste.*

14. FEBRVA.

VMantiqui patres & factis & verbis fuerint insignes, & diuersis operibus eorum, qui in vinea, quæ percipitur intelligentia, manè simul & hora tertia & sexta similiter & nona vocati sunt, sanctorum ad ædificationem corporis Ecclesiæ labores conscripserint: non est absurdum, nos quoq;, qui propter socordiam & insciti am ab eis longè sumus remoti, verè conscribere iustorum virorum vitam, qui circa horam vndecimam in eádem vinea laborarûnt, ad vtilitatem fidelium, qui legunt & audiunt: vt qui volunt habere piam rationem ducem vitæ præsentis, constanter sequantur viam Patriarcharum, Prophetarum & Apostolorum, Martyrumque & iustorum: cum eorum quidem virtutibus contendentes, suffulti autem & stabiliti eorum orationibus. Quæcunque enim priùs scripta sunt, vt dicit diuinus Paulus, scripta sunt ad nostram admonitionem. Eo ergò freti, qui dixit: Dilata os tuum, & implebo illud, conuertamur ad propositam narrationem.

Matth. 20.

Rom. 15. Psal. 80.

Tempore Theodosij iunioris, XXXV. anno eius imperij, fuit vir quidam nomine Auxentius, qui erat relatus in numerum quartę scholę fortissimorum & Christi amantium scholarium: ex genere quidem orientali, in pietate autem & omni Christiana doctrina eruditus, roburque corporis & fortitudinem in ipsa forma gestans, morumq; modestiam & virtutem gerens in animo, dogmaque habens sanum in fide Apostolica, & plurimum studium in generalibus vigilijs pernoctationum. Quoniam verò quæ ante hæc ab eo facta sunt, nos latuerunt, ab hoc fundamento initium ducamus orationis. Hic ergò sanctus & diuinus vir Auxentius, habebat patruum Byzantij in militiam relatum, optione numeri. Quem requirens cùm ascendisset ex Syria, & non inuenisset, propterea quòd priùs decessisset, militauit scholaris. Cùm ergò esset in exercitu insignis, frequenter etiam versabatur cum ijs, quorum celebrabatur exercitatio & virtus: maximè autem cum quodam Iohanne monacho, qui prope Septimum stabat in Clubo, cuius etiam vestigijs insistebat, tanquàm nubes Christi, simul cum quodam, qui vocabatur Setas, viro omni ex parte honesto, & Marciano, qui tunc erat laicus sectæ Nouatianorum, haud ità multò post mortem vnitus fuit Ecclesiæ catholicæ, & factus fuit œconomus sanctissimæ magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ: & Anthimo viro magno & admirabili, qui tunc erat ordinarius decanus diuini palatij, deindè factus fuit Diaconus, & posteà etiam Presbyter: qui etiam post decessum eorum, qui priùs dicti sunt, ornauit, & cum lætitia in hymnis & canticis, per choros virorum & mulierum,

Auxentius dat se militiæ, & simul etiã pietati.

rum, celebrauit eaſdem pernoctationes, quibus aſſidebat beatus Auxentius. Vt plurimùm autem ambo ſimul congregabantur in ſancta Irene, quæ ſita eſt ad mare, * domi cubantes & vigilantes, & fontes lachrymarum effundentes, perſeuerantes in ieiunijs & orationibus. * for. humi

Cùm ergò quodam die cum eis veniſſet in vnam congregationem, antequàm ineiperet glorificationem, noctù ſiti eum vexante, aquam petijt ab vno ex miniſtris: qui currens in Diaconicum, dicit œconomo, Dominum Auxentium cum reliquis viris bonis petere potum. Iuſſus ergò in vaſe temperare vinum benedictionis, ad eum attulit. Poſtquàm autem id accepit magnanimus Auxentius, ori admouens refecit naturalem ſitis neceſſitatem: & ſic priùs dicto pio Marciano, qui petierat, reliquum tradidit. Ille verò cùm labris admouiſſet, & ſenſiſſet eſſe vinum, ægrè ferens, quòd præter morem talis potus eſſet eis allatus, proximo vocem emiſit: Vinum eſt, ô frater. Memoratus autem ei dicit Auxentius: Nè ægrè feras, inquit, Dei dona. nam nos quidem aquam petijmus. Sin autem Dominus Chriſtus eius loco vinum præbuit, gratias agamus, & nè ægrè feramus. Etenim cùm vinum defeciſſet in nuptijs, per ſuam gratiam aquam mutauit in vinum. Sic alter quidem oſtendit inuitus perfectam, quæ ei aderat, abſtinentiam: alter verò lubens conculcauit faſtum vanæ gloriæ. Rursùs autem quidam ex viris bonis, qui ſequebantur, ſe pauperem eſſe ſignificans, moleſtus erat beato Auxentio, petens ab eo induſium benedictionis gratia & paupertatis. Is verò dicit ei: Ora, vt Dominus mittat, & à me accipies. Non enim ſuperauerant ei veſtimenta, propterea quòd quæcunq; in eum incidebant, daret pauperibus. Ille verò promiſſionem arripiens tanquàm ſchedulam, aſſiduè exigebat. Vide temperantiam. Iohan. 2. Auxentij liberalitas in pauperes.

Quamobrem cùm multùm ei eſſet moleſtus, & vna veſpera rursùs ab eo eſſet admonitus, dicit ei: Adſis frater, in loco opportuno accepturus petitionem. Poſtquàm autem fuit in loco occulto, exuit ſe tunica, qua erat indutus, & dedit ei, & manſit in ſola penula. Poſt hymnum verò dictum, ambobus recedentibus, ſenſit quod factum fuerat, qui priùs dictus eſt vir pius, & dicit ei: Vniuerſáne vita tua ità agitur, & hæc eſt charitas tua, vt carens tunica, nobis non confidas? Quamobrem tanquàm ſubridens dicit ambobus: Ab eo, qui mihi ſæpiſſimè vobis præſentibus impudenter parabat inſidias, vix tandèm ſum liberatus. Sed rogo vos, vt eamus ad dominum Iohannem monachum, qui eſt in Clubo, viſuri Dei gloriam. Cùm itaque inter eos conueniſſet, poſt vnum diem ad eum veniunt, & vident eum, qui tunicam acceperat, adeſſe triſtem. Finitis autem precibus, dicit beatus Iohannes, tanquàm amicis ſuis & familiaribus: Orate fratres pro hoc mendico. Nam quos habebat viles pannos, abſtulit aliquis & aufugit. Beatus verò Auxentius læto vultu cœpit ei, qui id fecerat, benedicere. Dicit autem ei vir iuſtus, ſicut Balaam Balac: Iuſſit te execrari, & tu ei benedicis? Reſpondens autem beatus Auxentius, dicit mendico: Redde vota tua Domino frater, quot habebas induſia? Ille verò reſpondit cum fletu: Septem, & id, quod mihi præbuiſti. Dicit ei beatus Auxentius: Quoniam ergò cùm ſeptem haberes, non fuiſti contentus, ſed vnũ, quod habebam, tantam mihi moleſtiam exhibens, accepiſti, hoc effecit, vt illa quoquè fugerent: Cùm eum ergò placidè redarguiſſet, & cum ijs, qui ſimul erant, ferculum accepiſſet, receſſit. Num. 23.

Quodam verò die in palatio procedens, videt quendam teneri & trahi à militibus: orans autem, dicit de more: Qui liberas mendicum à manu eius, qui ſunt ipſo fortiores, veni nunc quoquè ad dandum auxilium. Quæ cùm dixiſſet, effecit vt is relaxaretur. Tranſiens autem per Battopodium, vidit quoſdam opifices deflentes & dicentes: Venit ad nos tempus, quo ſimus ocioſi & nihil agamus. claudamus noſtras officinas. Cùm verò audijſſet, & eorum eſſet miſertus Chriſti miles Auxentius, die ſequenti diuertit in vnam ex illis officinis, mutato habitu, vt fertur de Serapione, & dicit: Quam mercedem mihi dabitis, & ſtabo in veſtra officina? Illi autem dixerunt: Ludificaris nos iuuenis. quomodò tibi dabimus mercedem, cùm ſimus pauperes? Reſpondens verò, dixit eis: Laborabo vobiſcum, accipiens quotidiè tres pholes. Illi autem læti eum acceperunt. Qui cùm fuiſſet illic tres dies, valdè creuit & floruit illa officina. Acceptis itaque nouem pholibus, receſſit ab illis. Is autem ea dedit pauperibus. Dolore verò affecti ſunt opifices illius officinæ, egreſſo admirabiliũ effectore Auxentio. Tres enim dies, quos illic egit, non guſtauit neque panem neq; vinum, nec aliquid aliud: adeò vt mira- Pſal. 34. Nota mirabilem charitatem Auxentij.

mirarẽtur, qui illic erant, & dicerent ei: Cur non comedis & bibis nobiscum? Is verò
Deut. 8. dicebat eis: Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod egreditur per os Dei. Illi verò siluerunt, non ausi ampliùs ei esse molesti. renunciârunt autem omnem copiam & prosperitatem, quæ facta est per preces eius in officina sua, Deum glorificantes.

Rursùs verò aliquot pòst diebus, veniente ipso in palatium, occurrit ei quędam mulier prægnans passis crinibus, clamans: O vis, quæ affertur ab Auxentio, qui comedit dæmonia. Viginti annos latui in hac creatura, & eius transitus me abduxit ab huius vnguibus. Sic enim per me transijt tanquàm ensis, & me discerpsit: & eccè separor ab hac creatura post spatium viginti annorum. Equo autem suo subditis calcaribus Christi seruus Auxentius, nè cognosceretur ab hominibus, festinabat transire, celans quæ
Curat dæmoniacam Auxentius. in se erat, gratiam. Immundus autem spiritus sequebatur eum, dicens: Quid me trahis? egredior. Congregatę verò sunt circa eum multæ turbę, adeò vt suspirans & flens beatus orauerit, vt ea curaretur. Hoc autem facto, & ea statìm mundata, illæso fœtu, (erat enim grauida) stupebant omnes & admirabantur, Deum glorificantes qui talem potestatem dedit seruis suis aduersùs immundos spiritus.

Postquàm autem hæc facta sunt, non volens Christi miles Auxentius laudari ab hominibus, sed encomijs celebrari ab angelis, spiritu prævidens in sanctissima Ecclesia
Fugit ad deserta loca. nascituram vani dogmatis hæresim, Nestorij, inquam, & Eutychis, relicta terrena militia & aula Imperatoris, cum magno gaudio peregit id, quod olìm desiderabat. Nam ab omnibus, quæ ad vitam huius mundi pertinent, & magno studio ambiuntur, copijs, inquam, & splendore, & alijs rebus materialibus, & ab ipsa regia ciuitate se separans, proficiscitur ad partes desertas Bithyniæ: & cùm ascendisset ex transuerso montis, qui vocatur Oxea, qui distat circa decem millia à Chalcedone, stetit supra petram, extol-
Psalm. 4. lens sanctas manus, Deumq; glorificans, & dicens: Tu Domine singulariter in spe collocâsti me. Cùm ipse verò circa vnum mensem fuisset in montis latere supra petram, ascenderunt illuc pueri gementes & clamantes, quoniam cùm pascerent oues, eas perdidissent: & cùm vidissent virum iustum, valdè sunt mirati, existimantes eum esse feram agrestem, & fugerunt. indutus enim erat veste contexta ex pilis & pellibus, imi-
Vide etiam asperitatẽ vestitûs sancti. tans vitam Iohannis præcursoris & Baptistæ. Cùm eos autem aduocâsset beatus Auxentius, dixit: Nolite timere, filij. sum enim homo vobis similis. Quid verò quæritis?
Matth. 3. Dicunt pueri: Greges nostros. eos enim amisimus, & ideò affligimur. Christi autem seruus Auxentius misertus, orauit multas horas. Cùm verò ipsis pueris benedixisset, dicit eis: Ite ad sinistrum latus montis, & inuenietis vestros greges. Respondentes autem pueri, dicunt ei: Ter circumiuimus montem hunc inaccessum, & non potuimus eos inuenire: & quomodò nunc inuenientur? Sanctus autem dixit eis: Ite, vt dixi vobis, in nomine Domini ad sinistrum latus montis, & eos inuenietis. Euntes verò, eos statìm inuenerunt: & cùm domum venissent, renunciârunt suis parentibus: Cùm perdidissemus greges, & ter Oxeæ montem circuissemus, & eos non inueniremus, adspeximus virum in veste ex pilis, & graui timore affecti, fugiebamus. Ille autem nobis aduocatis precatus est, & cùm accepisset causam, propter quam flebamus, iussit nos euntes ad sinistrum latus montis inuenire pecudes. Cùm sic ergò fecissemus, eas statìm inuénimus.

Cùm hæc autem audijssent parentes illorum puerorum, congregatis viris ex ijs, quæ erant circuncircà, prædijs, supplicantes ad eum iuerunt, & inuenerunt beatum solum stantem supra petram, & Deum precantem: & omnes vno ore eum rogârunt,
Vir sanctus degit solitarius. vt ascenderet supra verticem montis, & oraret pro eis. Sanctus verò persuasus eorum adhortationibus, iussit eis ędificare paruam cellam, & Clubum extra cellam, in quo etiam fuit inclusus lætus corde, psallens & dicens: Factus sum sicut passer solitarius in tecto. Frequenter ergò ascendentes, fruebantur eius precibus. Nam per paruam fenestram eis benedicens, & consulens quę pertinent ad salutem, lętos dimittebat. Cùm ergò Dei in eo scaturiret gratia, & eius fama in omnem partem peruaderet, quędam Comitissa ad eum venit è Nicomedia, repentè excęcata: & prócidens ad eius pedes, dixit: Miserere meî seruc Dei Auxenti, & sana meos oculos. Beatus autem præsentibus ijs, qui conuenerant, dixit: Ego quidem sum homo peccator, & ij sdem affectionibus, qui-
Iohan. 9. bus vos, obnoxius. Si verò creditis, quòd qui cum, qui erat ab ortu cæcus, curauit, hanc quoquè

quoq; rogantem non despicit, syncerè pro eius salute deprecemur. Cùm autem omnes orâssent, sanctus tangens eius oculos, dixit: Sanat te Iesus Christus lux vera. Cumque ea statìm respexisset, & pauperibus, qui in eo loco assidebant, plurima erogâsset, eam dimisit sanctus lætantem & Deum glorificantem. Hoc fuit principium miraculorum eius in monte Oxeæ. Cæcam sanat.

Eorum autem, qui ab immundis vexabantur dæmonibus, magna aduentabat multitudo, partìm quidem ex indigenis, partìm autem ex alienis: ex quibus plurimi per eius preces, fideliter accedentes, & dignè pœnitentiam agentes, sunt curati. Non sustinens verò nullam curam geri eorum, qui assidebant in monte, & eorum, qui longi interualli labore erant afflicti, cùm ipse nullo egeret eorum, quæ oblata fuerant, iussit panes afferri hora sexta, & dari ijs omnibus. Cùm decem autem annos illic esset versatus, & plurima peregisset certamina, nõ aduersùs carnem & sanguinem, sed aduersùs principatus, aduersùs potestates, & principes tenebrarum mundi huius, vt dicit Apostolus, aduersùs spiritalia nequitiæ: & ea vicisset fide per patientiam, vir quidam fidelissimus ex ijs, qui aliquando fuerant eius familiares, cùm soleret ad eum accedere, & ex eo magnam caperet vtilitatem, dicit euidam alij ex eádem quarta schola: Volo die sequenti ire ad dominum Auxentium. Veni tu quoquè, & plurima fruamur vtilitate. Ille autem diabolico quodam instinctu ab eo alienus, non solùm non fuit persuasus, vt iret, sed etiam eum cœpit maledictis inceßere & irridere, eum vocans planum & impostorem, & mercedem præbentem ijs, qui se simulant esse dæmoniacos ex tribus & sex pholibus, vt videantur argui ad multorum deceptionem. Cùm alter verò his esset obstupefactus, & maius studium adhibuisset, postquàm eum increpauit & iuuit, moderatè cum eo egit, ità vt incredulum secum assumeret, & cum eo ascenderet. Quem etiam persuasum, vix tandèm secum sursùm duxit. Sed cùm ad eum veniissent, vt solebat, hora tertia excepit eos, qui accedebant. Neq; enim licebat indiscriminatim ei exhibere molestiam, nisì in tempore solito: in quo eos, qui aderant, primùm adhortabatur ad glorificationem. Deindè sic verbo gratiæ adhortans & benedicens, vnumquenq; dimittebat. Cuius quidem glorificationis expressas quoq; ab eo laudes dicemus posteà. Lęto ergò vultu ei, qui ad eum accedebat cum fide, dixit quæ erant conducibilia, cum altero, qui erat incredulus, ne verbum quidem locutus. Quamobrem postquàm fuit dimissus, pluribus rursùs maledictis beatum Auxentium insectatus est incredulus, vt qui gloriæ causa, & non virtutis, quidquam faceret. Curat dæmoniços. Patitur accẽbum obtrectatorem.

Cùm ipsi autem ad Hemerum descenderent ad nauigandum, (hoc est autem emporium Chalcedonis) puer increduli fit obuiàm scissa tunica, eiulans & lamentans. Cùm verò causam sciscitatus eius dominus, non quamprimùm intellexit, puero prę timorè & mœrore id, quod acciderat, narrare differente: hoc autem solùm dicente, Res mala nobis accidit, ô domine: acriùs & vehementiùs respondens eius dominus, dixit: Dic, quid sit: furtúmne in me est admissum, an passus sum incendium? Puer dicit: Nequaquàm: sed filia tua domì grauiter vexatur à dæmone, adeò vt nos eam non possimus superare. Tunc ille stimulo motus conscientię, cœpit faciem percutere & vellere capillos, & magna voce clamare: Væ meæ incredulitati. Eo autem se diù lacerante & lamentante intolerabiliter, alter, qui cum ipso erat fidelis, dixit ei sicut Seruator Iaïro: Solùm crede, & salua erit puella. Cùm ille verò incredulitatem perfecta fide correxisset propter hanc occasionem, & clamaret: Credo Domine, fer opem meæ incredulitati: traijcientes simul venerunt domum. Qui cùm vidissent calamitatem, & puellam, quæ vexabatur intolerabiliter, & inuocantem beatum Auxentium, clamabant omnes cum fletibus & eiulatibus. Deindè dicit amicus patri puellæ: Agè ô amice quomodocunq; poterimus eam vinciamus, & transmittentes deferamus ad sanctum virum, cùm ipse à Deo possit impetrare eius curationem. Castigatur obtrectator. Marc. 5.

Cùm hoc autem fecissent, & viro sancto appropinquarent, puella cœpit efferari, & mirandum in modum furere, & latrare vt canis, & perindè ac si traheretur ab aliquo, maiori cursu currere. Cùm verò peruenisset exaduersò fenestræ cellæ beati, constitit, & ibì grauiter torquebatur. Et qui sequebantur, cùm valdè deflerent calamitatem, & ipsa valdè vexaretur, aperiens fenestram sanctus pater noster Auxentius, & eam grauiter adspiciens, dixit: Tribus pholibus, aut sex pholibus. Qui autem aderant, cùm iterùm hanc vocem à sancto dictam audijssent, se cum patre puellæ humì proiecerunt, cla-

clamantes: Miserere serue Dei altissimi,& ignosce. Omniũ enim Dominus & Seruator Christus per te præuidet ea, quę per te dicuntur & fiunt, vt qui in te habitet, qui es eius famulus. Beatus itaq; mansuetudine reprimens seueritatem, omnibus propè accersitis,dixit patri puellæ: Si etiam reliquis,vt tu dixisti, mercedem præbeo ex tribus & sex pholibus,filiæ tuæ quantum dedi? Ille autem rursùs flens vehementer, se proijciens in terram,petebat veniam. Cùm itaq; esset precatus beatus Auxentius,& crucem, quæ super baculum erat in eius manibus, misisset per vnum ex ijs, qui apud eum perse-

Notent hęc hęretici,qui Sanctorum merita & miracula impudẽter negant. Hebr. 11. Marc. 11.

uerabant, fecit cessare puellæ vexationem, & docuit omnes, qui conuenerant, non oportere non habere fidem Dei admirabilibus, quę ab ipso fiunt in vnaquaque generatione per eos,per quos ei videtur. Patriarchæ enim & omnes Prophetæ, & similiter etiam Apostoli, erant homines, & à diuina incitati gratia, conuenienter diuino Apostolo, extinxerunt vim ignis, obstruxerunt ora leonum, & fecerunt omnia, quę deincèps scripta sunt. Porrò verò ipsa quoq; vox Domini,quæ nos adhortatur vt credamus, sic dicit: Omnia quæcunque precantes petitis, credite quòd accipietis,& erunt vobis. Benigno ergò Deo prębente quando vult & per quos vult,non oportet nos esse incredulos. Cùm itaq; vnam hebdomadam iussisset puellam manere cum parentibus, precatione armatis & ieiunio, & ipsam sanam restituisset, dimisit eos in pace, iubens vt irent frequenter ad sanctissimam ecclesiam.

Aliquot autem pòst diebus ascenderunt ad eum duo quidam viri laborantes elephantia,qui à Deo per ipsum petebant sanationem. Sanctus verò dicit eis: Quodnam est vestrum peccatum,quòd hæc plaga in vos incidit? Illi autem hæc audientes, procide-

Crebra iuramenta puniuntur lepra.

runt ad eius pedes, dicentes: Miserere nostrî serue Christi, & ora vt nos curemur. Respõdens verò beatus,dicit eis: Hoc vobis accidit,ô fratres,propterea quòd frequenter iuraretis. Sed decæterò oportet vos desistere ad iram prouocare Dominum Deum vestrum. Quæ cùm dixisset, & omnes esset ad precandum adhortatus, ipse quoq; flexis suis sanctis genibus ad aliquot horas, & effusis multis riuis lachrymarum, surgens ac-

Oleo sancto curat leprosos.

cepit oleum sanctorum, & eos vnxit à vertice vsque ad pedes, dicens: Sanat vos Iesus Christus: Ego enim sum homo peccator. Statìm autem sunt sanati, & domum rediêrunt cum gaudio,Deum laudantes,& ei tribuentes gloriam,& omnibus renunciantes: Vidimus hominẽm, qualis nec fuit in antiquis generationibus. Dixit enim nobis omnia peccata nostra: & cùm pro nobis multùm ad Deum defleuisset,nos curauit vngens sancto oleo.

Rursùs autem duæ mulieres ad ipsum venerunt è Phrygia: quarum vna quidem habebat coxam,percussam ab immundo spiritu: altera autem habebat legionem dæmonum, quæ etiam tertio à monte lapide cœpit clamare & dicere: Quid mihi tecum rei est, ô Auxenti,quòd me castigans traxisti à Phrygia? Nescis me esse legionem? Sed scis rursùs legionem angelorum te circundare noctes & dies: qui quidem accipiunt tuas preces, quæ nos vrunt,& eas offerunt altissimo, per quas etiam punimur. Eccè etiam post triginta annos me separant ab hac creatura. Hæc ergò & his plura dicens, accessit proximè cellam,in qua beatus erat inclusus,& eam discerpit spiritus ante fenestram, & fecit eam obmutescere. Sanctus autem cùm despexisset,& eam vidisset,iussit vni ex ijs qui aderant, ei dare manum & eam erigere. iacebat enim humì tanquàm mortua. Cùm verò surrexisset,rogabat sanctum cum altera muliere, vehementer flentes & ad eius genua procidentes,vt à Deo impetraret,vt ipsas curaret. Sanctus autem dicit eis: Vndenàm huc venistis, & quis de me vobis dixit, quòd possum vos sanare? Quæ verò læsam habebat coxam,dixit: Ego,ô domine, huc véni per reuelationem. Quæ autem habebat legionem,dixit ei:Ego nescio,quomodò venerim. Quamobrem miserere meî, quæ triginta annos vexor à legione. Earum itaque misertus beatus,cùm Deum vehe-

Sanat duas fœminas.

menter orâsset cum lachrymis, eas curauit. Illæ autem propter insignem suam grati animi virtutem,permanserunt in monte Oxeæ, in quo stabat beatus, domum non reuertentes.

Quidam verò alius paralyticus ad eum est allatus, iacens super currum. Parentes autem eius proni ceciderunt, rogantes beatum Auxentium cum magno fletu, vt eorum misereretur, & eum curaret, dicentes: Propter multa nostra peccata hoc accidit filio nostro. Sanctus autem Auxentius dixit eis: Et creditis, quòd per me humilem & abiectum potest Deus eum curare? Illi verò dixerunt: Certè angele Dei. Fuisti enim

missus

missus ad nostram salutem, & credimus omnia apud Deum esse possibilia. Sanctus autem dixit: Secundùm fidem vestram fiat vobis: & accepto oleo sanctorum, cùm totũ corpus eius per se vnxisset, & eum sanum reddidisset, tradidit eum suis parentibus. Qui quidem abiêrunt læti in domum suam, laudantes Deum & glorificantes propter magnalia, quæ fecit per sanctum seruum suum Auxentium in filium eorum vnigenitum. Oleo sancto medetur paralytico.

Paucis autem pòst diebus venit mulier quædam ex Claudiopoli, filia cuiusdam ciuis, quæ habebat dęmonem, formæ serpentis similem, vt quę sibilaret solùm, & non posset loqui, nisi vt canis: propterea quòd eam desolâsset satanas. Quam cùm vidisset Dei seruus Auxentius, fleuit acerbè, dicens: Hei mihi, quomodò redactum est genus hominum in seruitutem alieni? Ipsa enim non est hoc passa propter sua peccata, sed propter multam sæuitiam & in homines maleuolentiam aduersarij: & clausa fenestra cellæ, spatio trium dierum non conuenit aliquem, sed rogabat benignum Deum, vt conculcaret tyrannidem draconis. Eo autem orante in cella, cœpit draco loqui, rugiens in muliere, & dicens: O ab vtero, qui te edidit, mihi infeste Auxenti, quomodò non combussisti tuam parentem, sed natus es ad meî exterminationem? Riui enim tuarum lachrymarum me comburunt, & preces tuæ, tanquàm tela arcûs, discerpserunt mea intestina. Non potes me separare ab hac creatura. Nam valdè amo eius crines & eius ętatem, & decæterò ex ea non egredior. Compressus autem statìm fuit aër, extiteruntq; fulgura & tonitrua, & valdè magnus imber. Mulierem verò discerpens draco, & ei os obstruens, eam proiecit humì, ab ea egressus. Cùm fenestram autem aperuisset beatus pòst tres dies, vidit eam iacentem tanquàm mortuam: & cum iussisset ijs, qui adstabant, eam erigere, & solam reclinare, adhortatus omnes ad orationem, cùm sanctas suas manus multas horas sustulisset, clamabat cum omnibus: Gloria tibi Domine, Gloria tibi Domine, Gloria tibi Domine. Mulier autem iacebat muta, non dans homini responsum. Pòst preces verò iussit eam coram se adferri: & cùm dedisset ei potum ex oleo sanctorum, statìm locuta est: & cùm surrexisset, ambulauit, vsq; ad suam senectutem à monte non separata, sed precibus & sancto perpetuò assidens, & Deo agens gratias, qui eam sanauit. Mulier dæmoniaca liberatur. Muta loquitur.

Pòst huius autem decem & nescio quot annos, cùm iam decessisset fidelissimus & orthodoxus Imperator Theodosius minor, imperâssetq; venerandus & Christi amans Marcianus, fuit magna confusio & perturbatio circa dogma veræ nostræ fidei, sicut etiam cœpimus dicere superiùs, cùm esset beatus Auxentius recessurus à rebus huius vitæ. Quidam enim Eutyches Presbyter & Archimandrita vnius ex monasterijs vrbis regiæ, conabatur renouare deliramenta & verba, quę fuerant refutata & abolita à sanctæ & beatæ memorię episcopis, à Basilio, inquam, magno beatoq; & luminari orbis terræ, & Gregorio inclyto Theologo, & Iohanne Chrysostomo, & ijs similibus. Cùm ergò alij quidem eius dogma sequerentur, alij verò eadem sentirent, quæ Nestorius, adeò vt venirent in periculum dogmata fidei catholicæ, videns magnus & Orthodoxus Imperator Marcianus Ecclesiam in magna confusione & perturbatione, decernit vt Episcopi totius ferè orbis terræ venirent Chalcedonem, ciuitatem Bithyniæ.

Cùm omnes ergò conuenissent Episcopi, adeò vt essent numero sexcenti triginta, iusserunt etiam conuenire beatum Auxentium Imperator & Episcopi. Cùm autem magnus & diuinus pater noster Auxentius resisteret & nollet descendere, dicens non esse monachorum docere, sed potiùs doceri: hoc verò ijs solîs conuenire, qui sunt honotati pontificatu: misit Imperator Marcianus quosdam ex monachis & Clericis, qui erant circuncircà, simul cum militibus, res eius cognoscentes: & iussit, vt nisi vellet sua sponte venire cum eis, inuitum adducerent. Illi autem cùm accessissent, eum maximè vrgentes, nequaquàm persuasêre, adeò vt conuersi sint ad eum incessendum maledictis, & affirmarent eum non sapere. Conabantur itaque eum vi exturbare: sanctus autem eis cedebat, sed nondùm perfecta mente, absq; superna voluntate. Nam cùm duxissent artifices ad globum, in quo erat soluendum, & totum diem permansissent, nihil potuerunt facere. Manè verò dicit eis: Dicite mihi fratres & patres, in quanam re malè credo: & deindè sic prouidentia Dei globus aperietur. Illi autem dixerunt: Quòd cùm pius Imperator Marcianus, pios, qui vbiq; sunt, Episcopos congregauerit ad vtilem considerationem dogmatum sanctissimæ Ecclesiæ, tu non vis venire. Scis enim eam, quæ nunc est, confusionem: cùm alij quidem sentiant cum Nestorio & schisma Synodus Chalcedonen.

moliantur, propterea quòd vocem Deiparentis auferant à casta & veneranda virgine & matre Domini: alij verò Eutychis vel Apollinaris potiùs tuentur dogmata, & confitentur Dominum Iesum Christum non perfectè carnem susceptisse ex semine Dauid: sed visione eum fuisse hominem, prodigiosè asserunt.

Confessio Auxentij de filio Dei.

Hæc cùm beatus audijsset Auxentius, dixit: Ego confiteor verbum perfectè carnem susceptisse ex virgine, non experta opus nuptiarum: & ipsum adoro, vt qui sit filius vnigenitus: qui cum patre quidem est expers principij, quòd attinet ad diuinitatem: in vltimis autem diebus ex ea visus est, quòd spectat ad humanitatem. Solùm enim hominem, vt nonnulli nugantur, filium Dei confiteri, est impium. Hæc cùm dixisset, & eos vidisset instare, & manibus in cælum sublatis iussisset intensam fieri precationem, non tradidit seipsum. Illis autem insultantibus, & globum dissoluere rursùs aggredientibus, & nihil omninò valentibus efficere, beatus cùm signâsset globum, & ter dixisset, Benedictus Dominus, miti voce imperauit artificibus, & sic eius voluntate sublatis tabulis, quæ erant clauis affixæ eius feneſtræ, eum eiecerunt. Adstiterunt verò iumenta & currus, vt eum collocarent, vbi vellet ascendere. Cùm autem recusâsset locari super iumentum, strato curru, sanctum in eo reclinârunt. erat enim imbecillus & deiectus toto corpore, ex nimia exercitatione, & maximè ex laboribus, adeò vt exiret sanies cũ vermibus. Inter quos quidam, nomine Theophilus, acri fide accurrens, cùm vidisset effluxisse vnguem magni digiti dexteri eius pedes, eum abstulit. Sanctus verò dolens, dixit: Frater, ego quoquè sum homo, obnoxius ijsdem quibus vos affectionibus. nè mihi exhibeatis molestiam. Cùm autem cum magno tumultu imperarent bobus ij, qui missi fuerant, vt emouerent currum, & nihil efficerent, diù animalibus manentibus immobilibus, cœperunt eos crudeliter verberare, & stimulis pellem eorum sauciare. Aegrè ferens ergò beatus, cùm iussisset eos cessare, & cruce, quam vt solebat habebat in manibus, signâsset animalia, & eis statim imperâsset, ea fecit iter ingredi.

Crucẽ manu gestat, & ea facit miraculũ.

In via autem occurrit agricolis deflentibus & lamentantibus propter suas bestias, quòd scilicet paterentur sicut homines, vexati ab immundis spiritibus. Misertus itaque beatus, cùm omnes iussisset intentos esse orationi, & ex imo corde suspirâsset, & Deo supplicâsset, eas curauit. Quædam autem mulier passis capillis ei mox occurrit in via, quæ etiam ad eum attulit infantem circiter trium annorum, qui possidebatur à dæmone. Iustus verò cùm eum vidisset, cœpit manus extendere, & lachrymas effundere, & dicere ijs qui aderant: Nè existimetis, ô viri, qui corde estis submersi, hunc puerum peccâsse, & vexari ab immundo spiritu: sed hoc propter nos contigit & propter nostram conuersionem. erat enim vultus infantis ponè conuersus. Cùm ergò precatus esset beatus Auxentius, & increpâsset immundum spiritum, inspirans in faciem infantis, cum curauit. Egresso enim maligno & execrando dæmone, fuit eius vultus sicut priùs restitutus. Cumq; eum sanum recepisset mulier, domum redijt læta, & Deo agens gratias. Rursùs autem in via puella quædam, neptis Dorothei Comitis, ex peregrinatione venit eques, vexata à sæuo dæmone. Quam etiam à modico spatio allisit humì immundus spiritus ex basternio. Cùm autem surrexisset, scissa veste concurrit ad currum, in quo erat beatus, latrans & clamans: Quid tibi rei mecum est, Auxenti? Quid me vris? Quid me persequeris? V tinàm abortum feciſset vterus, qui te peperit ad nostrum exitium. Eccè enim cùm quatuordecim annos latuerim in hac creatura, studes me ab ea separare. Cùm autem vidisset Christi seruus, athleta Auxentius eius nuditatem, cùm vexaretur à dæmone, magna ira percitus, non siuit eam loqui: sed cùm increpâsset immundum spiritum, clamans magna voce, dixit: Egredere immunde spiritus ex hac creatura, in nomine Domini nostri Iesu Christi, qui incarnatus fuit ex spiritu sancto & Maria virgine. Stridens itaq; & eiulans dæmon, exijt protinùs ex puella, cùm nec ei quidem fuisset omninò permissum nugari per creaturam.

Pellit dæmonem.

Item aliũ.

Milites autem cum clericis & monachis, qui consequebantur ex monte, cùm viderent signa, quę per ipsum faciebat Seruator, admirabantur, & magis dubitabant, quàm crederent, dicentes ei: Hæc facis, vt oculis appareant, ô illusor Christi. Sanctus autem subridens, dicit eis: Ego non sum Christi illusor, sed seruus Dei, credens in sanctam eiusdemq; essentiæ & indiuiduam Trinitatem, confitensq; Deiparentem, sanctam & incorruptam virginem. Cùm verò peruenisset ad prædium, quod dicitur Sycides, iuuenis quidam, nomine Gregorius, ex pago Lyddorum, habens spiritum immundum, accessit

Eius miracula præstigias vocant increduli.

cessit ad sanctum in eandem possessionem, ad eius pedes prócidens, & dicens: Miserere meî serue Dei altissimi, quoniam vexor à maligno dæmone. Beatus autem Auxentius, imposita manu eius capiti, cùm esset precatus, spiritum quidem non sinit loqui, vt ipse autem exiret, per Christi gratiam procurauit. Malus verò dæmon egressus, latebat sub spina propter viam, vt reuertente adolescente, ad eum rursùs rediret. postquàm autem percussi sunt boues, & ipsi currum erant moturi, cognoscens beatus in sancto spiritu, dixit adolescenti: Adolescens, caue nè eas per viam sinistram, per quam iuisti. Illic enim à spinis est absconsus, qui te expectat, malignus: sed vade ad dexteram, Deo agẽs gratias, & dicens: Gloria patri, gloria filio, gloria spiritui sancto, qui locutus est per suos Prophetas.

Cùm autem iam accessissent in martyrium sancti Thalelæi, eum sequentes pauperes ex monte Oxeæ, simul deflebant & lamentabantur, & amplectebantur sancta eius vestigia. Videns verò Christi discipulus Auxentius intolerabilem luctum cordis eorũ, dixit eis: Abite filij, & sedete in monte in pace. ego enim sum vobiscum. Nam etsi corpus meum abducunt, at meus spiritus est inter vos, nec vos vnquàm relinquam. Atq; milites quidem hæc ægrè ferebant: pauperes autem reuersi sunt in montem, sicut eis dixit Christi seruus. Cùm in curru autem veniisset ad monasterium, quod erat in Phelio, repentè iuuenis quidam nomine Isidorus, cœpit vexari à dæmone, & clamare: Væ tibi Auxenti, qui non dedisti mihi potestatem vlciscendi impios deorum hostes, qui te suscipiunt, ad meam & meorum perniciem. Tuus enim transitus omnia sanctificauit: & fugauit ex nobis plurimos. Dixit autem ei beatus: Tace & obmutesce, qui malis gaudes, dæmon in Christi nomine. Deduxerunt ergò è curru virum iustum, & eum introduxerunt in ecclesiam sancti Iohannis. Stans ergò orauit horas aliquot, propterea quòd non posset genu flectere ob vibices, qui erant in suis pedibus. Postquàm autem impleuit suas preces, eum introduxerunt in inferius triclinium, vndiquè clausis ianuis. Eo verò intùs precante, foris fuit curatus Isidorus, qui vexabatur à dæmone. Isidorus demoniacus, sanus fit.

Quędam autem mulier, vxor Maximiani Aurigæ, putans beatum Auxentium esse in monte Oxeæ, venit, ferens oneratis animalibus oleum, vinum, panem, caseum, legumina, stupam & ceram. Et magno quidem dolore est affecta, cùm sanctum virum illic non inuenisset. Distribuit verò omnia pauperibus, qui in eo loco perseuerabant. Eius enim puella, quę vexabatur ab immundo dæmone, ab ipso assecuta fuerat curationem: & beato viro valdè erat dedita. Mirata ergò, quòd vi propemodùm deductus fuerat à monte, & degeret inclusus in monasterio, quod est in Phelio, venit illuc meditans eloquium scripturæ, quod dictum est in pulcherrima Sapientia Solomonis, & impletum in vita sanctissimi patris nostri Auxentij: Examinemus iustum, quoniam inutilis est nobis, & aduersatur operibus nostris. Nam cùm condemnâssent eum tanquàm maleficum, incluserunt, non concedentes, vt quisquam eum conueniret. Cùm fidelissimæ ergò huic fœminæ beatum videre non licuisset, aut eum conuenire, abijt flens domum, & marito suo omnia renuncians. Constantinus autem Dux exercitûs & Artabius Comes, qui soliti erant venire ad sanctum virum, venerunt vbi erat, vt fruerentur solita vtilitate. Qui cùm eum conueniissent, & ab eo consecuti essent benedictionem, rogârunt nè daret occasionem ijs, qui malè sentiebant: sed spe in Deum omnia quidem probaret, quod bonum autem est teneret, ad vnionem & concordiam sanctissimæ & catholicæ Dei Ecclesiæ. Sanctus autem dicit eis: Fiat voluntas Dei sicut in cęlo & in terra. Rogârunt verò beatum, vt aureos aliquot acciperet, qui dedita opera ab eis adferebantur. Ille autem id non sustinuit, dicens eis: Pauperibus, qui sunt in monte Oxeæ, & fratribus meis in Domino, eos date. Ego enim habeo omnia, & abundo per gratiam Dei. Valdè verò magna sunt ex hac re affecti molestia, qui erant in loco Monachi. Sed illi quidem Christi amantes impleuerunt, quod eis fuerat mandatum. Plurimi autem cùm decæterò audiuissent, beatum de monte esse deductum & illic degere, eò venerunt.

Sap. 2.

Vir sanctus post tot miracula, iniuria afficitur.

1. Thess. 5.

Cùm verò ad eum accessissent Monachi monasterij, rogabant tentantes, quarè non comederet. Ille autem dixit eis: Quoniam experimentum quæritis Christi, qui in me loquitur, qui non est infirmus, sed potens in nobis, scriptum est: Non in solo pane viuet homo, sed in omni verbo, quod egreditur per os Dei. Quodam itaq; die aperue-

2. Cor. 13. Deut. 8.

runt domum, in qua erat, & posuerunt in ea sportam betarum, & sportam dactylorũ, & sportam diuersorum bellariorum, omnia autem certa mensura: & cum rogabant, vt ex eis sumeret. Cùm itaq; candelam fecissent, & puerum apud eum manere iussissent, incluserunt eum vna hebdomada. Et candelam quidem inuenerunt non consumptam & ardentem: puerum verò rogârunt, quidnam faceret, & vndenàm aleretur. Is autem dixit eis: Cum eo quidem vidi glorificantium multitudinem: quinetiam ingredientem columbam & eum pascentem. Vermes autem, qui cadebant è suis pedibus recolligens, eos rursùs imponebat vlceribus. Quoniam autem puer à sancto iussus nemini dicere, quæ viderat, rursùs coactus fuerat effari, febre arreptus, vno pòst die decessit.

Diuinitùs alitur.

Cùm hæc autem facta essent, deductus fuit à Monachis & Clericis, & quibusdam alijs viris præclaris ad Ruffinianas, prope sanctos Apostolos, in monasterio beati Hypatij, illic iussus agere silentium. Cum magno verò gaudio eum exceperunt, qui illic erant Monachi cum eorum Præfecto, viro vndiquaquè optimo & gratia Dei dignato, vt qui esset Christi discipulus. Ab illo autem tempore non clauserunt fores monasterij, propter multitudinem eorum, qui affluebant, partìm ex hac regione, partim autem ex longè beatissima Constantinopoli: sed omnes benignè excipiebant promptoque & alacri animo, plurimas accipientes oblationes: magnum verò propter victum facientes apparatum, adeò vt fieret illud monasterium tanquàm Abrahæ tabernaculum. Omnes enim ferè, seu dignos seu indignos, tanquàm angelos Dei accipiebant. Beatum autem Auxentium cùm in alto triclinio cancello inclusissent, rogabant vt oraret pro mundi & ipsorum salute, omne ei ministerium, & ijs, qui ad ipsum concurrebant, impigrè offerentes, propter cuiusuis boni operis à Deo promissam remunerationem. Multi enim, qui immundos habebant spiritus, & lunatici, infirmique & paralytici illic assidebant, & illic curationem petentes per seruum Dei Auxentium, omnes curabantur. Vndè etiam quædam Comitissa, cùm de hoc beato audiuisset Auxentio, contendit venire & eum adorare. Chalcedone ergò venit, equo vecta. Et cùm fuisset prope sanctos Apostolos, descendit ex equo, & pedes venit in monasterium. Cùm autem esset ascensura, vbi erat beatus, rupta veste & abiectis ornamentis suis, cœpit clamare: Quid mihi rei tecum est, Auxenti Vermipes? pulchrè abscondebar in eius intestinis: & eccè me eduxisti post viginti annos. Eam enim ingressus sum, cùm esset duodecim annos nata, nec me cognouit quispiam ad hoc vsque tempus, & me inuitum ab ea separas. Signifer verò & magnus pater noster Auxentius, cùm increpâsset malignum & immundum spiritum, & iussisset eum obmutescere, & è creatura non erumpere, à Deo supplex petijt, vt faceret suam cum ea misericordiam. Cùm autem dedisset ei de oleo sanctorum, & eam ieiunare iussisset quadraginta dies, sanam eam dimisit Christus, eam curans per eius orationem. Multa verò præbuit pauperibus & monasterio sancti Hypatij.

Monachi valdè hospitales.

Multos curat Auxentius.

Comitissa dæmone liberatur.

Post hæc autem pius Imperator, misso dromone ex Hebdomo, quòd illic esset Procensus, ad se accersijt beatum Auxentium: & cùm eum vidisset toto corpore afflictum ex exercitatione, magnam in eum ostendens reuerentiam, dicit ei: Scio te esse Dei seruum, domine Auxenti, & debes consentire sanctæ & œcumenicæ Synodo ad hoc, nè tu fias author offensionis ijs, qui eam volunt admittere. Sanctus autem respondens, dicit Imperatori: Quis sum ego canis mortuus, quòd vt cum sanctis pastoribus connumerer, iubet tua potentia, qui non recuso pasci, & doctrina egeo? Imperator verò postquàm plurima cum eo esset locutus, dixit: Considera quid expediat, & nè nos afficias molestia. Nam nec nos quidem quidquam præter id, quod oportet, sed vt decet, ad sanctissimæ Ecclesiæ vnionem, & non destructionem, Concilium congregauimus. Hæc cùm dixisset Imperator, & preces ab eo petijsset, eum dimisit. Cùm verò venisset beatus Auxentius in monasterium sancti Hypatij in Ruffinianis, & vidisset illuc magnam affluxisse multitudinem, cœpit omnibus præcipere, vt abstinerent à theatris, vt quæ essent causa impudicitiæ, adulteriorum, & falsi testimonij, periurijq; & blasphemiæ, & omnium deniquè, quæ sunt prohibita & Deo minimè placent: syncerè autem credere in sanctam, & quæ est eiusdem essentiæ Trinitatem, & confiteri Dominum nostrum Iesum Christum suscepisse carnem ex sancto spiritu & Maria semper virgine & Dei parente, & assidere sanctissimis ecclesijs, in psalmis & hymnis & canticis spiritalibus. Quidam verò ex multitudine, qui accesserant, febricitantes & horrentes, dignati contactu eius manûs,

Imperator loquitur cum Auxentio.

Tactu manûs suæ curat febrem.

manûs,sani sunt redditi. Ei autem significatum est adesse puellam quandam recèns nuptam, quę in thalamo correpta fuit ab immundo dæmone, & se diuellit & comedit. Sanctus verò cùm eam iussisset ascendere, dixit lachrymans: O malam vestram phalangem,quæ generi hominum semper insidiatur. obmutesce maligne spiritus,& egredere è Dei creatura,sine perturbatione & vlla iniuria. Perindè ergò ac si in soporem esset resoluta puella, ab ea recessit dæmon. Cùm autem surrexisset, abit rursùs sana in domum suam,lætans & Deo gloriam tribuens.

Dæmonem è puella iubet abscedere.

Cùm verò rursùs mittens Imperator eũ accersijsset,rogauit an assentiretur sanctę Synodo, & cum sancta communicaret Ecclesia. Dixit autem beatus: Quomodò possum communicare, si non confiteatur esse Dei parentem semper virginem? Dixit ei Imperator:Si videris,quæ sunt rectè confirmata & stabilita à Synodo ad destructionem reliquarum hæreseum, tú ne quoq; assentieris? Respondit sanctus: Si nihil agressa est hæc sancta Synodus, quod tendat ad euertendum Concilium trecentorum decem & octo patrum,qui erant Niceæ, sed perfectam enunciauit carnis susceptæ œconomiam Seruatoris nostri Iesu Christi, & quæ conuenit virgini Dei parentis, vocem non rursùs abstulit,communico & assentior,Deo agens gratias & vestrę pietati. Hæc cùm audijsset Imperator, osculatus est venerandum & sanctum eius caput: & sic deindè iussit eum cum maximo honore venire in magnam & sanctissimam Dei Ecclesiam. Quamobrem magna eum populi consequebatur multitudo. Significans autem Imperator Archiepiscopo Constantinopolitano, quæ ab eo dicta fuerant,iubet ei legi omnia,quæ à sancta Synodo fuerant definita.

Qui cùm diligenter & accuratè acta legisset, & persuasum habuisset, quòd Dei voluntate,quæ aduersùs Nestorij impias nugas, & Eutychis manifestum furorem decreta fuerant,sancta confirmauit Synodus: quandoquidem illa quidem direxit aciem aduersùs eos,qui negabant essentiam vnigeniti Dei filij: hæc autem aduersùs eos,qui infirmant & conuellunt Dei œconomiam, dicendo quòd cùm Deus esset ex Deo Dei filius, coæternus & eiusdem essentiæ, & similiter atquè pater carens principio, in vltimis diebus nostræ vnitus naturæ,carnem suscepit immutabiliter,incõfusè,indiuiduè. Nam cùm quidam planè emotæ mentis, quæ propter nos facta est, Seruatoris dispensationem ausi essent corrumpere,humanæ naturæ susceptionem putantes esse visionem: quidam autem cęleste corpus Dominum detulisse prodigiosè asserent:alij verò duarum,quæ definiuntur, naturarum commixtionem & confusionem, & alij mutationem Deum passum esse nugarentur,reliqui autem virginem Deiparentem nominare recusarent: qui in hac magna & Oecumenica Synodo erant sancti patres,omnium,quos antè scripsimus, euertentes hæreses, non ex suis syllogismis, sed ex diuinis scripturis, & præclaris, qui anteà fuerunt, doctoribus, magnum pietatis mysterium obsignantes, confirmauerunt vnicum & vnigenitum Dei filium, conuenienter fidei trecentorum decem & octo sanctorum patrum,propria sua natura esse inaccessum: hoc enim labefactant Arriani, aduersùs quos fuit illa Synodus Nicena: & quæ posteà fuit in vrbe regia, Synodum 150. Patrum aduersùs Macedonianos,vt qui cum spiritu sancto pugnarent, scripturæ testimonijs munitam comprobârunt: & decæterò aduersùs eos, qui abolebant Seruatoris nostri Iesu Christi œconomiam, vt qui visione & non veritate esset incarnatus,& nudum esse hominem, qui natus erat ex sancta virgine & Deiparente Maria,nugati fuerant: aduersùs eos, inquam, vacârunt, & ex synodalibus beatissimi Cyrilli Alexandrini, & Leonis sanctissimi Archiepiscopi Romani, & omnium, qui fuerunt eis similes, vt quæ beatis. Petri conuenirent confessioni,congruenter ei, quod est,Tu es Christus filius Dei viui: excelsam quandam columnam meritò erexerunt,ad confirmanda recta & vera dogmata. Nam & aduersùs eos diriguntaciem,qui œconomiæ mysterium conantur distrahere in duos filios,& eos, qui patibilem vnigeniti filij Dei audent dicerent diuinitatem, expellunt à sacro cœtu: & ijs resistunt,qui duarum naturarum in Christo inducunt confusionem: & eos, qui cæleste corpus aut alicuius alterius essentiæ dicunt esse ex nobis ab eo acceptam serui formam,tanquàm delirantes eijciunt: & eos, qui duas quidem Domini naturas fabulantur ante vnionem, post vnionem verò, vnam, feriunt anathemate: vnum & eundem filium concorditer confitentes, Dominum nostrum Iesum Christum, perfectum in diuinitate, & perfectum in humanitate: Deum verè,vnum & eundem: & hominem verè,ex anima ratiõis com-

Vides & scripturis, & Patrum sententijs vsam tantã Synodum.

Matth. 16.

pote & corpore: qui est eiusdem essentiæ, cuius pater, quòd attinet ad diuinitatem: & eiusdem essentię, cuius nos, præter peccatum, eundem, quòd ad humanitatem: ante secula quidem natum ex patre, in vltimis autem diebus, propter nos homines & propter nostram salutem, ex Maria virgine & Deiparente, quòd attinet ad humanitatem: vnũ & eundem filium vnigenitum, & Dominum Iesum Christum in duabus naturis, inconfusè, immutabiliter, indiuiduè: qui piè cognoscitur & adoratur ab omnibus fidelibus: quoniam sanctus quidem Iohannes conscribens principium Euangelij, dixit: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Sanctus verò Matthæus: Liber generationis Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham: & ijs conuenienter, qui posteà secuti sunt sancti Patres, diuinitatem & humanitatem vnius filij Dei docentes, tradiderũt omnibus: quomodò etiam dicit diuinus Paulus: Paulus seruus Iesu Christi, vocatus Apostolus, segregatus ad euangelium Dei, quod priùs annunciatum fuit per Prophetas suos in scripturis sanctis, de filio suo, qui factus fuit ex semine Dauid secundùm carnem: definitus filius Dei in virtute, secundùm spiritum sanctificationis, ex resurrectione mortuorum Iesu Christi Domini nostri. Qui etiam rursùs dicit reuerentiùs: Quoniam enim per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum. Et hæc interpretans, subũgit: Quomodò enim in Adam omnes moriuntur, ità etiam in Iesu Christo omnes viuificabuntur. Hæc ergò cùm legisset & admisisset beatus, in diuina satisfactione & spiritali intelligentia assensus, abijt Ruffinianas. Nõ oportet autem nos ex ignorantia maledictis insectari aut calumniari hanc sanctam Synodum: sed potiùs, quod manifestum est & verum agnoscentes admittere.

Iohan. 1. Matth. 1. Rom. 1. 1. Cor. 15. Ibidèm.

Itaq; cùm sancti quidem Patres hæc concorditer in Synodo declarâssent & definiissent, & vnusquisq; ad suos reuerteretur, noluit beatus Auxentius redire ad priorem montem, sed in alium asperiorem & altiorem, propiorem autem Ruffinianis, nomine Scopem, rogauit eos, qui conueniebant, ipsum deducere. Sicq; in priori habitu eius desiderium implentes, cum fratribus, qui erant ex monasterio, in quo est versatus, cum psalmis & hymnis & canticis spiritalibus, eum deduxerunt: & cùm globum ex lignis fecissent, tanquàm auem sublimè volantem, ipsum in eo incluserunt, vnam solam sinentes fenestram, ad conueniendum eos qui accedebant, eo ritu quo priùs. Quibus benè precatus, & vnumquenq; osculatus, omnes dimisit in pace, relictus rursùs, tanquàm passer solitarius supra tectum, Deo agens gratias propter consuetam quietem & glorificationem.

S. Auxentius degit solitarius in alio mõte. Psalm. 101.

Non alienum autem existimamus atque adeò vtile, singulatìm narrare, quæ hîc ei contigerunt tentationes ab immundis & malignis spiritibus. Vna enim nocte eo orante, accedentes dæmones innumerabiles, diuersarum visionum species præ se ferentes, strepentes, rugientes, minantes, non potuerunt mentem eius terrere. Cùm eum ergò plagis affecissent, putabant fore, vt se deturbaret per fenestram, cum vi magna tumultum edentes, & seipsos magìs quàm illum conturbantes, inconditis vocibus exclamantes: Quid tibi cum nostris desertis? Recede à rebus nostris. malè enim es periturus. Sed beatus Auxentius fortiter ferens, crucis figuram in eos exprimens, reddidit imbecilliores. Cùm fuisset autem manè, vt Deo placuit, ex sępedicto emporio Ruffinianarum, & eo, quod illic erat, monasterio, accesserunt plures monachi & mundani, vt benedictionem ab eo consequerentur, & fruerentur pulcherrima eius contentione. Cùm verò propter nimiam immundorum spirituum afflictionem vix tandèm eis aperuisset fenestram, & verbis vsus esset apud eos consolatorijs, rogârunt causam tantæ imbecillitatis. Cùm is autem dixisset, non esse afflictionem corporis, sed diabolicam operationem, id cognoscentes, qui aderant, siluerunt. Frequentiùs autem accedebant ad eum visitandum, maximè qui erant ex monasterio. Nos verò, nè in immensum cresceret oratio, reliquas tentationes, quæ in priori monte & in hoc factæ sunt in eum, narrare recusauimus. In angelum enim lucis mutatus malignus, vt dicit Apostolus, putabat se eum decepturum. sed non facilè capi poterat beatus: sed pulchrè resistebat, cùm esset valdè peritus doctrinæ diuinarũ scripturarum. Vndè etiam ijs, qui ad ipsum conueniebant ex clarissima Constantinopoli, & reliquis eius loci hominibus, erat valdè mitis & placidus, & ad eos consolandos accommodatus, vt si quis alius: omnes aduocante eius verborum virtute, & eius fama trahente eos etiam, qui procùl erant remoti.

Vide vim S. Crucis. 2. Cor. 11.

Vt

Vt ergò consueuerat, eos qui manè veniebant, dimittebat post horam tertiam: & qui posteà, post sextam. Non sinebat autem in ocio considere eos, qui accesserant: sed erant intùs cum ipso, dum ipse legeret aut oraret. Conueniebat enim sine intermissione ad ipsum multitudo, maximè ex Ruffinianis & reliquis emporijs, propter eius beneficia, quæ accipiebant per curationem eorum, qui ægrotabant & laborabant. Multi enim gratia Domini nostri Iesu Christi, dum ipse illic esset, curati sunt dęmoniaci: & quotidiè, vt semel dicam, curabantur. Quosdam autem versus ex duobus aut tribus dictis, valdè iucundos & vtiles, cùm simpliciori & minùs curioso ritu descripsisset, faciebat omnes eos psallere. Nam cùm primus sępè dictus esset per successionem, rursùs quoquè iussu beati incipiebant alterum: & deindè post secundum, tertium, & reliquos ordine. Consentaneum autem fuerit eorum quoquè dicta inserere narrationi, ad eorum, qui legunt, vtilitatem. Sunt verò hęc: Mendicus & pauper laudamus te Domine. Gloria patri, gloria filio, gloria spiritui sancto, qui locutus est per Prophetas. Cum eo autem exercitus in cęlis hymnum emittunt, & nos quoquè, qui sumus in terra, glorificationem: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus. Plenum est cęlum & terra gloria tua. Et deincèps: Creator omnium, dixisti, & facti sumus: mandâsti, & creati sumus. Prçceptum posuisti, & non præteribit. Seruator, agimus tibi gratias. Et rursùs: In anima afflicta tibi procidimus, & rogamus te Seruator mundi. Tu es enim Deus eorum, qui agunt pœnitentiam. Et rursùs: Qui sędes super Cherubim & cęlos aperuisti, miserere & serua nos. Deindè: Exultate iusti in Domino, intercedentes pro nobis. Gloria tibi Christe, Deus sanctorum.

Quotidianis claret miraculis.

Psal. 73.

Esai. 6.

Psal. 32 118.

Psalm. 32.

Atque multitudo quidem eorum, qui aderant, tam diuitum quàm pauperum, & tam virorum quàm mulierum, seruorumque & liberorum, ex cantico, à vana gloria alieno, à beato definito, hęc psallebat numerosè: alij quidem eorum vsque ad horam tertiam, & dimittebantur in spiritali exultatione: alij autem perseuerabant vsq; ad horã sextam. Ipse verò decęterò per se eis acclamabat finem hymnorum trium puerorum, Ananiæ, Azariæ, & Misaël, qui sunt in Propheta Daniele: Benedicite omnia opera Domini Domino: respondentibus omnibus, Laudate & superexaltate eum in secula. Cùm autem hymnum implêsset, conuenienter gratiæ Dei, qui ipsi aderat, eos qui aderant consolabatur, sic dicens:

Dan. 3.

Omni tempore propter facultates & copias, in astutijs & negocijs rerum, quæ ad hãc vitam pertinent, corpus consumentes, debemus etiam propter res spiritales aliquam partem tribuere glorificationibus, vt Dominus Iesus Christus, & nostra opera dirigat, & vitam nostram ædificet. Oportet ergò menti nostræ, quæ ità est occæcata, vt neque diuinarum scripturarum doctrinam admittat aut intelligat, adhibere ducem piam rationem, & præcipuè timorem Dei, qui rectè suo fungitur officio per frequentem orationem, ad hoc, vt relictis rebus terrestribus, & in quas cadit interitus, suspiciat. Qui enim est animo perspicax, & mente eruditus, non corporeis solùm mandat oculis inspectionem eorum, quæ cernuntur: sed animæ quoquè, atque adeò multo magis, oculis intueri considerationem eorum, quæ non cadunt sub adspectum: eorum quæ intelligentia percipiuntur, contemplans quidem sine errore substantiam: fugiens autem errantem & improbam vitæ affectionem, & sensus diligenter exercens ad boni & mali discretionem. Homines enim, qui à cura & studio eius, quod est verè bonum, defecerunt ad amorem corporum, in inanimam pecuniæ materiam, quæ lapsa est per auaritiam, estque inanis & superuacanea, & in ventrem omne suum studium posuerunt. Vndè nobis quoquè verus lapsus cõtigit. Qui ergò ab his defecimus, erigamus animum ad ea, quæ sunt diuiniora. Fruamur illa magnificentia, quæ est supra cęlos quidem elata, promissa est autem omnibus electis: & nihil mali patiamur à lapsu affectionis, sed efficiamur digni bonis æternis. Deus enim nos fecit libero arbitrio prędi tos, neq; seruiẽtes vlli externæ necessitati: sed liberè nostro arbitratu eligentes, quod nobis placet. Hanc enim calamitatem, qua nunc tenetur humanum genus, fraude inducti attraximus, non à Deo factam. Deus enim mortem non fecit. neque delectatur interitu viuorum: sed quodam modo nos homines sumus mali creatores. Quomodò enim lux Solis est communiter proposita omnibus, quibus adest vis videndi: potest autem, si velit quispiam, claudens oculum, separari à dono lucis: non quòd Sol in illo effecerit tenebras, sed quòd radij splendorem auersatus, tenebras sua sponte attraxerit: & quomodò si quis

Prçclara eius adhortatio.

Libero sumus arbitrio pditi. Sap. 1.

Psalm. 8.

domum sibi constructens, nullum luci aditum præbeat intrinsecùs, obscuram domum efficit: Ità nos quoquè in natura habentes bonum & honestum, nostro arbitratu innouamus, quæ sunt prẽter naturam, nostra sponte malorum experientiam, in boni & honesti auersione, electione nostra & instituto fabricãtes. Malum enim extra propositum, propria substantia consideratum, nullum est in rerum natura. Gene. 1. Quidquid enim à Deo creatum est, bonum est: & omnia quęcunque fecit Deus, sunt valdè bona. Sed quoniam eo modo, qui dictus est, peccare vitæ nostræ fuit excogitatum: & consequenter ex parua occasione in nos maximum est effusum vitium, adeò vt diuina illa animæ pulchritudo, quæ facta erat ad imitationem primariæ, tanquàm ferrũ est nigrefacta rubigine vitij, non ampliùs nobis propria à natura ad imaginem conseruata gratia, sed ad extremum peccati trãsformata, vt propterea à nobis perierit dignitas incorruptionis, quæ est secundùm imaginem: debemus omni studio à mortuis operibus recurrere ad opera vitæ per pœnitẽtiam, vt nostram recipiamus naturam summo Dei munere. Si ergò à nobis expurgemus sordes, quæ à vitio inurũtur, & quæ latet in anima, illustremus pulchritudinem, tunc fit intra nos regnum Dei, & est intra nos.

Per pœnitẽtiam reformatur natura peccato deprauata.

Hoc autem dicens, ostendit quòd bonum Dei non est separatum à nostra natura, qui liberum habemus arbitrium: sed est in vnoquoque ignoratum quidem & latens, quando à curis & voluptatibus huius mũdi suffocatur: inuenitur aũt & cognoscitur, quando ad illum solum nostram conuerterimus cogitationem. Hoc enim etiam in drachmę, quæ perijt, inquisitione nobis Dominus ponit in Euangelijs. Luc. 15. Si enim accensa lucerna nostræ cogitationis, quæ latet & perijt, drachmã inquisierimus, sub stercore eam omninò inueniemus. Stercus verò intelligere oportet sordes carnis. Quibus ablatis, & per bonæ vitæ curam ac studium repurgatis, fiet manifestum quod quęritur: & cùm inuenerit anima, quæ est per boni priuationem vidua, id quod perierat, gaudet gaudio ineffabili: & ad talis lętitiæ societatem cõuocat omnes vicinas, nempe proprias facultates per sensus, dicens: Mihi cõgratulemini, quoniam inueni drachmam, quam perdidi: hoc est, id, quod erat ad Dei imaginem, quod perdidi per peccatum, recepi autem per pœnitentiam. Si est ergò hęc intelligẽtia eius, quod quęritur, inuentionis, nempe diuinę imaginis restitutio, quę nũc est absconsa in sordibus animę, studeamus illud fieri, quod erat protoplastus in prima eius vita: nudus quidem ab amictu mortuarum pellium, reuelata autem facie & libera gloriam Domini speculans. Per quam ergò rationem extra paradisum electi sumus, expulsi simul cum primo parẽte, per contrariam assensionem licet nobis reuerti ad antiquam beatitudinem. Nam tunc quidem voluptas, quæ ingressa est per deceptionem, dedit initium lapsui. Nũc autem vitæ puritas, per doctrinam Christi mãdatorum & curam bonorum, nos illic rursùs restituit. Sed quoniam est paradisus viuentium, & purum habitaculum, nos verò carnales & mortales & sorditati peccatis: nec in hac regione esse possunt, qui mortis tenentur potestate: necessè est modum aliquem & rationem inuenire, vt cùm fuerimus extra hãc potestatem, acquiramus ciuitatem, quæ potestatem mortis non extimescit, vt æternis quoquè bonis fruamur.

Cùm hęc & his plura beatus diceret Auxentius, ex ijs, qui conuenerant, non solùm viris, sed etiam fœminis, plures diuino amore sauciati, volebant renunciare rebus mundanis & malis, & per ipsum Christo Domino adhęrere. Ille autem eos magìs admonebat, vt vitam suam corrigentes, dispensarent eas, quas habebant, facultates: & non in præsentia quidem bonum & honestum expetentes, postea verò labẽtes, reuerterentur tanquàm canis ad vomitum, nempe rursùs ad imbecilla & egena huius mundi elementa. Cum maxima enim cautione & non leui consideratione oportere eum, qui vult ad præclarum hoc opus accedere, tãquàm iam moriturum, & simul expellentem omnem voluptatem corporis. Deindè panibus de more distributis, sicut in priori monte, omnes dimisit. Quidam autem ex eis stabiliori armati cogitatione, illic perseuerabãt, quæ quotidiè illic suppeditabatur, contenti benedictione. Si quis enim volẽs aliquid ad sanctum afferret, nihil accipiebat prẽter oleum & ceram: iubebat autem id rursùs dari mancipi, qui illam faciebat suppeditationem. Plurimi enim ex ijs, qui morbis aliquibus laborabant, & qui egebant, illic permanebant, vt quibus subueniretur per beneficentiam eorum, qui accedebant. Maximam verò molestiam & plurimum laborem sustinebat ab ijs, qui erant dęmoniaci: adeò vt quosdam ex eis (non enim omnes, sed eos, qui erant digni) per suas preces curauerit Dominus.

Nihil ab ali quo accipit, præter oleũ & ceram.

Quòd

Quòd autem rei faciendæ & pecuniæ amplificandæ nullam haberet rationem, verè sciet, tam qui legit, quàm qui audit, quòd cùm post eius decessum deberet pistori plusquàm centum numismata, admonitus ab eius successore & discipulo, de quo suo loco dicetur, quidam Christi amās & pius ea soluerit. Aemulantes autem & beatam ducentes quidam hanc diuinam eius vitam, negocium ei exhibebant, vt ab eo initiarentur & consecrarentur eius habitu. Cùm itaque dedisset tunicam ex pilis contextam aut pelliceam ex ijs, quibus erat indutus, precabatur dicēs: Vade frater, quò te ducet Dominus. Inter quos ex numero eorum, qui illic perseuerabant, Basilius quidam nomine hoc petijt. Cùm largus ergò esset beatus & fratrū valdè amans, ei benè precatus, & data quam induerat pelle ouilla, eum dimisit. Ille autem longiùs abiens ad viginti millia, cùm in quodā colle curâsset cellam sibi ædificari, illic habitauit. Post aliquod verò tempus accedentes dęmones, eum adeò inuaserunt, vt eum propemodùm fecerint expirare. Ad quem cùm qui ex locis, quæ erant circuncircà, venerāt ij, qui pascebant pecora, abijssent, & consuetas eius preces, dum sępè clamâssent, non essent assecuti, cellæ fenestra vi aperta, vident eum mutum & pronum iacentem: & existimantes eum esse mortuum, rursùs accurrentes, suis renunciârunt. Qui cùm ascendissent, inuenerunt eum ferè semimortuum, & nec valentem omninò loqui, sed solùm parùm respirantem. Cùm autem corpus eius vidissent sauciatum, curru citò allato, eum in ipso imponunt, & ducunt ad beatum Auxentium. Qui cùm post horam nonam despexisset è fenestra, & eum vidisset, voce dixit apertiore: Frater Basili. Cùm is ergò eum vocâsset, & ille non exaudijsset, tertiò magna vi clamauit: O, tibi dico frater Basili. Cùm is autem citò assedisset, dicit ei: Surge, accipe potestatem aduersùm tentatorem, non ampliùs timens improbos & immundos dęmones. Iussit itaque eum surgere, & sumere venerādum corpus & viuificum sanguinem Domini nostri Iesu Christi, & statìm rursùs reuerti in suū locum. Qui cùm abijsset, & hoc modo non ampliùs fuisset tentatus, & se tribus annis fortiter exercuisset, in pace migrauit ex hac vita.

Basilius, discipulus Auxētij, valdè cęditur à dęmonibus.

Sed post eius aduentum monachis & mundanis, qui aderant, & omnibus reliquis dixit beatus: Dęmones hominibus inuidentes, ô fratres dilecti, perpetuò machinantur nobis esse impedimento in bonis operibus, & maximè in temperantia & continentia, humilitatęque & beneficentia, orationęque & silentio, lenitatęque & patientia, paceq; & tolerantia, & charitate in proximum, qua nihil est maius. Obijciunt enim ijs quidem, qui volūt esse temperantes, diuersas quasdā & inter se discrepātes species, & corporis titillationes: quomodò etiā abstinentibus, ventris appetitiones: & ijs, qui volūt humiliter de se sentire, vanam gloriam: ijs autem, qui in animo habent benefacere, suorum potiùs curam: ijsque, qui orant, & agunt silentium, diuersas animi perturbationes & multitudinem veterum negociorum: ijs verò, qui se in lenitate exercent & tolerantia, opponunt animi angorem atque timiditatem, & omnem suam improbitatem: paci autem & patientiæ, odium & maleuolentiam, per quam perdit eam, quæ est in Christo, charitatem, & omnes, vt semel dicam, fructus sancti spiritūs, quos enumerauit Apostolus, per contraria conantur euertere. Sed qui sunt muniti gratia Domini nostri Iesu Christi, permanent immobiles. Quamobrem non est mirandum, quando nos plagis conscindunt. Quando enim per cogitationes & reliquas corporis perturbationes non possunt nos deturbare, tunc per se exercitatorum terrent petitionem. Qui sępissimè signo crucis repressi, deflent se esse victos. Nos ergò nè cedamus, & illi deijciuntur: Nos resistamus, & illi euertuntur: Nos Dominum inuocemus, & dissipatur vniuersum eorum consilium. Est enim stadium, certamen & martyrium, vita cuiuslibet Christiani, qui vult ingredi conuenienter præceptis nostri Seruatoris: & maximè eius, qui est insignis in vita monastica, vt dicit Apostolus: Non est nobis colluctatio aduersùs sanguinem & carnē, sed aduersùs principatus, aduersùs potestates, aduersùs principes tenebrarum mundi huius. Præcipio autem vobis, dicens, induere armaturam Dei, vt possitis resistere insidijs diaboli. & loricam fidei, & galeam salutis, & gladium spiritūs docet ipse nos possidere: vt per hæc inuicta arma, quæ non cadunt sub adspectum, resistamus cogitationibus, quæ videri nequeunt, & per eas inimicis, quomodò dicit: Cogitationes destruentes & omnem altitudinem, quæ erigitur aduersùs Dei scientiam, & omnem cogitatum captiuantes ad Christi obedientiam, qui semper vincit in nostra imbecillitate diabolicam audaciam, & non permittit nos tentari supra id quod

Dæmones vt nos oppugnēt variis modis.

Galat. 5.

Signō crucis vincuntur dæmones.

Ephes. 6.

Ibidem.

2. Cor. 10.

1. Cor. 10.

posſu-

possumus,sed præbet euentum per tolerantiam,vt nos possimus sustinere.Nam absque eius auxilio nos infirmi & imbecilli,& quibusuis volucribus & pecudibus captu faciliores.Dignati autem eius auxilio,qui imbecilli,fortes: qui abiecti, glorioſi: qui terreni, cęlestes: qui mortales, immortales reddimur per multitudinem eius miserationum, & æterni regni hęredes efficimur.

Cùm satìs ergò vtilitatis percepissent, qui germanè audiebant, lęti descenderunt, gratias agentes vniuersorum Domino nostro Iesu Christo. Porrò autem hoc quoquè pręcipiebat beatus, vt non solùm die Dominico, sed etiam die parasceues singulis hebdomadìs feriarentur,si posset fieri:maximè quibus quotidianus victus abundè suppetit: hunc quidem in ieiunio & precatione, propter passionem Seruatoris: illum autem in conuiuio & sacramentorum participatione,propter eius resurrectionem. Quamobrem si quando contigisset ipsum habere operarios, aut etiam eius successorem, de quo suo loco dicemus,hos duos dies iubebant feriari: die quidem parasceues cum impensis mercedem quoquè præbentes,Dominico autem solùm impensas.Illucescente verò die sabbatorum,familiares suos cum ijs, qui inueniebantur,Pater iubebat tota nocte vigilare.Cùm de more ergò in quadam nocturna vigilia ipse intùs precaretur,& reliqui forìs permanerēt,aperta fenestra beatus, cùm Benedictus Dominus Deus, ter vehementer dixisset, & suspirâsset, & caput in terram inclinâsset,dicit: Quod erat in Oriente luminare,ô fili,Simeon pater noster dormijt.Cùm ij autem propter psalmodiam non sensissent,quod dictum fuerat,valdè flens beatus,rursùs dicit eis: Sanctus pater noster,Ecclesiæ columna & firmamentum Simeon, requieuit, & nulli culpæ affinis & munda eius anima, me inutilem & sordibus inquinatum, non est dedignata præteriens salutare. Hęc cùm audijssent & valdè essent perculsi, non potuerunt respondere, sed siluerunt, signantes noctem,in qua hęc dicta fuerant. Cùm autem paucis pòst diebus hoc ad pium Imperatorem Leonem in principio sui imperij relatum esset, & omnibus id esset notum, diligenter scrutati qui audiuerant, inuenerunt fuisse certum, quod sanctus dixerat,vt quod diuina gratia prędixisset per reuelationem in consummatione sancti Simeonis.Valdè ergò obstupefacti & Deum glorificantes,in hoc quoquè docti fuêre,Deum posse omnia.

Sabbatis tota nocte vigilat cum suis.

Simonis Stylitę mortem indicat suis.

Quòd verò hęc à nobis, non sola motis coniectura, dicta sint, sed quæ accuratissimè didicimus ab vno ex eius administris, ea etiam persecuti sumus. Nemo ergò dubitet. Nam qui nos de hoc instruxit,erat quidem lingua barbarus,vt qui esset ortus ex Mysia, mente autem honestissimus, vt qui perseuérans apud beatum Auxentium, non vinum biberit,non oleo vsus sit,non pulmento,non fructu, non deniquè vllo alio. Nam prętèr panem & aquam & semina,quæ non cōquebantur,eaque non ad satietatem, quauis ferè nocte, nihil comedebat aut bibebat. Interdiù autem paruas quasdam cruces ex siliquis valdè elegantes,suis manibus assiduè faciebat. Qui autem ascendebant,eas accipiebant gratia benedictionis. Ipse nobis hęc ore suo significauit, qui etiam, postquàm dormijt beatus,cum moribus loco quoquè successit. Rursùs ergò pluribus congregatis, & prędicta consueta regula hymnum dicentibus, cùm beatissimus Auxentius aperuisset fenestram, & vt consueuerat, precum finem fecisset, respondens vnus ex ijs, qui aderant,dixit: Rogo te Domine, benedic & precare, quòd cùm tribus mensibus vnam pro mercede menstrua ouem accipiam, ea perdita, frustror mercede vnius mensis.ad macellarium enim ferebat,quæ mactarentur. Ad hęc subridens,respondit beatus: Mihi hoc dicis,vt qui sim solitus diuinare,aut qui greges possideam? Ille dixit: Nequaquàm, sed adoro te,vt ores,& inueniatur.Deindè cùm paululùm intermisisset, Alypium quendam clara voce,vt solebat, beatus accersijt. Cùm duo ergò inuenti essent eiusdem nominis:Tibi,inquit,dico,qui stas à siniſtris. Scio te nō esse suffuratum ouem, sed inuenisse.vade ergò,& redde. Hic enim,qui perdidit, dat vobis ad sumptum sex pholes,vt vos congregemini.Qui cùm fecisset,vt iussus fuerat,recepta oue,Domino egit gratias,qui per sanctos suos facit magna & inuestigabilia,glorioſaque & admirabilia,quorum non est numerus.

Nota rarā abstinētiā.

Cruces in precio sunt apud pios.

Iob 9.

Quodam autem die cōgregata multitudine tam rusticorum quàm ciuium, & beato ea disserente,quæ pertinebant ad salutem,quidam qui aduenerat rusticus,dixit ei. Bonus dies tibi domine mi. Cùm ille autem honestè arrisisset, (erat enim reuerà lepidus) & dixisset, Bonum tibi tempus: qui aderant, apud se ridebant. Ille verò dicit eis: Est

sermo

sermo scripturæ,ô fratres:Responde insipienti ad eius insipientiam.Si dixisset,Benedic: audiuisset, Dominus te benedicet, sicut consueuimus. Ipse est enim, qui honorem per suos seruos in se accipit,& vnumquenque remuneratur mercede suæ gratiæ: Quoniam autem bonum diem mihi attribuit,is contrà accepit bonum tempus.Cùm sic correxisset nõ solùm eum,qui offenderat,sed etiam reliquos omnes: introò ingressus,rursùs siluit.Seruatoris autẽ nostri Iesu Christi opem ei ferente gratia,multi dęmoniaci ad eum veniebant,sua quidem sponte & per se quęrentes curationem. Quos quidem oleo sanctarum reliquiarum irrigans,quartumque & parasceues diem maximè iubens ieiunare,cum oratione intensa & syncera fide, curans dimisit. Inter quos quidam ab eo sunt deprehensi,qui turpis lucri gratia se simulabãt esse dęmoniacos. Quos quidem sanctus vehementer increpauit,dicens:Nisì essetis dignati dono sancti baptismatis,immedicabilis dęmonis dominatus vos tenuisset.

Prou.26.

Nota hoc genus curationũ,quo expulit dæmones.

Quædam verò nomine quidem Eleuthera, mente autem splendidiore suam coronans appellationem,quę piæ inprimìs Pulcherię fuerat cubicularia,solebat ad eum venire,& cum omnibus, eius fruebatur precibus. Ea,cùm esset ipsi animus diuino amore saucius,quas habebat sanctorum reliquias, deposuit apud beatum. Deindè tẽtabat supplex ei persuadere,vt vitæ monasticæ ab eo initiatam,auelleret à turbulẽtis huius mundi negocijs.Eo autem varijs modis differente,& dicente,eam,se rectè gerendo,& beneficentia vtendo,etiam in mundana vita posse placere Domino: illa nõ cessabat ei negocium exhibere, vt hoc assequeretur. Postquàm verò perspicaci oculo animaduertit firmam & immobilem eius constantiam,& quæ nunquàm deficiebat, compunctionem, voluntate Dei, qui vult omnes esse saluos, annuit sanctus, & in campo suburbani, qui distabat circa vnum milliarium, nomine Cyreta, iussit intereà perseuerare vacantem meditationi diuinarum scripturarum.Atq; hęc quidem se in Domino iucundissima explente voluptate,& omnem laborem corporis lubenter ferente ob gratiam,quæ à Deo patre ei suppeditabatur: cõiunx quoquè alterius cuiusdam Pantepitropi,nomine Cosmia, accedens rogabat eum, cum illa locaretur recedens à corruptione. Cùm autem plurimis admonitionibus non potuisset ei persuadere, vt marito coniungeretur, eius quoquè necessarijs eam cum minis ad id incitantibus,neque quidquam proficientibus, propter insuperabilem eius in Deũ amorem:id animaduertens sanctus,iussit hanc quoquè versari cum priore.Quinetiam vxor cuiusdam Arcotrophi, omnibus relictis,suam exigens salutem,rogabat sanctum,nè eam expelleret.Quam cùm satìs instituisset,vt fieret templum Dei,quomodò ostendit eius vita,quæ posteà est consecuta,iubet eam admitti.Non multò pòst autẽ dat eis habitum, ad exercitationem planè accommodatum: vt qui tunicis ex pilis contextis eas induerit,& magnis quibusdam pallijs:adeò vt reuereretur quispiam,vel solùm videns tantam tristitiam. Nondùm enim in his partibus talis vnquàm habitus apparuerat.

Nota habitum hũc religiosarum fœminarũ.

Deincèps ergò ab eo tempore aliæ quidem ad eam rem accedebant: aliæ quidem, quæ ab ingenuis adducebantur parentibus ad custodiam virginitatis: aliæ autem,theatro & scena relictis, diabolo renunciantes, & Christo cum magno fletu & laboriosa lamentatione se coniungentes: adeò vt breui tempore cõgregatæ sint plusquàm septuaginta,& decęterò iusserit beatus domum oratoriam eis ædificare. Citra vllam verò intermissionem in die parasceues & in die Dominico eas accersens, & de virginitate & pudicitia eis verba faciens, rogabat eas, admonens & eis persuadens, vt obliuiscerentur omnium, quæ sunt in vita iucunda, vtpotè quòd sint iucundiora & incomparabilia bona, quæ sunt in promissionibus: & nè attraherentur à carnis voluptatibus. Nam & si mitem & placidam naturam dedit creator in mulieribus,at nos rursùs dignatus est meliori instituto,vt bono id,quod est melius,pręferentes, pro naturali matrimonio,in quo situm est crescere & multiplicari & replere terram: opponitur autem ei viduitas & orbitas liberorum,& ad virum conuersio cum seruitute intolerabili: mysticas & admirabiles,& in quas non cadit viduitas, nuptias eligamus,sponso vnitæ immortali,forma speciosо pręter filios hominum. Quamobrem non oportet intueri ad alium, qui sit in terra speciosus,cùm filij Dei specie nõ sit alia speciosior. Si autem & diuitiæ & insigne ornamentum à marito procedit, quid eo ditius, qui est cęli & terrę Dominus, & prębet spiritum & vitam?Si verò sponsus est claro genere natus,quid est rege angelorum clarius & glorioſius? Si autem est sapiens & arripiendus ac amplectendus coniunx, quid est sapien-

Adhortatio eius ad cõtinentiam. Gen. 1. & 3.

Psal 44.

sapientius opifice omnium, tam quæ sub adspectum cadunt, quàm quæ nō cadunt? Cuius coniunctio, suis sponsis est gaudium ineffabile: ijs autem, quæ ordinem deserunt, est supplicium ineuitabile. Huius despōsationis nulla est voluptas carnalis experientiæ: sed vniuersæ virtutis, beneficentiæque & concordiæ, cum ea, quæ percipitur ex ieiunio, vigilijsque & animi fortitudine.

Magnum cōtinentiæ certamen, sed & ingēs præmium.

Maiori verò cautione & diligentia est opùs, quòd ijs quidem, qui in mundo vexantur à libidine, in promptu est remedium per legitimum consensum. Virginibus autem & continentibus, si propensæ sint ad voluptates, graue est naufragium & grauis casus. est enim magnū certamen temperantiæ, quoniam magna quoquè est eius corona. Sed quo est maior labor, eo est etiam maior merces. Si eam ergò non tradideritis torpori & segnitiæ, in vestris membris frustrà laborabit voluptas, fores obsidens. Audiet enim à vobis, quòd id, quod peccati quidem est iucūdum, est breuissimum, æterna autem est grauitas supplicij. Recede à nobis: cęlesti enim sponso desponsæ sumus Christo, vt nos virgines castas exhiberemus. Statuite ergò ratiōes vestras, custodes huius thesauri, in sensibus mandata Christi semper ferētes: primùm autem virginitatis & temperantiæ sanctificationem, nè fortè eius latrones ascendant per fenestras, & ingrediantur per auditum, nè persuasa mente tanquàm ianitore, & aperta virginitate, clanculùm vobis vestram eripiant lętitiam, & faciant virginitatem quauis viduitate miseriorem. Est verò hoc magnum & graue peccatum ijs, qui faciunt. Non est enim par peccatum, tunicam frangere, & purpuram: Imperatoris imaginem rumpere, & priuati. Dei enim imagines, sunt virgines, ipsum habentes descriptum in cogitationibus: in quas audere aliquid admittere, est facinus tyrannicæ amentiæ. & ideò virgini, quàm ei, quæ fornicatur, vitium afferre, est magìs sceleratum. Non est enim par libido in eam, quę prostat, & in eam, quæ est Christo coniūcta. Non est enim par furtum vasis forēsis, & sacerdotalis. Vas autem sacerdotale est virgo, & purpura, quam nulli alij licet induere, prętерquàm regi & Domino vniuersorum.

Virgines violare quàm sit immane scelus.

Incommoda matrimonij.

Quòd si etiam vos legitimum mouet matrimonium, audite eius calamitates, & quæ in Euam pronunciatæ sunt sententiæ, à quibus vos estis liberatæ, remotæ per virginitatem à mala suspicione patiendi crimina mariti fornicantis, qui habet potestatem prohibendi, nè eas, quò tibi expedit: de alimēto disceptandi, tanquàm nōdùm vxori: ei, quæ peperit, exprobrandi, Cur non est masculus, sed fœmina fœtus, quem peperisti? Quòd si sit etiam masculus, cur non formosus? Maior restat cura: nondùm est ablactatus, & de educatione magna est cōtentio. Sin autem creuerit, nè ægrotet, nè fortè moriatur: quomodò etiam si viuat, maior est solicitudo, nè nō fiat eruditus, nè malus euadat, nè euertatur ab aliquibus, nè in improborum pertrahatur consuetudinem, nè à bestijs mutiletur, nè, dum proficit, in inuidiam vocetur & seditionem. Vndenàm suppeditabunt, quæ sunt necessariæ? Vndenàm comparabunt, quæ pertinent ad contrahendum matrimonium? Vndenàm suppeditabunt, quæ faciunt ad eius decus & ornamētum? Vndenàm alet ministros? & deniquè à reliquis, quæ huc & illuc distrahunt, curis & solicitudinibus: nè dicā dolores partūs & naturæ necessitates. Reuerà, vt dicit diuinus Apostolus, innupta curat quæ sunt Domini, ab his omnibus liberata, sola autē ornata incorruptione, cuius suppeditator est & perfector Iesus, & qui vos potest custodire in tolerantia, & augere in spe bona. Custodite ergò vosipsas in ea, in qua vocatæ estis, vocatione, vt virgines Christo exhibeatis, vt etiam bona æterna cōsequamini gratia Dei, qui vos vocauit in suum regnum & gloriam.

1. Cor. 7.

Postquàm autem cessauit ab adhortatione, benè precatus, eas Christo commēdauit, iubens omnibus, vt die sequenti venirēt ad synaxim, quæ circuncircà erāt, hymnis sanctificans. Postquàm ergò venisset in monasterium, quod extruebatur, intensis fusis precibus, cum multitudine, quæ eum sequebatur, ascēdit in montem: vbì post tres quidem dies ægrotauit, post alios verò decem est mortuus. Congregata ergò multitudo piorum virorum ex clero, & ijs, quę circuncircà erant, monasterijs, cum ijs, qui erant amantes virtutis, ex mundanis, ei iusta fecerunt quartodecimo mensis Februarij. Atque volentibus quidem aliquibus, & maximè ijs, qui erant ex monasterio beatissimi Hypatij, in quo versatus est, cùm descēdisset propter Synodū, preciosas eius reliquias deponere in templo sanctorū Apostolorum, quibusdam autem in templo S. Zachariæ, quod est aliquot milliarijs illinc situm in prędio, quod dicitur Theatrum, quæ ab eo congregata fuerant mona-

Morit vir sanctis.

Preciosę eius reliquiæ.

monasteria, ijs, qui aderant, supplicabant cum multis lachrymis, nè pater separaretur à filijs. Tunc Dei voluntate ad eorũ, qui illic erant, salutem, in oratorio ab eo condito instàr monasterij, eum deposuerunt. Cuius monimentum per multiplicem Christi benignitatem efficit curationes vsque in hodiernum diem.

Consummatus autem fuit sanctus noster Presbyter & Archimandrita & magnus inter exercitatores Auxentius in imperio pij & Christi amantis Zenonis, Februarij mensis xiiij. Fuit verò depositus in prędicto monasterio, ad gloriã Dei nostri, qui operatur dona in sanctis suis. Quoniam eum decet gloria cum patre & sancto spiritu, nũc & semper & in secula seculorum, Amen.

MARTYRIVM SS. FAVSTINI ET IOVITAE, CVI ETIAM ANTIQVISSIMA MARTYROLOGIA *fidem conciliant: Et certè Ado episcopus prolixè illud describit.*

15. FEBRVA.

BEatissimi viri Faustinus & Iouita, nobilissimis in ciuitate Brixiana orti parẽtibus, fidem Christi, quam religiosa mente didicerant, instanti solicitudine prędicabant. Erant enim non solùm germanitate carnis coniuncti, sed etiam virtute spiritûs ità vniti, vt concordi vbiquè studio Christũ annunciãtes, copiosam regionis illius multitudinem ad veræ fidei cultum perducerẽt. Erat siquidem eo tempore eiusdem Brixianæ ciuitatis episcopus, Apollonius nomine, qui ob metũ persecutionis sese in abditis occultabat. Is cùm famulos Dei ardentissimum feruorem erga prędicationis studium habere conspiceret, ad se accersitos, Ecclesiasticis eos gradibus sublimauit. Deniquè Faustino, quia maior natù erat, presbyterij officiũ tradidit: Iouitam verò iuniorem natù, ministrorũ Christi numero sociauit. Susceptis itaque beati viri Faustinus & Iouita diuinis ministerijs, cœpêre nihilominùs tanto propensiùs verbo prędicationis insistere, quanto magìs eos ipsa etiam sacerdotalis dignitas inuitabat. Cumque innumerabilem quotidiè populum Christo acquirerent, nec esset aliquis, qui eorum doctrinæ repugnaret, cœpit opinio prędicationis eorum ad vicinas etiam prouincias se circunquaquè diffundere.

Faustin⁹ fit presbyter & Iouita diaconus.

Eo itaque tempore Italicus Comes, qui Rhetiarum populis prœrat, cùm esset paganissimus, & supra modum dęmoniacis cultibus occupatus, lumen, quod ipse cęcitatis suę inuolutus tenebris respuebat, moliebatur etiã insano studio à suæ prouinciæ hominibus arcere. Vndè factũ est, vt veniente Adriano Imperatore in partes Liguriæ, ad fluuium Adduam ei occurreret, ac talibus apud eum ore sacrilego niteretur cõquestionibus: Inuictissime Imperator ac triumphator, inquit, consule Romanæ reipublicæ tuæ, cõsule sacratissimis dijs nostris. Sunt duo viri in ciuitate Brixiana, qui nescio quẽ Christum prędicantes, plures iam à magnorum deorum nostrorum cęremonijs auerterũt. Hos nisì vestri numinis censura coërcuerit, certum est, eorum subuersionibus diuinam in his locis obliterari culturam. Audiens talia Imperator Adrianus, dat ei, vtpotè quem tenebat studiosissimum sui erroris fautorem, huiusmodi per sacram scriptionem potestatem, vt vbicũquè Christianos inuenisset, aut dijs eos inclinaret, aut diuersis supplicijs exterminaret. Accepta itaq; Italicus Comes, vt optauerat, sęuiendi in Christianos potestate, processit iturus Brixiam, sicut iusserat Adrianus. Qui mox vt in ciuitatẽ ingressus est, misit Liberium consiliarium suum ad Faustinum & Iouitam, qui eis imperialem facerẽt innotescere sanctionem. Quos cùm in fide nominis Christi persistere immobiles comperisset, repletus indignatione, prœcepit militibus, vt eos comprehensos suis adspectibus præsentarent.

Sistuntur martyres corã Italico Comite.

Qui cùm adducti essent, ità eos Comes Italicus allocutus est: Inuictissimus Imperator sacris suis iussis cõstituit, debere omnes Christianos ad deorum nostrorum religionem conuerti. Si qui verò eius inuenti fuerint repugnare prœceptis, diuersis in eorum cõtumaciam animaduerti supplicijs. Vndè æquũ est, vos, ô Faustine & Iouita, tam salubribus monitis colla submittere, & relicto nouo superstitionis errore, ad veterẽ sacrorũ deorum, quam status reipublicę cõstituit, repedare culturam. Beatissimi Faustinus & Iouita

dixerunt: Tempus nostrum aduenit, vt exultare potiùs, quàm terreri, debeamus. Vndè scire te certiùs volumus, quia neq; fidem Domini nostri Iesu Christi, qua semel imbuti sumus, vllo possumus modo relinquere, neq; huiusmodi præceptis obedire. Audiens hęc Italicus Comes, iussit eos in carcere custodiri vsq; ad Adriani Imperatoris aduentum, qui in proximo sperabatur venturus. Quinta igitur die cùm introisset Adrianus Imperator Brixiam, retulit ei Italicus Comes de beatissimis Faustino & Iouita, quòd iussis eius obtemperare contempsissent, & quia ad eius audientiam clausi reseruarentur in carcere. Adrianus Imperator dixit: Et quali progenie orti sunt, vt ad nostram maiestatem audiendi reseruarentur? Italicus Comes respondit: Ex præclaro genere originem ducunt. Nam parentes eorum caput senatûs in hac ciuitate fuerunt, qui tantam dijs nostris exhibuerunt reuerentiam, vt sicubì comperissent esse Christianos, summo eos flagrantis zeli studio persequerētur. Isti verò qua insania dementes effecti sint, nescio, vt obstinata cordis intentione deos nostros blasphemantes respuant, & Christum, qui à Iudęis ligno affixus asseritur, colāt. Adrianus dixit: Isti homines mihi plurimùm necessarij sunt, vt per eorum supplicia multos ad deorum nostrorum religionem cōuertam.

Adducuntur etiam in Imperatoris conspectum.

Tūc præcepit eos eductos de carcere, suis præsentari adspectibus, quibus & dixit: Est ne aliquis Deus Sole præstantior, vt relicto eius numine, ad alium vos quasi potiorē debeatis conferre? Beatus Iouita respondit: Nos verum Deum veneramur & colimus, qui est Deus cęli & terræ & vniuersæ creaturæ: qui & ipsum Solem constituit, ac dedit illi officium, vt luceat per diem, sicut & lunæ stellarumq; ordinibus, vt tenebras illuminent noctis. Adrianus dixit: Consultiùs facitis, si nostram impleatis voluntatem, vt primi in nostro palatio esse possitis, quàm in hac insania perseuerantes, acerbissima morte consummemini. Sanctissimi Faustinus & Iouita dixerunt: Non facimus rem nefariam, quæ nos ad interitum perducat æternū. Adrianus dixit: Nefariè facitis, cùm vos Christianos esse denunciatis, vt excluſa à vobis trāquillitatis nostræ gratia, infamiæ macula denotemini. Sanctus Iouita respondit: Optimè nos profitemur & denunciamus esse Christianos. nam gratia tua nobis vitanda est, vt ad æterni regis gratiam peruenire possimus. Adrianus Imperator dixit: Nimìs duro corde estis, quos verba mea inclinare non possunt. Pietas enim nostra erga vos est: ideoque vos optamus modis omnibus effici meliores, vt dignam habeatis apud nos militiæ potestatem. Beatus Faustinus respondit: Dignam habemus militiam, quam nobis Christus noster tradidit. Nam militia vestra cum tempore finiēda est, quia & vosipsi cum tempore deficietis. Nostra verò militia inęternùm permanet. Adrianus dixit: Iam satìs est, quòd vos patienter sustinui. Aut sacrificate deo inuicto Soli, aut permulta faciam in vos tormenta expendi. Faustinus & Iouita responderunt: Nos sacrificamus Deo viuo, qui Solem in ornamenta constituit. Sol aūt, quem nobis adorandum præcipis, à Deo vero nobis in obsequium datus est. Tunc Adrianus ira commotus, iussit eos ante templum Solis perduci. Erat autē statua Solis auro perfusa, habens in capite radios ex auro puro. Quibus dixit Adrianus: Videtis gloriā inuicti Solis? Accedite, & sacrificate ei, vt dignos vos habeat in conspectu suo, & liberi efficiamini ab his, quæ vos expectāt, tormētis. Beatus Faustinus respondit: Nunc videbis gloriam Dei nostri, vt cognoscas hunc inualidum esse, quem tuum deum confiteris. Tunc

Psal. 103.

vna voce pariter dixerunt: Sol cognouit occasum suū: posuisti tenebras, & facta est nox. Adrianus dixit: Quid est, quod submurmuratis? Accedite propiùs, & sacrificate deo inuicto Soli. Tunc Iouita conuersus ad statuam Solis, dixit: Nos adoramus Deum, qui regnat in cęlis, qui Solem lucere constituit: tu autem cùm sis statua in adspectu tātùm Solis, transfigurare in effigiem picis ad confusionem eorum, qui te quasi deum adorant.

Solis statua fit instàr fuliginis.

Cumq; hęc dixisset, ilicò facta est statua vt fuligo in conspectu populi. Radij autem, qui in capite illius erant, tanquàm carbones mortui decidebāt in terrā. Cernens Adrianus talia, dixit: Quid est, quod video? Italicus Comes dixit: Præcipe ministris, vt ei restituant splendorem. Iubet ergò Adrianus asscēdere ministros cum spongijs, vt superductam

Redigitur in fauillā.

fuliginem eidem statuæ detergerent. Quod dum ministri conarētur efficere, tota simul in fauillam resoluta est, vt nihil penitùs ex ea remaneret. Beatus verò Faustinus ait ad Imperatorem: Animaduertis quod factum est deo, quem colis? Quo modò ad nihilum redactus est? Tunc iratus valdè, iussit eos ad bestias damnari.

Cumq; introducti essent in medio ludi, Adrianus dixit ad Italicum: Introducantur feræ sęuissimæ, ad quarum adspectum statìm timore deficiant. Conuersus verò Adrianus,

dixit

dixit ad martyres: Animaduertite, ô Fauſtine & Iouita, quia iam in morte eſtis conſtituti, & propè eſt, vt acceleretur finis vitæ veſtræ. Conſentite itaq; mihi, & ſacrificate deo Saturno ſiue Dianæ, vt à ferarum morſibus poſſitis abſolui. Sanctus Fauſtinus reſpondit: Saturnus, quem dicitis, homo fuit pollutus immaniſſimis ſordibus, qui ſuorum fertur carnes vorâſſe filiorum. Diana verò turpis extitit mulier, quæ pudore abiecto, ſuccincta more venãtium, feras dicitur inſecuta. Hósne tales nobis præcipis ad ſummi Dei iniuriam adorare? Adrianus Imperator dixit: In morte eſtis conſtituti, & adhuc in blaſphemijs perſeueratis? Tunc conuerſus ad ſatellites ſuos, imperat eis, vt quatuor aduersùs athletas Chriſti leones admitterent. Dimiſſi ſunt itaq; leones, quorum erant oculi flammantes, & adſpectus terribiles. Qui venientes cum grandi velocitate, proiecerũt ſe ad pedes ſanctorum, dantes intolerabiles fremitus, ità vt cõtremiſceret populus paganorum. Ipſi verò demiſſo in terram capite, lingebant ſanctorũ veſtigia. Cernens Adrianus, quod gerebatur, iuſſit miniſtris ſuis, vt dimitterent leopardos. Qui & ipſi venientes ad locum, vbi ſerui Dei ſtabant, volutauerunt ſe ad pedes eorũ. Videntes hęc populi, clamauerũt, dicentes: Tolle magos de medio noſtrî, vt poſſimus liberè deos adorare. Adrianus ampliùs ira ſtimulatus, ait ad miniſtros: Dimittite ad eos vrſos, ponentes priùs tamen circa latera eorum faculas ardentes, vt cùm exuſti fuerint, dolore eos inſtigante, ipſos deuorent. Fecêre ergò miniſtri, vt ſibi fuerat imperatum, dimiſeruntq; vrſos. Qui cùm ad ſeruos Dei appropiâſſent, leones & leopardi faciebant in ipſos miniſtros impetum, & ità eos morſibus ſuis conciderunt, vt ne vnus quidem viuus euaderet. Electi autem Dei ſtabant inter beſtias ſecuri, quibus ait Adrianus: Animaduertitis, Fauſtine & Iouita, quia miſerationẽ ſuam adhuc deus Saturnus, cui iniurias intuliſtis, erga vos exhibet, & idcircò à feris minimè contingimini? Fauſtinus reſpondit: Erubeſce Chriſtianorum tyranne. Non enim, vt tu putas, Saturnus tuus ab his feris nos eripuit, ſed potiùs verus Deus ille, cui nos ſeruímus, qui regnat in cęlis.

Dimittuntur in eos leones, ſed nihil illos lædunt.

Item leopardi.

Item vrſi.

Vbi itaque ſunt minæ, quas nobis intendebas? Eccè feræ, quas cum grandi ad nos feritate miſiſti, adorantes Deum, iacẽt ante pedes noſtros proſtratæ, nihil feritatis habentes. Sed ſi qua adhuc habes fortiora, accelera, vt in omnibus te victum eſſe cognoſcas. Adrianus dixit: Nolite vrgere, quia iam duriora præparata ſunt, quæ vobis adhiberi præcipiam. Tunc quidam ſacerdos, Orphetus nomine, qui cõſanguineus erat Imperatoris, dixit ad eum: Si iubet pietas veſtra, tollentes inuictiſſimum deum Saturnum, eamus ad eos, vt liberentur à feris, & ſic poterimus lucrari animas eorum. Adrianus dixit: Facite, ſicut vobis videtur. Tũc Orphetus vnà cum alijs ſacerdotibus, necnon Italico Comite, tollentes Saturni ſtatuam, pergebant ad locum, vbi erant ſancti inter beſtias poſiti.

Qui cùm propiùs acceſſiſſent, cõtinuò feræ inſilientes ſuper eos, vniuerſos ſuis morſibus peremerunt, clamantibus paganis ac dicentibus: Deus Saturne, adiuua miniſtros tuos. Statua quoquè ipſa, beſtiarum conculcata pedibus, ſuorum iacebat fœdata ſanguine ſacerdotum. Audiẽs vxor Italici, Afra nomine, virum ſuum à feris interemptum, cum magna velocitate venit ad theatrum, & ità cum clamore dicebat Adriano: O quales deos colis Adriane, qui nec ſacerdotes ſuos, nec ſeipſos potuerunt liberare. Quapropter & ego miſera ob veſtram perfidiam vidua facta ſum. Quid multa? Videntes populi, quod erat factum, magnificabant Deum Fauſtini & Iouitæ, & multi ex eis crediderunt in Domino: inter quos ſimul etiã Calocerus, qui erat in officio Imperatoris, cum multis officialibus ſuis crediderũt Chriſto. Sed & Afra, cõiunx Italici, relicto errore idolatriæ, credentiũ ſociata eſt numero. Adrianus Imperator ait ad martyres: Si verus Deus eſt, quẽ colitis, exite liberi à feris. Beatiſſimi athletæ reſponderũt: Et in hoc tibi oſtendemus potentiam Domini noſtri Ieſu Chriſti. Tunc conuerſi, dixerunt ad beſtias: In nomine Domini imperamus vobis, vt exeatis extra ciuitatem, neminem omninò contingentes. Quæ ſtatìm à conſpectu eorum, velut oues manſuetiſſimæ recedentes, portas ciuitatis egreſſæ, montium deſerta petiêrunt. Adrianus verò fortiſſimos Chriſti milites præcepit retrudi in carcerem.

Feræ deuorant Italicũ Comitem cum multis alijs.

Calocerus, Afra & alij multi credũt in Chriſtum.

Poſtera igitur die iubet ſibi in Capitolio Adrianus ſedẽ parari: quò cùm ſanctos Dei adduci præcepiſſet, compellebat eos Ioui thura imponere. Qui cùm immobiles in fide Chriſti perſiſterent, iuſſit Adrianus ignem copioſum accẽdi, & in medium incendij eos proijci. Stabant verò bellatores Chriſti inter flammas immobiles, & expanſis manibus hymnum dicẽtes. Ampliori ergò dehinc Adrianus indignatione correptus, magos eos

Mittunt in flãmas martyres illæſi.

esse & sceleratissimos inclamitans, præcepit eos rursùs in carcerem trudi, & nullum penitùs ad visitationem eorum admitti, vt famis penuria interirent. Angeli autem Domini intempestæ noctis silentio descenderunt ad eos, quorum adspectus in modum radiorum Solis, tenebras effugabat. Qui confortantes beatissimos Christi athletas, ab oculis eorum lapsi sunt. Iubet itaq; post hęc Adrianus tribunal ante templum Martis præparari, & ibidèm sibi beatissimos Faustinum & Iouitam exhiberi. Cumque îsset Calocerus, vt eos exhiberet, eccè occurrit sanctis martyribus totum officium Caloceri, & præcedebat eos cum magna reuerentia, vsque dum venirent ad fanum Martis. Cernens verò Adrianus omnes ex officio pari consensu sanctis habere reuerentiam, suspirans, animiq; dolore permotus, recepit se in palatium, & iussit Faustinum & Iouitam insçio populo ad se adduci. quibus & ità dixit: Existimatis, quòd & me vanum per maleficia vestra faciatis, sicut & populum feciſtis? Vndè nisi sacrificaueritis, per diuersas vos faciã vinctos trahi ciuitates, & per varia demùm tormenta viuendi vobis terminum imponam. Beatus Faustinus respondit: Quocunq; nos duci præceperis, semper in nomine Domini nostri te scies confundi: quia Saluator noster, qui nos protegit, semper nobiscum est. Adrianus dixit: Probabitis tunc, cùm vehementiora vobis adhiberi præcepero tormenta. Beatus Iouita respondit: Quascunque nobis pœnas adhibueris, non timebimus mala, quoniam Dominus suscipiet nos. Tunc præcepit eos iteratò in carcerem claudi vsq; ad diem profectionis suæ, mandans ministris, vt nullum ad eos ingredi permitterent. Sed & carcerem annuli sui impressione obsignari præcepit. Omnis verò populus, qui crediderat vnà cum Calocero & officialibus eius, inquirentes beatum Apollonium, qui propter metum infidelium occultabatur, inuenerunt eum non à longè à Brixiana vrbe absconditum.

Apollonius episcopus latitando declinat rabiem persecutionis.

Cui cùm omnia, quæ gesta fuerant, retulissent, Deum benedicẽs Apollonius, iuit pariter cum eis ad cuiusdam montis remotiorem locum: ibique eis iuxta morem fidei seriem tradens, baptizauit eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritussancti: & confortans eos in Christo, dimisit à se. Nunciatum est autem Adriano, quia Calocerus & officium eius credidissent. Qui iratus valdè, præcepit eos comprehendi, & vinctos sibi in circo præsentari, & ait ad Calocerum: Calocere, quæ te dementia inuasit, vt vniuersis, qui in palatio meo sunt, te abiectiorem redderes? Conuersus quoquè ad officium eius, dixit: Dicite, morti destinati, qua vos insania compulsi, deos nostros reliquistis, vt inter damnatitios puniri non metuatis? Illi ad hęc responderunt: Non timemus huius seculi mortem, quia adiutor noster Deus est, qui regnat in cęlis. Tunc furore nimio succensus Adrianus, iussit eos circunduci, & in eodem loco decollari. Quod cùm factum fuisset, venit Apollonius cum Christianis, & rapuit corpora eorum, & dignè tradidit sepulturæ sub die xiij. Calend. Decembrium.

Faustinus, Iouita & Calocerus vincti ducuntur Mediolanum.

Calocerũ verò præcepit Adrianus vnà cum Faustino & Iouita catenis adstrictos post se ad Mediolanensem ciuitatem, quò erat profecturus, adduci. Cumque portas ciuitatis beati martyres fuissent egressi, prosecutus est eos omnis populus Christianorum vnà cum sancto Apollonio episcopo, & venerunt cum eis vsq; ad fluuium, qui dicitur Melja: & ibì confortantes se inuicèm, dataque sibi pace, multis cum lachrymis separantur. Porrò beatissimi athletæ Faustinus & Iouita, vnà cum Calocero vincti catenis, sub custodia perducti, die tertio Mediolanum sunt ingressi. Statimque Adrianus iubet sibi in thermis Herculanis tribunal parari, & in conspectum suum fortissimos Christi martyres, sic vt erant fatigati ex itinere, exhiberi, sperans infelix robustissimos Deimilites, fessos iam labore viæ, suis obedituros præceptis. Ad quos inflata voce sic locutus est: Scitis miseri, quomodò translati estis de ciuitate vestra? Vel modò conuertimini ad sacrificia deorum magnorũ, vt liberi à pœnis esse possitis, & inter primos in nostro palatio computari. Beati martyres responderunt: Sacrificium offerimus Deo nostro, qui nobis in omnibus præbet auxilium. cęterùm securus esto, quia dęmonijs, quæ colis, non sacrificamus, promissiones tuas pro nihilo putantes. Adrianus hęc audiens, stimulis furoris exagitatus, iussit eos supinos alligari, & supra ora eorum fistulas poni, & liquefactum plumbum infundi: quod eorum guttura penetrãs, vocem simul eis & vitam extorqueret. Faciunt ministri imperata: sed mox resiliens plumbum in eos, qui illud infundebant, dispergebatur: sanctos autem in nullo contingebat incendium.

Cernens id Adrianus, magìs infremuit, iussitque eos in eculeo torqueri, & circa latera

ra eorum laminas ardentes adhiberi. Quod cùm ministri fecissent, exclamans Calocerus, dixit: Orate pro me beatissimi martyres, quia grauiter comburor ab his flammis. Sanctus Faustinus dixit: Sustine modicùm Calocere: adest eccè angelus Domini, ferēs auxilium tibi. Nec mora, affuit adiutorium Domini, confortatusq; Calocerus, gratias Christo cœpit referre, asseuérans se dolorem minimè sentire. Adrianus dixit: Calocere, verè ignem nō sentis? Calocerus dixit: Verè tibi dico, quia flammarum tuarum incendia prorsùs non sentio. Adrianus dixit ad officium: Afferte stupam, resinam & oleum, & circa eculeos ignem supponite, vt cum ipsis pariter eculeis concrementur. Cumq; ministri sibi imperata perfecissent, cernēs Adrianus prolixam circa eculeos flammam diffundi, æstimans sanctos Dei vehementer aduri, præcepit eis acclamari: Vel modò sentite fortissimorum deorū virtutem. Beati verò martyres vultu lętissimo benedicebant Dominum, ità vt cunctis patenter innotescerent, quia nequaquàm eos incendium molestaret. Videntes autem populi, qui assistebant, tanta mirabilia, clamare cœperūt: Verè magnus est Deus Christianorum. Et multi ex ipsis crediderunt in Domino. Confusus igitur Adrianus, & iam nescius quid ageret, iussit eos celeriùs ad carcerem trahi: & dehinc post aliquot dies proficiscens Romam, præcepit inuictos Christi martyres per singulas quasq; ciuitates ferro vinctos secum pertrahi, quatenùs & Christianis eorum exemplum metum incuteret, & Dei athletas itineris labore conficeret. Calocerum verò tradidit cuidam Antiocho, Alpium Cotiarum rectori, præcipiens illi, vt eum ad immolandum compelleret: aut si in sua sententia persisteret, diuersis excruciatum supplicijs, morti addiceret. Accepto itaque Antiochus Calocero, proficisci ad Alpes Cotias parans, ante se eum vinctum præmisit.

Calocerus in pœnis confortat.

Multi credūt in Dominum.

Sed quia resità exigebat, vt Antiochus cum Adriano proficisceretur, * Fabricium quēdam qui eius vices perageret, ad Alpes Cotias direxit, à quo beatus Calocerus multa pro Christi perpessus nomine, ad extremum reductus Mediolanum, ibiq́ue fortis in fide, martyrium constanter accepit. Porrò beatissimi martyres Faustinus & Iouita, Romam perducti sunt, trahētes vbiquè per prędicationis officium populum ad Christum. Quibus nō longè ab Vrbe positis, Calimerus quidam, iam Christi fide imbutus, occurrit, eosq́ue in vehiculum suum, quo ipse sedebat, ascendere persuasit, Vrbemq́ue cum eis ingressus est. Cuius fidem beati martyres explorantes, permissi à custodibus, petiērunt à Romano pontifice, qui eodem tempore occultus ad Catacumbas morabatur, vt Calimero Episcoporum honorem traderet, eumq́ue ad Mediolanensem populum, qui in Christo crediderat, cōfortandum dirigeret. Quod & factum est. Verùm quia longum est, beatissimorum Christi martyrum Faustini & Iouitæ omnem textum passionis seu miraculorum exponere, ad gloriosum eorū exitum veniamus. Deniquè cùm apud vrbem Romā ab Adriano Imperatore dijs immolare compulsi essent, & fortissima, suffragante Deo martyribus suis, cordis intentione restitissent, ac multū, tam robore suæ cōstantiæ, quàm verbo fidei, Christo populū acquisissent, nouissimè tradidit eos Adrianus Aureliano Comiti, dicens: Tolle istos deorum nostrorum cōtemptores, & reduc eos in ciuitatem Brixianam, & ibì eos, nisì sacrificauerint, interfice. Qui suscipiens beatissimos martyres, vinctos ferro ad ciuitatem Brixiam reduci præcepit. Quibus occurrentes Christiani cum sancto Apollonio antistite, nimia de eorū regressione exultatione gauisi sunt. Tūc Aurelianus Comes iussit sibi beatos martyres exhiberi. Quos cùm de immolandis deorum sacrificijs compellâsset, beati martyres respondérunt: Nos libenter parati sumus pro nomine Domini nostri Iesu Christi potiùs mori, quàm tuis obedire præceptis. Audiens hęc Aurelianus, iussit eos foràs ciuitatem duci, & ibidem decollari. Ducti sunt ergò fortissimi martyres Christi extra portam ciuitatis in via Cremonensi, ibiq́ue genibus positis, à gladiatoribus decollati sunt, suscipientes momentaneam mortem, vt vitam acquirerent sempiternam. Facta sunt autem hęc tam in Brixiana, quàm in cęteris vrbibus vel regionibus sub Adriano Imperatore. Et consummata est gloriosissima eorum passio sub die quintodecimo Calendarum Martiarum, regnante Domino nostro IESV Christo &c.

Hunc Adovocat Sapritiū, & primicerium Scholæ Cāsidatorum.

Calimerus ordinatur Mediolanensis episcopus: quē Onuphrius scribit V. fuisse eius vrbis episcopum.

Faustinus & Iouita decollātur.

CERTAMEN S. APOSTOLI ONESIMI, DISCIPVLI SANCTI APOSTOLI PAVLI PRINCIPIS

Apostolorum, ex Simeone Metaphraste.

FEBRVA. 16. Sic enim habent Martyrologia, Romanū, Bedæ, Vsuardi &c. Ephe. 6.

Aetatur seruile quoquè genus, agnitum propter pietatem, quando fide contritis diaboli stimulis, malum seruum, qui à domino defecit, falsa circundatum potentia arguerit. Qui enim liberalibus moribus seruitutis tristitiam submiserit, inuenitur dominus exitiosi dęmonis, qui tyrannis delectatur, conuenienter ei, quod dicit diuinus Apostolus, succinctus lumbos in veritate, & indutus lorica iustitiæ. Tale quid enim Romæ factum est, quæ creditur esse prima & maxima omnium ciuitatum, quæ sunt in orbe terrarum: cùm satanas quidem ampliorem suam rabiem in seruos Dei extendisset, Seruator autem noster Iesus Christus germanis suis famulis latenter suas explicâsset gratias. Multiplices enim dęmonum machinationes, variè cęlestibus consumebat auxilijs, & mentem eorum, qui ad ipsum accedebant, faciebat robustiorem insania minantium: nunc quidem par spiritale, gratiæ Apostolicæ coronis, in quas non cadit interitus, redimiens aduersùs cultum simulacrorum: nunc autem efficiens, vt principes Romani Senatûs à delicijs discederent & diuitijs, propter meliorum desiderium.

Onesimus sistitur Romæ ad tribunal.

Sed cùm oporteret genus quoquè seruile superare tyrannidem exitialium dęmonum, nè aduersùs seruum bonū videretur conseruus se extollere, in altum elata superbia, ducitur beatus Onesimus ad tribunal Romæ, Tertullo tūc Prępfecti vrbis obtinente potestatem: qui communem quidem quandam induerat potestatem aduersùs Christianorum genus, iussis tyranni ad pios persequētios excitatus: duplicatum verò suum odium in hunc virum iustum aperuit, quæ laude ei danda erant, trahens ad vituperationem. Quoniam enim diuinis & pudicis doctrinis vxorem eius, qui videbatur ei frater, docuerat continentiam, & veræ & viuificæ in Deum fidei memoriam eius animo impresserat, sanctum quidē vocabat præstigiatorē: adulterum aūt eum, qui decreta temperantiæ moderato animo prędicabat. Hic est enim Onesimus, qui Apostolicis decoratur testimonijs. Hic est, qui theologicæ & veræ Pauli linguæ persuasit, vt literis pro eo intercederet apud Philemonem dominum suum. Hic est, qui seruilis necessitatis tristem humilitatem, pijs moribus & bonis actionibus ad mentem excitauit liberam. Hic est, qui inutilem quotidianam vitæ decepit deceptionem, & suis in Apostolos ministerijs, ad pietatis altitudinem totum seipsum extendit: quom odò eos, qui legunt, docent literæ ad Philemonem, quæ apertè sic habent: Rogo te pro meo filio, quem ego genui in vinculis meis, Onesimum aliquando tibi inutilem, nūc autem tibi & mihi vtilem, quem misi. Tu autem eum, hoc est, mea viscera, accipe: quem ego volebam apud me retinere, vt pro te mihi seruiret in vinculis Euangelij. Sine tua autem sententia nihil voluī facere, nè tuum bonum esset velutì ex necessitate, sed voluntarium. Fortasse enim propterea à te separatus est ad tempus, vt eum reciperes æternū: non ampliùs vt seruum, sed supra seruum, fratrem dilectum, maximè mihi. Quanto autem magìs tibi in carne & in Domino? & quæ deincèps sequuntur.

Coloſ. 4.

Onesimus, Pauli & filius & frater.

Atque sufficerent hęc quidem, quæ per tot laudes procedūt, ad aperiendum thesaurum bonorum, quæ aderant Onesimo. Non sunt enim adulatoris, nec falsa alicuius testimonia, sed Prędonis veritatis, qui functus est munere Apostolico. Eūdem ergò vocat & filium & fratrem: filij quidem appellatione, sui in eum amoris ostendens magnitudinem: per fraternitatem autem, æqualem ei conseruans honorem in Dem fidutiæ. Qui prędentia enim sua leuauit vincula, & tristitiam exhilarauit consuetudine, & corporalibus ministerijs Apostolici corporis alleuauit labores, quomodò non viatico pietatis onustus erat, peruenturus ad talem finem doni, in quod non cadit interitus? Atq; hunc quidem, qui sic animam in Dei pietate prędarè exercuit, ieiunio aūt & orationi corpus assuefecit, vt in stadio pietatis incorruptionis corona aduersùs malignum aperrè redimiretur, tunc adductum ad tribunal Tertulli cum Romulo adiutore & Papia spiritali commilitone, interrogauit Tertullus, dicens: Quis es? Respōdit Onesimus: Christianus.

Dixit

Dixit autem Prefectus: Cuius conditionis? Respondit: Olim quidem famulus, vt est consentaneum, hominis: nunc verò gratus seruus boni Domini & Seruatoris nostri Iesu Christi. Dixit Præfectus: Et quenam est occasio tuæ tam facilis in alienum dominium translationis? Dixit Onesimus: Cognitio veritatis & odium cultûs simulacrorum. Dixit Prefectus: Quanto precio fuisti translatus in tam nouum dominium? Dixit Onesimus: Dei filius Iesus Christus, precioso suo sanguine empto meo interitu, me transtulit ad incorruptionem, quemadmodùm scriptum est: Scientes, quòd non corruptibilibus auro aut argento redempti estis à vana vestra conuersatione, tradita à patribus: sed precioso sanguine, tanquàm agni immaculati Christi. Onesimus sistitur Præfecto, & illi præclarè respondet. 1. Pet. 1.

Dixit Præfectus: Quamnam hanc vanam conuersationem vestræ annuncient scripturæ, ostende rebus ipsis accommodans. Dixit Onesimus: Adulterium, quod propter paucas cupiditates ad infinitum supplicium alit suos operarios. Auaritiam, quæ propter nullum bonum armatur in proximum. Præstigias, quæ cohabitant cum dæmonibus & sunt inuentrices spectrorum, & sunt radices vniuscuiusque insidiarum. Arrogantiam, quę per nouam mentis agitationem, in immensum elata est fastum aduersùs potentiores. Inuidiam, quę Cain cum multis alijs docuit esse fratricidam, & in ijs, qui ipsam possident, pernicioſas seminauit cogitationes. Maledicentiam, linguam effrenatam, quę tanquàm nubem quandam, in omnes extendit irrisionem. Simulationem, veritatis inimicam & amicam diaboli, & quod est hebes ad amicitiam, & velo prętenso est absconsum, pusillanimi vitium, inferens errantem mentis conceptionem: per quod Euam quoquè, vt arbitror, supplantauit malignus. Iram, maledicti inuentricem, malarum autem plagarum effectricem, & vulnerum procreatricem, & matrem cędis. Ebrietatem, quæ cohabitat cum intemperantia, & est soror voluptatis, & inuentrix turpis sermonis, aliena à bona cogitatione: quæ est indecora & habitu & oratione, & dissoluit decorem eorum, quæ sunt secundùm naturam. Vana conuersatio quid sit, explicatur. Gen. 4. Gene. 3.

Post hæc autem omnia, quæ materialis & mundanæ constitutionis est cisterna, & eorum, quæ dicta sunt, mater, idololatriam: quæ quidem est fundamentum fornicationis, magistra veræ Dei ignorationis, inuentrix egestatis, rationis animæ occæcatio, architectrix suauis deliciarum titillationis, aliena ab honestate: quæ cum Domino pugnat vniuersorum, & aggreditur excindere terminos veri Dei cultûs: quæ est dux mortis & ministra draconis, esca malorum, virtuti contraria, fugiens incorruptionem, & prædicans interitum, & circa terram & tartarum proponens spem ijs, qui ad ipsam intuentur, amica sanguinis, duxque & princeps inuidię: quę Dei ignorationc illaqueat eos, qui sunt simplices moribus: quæ tenebrarum quidem & vmbræ est germana cōciliatrix, à lucida autem gratia est aliena: quę laqueis inhonestę actionis constringit eos, qui ipsi seruiunt: quæ est argumentum turpis & blasphemi sermonis, quæ ad vanam exercet gloriam eos, qui sunt ei dediti: quæ est operatrix saltationis, cupiditatis carnalis conciliatrix: quæ canos senis probro afficit & ignominia, ad indecoram tibiam iubens saltare eum, qui est consistentis ætatis: quæ honestatem excindit virginitatis, per indecoram capillorum solutionem: quæ eas facit scenicas, quæ domi sunt honestæ, pudori dedicatæ: quæ ferro & ense suos dies festos commiscuit: quæ animalium immunditijs & sanguinis effusionibus annunciat sordes suæ impudicitiæ: quæ eas, quę honestè celantur, partes corporis, turpiter publicat in media ciuitate: quę viri aperit pudenda, & quę non fas est, indicat mulieribus: quę masculi excindit naturam, ad cultum effœminati dæmonis: quæ sua effecit mysteria ex cædibus & adulterio & puerorum amoribus: quę instàr cymbę in maximis fluctibus varijs modis agitat mentes hominum: nunc quidem venenatos serpentes gustare suos mystas adhortans: nunc autem docens ea, quæ diuelluntur, coli ab ijs, qui diuellunt: quę alijs piscem renunciat: quæ alios adhortatur, vt aliorum deos comedant: quę bouem sacrificat, & bobus offert holocausta: quæ oui ouem sacrificat: & eundem efficit & deum & bestiam: quę homini mactat hominem, & cædem facit pro sanitate: quę inanimis animata offert ad sacrificium, & sculpto lapidi mactat hominem, qui factus est ad Dei imaginem: quę sordida animalia & malas escas rationis expertibus fraudibus in deos retulit: quę est turpia efficiens dedecus, & muscam ex verme habet principium sui ortûs. Quid enim opùs est dicere, quòd vel cepę diuinum honorem tribuit idololatria, ab animalibus ad materiam inanimam variè transiens deceptionibus, vt summa cęcitate hominum Idololatria quot malorum causâ sit & conciliatrix. Gene. 1.

minum ignorantiam deducat ad inferos? Ità etiam fecit lapidem vt Deum honorari, & lignum, partìm quidem colere iussit profanis legibus: partìm autem edixit, vt in ara vreretur ad manifestam probationem impiæ mentis eorum, qui ipsi párent.

Summa totius scripturæ diuinæ.

Cùm hanc ergò, per tot absurda procedentem, impiam idololatriam effugissem, & eius malitiæ satellites forti animo conculcâssem, velutì ex maris tempestate peruéni ad portum pietatis, ancoris cymbam substantiæ mei corporis in tuto & stabili loco faciens quiescere, nempe vita nulli culpæ affini, fide in Deum, & charitate in proximum. In his enim vtrisq; simul coniunctis, credimus contineri vniuersam mentem doctrinæ cælestis. Quamobrem te quoq; adhortor, ô Tertulle, amoris in fratres legem volens extendere, dimittas quidem has omnes, quæ sunt ad tempus, visionis suauitates, & instàr somnij sensum citò prætereunt: celeri autem mente decæterò accedens ad vniuersorum inspectorem & opificem Deum, & errorem quidem soluas: fide verò fias saluus, & vt scriptum est, venias ad agnitionem veritatis. Nō enim delectatur Deus morte eius qui offendit: sed pœnitentia eorum, qui accedunt, abstergit præcedentia scelera. Dixit Præfectus: Videris non solùm metu tormentorum repressus, nolle venire ad sacrificandum, sed etiam nos ad tuam trahere deceptionem. Dixit Onesimus: Neque tua probabilis oratio, ô aliene à veritate, etiamsi secum adferat persuasionem, neque tua tantum possunt tormenta, etiamsi ea efficias terribilia, vt in spe futurorum bonorum non perseuérem per ea, quæ à te mihi offeruntur. His & quæ sunt huiusmodi, hactenùs agitatis, Præfectus quidem beatum Onesimum cum ijs, qui cum ipso erant, tenebrosæ iubet tradi custodiæ & afflictionibus, quæ producunt dolorem tormentorum, vt singulorum probrorum ac pœnarum illatio, ad impietatem traduceret eius fidem. Ille autem iustus, vt qui iam esset amplexus delicias, quæ sunt in paradiso, magìs lætabatur ijs, quę in ipsum facta fuerant, non secùs àc aurum, quod per ignem & vstionem efficitur magìs probatum ad suî purgationem.

1. Tim. 2.

Onesimus in carcerem conijcitur.

Cùm ergò afflictio in carcere producta fuisset ad totos decem & octo dies, extrinsecùs quidem affluens populus, magìs corroborabat beatum ad veram in Deum fidē: Tertullus autem studens quod fiebat reprimere, sub prætextu clementiæ, eos expellit è ciuitate. Onesimus verò cum Apitione, strenuo in vero Dei cultu commilitone, cùm peruenisset Puteolos, non cessabat viuificam prædicare gratiam ijs, qui accedebant. Cùm complures ergò hoc modo venissent ad agnitionem veritatis, ægrè fert quidem Tertullus id, quod factum fuerat, & ad immensam iræ speciem, vt est verisimile, armatur à dæmone. Huius autem satellites, quorum manibus impia fuerat cura commissa, sanctorum manus lignis affixerunt, in dorso eos torquentes, & in hoc habitu Præfecto, cędem spiranti, sanctos ad tribunal adduxerunt. Tertullus autem venenatis diaboli furoribus agitatus, rursùs interrogauit, toruo adspectu se putans territurum beatum Onesimum: Quid te mouit, inquit, ô ferro & igne digne, vt meā clementiam in immensam tibi reconderes fiduciam, & malū malo, vt videtur, addens, deincèps ad inexorabile in te intenderes supplicium? Dixit Onesimus: At ego existimabam te decæterò effectum amatorem meliorum, mihi quoquè concessisse potestatem, vt docerem, vt per omnes absq; vllo impedimento currens gratia, nullum eorum, qui crediderant, redderet expertem doni Dei. Hæc lepida verba, tanquàm dicta per ludibrium, accipiens Tertullus, iussit beati corpus vehementer extendi à quatuor, & virgis cędi per ignominiam strenuum athletam pietatis.

Multos conuertit ad Christum.

Cędituř virgis atrocissimè.

Cùm longum autem tempus, dum hęc fierent, prætercurreret, & ligna quidem sanguinem & carnem corporis simul attraherent, pia autem illa anima magìs corroboraretur ex desiderio bonorum, quæ expectantur in cælis, minabatur Tertullus se corpus eius esse membratìm dissecturū, nisì vellet sacrificare. Ille autem vir fortis, & propter pietatem planè inexpugnabilis, cùm suam mentem tanquàm murum aliquem validum opposuisset tormentis, erat immutabili sententia, ne omninò quidem propter minas suam inclinans fiduciam & loquendi libertatem. Postremò ergò, cùm totum corpus diruptum esset tormentis, & vidisset Tertullus eum iacentem supinum, iubet eius tibias & femora confringi: & sic coronam incorruptionis consummatus beatus Onesimus à Deo accipit ad bonorum remunerationem 15. Calendas Martias.

Corpus eius in theca argentea reponitur.

Quædam autem mulier, quæ erat ex genere Imperatoris, cùm thecam construxisset ex argento, in ea imposuit reliquias martyris, ex sua in sanctum memoria, æterno-

rum

tum bonorum sibi mercedem comparans: Quam detur nobis omnibus consequi, gratia & clementia Domini nostri Iesu Christi, cum quo patri cum sancto spiritu gloria, potentia & honor, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

MARTYRIVM S. IVLIANAE VIRGINIS ET MARTYRIS, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE.

ETIAM ciuitatum pulcherrima, Nicomedia, inquam, cùm, qui impiè imperauit, Maximianus lubenter in ea degeret, erat dedita cultui idolorum. Ex ea ergò vir quidam ducens originem, nomine Eleusius, qui erat vnus ex senatu, & amicus quidem Imperatori, amicus autem dæmonibus, despondet puellam specie formosam, genere claram, moribus probam & laudabilem, temperantiam sibi maximè vendicantem, & scientem eam esse suum ornamentum, & quod est omnium maximum & perfectissimum, in Christum magnam pietatem possidentem, etsi ex parentibus ad hoc non bonam haberet occasionem. Nam ei quidem erat pater, eque & amicus gentilibus, & Christianis inimicus inexpugnabilis. Mater verò erat in confinio vtriusq;, nempe & gentilium erroris simul & pietatis, & neutri tribuens plus, quàm alteri. Sed non sic honestissima Iuliana, (hoc enim erat nomen puellæ) sed videns cælum, terram, aërem, mare, ignem, quærebat eum, qui ea est fabricatus, & per ipsa, quisnam esset, valdè prudenter didicit, sapientem Paulũ habens magistrum. Inuisibilia enim eius, inquit, à creatura mundi operibus intellecta conspiciuntur. Propterea ergò dicebat: Vnus est Deus verus, & eum oportet adorare. Alios autem nunquàm deos dixerit Iuliana, neq; cultum & honorem eis tanquàm dijs tribuerit. Hęc dicebat, & verbis conuenientia efficiebat opera. Atq; ab alijs quidem curis abstinebat: His verò tribus suam vitam dispertiebat, orationi, & templis Dei, & lectioni sacrarum scripturarum: & sic totum transegit tempus, quod fuit inter sponsalia.

16. FEBRVA.

Iulianę virginis præclaræ dotes.

Rom. 1.

Cùm autem Eleusius vrgeret & properaret ad nuptias, hæc sapiens, & quæ acrem illum amatorem potens erat depellere, ad eum mittens, Noli, inquit, te parare ad nuptias, sciens fore, vt me non sis aliter ducturus, nisi priùs Præfecti munus acceperis ab Imperatore. Hæc dicens, apertè ostendebat se talem habere scopum, vt si ille quidem non paréret, aut fortè etiam non posset, hæc non imbecilla ei esset occasio ad repellendas Eleusij nuptias. Sin autem eum ad hoc haberet morem gerentem, & qui id assequi posset, secundò aliquid ei imperaret, cui si paruïsset & id fecisset, & illam in seipsum erat lucraturus. Sin verò non paruïsset & hæsitâsset, & se primùm, deindè eius quoquè perderet nuptias. Quòd autem talis esset eius scopus, mox ostendet oratio. Nam ille quidem, quoniam captus erat summo eius amore, cùm omnem mouisset lapidem, & plurima pecunia emisset magistratum, mittit ad puellam, significans & se ei sponsum euasisse clariorem, & iam postulans nuptias. Illa verò (necessariò enim aperit, quod animo agitabat) Dicite, ait ijs, qui missi fuerant ab Eleusio: Hæc quidem rectè se habent: tu autem nisi meum Deum adoraueris, & quem ego colo Dominum, tu quoq; tuum esse fueris confessus, quære aliam, quæ tecum habitet. Hoc enim est vel solum Iulianæ fundamentum, & qui non eadem, quæ ego, opinatur, vadat ad aliam. Atque illi quidem renunciârunt: ille verò fuit ira commotus, & cùm patrem eius accersiuisset, omnia narrauit, & verbis quoquè adiunxit minas.

Cùm autem hæc ille audijsset, qui erat ipse quoquè deditus gentilium falsæ religioni, non minori, quàm ipse, furore percitus, & rem resciuisset non solùm præter spem, sed etiam præter opinionem, dolore quidem afficitur vt pater, irascitur verò propter nouam religionem: & statim cùm domum venisset, primùm quidem nihil asperum nec acerbum dicit virgini, dubitans nè sic magis eam incitaret ad constantiam: sed iucundè potiùs & paternè, Dic mihi, inquit, filia charissima, & grata lux meorum oculorum, quanam de causa ægrè fers nuptias, & repellis Præfectum? Illa verò, velutì in auribus quodam percussa stimulo: Desine, inquit, pater. Iuro enim meam spem, Dominũ meũ Christum, si non priùs fuerit meæ opinionis, neq; erit mearum nuptiarum particeps.

Pater Iulianę idololatra, valdè ei succesſet ob religionem.

Quid

Quid enim fuerit hoc aliud, quàm corpore omninò coniunctos, esse hostes animis? Non tolerabilis ira patrem inuadit,&, Desipis'ne, inquit,& amas tormenta? Tormenta dixi? Per maximos deos Apollinem & Dianam, feris & canibus tuum corpus obijciam deuorandum. Martyr verò, Quid cunctaris? inquit: veniant canes, veniant feræ, atque adeò multæ mortes, si fieri posſit, pro vna. Lætabor enim, sæpè pro Christo moriens,& accipiens multas remunerationes. Rursùs autem ille callidus generosam virginem variè inuadens, terrorem statim relinquit & asperitatem,& ad primam viam reuertitur, cùm & paternum desiderium & hinc religio ex æquo eum distraherent, & vt se in omnem partem verteret, efficerent. Et ideò persuasione & blanditijs eam rursùs studebat inducere.

Constantia virginis.

Cùm autem illa quidem minimè cederet, ille verò pergeret esse molestus, martyr aliquid aliud loquitur, quod plenum erat fiducia & loquendi libertate: Nunquid tu quoq; eris, dicens, tuis dijs similis, aures quidem habens, minimè autem audiens? Non hæc tibi dicens paulò antè, iusiurandum quoq; intuli, nihil mihi rei fore cum Eleusio, si non priùs ei persuasum fuerit, vt Christum adoret? Postquàm eam pater audiuit sic dicentem, eam tradit in custodiam. Deindè cùm eam noctù rursùs accersiuisset, faciebat periculum, num tempus aliquid detraxisset de eius constantia. Postquàm verò rursùs exclamauit generosa, Non sacrificabo idolis, non adorabo sculptilia: Christum solum adoro, Christum colo: vbi vidit apud eam nihil efficere blanditias & minas, accessit ad periclitandum ea, quæ sunt grauia: & cùm plagas inflixisset, non quas paterna dimensa est misericordia, sed quas tumenti animo largiebatur: deindè eam tradit sponso, vt ea vteretur vt volet.

Pater eam in carcerem trudit.

Afficit verberibus.

Traditur sponsa Præfecto.

Cùm ergò contempto sponso contemnentem sponsam liceret iudicare, vt qui talem suscepisset magistratum, ipse quidem primò æstuabat animo & stridebat dentibus. Postquàm autem ea fuit introducta ad tribunal, & formæ pulchritudine omnium in se conuertit oculos, illius quoq; ira eius specie obtunditur,& iram mitigauit cupiditas,& tanquàm qui meditatus esset dicere omnium iucundissima & mollissima, Crede mihi, dicebat, ô mulierum suauissima, & cùm meas elegeris nuptias, liberare ab acerbis tormentis. Quòd si etiam nolis dijs sacrificare, nos tibi nullam vim adferemus: tu solùm mihi annue nuptias. Ad hæc martyr Christi, Neque vlla nos, inquit, oratio, neque tormentum, non ipsa deniq; mors persuaserit tibi priùs coniungi, quàm tu factus fueris mei Christi partium,& consummatus fueris eius diuino baptismate. Sed hoc quoquè faceremus, ô charissima, inquit Præfectus, nisi graue ab Imperatore nobis immineret periculum. Si enim tale quid veniat ad notitiam Imperatoris, non solùm honore, sed cum ipso vita quoq; priuabit. Deindè tu quidem, inquit illa virgo præclara, hunc mortalem,& qui est ad tempus, regem,& qui est dominus tantùm corporis, non etiam animæ, times: ego autem immortalem & Dominum omnium regum, & qui omni spiritui & animæ dominatur, nihilifaciam? & matrimonio coniungar cum ijs, qui ipsum afficiunt iniuria? An non tibi esse videtur iniuria, si quis è tuis seruis accedens, amicitiam inierit cum tuis hostibus,& cum eis inierit matrimonia? Nè ergò fallaris, neq; vtaris ambagibus, arbitrans fore, vt tu me persuadeas. Sed si velis quidem, ipse quoquè ad Deum meum accede. Sin minùs, at tu me interfice, manda igni, cæde flagellis, trade bestijs, vtere quomodocunq; voluëris. Tu enim es mihi abominandus,& tuum matrimonium est societas cum inferis, & sepulcrum positum in oculis.

Præclara vox sanctæ virginis.

Hæc cùm audijsset Præfectus, & igni ignem addidisset, ignem iræ, igni amoris, totus ignis apparebat,& furore agitabatur. Talis enim est amor, si fuerit contemptui habitus. Et propterea graue tormentum intulit egregiæ illi virgini. Id verò erat eiusmodi, vt à quatuor loris extensa, aridis quidem neruis, viridibus autem viminibus ipsa diù à multis verberaretur. Vbi autem defessi quidem erant illi, qui verberabant: ei verò punitio erat potiùs confirmatio eorum, quæ dixerat, vt quæ nihil omninò ostenderet muliebre nec illiberale, iubens lictores cessare Præfectus, Sed hæc quidem, inquit, ô Iuliana, sunt initia & proœmia tormentorum. Tu autem ex his de alijs quoquè capiens coniecturam, accede magnæ Dianę sacrificatura. Sin minùs, postquàm passa fueris, scies omninò te de rebus tuis non bonum cepisse consilium. Illa verò ægrè ferens, quòd putaret se posse ei persuadere: Fac, inquit, ô tu planè stulte & amens. Nam me habebis magìs paratam pati, quàm tu sis paratus facere. Cùm sic dixisset, acerbioris

Durissimè S. virgo flagellatur.

orati-

orationis pœnas luit grauissimas, suspensa quidem capillis capitis, magna autem diei parte pendens, adeò vt propter violentam extensionem auulsa quidem sit pellis à capite, vultus verò sit valdè perturbatus, & super frontem tracta fuerint supercilia. Præfectus ergò etiam post supplicium verba rursùs adhibuit, ei spem præbente amore, & vt id, quod valdè vellet, expectaret persuadente. Suspenditur diù capillis capitis.

Postquàm autem ille multa dicens, visus est inaniter canere, & ad cor quidem nihil dicere, foris autem solùm aures implere, molestia rursùs affectus est impius: & rursùs consequenter præclaræ martyri adhibita sunt tormenta. Iussit enim laminas ferreas valdè candentes imponi eius axillis & lateribus. Deindè lateribus quoq; alligari manus, & aliquod aliud ferrum transadigi per media eius femora, & sic colligatam vel potiùs confixam, abduci in carcerem. Illa verò cùm & tam acerbum pertulisset supplicium, & abducta esset in carcerem, humì iacens, Domine Deus meus omnipotens, clamabat, qui es inuictus in potentia, qui fortis in operibus, aufer à me has afflictiones, & ab ijs, qui me circundant, libera doloribus, vt Danielem à leonibus, vt tres pueros, & Teclam ab igne & bestijs. Pater meus & mater mea dereliquerunt me: tu autem Domine nè recesseris à me: sed quomodò olìm quoq; fugientem Israëlem per mare conseruâsti, matri verò inimicos eorum obruisti: ità nunc quoq; me serua. Eum autem, qui aduersùs me bellum gerit, confringe rex inuicte, & per eum, aduersarium, & qui nos conatur supplantare, satanam. Vritur laminis candentibus. Dan. 6, & 5. Exod. 13, & 14.

Cùm preces adhuc essent in labris, ad eam accedit, qui sub adspectum non cadit, omnium hostis & inimicus, simulans se esse angelum Dei: Grauia, dicens, ô Iuliana, & valdè grauia & planè intolerabilia aduersùs te Præfectus parauit supplicia. Tu autem solummodò cùm te eduxerint è custodia, accurre & statìm sacrifica. Neq; enim sustinebis suppliciorum nimiam acerbitatem. Illa autem, Et quisnam tu es? rogauit. Malignus verò, Sum, inquit, Dei angelus: & quoniam is magnam tuî ducit rationem, mittit me ad te, magnificiens vt tu pareas, & non corpus tuum multis tormentis intereat. Ignoscet enim tibi, si paruëris, cùm sit benignus, propter multam carnis imbecillitatem. Perturbatione & terrore martyr propter hæc fuit plena. Nam eius, qui apparebat, videbatur quidem forma angeli: consilium autem apertè inimici. Cùm ergò valdè & miserabiliter ingemuisset, & lachrymis implêsset oculos: Domine mi, inquit, omnium, quæ sunt, effector: quem solum quidem laudant virtutes cælestium, horret verò aëreorum multitudo dæmonum: nè me despexeris, quæ propter te sum passa: nec mihi prætextu salutis, malignus amarum aliquod temperet poculum: sed ostende mihi, quisnam sit, qui hęc dicit, & qui se fingit tuum esse famulum. Dixit, & statìm exaudijt is, qui inuocabatur, & vox extitit cælitùs: Confide Iuliana: ego enim sum tecum. Eum autem appræhende, (do enim tibi aduersùs eum vires) & ex eo disce, qui sinam sit. Diabolus sub angeli specie ei apparet.

Sic preces vox quidem est consecuta, vocem verò miraculum. Statìm enim soluta quidem sunt vincula: cecidit autem ferrum à femoribus. Illa verò humo statìm exurgit, & fit sui iuris: & cùm sic soluta essent illius vincula, vinctus videbatur is, qui apparuerat. Quem cùm martyr strenuè tanquàm seruum compræhendisset, qui grauia perpetrauerat, duxit ad examinationem, dicens: Quisnam es, & vndè, & à quo missus? Illũ autem (validum enim, quod sub adspectum non cadebat, vrgebat flagellum) coëgit verum dicere, cùm esset omninò amicus mendacij: & omnia simul recensèt, eum, qui miserat, quòd scilicet esset satanas: se, qui missus fuerat, nempe quòd esset primus ex eius dæmonibus: causam, quòd per ipsam malignus magnum vulnus acceperat. Præterea, quòd ipse esset ille ipse, qui Euæ olim pernicio sum dedit consilium, & ad fratris cædem Cain incitauit, & qui induxit parricidium, qui suggessit Nabuchodonosori, vt excitaret statuam, Herodi puerorum occisionem, Iudæ proditionem & deindè laqueum. Ego, inquit, etiam lapidationem moui aduersùs Stephanum: aduersùs Petrum autem & Paulum, illius quidem capite demisso in terram crucifixionem, huius verò ense interemptionem. Postremò ego sum, qui persuasi Hebræis, vt essent cultores idolorum: Solomonem autem sapientem infatuaui, & effeci nefariorum amorum ludibrium. Apprehēdit dæmonem. Gen. 3, & 4. Dan 3. Matt. 2, 26, & 27. Actor 7.

Hæc postquàm audiuit Iuliana, aliud quoquè fecit admirabile. Alia vincula & plagas imposuit dæmoni. Omninò autem is etiam, qui absq; his, incuitabilibus illùm constrinxit vinculis, & effecit vt teneretur manibus, non est incredibile eum procurâsse, vt vinculis rursùs ligaretur à sancta, & sentiret plagas. Atque ille quidem admirabili- Ligat & verberat dæmonem.

ter

ter grauem dolorẽ sentiebat, & rogabat, vt solueretur à vinculis, & relaxaretur à plagis. Quoniam verò non soluebatur, deflebat calamitatem, Hei mihi, dicens: Quid de me fiet? Quò fugiam? Multos quidem decepi: multis autem intuli afflictiones, & multorum fui causa malorum, carcerum, publicationum, plagarum, cõflagrationum, exiliorum, & postremò mortis acerbæ. Sed nullus eorum me omninò superauit. Hęc verò tanquàm mancipio etiam vincula imposuit, & plagas incussit, & me detinet. Sed ô pater & princeps noster, quomodò non cognouisti id, quod erat euenturum? Quomodò misisti? Quomodò ignorâsti hoc malum inexpugnabile, quòd virginitate nihil sit excelsius, & martyris precibus nihil fortius?

Cùm verò is sic examinaretur, misit Præfectus, qui Iulianam educeret è carcere, si modò ea viueret. Illa ergò ducebatur: malus autem dæmon ab ea tractus, sequebatur. Martyr verò stetit ante Præfectum, primam seruans pulchritudinem, & perindè ac si nihil mali sustinuisset, neq; in obscuro carcere inclusa fuisset: sed perindè ac si fuisset in thalamo, & benè & lautè curata fuisset & accepta. Dixit autem Prefectus: Dic mihi, inquit, Iuliana, Quando & à quo has didicisti præstigias: & quanam arte ità contempsisti tormenta, vt nullum seruet eorum vestigium? Ars quidem, inquit, ô Præfecte, nulla est: sed diuina quadam & ineffabili potentia, quæ non solùm te, sed patrem quoquè tuum satanam pudore affecit, me verò ambobus effecit potentiorem, nempe & tuo furore & improba illius arte: sic hîc quidem Christus vestras vires eneruauit, illic autem tibi & tuo patri & vestris assęclis ignem parauit terribilem, & tetrum tartarum, & tenebras, & vermem, & quæ nec mente potest aliquis compræhendere, nec persequi oratione.

Cùm ignem audijsset Præfectus, ignem contra ipsam parauit, qui est ad tempus scilicet, & extinguitur. Accendit itaq; fornacem lignis & sarmentis, & qualibet materia, quæ facilè potest vri & igne consumi. Vbi autem vehementer arsit, præclaram virginem in eum injciunt. Illa verò ad Deum intuebatur, & lachrymas emittebat ex oculis, & hæ paruæ guttæ, fluuios imitatæ, ignem extinxerunt. Maximo itaque sunt obstupefacti miraculo, totus populus Nicomediensium, & viri numero circitèr quingenti, vna voce & mente exclamauerunt: Vnus est Deus, Vnus, inquam, Deus, qui est Deus martyris Iulianæ: Ipsum nos quoq; colimus, & gentilium cultui renunciamus. Veniat ensis, veniat ignis, veniat quæuis alia mors & cuiuscunque generis. Atq; eos quidem statìm accepit ensis, cùm sic iussisset Prefectus, nullo relicto, qui non fuerit in Christo consummatus. Eiusdem quoq; exitûs fuêre sociæ centum & triginta mulieres: Neq; enim viris visæ sunt inferiores, quòd attinet ad pietatem.

Mittitur S. virgo in fornacem.

500. viri credunt in Christum, & occidun-tur.

Item fœminæ 130.

Adhuc autem ira feruens Præfectus, iubet Iulianam rursùs injci in lebetem, multo igne bullientem. Diuina verò gratia eum propemodùm effecit martyri lauacrum laborum, non autem qui membra liquefaceret & dissolueret: Ijs verò, qui circa ipsum ministrabant, Chaldaicam aliam fornacem. Nam cùm repentè erupisset lebes, & circuncircà tanquàm ab aliqua machina esset effusus, admirabiliter & prętер opinionem perdidit eos, qui circunstabant: & cùm eos iustè punijsset, & stultis ostendisset experientia, qualis in ipsos, & qualis apparuerit in martyrem. Cùm sic fuissent consumpti lictores, Præfectus non tulit quod acciderat, neq; omninò tolerandam reputauit calamitatem. Quod autem eum præcipuè malè habebat, erat, quòd nec potuit quidem vnam superare puellam. Quod verò fuit indicium eius ęgritudinis, vestem quidem suam lacerauit: multa autem verba in suos deos emisit prę dolore. Cùm ergò supplicia inferens, nihil proficeret, ità magìs videns martyri crescere constantiam, fert in eam sententiam, vt ense mortem subeat.

Dan. 3.

Procedit autem rursùs quoq; tentator, qui ab initio ad martyrem accesserat satanas, & longè plura passus quàm faciens, & procul stans, (adhuc enim timebat, & plagarum meminerat) eius morte gaudebat, & ad cædem incitabat lictores. Cùm autem virgo illa fortis eum toruis adspexisset oculis, ille, Hei mihi, clamans, me fortè vult rursùs apprehendere manibus, euanuit. Et ille quidem cùm multi adessent testes, metum sic confessus, aufugit: Glorioſa verò victrix Iuliana, tanquàm non ad mortem duceretur, sed potiùs ad solutionem mortis, ambulabat alacri vultu, lætis oculis, & animæ internam exprimens voluptatem, cum ijs, qui cum ea ambulabant, multùm disserens, & persuadens, nullum esse neq; ex bonis præsentibus precioſius, neq; ex tristibus validius dile-

us dilectione in Christum. Hęc dixit, & factis ipsis obsignauit, quę dixerat. Postquàm enim fuit in eo loco, vbi oportebat eam accipere consummationem, primùm quidem se erexit ad orationem, deindè & collum inclinauit ad cædem, eandem seruans animi lætitiam, & nihil omninò triste ostendens. Ità victoria insigni ei caput amputatur. Læta progreditur ad mortem.

Mulier autem quędam, nomine Sophia, fortè fortuna tunc transiens Nicomediam, & ad magnam vrbem proficiscens Romam, illas sacras secum accipit reliquias: easq; domum portans, excitat martyri templū dignum eius certaminibus. Paulò pòst execrandus quoq; Eleusius meritas luit pœnas. Nam cùm in mari nauigantem sæui quidam venti deprehendissent, & ingentem tempestatem excitâssent, ipsam quidem nauem vnà cum viris in mari submergūt. Cùm alij autem omnes essent submersi, ipse vt maiorem acciperet calamitatem, à mari quidem seruatur: in quendam verò locum desertum abijcitur, & fit miser cœna canibus. Sacræ eius reliquię Romam transferuntur.

Tale fuit Iulianæ martyrij stadium, & talis pro Christo finis eam est consecutus: quæ Eleusio quidem desponsa fuerat circa nonum annum ætatis, Christi autem fuit sponsa, & per martyrium ei fuit coniuncta, cùm nata esset decem & octo annos. Rex verò erat tunc quidem impiorum Maximianus: noster autem, id est, fidelium, qui est semper Deus & Rex, Dominus noster Iesus Christus: Cui gloria & potentia nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

MARTYRIVM SANCTORVM ET GLORIOSORVM CHRISTI MARTYRVM, LEONIS ET PAREgorij, *qui martyrium subiêrunt Pataris: ex Simeone Metaphraste.*

VARIAE quidem sunt diaboli machinæ aduersùs seruos Dei: magìs varium autem & maius est vnigeniti auxilium in suos ministros. Nam ille quidem non carnem & sanguinem obijcit ijs, qui sunt natura Christiani, sed spiritalia nequitiæ. Christi autem auxilium suos efficit fortiores aduersùs diabolum. Satìs verò probatur id, quod dictum est, ex generosorum martyrum Leonis & Paregorij tolerantia. Nam cùm beatus Paregorius fuisset priùs consummatus in tolerantia in Domino, & multorum laborum requiem inuenisset regnum cælorum, beatus martyr Christi Leo, eius quidem qui fuit consummatus, certamen beatum esse ducebat: ipse autem afficiebatur magno dolore, quòd non fuisset consecutus idem certamen, cùm esset communis via eis proposita. 18. FEBRVA. Licèt in Aloysij Tomo non sit assignatus dies.

Illis verò diebus contigit Proconsulem Lollianum electum ab Imperatoribus, venire vsque ad eos, cùm rectio esset eo tempore penès Procuratorem vrbis, qui erat Pataris. Celebrans autem sceleratus Procurator diem festum Serapidis, & congregans concilium impiorum, consultabat aduersùs Christianos, & cogebat omnes ad cultum insanum idolorum. Cùm multi verò concurrerent, & metu humano tenerentur, ęgrè tulit quidem beatus Leo, ne audire quidem sustinens impiorum audaciam. Apud se autem differens, egressus est ad locum, in quo iacebant reliquię beati martyris Paregorij. Cùm autem fuisset in illo loco, in quo peragebant festum execrandū & impium, qui eo digni erant, vnusquisque eorum, qui videbant, tam ex ipsa statura, quàm ex vultu & veste, & ex eo, quòd non assentiretur malis, quæ ab ipsis fiebant, existimabat eum esse Christianum & planè reuerendum. erant enim ei moderata omnia. monasticam enim vitam exercuerat à iuuentute: & ideò deditus fuerat continentiæ, castitati & temperantiæ. Indumentum autem eius erat ex pilis contextum, & planè re ipsa vitam æmulabatur Apostolicam, & fuerat imitator sancti Iohannis præcursoris. Leo à iuuentute fuit monachus egregius.

Cùm ergò accessisset ad locum ei propositum, & preces fudisset consuetas, domum est reuersus: & cùm fuisset ingressus, & de more precatus, & panem sumpsisset, manebat apud se, nihil aliud meditans, quàm præclara facta pij Paregorij. Cùm hæc autem apud se animo agitaret, paululùm in somnum est resolutus, vt rerum sibi futurarum gloriam adspiceret. Quomodò enim Patriarcha Ioseph vidit, quæ à Deo essent sibi inferen- Gene. 37.

ferenda: ità etiam beatus Leo vidit per spiritum sanctum rerum sibi futurarum euentum. Visus est ergò videre, cùm esset vehemens tempestas, & torrentes magno impetu defluerent, Paregorium & se stare in medio torrente: & licèt esset fluentum valdè periculosum, se proijcere & accurrere ad beatum martyrem Paregorium, qui ingrediebatur iter ad martyrium. Itaque postquàm visionem adspexisset, excitatus, apud se euentûs faciens coniecturam, coniecit ea, quæ erant euentura. Seipsum autem beatum pronunciabat, quòd aliquanto tempore versatus esset cum beato Paregorio.

Deincèps ergò ad eum accedebat, tanquàm ad fidelissimum aliquem socium certaminis, sed per medium forum, & per id, quod * dicebat Tychæum: & cùm venisset ad locum, videt lucernas & cereolos accensos circa delubrum: & eorum quidem, qui accenderant, misertus est, vt qui decepti essent: cùm propiùs verò accessisset, contriuit lucernas suis manibus, & cereos conculcauit pedibus, eis dicens: Si deos existimatis habere vires, seipsos defendant. Mystæ autem iniquitatis, cœtu congregato impiorum, clamabant aduersùs sanctum Leonem, vt qui auerteret eam, quę à Fortuna erat oblata in ciuitatem, beneuolentiam. Cùm verò creuisset tumultus, & fama esset per totam ciuitatem eius, quod factum fuerat, & peruenisset ad aures Procuratoris, qui tunc administrabat rempublicam, sua vsus iniquitate, iubet milites obseruare eius reditum, & virum comprædere. Et sanctus quidem Leo est reuersus, per se considerans id, quod erat euenturum, oculos mentis ad Deum extollens. Milites verò cùm propè accessissent, & eum apprædendissent non resistentem neq; tumultuantem, adducunt eum ad Procurratorem. Ille verò tanquàm immanis quædam fera, vorans sanguinem, plenus furore, mouebatur aduersùs martyrem.

* dicebatur * ducebat

Leo à militibus comprædditur nõ inuitus.

Postquàm autem vidit propè esse beatum Leonem, statim ei obiecit audaciam, qua vsus fuerat aduersùs lucernas, dicens: Mihi vidéris, ô senex, vel ignorare vires deorum cælestium, quòd eorum euertas religionem: aut insanire, vt qui facias præter id, quod videtur diuinissimis nostris Imperatoribus: quos secundos seruatores & deos optimè facientes nos vocamus. Ad hęc dixit Leo sanctissimus: Multos cælestes deos dixisti, ô Procurator. Veritas autem non ità habet. est enim vnus Deus cęlestium & terrestrium, Dominus noster Iesus Christus, filius Dei viui, qui non habet opùs, vt sic colatur ab hominibus. Spiritus enim contritus, & anima, quæ consueuit humiliter de se sentire, sunt apud Deum in magna existimatione. Lucernæ autem & cerei, qui circa simulacra accenduntur, sunt vani & inanes: quoniam sentire non possunt lapis & æs & lignum, quæ ab hominum arte sunt extructa & fabricata. Si verò, ô Procurator, eum qui verè est Deus, intelligeres, non hanc materiam nullo sensu prędita honorâsses honore sufituum. Cessa ergò in his frustrà laborare, & lauda Deum vniuersorum, & eius filium vnigenitum, Dominum nostrum Iesum Christum, seruatorem mundi & opificem animarum nostrarum. Ad hæc dixit Procurator: Non respondisti in præsentia ad crimina, quæ tibi obijciuntur, sed alia dixisti pro alijs. Nam cùm de dijs accuseris, prompto & alacri animo doces de Christianismo. Dijs autem gratia, qui non siuerunt te latére, cùm hæc ausus fueris. Aut ergò agnosce deos, & imple eorũ sacra, eorum qui adsunt, párens sententiæ: aut da pœnas eorum, quæ ausus es admittere.

Egregia S. Leonis fortitudo.

Ad hæc dixit Martyr: Mihi quidem fuisset iucundum, nullum hîc esse lapsum à cælesti cognitione, non solùm tantam multitudinem. Quoniam autem video multos impiè insanijsse, nè putes me esse vnum ex his, cùm sim Christianus. Ego enim, qui intùs habeo præcepta Apostolica, his vtar ad obedientiam. Sin autem propter hæc pœnas à me exigis, nè differas. Non enim propter tormentum, quod à vobis existimatur grauissimum, cauebo: sed omnia fum paratus sustinere, nè quis det diabolo in nos locum aliquem. Sin verò non omnes eadem, quæ nos, sentiunt, hac sola vita viuent. Futura enim vita acquiritur per has afflictiones. Sic enim dicit scriptura, arctam esse viam, quę ducit ad vitam æternam. Dixit Præfectus: Si tu ergò confiteris arctam esse viam, quæ est apud vos, transi ad nostram, quæ est lata & melior. Dixit autem sanctus: Non eam dixi esse adeò arctam, vt non capiat eos, qui illa ingrediuntur. Multi enim pulcherrimam hanc viam sunt ingressi. Sed dicta est angusta, quæ cum afflictione, angustia & necessitate & proiustitia persecutione initur ab ijs, qui ad eam accedunt. Ijs verò, qui ea sua sponte susciipiunt, fides est latissima, deducens ad proprias virtutes. Cur non autem pronuncias, viam quidem, quæ apud nos dicitur angusta, esse latissimam ad salutem: cùm

Matth. 7.

Vitę æternæ via cur angusta dicatur

didice-

didiceris, quòd ex fide vnius parentis noſtri Abrahæ, multitudo innumerabilis iuſtificatur in fide, requieſcens in eius ſinu: viam verò, quæ eſt apud vos lata, eſſe anguſtam per incredulitatem? Eſt autem hoc verum. Virtutes enim, cùm ſint diuerſæ & latę, ſunt imperitis arctæ & inacceſſæ.

Hæc ergò & his plura ſancto diſſerente Leone, & Chriſtianiſmi rationem ſtrenuè confirmante, impiorum Iudæorum & gentilium exclamauit multitudo, rogans nè ei concederet loqui, quæ vellet. Dicit autem Procurator ad ea, quę dicta ſunt à multitudine: Ego nunc ei do poteſtatem loquendi liberè, & communem amicitiam pollicor, ſi dijs pareat. Dixit autem ſanctus Leo: Si meorum quidem verborum oblitus es, ô Procurator, rectè rursùs interrogas. Sin verò meminiſti, ſcias fieri non poſſe, vt aſſentiar adorandos eſſe deos, qui non ſunt natura. Tunc his verbis ira motus, iubet cędi flagris venerandum corpus martyris. Cùm autem multitudo plagarum eſſet innumerabilis, & maior, quàm vt id ſuſtinere poſſet humanum corpus, fortiſſimus athleta Chriſti Leo, nullo ex ijs, quę fiebant, quidquam afficiebatur, ne minimum quidem emittens ſuſpirium. totam enim mentem ſuam & deſiderium conuertebat ad Dominum. Dicebat autem Procurator: Parua ſunt, ô Leo, hæc, quibus affectus es, tormenta, ſi conferantur cum futuris. Decæterò mihi pare, & dijs offer, quæ ſunt lege conſtituta ſacrificia. Dixit ſanctus Leo: O Iudex, quod ſæpè priùs dixi, non recuſabo rursùs dicere: Neque hos nouos deos, neque vnquàm in animum inducam, vt eis ſacrificem: vt qui ſciam præcepta ſacrarum ſcripturarum. Dij enim, qui cęlum & terram non fecerunt, pereant à facie terræ.

S. Martyr cæditur flagris.

Ierem. 10.

Ad hæc dixit Procurator: Hoc ſolùm dic: Magni ſunt dij, & liberaberis à tormentis. Parco enim tibi, tuam reſpiciens canitiem, & alium habitum corporis. Dixit ſanctus Leo: Hoc ipſe quoquè dixerim, eos re vera eſſe magnos & idoneos ad perdendas animas, quę ipſis credunt. Dixit ira percitus * Imperator: Iubeo te trahi per petras, tanquàm furore correptum, & ſic mori acerbè. Dixit beatus Leo: Quiuis mortis modus eſt mihi iucundus propter regnum cæleſte. Eam enim voco vitam & ſalutem, quæ, poſtquàm hinc exceſſero, dabit mihi vt habitē cum ſanctis martyribus. Dixit Procurator: Pare ô Leo edicto Imperatorum, & dic, dij ſeruatores: quoniam es alioquì citò acerbè moriturus. Dixit autem ſanctus Leo: O Iudex, mihi vidéris eſſe valdè imbecillus, qui ſolùm aſſiduè mihi verbis mineris, præter verba autem nihil facias. Cùm verò propter hæc ſeditionem agitâſſet multitudo, valdè perturbatus Procurator, iuſſit ſanctum quidem capi pedibus, trahi autem in torrentem, in eo vltimum daturum ſupplicium.

*Procurator, legendum ſentio.

Cùm itaque ſententiam pronunciâſſet Procurator, ſtatìm ſerui peccati & miniſtri tenebrarum, beatum Leonem traxerunt in torrentem inhumanè & crudeliter. Tunc ſciens eſſe impletum ſuum deſiderium, ad Deum extollens oculos, ſic cœpit dicere: Domine Ieſu Chriſte, ago tibi gratias nunc & in ſecula, quòd me non diù ſeparaueris à famulo tuo Paregorio, ſed mihi velocem occaſionem dederis eum ſequendi. Lætor ergò ijs, quæ facta ſunt: nempe quòd pro meis prioribus peccatis nouum viaticum accipio martyrium, & quòd in manus angelorum tuorum meum trado ſpiritum, in æternum líber conſeruandus à iudicio improborum. Atq; pro ijs quidem, quæ in me fiunt, eſto ijs, qui auſi ſunt, propicius: eis autem concede, vt te agnoſcant Deum vniuerſorum: quoniam non vis aliquem perire, ſed omnes eſſe ſaluos & venire ad pœnitentiam. Quinetiam cuilibet, qui inuocat nomen meum, condona Domine ſua peccata, & colloca eum, vbì videat lucem vultûs tui: Quoniam tu es Deus ſolus, patiens, & multæ miſericordiæ: & te decet gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Precatio martyris ſub mortē.

1. Tim. 2.

DE SS. Martyribus Maximo, Claudio, Præpedigna & duobus filijs eius, quorum martyrium incidit in 18. Februarij diem, videat Lector Tomo 4. Hiſtoriam S. Suſannæ, 11. Auguſti.

VITA SANCTI ET GLORIOSI ET ADMIRABILIVM OPERVM EFFECTORIS, PATRIS NOSTRI

Auxibij, Archiepiscopi Solensis, qui fuit discipulus sancti benedicti, Apostoli & Euangelistæ Marci, ex Simeone Metaphraste.

19. FEBRVA.

VOLO vobis narrare, patres & fratres dilecti, admirabilem & præclaram vitam venerandi & sancti patris & Archiepiscopi Auxibij, qui fuit effector operum admirabilium. Vereor autē hoc facere, propterea quòd sit indigna, vilis & abiecta oratio. Hic enim primus, tanquàm Sol quidam lætus, exortus est in hac ciuitate, illuminans eos, qui sedebant in tenebris erroris simulacrorum, radijs diuinæ doctrinæ: & tanquàm lucida lucerna in sordido loco, diuino oleo irrigatus, luxit in hac ciuitate, donèc Christus illuminauit eos, qui in ea habitabant, & exortus est lucifer in cordibus eorum. Sed date mihi, rogo vos, veniam. Ego enim miser, qui sum rudis sermone & scientia, existimaui necessarium, cùm sint multa & admirabilia beati Auxibij facta & virtutes, narrare pauca vestræ charitati, quomodò audiui & accepi à viris venerandis, & qui ætate processerant, vt dicit diuina scriptura:

Roma patria Auxibij.

Deut. 32. Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi: seniores tuos, & dicent tibi. Incipiamus ergò, Deo adiuuante, pulchram narrationem & animæ vtilem.

Hic ergò beatus Auxibius ortus quidem fuit ex magna ciuitate Romanorum. Eius autem parentes erant quidem valdè diuites, sed gentiles religione. Fuerunt verò eis duo filij, beatus Auxibius & eius frater Themistagoras. Beatus autem Auxibius erat

Num. 12. Gene. 39. valdè vrbanus & mitis, sicut Moses. erat verò mente quoquè casta & pudica, sicut beatus Ioseph. & vt semel dicam, erat omni virtute ornatus, scitus puer, ætate proficiens.

Abhorret à matrimonio. pater autem eius eum erudijt omni externa sapientia. Cùm fuisset verò ætatis legitimæ, voluërunt eius parentes eum matrimonio vxori coniungere. Beatus autem Auxibius, cùm mentem haberet diuinam & perfectam cogitationem, vitamq;, quam agebat ex virtute, & carnis castigationem, ad hæc contradicebat. A multis enim de Christo audiebat, & desiderabat fieri Christianus. Parentes autem eius cùm hæc audiuissent, ei succensebant. Et pater quidem cogebat minitans: mater verò blandiens, consulebat vt hoc faceret. Videns autem beatus Auxibius hanc illorum voluntatem, quę afferebat impedimentum bono suo instituto, voluït Roma recedere.

Fugit parentes & patriam. Cùm hoc itaque statuisset, neque vlli quidquam dixisset, paucis pòst diebus se subduxit à suis parentibus: & cùm in portum descendisset, inuenit nauem nauigaturam in partes Orientis. Omnibus itaque relictis, pauca pecunia sumpta ad se alendum, nauem ingressus est. Cùm Roma autem soluissent, post aliquot dies venêre Rhodum: & cùm illinc traiecissent in mare, quod est in Pamphylia, venerunt in Cyprum, & appulerunt in quendam vicum, qui vocatur Portus. distat autem circiter quatuor milliaria à ciuitate Solensium, beatum Auxibium diuina ducente prouidentia, ad ædificationem & salutem multarum animarum. E naui verò egressus, versabatur in vico, qui vocatur Portus, vt se recrearet à nauigatione. ab ea enim fuerat valdè iactatus & defatigatus.

Actor. 15. Accidit autem, vt Barnabas Apostolus Christi, in secunda sua circuitione veniret Cyprum, postquàm ipse à Paulo fuerat separatus, facie visione, non cordis. Cùm Marcum autem secum assumpsisset, appulerunt Lapethum. Obeuntes verò totam insulam, venerunt Salaminam, quę nunc dicitur Constantia, vt dicit Marcus. & cùm inuenissent Heraclidem insulæ Archiepiscopum, & eum agnouissent, docuerunt eum quemadmodùm oporteat prædicare Christi Euangelium, & constituere ecclesias, & ministros in eis: & eum valere iubentes, dimiserunt in pace. Cùm autem cursum peregisset Barnabas, & martyrij corona fuisset redimitus Constantiæ, Marcum quoquè de medio tollere conabantur iniqui Iudæi. Fugit verò Marcus, & persecuti sunt eum vsque ad Ledron: & cùm inuenisset speluncam, & eam esset ingressus, ibì latuit tres dies: & post tres dies recessit ex illo loco, & montem peruadens, transijt per Limnetem. erant autem cum eo Timon & Rhodon: & cùm iuissent in vicum, qui vocatur Portus, inuenerunt

in eo

in eo beatum Auxibium, qui Roma recèns venerat.

Cùm autem contigisset eos sibi inuicèm occurrere, rogauit beatus Marcus Auxibium, è quanam esset ciuitate. Ille verò dicit: Ex magna vrbe Roma, propterea quòd factus fuisset Christianus. Apostolus autem Christi Marcus, videns eum teneri Christi desiderio, & esse fidelem & eruditum, descendens ad fontem, eum baptizauit in nomine patris & filij & spiritûs sancti. & postquàm ipse fuit baptizatus, imponens ei manus, dedit spiritum sanctum. & cùm eum ordinâsset Episcopum, & docuisset quomodò oporteat prædicare Christi Euangelium, misit in ciuitatem Solensium, ei mandans & dicens: Fili Auxibi, quoniam ciuitas est dedita cultui simulacrorum, & nondùm susceperunt Dei eloquia, sed versantur in tenebris erroris simulacrorum, fac hoc, quod tibi dico. Nemo iam cognoscat te esse Christianum, sed simula te illorum vti religione: & procedente tempore incipies eis tectè loqui tanquàm infantibus, sermone eos tanquàm lacte alens, donèc cùm perfecti euaserint, sint solidi nutrimenti participes. Cùm hæc & his plura dixisset magnus Apostolus & Euangelista Marcus Auxibio, eum dimisit in pace. Inclytus autem Marcus cùm nauem inuenisset Aegyptiam, eam ascendit cum Timone & Rhodone, & nauigantes iuerunt Alexandriam, & illic annunciabat & docebat regnum Dei.

Auxibius à Marco baptizatur & ordinatur Episcopus.

Ex Limnete autem profectus beatus Auxibius & iter faciens, percontatus venit Solos. erat verò prope portas ciuitatis, ad partem occidentalem, templum Iouis, qui falsò apud eos vocatur deus: in quo etiam habitabat sacerdos. & cùm per locum illum transiret beatus Auxibius, vidisset autem sacerdos Iouis eum esse hospitem, eum benignè domi suæ accepit hospitio, & ei mensam appòsuit. Mansit ergò apud eum illo die, & die sequenti eum sacerdos interrogauit, dicens: Vndè venis, & quænam est causa, quòd huc véneris? Respondens autem S. Auxibius, dixit ei: Romanus sum: cùm mihi verò vsus esset nauigare in Palæstinam, descendi in Limnetem: & cùm accepissem huius ciuitatis pulchram esse habitationem, sciscitatus huc véni, & lubenter in ea habito. sed si facis mecum misericordiam, maneam apud te, donèc inueniam locum, vbì habitem. Dicit autem sacerdos: Mane feliciter. Mansit ergò in loco, qui appellatur Iouis, aliquanto tempore, non ostendens se esse Christianum, sed simulans se illorũ vti religione, hæc apud se reputans: Si diabolus transfiguratur in angelum lucis, vt eos, qui ei credunt, ad se attrahat, blandisq; & compositis verbis à luce transfert ad tenebras, vt iam faciunt eius ministri: quanto magìs debemus nos transfigurare in homines obnoxios ijsdem affectionibus, vt eos abducamus à potestate tenebrarũ & diaboli, & transferamus ad admirabilem & terribilem lucem agnitionis Iesu Christi filij Dei?

Auxibius manet apud Iouis sacerdotem.

2. Cor. 11.

Hæc autem & his similia apud se cogitans & faciens Dei seruus Auxibius, mansit in loco prædicto. Cùm verò pauci dies præterijssent, dicit beatus Auxibius sacerdoti Iouis: Frater, habeo quod tibi dicam. Ille autem dicit: Dic. Ei itaque dicit: Quanam de causa colitis deos, cùm sint ligna & lapides? Os habentes, non loquuntur: oculos habentes, non vident: & aures habentes, non audiunt: neq; odorantur oblatum sibi sacrificium. Quem autem colunt Christiani, ipse est verus Deus, vt audiui ab aliquibus Christianis. Multas enim fecit virtutes, sicut audiui. Hæc ergò cùm Iouis audijsset sacerdos, compunctus fuit à verbis Auxibij, & non ampliùs sacrificabat idolis, sed decæterò docebatur à beato Auxibio. Hoc modo satìs longo tempore fecit latenter ingrediens in ciuitatem, & secretò docens, & rursùs recedens: & exiens, manebat extra ciuitatem in prædicto loco Iouis. Dum ipse ergò versaretur in illo loco, erat Marcus apostolus Alexandriæ, prædicans Dei Euangelium: qui, postquàm multi crediderunt & fuerunt baptizati, exijt ad quęrendum Paulum Apostolum: & cùm eum inuenisset & adorâsset, accepit eum Paulus cum magno gaudio. Tunc Paulo narrauit Marcus, quæ Barnabæ euenissent, & quemadmodùm pulchrum cursum confecit, martyr effectus Salaminæ. Quòd autem Paulus verè Marcum exceperit, ipse mihi fert testimonium, scribens ad Colos. Salutat vos Marcus consobrinus Barnabæ. & dicit Timotheo: Assumens Marcum, duc tecum. est enim mihi vtilis ad ministerium. Mansit ergò Marcus cum Paulo vsque ad eius decessum.

Sacerdos Iouis fit Auxibij discipulus.

Coloss. 4.
2. Tim. 4.

Cùm verò accepisset Paulus, excessisse Barnabam ex hac vita humana, & nullum esse apostolum, qui in Cypro doceret & annunciaret Christum: id animaduertens, misit Epaphram & Tychicum & quosdam alios in Cyprum, ad Heraclidem insulæ Archi-

epiſcopum, ad eum ſcribens, vt Epaphram quidem Paphi conſtitueret Epiſcopum: Tychicum autem Neapoli. & ſimiliter vt alios in vnaquaque ciuitate dignos conſtitueret Epiſcopos. Deſcende autem etiam in ciuitatem Solorum, & in ea quęre virum Romanum, qui vocatur Auxibius. Eum Solîs conſtitue Epiſcopũ. Sed vide, nè ei imponas manus ad ordinandum. iam enim dignatus eſt ſacerdotio, ordinatus à Marco. Cùm autem accepiſſet literas beatus Heraclides, quæ ad eum miſſæ fuerant à magno Apoſtolo & orbis terræ luminari Paulo, & eas legiſſet, ſtatìm nihil cũctatus, fecit quod iuſſerat: & cùm veniſſet in ciuitatem Solos, & quæſiuiſſet beatum Auxibium, ei ſignificatum eſt, in quonam loco habitaret. Egreſſus verò extra ciuitatem in locum, qui vocatur Iouis, inuenit eum illic ſedentem. & cùm ſe inuicèm ſalutâſſent, dixit beatus Heraclides: Fili Auxibi, ad te miſſus ſum ab Apoſtolis Chriſti. Quouſquè deliteſcis in hoc loco, & te non aperis? Quouſquè abſcondis lampadem ſub modio, & non eum potiùs ponis ſupra candelabrum crucis, vt luceat in hac ciuitate? Agedùm decæterò ſis præco veritatis, illumina eos, qui ſunt obſcurati errore ſimulacrorum. Quandiù occultas pecuniam, quam accepiſti à Domino tuo? Et lucrare ſeptuplum. Stude ipſe quoquè audire: Eugè ſerue bone & fidelis, in paucis fuiſti fidelis, ſuper multa te conſtituam.

Matth. 25. Pſalm. 125. Matth. 10. Non audiuiſti diuinam ſcripturam dicentem, Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent? Semina in hac preſenti hyeme, vt illic metas in exultatione in pace. Nè timeas eos, qui occídunt corpus: ſed time potiùs eum, qui poteſt animam & corpus perdere in gehenna. Ipſe enim dixit: Eccè ego mitto vos, tanquàm oues in medio luporum. & rursùs: Quando tradent vos Præſidibus & Regibus, nè ſitis ſoliciti, quomodò aut quid loquamini. Sanctus enim ſpiritus docebit vos, quę oporteat loqui.

Ibidèm.

Hæc & his plura cùm ſanctus dixiſſet Heraclides, aſſumens ſanctum Auxibium, ingreſſus eſt Solenſem ciuitatem, & fuſis precibus, impreſſit in terra figuram eccleſiæ, pondere quidem paruam, ſed magnam Dei gratia: & cùm eum docuiſſet omnem eccleſiaſticam regulam & formam, ſicut ipſe didicerat ab Apoſtolis, commendauit eum Domino: & cùm eum iuſſiſſet valere, iuit cum pace in propriam ciuitatem, Dominũ glorificans. Sanctus autem Auxibius ſtatìm nihil cunctatus, cœpit ædificare eccleſiam. & poſtquàm eam dedicauit, ingreſſus, & ſe pronum humì deijciens, cœpit clamare & dicere cum lachrymis: Domine omnipotens Deus, qui feciſti cælum & terram, mare & omnia, quę in eis ſunt, qui finxiſti hominem, puluerem è terra accipiẽs, & eum tua honorans imagine: inuidia autem diaboli deceptum, non es auerſatus in finem, ô bone, ſed ad nos miſiſti vnigenitum tuum filium, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ad ſalutem & reſtitutionem generis humani: qui in hac precioſa cruce triumphâſti de principatibus & poteſtatibus diaboli: qui ſanctis diſcipulis & Apoſtolis dediſti virtutem ex alto, & dediſti eis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem poteſtatem inimici: corrobora me quoquè tuum famulum, & da mihi audaciam, vt liberè & ſine metu prædicem verbum tuum, & eos illumina tua gratia, vt conuerſi ab errore diaboli, agnoſcant te ſolum verum Deum & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. Certè benigne & clemens Domine, fac vt inhabitet ſanctiſſimus tuus Spiritus in hac ſancta domo, quæ eſt ædificata in ſancto tuo nomine, eamque ſtabili & confirma, immobilem eam conſeruans in tua fide, vſque ad conſummationem ſeculi. Tu enim dixiſti Domine, Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt aduersùs eam. Conuerte Domine hunc gregem tuum errantem ad ſanctam mandram tuam Eccleſiam, bone paſtor qui poſuiſti animam tuam pro tuis ouibus: extende dexteram tuam omnipotentem, brachium tuum excelſum & terribile, & quod non cadit ſub adſpectum, & baculo tuæ precioſæ crucis expelle Domine lupum rapacem & ſanguinem vorantem ex tuo grege. Certè Domine Ieſu Chriſte, congrega errantes, medicare ægrotantes, vni omnes in vnum, vt ſit vnus grex, vnus paſtor. Porrò autem mihi quoquè humili & abiecto aperi portam verbi per tuam clementiam, dum extendo manum meam ad ſigna & miracula, per vnigenitum tuum filium Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum: Cum quo tibi gloria, honor & potentia, cum ſancto & immortali tuo ſpiritu, nunc & ſemper & in ſecula ſeculorum, Amen.

Vides quòd etiam tunc eccleſias dedicabant.

Acto. 1. Luc. 10.

Matth. 16.

Iohan. 10.

Cùm verò peregiſſet preces, è ſolo ſurgens, iuit ad locum publicum ciuitatis, & cœpit docere regnum Dei: & cùm magna fuiſſet ad ipſum congregata multitudo, docebat

Conciona-tur ad Solenſes.

bat eos beatus Auxibius,dicēs: Viri fratres & patres,audite me,& credite in Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,quem ego annūcio vobis.ipſe eſt enim Seruator & refugium omnium,qui credunt in ipſum. Rogo vos & obſecro, accipite lucem cognitionis, extollite in altum oculos mentis veſtræ,& obliuiſcimini à patribus traditæ cōuerſationis, & cognoſcite eum,qui eſt verè Deus & creator vniuerſorum,qui poteſt ſeruare & perdere animas veſtras.Hęc & his ſimilia docēs beatus Auxibius,& publicè prędicās,multis perſuaſit,vt deponerent quidem vanum errorem ſimulacrorum,crederent autem in Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum per eius ſuauem & pulcherrimam doctrinam.Data eſt autem ei quoquè à Deo gratia curandorum ægrotorum & expellendorum immundorum ſpirituum. Quamobrem in dies adijciebatur magna turba,credēs Domino: & baptizabātur ab Auxibio in nomine Patris & Filij & Spiritūs ſancti, ei peccata confitentes.Quicunque verò habebant ægrotos, afferebāt eos ad beatum Auxibium. Qui cùm eis manus impoſuiſſet, oēs ab eo curabantur in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti.Cùm hęc autem didiciſſent agreſtes regionis,qui erant circuncircà, veniebant in ciuitatem,& afferebant ſecum ſuos ægrotos. Ille verò curabat omnes per inuocationem intemeratæ & viuificæ Trinitatis,& credentes baptizabantur. Multi Solēſes credunt in Chriſtū.

Erat autem vir quidam ex agro quodam,qui vocatur Solopotamius,cui nomen Auxibius. Is cùm audijſſet de beato Auxibio & eius doctrina & de viri virtute, ad eum venit,& ſe abiecit ad eius pedes,eum rogans & dicens: Venerande pater & bone magiſter, da mihi Chriſti ſignaculum. Venerandus autem & ſanctus Chriſti Pontifex Auxibius, cùm diuinas accepiſſet ſcripturas & eum docuiſſet de patre & filio & ſpiritu ſancto,eum baptizauit in nomine ſanctæ & quæ eſt eiuſdem eſſentiæ Trinitatis. Māſit verò hic Auxibius è Solopotamio cum ſancto & admirabilium operū effectore patre noſtro Auxibio toto tempore vitæ ſuæ,ab eo diſcens.Fuit autem hic quoquè vir venerādus & admirabilis,proficiens in Dei ſapientia & gratia,ſequens magiſtri veſtigia,& ambulans in timore Dei,doctorem ſuum imitans in omnibus. Quodam autem die exijt hic Auxibius diſcipulus beati Auxibij, extra ciuitatem ad partem Orientalem in locum,qui vocatur Tarichi,ad meditandum. Qui cùm veniſſet ad quādam arborem,ſedit ſub vmbra eius, & decumbēs dormijt.Dum verò dormiret,eccè formicarum multitudo circa caput eius impoſita erat,tanquàm corona. Cùm autem veniſſet in locum beatus Auxibius, & id adſpexiſſet,valdè fuit miratus,& in corde ſuo conſeruauit,quę vidit.Genus enim formicarum, ſignificat excitare oportere pigrā & ſocordem mētem ad alacre & promptum animi ſtudium ad bona,ſicut dicit Solomon: Vade ad formicam ô piger,& æmulare vias illius. Corona autem ei pręſignificabat dignitatē ſacerdotij. erat enim diſcipulus ſeſſurus ſuper ſedē boni magiſtri & paſtoris.& excitato diſcipulo, ingreſſus eſt in eccleſiam, eratq; decęterò diſcipulus ſubiectus magiſtro in omnibus, & eum obſeruabat, tanquàm bonus ſeruus Domino ſeruiens. Beatus ergò Auxibius nō ceſſabat diù & noctù rogare benignum Deum pro ſalute & conuerſione populi, aſſiduè eos docēs & admonens.Et grex quidē Domini noſtri Ieſu Chriſti creſcebat,& in dies multiplicabatur; pernicioſi autem inimici noſtri,in dies minuebatur. Prou.6.

Poſt hęc autem cùm audijſſet Themiſtagoras, frater beati Auxibij,vbinàm is ageret, acceſſit ipſe quoq; Solos ſimul cùm ſua vxore beata Timo.Erat enim hęc quoquè mulier admirabilis & planè ſtudioſa virtutis. Cùm verò veniſſent in eccleſiā, ſe ſunt inuicèm complexi: & fuit magnum gaudium propter eorum aduentum & amborum congreſſionem, & decęterò in epiſcopatu docebantur, & per catecheſim inſtituebantur à beato Auxibio. Qui deindè eos baptizauit in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti. Ordinauit autem S.Auxibius beatum quidem Themiſtagoram,diaconum ſanctę eccleſiæ: beatam autem Timo eius vxorem, diaconiſſam ipſius eccleſiæ. Ex quo enim acceperūt ſanctum & ſalutarem baptiſmum, ſe à ſe inuicèm ſeparārunt ex conſenſu, propter regnum cęlorū,& ambo decęterò tanquàm fratres proceſſerāt ad impatibilitatem.Cùm prouidentia ergò & Dei gratia adueniſſet in ciuitatem Solorum,& omnes ferè credidiſſent Domino noſtro Ieſu Chriſto, per adhortationem & doctrinā ſancti patris noſtri & Archiepiſcopi Auxibij, ei opem ferente ſancto ſpiritu, animaduertēs Auxibius paruam eſſe eccleſiam,ſi ratio habeatur eorum qui in eam ingrediuntur, ſtatuit ædificare maiorem eccleſiam in nomine benigni & clementis Dei: & flexis ſuis genibus, diù orauit,vt Deus eū adiuuaret: & fuſis precibus,cùm deſcripſiſſet formā ſanctæ eccleſiæ, benigno Themiſtagoras venit ad Auxibiū fratrē ſuū.

Etiā in orientali Eccleſia promoti ad diaconatū, de cōſenſu vxorum, ſeruārūt perpetuam cōtinentiam.

Deo fauente & adiuuante, admirabile hoc templum magnumque excitauit: hoc est, hanc sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam, eam omni ornamento exornans, tanquàm spōsam Christi Dei nostri. O bonum pastorem & magistrum, qui pulchrè pauit gregem Christi. O splendidum luminare, quod illuminauit eos, qui sedebant in tenebris erroris simulacrorum. O peritum medicum, qui eos qui fuerant sauciati à diabolo, curauit per inuocationem sanctæ Trinitatis. Non solùm enim morbos corporis curabat beatus Auxibius, sed etiã occulta animæ vulnera medicabatur per sanctũ spiritũ: nempe cogitationes destruẽs, & omnem altitudinem, quæ extollitur aduersùs Dei scientiam, imitans magnum Apostolum Paulum, qui omnibus factus est omnia, vt omnes

2. Cor. 10. 1. Cor. 9.

saluos faceret, quotidiè moriens propter Christum, qui pro ipso mortuus erat & resurrexerat.

B. Auxibius manſit virgo.

Hic ergò beatus Auxibius virginitatem exercuit à tenera ætate, Eliæ cursum persequens. Cùm precatione autem & ieiunijs eam auxisset, & fide fuisset roboratus, & spe ductus, consummauit in charitate. Hãc dilexit Auxibius, & eam ornauit, & ab ea fuit ornatus, & in vita præsenti collegit fructus laborũ. Nam cùm dilexisset virginitatem cum magna abstinentia, & honorâsset sacerdotium, ei sedes excelsa traditur, induitur talari tunica, vt seruus Christi, corona decoris ei caput ornatur. Cùm sponsa virgo ei esset credita Ecclesia, eius sponsus appellatur per gratiam: & cùm seminâsset in spiritu sancto, ex eo metit vitam æternam. Quis ergò, ô dilecti, non admiretur & laudet fortem Christi athletam Auxibium, quòd solus pugnârit & superârit inimicum, & rapuerit magnam prædam ex eius moribus? Sibi enim mãcipatos omnes habebat inimicus. ingressus enim sanctus in ciuitatem Solorũ, nullum inuenit Christianum, & omnes Christianos fecit per Dei gratiam. Quomodò enim rex, qui misso aliquo duce exercitûs ad ciuitatem, quæ ei resistit, primùm quidem mittit speculatores: deindè is circunsidet ciuitatem, postquàm eam explorauit, donèc eam ceperit & subiecerit regi: Ità etiã fecit beatus Auxibius. Missus enim à cœlesti Rege in hanc ciuitatem ad bellum gerendum cum inimico, non priùs apertè ingressus est in ciuitatem: sed tanquàm speculator, idololatræ habitum ferens alienigenis, intrinsecùs autem habens arma crucis occulta in pharetra cordis, & adspiciens simulacra, quæ ab eis colebantur, rursùs secedebat extra ciuitatem. Hoc autem fecit longo tempore, & quod est admirabilius, habitans in templo inimici, nempe Iouis, illic primùm cœpit vincere. Nam cùm Iouis sacerdotem per catechesim initiâsset, eum latenter baptizauit, & euertit templum simulacrorum: & tunc decęterò liberè ingressus in ciuitatẽ, tanquàm fortis miles, manibus in cœlum sublatis, & seipsum componens in figuram venerandæ crucis, sicut Moses, Amalec quidem fudit ac profligauit, qui percipitur intelligentia, nempe diabolum: liberauit verò eos, qui detinebantur sub eius potestate. Nam cùm omnes cõuertisset à tenebris idololatriæ & interitûs, ad admirabilem lucem agnitionis filij Dei, subiecit eos Regi cœlesti.

Nota, vt se in crucis formã cõposuerit. Exod. 17.

Quamobrem cùm omnia rectè gessisset, & fuisset præstantissimus præco veritatis, & quinquaginta annos honorâsset sacrificium, postquàm multos docuit & illuminauit fide in Christo, venit deindè ad finem vitæ suæ: & accersito vniuerso suo & venerando Clero, dixit eis: Patres & fratres & filij, inclinate aures vestras ad verba oris mei. eccè ego ingredior viam patrum meorũ, quomodò omnes, qui sunt in terra. decęterò vobis animum adhibete filij. State in fide firmi ac stabiles. Nemo vos decipiat verbis vanis & inanibus. Vos scitis, quãtas afflictiones sustinui in hac ciuitate, noctũ & interdiù rogans benignum ac clementem Deum, vt aperiret mihi ostium verbi, ad significandum vobis mysterium Christi. Qui est autem à mendacio alienus & solus verus Deus, non despexit meas preces, sed vos apprehendit, & eum agnouistis: porrò autem nunc fratres & patres, vos cõmendo Domino & verbo eius gratiæ, quod potest ædificare, & dare hęreditatem in omnibus sanctificatis. State ergò firmi & immobiles in fide: & validè tenete Traditiones, quas à me accepistis: & quẽ ex vobis elegit sacerdotem benignus & clemens Deus, nè vos eius pudeat, quoniam est ex vobis, & manet vobiscum, vt vos curet. Hęc ergò & his plura cùm dixisset, apprehendẽs Auxibium, eius à Deo honoratum discipulum, osculatus est eum, & dicit: Fili & frater Auxibi, Te elegit benignus Deus hîc sacerdotem. Tu verò decęterò pasces gregem Christi, quem acquisiuit proprio suo sanguine. Hęc cùm magnus dixisset Auxibius, vnumquenque eorum est osculatus eius discipulus, qui fuit etiam successor. Tertio autem die audita est fama per totam ciuitatem,

Oratio morituri ad Clerum.

Act. 20. Traditiones tenendæ.

quòd

quòd Auxibius sanctus eorũ pater & magister est è vita humana excessurus, omnesq; simul congregantur cum fletu & planctu in ecclesia. Quos quidem cùm vidisset & eis esset benè precatus, & deindè eos valere iussisset, tradidit in pace Domino suum spiritum, decimonono mensis Februarij. Moritur S. Auxibius.

Tunc accipientes venerandas & sanctas reliquias sancti patris nostri & Pontificis Auxibij, viri pij cum clero suo, cùm eis iusta fecissent cum vnguentis & suffitibus & omni alia cura ac diligentia, eum deposuerunt in loculo, quem ipse beatus Auxibius sibi pręparauerat, & extra arcam sic inscripserat: Adiuro vos per sanctum corpus & sanguinem Iesu Christi, nemo aperiat hanc arcam, donèc consummatus fuerit frater meus Themistagoras. Postquàm autẽ fuissent depositæ venerãdæ & sanctæ reliquiæ sancti Patris nostri Auxibij in loculo, aduenientes Dei gratia in sanctas eius reliquias, fecit ex ipsis scaturire fontes curationum. Multi verò illo quoquè die sunt curati à varijs morbis & spiritibus immundis. Miracula ad sanctas eius reliquias.

Cùm autem audijssent, qui circuncircà habitabant, viri & mulieres, de gratia curationum, quæ fiebant apud sanctas reliquias sancti Patris nostri Auxibij, magno studio veniebant in ciuitatem, vbi sitæ sunt sanctæ eius reliquiæ. Curabantur verò omnes gratia Domini & sancti intercessione.

Cùm autem ij quoquè audiuissent, qui Paphum habitabant, fieri multas curationes per sanctissimum & beatissimum patrem nostrum & Archiepiscopum Auxibium, congregati viri numero quadraginta, qui vexabantur ab immundis spiritibus, è Papho profecti, in Solensium ciuitatem veniebãt. Cùm ij verò venissent in quendam locum, qui circa quindecim milliaria distabat à ciuitate, occurrit eis sanctus Auxibius: & cùm ex eis exegisset malos & immundos spiritus, curauit omnes per Dei gratiam ei datam. Viri autem illi, cùm sensissent curationem, nempe quòd per sancti Auxibij obumbrationem mundati fuissent ab immundis spiritibus, cursu venerũt Solos, & eis exposuerũt omnia, quæ in via euenerũt: & omnes, his auditis, benignum & clementem Deũ nostrum laudauerũt, qui talem dedit gratiam seruo suo Auxibio. & cùm accessissent, qui curati fuerant, in locum, vbi sitæ erant sancti reliquiæ, se pronos in faciem proiecerunt ante loculum, laudantes sanctum, & Deo emittentes hymnos gratiarum actionis, qui gloriam tribuit suo famulo: & deindè rediêrũt in pace in suam ciuitatem, lętantes & Deum glorificantes. Vndè etiam ex eo tempore celebrant Paphij sanctam memoriam sancti Patris nostri Auxibij vsque in hodiernum diem. En sanctus post obitũ occurrit demoniacis, eosq; sanat.

Cùm autem vidisset beatus Themistagoras frater sancti, miracula, quæ fiebant in loculo, in quo sitæ sunt venerandæ reliquiæ sancti Patris nostri & Archiepiscopi Auxibij, & è sancta eius capsa perpetuò manare vnguẽtum cum miraculis, arbitratus se esse indignum, qui deponeretur cum beato Auxibio in vno loculo, iureiurando adegit Clericos sanctæ ecclesiæ, dicens: Patres & fratres, adiuro vos per Deum viuum & per sancti virtutem, vt post meũ decessum nemo audeat aperire loculum sancti patris nostri Auxibij propter me: sed in alio loco ecclesiæ sepelite humile & abiectum meum corpus. Quamobrem vsque in hodiernum diem sic mansit sanctus loculus non apertus, sed obsignatus signo Christi, qui ipsum glorificauit, magnumq; & pręclarum reddidit. O beatam capsam, in qua est repositus thesaurus, qui non potest eripi, ex qua perpetuò scatẽt fontes curationum. O venerandum & sanctum tumulum, qui congregat fidelem populum ad Dei honorem & gloriam: memoriam autem precioſarum, quæ in eo habitant, reliquiarum. O patrem & pastorem & magistrum & bonum medicum, qui in æternum memoratur cum encomijs. O ciuitas Solorum, qualem habes defensorem, & thesaurum, qui non potest consumi, in te repositum: & luminare, quod extingui nõ potest, Sole lętius. Nam Sol quidem à nubibus & nocte sępè tegitur: Luminare verò beati, noctù & diù lucem habet, quæ non deficit, illuminans eos, qui versantur in tenebris, & lętificans vniuersam ciuitatem, & curãs ægrotos per Iesum Christum, qui sanctos suos glorificauit. Ego autem quousquè laudo sanctum? Quidquid enim dixero, non potero laudare pro dignitate sanctum patrem nostrum & admirabilium operum effectorem Auxibium. Hîc verò decętero finiamus orationem, laudantes patrem & filium & sanctum spiritum: cui gloria & potentia in secula seculorum, Amen. Venerãdus & sanctus tumulus.

De S. Gabino martyre habetur in Gestis S. Susannæ martyris, Tomo 4. die 11. Augusti.

MARTY-

MARTYRIVM S. SADOTH EPISCOPI, ET CENTVM VIGINTIOCTO, QVI CVM EO SVBIERE

martyrium in ſecundo anno perſecutionis : ex Simeone Metaphraſte.

20. FEBRVA.

POſtquàm ſancti Simeonis fuit perfectum martyrium, eius loco ſucceſſit ſanctus Sadoth in ciuitate, quæ dicitur Salec & Cteſiphon, quæ ſunt regiæ apud Perſas ciuitates. Is quodam die vidit viſionem terribilem : & apud ſe miratus, conuocauit clerum ſuum, Preſbyteros & Diaconos, (erāt enim occulti propter timorem regis) & incipiens eis narrare, dixit :

Viſio S. Sadoth.

Vidi hac nocte in ſomnis ſcalas ſtātes cum magna gloria, quarū principium erat in cęlo. ſuper eas autem ſtabat ſanctus Epiſcopus Simeon cum magna & infinita gloria : ego verò ſtabam infrà in terra, & me vocans cum magno gaudio, dixit mihi : Aſſcende ad me Sadoth, aſſcende, nè timeas : ego enim herì aſſcendi, tu autem cràs aſſcendes. Ab illa verò hora credidi fore, vt aſſumar ad venerādam & pulcherrimam Chriſti confeſſionem. Quòd autem dixit, Ego herì aſſcendi, tu verò cràs aſſcēdes : ſignificat eum quidem anno ſuperiore ſubijſſe martyrium, me autem hoc anno futurum martyrem & occidendum. cœpitque eos admonere & adhortari ex ſacris ſcripturis, dicens : Fratres mei dilecti & patres, Deum amemus ex tota anima, & Dominum

Pręclara eius adhortatio.

Ieſum Chriſtum ex tota mente : & induti lorica fidei, nō timebimus omne malum. Mors autem & cędes ſi ad nos venerit, non formidemus : ſed vnuſquiſq; noſtrûm bellum gerat pro viribus, & decertet vt perfectus athleta. Nam ſiue moriamur, moriemur vt perfecti : ſiue viuamus, viuemus vt iuſti. Quòd ſi etiam moriamur, moriamur propter noſtrum Seruatorem Ieſum Chriſtum. Cùm ergò enſis det vitam, adeſte, & eam rapiamus : & quoniam micat gladius, æternæ vitæ opes nobis comparemus. Quandiù enim eſt dies, celeri pede pergamus ad manſionem regni cęleſtis, vt abundantiorem honorem & gloriam æternam conſequamur, & omni futura generatione nobis nomen & gloriam relinquamus. Fratres, oremus Deum noſtrum, vt citò nobis impleat hanc viſionem. Nam cum gaudio & deſiderio & magno amore, accipit ſpiritalis aduentum talis mortis : neq; timuerit aliquis, qui fuerit pręparatus. Carnali autem eſt terribilis & formidandus eius aduentus. Spiritalis non timet mortem, vt qui vitam poſſideat ſpiritalem : Carnalis verò calígat & tremit, vt qui carnalem vitam habeat. Qui ſunt viri boni, promptoq; & alacri animi ſtudio, talem mortem perſequuntur, vt ex ea vitam æternam poſſideant. Qui ſunt autem ignaui & pigri, ij, ea viſa, ſe abſcondunt. Qui Deum diligunt, ad Deum exceſſerunt. Qui verò mundum, manent in mundo : illi quidem reſoluti ad lętitiam & exultationem, hi autem ad afflictiones manentes & ſuſpiria.

Secundo autem anno noſtræ perſecutionis, venit Sapores rex Perſarum in dictam ciuitatem Salec & Cteſiphontem, & apud eum fuit accuſatus Epiſcopus & athleta Sadoth : quod quidem interpretatum, idem eſt, quod regis amicus. reuerà enim dilexerat cæleſtem Regem Chriſtū ex tota anima ſua & totis viribus. Sanctus enim Sadoth, cùm eſſet perfectè continens, plenusque fide & iuſtitia, fuit imitator ſancti Simeonis, cuius erat ſucceſſor. Mittēs ergò rex Sapores, eum comprehendit cum clero ſuo, & cum alijs clericis finitimę regionis & monachis, numero centum vigintiocto : & omnes ſimul vincti catenis ferreis, incluſi ſunt in carcere, in loco obſcuro & tetro, quinque menſibus ſuſtinētes magnas afflictiones. Impij enim eorum tibijs impoſitis funibus, lumbisq; & humeris, lignisque conſtringentes, eos vſqueadeò contenderunt & torſerunt, vt oſſa eorum non ſecùs atquè oſſa lignorum, quę conſtringuntur, ſtridorē emitterent, & magnum eis dolorē afferrēt. Eos autem valdè torquentes & immiſericorditer, eis ſubindè dictitabant : Adorate Solem, & facite voluntatem regis, & viuetis. Reſpondens verò ſanctus Sadoth tāquàm ex ore omnium, dixit : Nos Chriſtiani in vnam fidem, & vnā potentiam & veritatem credimus, & vnum teſtamur teſtimonium, & vnum Deū adoramus, factorē cęli & terrę, & ei ſeruímus ex tota anima & poteſtate noſtra. Solē aūt, qui fuit ab eo creatus, nō adoramus. Sed nec ignē honoramus. Qui enim ea fecit Deus, ipſe ad miniſterium dedit nobis hominibus : nec ex tuo ſcelerato edicto euadimus trāſgreſſores, ex

Sapores rex multos cōprehendit Chriſtianos, & dirè affligit.

quo

quo mors nobis à te imminet, quæ nos ab hac caduca vita liberãs, ducit ad vitam æternam. Nè ergò vel tãtillùm distuleris nos occídere, neq; parcas ante tuos oculos effundere nostrũ sanguinem. Tua enim in nos lenitas & patiẽtia, nobis procurat interitum.

Rursùs ergò dictum est sanctis, tanquàm ex ore regis: Si voluntatem meam non feceritis, & edicta mea non audiëritis, eccè ad vos peruenit pessima hora vestri interitûs. Respondentes autem sancti, tanquàm vno ore dixerunt: Nos non perimus apud Deum nostrum, neque morimur in Christo eius: sed nos viuificat beata & æterna vita sua, & dat nobis ad hęreditatem & requiem immortale regnum, & quod nunquàm terminatur. Decęterò nobis celeriter adfer mortem, qui parati sumus prompto & alacri animo mori propter Deum nostrum. Neque enim Solem adoramus, neq; ignem, neque audimus hęc iniqua iussa regis, quoniam sunt plena morte & interitu. Cùm autem vidissent stabilitatem & constantiam eorum fidei & confessionis, tulerunt in eos sententiam. Cùm verò audiuissent beati Christi martyres in se datam esse sententiam, vt omnes simul gladio ferirentur, se forti animo parârunt ad cędem & ad mortem. Regis autem magistratus eos vinctos eiecerunt extra ciuitatem. Sancti verò martyres cum magno gaudio & lętitia sic psallebant & dicebant: Iudica nos Deus, & discerne causam nostram à gente non sancta, & ab hominibus dolosis & qui bibunt sanguinem, serua nos: Quoniam tu es fortitudo nostra & spes nostra. Alacriter & p Deo mori cupiũt martyres. Psal. 42.

Cùm autem peruenissent ad locum, in quo erant consummandi, vno animo ora sua aperientes, dixerunt: Benedictus es Deus, qui nos dignatus es hac gratia, & non nostras preces habuisti contemptui: sed dedisti nobis hanc preciosissimam coronam martyrij. Scis enim, Domine, nos eam quęsiuisse. Et Benedictus Deus noster, vnigenitus filius tuæ bonitatis, qui seruauit nos, & vocauit ad vitam æternam. Nè sinas ergò nos Domine affligi in hoc mundo, sed confirma coram te in æternum propter tuam clementiam, & dignare nos lauari in precioso baptismo sanguinis nostri: quoniam tu es solus Deus glorificatus, & vnigenitus tuus filius, & sanctissimus tuus spiritus in secula, Amen. Hæc cùm precati essent beati, interempti fuerunt ab iniquis: neq; cessauit ex ore eorum glorificatio, donèc vltimus fuit interfectus. Consummati sunt autem 128. martyres vicesimo mensis Februarij. Venerandum verò & glorioſum episcopum & athletam Sadoth duxerunt vinctum in aliam patriam, quæ vocatur Bethlapat, & illic amputârunt venerãdum & sanctum eius caput. Consummati sunt autem omnes sancti & glorioſi martyres in pace, laudãtes & glorificantes Dominum nostrum Iesum Christum: cuẽ decet omnis gloria, honor & adoratio cum patre & sancto spiritu, nunc & semper & in secula seculorum, Amen. Precatio martyrum sub mortẽ. Cæduntur 128. martyres. Item S. Sadoth.

VITA S. EVCHERII EPISCOPI AVRELIANENSIS, EX INSIGNI MS. CODICE, SED MVTATO *nonnihil stylo per F. Laur. Surium, descripta. Author fuit beato viro contemporaneus, tametsi nomen ignoratur.*

CAPVT I.

EVcherius vir vitæ venerabilis ac Deo dignus, Eucherius nomine, parentibus ortus iuxta seculi dignitatem nobilibus, & (vt credimus) Deo acceptis: quippe qui talẽ genuêre prolem. Cuius ortum, sicut à veracissimis viris, vel ab germanis sororibus eius, quæ vitæ sanctitate pręcellunt in cœnobio sanctarum monacharum, sito iuxta vrbem Aurelianẽsem, referentibus didicimus, ad posterorum notitiam transmittemus. Nocte quadam illius genitrix, cùm ab ecclesia expletis nocturnis hymnis domum rediisset, proprium ingressa cubiculum, quieti se dedit: viditque in somnis toro suo virum adstantem, miri cãdoris vestibus indutum, capitis venerandæ canitie splendidum, oculis instàr gemmarum coruscantibus terribilem, sibiq; dicentem: Aue Deo dilecta, benedictum in vtero tuo ferens puerum, olìm in hac vrbe à Deo electum futurum antistitem. Cui venerabilis matrona, Obsecro te, inquit, vt benedictionem tuo ore mihi largiaris, priusquàm à me discedas. Intueor enim vultum tuum 20. FEBRVA. Visio angelica matri eius oblata.

tuum velutì angelicum. Ait illi angelus: Rectè quidem cernis. ego enim angelus Dei sum, missus ab eo, vt benedicam proli, quæ est in vtero tuo. Et quia admonenti ambiguitatem non opposuisti, sed à Deo missum me credidisti, iamnunc benedicã tibi & semini tuo ex te nascituro. At illa expergefacta, immensas sanctæ Trinitati referebat gratias, atque marito suo tantæ reuelationis gaudia per ordinem explicauit. Ille verò hęc audiens, timore & gaudio perfusus, in gratiarum actione permanens, rei expectabat euentum. Nato autem puero, atque secundùm tempus congruenter excrescente, propter honorem diuinæ reuelationis, quam ab angelo acceperat, episcopo Ansberto, qui id temporis in Augustodunensi vrbe sanctitatis officio fungebatur, regenerãdum Domino sacris eum fontibus obtulit. Atque ille cum gratulatione eum accipiens regenerauit, & proprijs manibus de sacra vnda suscepit, septiformi spiritu imbuit, atq; cum honore, vt dignum fuit, maximo remeare permisit ad parentes.

Baptizatur ab Ansberto episcopo

CAP. II.

CVm igitur anni septem completi fuissent, Domino prouidente, literarum studijs traditus, omnes etiam anteriores facilè antecelluit, & quemadmodùm fons largiter scaturiens, breuì implet amnem: ità hunc glorioſissimum virum omnis scientia scripturarum, quicquid legendo vel audiendo didicisset, affatìm inundauit: cumq; vniuersam sacrorum canonum doctrinam perscrutatus esset, incidissetq; in Paulinum locum illum, vbì ait Apostolus, Pręterit figura mundi huius: & alibì, Sapiẽtia huius mundi apud Deum stultitia reputabitur: relinquẽs militiæ secularis cingulum, ad cęli & cęlestium rerum cultores se cõtulit, & in monasterio Gemetico regularis vitæ institutum complexus est.

Multùm proficit in literis.

1. Cor. 7.
1. Cor. 1.

Fit monachus.

CAP. III.

EO tempore Suauaricus eius patruus, qui Aurelianensis ecclesiæ populum pontificali honore fultus regebat, ex hac luce migrauit. Tum verò omnis eius loci plebs pariter congregata, Domino annuente, ad Carolum, inclytum Francorum principem, legatos cum muneribus & humili prece mittit: qui cum velocitate eius pręsentiæ oblati, pedibusque illius aduoluti, non sine lachrymis ità eum alloquuntur: Domine & princeps inclyte, quęsumus vt ijs, quæ plebs Aurelianensis tibi suggeri voluit, auditum clementer accommodes. Dominus & pastor noster, venerabilis Suauaricus, vocante Domino, de hoc mundo migrâsse cognoscitur. Obsecramus igitur pietatis tuæ clementiam, vt nepotem eius Eucherium famulis tuis plebi Aurelianorum pontificem iubeas constitui. Ille verò postulationem eorum benignè suscipiens, disponente Domino, ratum habuit, quod ab eo humiliter poscebant, atq; ex aula sua virum fidelem misit, qui beatum Eucherium è cœnobio, in quod se contulerat, euocaret, & si non spontaneum, vel inuitũ ad vrbem Aureliam perduceret, vt ibì episcopus ordinaretur. Quo comperto, vir sanctus mœstus & afflictus, flere cœpit coram fratribus, dicens: Cur me, dilectissimi fratres, permittitis laqueis implicari huius seculi, qui mundum & gloriam eius respuere voluì, vt vestigijs Christi Domini mei, líber ab omnibus, possem inhęrere? Tũc fratres ad hanc vocem præ gaudio, non tamen sine mœrore, flere cœperunt: præ gaudio quidem, quòd ex eorum ouili suo gregi Dominus pastorem prouidisset: cum mœrore autem, quòd in eius absentiam consentire modis omnibus formidarent. erat quippe charus & acceptus omnibus.

Carolus Martellus is fuit.

Vide quàm adspiret ad põtificatũ.

CAP. IIII.

PORrò benedicente Abbate, omnibusq; fratribus prosperitatem illi à Domino precantibus, egressus è cœnobio, Aureliam peruenit, moxq; accersiti vicinarum ciuitatum episcopi, omnisque clerus & populus, in pontificali cathedra eum per omnia dignum pręsulem collocant, gaudentes quòd talem tantumq; virum sibi à Domino pastorem concessum viderent: maximaq; exultatione perfusi, vnusquisq; redijt in sua. Ille autem accepta ea prouincia, nõ honoris, sed oneris loco eam habuit: atq; deindè cœpit ecclesias excolere, clerum diligere, plebem sua prędicatione corrigere, cœnobia circunquaquè constructa frequenter circumire, atq; in eis commorantes omni charitate & humanitate prosequi. Itaq; tanto erga eum omnis clerus & populus amore tenebatur, vt omnes summa cum deuotione eius se subderent obsequio seruitutis. Erat enim mente tranquillus, vultu serenus, adspectu amabilis, corpore decorus, omnibusq; bonis acceptus. Crescebat interìm fama eius longè lateq; per orbẽ: cumq; opinio eius passìm vulga-

Obtinet cathedram Aurelianensem.

vulgaretur, inimicus humani generis inuidẽs gloriæ eius atq; ſanctitati, corrupit quoſdam malignitatis ſuæ veneno, permouitq; eos, vt inuidia exęcati, ſuggererẽt Carolo principi, vt virum beatum cum omnibus illi ſanguinis propinquitate coniunctis, in exilium relegaret, illorumq; honores, partim ſuis vſibus adijceret, partim in ſuos ſatellites conferret. At Carolus ea ſuggerentibus ità reſpondit: Nôſtis gentem hanc ferociſſimam & bellicoſam, multisq; opibus inſtructam: itaq; quæ conſulitis, non ſine hęſitatione poſſum exequi.

CAP. V.

INtereà gens nefanda Iſmaëlitarum ad depopulandam prouinciam Aquitaniam ingreſſa, cunctam vaſtans ſupellectilem, oppida & caſtella nititur expugnare. Audiens verò hoc Carolus princeps, collectis Burgundionum Francorumq; populis, obuiàm illis cum copioſo pergit exercitu, cęſisque illis, cum ingenti prędа domum reuerſus eſt. Cumq; Aureliam peruenisſet, Ligeris alueum tranſiens, prandiaque parata relinquens, Pariſios proficiſcebatur, iuſſitq; beatum Eucherium ſe ſequi. At ille tametſi sciret inſidias ſibi prępараtas, nequaquàm renuit: non tamen principis, ſed Dei obtemperãs prędа ceptis, ſpontaneus periculo ſe dedit, ſubijciẽs ſe, ſicut beatus Petrus Apoſtolus ait, humanæ creaturæ propter Deum: ſiue regi, tanquàm prędа cellenti: ſiue ducibus, tanquàm ab eo poſitis ad vlciſcẽdam prauitatem malorum, vt canatur laus bonorum. Anno itaque decimoſexto pontificatûs ſui Aurelia egreſſus, & Lutetiam quoquè ex principis voluntate prętergreſſus, Vernum fiſcum publicæ dictionis ilicò aduolauit: moxq; celebri ſermone vulgatum eſt auribus principis, adeſſe ſanctum ſacerdotem: quem ille à ſuis militibus iuſſit comprehendi, & cum propinquis reliquis Coloniam in exilium deportari. Ille verò vt virtutum ſibi augmenta cumularet, reddebat gratias, ſacroſanctæ ſubditus Trinitati. Vbi autem Coloniam peruenit glorioſus Chriſti ſacerdos, tanta ibi & ſacerdotum & cleri & populi benignitate fruebatur, vt cũctis illorum opibus, quicquid indè illi facere libuiſſet, haud aliter atquè proprijsvti illi liceret. Quod cùm ità ficret, Carolum principem latére non potuit. Itaq; metu perterritus, nè fortè illorum ſubſidijs & auxilijs adiutus, munitiora regni loca ſeu caſtella occuparet, clàm tutiori loco in Haſbania Roberto Duci tradidit cuſtodiendum. Qui ſanè illum cum maxima gratulatione ſuſcipiens, permiſit manibus illius omnem ſupellectilem ſuam, vt ſicut ei placeret, facultas illi ſuppeteret tam egenis, quàm in cœnobijs commorantibus indè tribuendi. Dederat enim ei Dominus gratiam coram illo, velut beato Ioſeph quondàm coram Pharaone. Perijt autem à prędicto Duce, vt ſibi in eccleſia beati Trudonis confeſſoris pro ipſo & fidelibus eius copiam deprecandi tribueret: quo impetrato, ſacerdos Dei inclytus die noctuque Dominum precabatur, vt cum electis eius in aula glorię ipſius coronari mereretur.

Agareni vaſtant Aquitaniam.

S. Eucherius deportatũ in exilium.

Gene. 41.

CAP. VI.

VErùm cùm ſcriptura dicat, Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo eius: quod princeps Carolus contra hunc virum Dei fecit, epiſcopatum erudeli violentia ei adimẽdo, tum etiam aliarum eccleſiarum res vſurpando, id iuſto Deus iudicio reddidit in caput eius. Nanq; hic vir Dei in oratione poſitus, ad alterum ſeculum eſt raptus, & inter cętera, quæ Domino ipſi oſtendente conſpexit, vidit hunc Carolum in inferno inferiori torqueri, eiq; interroganti ab angelo ductore eius reſponſum eſt, quia ſanctorum iudicio, qui in ſupremo mundi die cum Domino iudicabunt, quorumq; res abſtulit & exercitui ſuo diſtribuit, ante illud iudicium anima & corpore ſempiternis pœnis eſt deputatus, ſimulq; cum ſuis peccatis recepit pœnas propter peccata omnium, qui res facultatesq; ſuas ob honorem & amorem Dei ad ſanctorum loca in luminaria diuini cultûs fouenda, inque alimoniam ſeruorum Chriſti ac pauperum pro animarum ſuarum ſalute contulerant. Porrò vir Dei ad ſe rediens, ſanctum Bonifacium & Fulradum monaſterij ſancti Dionyſij abbatem, ſummumq; regis Pipini capellanum ad ſe vocauit, eisq; hęc reuelans, hoc ſigni dedit, vt ad ſepulcrum Caroli principis irent, & ſi corpus eius illic non inuenirent, ea quæ dicebat, vera eſſe crederent. Illi verò pergentes ad monaſterium, vbi Caroli cadauer humatum fuerat, tumulumque illius aperientes, ſubitò draconem exire indè viderunt, totumque ſepulcrum intùs inuentum eſt velut incendio atrum.

Prou. 17.

Habet hæc etiam Paulus Aemylius lib. 2. de rebus geſtis Francorum.

1. Tim. 5.

CAP. VII.

Abit è vita S. Eucherius.

SAnctus autem Eucherius sexto exilij sui anno, ipso glorioso transitûs sui tempore, diuini luminis perfusus claritate, corpore integræ conuersationis intactus, carnis vinculis absolutus, emigrans ex hoc mundo, victor intrauit in cœlum: ibique à Domino pro laboribus & operibus bonis diadema accepit gemmis fulgẽtibus variatum, floribus immarcescibile, decore & varietate inæstimabile. Sepultus est in ecclesia beati Trudonis Confessoris Christi, & cum magno decore, vt dignum erat, ab omnibus tumulatus. Lingua verò nostra non sufficit vllis verbis ea omnia expromere, quæ post eius obitum miracula ab eo gesta sunt: sed pauca, quæ veridica relatione didici, silere minimè audebo. Mulier quędam, quam ipse vir sanctus de gentilitatis errore sua admonitione reuocauerat, cuiusq; filium de sacro fonte susceperat, ad tumulum eius ceream candelam pondere libræ vnius ex deuotione collocauit & incendit: eaque per tres dies & noctes perpetuò arsit, nec extincta est. Die verò tertio custos templi ceram eius candelæ liquefactam redegit in massam, atque ecce in eius manibus in tantam molem excreuit, vt idem omninò pondus pristini cerei inueniretur.

Miraculũ.

CAP. VIII.

Aliud miraculum.

PRętereà sanctimonialis quędam, quã vir sanctus ob vitæ illius castimoniam familiariter dilexerat, pro facultate sua ad caput ipsius sancti candelam, humani corporis staturam æquantem, apposuit, accensamq; reliquit. Vespere autem transacto, custodes ecclesiæ, vt moris est, foribus obseratis, ardentem illic dimiserunt. Ad declaranda ergò beati viri merita, cùm intempesta nocte omnes sopore tenerẽtur, super tumulum illius, qui pallio opertus erat, cecidit, & vsq; ad extremam suî partem combusta est. At custodes expergefacti, vt viderũt cinerem in pallio, stupore & admiratione attoniti, formidabãt, nè quid eius ignis absumpsisset: excussoq; cinere diligẽter scrutantes, ità ipsum pallium illęsum compererunt, vt nec tenuis maculæ vestigium in eo appareret.

CAP. IX.

Oleum in lampade augescit.

NVpèr etiam miraculum quoddam innotuit, quod nequaquàm silentio tegendum arbitror. Quidam ex famulis viri Dei, quem ipse à gentilitatis perfidia cõuersum, Christi baptismate purificauerat, à quodam Dei famulo vas vitreum commodatò accepit, idq; oleo implens, ad caput sancti viri sublimè suspendit & accendit. Cœpit autem paulatìm liquor augeri, & in pauimẽtum instàr riuulorum dilabi. At custodes cœnobij, viso tam insigni miraculo, retulerunt cõgregationi. Porrò fratres concito gradu basilicam ingressi, ad tanti miraculi conspectum gaudio perfusi, certiq; de meritis sancti Eucherij, vase suppositio, Dei donũ suscepêre. Tandèm paucis diebus euolutis ità copiosè manauit, vt lampades septem indè impletæ, licèt pariter arderent, nihil tamen imminuerentur. Ex ipso autem sanctitatis liquore quicunq; ægrotus ex deuotione manibus sacerdotum vngitur, statìm recipit sanitatem, quacunque etiam detineatur infirmitate. Hoc verò miraculum nemo ambigat hodieque fieri.

CAP. X.

Festus dies S. Eucherij.

POst anniuersarium verò diem obitûs eius, cùm vigiliæ vel matutini hymni à Clero omni solenniter celebrati fuissent, Abbas ipsius monasterij cœpit esse anxius pro cibis, clero populoque qui ad celebranda solennia confluxerant, apponendis. Egressus autem vnus ex clericis, qui fuerat viro sancto familiaris, ad fluuium iuxta monasterium prętерfluentem, annuente Domino, tantam piscium multitudinem in eo natare conspexit, quantam se nemo illic aliquando vidisse meminisset. Accurrit itaque citissimè, & renunciat Abbati & fratribus, quid ipsi cõcessum esset videre. Itur ergò, retia iaciuntur, tantaq; piscium multitudo temporis puncto capitur, vt non solùm Clerus, sed etiam populus vniuersus, qui ad eius conuenerat solennitatem, sufficienter, immò etiam abundè exatiatus, gratias pro sancti merito sacrosanctæ referret Trinitati. At verò prolixi operis est totam pertexere historiam, quales quantasq; virtutes per eius interuentum ibidèm Dominus operari dignatus est. Nam cęci multi receperunt visum, claudi plurimi gressu restituto, adepti sunt sanitatẽ, dęmones quoquè fine numero fugati. Augentur dona plurima, pręstantur vndiquè, donante Domino, petentibus vota congrua. Vndè oro clementiam sanctissimi patris, vt mihi pigro & indigno seruulo suo, qui plurima ex ijs, quæ de illo audiëram, prętermisi, & hęc pauca commemorare non omisi, apud Dominum patrocinari in omnibus non desistat, ipso largiente, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Multa miracula post obitũ eius.

VITA

VITA S. PIPINI, PRIMI DVCIS BRABANtiæ, *ex Codice MS. grauiter, vt appáret, conscripta.*

VEnerabilis Pipinus Dux Brabantiæ ex patre Carolomanno principe & matre Emegarde, fuit Maior domûs Frãciæ sub Clotario rege Francorum & Dagoberto eius filio. Qua dignitate, parùm à dominatione ac sublimitate regia differente, prędituś, omnia prudẽti dispositione ordinabat: prę-stabatq; tam in bello fortitudine, quàm iustitia in pace. Erat erga regem fidei seruantissimus, erga populum verò veritatis tenacissimus: atque in discernenda vtrorunque causa firmissimo animi iudicio persistens, neque munera populi ad subuertẽdum ius regium respiciebat, nec gratiam regis ad obruendam populi iustitiam attẽdebat. Siquidem regem Deum regi homini prędferebat, cuius mandato prohibitum nouerat, vultum potentis honorare, vel personam pauperis in iudicio attendere. Tam ergò, quæ plebis erant, plebi deferebat: quàm quę regis, regi restituebat. Studebat ad normã diuinę iustitię omnes iudiciorum suorum sententias dirigere.

21. FEBRVA. Parentes Pipini. Iustitia ei⁹. Leuit. 19.

Quæ res vel maximè hinc arguitur, quoniam beatum Arnulphum pontificem Metensium, quem in timore ac dilectione Dei nouerat excellentem, omnium cõsiliorum vel negociorum suorum socium assumebat. Hoc adiutore fretus, æquitatis freno cohibebat, si quando neglecto iure, potestate regia abuti voluïsset. Defuncto quoquè prędicto viro Dei, sanctum Cunibertum, antistitem Colonienſium, pari sanctitatis fama illustrem, curabat in hac negociorum administratione participem habere. Perpẽdere ex hoc possumus, quo æquitatis ardore succensus fuerit, qui tam circunspectos consiliarios, tamq́ue incorruptos arbitros elegit. Quia enim prauitatem execrans, rectis & honestis studijs intẽtissimus extitit, semper vsus est in exercitio operis sanctorum virorum consilijs, & eorum fretus meritis. Beatus igitur Pipinus primò regum Austrasiæ, postmodùm ipsius Austrasiæ inferioris prępositus & dux gloriosus, erat lingua & natione Teutonicus. Decus ergò & gloria Teutonicorum, speculum & norma Brabantinorum, via & exemplar morum, beatus iste pater patrum Pipinus, egregius dux, postquàm domum regiam & inferiorem Austrasiam, suæ fidei commissam, strenuissimè gubernâsset, vocatus est ad patriam sine fine duraturam, recepturus suæ fidelitatis mercedem condignam. Cuius mors tãto dolore totam Austrasiam perculit, vt planctui eius planctus regum nequaquàm conferri possit.

Arnulphus Metensis episcopus. Cunibertus Coloniẽsis episcopus. Morit magno suî relicto desiderio.

Fuerat nanq; probatissimæ vitæ ac purissimæ famæ, sapientiæ domicilium, consiliorum thesaurus, defensio legum, controuersiarum finis, munimentum patriæ, curiæ decus, via ducum, & disciplina regum. Qui profectò si exemplo sancti Iob laudes suas prędicare voluïsset, ex persona Sapientiæ, quę ipsum vberrimè repleuerat, verissimè & absque iactantiæ vitio dicere potuisset: Per me reges regnant, & conditores legum iusta decernunt. Huius autem beati viri corpus eo honore, quo decuit, in ciuitate sua Landis conditum est, ibiq́ue diù iacuit, donèc diuino instinctu viri fideles illud ad locum eminentiorem & celebriorem transtulerunt, non patientes thesaurum tam pretiosum humilimi viculi loculo occultari, statuentes prędaram lucernam non sub modio, sed super candelabrum reponendam, vt luceat meritis & signis omnibus, qui in domo Dei sunt, vtì cernere datur vsque in prędentem diem. Vt autem ostenderẽtur, quanti meriti esset apud Deum, tale fertur in die translationis eius cõtigisse miraculum. Nam cùm veneranda eius ossa de tumulo vbì dudùm reposita erant, leuarẽtur, vt ad ciuitatem Nieulensem, locum videlicet eius reuerentiæ competentiorem, transferrentur, cum copiosis id actum est cereis, sicut decuit, ardentibus. Cumq́; de Landis vsq; Niuellam populus fidelis per tantum terræ spatium venerandas reliquias cum luminaribus prosequeretur, & aura esset multùm ventosa, ne vnus quidem cereorum vi extinctus ventorũ extitisse perhibetur, quousquè peruentum est ad locum optatum. Ipsius itaq; sacræ reliquiæ collocatæ sunt, vt decuit, in capsa decenti iuxta feretrũ filiæ suæ sanctæ Gertrudis, quæ singulis annis in diebus Rogationum circunferuntur à Clero, ad laudem Domini nostri Iesu Christi, cui est laus & gloria in secula seculorum, Amen.

Matth. 5. Trãsferuntur eius reliquiæ, & cerei ardentes à vento non extinguuntur.

VITA, & MARTYRIVM S. MONTANI ET SOCIORVM EIVS, LVCII, IVLIANI, VICTORICI, FLAuiani &c. *scriptum eleganti stylo partim ab ipsis martyribus, partim ab alio quodam, qui præsens interfuit. Est certè historia lectu digna, appareatque hos martyres S. Cypriani fuisse discipulos, & paulò post illum pro Christo passos esse.*

24. FEBRVA Quidã volũt 18. Maij.

DIlectissimi fratres, nobis nihil aliud est agẽdum, quàm vt de Dei seruis & Christo eius dicamus, & de multitudine fratrum cogitãdum: quanquàm ratione hic amor per hoc officium ad has nos impulerit literas, vt fratribus pòst futuris & magnificẽtiæ Dei fidele testimonium, & laboris tolerantiam per Dominũ memoriam relinqueremus. Post popularem tumultũ, quem ferox vultus Præsidis in necem concitauit, postque sequentis diei acerrimam persecutionem Christianorum, apprehensi sumus Lucius, Montanus, Flauianus, Iulianus, Victoricus, Primolus, Renus, & Donatianus catechumenus, qui baptizatus in carcere, statim spiritum tradidit: necnon & circa Primolum similis consummationis exitus contigit. Nam & ipsum ante paucos menses habita confessio baptizauit. Igitur apprehensis nobis, & apud Regionantes in custodia constitutis, sententiam Præsidis milites nunciabãt, quòd die hesterno ardẽs, nobis interitum minaretur. Nam vt posteà quoquè verissimè cognouimus, exurere nos viuos cogitauit: sed Dominus, qui solus de incendio seruos suos potest liberare, in cuius manu sermones & corda sunt regis, furentem à nobis Præsidis sæuitiam vertit: & incumbẽtes precibus assiduis tota fide, statim quod petiuimus accepimus: accensusque in exitium nostræ carnis ignis extinctus est, & flamma caminorum ardentium Dominico rore sopita est. Nec difficile credentibus fuit, noua posse ad vetera exempla contingere, Domino in spiritu pollicente: quia qui gloriam istam operatus est in tribus pueris, vincebat & in nobis.

Donatian⁹ & Primolus in carcere obeunt.

Prou. 21.

Ignis diuinitùs extinguitur. Dan. 3.

Tunc à proposito suo, Domino volente, cõfractus, mitti nos in carcerem iussit. Quò deducti, non expauimus fœdam illam loci caliginem: moxq; carcer tenebrosus, spiritu prolucente, resplenduit, & contra obscuritatis deformia, & cęca noctis contecta, instàr diei, fidei deuotio candida luce vestiuit, & ad summum asscẽdebamus locum pœnarum, quasi asscenderemus in cęlũ. Quales illic dies duximus, quales transegimus noctes, exponi nullis sermonibus possunt: nec tormẽta carceris vlla affirmatione capiuntur: sed veremur atrocitatem loci, vt est, dicere, quia vbi tentatio est grandis, ille ibi maior est, qui eã vincit in nobis, & non est pugna, qua non sit, Domino protegente, victoria. Nam & occídi seruis Dei leue est: ideò mors nihil est, cuius aculeos * conniuens contentionemq; deuincẽs Dominus, per crucis trophęum triumphauit. Sed & causa nulla armorum est, nisi quãdò miles armandus est: nec armatur, nisi quãdò congressio est: & in coronis nostris prẽmium ideò est, quia certamen prẽcessit: nec datur palma, nisi cõgressione perfecta. Sed paucis diebus visitatione fratrum nos refrigerauimus. Nam omnem noctis laborem, diei solatium lętitięq; abstulit. Tũc Reno, qui nobiscum fuerat, somno apprehẽso, ostẽsum ei est produci singulos. Quibus prodeuntibus, lucernæ singulæ prẽferebantur. Cuius aũt lucerna nõ prẽcesserat, nec ipse procedebat. Et cùm processimus nos cum lucernis nostris, expergefactus est. Et vt nobis retulit, lętati sumus, fidẽtes nos cum Christo ambulare, qui est lucerna pedibus nostris, & sermo Dei.

for. * comminuens

Certamen sequitur p̃miũ, nempe corona.

Psalm. 118.

Post ipsam noctem dies nobis hilaris augebatur. Et continuò eádem die subitò rapti sumus ad Procuratorem, qui defuncti Procõsulis partes administrabat. O diem lætum, gloriam vinculorum: ó optata votis omnibus catena. O ferrum honorabilius atq; pretiosius optimo auro. O stridor ille ferri, qui strepebat, dum trahitur per aliud ferrum. Loqui nostrum futurum solatium videbatur: atque nè hac iucunditate tardiùs fruerẽmur, à militibus, vbinàm nos Præses audire vellet, huc atque illuc per totum forum circunducti sumus. Tunc nos in secretarium vocauit, quia necdùm hora passionis aduenerat. Vndè prostrato diabolo, victores sumus in carcerem reuersi, & ad alteram victoriam

am reseruati. Hoc itaque prelio victus diabolus, ad alteras se astutias vertit, fame nos & siti tētare molítus. Et hoc suum prelium multis diebus fortissimè gessit, ità vt quod magis secum facere aduersarius putabat, ægrotātium copia ad Solonē fiscalem & aquam frigidam laboraret. Hic autem labor, hęc inopia, hoc necessitatis tempus ad Deum pertinuit, dilectissimi fratres. Nam qui nos tētari voluit, ipsum vt allocutionem in ipsa tentatione haberemus, se ostendit. Nam Victori presbytero, commartyri nostro, qui statìm post hāc eandem visionem passus est, ostensum est hoc. Videbam, inquit, puerum huc in carcerem introïsse, cuius fuit vultus perlucidus super splendorem inenarrabilem, qui nos deducebat per omnia loca, vt exiremus: egredi tamen non potuimus, & ait mihi: Adhuc modicum laboratis, quia nunc impedimini. Sed confidite, quia ego vobiscum sum. Et adiecit: Dic illis, quia glorioſiorem coronam habebitis. Necnō ad Deum suum spiritus properans, & anima iam proxima passioni, sedes suas requisiuit. Nam hunc eundem Dominum de paradiso interrogauit, vbì esset. Cui ille ait: Extra mūdum est. Ostende illum, inquit, mihi. Qui ait illi: Et vbì erit fides? Cumque hic per humanam pusillitatem diceret, Quod me mandas, tenere non possum: dic signum, quod eis dicam. Respondit ei Dominus, & ait: Dic illis signum Iacobi: Lętandum est, fratres dilectissimi, vt patriarchis, etsi non iustitia vel laboribus adæquari possimus. Sed qui dixit, Inuoca me in die pressuræ, & eximam te, & clarificabis me: ad clarificationem sui * fletus post preces, ad se habitas, commemoratus est nostrî, priùs miserationis suæ denuncians munus.

Fame & siti sancti Cōfessores tentantur.

Locus obscurus & mendosus.

Visio.

Psal. 49. for. * flexus

De hoc enim sorori nostræ Quartillosiæ hîc nobiscum positæ ostendit: cuius mulieris & maritus & filius ante triduum passi erāt. Ipsa quoquè hìc residens, propinquitatem suam velociter subsecuta est, quæ in hunc modum, quod vidit, expossuit: Vidi, inquit, filium meum, qui passus est, venisse ad carcerem: qui sedens super labrum aquarium, ait: Vidit Deus pressuram vestram & laborem. Et post hunc introiuit iuuenis miræ magnitudinis, qui ferebat phialas duas singulis manibus, lacte plenas, & ait: Bono animo estote. commemoratus est vestrî Deus. Et ex phialis illis, quas ferebat, dedit omnibus bibere. Quæ phialæ non deficiebant. Et subitò allatus est lapis, qui fenestram diuidit medius: sed & claræ fenestræ ipso medio allatæ, liberam cęli faciem admiserant. Et posuit iuuenis ille quas ferebat phialas, vnam ad dexteram, alteram ad siniſtram, & ait: Eccè & satiati estis, & abūdat, & tertia adhuc phiala superueniet vobis. Et abijt altera dies, quæ post hanc visionem eluxit. Expectantes autem eramus horam illam, quando fiscalis non cibus, sed penuria & necessitas inferretur: quia cibus nullus nobis suberat. Nam & altera die ieiuni manseramus. Subitò autem vt sitientibus potus, esurientibus cibus, desiderātibus martyrium obuenit: ità laboribus nostris refrigerium Dominus per Lucianum charissimum nobis præbuit: qui disrupto catenarum obice, velut per duas phialas per Herennianum hypodiaconum & Ianuarium catechumenum, alimentum indeficiens omnibus ministrauit. Hoc subsidium ægros & laborātes nimiùm suffulsit. Eos quoquè qui per eundem laborem, hoc est, per incommodum Solonis & frigidæ aquæ ægritudinem iam inciderant, ab infirmitate reuocauit. Cuius tā gloriosis operibus omnes apud Deum gratias agimus.

Visio Quartillosię matyris.

Præbetur tandèm cibus Cōfessoribus.

Iam nunc, dilectissimi fratres, & de amore, quem in nos inuicèm habemus, aliqua dicenda sunt: nec instruimus, sed admonemus: quia sicut simul vnanimes sumus, ità & apud Dominum vnà viuimus & oramus. Tenenda est concordia charitatis, & dilectionum vinculis inhęrendum est. Tunc diabolus prosternitur, tunc à Domino, quicquid postulatur, accipitur, ipso pollicente ac dicente: Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petieritis à patre meo, continget vobis. Nec alio modo vitam æternam accipere & cum Christo regnare poterimus, nisì fecerimus quod prącepit faciendum: pro quo & vitam promisit, & regnum. Eos deniquè hęreditatem Dei consequi, qui pacem cum fratribus tenuerint, suo magisterio ipse Dominus enunciat, dicens: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Quod exponens Apostolus, ait: Vt simus filij Dei. Si autem filij, & hęredes: hęredes quidem Dei, cohęredes autem Christi. Si quidem compatimur, vt commagnificemur. Si hæres non potest esse, nisì filius: filius autem non est, nisì pacificus: hęreditatem Dei habere non poterit, qui pacem Dei rumpit. Et hoc non quasi admoniti dicimus, aut sine diuina ostensione suggerimus.

Matth. 5.

Regnū Dei nō obtinebūt, nisì qui pacis & charitatis sunt studiosi.

Rom. 8.

Nam cùm Montanus cum Iuliano habuisset sermones aliquos ob eam mulierẽ, quæ ad communionem *oppressit, quæ nec communicabat: cumq; post correptionẽ, quam in eam congesserat, in rigore ipso discordiæ mansisset: ostensum est eádem nocte Montano hoc: Visum est, inquit, mihi venisse ad nos centuriones. Cumq; deducerẽt nos per viam longam, peruenimus in campum immensum, in quo occurrunt nobis Cyprianus & Leucius. Peruenimus autem in locum candidum, & facta sunt vestimẽta nostra candida, & caro nostra commutata, candidior est facta vestimentis nostris candidis. Ità aũt perlucida fuit caro nostra, vt oculorum visum ad intima cordis admitteret. Et respiciens in pectus meum, video quasdã sordes, & experrectus sum in visione. Et occurrit mihi Lucianus, & retuli illi visionẽ, & aio illi: Scis quoniam sordes illæ, illud est, quòd non statìm cõcordaui cũ Iuliano? Et in hoc experrectus sum. Qua de re, fratres dilectissimi, concordiam, pacem, vnitatem omni virtute teneamus: imitemur iam hîc esse, quod futuri sumus. Si nos inuitãt iustos promissa prẽmia, si terret iniustos pœna prædicta, si cum Christo esse & regnare cupimus, quę ad Christum & regnũ ducunt, illa faciamus. Optamus vos benè valere. Hęc omnes de carcere simul scripserant.

for. *obrepsit, Visio Montani.

Sed quia necessè erat omnem actum martyrum beatorum pleno sermone complecti, quia de se & ipsi minùs dixerant, & Flauianus quoquè priuatum hoc nobis munus iniunxit, vt quicquid literis eorum deesset, adderemus, necessariò aliqua subiunximus: Cumque per plurimos menses recluſi fuissent in carcere, & fame ac siti diù laborâssent, tandèm serò produci iubentur, & ad prętorium Prędis admoueri. Et omnibus quidem gloriosa voce professis, cùm Flauiani adiutorium reclamaret amore peruerso, nugans eum diaconum, quod confitebatur inter cęteros, id est, Lucium, Montanum, Iulianum, Victoricum, dicta sentẽtia est, Flauianusq; rursùs receptus est. Et quanuìs haberet plenam doloris materiam, quòd scilicet de tam bono collegio separatus est, tamen fide & deuotione, qua vixit, credebat id fieri, quod Deus vellet, & tristitiam solitudinis destitutæ, religione sapientiæ temperabat. Dicebat etiam, Cùm cor regis in manu Dei sit, quæ causa mœroris est, aut quarè succensendum putem homini, qui hoc loquitur, quod iubetur? Sed de Flauiano postmodùm pleniùs.

Prou. 21.

Interìm cęteri ducebantur ad victimæ locum. Cõcursus vndiquè gentilium & omnium fratrum fuit. Qui quanuìs obsequentes alijs & cęteris Dei testibus pro religione & fide, quam Cypriano docente didicerunt: tunc tamen officio pleniore & copia maiore conuenerant. Erat illic videre martyres Christi, felicitatem glorię suæ, vultûs hilaritate testantes: ità vt possent prouocare ad propriæ virtutis exempla, etiam si tacerẽt. Sed nec sermonis largitas defuit. Nam exhortationibus suis singuli plebem corroborauerunt: Et Lucium quidem propter ingenitam lenitatem, & probam ac modestam verecundiam, infirmitas etiã grauis & labor carceris fregerat: ac propterea cum comitibus paucioribus solus antè prœcessit, nè multitudo nimiæ pressurę de fusione sanguinis inuideret: qui tamẽ & ipse nõ tacuit, sed comites suos quomodò potuit instruxit. Cui cùm dicerent fratres, Memento nostrî: Vos, inquit, meî mementote. Quanta martyris humilitas, de gloria sua nec soli sub ipsa passione prędicare? Iulianus quoq; & Victoricus insinuata diù fratribus pace, & commẽdatis omnibus clericis, maximè eis, qui famẽ carceris visitauerant, ad passionis locum cum gaudio & sine pauore venerant. Sedenim Montanus, corpore & mente robustus, quanquàm & ante martyrium gloriosus, quicquid semper veritas postularet, constanter & fortiter dixerit sine vlla exceptione personæ: tamen de martyrio proximo crescens, prophetica voce clamabat: Sacrificans dijs eradicabitur, nisì Domino soli. Et hoc frequenter iterabat, insinuans & inculcans, non licere, deserto Deo, ad simulacra & manufacta figmenta accedere. Hęreticorum quoquè superbiam & improbam contumaciam retundebat, contestans eos, vt vel de copia martyrum intelligerent Ecclesiæ veritatem, ad quam redire deberent. Deindè lapsorum abruptam festinanter negationem pacis ad plenam pœnitentiam & Christi sententiam differebat, necnon integros quoquè ad tutelam integritatis exhortans: State fortiter, fratres, & constanter militate, dicebat. Habetis exempla: nec vos lapsorum perfidia destruat ad ruinã, sed nostra tolerantia magìs ædificet ad coronam. Virgines quoquè singulas admonebat, vt sanctitatem suam tuerentur. Generaliter omnes docebat, vt Præpositos venerarentur. Præpositis quoquè ipsis concordiam pacis insinuans, nil esse melius aiebat, quàm Præpositorum vnanimem voluntatem: tunc & plebem

Appáret hinc, hos martyres Cypriani ætate vixisse.

Montani pclara laus.

posse

posse ad sacra obsequia prouocari, & ad vinculum dilectionis animari, si rectores plebis pacem tenerent. Hoc enim est propter Christum pati, Christum etiam exemplo sermonis imitari, & esse probationem maximam fidei. O exemplum grande credendi.

Cùm autem iam carnifex immineret, & gladius super ceruices eius libramento nutante penderet, expansis ille manibus ad Deum, voce clara, ità vt non tantùm ad totius plebis aures, sed & ad gentiles quoquè ipsos sonus vocis euaderet, orauit, rogans & deprecans, vt Flauianus, qui per suffragium populi de comitatu eorum remansérat, sequeretur die tertio. Et quô precis suæ fidem faceret, manualem, quo oculos fuerat ligaturus, in partes duas discidit, & iussit alteram reseruari, qua Flauiano oculi post crastinum ligarentur. Sed & in medio eorum solum seruari iussit, vt nec sepulturæ consortio separaretur: & perfectum est sub oculis nostris, quod Dominus in Euangelio suo repromisit, vt qui tota fide peteret, quicquid peteret, impetraret. Nam post biduum, secundùm quod postulatum fuerat, Flauianus quoquè productus, gloriam suam passione perfecit. Quoniam tamen, vt suprà dixi, etiam ipse mandauit, vt bidui moram memoratis causis iuberemus, faciendum erat necessitate maiore, quod fieri meritò deberet, etiam si non iuberetur. Post suffragia illa, post voces, quibus quasi pro salute eius amicitia inimica surrexerat, reuocabatur in carcerem virtute robusta, mente inuicta, fide plena. Nihil de animi eius vigore mutilauerat remanendi quidem contemplatio, quæ quemuis posset mouere. Ità fides, quæ imminentem passionem tota deuotione præsumpserat, temporanea impedimenta calcabat. Hærebat lateri eius incomparabilis mater, quę præter fidem, qua ad patriarchas pertineret, in hoc etiam se Abrahæ filiam comprobauit, quę filium suum & optabat occídi, & quòd interìm remansisset, contristabatur glorioso dolore. Matth. 11. Gene. 22. Mira sanctę mulieris fortitudo.

O matrem, religiosè piam, ô matrem inter vetera exempla numerandam. O Machabæicam matrem, nihil enim interest de numero filiorum, cùm perindè & hęc in vnicó pignore totos affectus suos Domino mancipauit. 2. Mach. 7.

Sed ille collaudans matris animum, vt dilationem suam non doleret, Scis, inquit, mater meritò castissima, vt semper tentauerim, si confiteri contigisset, martyrio in eo frui, & frequenter catenatus videri, & sæpè differri. Si ergò contigit, quod optaui, gloriandum est potiùs quàm dolendum. Et cùm ad carceris ianuam veniretur, difficiliùs multo & tardiùs quàm solebat, aperiebatur, obnitentibus etiam carcerariorum ministris: ità vt videretur obfirmatum, spiritu quodam repugnante atque restante, indignum esse, carceris sordibus eum fœdari, cui cæleste habitaculum pararetur. Quia tamen diuinitatis corona dilata, dignas causas habebat, iam cæli & Dei hominem inuitus carcer admisit. Qualis illic mens fuit biduo illo, quę spes, quæ ve fidutia, cùm martyris Dei animus & de collegarum petitione præsumeret, & de sua crederet passionem futuram? Dicam, quod sentio. Dies ille post biduum tertius, non quasi passionis, sed quasi resurrectionis dies sustinebatur. Admirans erat deniquè turba gentilium, qui vocem Montani petentis audiërant. Postquàm verò produci tertio die iussus est, rumore cognito, confluebant increduli & perfidi, fidem martyris probaturi. Egrediebatur de carcere Dei testis, iam ad carcerem non reuersurus. Communis omnium magna lætitia, sed magìs habebat in animo suo certum, quòd & fides propria & petitio antecessorum suorum extorqueret Præsidi vel inuitam, licèt populo reclamante, sentētiam. Vndè & occurrentibus fratribus & salutare cupientibus, fide tota pollicebatur, quòd in Fuscano cum omnibus pacem facturus esset.

O magna fidutia, fides vera. Ingressus deindè prætorium, cum miraculo omnium in custodiarum loco stabat, expectans donèc vocetur. Illic nos in latere eius constituti eramus, iuncti penitùs hærentes, ità vt manus manibus teneremus, exhibentes martyrij honorem, & contubernij charitatem. Ibì condiscipuli eius suadebant, cum lachrymis etiam, vt præsumptione deposita, sacrificaret interdùm, posteà quicquid vellet, facturus: nec incertam illam & secundam mortem pluspquàm præsentem vereretur. Et hæc gentilium verba sunt, qui dicebant vltimi furoris esse, magìs mortem mâlle * timere, quàm viuere. Vides hîc familiarem admodùm martyribus fuisse huius historiæ authorem. * temerè,

Sed ille gratias agens, quòd amicitia duce, quantùm in ipsis erat, consultum sibi vellent: tamen & de fide & de diuinitate non tacuit, dicens, multo melius esse primo in loco, quantùm ad libertatem integritatis pertineret, occídi, quàm lapides adorare.

Tunc deindè ſummum eſſe Dominum, qui omnia imperio ſuo fecerit, ac propterea ſolus colendus ſit, addens & illud, quòd gentiles minùs credunt, etiam ſi de diuinitate quid ſentiunt, viuere nos etiam cùm occídimur, nec vinci morte, ſed vincere: ipſos quoquè, ſi vellent peruenire ad conſcientiam veritatis, etiam Chriſtianos eſſe debere. His illi retuſi & reuicti, poſtquàm nihil per ſuadelas obtinere potuerunt, ad crudeliorem ſe miſericordiam contulerunt, certi eum à propoſito voluntatis ſuæ vel tormẽtis deponi poſſe. Et cùm admoueri iuſſus eſſet, interrogatus à Præſide, quarè mentiretur ſe diaconum, cùm non eſſet, mentiri ſe negauit. Et cùm Centenarius diceret, notariam ſibi datam eſſe, qua contineretur eum fingere, reſpondit: An non eſt veriſimile me mentiri, & illum verum dicere, qui notariam falſam dedit? Qui cùm reclamante populo accidente, Mentiris: iterùm à Præſide interrogaretur, an verè mentiretur, reſpondit: Quod eſt compendium mentiendi? Ad hoc populus exaſperatus, torqueri eum iteratis clamoribus poſtulauit. Sed Dominus, qui ſerui ſui fidem ſciebat, non eſt paſſus probati martyris corpus tormenti alicuius vel leui laceratione pulſari. Cor enim regis ad ſententiam ſtatìm flexit, & teſtem ſuum, vſque ad mortem fidelem, conſummato curſu & agone perfecto, coronauit.

It hilaris ad mortem Flauianus.

Exindè iam gaudens, quia per ſententiam datam paſſionis ſuæ erat certior, etiam iucundo colloquio fruebatur. Et ſic effectum eſt, vt iuberet hæc ſcribi, & ad propria verba coniungi: addi quoquè oſtenſiones ſuas voluït, quarum pars ad moram bidui pertineret. Cùm adhuc, inquit, epiſcopus noſter ſolus paſſus fuiſſet, oſtenſum eſt mihi hoc, quaſi Cyprianum ipſum interrogarem, an pati ictus doleret martyr futurus, de paſſionis tolerantia conſulebat, dicens: Alia caro patitur, cùm animus in cælo eſt, & nequaquàm corpus hoc ſentit, cùm ſe Deo tota mente deuouit. O verba martyris, martyrem cohortantis. Negauit eſſe in paſſionis ictu dolorem, vt qui & ipſe habebat occídi, animari conſtantiùs poſſet, quòd nec paruum quidem ſenſum doloris de paſſionis ictu haberet. Poſteà, inquit, cùm plures paterentur, contriſtabar in viſu noctis, quòd quaſi à collegis meis remanſiſſem. Et apparuit mihi vir quidam, dicens: Quid contriſtaris? Cui cùm cauſam triſtitiæ meæ dicerem, ait: Confeſſor es, tertiò martyr eris per gladium. & ſic impletum eſt. Nam confeſſus Chriſtum primò in ſecretario, ſecundò publicè, reclamante populo, iuſſus recludi, à collegio ſuo ſecundùm oſtenſionem remanſit, & productus poſt confeſſiones duas, tertiò paſſionem perfecit. Deindè, inquit, cùm iam Succeſſus & Paulus cum comitibus ſuis coronati fuiſſent, & ego poſt infirmitatem conualeſcerem, video ad domum meam veniſſe Succeſſum epiſcopum, vultu pariter & cultu nimìs claro, cuius effigies difficulter agnoſceretur, eò quòd carnales oculi angelico ſplendore rutilarent. Quem cùm vix agnoſcerem, ait mihi: Miſſus ſum nunciare tibi, quoniam tu paſſurus ſis. Hoc cùm dixiſſet, ſtatìm venerunt duo milites, qui me perduxerunt in locum quẽdam, vbì erat fraternitatis multitudo collecta, inter quos apparuit mater mea, dicens: Laudo te, quia nemo ſic martyrium duxit. Et verè nemo. Nam, vt omittam carceris abſtinentiam ſingularem, & vt accipientibus cæteris vel modicum cibum, qui de ſordibus penuriæ fiſcalis exhibebatur, ſolus ſe ab ipſo modico continuit, tanti habens ieiunijs multis & legitimis fatigari, dummodò alios victu proprio ſaginaret.

Viſio oblata Flauiano.

Flauiani egregia prę conia.

Ad illa igitur veniam, quòd cum tanto honore deductus eſt, qui à tot ſacerdotibus comitatus, eius diſciplinis omnibus ordinatis, ad inſtar ducis dirigi meruit. Sic regnaturum cum Deo martyrem, iam ſpiritu ac mente regnantem, etiam itineris tota dignitas exprimebat. Sed nec de cælo teſtimonium defuit. Imber largus & lenis temperato rore deſcendens fluebat, ad multa proficiens: Primò, vt gentiles perniciter curioſos interuentu pluuiæ refrenaret, & vt diuertendi daretur occaſio, vt ſacramentis legitimæ pacis nullus profanus arbiter intereſſet. Et quod Flauianus ipſe ore ſuo dixit, ad hoc pluebat, vt Dominicæ paſſionis exemplo aqua ſanguine iungeretur. Sic conſummatis omnibus fratribus & pace perfecta, proceſſit è ſtabulo, quod Fuſciano de proximo iunctum eſt. Ibì cùm editiorem locum & ſermoni aptum conſcenderet, ſilentio manu facto, huiuſmodi verba emiſit: Habetis, inquit, fratres dilectiſſimi, nobiſcum pacem, ſi Eccleſię noueritis pacem, & dilectionis vnitatem ſeruaueritis. Nec putetis pauca eſſe, quæ dixi, cùm & Dominus noſter Ieſus Chriſtus, paſſioni proximus, hæc nouiſſimè dixerit: Hoc eſt mandatum meum, vt diligatis inuicèm, ſicut dilexi vos. Et ſupremum illud

Iohan. 19.

Memorabilis martyris morituri ſententia.

Iohan. 15.

lud adiunxit, & in testamenti modum vltima sermonis sui fide signauit, quòd Lucinũ presbyterum commendatione plenissima prosecutus, quantùm in illo fuit, sacerdotio destinauit. Nec immeritò. Non enim difficile fuit, spiritu iam cęlo & Christo proximante, habere notitiam. Deindè ad locum victimæ, expleto sermone, descendit, & ligatis oculis ea parte, quam Montanus seruare ante biduum iusserat, fixis tanquàm ad precem genibus, passionem suam cum oratione perfecit. O martyrum glorioſa documenta. ô testium Dei experimenta præclara, quæ ad memoriam posterorum meritò conscripta sunt, vt quemadmodùm de scripturis veteribus exempla, dum discimus, sumimus, etiam de nouis aliqua discamus.

IGNATII MONACHI, QVAE FIT SINGVLATIM, EXPOSITIO VITAE ET MIRACVLORUM *sancti Patris nostri Tarasij, Archiepiscopi Constantinopolitani. Habetur in Metaphraste.*

Suidas hũc Ignatiũ dicit fuisse diaconum & vasorũ custodẽ ecclesiæ Cõstantinopolitanæ, & Metropolitanũ Niceæ. 25. FEBRVA.

NAtaturus per ingentem maris magnitudinem, inclyti patris & vita inaccessa præstantis, vereor nè aduersos ventorum flatus linguæ agrestis, & vastorum fluctuum obscuritatis excitem, salumq; & tempestatem mihi procurem animæ naufragij. Talis enim est inscitiæ temeritas, quæ orationem effundit tanquàm paleam, ad nihil quod sit opportunum conducibilem, & affert damnum ei, quod oportet fieri & est vtile, & in naufragium incidit multiloquij, quod fieri non potest, vt omninò effugiat peccatum, vt est Salomonis & diuina admonitio. Hoc meum reprimit ingenium & terret cogitationem, & refrenat orationem, & diuinarum viri dotum profundum intueri properantem, retardat. Sed cùm altum longi temporis silẽtium res eius tegens esset multorum auribus damnum allaturum, vt quæ teneantur desiderio audiendi res optimas & præstantissimas, quę ab illo in vita gestæ sunt, vt quę sint plenæ vtilitate animæ, agè valere iubens omnem dubitationem, pauca quędam de ipso, quę dignatus sum videre oculis, & quæ accepi auribus, & quę ipsa nóui experientia, & in mea humili & egena scio manere memoria, cum pura & syncera veritate in lucem edere, si Deus concedat, iam conabor. Nam etsi non possim dicere pro dignitate, non ideò vniuersum deseram: sed quia nolo absconde re talentum, sicut ille malus & piger seruus, ideò quod Deo gratum est prompto & alacri animo offerre pro viribus, etsi non potero debitum soluere cum fœnore, in eo quidem certè, quòd sortem exerceam & procurem, vt ei nihil detrahatur, ero aliqua ex parte accipiendus.

Prou. 10.

Matth. 25.

Hic ergò sacrosanctus & magnus Tarasius, qui Christi mansuetudinem & humilitatem ab infantia vsque ad senectutem imitatus pulchrè expressit, in cuius, sicut priùs dixi, virtutum mare me vt natarem demisi, quisnam esset & vndè, & ex qua patria & parentibus ortus sit, arduum fuerit dicere, ijs etiam qui ex scientia sciunt amplè & magnificè dicere, non solùm mihi, cuius est planè humilis & abiecta oratio, tantam præclari generis ab alto repetere magnitudinem, & à maioribus deductam eius stirpem recensere, qui gloriari non vult eiusmodi laudibus, neq; fluentibus diuitijs cor apponere, conuenienter diuino Psalmographo, vnquàm est meditatus. Hoc vnum autem possumus dicere, quòd omni authoritate & maxima excellentia apud eos, qui per id tempus imperabant, Georgius eius pater, & rei nomen conueniens sortita mater eius Encratia, propter summam iustitiam primas partes obtinuerunt, ex patriciorum serie deriuati, appellati patricij. Quorum pater quidem cùm ascendisset ad altitudinem tribunalis iudicialis, integreque & incorruptè ius omnibus ex æquo tribueret, Solone & Lycurgo antiquis illis legislatoribus, conspectus fuit longè iustior. Qui etiam aliquando rectam & legibus conuenientem tulit sententiam, cùm quid esset iustum tunc ignorâssent, qui videbantur imperium obtinere, neque id vellent exequi. Iuris verò dicendi difficultas in his fuit: Pauperculæ quędam fœminæ, fuerant grauissimi criminis accusatæ. Quænam autem fuerit ea accusatio, iam dicam.

Psal. 61.

Integritas patris eius in iure dicundo.

Accu-

Accusatæ fuerant cædem fecisse lactentium infantium, per foramen domorum vel portis etiam clausis subeuntes, & ex improuiso infantes interficientes. Quæ etiam trahebantur in iudicium ab ijs, qui credebant fabulis, & nolebant Christi Dei nostri sequi doctrinam, quæ simulacris & phantasmatibus nequaquam decipitur. Est enim apud Græcos in fabulis fœmina quædam, Gello nomine, quæ dicitur, cùm immatura morte vitam abrupisset, quibusdam spectris accessisse ad recèns natos infantes, & eos interfecisse. Huius fabulæ improbo pellecti ac decepti spiritu, qui ea dicebant probabiliter, conantur etiam ad mulierculas transferre hoc execrandum scelus, & eis adscribere in spiritum conuersis, causam eorum, qui moriebantur ante tempus. ô stuporem, ô cordis oculorum cæcitatem. Si corpus longitudine profunditateq; & latitudine compactum ac constipatum, in spiritum dissolutum procedit, & hæc facere conceditur, Christus ergò, qui est ipsa veritas, dicens: Spiritus carnem & ossa non habet: reputatus est phantasma ab ijs, qui hæc asserunt. Quinetiam Christus quoquè, qui veram carnem accepit, & spiritum carnem & ossa non habere verè affirmauit Discipulis, nulla re circunscribetur, quæ obstet, quô minùs sit phantasia. Sic ergò censens & citra dubitationem iudicans Georgius, fœminas absoluit à criminibus. Qui tunc autem rerum potiebatur, (valdè enim defendebat phantasiam) cùm sensisset sic iudicâsse Georgium, iussit eum ad se adduci. A quo euidenter edoctus de vero exitu latæ à se sententiæ, eum quidem cecidit per summam ignominiam: latam autem ab eo sententiam vel inuitus comprobat, vt qui à criminibus absolutas conseruârit mulierculas. Et Georgij quidem constantiæ & iustitiæ pars hîc sita sit.

Iohan. 14. Lucæ 24.

Mater piè suum instituit filium.

Mater verò clara pietate, & id, quod ipsa appellabatur, cernens proficere in filio, venerandum reddit suum filium & verè templum continentię. Et cum æqualibus quidem suis & improbis docens eum nullam habere consuetudinem: inire amicitiam cũ ijs, qui amant decus virtutis, suadebat & eis coniungi iure charitatis spiritalis. Quamobrem ingressus per vniuersam virtutem, erat apud omnes reuerendus, vt etiam consulari dignitate fuerit honestatus: & electus sit primus scriba arcanorum Imperatoris: & in aula imperatoria luciferi instàr resplenduerit: vt qui diuinas quidem disciplinas abundè esset complexus: & ex externa eruditione collegisset, quę sunt præstantissima.

Fit consul &c.

Psalm. 1.

Illas quidem meditans ad ascensum virtutis, & plantatus secus decursus aquarum diuinæ cognitionis, vt rationales fructus proferret in tempore: harum autem vtilitatem per attentionem & cautionem in animo recondens obsignauit, per quas posset corrigere, quod est prauum & barbarum: & linguæ suę imponere legem accuratè loquendi.

Cùm sic decæterò per vtrasque laudem esset assecutus, & totum se Deo dicâsset per pietatem & puram cõscientiam, venit ad habitum spiritalis perfectionis, & mundi munera obiens in mundo habitu, se à mundana remouit ambitione, & spiritui adaptans animam, Vas sacrum efficitur electione melioris, etiam ante sacerdotium, & pastor pecudum rationis compotum, qui pascebatur adhuc, prænunciabatur: & sperabatur fore, vt susciperet vniuersam omnium præfecturam, vt lucida lucerna iam accensa, igne virtutum mundum illustrans vniuersum, & omnem hæreticam dispellens caliginem, & lucem procurans rectæ fidei. Nec populum sua spes fefellit, vt qui mox acceperit id, quod desiderabat. Paulus enim, quem Cypria natum excepit Salamis, sanctè & integrè clauum regens sacerdotij, cùm nefaria adhuc vigeret hæresis, quæ accusat Christianos: eorum, inquam, qui abolent imaginem Christi veri Dei nostri carnis susceptionis: & eius, quæ eum verè & propriè peperit Dei matris, & incorporearum, vt visæ sunt, potestatum: & iam omnes sancti oppugnatores hæresis à breui & caduca hac vita excessissent, & traducti essent ad eorum, quę in vita gesserant, quæ fit illic, discretionem: & serpentinæ doctrinæ virus etiam post exitum euomuissent ex Ecclesia, ægrè ferebat & animo angebatur Paulus, cùm non haberet, qui ei opem ferret, & manum præberet ad rectæ fidei correctionem, propterea quòd omnes adhærerent hæresi, eamque confiterentur & assentirentur. Capit itaque consilium dignum sua prudentia. Nam cùm incidisset in morbum, qui ei mortem erat allaturus, & deducturus ad longęuam quę illic est, resolutionem, se clàm subducit è sede: & cùm venisset ad Flori monasterium, in numerum monachorum se retulit, mutato amictu.

Iconomachorum hęresis.

Irene cum filio Constantino Imper.

Postquàm autem notum fuit, quò se demisisset Pontifex, idque iam peruenisset ad aures eorum, qui per id tempus rerum potiebantur, Irene autem & Constantinus

eius

eius filius, primas potentiæ partes tunc pulchrè obtinebant) ij, quòd res accidisset noua & insolita, animo non parùm conturbati, statuerunt venire ad dictũ monasterium. Postquàm verò agnouerunt Pontificem subijsse habitum humilitatis, ira repleti & metu, rogauerunt eum, qui se ad tantam dederat audaciam, quænam fuisset causa Pontificis fugæ & tonsuræ, reputantes num nihili esset facturus grauem Imperatoris indignationem. Paulus autem miti ac placida oratione (talis enim erat, si vllus alius) iram leniens imperatoriam, persuasit, vt irasci desisterent: & aperuit causam, quæ eum ad hoc deduxerat, hoc modo verba faciens:

Oratio Pauli Episcopi ad Imperatores.

Me, ô Imperatores, & morbus, & improuisus mortis aduentus, coëgit hoc facere, multo autem magìs ad id impulit Ecclesiæ deformitas, quæ laborat hæresi, & ex diuturna mala opinione tantum accipit dolorem, vt ei inhæserit vibex immedicabilis: & ter iam per manus & atramentum inscripta hæresi assensio. Neq; enim mihi licuit effugere retia malæ opinionis: sed accidit, vt & lingua & manu in ea implicarer. Quod etiam me magìs angit, vt quod exedat sensus animi. Video omnes orbis terrarum partes, quę in vestra manu tanquàm in statera appenduntur, fidei immobilem conseruantes trutinam, & in recta permanentes doctrina & exultantes, ab ecclesia nostra longè dissidere, & tanquàm à Christi grege alienas oues repellere. Et ideò recuso esse pastor cœtûs hæretici, & statui potiùs habitare sepulcrum, quàm esse obnoxius anathematibus sacræ quaternioni sedium Apostolicarum. Sed cùm sceptri potentiam in vestras manus Deus tradiderit, & imperialem curam geratis Christianissimi gregis, qui est sub sole, nè despiciatis tristitiam matris vestræ Ecclesiæ, sed studete, vt ea rursùs veterem recipiat pulchritudinem. Nè patiamini abominandam hęresim nunc quoquè, tanquàm suem ex querceto, vt dicitur, vastare ac perdere vineam vestræ imperatoriæ & fidelis agriculturæ, & à viam transeunte non trita & aspera mala opinione turpiter eam peruadi. Est vobis scientissimus agricola, qui aluërit botrum verę confessionis, & eum expresserit in diuina torcularia vnius & solius Ecclesię, & cùm implêrit craterem sapientiæ, parauerit fidelissimo populo poculum rectæ sententiæ. Et quemnam hunc innuis, ei dixerunt Imperatores? Tarasium mea significat oratio, qui est primus à secretis diuini vestri imperij. Illum scio, & quicunque rectè sapit, ecclesiam esse opportunè susceptũrum: & virga quidem rationis participe hæresum nugas esse exacturũ: docendi autem & pastorali baculo introducturum & foràs educturum ad stabula & mandras veritatis, gregem diuinissimum.

Cùm in auribus imperatorijs sic seminâsset orationem, & eam effecisset genitalem, & quæ iam fructum tulerat in centuplum, grauitate morbi oppressus, ad tabernaculi dissolutionem, per mortem confidenter festinabat, ædificationem à Deo per incorruptionem, vt dicam Apostolicè, sortitus. Et sic quidem se gessit Paulus: Imperatores autem in Pastoris electione mentem habentes occupatam, & Pauli sermone stimulati, in Tarasium apertè defigunt oculos: & eum, Deo volente, vt viduato gregi præesset, communi consensu sapienter eligunt. Eis assentiebatur, quidquid erat optimum & præstantissimum è sacro senatu, diuinus planè cœtus: vt qui omninò scirent virum in omnibus prefulgere, & dignum, cui demandaretur dignitas pastoralis. Quidquid autem erat promiscuum ac circunforaneum, & lucernam redolebat hæreticam, patris sanctitatem, etiam ante sacram ab eo acceptam vestem, vt ad arguendum vehementissimam & acutissimam suspectam habens securim, nolebat assentiri communibus suffragijs, non volens ab antiqua sua resipiscere sententia: & malebat inuolui cœno limi hæreseos, quàm potari viuifico fluento puri & imperturbati fontis doctrinæ Tarasij. Sed vicit id, quod iustum erat: & admissum est, quò pro pietate ferebatur decretum. Iubent itaque Imperatores statim coràm sisti Tarasium, vt quę Deo videbantur & legibus Ecclesiasticis, iura in eo confirmarent. Ille verò aderat cum pia & honesta specie, & quas à Deo habebat, gratijs circundatus. Apud quem honestis & egregijs agentes sermonibus, & tanquàm iam cum patre, de eo, quod erat posteà constituendum, consilium ineuntes, vsi sunt verbis eiusmodi:

2. Cor. 5.

Tarasius eligitur episcopus Constantinopolitanus.

Non putamus latére tuam prudentiam, quòd præteritis temporibus Ecclesiam inuasit vertigo hæreticę caliginis, quę nihilo tolerabiliùs eam operuit, quàm nona plaga Aegyptiaca, tenebræ, inquam, palpabiles, & vsque in hodiernum diem cancri more serpit per gregem: & per vniuersum ferè mundum in animam commouit tempestatem.

Imperat. oratio ad Tarasium. Exod. 10.

tem. Sed quoniam Deus ineffabili nutu eam produxit, & eius ductores, qui non iustè iustum persequi statuerant, iusto iudicio ab imperio exemit & à vita, & tanquàm lampadem prælucentem nostram accendit potentiam, vt malæ opinionis abigamus tenebras, & faciamus exoriri Solem cognitionis: eccè te euocamus defensorem & propugnatorem, & ad hoc certamen adiutorem, vt qui sciamus te pulchrè posse armari ad rectam tuendam sententiam, & structa ex diuinitùs inspiratis scripturis acie, pro ea confligere & te præclarè gerere. Nè ergò terga vertas ad ea, quæ piè à nobis proponuntur, qui mũdanis opibus & copijs studemus procurare pacis vtilitatem: quinetiam pedibus & manibus opem ferre, & omnem mouere lapidem, vt dicitur in prouerbijs, vt inueniatur quod quæritur, & appræhendatur quod desideratur. Tempus est ergò vt contexatur præclara & valdè optanda Ecclesiæ tunica, quam scidit pestis hæresis. Nunc appropinquat dies insignis & salutaris, in quo Christus cessare faciens fremitum erroris simulacrorum, annuit copiosis suis miserationibus, vt eius veneranda erigeretur statua, quòd attinet ad humanitatem. Transiens ergò ad septum Sacerdotij, cùm aduersùs hæresim decertaueris, cane victorię canticum aduersùs inimicos. A Deo pręmium & coronam accepturus, egredere.

Tarasij ad Imperat. responsio.

Tarasius autem Imperatoris allocutione obstupefactus, & tanquàm à cælesti aliquo sono attonitus, respondit in hanc sententiam ad ea, quæ dicta fuerant: Tempestatem quidem, quæ in fidem & vniuersum commune vehementer irruit, & vsque ad fundamenta Ecclesiam periculosis agitauit fluctibus, & animæ naufragium multis conciliauit, nulla est auris, quæ non acceperit, etiamsi pauci effugerint vim procellæ. Hunc verò sedare turbinem, & nocturnę pugnæ luna non lucente hanc pacare procellam, maius est, quàm vt vllæ vires id queant præstare. Quis enim, quę tam nefariè inualuit, consuetudinem, & naturæ vim accepit, & mundum propemodùm iureiurando adegit aduersùs diuinam potestatem, conuerterit & fecerit discere, quod est melius, nisi Deus adspexerit & defenderit vestram diuinam potestatem? Ecclesia, quę impietatis tyrannide olim fuit exuta veteris decoris pulchritudine, lacerisq; pannis diù esse induta sustinuit propter putria & imbecilla dogmata hęresis, nunc à Deo & à vobis ornetur pijs varietatibus. Per vos ergò renouentur mandata Apostolorum, per quæ refulsit splendor veræ fidei. Respirent sacrarum Synodorum pura decreta, quæ Euangelicis seruantur traditionibus, nec sustinent in æternum vllo modo posse surripi. Aperiantur vestibula paternorum dogmatum, & Christi pecudum in eis greges trãseant, & tanquàm ex diuino paradiso confiteantur doctrinam rectæ confessionis. Per *Caiaphaicum enim concilium facta est abortio fœtûs hæresis. Per œcumenicam Synodum nascantur filij Ecclesiæ, & ad mensuram ætatis Christi incrementum accipiant. Nam si hoc factum fuerit, & antiqua ac prima amictûs dignitate fuerit decorata, & veræ opinionis pius dogmatum Lucifer vestro studio eam illustrauerit, habebit omnes fideles in eádem sententia conuenientes, & suas animas profundentes, vt ea stabiliter fundata, conseruetur supra firmam petram fidei.

Constantinopolitanã pseudosynodum dicit, qua damnatę sunt imagines ab hæreticis.

Cùm hæc coram Imperatore animæ vtilia declarâsset mysteria, ipse eum rogat, vt eum quoquè de his differentem audiat communis cœtus populi. Nam hoc caput rectę fidei ægrè ferebat turba militaris, vt cui non videretur esse admittendas & adorandas venerãdas imagines. Nutu ergò Ecclesiæ hoc facere incitatus, cùm fuisset in inclyto Magnaurę palatio, vniuersa confluente ciuitate & sacerdotali multitudine se quidem excusauit, validis demonstrans rationibus, qualis esset sacerdotij professio & dignitas, & ad quantam altitudinem euehat & magnitudinem, eum, qui vult ad hoc procedere: seque non esse idoneum ad id suscipiendum, vt qui iam olim fuerit implicatus in mundi dignitatibus, & in huius vitæ turbis & solicitudinibus plurimùm inuolutus, & mysticum hunc statum nondùm gustauerit. Eum enim, qui ad hanc vocationem & hunc gradum properat, illotis, vt dicitur, manibus citò ad id insilire, & quę non tangi possunt, tangere non est tutum: sed eum, qui est educatus in ijs, quę ad hoc ferunt, iustificationibus, & directus Euangelicis & Apostolicis, vt par est, viuificis doctrinis, ad discernendam viam rectam & incuruam: vt illa quidem pastoraliter deducat ad meliora: hanc autem declinet & vitet, conuenienter diuinę admonitioni, vt quę procùl ferat à Deo & eius constitutionibus. His fretum, traduci oportet ad hanc magnitudinem. Me autem, vt scit Deus, ad hoc suscipiendum ministerium inuitum coëgerunt

Impe-

Imperatores, cùm hoc mihi nunquàm veniſſet in mentem, neque de hac vnquàm rectione cogitâſſem. Tanquàm electo ergò Dei populo & gregi meam communico conſcientiam, vt ſi me huic maximo muneri voluëritis alligare, & me huius iugum ſubire ſtatueritis, Traditioni Oecumenicæ fidei vos quoquè ipſos inclinetis, & nè vos ſequi pigeat patres, qui hac via ſunt ingreſſi, & ſex ſanctis Oecumenicis Synodis, & ijs, quæ piè ab ipſis ſunt decreta, conſentire nè recuſetis. Ad ſupernam enim hæreditatem tranſmittunt eos, qui ipſis párent, & fiunt authores magnæ & immortalis remunerationis. Eius itaque admonitiones tanquàm angeli voces admittit populus, & polliciti ſe inſtàr ouium ſecuturos ducentem paſtoraliter, ſe, vt Deo & ei videtur, in omnibus parituros affirmabant.

En vult vt œcumenicis obtẽperent Concilijs, modò ipſum velint habere Epiſcopũ.

Tunc decæterò inſpiratione principalis & diuini ſpiritûs, conſpirante etiam conſilio Imperatoris, limi mundani mutata dignitate, & tonſa coma ritu Clerici, honeſtoque & venerando alio ſumpto amictu, diuinis & ſpiritalibus inuocationibus, ſicut Aaron & Phinees, ſuſcipit vnctionem honoris ſacerdotalis, & aſcendit ad altitudinem cathedræ Paſtoralis, luci lucem adiungens, & virtutem augens virtutibus, & modum ſuperantibus profectibus datum, ſacratiſſimum talentum multiplicans. Continentiam enim tanquàm Eucrateæ filius, & qui eum iampridèm abundè exercuerat, vſque adeò ſibi parauit ex eo, quòd eſſet paucis contentus, vt eſſet eius victus à rebus ſuperuacaneis omninò alienus, & non luxurians vſque ad ſatietatem. Vitæ autem ſuę habenas ità moderabatur, & animi perturbationum tumultus ità reprimebat, vt eſſet omnibus diuiniſſimum exemplar propoſitum, cui nunquàm perſuaderi poterat, vt moueretur ad appetitum voluptatis.

Parſimonia victûs eius.

Cùm autem ad diuinarum ſcripturarum meditationem ſibi domeſticam aſſciuiſſet vigiliam, ſomnum vt membra ſoluens & inutile amandabat mancipium: & cùm vſus exigeret, rursùs iubebat adeſſe. Quis enim eum in lecto recumbentem, aut mollibus ſtragulis vnquàm vidit inuolutum? Quis tunicã & zonam ſuper cubile dimittentem vnquàm accepit, & præparauit, vt eſſet elegantior & concinnior? Quis ex eius pedibus vnquàm detraxit calceos, & alligata ſpongia, vt mos eſt, leuigauit & polijt? Sed ipſe erat ſibi, vt dicitur, balneator, & inſeruiebat ſibi ad vſum corporis: in hoc quoq; Chriſtum magiſtrum diuino zelo imitans, qui dixit: Non véni vt mihi miniſtraretur, ſed vt miniſtrarem: exemplum humilitatis præbens ſuis diſcipulis.

Catalogus virtutum eius.

Matth. 20.

Habebat autem precationem, quę mentem ſublimè ad cælos euehebat, & ſoli Deo reddebat familiarem, & coniũgebat incorporeis, & expellebat omnem tentationem, conuenienter Domini eloquio. Nullum enim erat tempus, quo non habebat ſolum eum genu flectentem & ſurgentem, & manus ad cælos extollentem, & ſupernè accipientem à Deo illuminationem. Humilitatem verò, vt quæ ei à puero fuerat familiaris, ità eſt complexus, vt non ſolùm ea in ipſo conſpiceretur, & ex ea laudem aſſequeretur, ſed etiam tranſiret ad alios, qui exemplo ſuo informabantur. Multis enim ex ijs, qui erant relati in numerum Clericorum, qui ſuos lumbos zonis cingebant aureis, & ornati erant varijs & precioſis veſtibus ſericeis, aurũ quidem ademit: fecit autem ſuccingere lumbos cingulis contextis ex pilis caprarum. Ijs verò, qui toti corpori ex ijſdẽ filis purpureas veſtes habebant contextas, excogitat tunicas remotas à curioſitate nimia & delicijs, vt quæ eſſent veſtitus honeſtus, & conuenirent ijs, qui Deo ſeruire ſtatuerunt, & profitentur humilitatem. Ex quo quid euenit? Vt tolleretur quidem, quidquid damni ex eo naſcebatur: honoraretur autem frugalitas, vt theſaurus quiſpiam precioſiſſimus. Caſtitatem verò, & quæ cum ea ſimul degit temperantiam, vt quæ ſanctificationem conciliarent, appellauit ſorores: per quas, quę carnem inuadit, ſordidam & adulterinam exterminans cogitationem, & ignominiæ affectiones depopulans, à Deo fuit redimitus victrice corona impatibilitatis.

Precatio.

Humilitas.

Caſtitas.

Temperantia.

Commiſerationem autem & ditiſſimam in pauperes miſericordiam, tam hilariter, vt ille dixit, impertijt, vt ſuperaret omnes, qui ſuppeditabãt pauperibus, & fieret nouus Ioſeph, dans frumentum egentibus. Suę enim menſæ obſonia in fruſta cõminuens, ad accipiendos eos, qui eſuriebant, in dies eis parabat conuiuium. Abundè autem huius rei ſunt teſtes vſque in hodiernum diem, definita receptacula eorum cauſa, qui hoſpitio accipiebantur & pauperum noſtrorum fratrum. Quinetiam manſuram pecuniæ dationem alijs piè attribuit, in pugillaribus nomen vniuſcuiuſque ſignificans. Quotidia-

Miſericordia in pauperes.

Rom. 12.

Gen. 47.

tidianam autem distributionem, quam manu sua propria in manus pauperum immittebat, quis ratiocinator dimensus fuerit Diophantus, aut multiplicans numerârit Nicomachus, quæ erat arena copiosior, & egenorum ventres reficiebat? Ieiunio verò, quod est ante Christi passionem, magnam erogare largitionem in diuersis locis & cœnaculis, ijs, qui magna premebãtur inopia, ipse excogitauit, vsque ad Christi lucem afferentis, festum festorum, resurrectionem.

Et ocio & tempore longo mihi opùs fuerit, vt per ordinem collocem accubitus inuitatorum hospitum & proselytorum, claudorumq; & cæcorum & mutilorum ordinatam sequens consequentiam, & posteris dem exemplum munifici ac liberalis instituti. Tempus autem hyemis, quod erat acerrimum, niueq; & gelu & glacie terræ vinciebat intestina, & ijs, qui in ipsa erant, imponebat instàr collaris, frigefacientem eamq; grauissimam molestiam, quomodò in eos, qui horrebant, & laceris pannis erant obsiti, & solùm pudenda contegebant, vsus machinationibus fouentis recreationis, propulsauit? Tunicas enim, penulas, & prætereà tegumenta ex crassissimis lanæ filis & staminibus confecta, & vellere denso grauia, magno auri pondere emens, & ijs, qui sub dio miserè affligebantur, distribuens, arcebat grauem molestiam frigoris. In salutari autem priùs dicto die reuerendæ Christi resurrectionis, post diuinæ synaxis & communionis peractum mysterium, adhuc sacris vestibus candidatus, ad veteris basilicæ iam dirutum locum, qui vocabatur Estia, veniebat. Illic enim parabat egentibus maximum, quo acciperentur, epulum. Quos cùm fecisset recumbere, incipiebat ipse ministrare, vinum effundens ex cratére, & potum eis distribuens. Deinde cùm hoc munus obijsset, ibat in domum suam patriarchicam, non aliquorum hinnulorum, vt dicit fabula, medullis se nutriens, neq; mensa Sybaritica excipiens, nec quę ventrem titillant & impinguant bellarijs, sed frugalibus obsonijs, & quę non spectabant ad delicias, se reficiens.

Vide singularẽ in nudos benignitatem.

Ipse ministrat pauperibus cibum capiẽtibus.

Quis ad tantã humilitatis altitudinem memoratur fuisse erectus ex ijs, qui vnquam fuerunt? Quis demissionem Christi sic est imitatus, qui paterni sinûs non exinanita magnitudine, nostrę paupertatis subijt speciem, & ministrando docens ad cælum euolare, fecit considere cum paterna maiestate? Hic ipse, qui nunc laudatur, etiam si in medijs iactaretur tumultibus, non solùm amauit quietem & silentium, sed alijs quoquè ea affatim suppeditauit, eos à mundo abducens & Deo reddens familiares, & virtutis efficiens filios, vt huius sanctæ vitę & operationis genitor & productor. Huius autem rei fidem facit omninò, ex hæreditate eorum, quæ ad ipsum lege dotis ex bonis paternis redibant, ædificatum monasterium in sinistra parte Bosphori Thracij. In quo cùm arborum rationis participum plantâsset generosa germina, quę pinguescebant fluentîs exercitationis, & augebantur copiosis condimentis abstinentiæ, ea fecit Christi agriculturam, tricesimum & sexagesimum & centesimum virtutum fructum fideliter producentia in sanctitate & iustitia. Ex quibus multi ab ipso sunt vocati ad dignitatem pastoralem, &, vt par erat, ornârunt possessionem sacerdotij: fueruntque columnæ immobiles fidei catholicæ: Quod quidem ostendit tenebrosa inundatio hæresis, aduersùs quam fortiter pugnantes, & nubem subeuntes multorum periculorum in persecutionibus & afflictionibus, & sub dio perpessionibus, ad splendorem superni luminis, eam fuderunt ac dissoluerunt. In qua etiam suum cognitum reddidêre magistrum, tanquàm semper lucentem Luciferum. Et hęc quidem posteà.

Philip. 2.

Constituit monasteriũ.

Ipse autem perfectis virtutibus vsus est ad satietatem, cùm mentẽ suam actione priùs exercuisset, vt ascenderet ad contemplationem, & eius fuisset capax receptaculum, concinnè animum adhibebat ijs, quæ ad rectam fidem pertinent, & vt quæ Deo volente visa fuerant, & Imperatoribus promissa erant, ad effectum venirent, contendebat. Hoc autem erat, vt Oecumenica procederet Synodus: & ab eo, quod iustum est, minimè aberraret Ecclesia. Iussu ergò Imperatorum, omnes Pontifices ex vnaquaque regione & ciuitate proficiscuntur in ciuitatem regiam, & iam edicto conuentu in inclyto templo diuinorum Apostolorum, & iam sedentibus Episcopis in sedibus propositis, eccè quoddam examen vesparum, virorum, inquam, qui erant animis leoninis, ex exercitu Constantini, qui olim imperij sceptra non piè administrârat, exurgens velutì ex quibusdam alueis malæ opinionis, accedit ad dictam ædem sacram, bellicis armis eam obstructurum. Qui cùm venerandæ ædis atrijs appropinquâssent, incondita voce locum replêrunt, dicentes non esse ferendum infirmare & transgredi ea, quæolìm visa fuerant

Is fuit Constãtinus Copronymus.

Minæ Iconomachorum.

fuerant Constantino. Non enim permittemus, aiebant, illius abrogari dogmata, & prædicari esse statuendas imagines. Quòd si quis hoc inceperit, & ante nostros oculos viderimus abrogari Synodum, quæ fuit ab ipso congregata, sanguine sacerdotum terram reddemus purpuream. Hæc dicebant, & in portas irrumpentes, volebant eos, qui erant intùs, interficere.

Turbatur per illos synodus.

Tunc nutu imperatoriæ potestatis sessionem relinquunt Pontifices: Imperatores autem in eos, qui res nouauerant, cum ira frementes, citò venerunt in suum palatium, eorum insolentiam & insurrectionem & euersionem vniuersi reputantes. Tarasius verò ad sacram aram accedens, timoris nullum signum præ se ferens, incruentum incipit sacrificium: & mystica communione peracta, domum reuertitur: vbi vacabat prioribus laboribus, nempe in sacra scriptura & in demonstrationibus faciendis ex patrũ eloquijs. Rursusque statuebat, necesse esse congregari Synodum, nè communio hæretica in peius proficeret. Imperatores verò cùm eos, qui illam seditiosam fecerant conspirationem, & insultauerant in gloriam eorum imperatoriam, zona exutos à militari dignitate exauctorâssent, & ab omni armorum auxilio desertos & nudos effecissent, iubent vnumquenq; eorum ignominia notatum, redire in patriam. Non enim, aiebant, sustinet Deus tales parentes seditionis, habere defensores & propugnatores eius, quod ex eo relucet, palatij.

Exauctorantur seditiosi illi.

Hæc cùm Deo volente sapienter statuissent, & aliquod tempus intercedere bonum esse existimâssent, pulchro rursùs mandato edicunt, vt in præclaram Bithyniæ metropolim simul conueniret cœtus Sacerdotum & Pontificum: Niceam, inquam, in qua Trinitatis, quę est eiusdem essentiæ & expers omnis materiæ, aduersùs Arrij & suorũ rabiem acutissimus gladius fuit fabricatus: in qua Trinitas hypostaseon indiuidua diuisione, & diuisa vnione theologicè refulsit. Et cùm sanctissima classis dicto citiùs in dictã venisset ciuitatem, Tarasius quoq; venit ex vrbe regia, ex Apostolicis sedibus secum assumens eximios quoslibet & prestantissimos: Nempe ab Adriano quidem Papa Romano Petrum primum Presbyterũ, & Petrum Monachum & Præfectum: ab Apostolica autem Diœcesi, à Politiano, inquam, sacratissimo Papa Alexandrino, Thomam Monachum & Presbyterum: & à Theodoreto Patriarcha Antiocheno, & ab Elia principe pastorum Eliæ, Iohannem Monachum Presbyterum & Syncellum: adducens etiam secum quosdam ex ijs, qui gerebant magistratus, pietate claros & gratia doctrinæ & facundiæ: inter quos fuit etiam Nicephorus, qui erat à secretis Imperatoris: qui cùm vixisset in sanctitate, & esset ornatus diuinis virtutibus & doctrina ac dicendi scientia, Byzantij sedis patriarchalis suscepit honorem post Tarasij sanctam consummationem: & quicunq; erant venerandi & eximij Monachi, qui mouebantur zelo disciplinæ & regulæ Ecclesiasticæ, & contendebant semper sequi synodalẽ accurationem, profecti sunt Niceam.

Synodus Nicena 2. contra Iconomachos.

Die autem præstituto (is verò erat, in quo Tecla aperuit stadium certaminibus fœminatum Martyrum) vnusquisq; Episcopus, in sacerdotali gradu & habitu, sedebat in sua sede. Primus autem loqui incipit Tarasius, & sermonis ostium aperit Synodo. Deindè imperatorio & diuino edicto audientibus omnibus recitato, quod de recta & syncera fide magna voce acclamauit, post quod fuerunt etiam vocales Apostolicarum sedium ad eos, qui rerum potiebantur, responsiones, ordine canonicæ consequentiæ, Synodo resonantes, & omnes sanæ assentiri doctrinæ, & vt vnusquisque suam diceret opinionem, & quam de hac sana fide haberet sententiam & voluntatem aperiret, adhortantes, acclamauit sacrosanctus cœtus, ità esse, & se ità sentire de venerandarum imaginum antiqua effictione & adoratione, multis libris patrum allatis & synodalibus decretis, verisq; adductis sententijs & demonstrationibus, & diligenti perscrutatione impressis in auribus omnium. Id autem non semel nec bis, sed ad septimam vsq; sessionem & auditionem toto die conspectum est fieri: quomodò etiam Acta scriptis mandata, per diuinam consequẽtiam & ordinem indicant. Tandèm cùm Tarasius & pius, qui cum eo erat, cœtus collectus patrum, venerandum decretum literarum tutis monimentis mandâsset: & vt id saluum & integrum maneret, precatus esset: & vt patres, qui primam aduersùs furiosum Arrium victoriam erant cõsecuti, adiutores haberent, & eorum, quæ rectè decreta fuerant, custodes, Deum inuocâssent: & vanæ inanisque huius sententiæ authores, & omnis hæresis inuentores, ab atrio Ecclesiastico per ana-

Synodus Nicena 2. vide vt approbet effictionem & adorationẽ imaginum.

thema separâssent, in vrbem regiam delata orthodoxa dogmata conseruârunt. Quos summa beneuolentia exceperunt Imperatores.

Erecta itaque cathedra ipsorum Imperatorum, & totius à Deo electæ Synodi, in iam dictæ Magnauræ insigni æde, & nouo decreto recitato, cùm aures imperatorias diuinus implêsset spiritus, (audiebant enim eos in vnum conuenisse concentum auxilio eius, qui omnia continet, & in vnam consensisse sententiam) admirati sunt accurationem: & esse doctrinam diuinæ inspirationis, quæ ab eis decreta fuerant, sapienter iudicantes, penna & manu imperatoria ea optimè comprobant & confirmant: & non vilibus donis Synodum prosecuti, vnumquenque mittunt in suam ciuitatem & ad greges rationis participes.

Episcopi Synodi Nicenæ vt se gesserint erga Episcopos & Clericos Icono machos.

Tarasius autem & Apostolicarum sedium mystæ eximij, cùm ad sacrosanctę Ecclesiæ venissent Præfecturas, & diuinis doctrinis populũ instruxissent ac corroborâssent, ijs, qui in clerum cooptati fuerant aut Episcopatum tenebant, nullum ante Synodum, aut in Synodo, aut post Synodum crimen intendunt de priori mala opinione, neque eos, qui ordinati fuerant ab Hæreticis, à pascuis segregant ecclesiasticis. Sed Synodalem, & paternam sequentes dispensationem, eos quidem, qui ad piam transfugerant sententiam, manibus suis complexi sunt tanquàm fratres & collegas in munere Pontificatûs: eos verò, qui in re aliqua claudicauerãt, & in ijs, quę ad fidem pertinent, peruersis adspexerant oculis, & deindè à lapsu resipuerant, & libellis compræhendendam abrogârant opinionem, ijsdem amplectentes visceribus, collocabant in suis sedibus, & in pacifico statu, & tranquillitate nullis agitata fluctibus, conseruârunt Ecclesiam orbis terræ. Et in ijs quidem, quæ ad glorioſam fidem pertinent, sic magnus affectus Tarasius, ad eam rectè & apertè explicandam, & ad eos, qui vacillabant & vtrisq; pedibus claudicabant, vt recto pede incederent persuadendos, magnum suscepit certamen & immensum laborem: quotidiè quidem eos, qui accedebant, honestis monitis inducens: & si quos videbat corde peruersos, eos dirigebat verborum congressionibus, cosq; legibus colligans veritatis, adducebat Ecclesiæ sacras hostias.

Differimen inter idola Ethnicorũ & imagines sacras Christianorum.

Ostendebat autem nullam omninò habere consensionem aut conuenientiam, prout videbatur fidei accusatoribus, idolorum abominationes, cum pijs & diuinis figuris venerandarum imaginum. Nam illorum quidem, aiebat ille, productio simul inquinata cum primis exemplaribus, efficitur plena omni turpitudine: Harum verò cùm sint veneranda prima exemplaria, necessariò etiam simul veneranda appárent, quæ ex illis producuntur. Et sunt illa quidem inuenta gentilis falsæ religionis, efficta ex eo, quod nusquàm est: hæ autem, quæ à Christiana rectè fiunt sanctitate, ex eo quod est, ad id quod est, efformatę, habent consequentem exemplaris archetypi sanctitatem. Cùm enim inuenisset ecclesiam præstigiatoris & circulatoris in morem affectam & errantem in montibus hæresis, & sustinentem famem & sitim, non panis & aquæ, sed famem audiendi verbi Domini, eam alens in pascuis quietis, & deducens ad semitas iustitiæ, gregem fecit pinguissimum, salutaribus pinguefactum actionibus, & dulci lacte fidei acrem hæretici fermenti amaritudinem expuentem, & effectum nouam consperſionem.

Amos 8.

Tarasius Simoniã profligat.

Et primùm quidem Simoniacæ crumenæ scindens vinculum, quo sancti spiritûs donum venale proponitur, statuit vt Sacerdotum gratis fierent creationes & ordinationes: ex atrio ecclesiastico omnem pecuniariam expellens consuetudinem, & quidquid erat asperum eijciens, rectas facit semitas fidei, gregem multis prouocans sermonibus, & ascendens in sacratissimum ambonem, parabat mensam doctrinę, ex diuinitùs inspiratis scripturis venans obsonia, ad alendas animas vtilia. Quinetiam sparsim colligens cantica Dauidica, per perspicuitatem & euidentem rerũ distinctionem, clarè aperiebat ea, quę intelligebantur: adeò vt essent veluti in conspectu ijs, qui erant lecturi, & recta ijs, qui inueniunt cognitionem. Quod autem propemodùm prætermisi, & quod memoriam effugiens non erat enunciandum, & erat celaturum curam diuini patris, quam gerebat in eos, qui laborabant, qua ipse eos leuabat, & cuius, vt opinor, fuit ipse primus opifex, cùm in hunc locum venerim, tanquàm condimentum aliquod & mel dulce admiscens reliquo corpori orationis, viscera clementiæ & misericordiæ statui inserere in cordibus eorum, qui sunt benigni & clementes.

Nam aliquando quidam ex ijs, qui gerebant magistratus, splendore & gloria & diuitijs insignis, qui etiam, vt ensem imperatorium gestaret, honorem erat adeptus, pro magno

magno pecuniæ pondere luens pœnas, cùm graues & acerbæ de eo haberẽtur quæstiones, neque ei quidquam daretur laxamenti, sed afflictione & cruciatu omni ex parte vrgeretur, deturbabatur in profundum desperationis præ animi ægritudine. Is cùm noctem obseruâsset intempestam, eos latens, quorum custodiæ fuerat creditus, ad templi diuinum se contulit refugium. Cùm autem fuisset intra adyta, venerandę mensæ mordicùs apprehensis cornibus, ea tenebat cum magno tremore & timore. Cùm ergò eum cognouissent aufugisse, metu nè idem subirent supplicium, velocibus pedibus venerunt ad diuinum templum, & eum adspicientes mensam diuinam apprehendisse, circundant adyti ambitum, tempore cibi sumendi reo aperientes ingressum, non dantes locum, vt posset vti reliquis necessarijs: sed sperabant fore, vt eum proderet necessitas, & eum vel nolentem expelleret. Adhibebant itaque maiorem custodiam. Prohibent enim omninò ingressum ad aram, vt nemo eum sermone impertiret, aut ad eos, qui erant extrà, aliquod verbum ab eo trasmitteretur. Cùm hæc igitur venissent ad aures Pastoris, eum repleuerunt maxima animi ægritudine, vt qui videret contemptionem diuinorum sacramentorum, mouere ad indignationem bonorum datricem Dei benignitatem.

Quidam ex magistratu reus confugit ad sacrã aram.

Sed videte à misericordi patre suppeditatum tunc ei auxilium, & admiremini prudentiam. Eo enim tempore, quo oportebat cibum sumere eum, qui affligebatur, sacra veste se induens, proficiscebatur ad adytum: & per dexteram portam ingrediens, quæ ad reficiendum virum erant necessaria, suppeditabat, abundè ex se afferens: & deindè abibat, eum relinquens. Si quando autem venter, cui negari non potest, eum cogeret facere, quæ sunt requisita naturæ, ex alto rursùs descendens, & eum ad secessum deducens & expectans, & eum posteà manu capiens, restituebat tribunali. Idque non semel & bis in die faciebat, sed quotiès euocatus erat ad hoc ministerium ab eo, qui grauiter periclitabatur. Hanc insatiabilem diuini viri demissionem admirantes milites, & fieri non posse cogitantes, vt qui supplex erat caperetur, quandiù iusti manus eum regeret, improbum in eum struunt consilium, quod superabat omnem fraudem & astutiam. Clàm enim per alium aditum collocant insidias, vt quando ex sacris adytis ouem Pastor traheret naturæ seruientem, eam instàr luporum raperent: quod etiam factum est. Nam cùm sanctus viri, vt solebat, curam gereret, & ad requisita naturæ eum duceret, ij, qui securè latebant in insidijs, per aliam portam irrumpentes, eum rapiunt, & ad regiam per vim trahunt.

Tarasius ei cibũ adfert.

Per insidias capitur à militibus.

Postquàm autem sceleratam infelicium machinationem in eum adornatam cognouit Pastor sanctissimus, ira & dolore arreptus, nulla vtens dilatione, ad Eleutherij aulam regiam (illic enim tunc fortè contigit degere Imperatricem) accedit. Cùm ij verò patris aduentum sensissent, & eius præsentiam in ipsos futuram zelo plenam & instàr acuti gladij suspicarentur, eum fuerunt extra regiam, ne sermone quidem dignati. Ille autem videns suum aduentum nihil sibi profuisse, Ecclesiasticæ pœnæ vinclis omnes communiter alligat, pronuncians indignos communione Christi sacramentorum, si vllo graui damno afficerent eum, qui confugerat supplex ad ecclesiam. Cùm hæc ergò tanquàm ex Apostolica authoritate liberè dixisset, est reuersus. Illi autem magistri linis adstricti, cùm non possent effugere sacra retia pœnæ Ecclesiasticæ, de reo quidem non ampliùs habuêre quæstionem tormentis, sed verborum solis examinationibus, de quibus agebatur pecunijs, trutinam exinanientes, tanquàm innocentem eum absoluunt. Talis erat in omnes vir diuinus, diuina vindicans ac defendens, & pro gregis ouibus periculum adiens.

Tarasius ex cõmunicat omnes, qui læderent eum, qui ad ecclesiam confugerat.

Cùm autem & leges accuratè teneret, & in omni genere canonicæ rectitudinis esset exercitatus, quæ vniuerso communi incidebant lites iudicabat, & acutissima cogebat prolata sententia eos inter se conuenire: non pauperis, qui in ius vocabatur, flexus misericordia: neque quidquam personæ diuitis gratificans: sed in omnibus iuris indeclinabilem seruans distributionem, non dabat locum ijs, qui volebant proximo facere iniuriam. Sed fortè legum quidem rectam & nusquàm propendentem conseruauit trutinam: despexit autem iura, quæ præclarè statuuntur à canonibus? Minimè: sed cùm sciret legũ seueritatem, canonicæ authoritatis in multis esse sororem & consortem, vt prudens Iudex hanc cum illa contemperat, & ostendit esse legitimam canonum accurationem in ijs, quæ canonicè corriguntur: legum verò rectitudinem in ijs,

Leuit. 19.

quæ legitimè aguntur, canonicam obsignationem. Quòd autem non prodiderit hoc Dei & diuinum præceptum, sed ex æquo canonem seruauerit & legem, non est obscurus testis, quem est consequenter adductura oratio.

Constantinus iuuenis in quo lapsus sit.

Dictus fuit Imperator Constantinus iuuenis, desistente matre Irene à cum illo coniuncta rectione imperij, & solus tenebat clauum administrationis. Qui cùm esset alioquì bonus, non omninò autem firmiter tenebat, quę ad puram & synceram fidem pertinent, & quod iuniorum mentibus sæpè solet vsuuenire, elatus vana suî persuasione, quod sibi videbatur, existimabat iustius scriptis legibus. Is aggreditur infirmare leges, & quod à Domino dictum est in Euangelijs, patrocinio vtens suæ potentiæ: & cùm statuisset à sua coniuge facere diuortium, & aliam in animo haberet extollere ad imperij altitudinem, iuuenis adornat facinus indignum sua potestate. Id autem fuit mortiferæ insidiæ, à coniuge Imperatrice ei paratæ. Affirmabat autem id esse venenum, quod cum potu haustum, mortem simul attrahebat. Quod quidem conabatur probare & cuilibet persuadere, vt putabat. Putabat enim fieri non posse, vt fides sibi non haberetur, cùm esset Imperator, & verba faceret apud eos, qui subiecti erant eius imperio. Nullus verò persuadebatur, nisì qui gratificans Imperatori, propter gloriam in animum inducebat iusto ius adimere.

Matth. 5.

Postquàm autem excitata fama hoc transmisit vsque ad atria ecclesiæ, & nefaria actio peruenit vsque ad aures Pontificis, id eum reddidit valdè dubium & perplexum, dum apud se cogitat, quomodò se armaret aduersùs hanc decertationem, & in ipsum Imperatorem, rei bellicæ peritissimum & fortissimum pugnatorem, ex pharetra & arcu telum iacularetur, iam olìm honoratus sacerdotali horum omnium nuditate. Cùm hæc apud se magnus mente versaret Tarasius, & pararet se ad congrediendum cum Imperatore, & decertandum armis sacerdotalibus: eccè quidam ex ijs, qui gerebant magistratus, ab Imperatore instructus, renuncians quod factum ac comparatum inaniter dicebatur veneficium, accessit ad gnomonem castitatis: cumque id quàm potuisset accuratissimè & subtilissimè contexuisset, omnia esse verissima, & quæ nullam admittant calumniam, affirmabat: & vt consentiret, vt Imperator posset venire ad secundum contractum matrimonij, instabat. Hæc cùm dixisset, expectabat vt de ijs responsum acciperet. Cui, cùm ex imo suspirâsset & lachrymabiliter subrisisset, sanctus respondit: Si hæc, vt tu dixisti, cogitauit Imperator, & carnem diuina lege conglutinatam, & quæ vna cum ipso facta est, statuit excindere, nescio quemadmodùm feret grauissimum, quod in eum à gentibus inferendum est, probrum: aut quemadmodùm eius potestas gregem coget ad temperantiam, & fornicationem puniet & adulterium, cùm ipse sit tam turpium conuictus flagitiorum. Nam etiamsi dederimus fide digna esse, quæ à te adducuntur, & esset mulieris euidens maleficium, sic etiam oporteret id cauere propter reuerentiam vocis Domini, quæ dicit: Qui dimittit vxorem suam, præterquàm propter fornicationem, mœchatur. Quemnam autem imperio excellentiorem sibi societate matrimonij voluit coniungere, quæ ad tantum processit flagitium? Sed hoc ideò prætexitur, vt honorabiles nuptiæ & torus immaculatus violetur: introducatur verò dedecus fornicationis, & germanum semen fiat adulterinum, & alienet id, quod est cognatum, introducto furtiuo & turpi concubitu. Hanc ergò à nobis & ijs, qui sunt nostrî similes, accipe responsionem, & aperi ijs, qui miserunt. Non enim cedemus ijs, quæ à te iactantur. Mortem potiùs & grauia subibimus supplicia, quàm in rebus eiusmodi ei vllo modo velimus inseruire. Audiat Imperator nos huic improbabili consilio non esse paritùros.

Tarasius non vult consentire in diuortiũ Constantini Imper.

Matth. 5.

Vide constantiam.

His verbis cælestibus attonitus is, qui imperatorijs seruiebat responsis, vultu tegens tristitiam, venit quàm citissimè ad eum, qui miserat, eorum, quæ ille sperabat, nihil quod ei esset cordi, omninò afferens. Postquàm autem sacrosancti pastoris constantiam vidit Imperator quercu esse firmiorem, quæ ab impetu ventorum non concutitur, in admiratione habuit, quod factum fuerat, timens nè inclyti patris mens inflexibilis nullo strepitu terreretur. Rursùs ergò mittens, iubet adesse sanctum, credens, si coràm adfuisset, fore vt se submitteret potestatis austeritati. Cùm ergò venisset in regiam & ad ipsum Imperatorem, & cum eo de more consedisset, habens secum senem illum Iohannem, quem, cùm in synodali versaretur expositione, admonuit oratio fuisse legatum diœcesis Orientalis: multisque salutaribus admonitionibus apud

Impe-

Imperatorem esset vsus Princeps Pastorum,& non persuasisset.erat enim,vt est in prouerbio,hydram scindere,eum à lapsu liberare, qui iam suis instàr volutabatur in fornicatione.Impulsus enim ab impudentia,his verbis vsus est ad Pontificem:

Ego quidem id, quod iampridèm mihi accidit, ad vestram retuli sanctitatem. Nihil enim te voluï celare,affectionem ac beneuolentiam patris in te indicans.Porrò autem nunc quoquè per meam linguam imperatoriam, statui clariùs agere meam causam. Meo enim imperio insidiantem, quæ non ex Deo mihi vnita fuerat, adiutricem, cùm lex apertè iubeat,quin ab ea possim diuertere,nemo contradicet.Nam cùm sint manifesta crimina, aut mors eam excipiet: aut, quod est benignius, per totam vitam aget pœnitentiam. Non enim ad quempiam ex vulgo erat transiturum, quod ab ea adornatum erat,scelus: sed ad germanum coniugem, & fidelissimum Imperatorem,& gentibus terribilem, & ad vniuersum orbem terræ peruasurum erat maleficium. Quo quid esse potuerit periculosius & magìs horribile? adeò vt ipsa deincèps possit ad nullā confugere defensionem. est enim priuata omni oratione, & quæ ipsam commendare possint,probationibus,vt quæ argumentorum, quæ euitari non possunt, habeat contra se veritatem ad perfectam condemnationem. Decęterò autem vocat tempus,vt ipsa letiferæ potionis venena aperiam: vt cùm vestra sancta viderit paternitas sceleris magnitudinem, id certum habens & exploratum, non ampliùs dubitet, neque vllam expectet moram aut temporis dilationem : sed quamprimùm eam iugìs subijciat canonicis, & persuadeat ei vitam eligere quietam ac monasticam, si velit eam manere inter viuos. Nam cùm hoc maleficium sit mihi positum ante oculos, fieri nō potest, vt cum ea ampliùs seruem iura coniugij,aut amicè ampliùs cum ea coniungar & fœdus ineam.Nocētem enim,vt dicit prouerbium,Deus quoquè persequitur. Innuit ergò,& allata sunt vasa vitrea cum liquore turbido curiosè composito ad falsam accusationem: quæ ante faciem eius & magni patris statuerunt, qui afferebant, quibus dicebat coniugem vel mortem ei esse machinatam,vel mentis emotionem. Videns ergò magnus Tarasius ijs, qui nequaquàm conueniebant, nexibus captum Imperatorem, & falsi labyrinthis ità inuolutum,vt euadere non possit, labi in peccati periculum, sacerrimum telum infigit in eius corde,sic dicens: Imperatoris ad Tarasiū oratio.

Nè moueas,ô Imperator,arma surda aduersùs Dei leges, neq; propter horum transgressionem,clāculùm contrà milites.Est enim imperatoriæ potestatis indicium, omnia cum libera facere cōscientia, & nihil tectum ac dissimulatum mente agitare aduersùs eum,qui dedit coronam, & maximè euertendo diuinum eius mandatū & voluntatem. Neminem enim latet,nullum interessisse scelus ad ea, quæ nunc nefariè struuntur aduersùs Imperatricem,& quæ eam volunt subijcere maleficorum veneficijs,& affirmāt eam machinatam esse mortem maiestati tuæ incomparabili. Quis enim, vt priùs dixi, glorians specie iuuentutis, comparari potuerit cum tua pulchritudine, vt à fraude inescata tibi venenum præberet muliercula, & se ab ea, quæ est in te, abduceret amicitia & germano ardore? Quisnam appáret maiori glorians excellentia, quàm vestri imperij quadruplici purpura, quem oculis & nutibus pellectum summæ vestræ prętulit dignitati? Quis contra aduersarios in tot prelijs se tam pręclarè gessit supra vestram plusquàm Dauidicam fortitudinem, vt ab ipsa amaretur plusquàm tua imperatoria dominatio? Non est,non est ità. Fuerūt hęc inuenta & excogitata, vt prętenderētur ad omne vitium: proposita,vt labem inurant sceptro imperij: parabolam in gentibus,& motionem capitis in populis vos ponere grauiter vrgentia. Propterea legitima iura vestræ coniugalis & imperatoriæ vnionis non audemus dissoluere, Dei legislatoris timentes sententiam: neque verbis, quæ spectant ad accusandam tuam coniugem, credere sustinemus, etiam si mille mortibus & tormentis subiecti fuerimus,vt qui sciamus,diutur- na inflammatione teneri tuam affectionē in mulierculam illam fornicatricem. Quin- etiam hoc quoquè notū facimus coram Deo in primis honorandæ tuæ purpuræ, quòd intra cancellos incruentæ mensæ, in qua sacrificium magnæ hostiæ Christi venerabiliter peragitur, non sinemus ampliùs nobiscum vestram ingredi potentiam, nè nos quoquè audiamus,quod in execrationibus iam olìm dicitur ad Sacerdotes: Calcare atrium meum non adijcietis. Tarasij responsio. Episcopo digna constantia. Ezech.44.

Hęc Tarasius,qui primi pastoris Christi oues regebat spiritaliter, cùm coram Imperatore pronunciâsset cum cordis contritione,orationem concluſit silentio.Prędictus

autem Iohannes, cùm ipse quoquè ad Imperatorem multis esset vsus admonitionibus, sustinuit maximos fluctus ignominiæ ab ijs, qui præturæ dignitate gloriabãtur & honore patriciatûs: qui etiam minabantur se ensem adacturos per intestina senis, vt qui imperatoriæ potestati verba expueret contraria, & non citò acquiesceret voluntati Imperatoris. Cùm autem firmam & stabilem manere vtriusque sententiam, Imperator his verbis sensisset & minis, feruente ira incensus, & sciens se non posse contra hęc dicere, iussit eos à se expelli, victores sine vibicibus, & martyres, quòd ad se attinet, proclamans
Matth. 14. corona redimitos. Quid hoc abest à Iohannis miraculo? Ille enim Herodẽ, qui post mortem fratris eius sponsæ insano amore tenebatur, arguit: Hic autem, cùm adhuc esset superstes vxor Imperatori, & cum eo ornata esset imperij diademate, & deindè expulsa esset, non ferendum esse ratus quod factum fuerat, fuit conuenienter Psalmographo, ad matutinum acutissima reprehẽsio, etiamsi cribro, vt dicitur, hauserit, & acinum inflârit, cùm saucia esset & perflueret mens Imperatoris. Etenim cùm statim eam, quæ sibi
Constantinus reijcit legitimam coniugem suam. matrimonij iure coniuncta erat, á se amandâsset, & ab imperatoria aula alienâsset, & priuato habitu & loco eam circunscripsisset, à tempestate & caligineso illo salo, quod subierat animo, destitit per separationem à germano suo membro. Cùm verò volutaretur in cœno introducti illius concubitûs, & maxima vi ei allata, crebrò Pontificem incitâsset, vt eius vertici contexeret coronam tenebrosi illius & occulti contractûs, non fuit quod volebat assecutus. Decęterò autem huc obibat, quęrens Sacerdotem, qui coronam contexeret, vt turpem illum celebraret hymenęum.

Et de Imperatoris quidem in infirmando præcepto recusatione, & diuini patris forti ac generosa constantia, hactenùs. Neque enim fas est res illius vlteriùs mandare monimentis literarum, quæ ijs, qui audiunt, nullam afferunt vtilitatem. Hoc autem oportet commemorare, quòd à tempore illius lapsûs Imperator magnum oppressit Tarasi-
Tarasius multa patitur ab Imperatore. um multis tentationibus, ei adhibens custodes, qui nomine quidem vsi sunt Syncellorum, moribus verò longè aberant à pietate. Quos nisì assumpsisset, & nisì per eorum oculos transijsset, non licebat cuiquam ad diuinum & sapientem pastorum principem accedere, & ea quæ videbãtur, eloqui. Taceo, quantam Imperator ostenderit crudelitatem in eos, qui illi appropinquabãt, & eum obseruabant germana seruitute, plagis afficiens & condemnans exilijs nulla iusta de causa, studens eum deijcere à cura rerum diuinarum, & tentans eum afficere tristitia. Ille autem forti ac constanti excelsoque & infracto animo ea, quæ accidebant tanquàm quæ erant vtilia reputans, graues illos
Exod. 5. præfectos, tanquàm Aegyptiacos operum exactores sustinuit, & in omni tentatione & labore se probum esse ostendit, adamantina Iobi ratiocinatione tanquàm armis munitus, & illius inexpugnabilem imitatus patientiam, adeò vt ignauè verbum insipientiæ è labris suis nunquàm emitteret. Neq; enim habebat humilem & abiectum animum vir ille iustus in ijs, quæ accidebant, sed virtutibus sublimem & excelsum, & pontificalibus canonibus & legibus pulchrè erectum, & planè expertem omnis limosæ nequi-
Docet frenare oculos tiæ. Diuino enim sermone nutritus, & omnem sensum irrigans nitidis & sacrosanctè scatentibus fluentis, docebat habere oculum videntem omnem rectitudinem, & declinare theatralem omnem ostentationem, cum coërcendo, nè circa res externas vagaretur.

Multos itaque ex ijs, qui erant in sacris, qui equorum certaminibus mirãdum in modum delectabantur, repressit, & vt se domì continerent, cùm hęc fierent, sibique & diui-
Aures. nis scripturis attenderent, admonuit: & vt nullam turpem & ab honestate alienam auditionem omninò admitterent: Dauidicis verò fidibus portam aperirent, & ijs magìs delectarentur, vt quæ graues sermones & animæ vtiles continerent, quàm indecoris & inhonestis canticis, quæ canuntur cum tympanis & tibijs, persuasit. Omnem autem re-
Odoratum. rum suauium odoratum, qui mortem attrahit, admittere dehortabatur: eum verò, qui conseruabat suauolentiam Apostolicam, festinantem ad odorem vnguentorum Chri-
Cant. 5. & 1. sti, maximè attrahere adhortabatur, & vociferari illud sponsæ, quod in Cantico canticorum ad sponsum præclarè canitur: Sauciata charitate ego, & curram ad odorem vnguentorum tuorum. Auersabatur autem mortuas & maleolentes nõ sanæ doctrinæ abortiones, vt quę essent causę tetri odoris malę opinionis. hoc enim ante alia omnia prę-
Asperæ viæ hæresum declinandæ. cipiebat, declinare asperas vias hæresum: simul verò ferri citra errorem cum sulci axibus Ecclesiasticis, congruenter diuinæ admonitioni prouerbij. Tactum autem, qui est

neces-

necessariò minister gustûs, cohibebat frenis legis spiritalis, vt rationis particeps attingeret alimentum & cibos salutares, & perpetuum animæ præberet epulum: ex quo accedit concoquens distributio eorum, quæ intrò aggregantur immaterialiter: & excernitur omnis superfluitas malæ habitudinis, quæ dissoluit locum animæ. Tactus.

Sed quis in his tam se rectè gessit, aut meliùs castigauit eorum repugnantias, quàm pura & reuerēda Tarasij cōscientia? Quis eo in diuinis fuit frequētiùs occupatus? Nunquàm enim dedit ocium auribus, quando vocabat tempus precationis: sed ipse semper sua spōte prōmptè accedēs, Deo abundè offerebat primitias diuinorū hymnorum, tanquàm fructuum oblationes: & neq; eum retardabat aut emolliebat socordia, nec quęcunq; accessisset multitudo curarū publicarum, abstrahebatur à precibus: sed cùm suo tempore nunquàm deesset precibus, rerum externarū turbam suscipiebat. Sic in diuinis mysterijs initiatus, & sic pulchrè sacra peragens mysteria, vir vnus cognoscitur ex ijs, qui post gratiam, & ex ijs, qui in gratia & ante gratiam, refulserunt in Ecclesia.

Et vt nobis certa via & ratione procedat oratio, & regula collationis procedat immobiliter, euestigiò ordinē accipiat comparatio. Etenim eos, qui in sanctitate & actione & contemplatione pulchrè sunt educati, & qui erant propemodùm carnis expertes & sanguinis, nihil ampliùs quàm se habere sinebat, nisì quòd seorsùm in spe habitârūt, & in solitudine & solos seipsos exercuêre: aut quòd cognoscantur etiam seruâsse pauciores: reliqua autem virtutis priuilegia, partìm quidē ab eis sunt neglecta, partìm verò longè ab eis abfuerūt. Martyrum autem eximiam & incomparabilem fortitudinem, & generosissimam phalangem quæ ad sanguinem vsq; restitit peccato, corporaq; & animas propter Deum prodegit, non ad tribunal se sistens tyrānicum, in stadiumq; & arenam decertaturus prodiēs est imitatus, & erexit tropheum veritatis: sed eos, qui hęc & his maiora sustinuerunt, desiderans, & miris extollens laudibus, & coronās velutì quibusdam victoriam significantibus verborum diadematibus, & eorum salutares ad Deum reuerens intercessiones, & vocans ad auxilium, paratam scripturam & librum se sua sponte offerētem, in sacris templis, honorificè descriptis eorum certaminibus, posuit: vt ijs, qui viderent, aperiret vestibula compunctionis, & athletas induceret, eorum zelo accensos, vt similem, si tempus vocaret, beatam arriperent decertationem. Res enim eiusmodi scit conciliare oculus, qui est bonum argumentum consecutus, & auditum pręcedere. Ipse enim secundum honorem post visum est adeptus, & cùm oculus absq; expositione eorum, quæ sunt subiecta, figuras accipiat euidentes, auditus semper secundum locum tenet, vt dixit quidam sapiens. Martyrum ad Deū salutares intercessiones & reuerebatur & improbat.

Quis enim coloribus expressum videns eum, qui decertat, & ignem despicientem, & nube flagellorum circundatum, & in his creatori confidenter spiritum emittentem, nō calidis circunfunditur lachrymis, & suspirijs ac gemitibus compungitur? Quis eum, qui se exuit ad grauia cruciatuum & suppliciorum genera, & postremò tortus fuit, adspiciens, non cordis contritione pectus tundens recedit? Quis eum vidēs, qui pro Christo se tradidit lictoribus, compedibus manicisque & fidibus constringi, & deindè fortiter expirare in supplicijs intolerandis, non admiratur patientiam, inuictamque excelsi animi virtutem & fidem? Quis alium spectans, qui nè aliquod verbum emitteret indignum pietate, & in lateribus & in dorso laniatur, nō emollescit commiseratione? Quis non impletur admiratione & quatitur timore, quando videt eum, qui pro fide patitur, omnia membra sua distribuentem: dum scinditur, & ad Dei sacrificium & oblationem ea secreuit, quæ vsque ad musculos femoraque & talos & tarsos diuiduntur immisericorditer, non admiratur laboriosissimam in decertando patientiam? Quis eum adspiciens, qui leonibus obijcitur deuorandus, & dentibus eorum molendus, & velutì cælestis panis mensæ cęlesti conspergitur, non est intelligentia particeps illius martyrici spiritalis conuiuij? Quis eum contemplans, qui acerba catena propter Deum exagitatus, & in altum sublatus, & loris ac stutinis vibices habet extentas, & tandèm gladio mortem subit, non seipsum omninò cordis contrahens contritionibus, conuertitur ad gratam Dei glorificationem? Quis eum videns, qui rectus in ligno vincítur, & cuius exinaniuntur intestina frequentibus ictibus flagellorum, & qui diuturnam illam sustinet in ligno perpessionē, & sine visceribus ingrediēs, funebrem quandā saltat saltationem, nō diuino telo in corde sauciatur, tabernaculumq; & templum pietatis efficitur? Quis eum videns, cui caput tyrannica propter Christum fuit amputatum sententia, & qui Vtilitas imaginum sanctarum.

omne

omne genus fluctibus ſcorsùm fertur à reliqua cymba corporis, & nutu diuini auxilij ea vnita,& per mare tanquàm per aridam recto itinere ingredientia, etiamſi duritie cor habeat fluctuans,non ſtatìm venit ad portum tranquillitatis ſpiritalis?Quis eum,cuius vngues arundinibus acutis perforantur,& qui in bullientem picis lebetem præceps immergitur & rursùs emergit,& gladio hoſtiliter conſummatur,adſpiciēs,non manus ad Deum ſuſtulit,& non optauit deindè talem experiri cruciatum? Quis eos,qui gelu hyberno & aëris algore concreſcunt,& nudi decertant,attentè cōſiderans,& qui crurum ſuſtinent fractiones, & cùm ardentes carbones naturæ robore effugerint, in fluuiorum fluenta mittuntur eorum reliquiæ,non deſiderauit eos habere patronos,& precibus attrahere eorum acrem & dignam defenſionem?

Martyres, patroni noſtri.

Hęc autē víderis non ſolùm fieri in maſculis, ſed etiam in fœminis,quæ paribus decertant certaminibus, & equuleorum & rotarum & cęterorum tormentorum nullam ducunt rationem: Quis enim hęc fieri adſpiciens in molliſſima natura, ſi velutì literas attendens legat colores, non muliebrem abijciat timiditatem, & fiducia indutus, non autem temeraria audacia,& ad Deum funebrem canat laudationem,& apertè pronunciet beatam hanc inuictam fortitudinem? Quis videns immaturorū puerorum ætatem in aſperrimis doloribus tanquàm in aquis innatātem, & tanquàm lac coagulatū, emulſum ex vberibus fidei,& omne genus tormēti & ſupplicij ſimul ferentem propter Chriſtum, non coniecerit hoc eſſe opus diuini auxilij, quod & muliebrem imbecillitatem virtute virili fecit robuſtiorem, & impuberem ac puerilem imperfectionem oſtendit ſpiritu ac ſenſu eſſe mutatam in ſenilem vetuſtatem? Quis Teclam & Stephanum, qui primi poſt Chriſtum athleticam portam aperuerunt martyribus, hunc quidem videns lapidibus appetitum,& occiſorum per precum interceſſionem apud Deum curam gerentem: illam verò & ferarum ſęuitiam deſpicientem, propter ſuam nō fictam in Chriſtum,quem deſiderabat, charitatem: non ſtatìm diſcit non malè precari inimicis, ſed tanquàm benefactoribus eis gratiam referre, & aduersùs omnem belluinam & amentem decertare hęreſim?

Actor.7.

Imago Chriſti crucifixi conſpecta ad efficiat.

Sed tranſeo ad Deum meum & Dominum,qui martyr eſt appellatus, & fuit poſteris diſpenſator victoriæ:quem in ligno cernēs clauîs affixum, & ſpongia aceto & felle potatum, & latere lancea punctum, & ex eo viuifica fluenta emittentem, horreo & à me diſcedo,honoroque eius inueſtigabilem & ſtupendam ſuî demiſſionem, eiusque admiror ſummæ malorum tolerantiæ pelagus.Etenim propter clementiæ magnitudinem,& ineffabilem miſericordiæ bonitatem,cùm accepiſſet carnem eiuſdem,cuius noſtra,eſſentiæ, nequaquàm ſe eſſe Deum inficiatus, verbo quidem veritatis, à verbi miniſtris atramento colorato,vt licet,annūciatur:re vera autem coloribus ab ipſis & eorum aſſeclis circunſcribitur & depingitur, non craſſæ materiæ cōmiſcentibus ſimplicitatem & formæ vacuitatem: neque enim circunciditur,nec ſubit affectionem: ſed quod ſua natura cerni poteſt & contrectari quàm optimè depingentibus & circunſcribentibus. Quamobrem tota anima,corde & cogitatione,quæ ſunt ab eis decreta,tuentes & amplectentes,& qui ex Deo ſunt mentis noſtræ greſſus ab eo apertiſſimè habentes dilatatos,magno ſtudio contendimus ad excipiendam, & vt fas eſt, adorandam Chriſti imaginem & eius perpeſſionem,& ad nos exhibendos dignos ſanctis, qui fuerunt à ſeculo. Quomodò ergò non ex his bonus efficitur aliquis,etiamſi cor habeat ſententia lapideum? Quis non reueretur coloratam picturam,quæ fert exempla pietatis,per quæ doceri poſſunt veteres res geſtæ,mundi ortus,legisq; & Prophetarum, ſenemq; & antiquam efficere cogitationem? Per quam accedit meditari diuina & magna gratiæ miracula, quæ ad Dei gloriam inducūt ſpectatores,qui omnia fecit in ſapientia,& ſuos ſeruos per ſuam in ipſos beneuolentiam, maximis extulit honoribus: & propterea apertè voluit eos depingi ac deſcribi, & eorū memoriam eſſe perpetuam in noſtris cordibus. Quodnam ex his vnquàm damnum ad animam rediērit? Quiſnam autem non potiùs ex ijs accepit vtilitatem? Quis ex crebra ac diligenti eorum conſideratione non perpetuam comparauit memoriam ſalutis conciliatricem?

Pſal. 103.

Iconoclaſtę egregiè hic perſtringūtur & confutantur.

Dic mihi enim,qui infamis & ignominioſæ partis ordinem laudas,ô hęretice, neque enim didiciſti honorare, quod eſt dignum honore: qui idolis & venerandis imaginibus lubenter eandem tribuis ignominiam, quando profani & ſancti ſcies differentiam,& ijs,quæ ex illis deducuntur,tribues id quod conuenit? Eſt enim proprium legis & cru-

eruditionis, sancta discernere à profanis, & immunda à mũdis: quomodò rursùs est iniquitatis & insciticæ, quæ inter se pugnant, simul cogere, permiscendo & confundendo omnia. Si enim Iouem cum Seruatore comparans, in eo quòd venerabiliter exprimatur effigies, hoc affirmas sine omni distinctione: nunquìd contumeliam & dedecus, quod Ioui, qui falsò dicitur, tribuis, sanctæ quoq; Christi formæ inures? Audiui enim te inania quędam huiusmodi adducere ac blaterare, & ijs, qui à Christi vocantur nomine, & Trinitatis gloriæ cultum, honorem & solam latriæ adorationem inuisibiliter & canunt & tribuunt, intentare crimen idololatriæ, & malignè miscere, quæ non possunt inter se conuenire. Non das differẽtiam imaginis Christi & simulacri Iouis? Non honoras Christum, quòd sit eius exemplar venerandum, & eum abominaris propter execrandam eius libidinem atque petulantiam? Non Christum Deum pronuncias, ob sanctitatem eius incomparabilem: & quæ expressa est per materiam, ab antiquis honoratam, Deũ & hominem referẽtis imaginis admittis similitudinem: fabulosum autem illum parricidam, & eius, quæ à diuinitate excidit, effigiem transmittis in profundum, in qua ipse patris sui quæ abscciderat, verenda est iaculatus? Nè tu Christum Seruatorem habeas propitium, qui materiali sanctorum expressa delectatur effigie, odio autem habet satanæ & improborum eius satellitum abominationes: qui cùm vident Christi & eius seruorum erectas imagines, euertuntur, ingemiscunt & deflent, & aduersùs eos, qui hęc lubenter faciunt, stridٍent dentibus, & puluerem excitant calamitatum. His encomiorum verbis excitans Tarasius, & in tabulis honorificè insculpens ab eis pro Christo susceptа certamina & pericula, eorum insistebat vestigijs, etiamsi manserit sine vibicibus, non autem eos à tergo sequebatur.

Videamus verò, an etiam contenderit cum ijs, qui erant in gratiâ. Nam cùm Verbi discipuli, mentis in magistrum immutabilitatem per diuinam ostenderent confessionem, ipse quoquè eam seruauit integrã & inuiolabilem, à materno vtero & factis ipsum verum Deum prędicans, qui ex Maria in vltimis temporibus, & ex patre ante secula est genitus, æqualem patri, quòd attinet ad eiusdem gloriæ virtutem diuinitatis. Sic cum Philippo & Thoma decretum protulit, Dominum & Deum Christum dicens, non palpatis, quę clauîs confixæ fuerant, manibus, neque quęsitis, quę per lanceam facta erãt, punctionibus. Quamobrem beatum quoquè finem apertè accepit per fidelem & feruentem confessionem. Sic Zebedęi filium secutus est, qui appellatus fuit filius tonitrû: propterea quòd apertè meminit in principio Verbum esse, & apud Deum esse: & erudiens effecit alios spiritu Apostolicos, propterea quòd Euangelistarum diuinitùs inspiratum instrumentum, vt quorum voce mundi salus resonet, in ecclesijs, quæ erant vbiquè terrarum, coloribus expressum materialibus, conuenienter diuinæ & paternæ traditioni, iusserit: vt mens compuncta per euangelicam sacramque effigiem & sanctitatem, ad Deum, qui hęc eis inspirauit, multifariàm honorem transmitteret, & efficeretur receptaculum venerandarum auditionum. Andreæ verò, qui fuit vocatus primus ex Apostolis, adeò fuit propinquus & coniunctus germano vitæ instituto, vt habenas eiusdem pastoralis cathedrę, post tot secula, sed numero valdè multiplicatę acceperit, & ad metam cęlestis cursûs gregem per virtutem deduxerit, & victoriæ eis causa fuerit contra aduersarios. Paulo autem fuit colligatus in eo, quòd in docendo primas partes obtinuerit. Totum enim mundum verbi nexibus inclusum intra decreta Ecclesiastica, sapienter efficit populum Deo acquisitum & regale sacerdotium. Petrũ verò, quòd multorum patrum summus sit appellatus, & quòd ei creditum fuerit ligare & soluere, quęcunque sunt vinculo digna & solutione, abundè expressit. Cum Pręcursore conuenienter quidem ei, qui ab ipso fuit prędictus, & dixit maiorem Iohanne non surrexisse inter natos mulierum, non audendum est eum in multis conferre, nisì solùm in acri & prę-fracta libertate reprehendendi, zeloque, qui reprimi non poterat, affirmandum est non procùl abfuisse Tarasium.

Iohan. 20. Marc. 3. Iohan. 1. Iohan. 1. Matt. 11.

Vt autem eum quoquè videas meritò sequi eos, qui floruẽrunt ante gratiam, hinc scies. Cum diuinitùs moto cœtu Prophetarum conspirauit diuino spiritu inspiratus: quandoquidem illi quidẽ populo, qui Duce Mose per mare rubrum nupèr fuerat à dura seruitute liberatus, & ab insano cultu idolorum admirabiliter transiërat, post diuinũ illum Dei contemplatorem, salutares portus diuinitùs affuerunt, prophetiæ ancoras relaxantes, & validis pietatis alligantes rudentibus, & citra errorem deducentes ad terram

terram Dei cognitionis. Hic autem Ecclesiam, quæ non secùs ac cymba in mari agitabatur fluctibus, & veniebat in periculum, nè faceret iacturam eorũ, quos vehebat, propterea quòd deesset peritus gubernator, qui resisteret fluctibus, sanæ fidei clauo regens, in portu collocat: & eos, qui erant in ea, conseruatos, idolica & vana, quam in lingua habebant aduersùs sacras imagines, ablata opinione, synodalibus paternisque & rectis
Psal. 25. circunuallauit decretis. Cum sacrosancto autem psalte Dauide concurrit in innocen-
Psal. 31. tia, & cum eo diligens decorem domûs Domini, non dedit somnum oculis & palpebris dormitationẽ, & requiem temporibus, donèc seipsum exemplar Domino & tabernaculum Deo Iacob, sicut ille, exhibuit. Zelo motus cum Phinees, hæresim & eius amato-
Num. 25. res tanquàm veræ fornicationis introductores, & dogmatum adulterinorũ genitores, confodit. Aaronis superauit sacerdotium. Non enim tintinnabula & mala punica, & lapides pectoris & superhumeralis, neq; mitra & cidaris & talaris, & auri lamina, hunc sicut illum amiciebant ritu sacerdotis: neq; sacrificium per sanguinem taurorum & hircorum, eius & populi expiabat ignorantias: sed moderatus amictus cum spiritu paupertatis, eum reddebat splendidum, & legali holocausto erant sacratiora, quæ ab eo offerebantur: vt qui agnum, qui tollit mundi peccatum, Christum sacrificaret sacris inuocationibus, & fidelium distribueret manibus, & omnes adspergeret precioso illo sanguine, quem ostendens, dabat ad debitorum animæ solutionem.

Num. 12. Mosem autem expressit in eo, quòd esset mitis, & in nullum ostenderit vestigium odij & maleuolentiæ, etiamsi furiosi & maleuoli, patris Tarasij dicendi libertatẽ, quæ ad insipientium spectabat correctionem, iram & odium esse malè coniecerint. Gustauit Iobi tentationes, etiamsi non in rebus similibus. Cum Iacob vt gratiæ Israëlita, & appellatus mens, quæ Deũ videbat, simul purgatus sanctificatur anima & cogitatione. Simul cum Isaac fuit fide sanctificatus, etiamsi non à patre, sed ipse cor suum in holocaustum offerens: cumq; fuisset victima & sacrificus, in odorem suauitatis obtulit pulcherrimum Deo sacrificium. Cum Abraham, eò quòd fuerit pater spiritalis multarum tribuum & populorũ, & crediderit, & ei, qui eum fecerat, purè seruierit, diuinarum promissionum fructum est consecutus. Sed quid eius virtutum transmitto mare atlanticum? Imponamus ergò rebus conclusionem, & ex procœmio finem efficiamus, & nè promisso non stare arguamur, plùs quàm par sit, producentes orationem.

Post plurima enim certamina, & profundum doctrinæ infinitum, & vitæ honestę puritatem, & veræ fidei confessionem, & ratione prędditi gregis ad ea, quæ sunt pręstantiora & diuina, eius monitis deductionem, & in alendis pauperibus copiosam suppeditationem, & assiduam sanctis rebus datam operam, & in pastorali munere diuturnam moram, (viginti enim & duos annos pontificalem decorauit cathedrã) ingruens morbus & valdè grauem ei dolorem afferens, non persuasit vt obliuisceretur perpetui & diuini officij. Nam & morbo & senio laborans, nequaquàm satiabatur sacrosancta my-
Et morbo & senio grauatus, non cessat ab offerendo sacrificio. sterij celebratione: sed intenso ad Deum amore ardens, & morbi nullam ducens rationem, pectore innitens mensæ ligneæ, quæ ponebatur ante aram diuinam, sancta peragebat. ô fidem & sapientem in rebus diuinis diligentiam. ô interminatum in Deum amorem. Non enim curam gerebat corporis, vt cùm rerum diuinarum eum cepisset sanctas, mysteria diuina interrumperet: sed laboribus corroboratus, & cum Paulo cla-
2. Cor. 12. mans: Cùm infirmor, tunc potens sum, acriter vacabat diuino cultui. Inualuit ergò morbus, & eum decęterò cessare faciẽs à diuinorum operatione, ei parauit lectum infirmitatis, quod vtinàm nõ fecisset ante oculos eorũ, qui eum nunquàm in lecto conspexerant. Tunc tunc fit miraculum nouum & terribile, quod nos, qui aderamus, admiratione impleuit & timore, videntes eum velutì in ecstasi, & luctantem cum aduersarijs, qui non cadunt sub adspectum. Non enim aduersùs carnem & sanguinem erat ei
Ephes. 6. certamẽ: sed aduersùs principatus, aduersùs potestates, aduersùs spiritalia nequitiæ. Tanquàm enim verba faciens cum aliquibus, qui eum examinabant, & actæ vitæ rationem ab eo exigebant, ità causam suam agebat.

Quamobrem multis videbatur esse reus debendi, & rationẽ reddere exactionis. erat verò iustum iudicium superni auxilij omnem vitæ maculam eluëre, & nullum illinc ferre delictum: appellari autẽ lucis participem, & simul obire cęlestibus materiæ expertibus potestatibus. Nam quandiù quidem habuit linguam ijs, qui audiebant, sensa apertè explicantem, verbis resistebat, & prompta dabat respõsa ad ea, quæ obijciebantur,

tur,dicens se nullius eorum esse sibi consciũm,quorum eum accusare voluërant:ô nulli culpæ affinem cum Deo coniunctionem. Non potuerũt maligni inimici eum vel parua in re deprehendere obnoxium, vel abominandis suis sceleribus ei aliquid affingere: sed eos redegit ad omnem cõsilij inopiam, per generalem & terribilem inficiationem, vt nec in eum quidẽ possent vllam causam in speciem dicere probabilem. Quando autem linguæ obtorpuit instrumentum,nec se verbis poterat defendere,labro & manu & nutu eos euertebat,& non cessabat eos expellere. Videbatur enim nobis tãquàm in inimicos ferociter fremere, & eos cum ira repellere, donèc sensus cœperunt conniuere. Tunc enim tranquillissimo habitu,vespertinas laudes celebrante Ecclesia, & clamante, Inclina Domine & exaudi me,ipse pelliceum hunc exuit amictum:& relictis vinculis carneis,venit ad luminosa atria cęlestium,& habitat in ineffabili lętitia,quæ percipitur intelligentia,ex ea,quæ hîc est,improbitate in anima nullum signũ inferens. Nam cùm hîc ageret, virtutibus morte affecerat mortale hoc tabernaculum. erubescebat enim dimidia ex parte naturam habere immortalem. Mortuus tamen est. existimo autem simul quoquè cum eo virtutes esse mortuas,nisì fortè fallor,insigni audacia magnũ quid & terribile eloquens.

Migrat è corpore,& abit in cælos.

Vniuersa verò ciuitas, inconsolabili luctu & lachrymis eum nõ cessabat deflere,tanquàm suum patronum & defensorem. Qui autem fideliter tũc sceptra administrabat, (is verò erat Nicephorus)nõ cessabat dolore cruciari. Prócidens enim supra pectus glorioſi corporis, & ipsum tegens purpura, funebrem faciebat lamentationem, eum vocans pastorem,patrem,imperij adiutorem,luciferum,qui nunquàm óccidit,reip.ducem ad ea,quæ sunt meliora,& diuinum magistrum,exercitûs inexpugnabile propugnaculum, inimicorum sua ad Deum intercessione strenuum profligatorem. Quid deniquè non faciens,quid non dicens,orbis terræ damnum reputans pastoris iacturam? Quæ autem in potestatibus & honoribus maximum splendorem obtinebat, Patris,tãquàm qui contineri posset, cupiens prohibere decessum, lachrymis fœdata, acerbeque eum reuocans & amplectens,& tanquàm quæ multorum bonorum pateretur amissionem,perindè atquè riuis,rigabatur lachrymis.

Eximiæ laudes sancti viri.

Ecclesiæ autem lętitia deflebat vtilissimum suum procuratorem,agricolam,plantatorem, eum, qui omni ætati incrementum dederat ad virtutem, qui nulli maculæ obnoxium conseruârat sacerdotium, qui omnem rugam malæ opinionis à diuinis atrijs absterserat,qui pro veritate sermones,tanquàm preciosos lapides,in Ecclesię infixerat diademate, qui erat incorruptus Antistes, qui ad manuum impositionem donis allici non poterat,qui Simoniacæ magiæ aurum adulterinum esse ostenderat,qui erat Apostolorum successor in virtute, qui confidebat & conuersabatur cum Patriarchis & patribus, qui cum electis consentiebat Synodis, qui omnia factus est omnibus,vt aliquos omninò saluos faceret, conuenienter magno & diuino Apostolo. Monachorum autem cœtus religiosissimus, in eum, vt probum suum excitatorem, & summum ducem ad abstinentiam,ostendens tristitiam, & hymnos contexens lachrymis, prosequebatur ad patres, qui priùs refulserant in exercitatione, patrem, qui erat continentiæ propugnaculum inexpugnabile: Qui erant egéni,suum suppeditatorem: Qui orbi,oculum: Qui claudi,pedem: Qui nudi,vestem: Qui hospites,exceptorem: Qui in vinculis,visitationem: viduæ,defensorem: orphani,adiutorem. Omnis conditio & omnis ætas confluebat instàr fluminis,lectum tangens,& sacro illo spectaculo frui piè contendens. Et nisì Imperator populi tumultum & impetum militari manu citò repressisset, multi venissent in mortis periculum, dum truduntur & vicissìm truduntur,& laudabile ostendunt desiderium in eum,qui desiderabatur.

1.Cor.9.

Templum omnium martyrum.

Sepelitur ergò gloriæ plenum inclytum corpus sanctorum virorum manibus, qui lembis & lintribus latum mare terram solidam effecerant,dum transirent ad monasterium ab eo ædificatum in Bosphoro Byzantino,in venerando templo omnium martyrum,qui pro Christo sanguinem effuderunt, cùm mensis Februarius quintum teneret diem cum quintuplo quaternione. Eum autem longum tempus celare non poterit. est enim omni tempore excelsior. Natura enim virtutis non sustinet obliuionem. Non tabe enim inuidiæ hebetatur. Suî enim memoriã facit immortalem nostris animis,& non sinit dispergi & tegi silentio.

Tempus est autem, vobis, qui estis virtutis studioſi, exponendi res à patre præclarè

gestas in sepulcro,quas non poterit prohibere monumentum. Non est enim illius monumentum:sed est ille monumentum monumenti. Multi enim ad eum accedunt,& liberantur ab ijs,quæ ipsos vexabant,affectionibus.ô miraculum. etiam postquàm hinc excessit,eorum,qui hîc sunt,curam gerit: & ab ijs,qui quęrũt,inuenitur, & ijs,qui pulsant, aperit ostium medicantis suæ visitationis. A diuturno enim sanguinis profluuio grauiter quondàm agitatæ quędã mulierculæ,& magnos subeuntes fluctus & tempestates,cùm in medicamenta maximam partem suarum facultatum consumpsissent,& non potuissent inuenire mali tranquillitatem,Euangelicam illam profluuio sanguinis laborantem imitatæ mulierem præ laudabili impudentia, (non licebat enim mulieri tangere monasterium, cùm id inclytus pater olim constituisset) muliebri astu optimè vsæ,virili veste tegentes pudorē fœmineum,& præ se ferentes speciem Eunuchorum, clàm confugiunt ad egregij huius gubernatoris capsam,quæ nullis agitatur fluctibus: & cùm ex lampade,quæ in ea lucet,oleum hausissent, citissimè appellũt in portum curationis.Quinetiam vir quidam,cui alter ex oculis lema cęcutiebat,cùm fuisset prope diuinã thecam,& salutaris vnctionis auxilio esset vsus,lemam non ità multò pòst eluit, & à Deo visum apertè recepit.Alterius quoquè manus,quæ allatrabat corpori,& longo tempore manserat in assiduo motu operatione mali dęmonis, sola inuocatione sacrosancti corporis,& vnctione olei illius thecæ,quæ facit miracula,etiamsi procùl abesset,repressa est manus ab illa rabie,& reddita fuit sana sicut altera.

Miracula ad eius sepulcrum.

Marc.5.

Oleo lampadis ad capsam eius lucētis, multę curantur.

Multis quoquè alijs,qui vexabantur à malis spiritibus,inuentus fuit pater medicus. Et dęmonum quidem expulit operationes: eos autem, qui tormenta sustinebant,alleuauit voluntate & ope omnipotentis.Quinetiam quosdã,qui ab aduersa potestate spectris fuerant obstupefacti,&,qui surdos & mutos eos reddebat,torporem sustinuerant, & deindè ad diuini viri sepulcrum fide manserant,per vtilem & salutarem lucentis olei vnctionem,Deus visitauit, & liberatis à spectri vertigine, dedit vt auditu rursùs & lingua sanè agerent,quæ ad ea pertinēt.Quinetiam quæ ab inflammatione grauiter cruciabantur,& laborantibus dolores afferebāt intolerabiles,diuina inuocatione olei thecæ,quod purgat ac mundat, assecuta sunt doloris relaxationem.

Iam verò etiam aduersùs hęreticos,postquàm hinc excessisset,diuinũ zelum ardenter ostendit. Leo enim adhuc imperatoriæ gloriæ sceptra administrans, & Iconomachorum hęresim nefariè amplectens, cùm ei appropinquaret vitæ finis, quo erat gladio feriendus, vt ipse adhuc superstes sua voce declarauit, vidit beatum Tarasium in somnis ad eum accedere,& cum graui ira iubere cuidam, Michaëli nomine, vt ensem in eum adigeret.Ille verò iussui morem gerēs,gladio transegit Imperatorem. Hinc autem Leo multus in hoc fuit,eum, qui in somnis ipsum sauciauerat, Michaëlē omninò conans inuenire in sancti monasterio. Quamobrem cùm quosdam ex ijs, qui in ipso erant,monachis ad se iussisset adduci,carceribus & tormentis eos subiecit,nocturnum eius interfectorem per eos sibi esse indicandũ fremens: quem etiam,vt euersorem imperij esse extrema passurum:hoc enim ei persuasit vel inuito, quod factum erat,narrare monachis. A quibus cùm nos quoquè miraculum, tanquàm maturum fructum decerpserimus,venimus ad vos fideles, afferentes craterem lętitiæ. Non enim pręteriêrat tempus sex dierum,cùm Michaël suscipit sceptra imperij, & eum interficit. Ità Deus etiam post mortem glorificat suos famulos, & eos delet,qui nolũt ipsum piè colere.

Leo Imperator Iconomachus sub mortē qd viderit.

Michaël Balbꝰ Leonem interficit.

Sed me tempus deficiet, narrantem pręclari & diuini patris magna miracula, quæ tanquàm in prato rosæ,vbiquè nascuntur, & hortantur, vt feramur ad vniuscuiusque electionem.Nos autem cùm nõ habeamus linguam, quæ possit metiri ac referre, quęcunque à beato facta sunt miracula, hactenùs cœptum orationis cursum perficientes, malumus ad silentium transire, statuentes à periculo remotam requiem plus lucri afferre,quàm si vincamur cum periculo. Prompti enim & alacris animi insatiabilitas, sępè arrogantiam solet conciliare.Tu verò veneranda basis sacerdotij, nè meæ temeritatis reprehendas vomitum,qui audacissimè,sed rudi & incondito sermone tam magnas referam narrationes: sed intensam meam beneuolentiam ac fidem tanquàm paruum munus oblatum reputans, concede verbis locum, vt accipiantur & quiescant. Non enim obliuiscar vtilitatis tuæ in me doctrinæ, nec feruentis mei in te ministerij mediocritatis:cùm illius quidem delicijs me expleuerim in flore iuuentutis,& à te fuerim initiatus in ijs, quæ sunt optima & prestantissima ex trimetris, tetrametris, trochaicis, & ana-

anapęsticis ac heroicis: hoc autem obiërim in sacris,quæ à te cõcinnè quotidiè habitæ sunt,orationibus,ad animarum ædificationem,& augmentum vniuersæ venerandæ Ecclesiæ:quas celeri calamo & atramẽto notis excipiens,& optimis tradens scriptoribus studium adhibui,vt artificiosè referrẽtur in codicem.Sunt eæ verò eiusmodi,vt per eas omnibus proponatur pius purusque cultus ac fides: publica autem notetur ignominia somnium hęreticorum.Si enim tuî obliuiscar,éxcidam à Dei memoria: & nisì tuî meminero,lapidibus proijciar in profundum: & lingua,vt dicit diuinus Psalmographus, adhęreat faucibus. hoc est enim mihi omnium debitorum precioſissimum, tuî semper habere in corde monimentum. Conciones S.Tarasij. Psal. 136.

Decęterò autem æquum est,vt ad te conuertamus orationem, ô Dei serue, quicunque es,qui me nolentem incitâsti ad hoc certamen,& coëgisti aggredi ea,quæ vires superant,Tibi mea accepta sit obedientia, & meæ orationis adspiciens humilitatem & inornatam dictionem,me accuses negligentiæ.Non enim diuino patri aliquid dignum attulimus, aut potuimus propè accedere ad dignitatem harũ,quæ propè sunt, virtutum. Res enim eius omnem dicẽdi facultatem superant,adeò vt omnes laudatores ex æquo non assequantur oratione eum,qui ipsi debetur,honorem.Ego autem,qui omniũ longissimè absum ab eo laudando pro meritis,propono promptam & alacrem volũtatem, vt accipiatur,vt qui & laborem dicẽdi inopia, senioq; & morbo frangar. Tu verò mercedem ac remunerationem à Deo acceperis, intercessorem, defensorem & propugnatorem,& tuæ spei adimpletorem, quem ex Deo dilexisti,habẽs Tarasium. Qui & suis ad Deum interceſsionibus affatìm & securè præbeat, quæ sunt vsui ad hanc caducam vitam:& pręstet,vt tuæ vitæ ità illic reddas rationem,vt reus non peragaris.Quod tecum detur omnibus consequi, qui purè ac syncerè in Deum sperauerunt, eius gratia & copiosis miserationibus, intercedente intemerata & casta Dei genitrice, & cęlestibus & omnibus sanctis, Amen. Intercessor, defensor, propugnator, Tarasius.

VITA ET PASSIO S. NESTORIS EPISCOPI, EX QVODAM EGREGIO MS. CODICE DESCRIPTA: SED *stylo ferè mutato,& quibusdam redditis paraphrasticôs,per F.Laur.Surium.*

Consentiunt autem huic historiæ antiquissima Martyrologia.

EIdes nos admonet in sanctorum martyrum redire memoriam,& videre palmas & triumphos athletarum Christi,illustria nobis exempla suppeditantium: quos filius coronauit,glorificauit & pater. Athletas autem dico, nõ illos,qui vmbratica nobis certamina exhibent, quorum laus dubia est & incerta victoria,& corona corruptibilis:sed illos potiùs egregios viros, qui vsque ad mortem decertârũt, nè negarent Christum filium Dei, tenentes fidissimam promissionem illius,dicentis: Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo, qui est in cęlis.Ex horum cęlestium planè athletarum numero est Nestor beatissimus:qui incidit in eam tempestatem,qua Decius tyrãnus,crudelissimis propositis edictis,iussit omnes inuocantes nomen Domini nostri Iesu Christi,vocari ad impura dęmonum sacrificia: si qui autem ea facere detrectarent, eos pœnis atrocibus subditos necari. Erat tum in Pamphylia Pręses Pollio, qui Christianos ad edenda idolis immolata cõpellebat.Passi tũc sunt beati martyres Papias,Diodorus, Comon & Claudianus. Porrò eodem tempore episcopi munere fungebatur S.Nestor,fide & religione per omnem vitam insignis, tantaque humilitate & modestia, vt ipsi etiam Irenarcho vita & conuersatio eius esset formidabilis, nec literis tyrannicis apud illum agere, aut illi se opponere auderet.Tandèm cum suis communicato cõsilio,ità dixit:Non possumus quicquam aduersùs Christianos, nisì priùs illorum episcopus compręhensus sit, cui omnes obediũt.Non latuit Nestorem,quas illi insidias molirentur:itaq; plebem omnem iussit abscedere,veritus nè luporum morsibus patérent: ipse verò nihil territus,non discessit à domo sua: sed orationi incumbens nocte ac die,hoc vel maximè Dominum pastor bonus rogabat,vt gregem suum conseruaret. 26. FEBRVA. Matth. 10. Nestoris vitam etiam Irenarchus veretur.

Cingit ab hostib⁹ domus eius.

Interìm persecutores & quidam ex ciuibus, homines nequam & improbi, domum eius vndiquè circundant, atque ex ijs vnus ad ostium accedens, clamare cœpit & vocare Nestorem, qui tum orationi intentus erat: sed vnus ex pueris eius indicauit illi, adesse præfectos, qui ipsum quærerent. Completis igitur precibus, egreditur ad illos. Tum verò illi submisso capite, eum reuerẽter adorârunt. Quibus Nestor, Ecquẽnam, inquit, filioli causa est, ob quam huc ad nos accessistis? Respondérunt illi: Omnis curia vocat te. Ille itaque signans se in nomine Domini Iesu Christi, placidè admodùm instàr ouis illos sequebatur. Vbì autem in forum ventum est, curia omnis surrexit, eumque honorificè salutauit. At Nestor, Ignoscat, inquit, vobis Deus: cur isthuc facitis? Respondérunt illi: Facimus pro dignitate. nam tua vita & conuersatio sic meretur. Deindè tollunt eum extra turbas ad locum quendam separatum: vbì cùm permulta fuissent posita subsellia, iubẽt adferri thronum, in quo sedeat episcopus. Ille verò ait: Satìs mihi honoris hactenùs oblatũ est: dicite iam, cur me accersiri voluëritis. Tum Irenarchus, Nostin', inquit, Domine edictum Imperatoris? Et Nestor, Ego, ait, præceptum non Imperatoris, sed omnipotẽtis Dei nóui. Irenarchus dixit: Assentire nobis, Nestor, tranquillo & promptò animo, nè voceris ad iudicis tribunal. Ego verò, inquit S. Nestor, cœlestis regis præceptis & voluntati assentior. Respondit Irenarchus: Dæmonium habes. Dixit S. Nestor: Vtinàm à dæmonibus immunes vos essetis, nec coleretis dæmones. Irenarchus dixit: Itáne ausus es homo importunissime, deos nostros dæmones appellare? Respondit S. Nestor: Ego verò eos esse dæmones non solùm verbis affirmo, sed etiam propria illorum, cùm in energumenis coniurantur, confessione confirmo. Tum Irenarchus caput agitans: Ego, inquit, efficiam apud Præsidem, vt tormentis adactus, confitearis eos esse vera deos, & non dæmones. S. Nestor, cùm crucis Christi signum pinxisset digitis in fronte sua, dixit: Quid mihi tormenta minaris? Ego neque tua, neque Præsidis tormenta timeo, sed ea, quæ Christus Deus meus minatur. Porrò Irenarchus tradidit sanctum virum duobus Christianorũ persecutoribus, & profectus est Pergam. Sequebatur autem agnus lupum. In ipso verò itinere accidit subitò non mediocris terræmotus, & vox cœlitùs lapsa, confirmauit martyrem Christi. At illi territi, & obstupefacti, dicunt ad Episcopum: Domine Episcope, quis hic sonus est, & vndè hic terræmotus? Respondit ille: Signum est Christi Dei mei. Cumque venissent ad vrbem quarta sabbati, hora vndecima, manserunt extra oppidum in hospitio quodam. Postquàm autem Irenarchus indicauit Præsidi de sancto Nestore, ille manè sedit pro tribunali, & beatus Nestor ei oblatus est. Porrò Irenarchus præbuit relationem Vrbano adiutori, qui iubẽte Præside eam recitauit:

Conſtanter respondet Irenarcho.

Cruce se signat.

Literæ ad Præsidem.

Eupator & Socrates totusq; Senatus, Domino præstantissimo Præsidi salutem. Cùm ad tuam celsitudinem allata essent scripta diuina Domini Imperatoris nostri, quibus iubebatur, vt Christiani omnes à sententia malè ipsis insita deducti, ad sacrificia perducantur: humanitas tua nihil seuerè & perturbatè, sed comiter & sedatè omnia agere voluit. Verùm hac lenitate parùm effectum est, cùm illi obstinatis animis edictum Imperatorium contemnant. Nam & iste rogatus à nobis & à toto Senatu, non solùm ipse nõ cessit, sed etiam omnes, qui illi párent, eius tanquàm principis sui, exemplis animati, morigeros se præbere edictis noluërunt. Et nos quidem interìm isti suadere non cessauimus, vt, quemadmodùm inuictissimi principis literis iubetur, ad templum Iouis accederet: ille verò deos immortales contumelijs & conuicijs proscidit. Sed neque ab Imperatoris, licèt absentis, minimè ferendis iniurijs abstinuit: & in te quoquè eádem procacitate vsus est. Quamobrem compulsus est Senatus eum tuæ exhibere celsitudini.

His lectis literis, Præses dicit sancto Nestori: Quis vocaris? Beatus Nestor dixit: Seruus Christi. Præses dixit: Ego non de cõditione, sed de nomine percontatus sum. Nestor ait: Ego verò Christianus sum: & hoc nomen est mihi. Quòd si verò etiam temporarium vis nomen scire, equidem Nestor vocor. Præses dixit: Pone dijs thura immortalibus, & ego quamprimùm scribam Augusto, vt te iubeat esse principem sacerdotum, & vt omnia tuæ subiaceant ditioni, honoribusque & diuitijs auctus, multos annos possis præclarè & splendidè viuere. Tum verò sanctus martyr sublatis in cœlum oculis, seq; cruce signans, dixit ad Præsidem: Etiamsi hoc corpusculum multiuarijs subdas cruciamentis, si vincula, si bestias, si ferrum adhibeas, donèc spiritus hos reget artus, non potero certè adduci,

Iterùm sibi Crucẽ imprimit.

vt

vt negem nomen Dei mei, quod est super omne nomē. His dictis, iussit eum Pręses sus- Philip. 2.
pendi in eculeo, & crudelissimè torqueri. Parent crudeli domino crudeles ministri, & Torquetur
in sancti martyris latera tam profundè vngulas imprimunt, vt etiam costæ nudarētur. atrocissimè
Ille verò psallebat, dicens: Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius Psalm. 33.
in ore meo. Iudex verò stupens ad tantam eius tolerantiam, dixit: Non erubescis mortalium omnium infelicissime, spem tuam collocare in homine, eoque violenta morte perempto? Beatus Nestor respondit: Sit planè hęc & mea & omnium, qui inuocant nomen Domini nostri Iesu Christi, confusio & verecundia.

Cùm autem turbæ vociferarentur, vt eum Pręses tolleret è medio, per pręconem eum interrogauit: Vísne sacrificare dijs? Sanctus martyr in Christo benè confidens, respondit: Impijssime & sceleratissime fili diaboli, non modò tu Dei conspectum non vereris, qui tibi hunc donauit principatum: (per illum enim reges regnant, & principes Prou. 8.
imperant, & potentes decernunt iustitiam) sed me quoquè compellis relinquere verum Deum, conditorem & saluatorem omnium nostrûm, & adorare vana & saxea simulacra? Pręses dixit: Quid vis, nobiscúmne esse, an cum Christo tuo? S. Nestor cum ingenti gaudio respondit: Cum Christo Deo meo semper fui, & sum, & ero. Vidēs Pręses insuperabilem animi eius constantiam & inuictam tolerantiam, ità tulit sententiam in eum: Mortis sen-
Quandoquidem non vis cōsentire, Nestor, inuictissimo principi, neque sacrificare dijs tentia in eū
immortalibus, sed mâuis adhęrere Christo crucifixo sub Pontio Pilato: ego, vt sis be- pronuncia-
nè deuotus Deo tuo, hanc in te fero sentētiam, vt ligno affixus intereas. Itaque vir san- tur.
ctus cruci affixus quidē est, sed ab ipsa cruce, tanquàm è cathedra, docebat Christianos, Crucifixus
dicens: Filioli, stabilis sit nostra confessio ad Deum, & nō negemus eum, qui pro nobis confirmat
passus est, nè lętetur nostra perditione diabolus. Compatiamur ei, vt conglorificemur. Christia-
Non negemus eum, nè ipse quoquè neget nos. Mementote illum missum à patre re- nos.
demptorem animarum nostrarum, ad abolenda peccata nostra: qui peccatum non fecit, & pro nobis passus est: cui etiam nos omnes donauit pater, vt in nomine Iesu omne Philip. 2.
genu flectatur, cęlestium, terrestrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Rursusque ait âdstanti turbæ: Filioli, oremus & flectamus genua ad Deum, per Dominū nostrum Iesum Christum: Omnibus autem flectentibus genua, & simul ipso de cruce orāte, cùm dixisset, Amen, obdormiuit in Domino.

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI PORPHYRII
EPISCOPI GAZAE, EX SIMEONE METAPHRASTE,
Authore verò Marco eius ministro & familiari.

SAnctorum virorum certamina, & diuinum eorum zelum 26. FEBRVA.
& desiderium, pulchrum est cōtemplari oculis. Dum enim cernuntur, digna euadunt quæ amentur. Afferunt autem non mediocrem quoquè vtilitatem, quæ de ijs fiunt narrationes ab ijs, qui accuratè sciunt, subeuntes animos auditorum. Est visus quidem auditu fidelior: Persuadet verò etiam auditus, si à fide dignis dicantur, quæ dicuntur. Atque si rerum quidē vtilium esset eiusmodi narratio, vt in eam nihil posset aut negligentia aut malitia, & non veritati falsum insereretur, superuacaneum esset hęc cōscribere, cùm sufficeret veritas ad ædificationē, quæ semper per successi- Cur scribā-
onem inseretur auribus posterorum. Sed quoniam corrumpit ac perdit tempus, seu per tur sancto-
obliuionem, seu per malitiam atque negligentiam, necessariò accessi ad hanc prę- rū res gestę.
sentem scriptionem, nè processu temporis obliuioni mandetur hic vir sanctus, sanctus, inquam, Porphyrius. Meminisse enim rerum rectè & ex virtute ab eo gestarum, fit ijs, qui audiunt, opem ferens medicamentum.

Est verò absurdum, tragicos Poëtas & alios eiusmodi, in rebus ridiculis & anilibus fabulis cōsumere orationem: nos autem despicere sanctos viros & dignos, qui mandentur memoriæ, tradi obliuioni. Quas non ergò dabo pœnas, si non scriptis mandem vitam huius viri pij, vitam, inquam, philosophiæ magistram, eius qui est æmulatus vitam,

quæ est in cęlo,& qui bella gessit & decertauit,non solùm aduersùs duces & defensores insani cultûs simulacrorum,sed etiam aduersùs vniuersum populum,plenum omni in-
Ephe.6. sania? Meminerat enim eorum,quæ à beato Apostolo dicta sunt: Accipite armaturam Dei,vt possitis resistere in die terribili,& omnibus confectis stare. Hac armatura indutus,ad certamina descendit dictus Apostolus. Sed quanuis tales & tãtos haberet aduersarios,qui Apostolo similem decertationem habuit Porphyrius,ei tamen parem victoriam est assecutus,& in media Gaza erexit tropheum, nempe in sancta Christi ecclesia, quæ fuerat ab eo condita. Præbuit autem ei victoriam, non humana natura,sed mens, quæ diuinam attrahebat gratiam. Nam cùm fuisset Christi amator ardẽtissimus,omnia pati & facere sustinuit.

Quàm multos bellorum impetus excepit hic ab aduersarijs? Quàm multas sustinuit conspirationes & subsannationes? Sed quoniam de prędclaro viro fieri non potest vt dicamus omnia,quæ sunt & multa,& multis videntur incredibilia, pauca exponam, quæ memini,cùm longo tẽpore cum eo habitauerim,& ex beata illa & stupenda anima diuturnum fructum perceperim,quæ iam versatur cum angelis. Hũc ergò,qui omne genus virtutis est sortitus, quis nõ iure laudauerit? Atque scimus quidem,quòd huius viri virtutem assequi nulla possit oratio: est tamen mihi aggrediendum,confidenti eius sanctis precibus. Conscribam autem illius laudationem, nõ magnifica & splendida oratione. Neque enim verborum facundia solet ornare vitam eorũ,qui sunt huiusmodi. Sed virtus factorum,ipsam quoquè magnificam efficit dictionem. Ego itaque confidens sanctis dicti sancti precibus, ad hanc accedo scriptionem, per ipsas à Domino Iesu Christo gratiam petens & opem, vt possim qualicunq; occasione narrare sancti viri virtutem. Peto autem ab ijs,qui hęc scripta legent, nè diffidere velint ijs,quæ dicuntur. Ipse enim fui spectator viri virtutis,vt qui simul cum eo habitauerim,simul nauigauerim,& simul cum eo sim afflictus vsque ad vltimum diem eius ex hac vita decessûs. Hinc verò mihi ducatur principium narrationis.

Gaza vrbs. Gaza est ciuitas Palęstinæ in cõfinio Aegypti: est autem non obscura,sed populo frequens & clara ciuitas. Illo verò tempore in ea viguit hominum insania in colendis idolis. Huius accepit Sacerdotium, qui à nobis laudatur,Porphyrius : qui patriam quidem
Patria Porphyrij. habuit cęlestem Hierusalem,(nam in eam fuit adscriptus) terrenam autem Thessalonicam. Erat verò ei genus insigne. Diuinus eum amor subijt relinquẽdi patriam & splendorem generis & opes infinitas,& vitam amplectendi monasticam. Cumque nauigâsset
Amplectit monachismum. Thessalonica,venit in Aegyptum. Rectà autem profectus in Scetem: & paucis pòst diebus dignatur venerando habitu. Et cùm illic esset versatus quinque annos cum sanctis
Degit in specu. patribus,alius diuinus amor eum subijt adorandi sancta & veneranda Dei loca. Cumq; illic fuisset & adorâsset,abiens in partes Iordanis,habitauit in spelunca. Cùm illic autem esset versatus quinque annos cum multa afflictione,ex magna siccitate & inęqualitate locorum illorum,incidit in magnum morbum. Vidẽs verò se adductum in extremum periculum, Dei prouidentia accersit quendam ex suis notis, vt eum duceret Hierosolyma. Morbus autem erat scirrus hepatis cum continua febre tenuissima. Hoc ergò morbo inualescente, & assiduè pungente intestina, & corpore tabescente, ipse non cessabat quotidiè obire sancta loca, incuruatus, & non valens recto corpore ingredi,sed innitens baculo.

Accidit autem illo tempore, vt ego ex Asia nauigarem ad adorandum loca veneranda. Cumque in eis essem,diũ ibi sum versatus, me alens operando manibus. calle-
Hierosolymæ quotidiè inuisit sacra loca. bam enim pulchrè scribendi artem. Adspiciens verò sanctum continenter vadentem ad Christi resurrectionem, & ad alia oratoria, mirabar, quòd in tanta corporis imbecillitate,non dubitaret se sic cruciare. Quodam autem die cùm ei occurrissem in gradibus martyrij,quod fuerat conditũ à Constantino Imperatore,non valenti progredi accurrens & ei manum meam porrigens,rogaui ipsum, vt ei inniteretur, & gradus ascenderet. Ille verò nolebat,dicẽs: Non est iustum,vt ego, qui vado ad petẽdam veniam peccatorum,nitar manui alterius. Sed sine,frater,Deum videre meũ laborem,vt ineffabili sua clementia meî quoquè misereatur. Ibat ergò, & diuina audiebat eloquia, Doctoribus aures adhibens, & mysticam mensam semper participans. Deindè reuertebatur ad suum habitaculum. Et quamnam quidem vitam ageret,erat manifestum. Morbum enim adeò contemnebat, vt existimares ipsum habere morbum in alieno corpore. DEI

enim

enim spes ipsum eo leuabat. Hoc autem eum solum malè habebat & mordebat, quòd remansissent facultates,& non conuenienter ei,quod dicit Euangelium,venditę essent & distributæ pauperibus. Causa autem huius impedimenti fuit, quòd essent ei fratres pueri, quando excessit è patria. Matth. 19.

Hoc ergò ægrè ferens,petit à me,qui iam ei eram familiaris, (ei enim ministrabam propter eius infirmitatem) vt nauigarem Thessalonicam,& diuiderem facultates cum suis fratribus. Et cùm dedissem mihi scriptum mandatum, & me Domino commendâssem, dimisit præbitis mihi minimis impensis. neque enim opes suppetebant. Tunc cùm statim venissem Ascalonem, & nauem inuenissem,illinc solui: & cùm spatio tredecim dierum secunda fuisset nauigatio,venimus Thessalonicam: & ostenso, quod in scriptis habebam, mandato,diuisi bona cum eius fratribus. Vendidi autem, quæ mihi obtigerant,possessiones ter mille aureis. Vestes verò & argentum mecum tuli, & alios mille quadringentos aureos: & cùm omnia collegissem, post tres menses renauigaui. Cùm autem spatio duodecim dierum venissem in emporium Ascalonis,& illic iumenta conduxissem,& ea onerâssem,ascendi in sanctam ciuitatem. Cùm me autem adspexisset vir beatissimus, me est amplexus cum gaudio & lachrymis, (potest enim etiam gaudium exprimere lachrymas) ego verò ipsum non cognoscebam: habebat enim corpus valdè honestum, & faciem rubicundam. voluebam autem meos oculos, frequenter ipsum intuens. Ipse verò cùm animaduertisset & subrisisset, placidè dixit: Nè mireris frater Marce, me videns sanum & robustum: sed disce causam sanitatis, & tunc admirere Christi benignitatem ineffabilem, & quemadmodùm quæ sunt planè desperata apud homines, facilè possunt apud ipsum corrigi. Ego verò rogaui ipsum, vt mihi diceret causam sanitatis,& quemadmodùm talem morbum propulsauerit. Ille autem mihi respondit: Hîc habes nomen auctoris huius historiæ.

Quadraginta abhinc diebus cùm ego essem in vigilia sanctæ Dominicæ, me inuasit dolor. Quem cùm non possem ferre, iui & recubui prope sanctam Caluariam: & cùm præ magno dolore essem velutì in ecstasi, video Seruatorem clauis affixum in cruce, & vnum ex latronibus cum ipso pendentem in alia cruce,& incipio clamare & dicere vocem latronis: Memento meî Domine,quando véneris in regnum tuum. Respondens autem Seruator,dixit latroni pendenti: Descende de cruce,& serua illum,qui recūbit,quomodo tu quoq; fuisti seruatus. Latro verò descendens de cruce,me cōplexus fuit & deosculatus: & porrecta dextera,me fecit surgere,dicens: Veni ad Seruatorem. & statim surrexi,& cucurri ad eum,& video ipsum descendisse de cruce,& mihi dicere: Accipe hoc lignum,& serua. Cumq; accepissem & portâssem hoc pretiosum lignum, statim ad me redij ab ecstasi: & ab ea hora nullus dolor mihi fuit ampliùs,neque apparuit locus morbi. Ego autem, his auditis, valdè sum admiratus, & Deum glorificaui: & decæterò fui in virum magìs affectus, & ei inseruij diligentiùs. Reuerà enim, cùm renumerâssem Dei seruo pecuniam, & cùm ei restituissem quæcunq; attuleram, mansi apud eum, ei inseruiens, & fruens spiritalibus eius orationibus. Erat profectò nulli reprehensioni affinis,mitissimus, misericors,habens etiam facultatem discernendi diuinam scripturam, & ea dissoluens, quæ in ea occurrebant, dubia, si vllus alius. Sed neque externæ erat doctrinæ ignarus, respondens & os obstruens hominibus infidelibus,& ijs qui non rectam habent fidem: amator pauperum, misericors, promptas habens lachrymas, senes honorans vt patres, iuniores vt fratres, pueros vt filios: moribus & sermone mitis & humilis,non in simulatione veritatis: neq; enim erat in eo dolus: moderatissimus,adeò vt peruenerit ad perfectam impatibilitatem, ab ira alienus, non memor acceptę iniuriæ,non sinens Solem occidere super suam iracundiam,mortuas habens omnes animi perturbationes, præter iram, quam mouebat aduersùs inimicos fidei. Visio mirabilis. Luc. 23. Ecce virtutum cœtus, quibus vir Dei erat præditus.

Cùm autem accepissem à me pecunias,& alia quæ attuli,& vendidissem vestes,& conflâsset plurimùm pecuniæ, reliquam omnem pretiosam supellectilem paruo tempore dedit egentibus, non solùm in sancta ciuitate, sed etiam in alijs ciuitatibus, vicis & monasterijs, & maximè ijs, quæ erant in Aegypto. erant enim valdè egena illic monasteria. Quinetiam hospitibus,qui illic versabantur,fuit secundus Abraham. Quamobrem breuissimo tempore distribuit omnes suas facultates, adeò vt ipse egeret alimento quotidiano. Seipsum ergò dedit arti sutoris coriarij,pelles lauans & consuens, & in 2. Thes. 3. Omnia sua egentibus elargitur.

2. Thes. 3. & in omnibus imitans diuinum illum Apostolum, qui nolebat panem gratis comedere. & licèt posset ex alia manuum operatione sibi victum quærere, in omnibus tamen voluit esse imitator illius præclari viri, quem diximus, in afflictionibus, & laboribus, & 2. Cor. 11. persecutionibus, & periculis maris, & gentium insurrectionibus. Porrò autem ego eum rogabam, vt communem vitam mecum ageret. erat enim mihi ex meo vitæ stu- 1. Tim. 6. dio victus redundans copiam. Ille verò non sustinuit, dicens: Nihil intulimus in mun- 2. Thes. 3. dum, neque possumus aliquid efferre. Et rursùs dicebat: Si quis non operatur, nec comedat. Ego autem liberè apud eũ eloquens, dicebam: Cur ergò quando eras diues, non operabaris? nec sinebas vt operarer? Ille autem mihi respondit: Quod priùs operabar, erat multis partibus maius, quàm quod nunc operor. Nam hoc nunc quidem alit vnum aut duos, illud autem prius alebat innumerabiles. Non solùm verò illam alebat multitudinem, sed etiam spiritale alimentum suppeditabat meæ animæ.

Fit inuitus presbyter. Cùm hæc ità se haberent, audijsset autem sancti Porphyrij nomen & vitam, qui erat sanctorum locorum Sacerdos, Praylius, eum accersijt, & inuitum ordinauit Presbyterum. Quinetiam ei credidit custodiam venerandi ligni crucis. Tunc cognouimus ea illi euenisse, quæ viderat in ecstasi, quando scilicet vidit Dominum in cruce, & cum eo latronem: Dominum autem dicentem, Accipe & serua mihi hoc lignum. Erat verò beatus Porphyrius, quando accepit ordinationem, circiter quadraginta annos natus. Hunc autem honorem adeptus, non mutauit mores priores, sed mansit in illa afflictio-

Cibus eius. ne exercitationis. Erat verò illi alimentum panis sordidus & olera, idq; post occasum Solis. alijs autem sanctis diebus hora sexta comedebat, accipiens oleum & caseum & madefacta legumina. Sumebat autem etiam vnum poculum vini temperati, idq; propterea, quòd se malè haberent eius viscera. Hanc viuendi rationem & regulam perpetuò seruauit toto tempore vitæ suæ. Tribus autem annis, postquàm fuerat ordinatus, accidit vt Episcopus prædictæ ciuitatis Gazæ è vita excederet. Is erat Aeneas, qui minimo tempore gesserat Episcopatum. ante Aeneam autem Irenion, qui ipse quoquè fuit ciuis angelicarum potestatum, cuius laudes fieri non potest vt scribantur in digressione: sed opùs esset opere separato ad hoc, vt conscriberemus vitam huius dicti inclyti Irenionis. Alijs verò id relinquimus scriptoribus, qui eius vitam sciunt accuratè.

Cùm dormîsset ergò prædictus vir sanctus, congregati, qui tunc erant Christiani, valdè pauci numero, cum suo clero, & consultantes palàm, cuinam traderent Episcopatum, nihil efficiebant, cùm exorta esset inter eos contentio, cùm alium quidem vellent Clerici, alium verò laici. erant enim re vera inter Clericos quidam vitæ honestate ornati. Cùm magna ergò esset confusio, & nihil deduceretur ad effectum, tandèm visum est, vt quinque Clerici & totidem laici viri insignes irent ad Pontificem Metropolitanum, & peterent ab eo Episcopum, quem ei reuelâsset spiritus sanctus. Pontificatûs autem munus tunc obibat Iohannes, qui ipse quoq; erat vir probus & omni virtute ornatus. Cùm ergò ad eum accessissent Gazæi, rogârunt ipsum, vt daret eis Pontificem, potentem opere & sermone resistere idololatris. Quod cùm audijsset, statìm in-

Eccè mirũ ieiunij effectum. dixit ieiunium: & post tres dies reuelauit ei Dominus de beato Porphyrio: & scribit epistolam ad sanctum Praylium Episcopum Hierosolymorum, cuius fecimus anteà mentionem, vt ad ipsum mitteret beatum Porphyrium, propter quandam scripturæ quæstionem, quę erat ab eo soluenda. erat enim beatus Porphyrius idoneus ad soluendum, quidquid erat difficile diuinæ scripturæ spiritûs sancti.

Literis beati Iohannis credens pius Praylius, eum dimisit, iubens nè moraretur illic plùs quàm septem dies. Cùm autem audiuisset beatus Porphyrius vim eorum, quę scripta fuerant à sanctissimo Iohanne, primùm quidem fuit conturbatus: posteà verò dixit: Fiat voluntas Dei. & cùm illa vespera me accersijsset, dicit mihi: Frater Marce, eamus & adoremus sancta loca & venerandam crucem. Multum enim est præterituEamus & adoremus sancta loca & venerandã crucem. rum temporis, donèc sumus ea rursùs adoraturi. Ego autem dixi: Cur sic dicis pater? Ille verò respondens, dixit: Præterita nocte vidi Seruatorem dicentem mihi: Redde depositum, quod apud te deposui. Volo enim re conjungere vxori, humili quidem & abiectæ, sed præditæ bonis moribus. Tu autem accipiens, orna eam, vt obliuiscatur prioris suæ mendicitatis. Nam etsi est abiecta & humilis, non est tamen aliena, sed mea soror germana. Tu verò caue, nè habens vxorem & domûs curam gerens, ex iniusti-

tia

tia aut violentia aut iniquitate congreges. nam & me adiram prouocabis,& eam molestia afficies. hæc enim ei quoq; displicent. Sis verò solùm bono & prompto animo, & omnia tibi suppeditabuntur, vndè non expectas. Hæc mihi significauit Dominus Christus nocte præterita, & timeo, nè, dum volo expiare mea peccata, expiem etiam peccata aliorum multorum. Sed tamen Dei voluntati non licet repugnare.

Hæc cùm dixisset, profectus est,& ego cum eo: & cùm adorâssemus sancta loca & venerandam crucem, isque multùm esset precatus & lachrymatus, reposuit in aurea theca venerandam & viuificam crucem: & cùm eam tutò clausisset,exijt,& vadens ad beatum Praylium Episcopum,tradidit ei claues: & cùm accepisset preces,& ab eo fuisset Deo commendatus,est egressus.Cùm autem venissemus ad nostrum habitaculum, nos paramus: cõductis verò tribus iumentis,& accepto viatico,egressi sumus. Viatica autem erant omnia,quæ domi erant. Eramus verò quinq; in via: ipse beatus & ego, & duo agasones,& alius iuuenis minister, nomine Barochas, quem quidem inuenerat paulò antè beatus abiectum in platea, cùm esset in extremo periculo, eumq; accepit & collegit: & cùm multa in eum expendisset, Dei auxilio eum sanum reddidit. Ab illo ergò tempore manebat apud ipsum,ei mecum seruiens.De pio verò Barocha dicam procedente oratione. Illa autem die iter ingressi, sequenti venimus Cæsaream. Per totam autem ciuitatem dispersum fuit,eum aduenisse.erat enim beatus magni nominis,propterea quòd amaret pauperes. Profecti verò sumus ad id,quod erat illic hospitium. Cùm autem audiuisset beatus Iohannes Archiepiscopus, cursu ad nos accessit. Cumq; se inuicèm salutâssent & precati essent, paululùm assederunt. Dixit autem ei Archiepiscopus: Surge frater propter Dominum,& vescere mecum,vt citò surgamus ad vigiliam sanctæ Domnicæ. ingressi enim sumus vesperè sabbato. Beatus verò Porphyrius rogauit eum,vt ei concederet vesperam propter viæ laborem. Dixit autem se post primum somnum surrecturum ad vigiliam. Cùm autem non potuisset persuadere Episcopo, surgens beatus,cum eo est profectus, me quoq; accepto. Fratrem enim Barocham dimisimus in hospitio prope vestes: & ab eo inuitati,cœnauimus. Viuifica crux in aurea theca asseruatur.

Cùm multa autem locuti fuissemus spiritalia, & parùm dormijssemus, surreximus ad vigiliam. Illa verò nocte accersit beatus Iohannes Gazæos,& dicit eis: Parati eritis ad exitum,hodiè enim accipietis Sacerdotem, virum quem ostendit Dominus. Cùm fuisset autem manè,rapientes beatum Porphyrium,ordinârunt eum Episcopum Gazę. Multùm verò est lachrymatus,nec erat satietas vlla eius lachrymarum. Dicebat enim se esse indignum tali Sacerdotio. Vix tandèm autem,cùm Gazęi & qui illic Christiani inuenti sunt,eum consolati essent,quieuit. Cùm autem fecissemus sanctum Dominicæ ministerium,rursùs inuitati sumus ad vescendum cum Archiepiscopo. Iussit verò nobis quamprimùm exire. cumque vnum alium illic diem egissemus, exiuimus: dormiuimus autem Diospoli, & illinc, cùm pernoctâssemus, sero vespere ingressi sumus Gazam valdè lassi & afflicti. Hæc autem fuit causa afflictionis. Ordinatur Gazæorũ Episcopus, sed valdè inuitus.

Prope Gazam pagi sunt in via, qui sunt dediti cultui simulacrorum. Eorum verò incolæ consultò totam viam strauerant spinis & vallis, vt non possent aliqui transire. Effuderunt autem cœnum, & alijs malè olentibus fumis vaporârunt, vt nos fœtore suffocaremur, & veniremus in periculum, nè visum amitteremus. Vix tandèm autem conseruati, circa horam nocturnam ingressi sumus ciuitatem. Hæc verò difficultas ac molestia beato accidit suggestione dæmonis. Sed id non ægrè ferebat. existimauit enim diabolum has parâsse insidias, quòd voluïsset iustum ab eius ingressu auertere. Profecti autem sumus ad ædes Episcopi, quas ædificauerat priùs nominatus sanctus Irenion Episcopus, simul cum sancta ecclesia, quæ vocatur Irenes. eam verò hoc nomen dicunt habere duobus modis. Dicunt enim Gazæi, quando capta fuit ciuitas ab Alexandro Macedone, quodam signo dato illic cessâsse bellum, & ab illo tempore vocari locum Irenen,i. pacem. Hunc locum cùm inuenisset beatus Irenion coli à Gazæis,in eo construxit ecclesiam. Siue ergò propter ea,quæ priùs dicta sunt, siue propter nomen conditoris, mansit sic appellata vsq; in hodiernum diem. Illinc ergò profecti sumus ad minimas ædes episcopatûs,ab eo ædificatas. Idololatrarum nequitia.

Accidit aũt,vt illo anno esset siccitas & defectus pluuię. Ciues verò omnes id asscribebant ingressui beati Porphyrij,dicentes: Nobis responsum dedit Marna,fore vt Porphyrius esset author malorum ciuitati. Cùm autem pergeret Deus non pluere, primo Marna,idolum Gazense:est autem Iupiter,

mo mẽſe, qui ab eis vocatur Dios, deindè etiam ſecũdo, qui dicitur Epilleos, omnes affligebantur. Congregati autem Idololatræ in Marnæo, multa ſacrificia & multas preces faciebant ea de cauſa. Dicebant enim, Marnam eſſe dominum imbrium. Marnam verò dicunt eſſe Iouem. Cùm autem perſeuerâſſent ſeptem dies, hymnos dicentes, & egredientes extra ciuitatem in locum, qui vocatur orationis, animum deſpondentes, reuerſi ſunt ad ſua opera, nulla re effecta. His ſic factis, congregati Chriſtiani cum viris & fœminis & pueris, numero ducẽtîs & octoginta, rogârunt ſanctum Porphyrium, vt cum eis egrederetur & precaretur, vt dimitteretur pluuia, iam enim erat fames, eoq; magis, quòd beati ingreſſui adſcriberent ſiccitatem. Perſuaſus autem ſanctus, cùm edixiſſet ieiunium, iuſſit omnes veſpere congregari in ſancta eccleſia, vt illic vigilias peragere mus. Fecimus verò tota nocte triginta preces & totidem genu flexiones, præter choros & lectiones. Cùm fuiſſet autem manè, accepto ſigno venerandæ Crucis, quod nos præcedebat, egreſſi ſumus cum hymnis ad antiquam eccleſiam, quæ eſt à parte occidentali ciuitatis, quam aiunt ædificâſſe ſanctiſſimum & beatiſſimum Aſclepam Epiſcopum, qui multas ſuſtinuit afflictiones, pro fide orthodoxa: cuius vita & facta ſcripta ſunt in paradiſo deliciarum. Cùm ergò fuiſſemus in dicta eccleſia, illic quoquè fudimus totidem preces: & illinc egreſſi, iuimus in ſanctum martyrium glorioſi martyris Timothei, in quo repoſitæ ſunt etiam aliæ reliquiæ Mæuris Martyris & Thees, quæ relata eſt in numerum confeſſorum. Cumque illic feciſſemus totidem preces & genu flexiones, reuerſi ſumus in ciuitatem, factis tribus precibus & tribus genu flexionibus.

Nota hîc Ieiunium, vigilias, Proceſſionẽ cum cruce, Viſitationem eccleſiarum.

Cùm autem fuiſſemus circa ciuitatem, inuenimus eam clauſam. erat verò hora nona. Idololatræ enim hoc fecerunt, volentes diſſipare populum, nè perficeremus ſupplicationes. Cùm autem manſiſſemus duas horas ante portam, & nemo eſſet qui aperiret, videns Deus populi patientiã fletuſq; & ineffabiles lachrymas, maximè ſancti viri, motus miſericordia, quomodò tempore magni Eliæ Prophetæ, mouet ventum Auſtrum, & nubibus tegitur cælum, & incipiunt fieri fulgura & tonitrua, ſimul atquè Sol occidiſſet, & décidit multus imber, vt exiſtimarentur nõ guttæ, ſed grando è cælo deijci. Nos autem præ magno gaudio propemodùm non ſenſimus. Nos enim eramus inuicèm complexi. Quidam verò gentiles cùm adſpexiſſent miracula, quæ Deus nobis fecerat, & credidiſſent, nobis portam aperuerunt, & commixti ſunt nobiſcum, clamantes, Chriſtus ſolus Deus: ipſe ſolus vicit. Conuenerunt autem nobiſcum in ſanctam eccleſiam, & illinc beatus eos dimiſit in pace, Chriſti ſignatos ſignaculo. Erant verò viri numero centum vigintiſeptem, & fœminę xxxv. & infantes xiiii. ex quibus erant puellæ quinque. Nos autem cùm feciſſemus perfectam gratiarum actionem, receſſimus vnuſquiſq; domum cum gaudio & pace. Tanta autem pluuia deſcendit illa nocte & altero die, vt omnes timerent, nè domus corruerent, ex quibus erant plurimæ conſtructæ ex lateribus. Pluit verò Dominus noſter Ieſus Chriſtus aſſiduè, ab octauo Lydenæi vſq; ad decimum. eſt autem apud eos Lydenæus, apud Romanos Ianuarius. Præcedunt autem quinque diebus eorum menſes Romanos. Vndecimo verò die peregimus diem Theophaniorum Domini Ieſu Chriſti, cum gaudio laudantes & gratias ei agentes propter omnia, quæ nobis fecit eius benignitas. Acceſſerunt autem gregi Chriſti eodem anno præter illos cxxvii. alij quoquè cv. Alij verò idololatræ non ceſſabant inſidiari beato & reliquis Chriſtianis. Quando enim eis Præſes obtingebat gentilis, eum vel pecunijs corruptum, vel etiam per impiam eorum religionem perſuaſum, inducebant vt vexaret Chriſtianos: & ab eo tempore beato Porphyrio non leuis euenìebat afflictio. Aſſiduè ergò noctù & diù rogabat benignum & clementem Deum, vt eos ab errore conuerteret ad ſuam veritatem.

Multi credunt idololatræ.

Quoniam autem ſuperiùs memini beati Barochæ, de ipſo narrabo reliqua. Habebat is zelum diuinum, vt ſi quis alius. multa enim grauia ſuſtinuit ab idololatris. Cùm enim iuiſſet ipſe aliquando in vicum propter canonem Eccleſiaſticum, non procùl à ciuitate, erat autem is, qui canonem debebat, idololatra: cùm ab eo verò canon exigeretur, isq; rem vellet protrahere & differre, & ex eo nata eſſet inter eos contentio, accerſit impius agricola quoſdam eius pagi, ei ſimiles, & incipiunt verberare clauîs beatum Barocham, & portantes eum ſemimortuum, proiecerunt extra pagum in ſolitudinem. Illic verò iacebat mutus & nullo ſenſu præditus. Alio autem die, Dei benignitate,

Hiſtoria Barochæ, miniſtri S. Porphyrij.

tate,transit per illum locum Cornelius diaconus,cum alijs duobus Christianis:& cùm inuenissent pium Barocham, & eum agnouissent,importârunt in ciuitatem. Cùm verò idololatræ eum vidissent portari,arbitrati esse mortuum,conuersi sunt in furorem, propterea quòd existimabant esse abominandũ, mortuum ferre in ciuitatem: & cùm eum vi eripuissent ab humeris eorum,qui ipsum portabant,incipiunt verberare pium Cornelium Diaconum, & duos Christianos: & ligato pede beati Barochæ, trahebant eum.

Interìm autem renunciant quidam fratres beato Episcopo. Is verò conturbatus, me accersit,& alios tres fratres,qui sunt inuenti apud ipsum,& dicit nobis: Confidentes currite,ô fratres. est enim tempus martyrij. Postquàm aũt peruenimus ad locum, vbi ligârant beatum,concurrit populus: & alij quidem sanctissimum Episcopum afficiebãt contumelijs, alij verò videntes eius tolerantiã,& quòd, cùm contumelijs afficeretur,non irascebatur,sed rogabat vnũquenq; dicens,nè sic probris & contumelijs afficerent corpus, quod est obnoxium ijsdem affectionibus, fiunt nostrarum partium, & in se inuicèm conuertuntur ad plagas vsque. Nos autem cùm multam vidissemus confusionem,portantes pium Barocham,discessimus in sanctam ecclesiam.Postquàm verò vidimus eum adhuc spirantem,eius curam gessimus. Pro eo autem fundebantur per totam vesperam & noctem intensæ preces. Omnes enim fratres conuenerant. Sanctus verò Episcopus non cessabat lachrymari, & Deum pro ipso rogare. Sciebat enim qualis esset diuinus eius zelus. Cùm autem vidisset Deus lachrymas sancti Pontificis & preces populi, (eum enim numerabant secundum Phinees aduersùs idololatras) accelerauit ei suam misericordiam,& illa nocte aperit oculos eius,& incipit loqui,& petere dari sibi potum. Ego autẽ,qui ei assidebam,statìm cucurri, vt renũciarem beato Episcopo, (præ magno enim gaudio oblítus sum dare ei potum,& mihi id accidit, quod ancillæ tempore beati Petri, quando audita eius voce, præ gaudio non aperuit ostiũ: sed eum dimittens,primùm annunciauit ijs,qui erant domì. Tale quid ego quoq; sum passus) Cùm id autem beatus audiuisset Episcopus, non fuit victus ab animi affectione,sed perseuerabat in precibus. Nos verò cùm intellexissemus eius firmitatem & constantiam,eum mittentes,recessimus ego & pius Cornelius Diaconus. assidebat enim mecum beato Barochæ. Postquàm autem impleuit preces & omnem consequentiam sanctissimus Episcopus,ipse quoq; nobiscũ sedens,interrogauit pium Barocham,quemadmodùm id esset passus ab initio. Ipse verò narrauit nobis omnia.

Barochas semiuiuus restituitur sanitati.

Actor.12.

Dum nos autem consultaremus quid esset faciendum,fit manè:& eccè Defensor populi cum Irenarchis,& duobus primoribus,Timotheo & Epiphanio,& alijs multis, venientes incipiunt clamare & tumultuari, dicentes: Cur intulistis mortuum in ciuitatem,cùm patriæ leges hoc prohibeant? Interìm autem contumelia quoquè afficiebant beatum Episcopum. Nos verò cùm tumultum audiuissemus, egressi sumus: & cùm nos vidissent,cœperunt me verberare,& pium Cornelium Diaconum. Cùm aũt eos,qui erant ex populo, vocâssemus in testimonium, sanctissimus Episcopus os nobis obstruebat, vnumquenq; rogans & admonens,nè irascerentur tam inconsideratè. Illi verò impij, quo magìs rogabantur, eo magìs furebant, & virum sanctum afficiebant contumelia. Cùm igitur pergerent tumultuari, confirmatur & corroboratur pius Barochas, & impletur diuino zelo,surgitq; & arripit fustem,& incipit verberare eos,qui incidebant: & eos inuadit metus,& incipiunt cadere vnus super alium fugientes,eosq; est persecutus vsq; ad id, quod tunc erat Marneium, reuertiturq; cum magna victoria nouus noster Sampson, stratis ipse quoquè mille alienigenis. Ab illo ergò tempore ipsum timebant idololatræ,& nec eius quidem nomen audire poterant. Breui autem pòst tempore dignati sumus ordine diaconatûs ego & pius Barochas: ego quidem planè indignus,qui eum assequerer: ille verò meritissimo iure id assecutus.

Barochas verberat impios idolatras.

Iudic.15.

Videns autem sanctus pater noster Porphyrius nefaria,quę quotidiè fiebant ab idololatris, statuit me mittere Byzantium, vt peterem ab Imperatoribus, vt diruerentur templa simulacrorum. Gazæ enim adhuc maximè celebrabatur, quod vocatur Marneium: & scriptis literis ad sanctissimum Episcopum Constantinopolitanum, cuius laus & gloria memoratur ab omnibus,nauigauimus,& spatio viginti dierum eò peruenimus: & redditis literis beato Iohanni, ore eum omnia docui. Cùm primùm autem audiuisset, id significauit Eutropio Cubiculario, qui tunc erat assiduus apud Imperatorem

Iohannem Chrysostomum dicit.

torem Archadium. Cumq; ei legisset epistolas beati Episcopi, & petijsset ab eo, vt concurreret cum literis, acceptis ab eo promissis, exijt, & dixit mihi: Quieto animo esto, ô fili. Spero enim in Dominum Christum, quòd suam, sicut solet, sit facturus misericordiam. Ego verò non cessabam quotidiè eum admonere. Ille autem mittebat & instabat Eutropio. Septem verò pòst diebus pronunciatur edictum Imperatoris, vt clauderentur simulacra Gazæorum ciuitatis, & nè consulerentur ampliùs. Traditur autem hic iussus in manus cuiusdam Hilarij, hominis subadiubæ Magistri. Ego verò tribus pòst diebus egressus sum Byzantio, & spatio decem dierum peruenio in ciuitatem Gazæorum, septem diebus præueniens Hilarium. Inueni autem sanctissimum Porphyrium ægrotantem.

Postquàm verò ei tradidi responsum beatissimi Iohannis Episcopi Constantinopolitani, & id legit, lætitia affectus, conualuit à febre. Dicebat autem, se in morbum incidisse ex multa afflictione idololatrarum. Septem verò pòst diebus venit dictus Hilarius, habens duos commentarienses consulatûs, & multos adiutores ex Azoto & Ascalone, & omnes ministros publicos. Statìm autem comprehendit tres primores, & accepta ab eis satisdatione, ostendit eis diuinum edictum, quod iubebat, vt clauderentur idolorum templa Gazæ ciuitatis. & euersis omnibus, quæ erant in eis, simulacris, ea clausit. Matnæ verò simulacrum fuit latenter consuli, pro eo plurimis acceptis pecunijs. Rursùs autem faciebant, vt solebant, idololatræ nefaria. Contigit verò aliud fieri miraculũ, quod multos prouocauit, vt venirent ad cognitionem veritatis. Deus enim, vt qui sit clemens & misericors, scit per occasiones conuertere genus hominum ad lucem suam, quæ mente percipitur. Fuit autem eiusmodi id, quod accidit:

Mulier quædam clara in ciuitate, nomine Aelia, cùm esset paritura, incidit in magnum periculum. Fuit autem hæc causa periculi. Fœtus eius non exibat secũdùm naturam, sed conuersus erat ad id, quod est prçter naturam, & cùm vnam manũ emisisset, non poterat reliquum corpus educi: erat enim obliquum in vtero: nec poterant obstetrices id deducere ad id, quod est secundùm naturam. Cruciabatur verò mulier dolore ineffabili, fœtum tunc impellentibus ad enixum doloribus. Fuit autem maius dolorum incrementum, cùm successisset primo secundus dies, & similiter tertius dies maiorem dolorem attulisset, quàm secundus. Creuerunt autem dolores vsque ad septem dies, semper additamentum malo accipiente. Quinetiam voluërunt Medici eius fœtum execare: sed cùm vidissent eius virtutem cecidisse, omnem spem planè abiecerunt. Eius ergò parentes & maritus eius Heros, cùm essent dæmonum dediti superstitioni, pro ea quotidiè faciebant sacrificium. Adducebant etiam incantatores & vates, existimãtes se ex eis vtilitatis aliquid accepturos: sed nihil id proderat. Erat autem eis fidelis nutrix, quæ affecta maxima animi ægritudine, pro ea fundebat preces in ædibus oratorijs. Quodam ergò die ea in ecclesia orante cum lachrymis, ingressus est sanctus Porphyrius circa horam nonam, & ego quoquè cum eo. Videt autem anum tristem Deum orantem cum lachrymis, stansq; eam rogauit causam. Illa verò eum contemplata, prócidit ad eius pedes, rogans eum, vt pro ipsa rogaret Christum.

Ineffabilis dolor mulieris ex partu non naturali.

Postquàm autem cognouit sanctus causam à muliere, ipse quoq; est lachrymatus. erat enim summè misericors. Dicit verò nutrici: Audio illam domum esse deditã cultui simulacrorum, & seruari posse difficiliter. Sed tamen Deus potest omnia. Et enim per occasionem seruat eos, qui erant perituri. Abi ergò, & congrega omnes cognatos, & parentes, & maritum, & dic eis: Quoniam est hìc optimus medicus, qui potest eam curare, si effecerit vt ea euadat hoc periculum, quid ei dabitis? sunt autem omninò tibi multa pollicituri. Dic verò eis hoc quoq;: Si eam curauerit, hoc quoq; mihi promittite, quòd eum non falletis, nec ibitis ad alium. Fac eos omnes extendere manus ad cælos, & promittere eos esse facturos omnia, quę sunt polliciti. Et quãdo hæc fecerint, dic paturienti mulieri coram omnibus: Sanat te Iesus Christus filius Dei viui. crede in ipsum, & viues. Cùm autem audiuisset anus, quod beatus dixerat Episcopus, isq; eam Deo commendâsset, cucurrit domum: & cùm inuenisset omnes flentes, & mulierem in extremo periculo, rogauit eius parentes & maritum, nè angerentur animo. Dixit autem: Me ad vos misit optimus medicus, vt mihi promittatis, quòd si ea curetur, ipsum non negabitis. Cùm verò audiuissent eius parentes & maritus, dixerunt: Si voluërit omnes nostras facultates accipere, non recusabimus. videamus solùm viuam nostram filiam.

filiam. Dixit autem nutrix: Manus vestras in cælum extollite, & fidem date vos non esse negaturos medicum. Illi verò alacri animo & cum lachrymis manus extenderunt, dicentes: Toto tempore vitæ nostræ eius erimus. Quamnam enim consolationem habituri sumus, si ea decedat? erat enim eis vnica, scitaque & elegans moribus, si vlla alia. Cùm hoc autem audiuisset nutrix, magna voce dixit coram omnibus: Dicit magnus Sacerdos Porphyrius: Iesus Christus filius Dei viui te curat. crede in eum, & viues. Statim verò mulier cùm valdè eiulâsset, edidit fœtum viuum. Omnes autem, qui illic sunt inuenti, obstupefacti exclamauerunt: Magnus est Deus Christianorum: magnus est Sacerdos Porphyrius.

Die autem sequenti parentes mulieris, & maritus & cognati & omnes necessarij, euntes ad beatum Porphyrium, prociderunt ad eius pedes, petentes Christi signaculum. Beatus verò cùm eos signâsset & fecisset catechumenos, dimisit illos in pace, præcipiens eis vt vacarent sanctæ ecclesiæ: & paulopòst cùm eos catechesi instituisset, baptizauit etiam infantem cum muliere. Vocauit autem nomen eius Porphyrium. Qui fuerunt verò illuminati propter occasionem mulieris, erant numero sexagintaquatuor. Quo magis autem videbant idololatræ multiplicari Christianos, eo magis efferabantur, & non sinebant eos obire officia ciuilia: sed eis vtebantur tanquàm malis famulis. Videns autem rursùs beatus Porphyrius magnam iniuriam, quæ fiebat Christianis, & non ferens, adspiciens verò probris & contumelijs appetitos, proficiscitur Cæsaream ad beatum Iohannem Archiepiscopũ, & rogat eum cum lachrymis, vt præbeat ei quietem. Dicebat enim, se non posse ampliùs pati grauia & absurda, quæ fiebant à Gazæis. Beatus autem Iohannes cùm audiuisset, rogabat eum, vt æquo & forti animo pateretur, & retineret Episcopatum. Respondens verò sanctissimus Porphyrius, dixit ei: Te attestor coram Deo, qui non est adspectabilis, & spem nostram Iesum Christum, Dominum omnis rei creatæ, & adorandum & viuificum sanctum spiritum, nè despicias meam petitionem, nè requiratur à nobis interitus animarum innumerabilium. Sed rogo te, pater, vt mecum nauiges ad vrbem regiam, vt rogemus Imperatores, rege cælesti annuente, vt euertant templa idolorum. Respondens autem beatus Iohannes, dixit ei: Fili, iusta quidem est petitio, sed non est aptum tempus. iam enim imminet conuersio hyemalis. Respondit beatus Porphyrius: Si vult nos Deus esse & Gazæ populum conuertere, potest etiam seruare in hyeme. Tu verò pater, eius fidens clementiæ & misericordiæ, id velis, & iter nobis succedet feliciter. Dicit ei beatus Iohannes: Fiat voluntas Christi.

Multi accedunt ad Christi religionem.

Christiani malè à Gazæis accipiuntur.

Postquàm autem beatus Iohannes est ei pollicitus, scribit ad me, vt quamprimùm venirem Cæsaream, & afferrem mecum tres libros, & quadragintatres nummos, qui ei restabant ex reditu sanctæ ecclesiæ. Ego verò acceptis literis, cùm sumpsissem libros & nummos, protinùs sum egressus: & cùm venissem Cæsaream, inueni sanctissimos Episcopos paratos ad nauigandum. & cùm post duos dies soluissemus, nauigamus vicesimotertio mensis: & cùm Dei benignitate fuisset nobis secunda nauigatio, spatio decem dierum appulimus ad Rhodum insulam. Erat autem tunc in insula, in auersa eius parte, quidam monachus, nomine Procopius, qui nunc est relatus in numerum angelorum. Dormijt enim quinque abhinc annis, cùm vixisset vitam nulli culpæ affinem, in ieiunijs & vigilijs, & summa paupertate. Habebat verò donum quoquè prophetiæ, & virtutem expellendi dæmones. Cùm nos autem, vt dictum est, Rhodum appulissemus, & audiuissemus de vita sancti viri, necessarium duximus eum non præterire, sed eius angelica frui consuetudine: & cùm rogauissemus, vbinàm haberet monasterium, ad eum profecti sumus, nauigantes in cymba: & cùm peruenissemus, pulsauimus ostium. Statim autem egressus, per se nobis aperuit, etiamsi haberet apud se alium discipulum.

Nauigat vir sanctus Cõstantinopolim.

Procopij monachi encomion.

Cùm autem adspexisset sanctissimos Episcopos, procidens in terram, eos adorauit. Deindè surgens, me quoq; est osculatus & pium Eusebium Diaconum, quem secum ducebat sanctus Iohannes Archiepiscopus. & cùm nos introduxisset in oratorium, retrocessit, dans priorem locum beatissimis Episcopis, dicens: Decet vos Sacerdotes habere priorem locum: me autem humilem & abiectum, & qui ordinationem non sum assecutus, posteriorem. Tunc cognouimus sanctissimum Procopium esse perspiciendi potestate præditum. Cùm enim nos nunquàm adspexisset, neq; de nobis audiuisset,

cognouit per spiritum eos esse Episcopos. beatissimos,inquam, Iohannem & Porphyrium. & ideò eos affecit honore dicendi preces priori loco. Deindè post preces sedimus,& cùm esset nobis locutus multa animæ vtilia, rogauit causam susceptæ itineris molestiæ. Beatus verò Porphyrius ei omnia narrauit de Gazæis, quantus sit eorum furor in colendis simulacris,& quàm multa mala ab eis patiantur Christiani: & quòd ea de causa ascendunt,vt rogent Imperatores,vt euertantur templa idolorum.

Procopius ex reuelatione docet sanctos episcopos,vt se Constantinopoli gerere debeãt.

Cùm autem audiuisset sanctus Procopius Anachoreta,dixit: Domine Iesu Christe, conuerte tuos famulos à fraude diabolica,ad fidem illuminatam. Deindè dicit sanctissimis Episcopis: Nè sitis anxij animo,ô patres. Deus enim, qui nouit zelum vestræ fidei,iter vobis diriget,& dabit omnia, quæ sunt vobis cordi. Agitè ergò,ea vobis dabo monita quæ Deus reuelauit meæ humilitati. Primùm conuenite sanctissimum Episcopum Iohannem, & cum eo preces ad Deum fundite, & ei rem exponite: & ipse est vobis consulturus ea, quæ ipsi reuelauit Dominus. Non potest enim loqui in palatio, quoniam ei irascitur Imperatrix Eudoxia. Ipse ergò vos commendabit Amantio cubiculario dominę,viro pio & qui habet in honore Sacerdotes: ipse vos introducet ad Imperatricem. & quando ad eam ingressi fueritis,vos est benignè exceptura. Exponite ergò ei rem vniuersam,& iubete eam valere,& exite. In secundo autem,ad eam ingressu, postquàm vos eam huius rei admonueritis,dicite ei: Speramus in Christum filium Dei,quòd si rei præsenti studueris,est tibi daturus filium masculum. Cùm hoc autem audiërit, est læta futura. est enim prægnans, & hic est mensis nonus,ex quo concepit: & est factura omnia,vt rem vobis reddat effectam Deo annuente.

Nos autem cùm audijssemus quod dixerat vir sanctus, & credidissemus ijs,quæ fuerat locutus,& ipse nos Deo commendâsset,egressi sumus:& soluentes illo die,nauigauimus: & post alios decem dies peruenimus Byzantium: & accepto hospitio, die sequenti iuimus ad sanctissimum Archiepiscopum Iohannem. Cùm verò cognouisset, quinam essemus,nos accepit magno honore & obseruantia. Nos autem rogauit,quanam de causa hunc viæ laborem sustinuimus,& ei narrauimus: & cùm cognouisset, recordatus est nos longo antè tempore hoc rogâsse literis: & cùm me agnouisset, benignè est complexus. Rogat verò nos, nè angamur animo, sed spem habeamus in Dei misericordia. Dixit autem nobis: Ego quidem non possum loqui cum Imperatore.eũ enim in me iritauit Imperatrix,quoniam eam reprehendi propter possessionem,quam cùm concupijsset, eripuit. Et mihi quidem non est hoc curæ,quòd irascantur. Seipsos enim læserunt,non me. Nam &si lædant meum corpus,animę multò magis proderũt. hoc tamen relinquamus Dei misericordiæ. De nostro autem edicto,si videatur Domino,cràs accersam Eunuchum Amantium, qui est Eunuchus Imperatricis, & multùm potest apud eam, & est verè Dei seruus,& ei rem exponam, & est magnum studium adhibiturus Deo annuente.

Nos verò, cùm ille sic nobis promisisset, & nos Deo commendâsset, iuimus in nostrum hospitium. Die autem sequenti,iuimus ad sanctum,& inuenimus apud eum Cubicularium Amantium: rei enim nostræ curam gesserat. & eo accersito, de re nostra cum docuerat. Postquàm autem ingressi sumus, & cognouit Amantius nos esse eos, de quibus cum ipso fuerat locutus, surgens adorauit sanctissimos Episcopos, facie inclinata in terram. Illi verò cùm cognouissent quisnam esset, eum sunt complexi & osculati.Porrò autem eis quoquè iussit sanctissimus Episcopus Iohannes ore proprio Cubicularium docere de re sua. Sanctissimus autem Porphyrius ei omnia narrauit de idololatris,quemadmodùm liberè & confidenter faciunt res nefarias: & quemadmodùm affligunt & vexant Christianos. Ille verò audiens fleuit, & impleturzelo diuino, & dicit eis: Nè sitis anxij patres. Dominus enim Christus est defensurus suam religionem. Orate ergò vos, & ego loquar cum Augusta,& spero in Deum vniuersorum, fore vt consuetam suam faciat misericordiam. Die autem crastino vos ad eam introducam, & ipsa ore vestro à vobis docebitur, quæ vultis: inuenietis verò eam à me priùs instructam. Cùm hæc autem dixisset, nobis valere iussis recessit. Nos quoquè, cùm multa spiritalia locuti essemus cum sanctissimo Archiepiscopo Iohanne, isq; nos Deo commendâsset, recessimus.

Die verò sequenti nos accersit Cubicularius Amantius per duos Decanos, vt iremus in palatium:& surgentes,properè iuimus. Inuenimus autem ipsum nos expectantem,

tem. Qui accepit duos Episcopos,& eos introduxit ad Augustã Eudoxiam. Postquàm verò eos adspexit, prior salutauit,dicens: Benedicite patres. Illi autem eam adorauerunt. Sedebat verò super aureum lectum,& dicit eis: Ignoscite mihi Sacerdotes Christi propter ventris,quæ me premit,necessitatem. Debebam enim in vestibulo occurrere vestræ sanctitati. Sed propter Dominum orate pro me,vt quod est in vtero,in lucem edam cum Dei benignitate. Sanctissimi autem Episcopi admirati tantam eius demissionem, dixerunt: Qui benedixit vterum Saræ & Rebeccæ & Elizabeth,benedicat & viuificet id,quod est in tuo ventre. Postquã verò locuti sunt alia quoq; verba spiritalia,dicit: Scio cur hunc viæ laborem susceperitis. me enim priùs docuit Amantius Eunuchus. Quòd si vos quoquè me vultis docere,iubete patres. Iussi autem, docuerunt omnia quæ pertinebant ad idololatras, quemadmodùm securè faciebant res impias, & quemadmodùm sua potentia opprimebant Christianos, non sinentes eos obire vllum officium publicum,neque sua prædia colere,ex quibus vectigalia publica pendunt imperatoriæ potentiæ. Cùm hæc audiuisset Imperatrix, dixit: Nè sitis anxij, patres. spero enim in Dominum Christum filium Dei, fore vt persuadeam Imperatori ea facere,quę decent vestram sanctam fidem,& vos hinc dimittat compotes desiderij. Abite ergò & vos reficite. estis enim defatigati, & orate, vt Deus opem ferat meæ petitioni.

Eudoxia reuerenter accipit episcopos.

Cùm hęc autem dixisset,iussit afferri pecunias:& cùm accepisset circà tres pugillos, dedit sanctissimis Episcopis, dicens: Hæc interìm accipite ad expensas. Episcopi verò his acceptis,cùm multùm ei benedixissent,exiêrunt. Exeuntes aũt,magnam pecuniæ partem distribuerunt Decanis, qui præerant portis, adeò vt paucæ apud eos remanerent. Imperatrix verò, cùm Imperator esset ad eam ingressus, docuit eum negocium Episcoporum. petijt autẽ, vt euerterentur templa Gazæ. Imperator verò cum audijsset,ægrè tulit,dicens: Scio illam ciuitatem esse deditam cultui simulacrorum,sed est in nos grato animo in pensitandis vectigalibus publicis: quæ quidem confert plurima. Si ergò eorum templa repentè diruamus,metu se in fugam conijcient,& perdemus tantum canonẽ. Sed si videtur,eos particulatìm affligamus, idololatris adimentes dignitates,& alia ciuilia officia,& iubeamus templa eorum claudi, & non ampliùs celebrari. Cùm enim afflicti fuerint, ad omnes redacti angustias, agnoscent veritatem. Nam quod exuperat,si idem sit repentinũ,graue est ijs, qui sunt subiecti. Imperatrix autem cùm id audijsset,fuit magno dolore affecta. erat enim acris & feruens in fide. Imperatori verò hoc solùm respondit: Dominus est opem laturus seruis suis Christianis, seu nos velimus,seu nolimus. Hæc nobis narrauit pius Amantius Cubicularius.

Eudoxia Archadium hortatur, vt euertat templa dęmonum apud Gazæos.

Die autem sequenti accersijt nos Augusta, & cùm de more prior salutâsset sanctos Episcopos, iussit eos sedere. Postquàm verò locuti essent multa verba spiritalia, dicit eis: Locuta sum cum Imperatore, & aliquantùm ægrè tulit. Sed nè animo angamini. Deo enim volente,non sum cessatura,donèc vobis satisfiat, & egrediamini assecuti vestrum,qui est ex Deo,scopum. Episcopi autem his auditis,adorârunt. Stimulatus verò sanctus noster Porphyrius, recordatus eius, quod dixerat beatissimus Procopius Anachoreta,dixit Imperatrici: Labora propter Christum, & ipse pro tuo labore est tibi daturus filium, qui viuet & imperabit, te vidente, & eo fruente multos annos. Cùm hoc audijsset Imperatrix, repleta est lætitia, & ruber euasit eius vultus, & ei accessit maior ea,quam habebat,pulchritudo. ea enim,quæ appárent,ostendunt ea,quæ latent. Dicit itaq; sanctissimis Episcopis: Orate patres,vt quomodò dixistis,Deo volente,pariamus masculum: & si hoc factum fuerit, polliceor vobis me facturum omnia, quæ petitis. Quin etiam aliud quoquè,quod non petijstis, sum factura,Christo annuente. Sanctam enim ecclesiam ædificabo Gazæ in medio ciuitatis. Abite ergò in pace,& quiescite,assiduè pro me rogantes,vt cum Dei benignitate pariam:& paulopòst id implebo. Cùm ergò valedixissent Episcopi,& eam Deo commendâssent, egressi sunt ex palatio. Precabamur autem,vt parereț masculum. credebamus enim ei, quod dixerat sanctus Procopius Anachoreta. & ibamus quotidiè ad sanctissimum Iohannem Archiepiscopum, & fruebamur sanctissimis eius eloquijs dulcioribus super mel & fauum. Veniebat verò ad nos Amantius Cubicularius,aliquando quidem ferens responsa Imperatricis:aliquando autem etiam,vt nos conueniret.

Præclara laus S. Ioannis Chrysostomi.

Paucis autem pòst diebus parit Imperatrix masculum,& imponunt ei nomen Theodosium, quod erat nomen eius aui Theodosij Hispani, qui imperauit simul cum Gratiano.

Theodosius iunior nascitur.

tiano. Natus verò iunior Theodosius, fuit in lucem editus in purpura. Vndè etiã cùm primùm fuisset natus, fuit renunciatus Imperator. Fuit autem magna lætitia in ciuitate, & fuerunt quidam missi per ciuitates, qui hæc renunciarent, donaq; & munera. Domina verò cùm primùm peperisset, & surrexisset è cella puerperij, misit ad nos Amantium, dicens nobis per ipsum: Ago Christo gratias, quòd per vestras sanctas preces Deus mihi donauit filium. Precemini ergò, patres, illi vitam, & mihi humili & abiectæ, vt impleam ea, quæ sum vobis pollicita rursùs, ipso volente Christo, per sanctas vestras preces. Cùm aũt impleti essent septem dies à puerperio, nos accersit, & nobis occurrit in porta cubiculi, portans infantem in purpura. Inclinauit verò caput, dicens: Benedicite patres mihi & filio, quem donauit Dominus per sanctas vestras preces. Infantem quoq; tradidit, vt ipsum signarent. Sancti autem Episcopi & ipsam & infantem signârunt signo crucis: & cùm precati essent, sederunt.

Visio S. Porphyrij.

Postquàm autem ipsi locuti essent multa verba plena compunctione, dicit eis domina: Scitis patres, quid de re vestra statui facere? Dominus verò meus Porphyrius respondens, dixit: Quæcunq; statuisti, ex Deo statuisti. etenim in hac nocte reuelatum fuit meæ humilitati per visionem, me esse Gazæ, & stare in delubro, quod illic vocatur Marnium, & tuam pietatem mihi tradere euangelium, & dicere: Accipe, lege. Ego autem cùm aperuissem, inueni locum illum, in quo dicit Dominus Christus Petro: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & portæ inferi non præualebunt aduersùs eam. Tu verò domina respondens, dixisti: Pax tibi. esto fortis & strenuus. Post hæc autem sum excitatus: & ex hoc persuasum habeo, fore vt Dei filius tui animi instituto opem ferat. Dic verò nobis domina, quid statueris. Imperatrix respondens, dixit: Si Christo placuerit, paucis pòst diebus dignabitur infans sancto baptismate. Ite ergò, & facite supplicationem, & petite in ea, quæcunque voluëritis: & quando egressus fuerit infans ex venerando baptismate, tradite supplicationem ei, qui ipsum portabit: ego autem docebo eum, quid facere oporteat: & spero in Dei filium, cum rem totam esse dispensaturum è voluntate suæ clementiæ. Nos autem his promissis ab ea acceptis, cùm ei & infanti multùm benedixissemus, egressi sumus, & euntes fecimus supplicationem, in charta multa ponentes, non solùm euersionem simulacrorum, sed etiam priuilegia dari sanctæ ecclesiæ & Christianis, & præberi reditum. erat enim pauper sancta ecclesia.

Matth. 16.

Cùm autem dies præterijssent, venit dies, in quo erat illuminandus nouus Imperator Theodosius, erat verò coronata & ornata vniuersa ciuitas holoserico & auro, & omni alio ornamento, adeò vt non posset quispiam explicare ornatum ciuitatis. Quinetiam fluctuantem habitatorum multitudinem, licebat intueri variatam multiplici & diuerso genere vestium. Non est autem mearum virium dicere splendorem illius ornatûs, sed illorum, qui sunt in dicendo exercitati: ego verò transibo ad præsentem veram conscriptionem. Baptizato iuniori Theodosio, & ab ecclesia egresso in palatium, licebat rursùs intueri virtutem eorum, qui præerant multitudini, & vestem eorum refulgentem. erant enim omnes candidati, vt existimaretur multitudo esse niue repleta. Præcedebant autem Patricij, illustres, & omnis dignitas cum ordinibus militaribus, omnes portantes cereos, vt putarentur astra cerni in terra. Erat verò prope infantem, qui portabatur, ipse quoq; Imperator Archadius, vultum habens hilarem & nitidum magìs quàm ea, quam gestabat, purpura. Vnus autem ex Proceribus portabat puerum in splendida veste. Nos verò admirati sumus, videntes tantam gloriam. Dicit autem nobis S. Porphyrius: Si ea, quæ paulò pòst euanescunt, tantam habent gloriam: quanto magìs cælestia, quæ sunt parata sanctis, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt? Stetimus autem nos in vestibulo sanctæ ecclesiæ, habentes etiam chartam supplicationis.

Theodosius baptizatur.

Omnes ferunt cereos.

Esa. 64. 1. Cor. 2.

Postquàm verò fuit egressus à baptismate, exclamauimus dicentes: Rogamus tuam pietatem, chartam quoq; porrigentes. Cùm autem adspexisset is, qui gestabat puerum & cognoscebat rem nostram, (eam enim priùs didicerat à domina) iussit chartam ei accipi, & cùm accepisset, constitit: iussit autem fieri silentiũ, & cùm soluisset, legit partem: & cùm inuoluisset, subiecit manũ capiti infantis: & cùm id inclinâsset, clamauit coram omnibus: iussit eius potentia ea fieri, quæ sunt in supplicatione. Omnes autem cùm adspexissent, sunt admirati: & adorabant Imperatorem, eum beatũ pronuncian-

ciantes, quòd dignus esset habitus, qui videret in vita filium imperantem: exultabat autem audiens. Imperatrici quoquè Eudoxiæ fuit annunciatum, quod factum fuerat propter suum filium. Lætata est autem, & genibus flexis Deo egit gratias. Ingresso verò infante in palatium, ei occurrit domina, & eum accepit & osculata est: & eum portans, ipsum quoquè salutauit Imperatorem, dicens: Beatus es domine, propter ea, quę viderunt oculi tui in vita tua, & Imperator lætabatur audiens. Cùm autem Imperatrix eum vidisset hilarem, dixit: Si videtur, sciamus quidnam continet supplicatio: vt omninò fiant, quæ in ea continentur. Imperator verò iussit legi chartam: & postquàm lecta fuit, dixit: Grauis quidem est petitio: sed grauior est recusatio, quoniam hæc est prima iussio nostri filij. Dicit autem ei domina: Non solùm prima iussio, sed etiam in hoc sancto habitu & pietatis gratia supplicatio, & petita à viris sanctis. Vix tandèm annuit Imperator, cùm domina valdè ei instaret. Hæc omnia renunciauit nobis pius Amantius.

Eudoxia permouet Archadiũ, vt tandèm annuat precibus S. Porphyrij.

Die autem sequenti nos accersit Imperatrix: & cùm de more prior salutâsset sanctos Episcopos, iussit sedere, & dixit eis: Vestris precibus concessit mihi Deus rem vestram, idque factum fuit eius auxilio. vidistis autem, quanam via & ratione sum vsa. Sed si videtur, crastino die accersam Quæstorem, & coram vobis iubebo, vt conuenienter ei, quod continet supplicatio, fiat rescriptum diuinum ex nomine duorum Imperatorum: & vt semel dicam, faciat omnia quæ consequuntur. Episcopi autem, his auditis, ei multùm benedixerunt, & eius filio, & Imperatori. Cumq; multa alia disseruissent animę vtilia, postquàm valedixissent, exiêrunt. Die verò sequenti accessit Quæstorem & nos. Dicit autem ei: Accipe hanc chartam, & conuenienter ei, quod in ea continetur, diuinum rescriptum manda literis. Quæstor verò, accepta charta, diuinum rescriptum dictauit celeriter, nobis præsentibus. Ei autem suggessimus, vt duces & consulares & res eorum deputaret ad ferendam nobis opem. Postquàm verò perfectum fuit diuinum rescriptum & subscriptum, rogauimus dominam, vt hoc negocium mandaretur alicui viro illustri. Iussit autem Amantio quęrere virum bono zelo præditum Christianum, cui hoc negocium deberet committi. Multi enim ex ijs, qui tunc erant in dignitatibus, simulatè habebant fidem, de quibus sumpsit pœnas diuina iustitia. Cùm enim resciuissent Imperatores, eos non rectè se habere circa fidem intemeratam, eos priuârunt suis dignitatibus, eosq; & in corpore punierunt, & mulctârunt pecunijs. hęc autē facta fuerunt anteà. Quocirca iussit Augusta negocium nostrum committi viro Orthodoxo. Commissum verò fuit cuidam nomine Cynegio ex consistorio, qui fuit vir admirabilis & fide feruens. Eo autem accersito, iussit Augusta, vt omnia idola vsq; ad solum euerteret, & igni traderet. Porrò ei quoq; manu sua dedit pecunias, dicens: Accipe ad sumptus, & nihil capias à sanctissimis Episcopis.

Cùm talia autem mandata accepisset à domina, egressus est promptior & alacrior. Cùm transegissemus verò reliquum hyemis, & fecissemus sanctos dies festos paschales & diem resurrectionis, parabamus nos ad nauigandum. Rogauimus autem admirabilem Amantium, vt id significaret dominæ, vt eam iuberemus valere. Ille verò cùm hoc audijsset, fuit magno dolore affectus, propterea quòd nos essemus nauigaturi. nos enim tantum dilexit, vt ipse rogaret dominam, vt eum dimitteret ad orandum in sanctis & venerandis locis. Timebat autem domina eum dimittere, nè si illuc iret, fieret monachus, & ibi maneret. Sciebat siquidem viri vitam. erat enim reuerà nulli culpę affinis, multas præbens eleemosynas, & perpetuò ieiunans, & multos hospitio accipiens, & concurrens ad pios vsus. Hactenùs quidem de pio Amantio: Dominæ verò de nobis significauit, & ingressi sumus ad eam, & dicit sanctissimis Episcopis: Quando Deo volente nauigabitis? Illi autem dixerunt: Propterea sumus ingressi, vt iuberemus tuam valere potentiam. Illa autem dixit: Recordamini semper meî & mei filij. Iussit verò protinùs afferri pecunias. Quæ cùm fuissent allatæ, dixit domino meo Episcopo Porphyrio: Accipe pater hæc ducenta, & ædifica, quam sum pollicitus, ecclesiam in medio Gazę: & significa mihi, si opùs habueris pluribus pecunijs, & eas statìm mittam. Construe etiam Xenodochium, vt excipias fratres, qui veniunt in tuam ciuitatem, & tribus diebus eis sumptum præbeas. Dedit autem sanctissimo quoquè Iohanni aureos mille, & vasa preciosa vtrisque. Ad sumptus verò dedit vtrisque ad centum aureos.

Dies festi Paschales.

Præclaræ Amantij Eunuchi virtutes.

Eudoxię liberalitas.

Obtinuit autem prædictus sanctissimus Iohannes Episcopus Cæsareæ, quæcunque

voluît priuilegia ratione ſuæ eccleſiæ. Cumque precati eſſent, & multùm benedixiſſent dominæ & eius filio & Imperatori, exiêrunt. Rogârunt etiam, vt ingrederentur ad Imperatorem. Imperator autem eos interrogauit, an eſſent omninò expediti, & an Auguſta eis aliqua donâſſet. Ipſi verò dixerunt: Sumus omninò expediti à ſoſpite veſtra pietate, & pia veſtra coniuge, & à filio veſtro, quem Deus cuſtodiat, fueruntq; multa & magna nobis donata. Statìm autem iuſſit etiam Imperator Præfectis, eis dare ex publicis vectigalibus Paleſtinæ circa viginti libras auri. Dedit autem ipſe quoq; pro ſumptibus circiter vnum pugillum, qui inuentus eſt continere circiter nummos quinquaginta. Cùm verò ei quoq; multùm benedixiſſent, ſunt egreſſi. Egimus autem in ciuitate alios tres dies, donèc accepimus legationem quadraginta librarum. & poſt tres dies nauem aſcendentes, nauigauimus Gazam, viceſimotertio Xanthici, qui eſt apud Romanos octauusdecimus Aprilis.

Item Arcadij Imperat.

Præclariſſimus verò poſt nos egreſſus eſt Cynegius, vſus publico nauigio. Peruenimus autem Rhodum ſpatio quinque dierum. valdè verò ſtudebamus ire ad ſanctum Procopium Anachoretam. Cumque nos valdè rogâſſemus nauclerum, vt nobis concederet tres horas, non conceſſit, dicens: Non poſſum ventum inuenire tam ſecundum. Nos autem ei dicebamus: Poſſunt preces ſancti viri nos ſeruare, & dare nobis ventum ſecundũ: nauclerus autem indignatus, non admiſit noſtram petitionem. Sed cùm aquati fuiſſemus, ſoluimus. Valdè verò cruciabamur, quòd non licuiſſet nobis eum conuenire. Precibus ergò ab eo petimus, vt nobis ignoſceret, & pro nobis oraret vt ſalui eſſemus, & effectum redderemus opus, quod fuerat nobis commiſſum. Cùm ergò Rhodo nauigâſſemus, & duos dies in maris tranquillitate & ſerenitate felix fuiſſet nobis nauigatio, repentè oritur tempeſtas, ventique, & fulgura & tonitrua, & in altum tollebantur fluctus inſtàr montium, & attollebatur nauis, vt nos exiſtimaremus eam nubes tangere. Erant autem clamores & lachrymæ & oratio ad Deum: implorabamus quoquè preces ſancti Procopij Anachoretæ. Cumque fuiſſet veſpera, & tempeſtas non ceſſaret, permanſimus vigilantes totam illam noctem: circa matutinum autem ex multa afflictione parùm dormitârunt ſanctiſſimi Epiſcopi, & videt in ſomnis dominus meus Porphyrius ſanctum Procopium Anachoretam, dicentem eis: Nauclerum catechiſmo inſtituite & obſignate, (eſt enim ex execranda hæreſi Arrij) & efficite, vt ipſe anathemate notet Arrium, & malam eius fidem, & ſtatìm ceſſabit tanta tempeſtas. Propterea enim, quòd ſit ipſe ex dicta hæreſi, non conceſſit vobis, vt ad me veniretis. Eum tamen catecheſi inſtituite. eſt enim rectam doctrinam à vobis acceptarus.

Propter nauclerum Arrianum horrida exiſtit tempeſtas.

Hæc cùm audiſſet ſanctus noſter Porphyrius, fuit excitatus, & nobis accerſitis narrauit, quę viderat in ſomnis. Statìm verò vocato nauclero, ei diximus: Vis nauem tuam eſſe ſaluam, & nos omnes, & ante omnia tuam animam? Ille autem dixit: Non eſt hoc rogandum. Ei verò dixerunt Epiſcopi: Abnega malam tuam fidem, & crede in rectam fidem: & ſaluus eris tu, & nauis, & omnes nos. Dicit eis nauclerus: Quoniam video vos habere præſcientiam, (comprehendiſtis enim, quæ erant in corde meo, cùm nemo id vobis renunciauerit) Eccè dico vobis: credo, vt creditis, & abnego hæreſim Arrij. Rogo autem vos, vt per ocium me ex ſanctis ſcripturis illuminetis in recta fide. Sancti verò Epiſcopi eum acceperunt & obſignârunt, ſuper eum fuſis precibus, & eum quoquè impertiêrunt diuinis ſacramentis. Interìm autem ceſsârunt fluctus, & veſperè mutatus fuit ventus, & feliciter nauigauimus: & cùm fuiſſemus in pelago alios quatuor dies, quinto manè adnauigauimus in maritimam partem Gazæorum, quam vocant Maiumam. Poſtquàm autem deſcendimus, nos cognoſcentes, qui illic erant Chriſtiani, exceperunt cum Pſalmodia. Similiter verò ex ciuitate quoquè, cùm audiuiſſent, occurrerunt nobis, habentes ſignum venerandæ crucis, & ipſi pſallentes. Commixti ſunt autem, qui erant ex duobus locis, & facti ſunt non paruus populus. erant enim plures, qui erant ex maritima, propterea quòd haberent multos Aegyptios vini mercatores. Idolorum verò cultores, videntes ea, quæ fiebant, diſſecabantur: ſed nihil audebant facere, quoniam audiuerant, in quanto honore fuiſsent habiti ſanctiſſimi Epiſcopi apud Imperatores, & quòd eſsent euertenda ſimulacra: & magna angebantur cura & animi ægritudine.

Mira res, abiurata à nauclero Arriana hæreſi, ceſſauit maris tempeſtas.

Poſtquàm autem fuimus ingreſſi ciuitatem, in loco, qui vocatur Tetramphodos, id eſt,

est, quadriuium, stabat statua marmorea, & dicebant eam esse Veneris. erat autem supra aram marmoream: statuæ verò effigies erat nudæ mulieris, quæ habebat aperta tota sua pudenda. Statuam autem in honore habebant omnes ciues, maximè verò mulieres, lucernas accendentes, & thure suffientes. Dicebant enim eam in somnis respondere ijs, quæ volunt inire matrimonium. Decipiebant autem se inuicèm mentientes. Sæpè verò iussi à dæmone contrahere matrimonium, tãtum abfuit vt id rectè eis procederet, vt inter eos fierent diuortia, aut malè cohabitarent. Hęc cognouimus ab ijs, qui fuerant auersi ab errore, & veritatem agnouerant. Quinetiam nonnulli idololatræ, non ferentes calamitates grauium coniugiorum, quæ iussi fuerant contrahere à dæmone Venere, succensentes, confessi sunt deceptionem. Tales enim sunt dæmones, vt qui decipiant, & nihil vnquàm veri dicant. Neq; enim possunt aliquid certò præscire: sed ex verisimilibus præ se ferunt se præscire apud eos, qui eis seruiunt. Quomodò enim possunt verum dicere, qui exciderunt à veritate? Quòd si in aliquibus contingit eos diuinare, hoc fit ex eo, quod euenit: quomodò etiam accidit in hominibus, vt sæpè quędam prædicant futura de re, quæ est euentura. Ea ergò quæ ex ijs, quæ accidũt, successerũt, quod quidem rarò fit, admiramur. Quæ autem coniectura non assequimur, quod quidem fit assiduè, silemus. Hactenùs quidem de dæmonibus & de eorum deceptione.

Simulacrũ Veneris turpissimum.

Dæmones vt ventura prædicant.

Cùm nos ergò, vt dictum est, nauigâssemus in ciuitatem, & venissemus in locum, in quo erat dictum simulacrum Veneris, portarent autem Christiani venerandum lignum Christi, hoc est, figuram crucis, videns dæmon, qui habitabat in statua, nec videre sustinens signum, quod ferebatur, turpiter egressus ex marmore, deiecit ipsam statuam, & confregit eam in multa fragmenta. Accidit verò, vt duo idololatræ starent prope aram, in qua stabat statua: & corruens, vnius quidem caput fregit in duas partes, alterius autem humerum & brachiale. Stabant enim ambo, sanctum populum subsannantes. Multi autem ex gentilibus, cùm vidissent signum quod factum fuerat, crediderunt, & cõmixti cum laicis, vnà cum eis sunt ingressi in sanctam ecclesiam, nomine Irenen. Fuit autem illo die magnum gaudium inter Christianos, tribus de causis: Primùm quidem, quòd sanum recepissent sacerdotem, & qui ea fecerat quæ desiderabat. Secundò, quòd contriti essent dij gentium, & facti essent tanquàm puluis, qui dispergitur ab area æstiua: quinetiam similiter atquè ipsi confracti sunt, qui confidebant in eis. Tertiò autem & maximè, quòd conseruatæ sunt animæ, quæ errabant, & accesserũt gregi Christi. Cùm eos verò obsignâsset Episcopus, dimisit in pace, iubens vt vacarent sanctis scripturis. erant verò viri numero XXXII. & septem mulieres. Cùm duos autem alios dies fuisset Gazæ Iohãnes Archiepiscopus, profectus est Cęsaream: quẽ Christiani omnes & sanctus Episcopus deduxerunt vsque ad duo milliaria.

Vide virtutem venerandæ figuræ sanctæ crucis.

Post decimum autem diem venit admirandus Cynegius, habẽs secum Consularem & Ducem, & magnam manum militarem & ciuilem. Pręsciuerunt verò multi ex idololatris, & exiêrunt è ciuitate: alij quidem in vicos, alij autem in alias ciuitates. erant verò complures ex diuitibus ciuitatis. Eorum autem ædes, qui fugerant, annotauit quem diximus, Cynegius. Die autem sequenti, accersitis ciuibus, præsentibus Duce & Consulari, aperuit eis literas imperatorias, quæ iubebant, vt euerterentur simulacra & delubra, & igni traderentur. Cùm primùm verò id audiuissent idololatræ, eiulârunt magna voce, adeò vt id ęgrè tulerint magistratus, & in eos cum minis emiserint milites, qui eos virgis & clauis verberabant. Christiani autem cum magno gaudio laudibus prosequebantur Imperatores & magistratus. Statìm verò cum magistratibus & cohortibus militaribus impetum fecerunt & euerterunt delubra. Erant autem in ciuitate simulacrorum publica templa octo: nempe Solis, & Veneris, & Apollinis, & Proserpinæ, & Hecates, & quod dicebatur Hierion, seu sacerdotum. & Fortunæ ciuitatis, quod vocabant Tycheon, & Marnion, quod dicebant esse Critæ generis Iouis: quod existimabant esse glorioſius omnibus templis, quæ sunt vbiquè. Erant autem alia quoquè plurima simulacra in ædibus & pagis, quæ nemo posset numero subijcere. Dæmones enim cùm Gazęorum animum vt ductilem apprehendissent, errore impleuerunt vniuersam ciuitatem, & quæ circuncircà sita erat, regionem. hoc autem eis accidit ex nimia simplicitate. Quamobrem traducti ad sanctam fidem, fiunt magno zelo incitati Christiani. Hactenùs quidem de Gazęis.

Delubra dæmonũ euertunt Gazæi.

Iussi ergò milites, cum Christianis ciuitatis & maritima eius parte, impetũ fecerunt

in simulacra. Et primùm cùm voluïssent euertere simulacra & Marnium, repulsi sunt. Illis enim idoli sacerdotes, cùm priùs de eo audiuissent, portas interioris templi intrinsecùs magnis lapidibus obstruxerunt: & cùm exportâssent in ea, quæ dicuntur adyta, quæcunque erant vasa in templo precioſa: quinetiam ipsa deorum ipsorum animalia, illic occultauerunt: & per ipsa adyta fugerunt per alias vias. Dicebant enim, dicta adyta habere multas vias in diuersa loca. Repulsi ergò, sicut priùs dixi, conuersi sunt ad alia simulacra: & alia quidem euerterunt, alia verò igni tradiderunt. Cùm ergò rapuissent omnia, quæ in eis erant, vasa precioſa, sanctus autem Porphyrius anathemati subiecisset in ecclesia quemlibet ciuem Christianum, qui ex delubris aliquid accipit ad lucrum propriũ: nullus ex fidelibus ciuibus aliquid accepit, nisi milites, & qui illic inuenti sunt aduenæ. Obibãt ergò cum laicis ex clero viri pij, & ipse sanctus Porphyrius Episcopus, reprimentes eos, nè aliquid acciperent. Fuerunt verò decem dies euertentes templa simulacrorum.

Post dictos autem dies consilium ceperunt, quonam modo vterentur Marnio, & quid ei facerent. Alij enim dicebant, id debere effodi: alij autem, comburi: alij, locum purificari, & sanctificari ad Dei ecclesiam. & erat de ea re magna deliberatio. Tandèm sanctus Episcopus edicit populo ieiunium & orationem, vt eis reuelet Dominus, quidnam eos facere oporteat. Cumque illo die ieiunâssent, & Deum de hac re precati essent, vesperè peregérunt sanctam synaxim. Cùm perageretur autem, puer circiter septem annos natus, stans cum matre propria, repentè exclamauit, dicẽs: Comburite intùs templum vsque ad solum. Facta sunt enim in eo multa grauia, & maximè hominum sacrificia. Id verò hoc modo comburite: Afferte picem humidam, sulfur, & seuum porcinum, & hæc tria commiscete, & vngite portas æneas, & ignem in eas inijcite, & sic totum templum comburetur. Non potest enim aliter fieri. Id autem quod est exteriùs, finite cum ambitu: & postquàm fuerit combustum, purgantes locum, ædificate illic sanctam ecclesiam. Dicebat autem hoc quoquè: Testificor vobis coram Deo, nè fiat aliter. Neque enim ego sum, qui loquor, sed Christus, qui in me loquitur. Hæc autem dixit lingua Syriaca. Postquàm verò audiêrunt, omnes admirabantur & Deum glorificabant.

Ieiunio & oratioe q̃d nõ obtineatur a Deo?

Venit autem hoc miraculum etiam ad aures sancti Episcopi: & cùm manus suas ad cœlum extẽdisset, Deum glorificauit, & dixit: Gloria tibi Pater sancte, quoniam abscondisti à doctis & sapientibus, & reuelâsti ea paruulis. Iussit autem puer suam quoquè matrem, postquàm dimissa esset ecclesia, inueniri in episcopi ædibus. Separato itaque puero, dixit Episcopus mulieri: Adiuro te per filium Dei viui, vt dicas, an suggestione tua aut alicuius alterius, te sciente, filius tuus illa est locutus, quæ dixit de Marnio. Mulier autem cùm hęc audiuisset, dixit: Trado meipsam terribili & tremendo Christi tribunali, si vnquàm præsciui aliquid ex ijs, quæ filius meus hodiè est locutus. Sed si videtur tibi, eccè accipe puerum, & cum minis de eo habe quæstionem: & si dixit alicuius suggestione, metu confitebitur: Sin verò nihil aliud dicet, est euidens, quòd à spiritu sancto fuit inspiratus.

Matt. 11.

Cùm hoc audijsset Episcopus, quod dixerat mulier & laudauisset, iussit eam paululùm secedere, & introduci puerum. Cumque adductus esset puer, dixit ei: Quis tibi suggessit, vt loquereris in ecclesia illa, quæ es locutus de Marnio? Puer autem tacebat. Iussit verò sanctissimus Episcopus afferri flagellum, & extendi puerum ad hoc, vt ab eo terreretur. Ille autem tenens flagellum, alta voce clamauit, dicens: Quis tibi dixit, vt loquereris? dic, nè flagello cædaris. Puer verò stabat mutus, nihil loquens. Tunc nos, qui eramus circa ipsum, hæc ei cum minis diximus. ille autem erat immobilis. Tandèm postquàm omnes cessâssent, os suum aperiẽs, dixit puer lingua Græca: Vrite templum, quod est intùs, vsque ad solum. Multa enim grauia in eo facta sunt, & maximè hominum sacrificia. Hoc autem modo id vrite: Afferte picem humidam, & sulfur, & seuum suillũ, & miscete hęc tria, & vngite portas æneas, & ignẽ eis immittite: & sic templum comburetur. Aliâs enim non potest fieri. Quod est exteriùs autem, finite cum ambitu: & postquàm fuerit combustum, expurgato loco, statuite illic sanctam ecclesiam. Testificor enim vobis coram Deo, nõ posse aliter fieri. Non enim * sum, qui loquor, sed qui est in me Christus. Admiratus est autẽ sanctissimus Episcopus Porphyrius, & omnes qui cum eo erant, audita pueri libera loquendi fiducia, & quòd partitè & distinctè esset

Puer loquitur Græcè, cùm nunq̃ didicisset.

for. * ego

esset locutus. Accersita verò matre, eam interrogauit, an ipsa aut filius eius sciret linguam Græcam. Illa autem iureiurãdo affirmabat, neque se, neq; suum filium scire Græcè. Cùm hoc rursùs audiuisset sanctissimus Porphyrius, laudauit Dominum: & afferens tria numismata, ea dedit mulieri. Puer aũt cùm vidisset numismata in manu matris suæ, exclamauit, dicens lingua Syriaca: Nè accipias mater, nè tu quoq; auro vendas donum Christi. Rursùs autem cùm id audiuissemus, summè mirati sumus. Mulier verò reddidit tria numismata, dicens Episcopo: Ora pro me & filio, & commenda nos Deo. Sanctus autem Episcopus eos dimisit in pace.

Manè verò congregatis religiosis Clericis & Christi amante populo, & prætereà admirabili quoq; Cynegio & magistratibus, dixit eis, quomodò locutus est puer de Marnio. Cùm autem audiuissent, mirati sunt, & communi consensu dixerunt, vt sicut dixerat puer, sic combureretur. Allata ergò pice humida, & sulfure, & seuo suillo, & his tribus mixtis, vnxerunt portas interiores: & fusis precibus, ignem admouerunt, & statìm vniuersum templum eum arripuit, & fuit exustum. Quotquot autem milites & hospites poterant, rapiebant ex igne, quæ inueniebant, seu aurum, seu argẽtum, aut ferrum, aut plumbum. Erat verò illic quidam ex Præfectis militaribus, quos vocant Tribunos, qui aderat combustioni templi. erat autem, vt apparebat, Christianus: in occulto verò erat idololatra. Hic ergò cùm interesset, & videret conflagrationem & direptionem, quæ fiebat à militibus, dissecabatur: & sub prætextu, quòd curaret vt seruarent ordines, flagellis crudeliter cædebat, quem inueniebat ferentem aliquod spolium. Cùm hæc fierent, & ab igne corrupti essent parietes, repentè lignum ardens incidit in Tribunum, & ei duplicem affert mortem. Perfracto enim capite eius, vsìt reliquum corpus: & statìm fideles milites & Christi amans populus, scientes eum esse propensum ad simulacra, Deum glorificârunt, & dixerũt illum psalmum, qui dicit: Quid gloriaris in malitia, potens iniquitate? Tota die iniustitiam cogitauit lingua eius. Tanquàm nouacula acuta fecisti dolum. Dilexisti malitiam magìs, quàm bonitatem: iniustitiam magìs, quàm loqui iustitiam. Dilexisti omnia verba submersionis, linguam dolosam. Propterea Deus destruet te in finem: euellet te, & emigrare te faciet ex tabernaculo tuo, & verbum tuum ex terra viuentium. & quæ deinceps sequuntur in psalmo. Dies verò plurimos perpetuò arsit templum.

Marnium comburitur et diripitur.

Tribunus simulatè Christianus diuinitùs punitur Psalm. 51.

Posteà autem facta est etiam domorum persecutatio. erant enim multa simulacra in plurimis atrijs: & quæ inueniebantur, partìm quidem igni tradebantur, partìm autem in cœnum iaciebantur. Inueniebantur libri quoquè pleni præstigijs & incantationibus, quos quidem dicebant sacros, ex quibus sua faciebant mysteria & alia nefaria idololatræ. Ipsi quoquè eadem passi sunt, quæ dij sui. Accurrebant autem multi ad sanctam fidem, alij quidem metu, alij verò condemnantes priorem suam viuẽdi rationem. Omnibus verò portas sancta aperiebat Ecclesia. Meminerat enim sanctæ scripturæ, quæ dicit: Pulsanti aperietur: & qui quærit, inuenit. Et rursùs: Siue prætextu, siue veritate Christus annunciatur. Dicebant autem quidam ex fidelibus sancto Episcopo, non oportere eos accipere, qui accedunt propter metum, sed eos, qui bono proposito. Sanctus verò Episcopus dicebat ijs, qui hæc dicebant:

Inquirũtur per domos simulacra & libri impij.

Matth. 7. Philip. 1.

Sunt etiam virtutes, quæ casu & calamitate accidunt hominibus. Quomodò qui seruum aliquem possidet improbum & ingratum, priùs eum admonet, vt sit semper memori & grato animo: Postquàm autem eum nullo modo videt parére admonitioni, ei decæterò metum infert necessariò, plagasque & vincula, & alia huiusmodi: non volens eum perdere, sed seruare, & agnoscere id, quod oportet. Talem etiam Deum existimate, qui fert patienter nostrum ingratum animum: sæpè autem suadet, quæ sunt nobis vtilia, per scripturas & alios viros sanctos. Nobis verò non parentibus, volens omninò, vt bonus & benignus nos possidere, & non repellere, nobis infert suum timorem & disciplinam, nos inuitans, vt cum necessitate agnoscamus id, quod oportet. Quamobrem dicit scriptura: Quando interficiebat ipsos, tunc quærebãt eum, & conuertebantur, & manè vigilabant ad Deum. Et rursùs dicit propter eos, qui resiliunt & iugum à Deo excutiunt: In camo & freno confringes maxillas eorum, qui non appropinquãt ad te. Oportet ergò, ô filij mei, admonere humanitatẽ per metus & minas & disciplinam. Propterea rursùs dicit: Bonum est, quòd humiliâsti me, vt discam iustificationes tuas. Hæc autem à me dicta sunt propter eos, qui volunt accedere ad nostram sanctam fidem. Nam

Psal. 77.

Psal. 31.

Psal. 118.

&si

& si dubitantes accesserint, potest eos mollire tempus, Christo annuēte. Vt autem aliquid quoquè vobis renunciem: si non conspecti fuerint fide digni, vt qui iam fuerint in mali habitu: qui ex eis nascuntur, possunt esse salui, vt qui cum bono conuersentur.

Cùm hęc sanctus dixisset Porphyrius, & persuasisset fratribus, accipiebat omnes, qui volebāt illuminari, catechesi eos instituens multis diebus, nō solùm ante baptismū, sed etiam posteà. Assiduè enim docebat verbum, non splendida & magnifica vtēs oratione, & se volens ostentare: sed simplici vtens dictione, & omnia soluens ex scriptura. Accesserunt ergò illo anno gregi Christi circiter trecenta nomina, & ab illo tēpore augmentum accipiebāt singulis annis res Christianorum. Marnio verò omninò exusto & constituta ciuitate, statuit beatus Episcopus cum religioso clero & Christi amante populo, sanctam ecclesiam condere in loco exusto, quomodò ei reuelatum fuerat, quando erat Constantinopoli. propter quod etiam acceperat pecunias à religiosissima Imperatrice Eudoxia. Dimissis ergò magistratibus & Christi amante populo, retinuit partem auxilij, nè fieret aliqua nouitas post eorum exitum. Non propter hoc autem solùm: sed etiam, vt opem ferrent ad congregandam materiam ædificij dictæ sanctæ ecclesiæ. Quidam autem consulebant, vt ædificaretur sicut positum fuerat idoli templum. Erat enim formæ rotundæ, circundatū duabus porticibus, se inuicèm interiùs subeuntibus: eius verò medium erat ad emittendos vapores cōstitutum, septentrionaleq; & extensum in altum. Habebat autem quædam etiam alia, quæ decebant simulacra, apta ad execranda illa & nefaria, quæ fiebant ab idololatris. In hac ergò forma & positura dicebant quidam ædificandam esse sanctam ecclesiam: Alij verò contradicebant, dicentes ipsam quoquè positurę memoriam esse delendam. Qui autem hoc dicebant, persuadebant omnibus, vt qui rectè dixissent. Dixit verò sanctissimus Episcopus: Hoc quoquè relinquemus consilio.

Apud Gazęos crescit religio Christiana.

Interìm autem dum repurgatur locus, venit Magistrianus, epistolas afferens imperatorias semper memorandæ Eudoxiæ. Continebant verò literæ salutationem & precum petitionem pro suo marito & filio. Erat autem in alia charta intra literas descripta forma sanctæ Ecclesiæ in figuram crucis, quomodò nūc quoquè Deo volente cernitur: & continebant literæ, vt conuenienter dictæ figuræ sancta conderetur ecclesia. Lętatus est autem sanctus Porphyrius, cùm legisset & vidisset formam descriptam. Sciebat enim hoc quoquè factum fuisse ex diuina reuelatione, & meminit scripturæ, quæ dicit: Cor Regis in manu Dei. Continebant autē literæ, preciosas quoquè columnas esse mittendas & marmora. Eiecto autem cinere & ablatis omnibus abominationibus, relicta rudera marmorum Marnij, quæ dicebāt esse sacra & in loco inaccesso, maximè mulieribus, ea censuit sanctus Episcopus incrustari in platea ante templum, vt conculcarentur non solùm à viris, sed etiam à fœminis, & canibus, & porcis, & bestijs. Hoc verò idololatris fuit magis molestum, quàm templi cōflagratio. Quamobrem complures ex eis, maximè autem mulieres, vsque in hodiernum diem marmora non ascendunt.

Ecclesia Gazensis ad crucis figurā extructa.

Prou. 21.

Breui autem pòst tempore edicit ieiunium vno die: & cùm dimissæ fuissent preces matutinæ, iussit pius Episcopus quemlibet virum Christi amantem, afferre ligones & rastra & alia huiusmodi instrumenta. Hoc verò vespera priùs edixerat, vt omnes manè inuenirentur parati: quod etiam factum est. Congregato autem populo cum dictis instrumētis in sancta ecclesia, quæ appellabatur Irene, iussit omnes psallentes simul proficisci in Marnium, quod olìm fuerat. Ipse verò sequebatur, portās sanctum Euāgelium, & circa se habens pium clerum, reuerà imitās Christum cum discipulis. Prędecedebat autem populum semper memorandus Barochas, venerandæ crucis portans effigiem. Ab vtrisq; verò partibus populi, erāt milites, qui relicti fuerāt ad continendā in officio ciuitatem. Euntes autem psallebant, & in versiculorū psalmi intercisione dicebant, Alleluia. Erat autem psalmus quem dicebant: Venite, exultemus Domino, iubilemus Deo Saluatori nostro. Prędoccupemus faciem eius in confessione, & in psalmis iùbilemus ei. Quoniam Deus magnus Dominus, & rex magnus supra omnem terram. Quoniam in manu eius sunt fines terræ & altitudines montium. Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud, & aridam formauerūt manus eius. Venite, adoremus & procidamus ei, & ploremus coram Domino, qui fecit nos. Quoniam ipse est Deus noster, & nos populus pascuæ eius, & oues manûs eius.

Processio cum effigie S. Crucis.

Psal. 94.

Dicebat autem alios quoquè psalmos, donèc ingressi sunt in Marnium. Hortatus est autem

autem sanctus Porphyrius Episcopus Ruffinum quendam architectum Antiochenum, virum fidelem & scientem, per * quod fuit etiam perfectum totũ ædificium. Is accepto gypso, designauit posituram sanctæ ecclesiæ, conuenienter formæ, quæ missa fuerat ab inprimis pia Augusta Eudoxia. Cumque precatus esset sanctissimus Episcopus & genu flexisset, iussit populum fodere. Statim autem omnes vno animo & eádem alacritate fodiebant, clamantes: Christus vicit. Non licebat verò videre differentiam inter virum & mulierem, aut senem aut puerum: sed promptus & alacer animus vires præbebat omnibus. Et alij quidem fodiebant: alij autem terram exportabant, adeò vt paucis diebus fuerint & omnia loca effossa, & terra egesta. Priùs itaq; præparata materia, & ingentibus lapidibus ex tumulo, qui dicitur Aldioma, à parte Orientali ciuitatis, & alia materia, Sanctus rursùs, congregato Christi amante populo, multisque precibus & Psalmodijs dictis in loco, ipse primus se succingens, cœpit portare lapides, & iacere fundamenta. Deindè pij quoquè Clerici, & omnes laici lętantes & magna voce psallentes, adeò vt audirentur à tribus milliarijs ex ciuitate. Factum est autem illo die magnum miraculum. * quem

Sunt putei intra sacrum ambitum, ex quibus est vnus ab occidẽtali parte sanctæ quæ nunc est, Dei Ecclesiæ, non parùm profundus. Tres ergò pueri sitientes, iuerunt ad bibendum, & appropinquantes ori putei, se inclinabant, innitentes ligno, quod erat in ore putei, vt solent facere pueri: & fracto ligno, tres ceciderunt in puteum. Quidam verò, qui fortè illic aderant, iuerunt & renunciârunt populo, quæ facta fuerant. Fuit autem non paruus tumultus, omnibus cõcurrentibus ad puteum. Cùm verò quod factum fuerat, cognouisset sanctissimus Episcopus, ipse quoquè currens ad locum, iussit fieri silentium. Quo facto, cœpit precari & rogare Deum cum multis lachrymis, vt viuos & illęsos conseruaret pueros: & maximè propter idololatras, nè dicant, Vbi est Deus eorum, in quem sperabant? Et cùm fuisset hora vna humi inclinatus, & surrexisset, iussit aliquem descendere per funes cadorum, & scrutari pueros. Clamabant enim, qui erant ex populo, appellantes pueros: neque erat vllus, qui eos infernè audiret ex puteo. Cùm autem vir ille descendisset, inuenti sunt tres pueri, sedentes super magnum lapidem, illęsi & hilares, inter se colloquentes. Cùm verò vir ille eos adspexisset, valdè est admiratus, & Deum glorificauit, & infernè clamans, dixit: Laudate Dominum, viuunt enim tres pueri. Cùm autem audiuisset sanctus Episcopus & populus, lętati sunt: & demissa magna sporta, iusserunt simul efferri tres pueros. erant enim parui, ad sex vel septem annos nati. Sporta verò accepta, is, q erat inferiùs, tres illos ligatos fecit tutò sedere, iubẽs eis claudere oculos, donèc sursùm peruenissent, & dicere: Iesu Christe, serua nos. Cumque hoc fecisset, clamauit vt aptè funem traherent: & trahentes, dicebant hymnum trium puerorum: Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum. Cumque peruenissent, & eos adspexisset sanctissimus Episcopus, (erat enim is stans in ore putei, & tenebat funem) repletus gaudio & lachrymis, exclamauit, dicens: Benedicite omnia opera Domini Domino, & laudate Dominum. Postquàm autem eos è sporta sustulerunt, scrutati sunt, nunquìd fracta esset aliqua pars eorum corporis, & nihil inuentum est in eis malè affectum.

Tres pueri cadunt in puteum.

Vide insigne miraculum.

Dan. 3.

Ibidèm.

Sed magnum adspeximus miraculum. Inuenti sunt enim tres pueri habentes signa crucis tanquàm acu infixa. Vnus quidem in media fronte, alius autem in summa dextra manu circa digitos: alius verò in humero dextero. Erãt autem pulchrè expressæ cruces, neque obliquæ, neque incuruæ, sed vnius mensuræ, vt apertum esset, eas diuina esse signa. Neque enim eis afferebant dolorem, neque eduxerãt sanguinem: sed erant impressæ tanquàm ex cinabari. manserunt autem in eis longo tempore ad hoc, vt viderent omnes & admirarentur. Nam multi etiam ex alienigenis cùm vidissent, crediderunt. Cùm verò ille quoquè ascendisset, qui propter pueros descenderat, iureiurando affirmabat, dicens: Quando eos immisi in sportam, & sursùm ferebantur, videbam circa eos tanquàm fulgur, donèc peruenissent ad os putei. Fuit autem Christianis illo die lętitia: cultoribus verò simulacrorum, dolor & offensio. Aedificium autem procedebat in dies, omnibus prompto & alacri animo operantibus. Neque enim erat, qui vllum sua mercede fruſtraretur: sed etiam ampliùs præbebat, se munificè gerẽs in eos, qui operabantur. Dicebat enim iustum esse, vt nõ execrationem, sed benedictionem acciperet omne opus ædificij.

Signa Crucis impressa pueris diuinitùs.

Anno

Anno autem ſequẽti mittit Eudoxia Imperatrix columnas,quas erat pollicita: quæ quidem erant magnæ & admirabiles,numero triginta. Duæ verò vocantur Caroſtiæ: quæ quidem ſunt in ſancta eccleſia, lucentes tanquàm ſmaragdi. Cùm ij autem adnauigâſſent,qui eas ferebant,rursùs apparuit ſtudium,promptusq; & alacer animus populi Chriſtum amantis.Omnes enim cùm audiuiſſent,ſtatim cucurrerunt ad litus:non ſolùm verò viri,ſed etiã fœminæ & pueri & ſenes.omnes enim corroborabat fidei deſiderium. Et cùm currus adduxiſſent,impoſitam vnamquanque columnam traxerunt, & in templi hypęthro eam depoſuerunt:& rursùs reuerſi ſunt,& aliam attulerunt,donèc omnes portârunt.Et de his quidem hactenùs.

Illo autem tempore venit in ciuitatem mulier quædam Antiochena, quæ vocabatur Iulia.erat verò ex execranda hęreſi eorum, qui dicuntur Manichęi. Cumq; cognouiſſet aliquos eſſe recèns illuminatos, & in ſancta fide nõdùm ſtabilitos, in eorum irrepens animos, eos corrumpebat per doctrinam ſuam, oculos pręſtringentem & incantantem: ſed multo magìs per pecuniæ erogationem. Qui enim inuenit dictam impiam hęreſim,nõ aliter potuit ineſcare aliquos,niſi datis pecunijs. Eorum enim doctrina,ijs quidem,qui ſapiunt, plena eſt omni blaſphemia & condemnatione, & anilibus fabulis, quæ attrahunt mulierculas, & viros pueriles, qui leuem habent mentem & cogitationem. Ex diuerſis enim hęreſibus & gentilium dogmatibus hanc ſuam peruerſam conſtituerunt opinionem, callidè & vafrè volentes omnes capere. Deos enim multos dicunt,vt placeant gentilibus.Prętereà tempus ortûs obſeruant,fatumque & aſtrologiam aſſeuérant, vt ſecurè peccent, vtpotè quòd non ſit in noſtra poteſtate peccare, ſed ex fati neceſſitate.Porrò autem Chriſtum quoquè confitentur. Dicunt enim eum hominem fuiſſe viſione.Et enim ipſi quoquè viſione dicuntur eſſe Chriſtiani.Ea enim prętermitto,quæ ſunt ridicula & digna execratione,nè eorum, qui hęc legũt, aures impleam moleſta auditione & prodigioſis narrationibus. Res enim Philiſtionis, Sceni & Heſiodi,& aliorum, qui dicuntur philoſophi, commiſcentes cum rebus Chriſtianis, ſuam hęreſim conſtituerũt: Quomodò enim pictor mixtionem faciens ex diuerſis coloribus, efficit exiſtimatione hominem, aut beſtiam, aut aliquid aliud, ad decipiendos eos, qui adſpiciunt,vt ſtultis quidem & inſipientibus videatur eſſe verus:ijs autem,qui ſapiunt, vmbra & deceptio & humana excogitatio:Ità etiam Manichęi ex diuerſis dogmatibus haurientes,effecerunt improbam ſuam opinionem : vel potiùs ex diuerſis ſerpentibus virus congregantes & miſcẽtes,lethiferum effecerũt venenum, ad hominum animas interimendas.

Iulia Manichæa quoſdam corrupit neophytos.

Hęreſis Manichęorum depingitur.

Idem certè noſtra ætate fecerunt hęreſiarchę

Vt autem priùs dictum eſt,cùm illic verſaretur peſtifera mulier,quidam fallaci illius doctrina ſunt ſeducti.Poſt aliquot verò dies,cùm id cognouiſſet à quibuſdam fidelibus ſanctus Porphyrius, eam accerſitam interrogauit, quęnam & vndè eſſet, & quamnam haberet opinionem.Illa autem & patriam,& ſe eſſe Manichęam,eſt cõfeſſa.Ijs verò,qui erant apud ipſum,ira motis,(erãt enim quidam pij) eos rogat beatus,nè irâſcantur,ſed patienter eam admoneant & ſemel & bis: ſeruãs id,quod dictum eſt à ſancto Apoſtolo. Deindè dicit mulieri: Abſtine,ô ſoror,ab hac mala opinione: eſt enim ſatanica. Illa aũt reſpondit: Dic,& audi:& aut perſuadebis,aut perſuadeberis. Sanctus verò dixit: Para te ad craſtinum diem,& veni huc. Illa autem cùm valere eum iuſſiſſet,eſt egreſſa.Beatus autem cùm ieiunâſſet,& Chriſtum multùm rogâſſet, vt diabolũ pudore afficeret,paratus fuit in diem ſequentem. Aduocauit verò quoſdam ex pijs Clericis & Laicis,ad diſputationem ſuam & mulieris. Die autem ſequenti accedit mulier, habens ſecum duos viros & totidem mulieres,quæ erant iuniores & formoſæ,omnes verò pallidi.Iulia autem erat prouecta ætate. Ducebatur autem tota eorum diſputatio à ſcriptis & orationibus mũdanæ diſciplinæ: multo verò magìs Iuliæ. Erat autem humilis eorum habitus, & modeſti mores:& quod dicitur,extrinſecùs oues,intrinſecùs verò lupi rapaces & venenata animalia. Omnia enim dicunt & faciunt cum ſimulatione. Deindè iuſſi ſedere, diſceptabant & inquirebant.

Tit.3.

Matth.7.

Sanctus autem Porphyrius, ferens ſancta Euãgelia, cùm feciſſet ſignum crucis in ore ſuo,cœpit eam rogare, vt diceret ſuam opinionem. Illa verò cœpit. Frater autem Cornelius Diaconus,qui fuit paulò antè nominatus,ſciens notis ſcribere, quibus vtũtur in iure,iuſſus à beatiſſimo Epiſcopo,notabat omnia, quæ dicebãtur & opponebantur,me & fratre Barocha admonentibus. Diſputationem autem non ſcripſi in hoc libro, propterea

Facit ſignũ Crucis in ore ſuo,diſputaturus cum Manichæa.

ptereà quòd sit magna: vt qui velim compendiò hoc scriptum mandare literis: eam verò in alio libro exposui ijs, qui volunt scire sapientiam, à Deo datam sanctissimo Porphyrio, & aniles fabulas, quas effutijt prodigiosa loquens & venefica Iulia. Quam quidem citò est persecuta diuina iustitia. Postquàm enim multa horis plurimis esset fabulata, & cõsuetas dixisset blasphemias in Dominum & Deum vniuersorum, motus à diuino zelo sanctus Porphyrius, videns eum, qui omnes fines cõtinet, tam qui cadũt sub adspectum, quàm qui non cadunt, blasphemijs & maledictis inceßi à muliere, in quam operabatur diabolus, & quæ se submittebat illius voluntati, in eam tulit sententiam, dicens: Deus qui facit omnia, qui est solus æternus, neque principium habens nec finem, qui glorificatur in Trinitate, tuam percutiet linguam, & obstruet os tuum, nè loquatur blasphema. Sententiæ autem prolationem consecutum statim fuit supplicium. Cœpit enim tremere Iulia & mutari vultu: & manens in ecstasi longum tempus, non loquebatur: sed erat muta & immobilis, habens apertos oculos & intuentes sanctissimum Episcopum. Qui verò cum ea erant, cùm adspexissent ea quæ sustinebat, magno timore sunt affecti: eam autem consolabantur, & carmina cantabant ad eius aures: & non erat vox, nec auditus.

Vltio diuina persequitur blasphemam mulierem.

Cùm longo autem tempore mansisset muta, emisit animam, profecta ad tenebras quas in honore habuerat, eas lucem esse arbitrans, cõuenienter scripturæ, quæ dicit: Væ ijs, qui faciunt id, quod est dulce, amarum: & quod est amarum, dulce: qui tenebras ponunt lucem, & lucem tenebras. Iussit autem sanctus componi eius corpus & tradi sepulturæ, misertus humanæ naturæ. erat enim summè clemẽs & misericors. Quicunque verò audiuerunt id, quod factum fuerat, valdè sunt admirati: non solùm qui erant nostræ fidei, sed etiam alienigenæ. Qui autem cum ea erant, duo viri & mulieres, & quicunque ab ea corrupti fuerant, currentes prociderunt ad pedes beatissimi Episcopi, dicentes: Errauimus: & petebant pœnitentiam. Beatus verò fecit omnes subijcere anathemati Manetem, authorem eorum hæresis: ex quo etiam appellati fuerunt Manichæi. & cùm plurimos dies eos instituisset catechesi, adduxit ad sanctam Catholicam Ecclesiam. Occasione autem illorum, alij quoquè ex alijs gentibus pœnitentia ducti, fuerunt illuminati.

Esa. 5.

Post tempus autem quinq, annorum, perfectum fuit opus sanctæ magnæ ecclesiæ. Appellata verò fuit Eudoxiana, ex nomine inprimis piæ Imperatricis Eudoxiæ. Peregit autem dedicationem sanctissimus Episcopus Porphyrius die Resurrectionis sancti Paschatis splendidè ac magnificè, non parcens sumptui: sed congregatis omnibus Monachis, qui erant circitèr mille, cum alijs pijs Clericis & Laicis & Episcopis, hilariter transegit omnes dies sancti Paschatis: & licebat videre choros angelicos, non solùm in Ecclesiastica consequentia, sed etiam in Horis, quando fiebant. Non solùm enim erat mensa sensilis, sed etiam spiritalis. Nam post obsonium dicebatur psalmus, & post potum hymnus. Idolorum autem cultores videntes, quæ fiebant, corde tabescebant. Vndiquaquè enim veniebant hospites ad videndam pulchritudinem & magnitudinem dictæ sanctæ ecclesiæ. Dicebatur enim maior omnibus ecclesijs, quæ erant illo tempore. Ea de causa quando iecit ab initio fundamenta, reprehendebatur à quibusdam fidelibus, quòd eam magnam descripsisset, cùm essent pauci Christiani in ciuitate. Respondens autem sanctissimus Porphyrius, dixit: Nè sit vestra fides parua. Spero enim in Dominum nostrum Iesum Christum filium Dei, quòd sit multiplicaturus gregem suum, & ampliorem faciet hanc domum, ex eo quòd non possit capere multitudinem Christianorum. Non est enim humanum dogma Christianorum, vt adspiciatur ad tempus & dissoluatur: sed diuinum, & quod accipit incrementum. Hæc & talia semper disserebat beatus Porphyrius fidelibus, non solùm in ecclesia, sed etiam in vnoquoq; loco, illuminans & iuuans populum Christi amantem. Post dies autem festi populos dimisit in pace, vnumquenque ad suos.

Episcopus dedicauit Ecclesiam splẽdidè ac magnificè.

Templum Gazæ amplissimum.

Postquàm verò condidit & sanctificauit dictam sanctam Ecclesiam, constituit, vt daretur vnicuiq; hospiti, qui erat in ciuitate, sumptus vnius diei. Suppeditabat autem vnicuique mendico, tam peregrino quàm ciui, quotidiè ad sex obolos, præter ea, quæ ipse per se præbebat ijs, qui ad ipsum accedebant, in veste, argento, & auro: vnicuique præbens conuenienter suæ dignitati. neque vllus ex ijs, qui indigebãt, erat expers suorum donorum. In diebus autem ieiuniorum sancti festi Paschalis, suppeditabat vnicuique

Largissimè S. Porphyrij eleemosynæ.

pauperi ad decem obolos quadraginta diebus. Iussit autem in pio suo testamẽto, omnino dari dictos decẽ obolos quadraginta diebus: & assignato reditu, ex quo volebat eos dari, in dicto testamento statuit, vt nisi hęc quotannis suppeditarẽtur, dictus reditus veniret ad sanctam Cęsareæ ecclesiam. Hęc verò postea facta sunt.

Idolorum autem cultores quo magis adspiciebant proficere Christianos, eo magis furebant & studebant malis afficere Christianos, & ante omnes, sanctum eorum pastorem Porphyrium. Nam cùm aliquando orta esset de prędijs controuersia inter Oeconomum sanctæ ecclesiæ, & Sampsychum, qui erat primus inter Idololatras, videns pius Barochas Oeconomũ affici iniuria, eum defendit, & cœpit contumelijs afficere dictum Sampsychum. Cùm id autem audiuissent reliqui Curiales, congregati inuaserũt Oeconomum & pium Barocham. Simul verò cum curialibus asscenderũt etiam multi ex ciuibus, inuenta occasione malè afficiendi fideles, & ex parua, vt dixerit quispiam, scintilla tantus est ignis accensus, vt omnes Christiani in periculum venirent, nè perirent. Tanto enim furore perciti fuerunt idololatræ, vt ipsi gladios & clauas acceperint, & septem homines occiderint, & alios multos sauciauerint: Deindè his non contenti, in ipsum Pastorem irruerint. Quidam autem, qui bono lętabantur, pręcurrentes, renunciârunt sanctissimo Episcopo incursionem multitudinis. Cùm verò audiuisset beatus, me accersito, dixit: Fugiamus frater, & parùm occultemur, donèc transeat ira Domini. & asscensis muris, fugimus per tecta. Idololatræ autem, fractis portis domûs episcopalis, ingressi sunt: & cùm non inuenissent sanctum Porphyrium, diripuerũt omnia, quæ illic sunt inuenta.

Idololatræ Gazenses vertũtur in seditionẽ.

Diripiunt domũ episcopi.

Ego autem & beatus Porphyrius per tecta fugientes, inuenimus puellam circa quatuordecim annos natam: quæ cùm sanctũ agnouisset Episcopũ, prócidit ad eius pedes. Beatus autem rogauit eam, quęnam esset, & quibus nata parentibus. Puella verò respondẽs, dixit se esse orbam patre & matre, & auiam habere anum, corpore imbecillam: seque operari, & se alere & suam auiam. Rogauit verò eam, an esset Christiana. Illa autem rursùs dixit, se non esse, sed iamdiù abhinc esse cupere, si sit digna. Clemens autem Porphyrius cùm audijsset, quod dixerat puella, & compũctus esset, lachrymatus est, dicens: Quàm propensum est ad bonum, genus Gazęorum? sed aduersarius studet impedire bonum eorum animum: quem Dominus percutiet verbo oris sui. Dixit autem puellæ: Affer ad nos huc stoream in hoc tectum, vt hîc maneamus, donèc sedetur tumultus ciuitatis: & nè renuncies alicui, nos hîc esse. Illa verò iureiurando affirmauit, se ne auiæ quidem suæ indicaturam. Cùm autẽ per quoddam tectum asscendisset in domum suam, attulit stoream, & eam strauit: & prócidens ad beati viri pedes, rogauit eum, vt vesceretur modicis suis cibis, & nè suam dedignaretur paupertatem: erat enim circa vesperam. Sanctus autem volens fieri imitator magni Prophetæ Eliæ, dixit puellæ: Festina filia, & affer, vt Dominus det tibi per me alimentũ spiritale & carnale. Illa verò properè descendit, emitque panem & oliuas & caseum, & legumen madefactum. Attulit autem omnia, & apposuit nobis, dicens: Accipite domini mei, & benedicite paupertati meæ. Beatus verò rursùs compunctus, fleuit, cùm pręuidisset, quòd habitura erat fidem in Christum. Cumque surrexissemus, & preces fudissemus solitas, & sedissemus, comedimus. Ego quidem comedi caseum & bibi vinum: sanctus autem comedit panem & madefactum legumen, & bibit aquam. & cùm dimisissemus puellam ad suam auiam, nos in tecto dormiuimus. erat enim tempus ætatis. Porrò autem puellæ quoquè nomen interrogauimus. Dixit verò, Salaphtha. quod interpretatur Grękè Irene, id est, pax. Diem quoquè sequentem transegimus in illo tecto, bona Irene nostrî curam gerente prompto & alacri animo.

Sanctus vir declinat furorem impiorum.

3. Reg. 17.

Postquàm autem cognouimus esse sedatũ tumultum ciuitatis, noctù ambulauimus ad sanctam ecclesiam. Cumq; asscendissemus in ædes Episcopales, in ijs nihil inuenimus, nisi pium Barocham iacentem & adductum in extremum periculum ex plagis, ei illatis ab impijs idolorum cultoribus. Post paucos verò dies cùm cognouisset Proconsul, quę facta fuerant in ciuitate, vocabatur autem Clarus, mittit Commentariensem cum magno auxilio, & conijcit in custodiam eos, quos ostenderunt ij, qui gerebant res publicas, & adducit Cęsaream: & de alijs quidẽ sumpsit supplicium, alios verò dimisit cęsos neruis boum. & nõ paruo incusso timore, sic sedauit ciuitatem. Paucis verò pòst diebus recordatus est sanctus Porphyrius bonæ illius puellæ, quæ nos accepit, & eam per me accersijt.

Gazæi à Proconsule castigãtur.

cersijt. Illa autem venit currens, habens etiam aliam mulierem, quam dicebat esse amitam. Ingressæ verò ad beatum Episcopum, prociderunt ad eius pedes : qui eas benignè accepit, tanquàm pater beneuolus. Dixit autem puellæ: Re vera, ô filia, cupis fieri Christiana? Illa respondit: Iam tibi dixi, ô domine, me iamdiù abhinc hoc teneri desiderio, & nunc adduxi testem meam amitam, quæ ipsa quoquè tenetur eodem desiderio. Ille autem lætus, ei & eius auiæ iussit dari quotidiè argenti quatuor nummos: eius autem amitæ dedit vnum nummum. & cùm eas signâsset signo crucis, dimisit, eis iubens, vt vacarent precibus, & per catechesim institutioni catechumenorum. Misit autem ad eius quoquè domum pium Timotheum, Presbyterum & per catechesim institutorem, & ei iussit signare auiam puellæ. Nam, sicut priùs dixi, corpus habebat imbecillum & solutum. Tres autem illæ per catechesim institutæ, paulopòst dignatæ sunt venerando baptismo.

Postquàm verò sanctum deposuisset habitum, sanctus, accersita puella, dixit ei: Vis te viro iungamus legitimo matrimonio? est enim tibi tempus nubendi. Neque enim nostra scriptura prohibet honorabiles nuptias. Puella autē cùm audijsset, quod vir sanctus dixerat, cœpit flere & dicere: Bone pater, postquàm me cōiunxisti viro magno, vis me ab illo disiungere, & dare viro humili & nihili? Nequaquàm hoc feceris, domine mi. Admiratus autem sanctus, dixit ei: Et quis est is, quem tibi coniunxi? Illa verò respondit: Iesus Christus Seruator nostrarum animarum, verus meus sponsus, à quo non separabor in æternum. Cùm audiuisset sanctus & compunctus fuisset, est lachrymatus, adeò vt præ magna compunctione puellam sit complexus, & eius caput deosculatus. Erat enim re vera planè impatibilis, & præ magna ad misericordiam propēsione promptus ad effundendas lachrymas. Porrò autem nos quoquè, qui eramus apud ipsum, cùm vidissemus gratiam sancti spiritûs datam piæ puellæ, glorificauimus Deum, qui dat electis suis sapientiam & gratiam. Dimisit verò illo die puellam.

Puella baptizata nō vult alium sponsum præter Christū.

Contigit autem in ipsis diebus anum requiescere, & migrare ad Dominum. Tunc adnocata puella, accersiuit beatus piam Manaridem Diaconissam, quæ interpretatur ipsa quoquè Græca lingua φωτεινή, id est, lucida. Ei commisit Salaphtham, ipsi dato habitu regulari. Et cùm eas Deo commendâsset, dimisit in pace. Ea verò susceptit talem viuendi rationem, qualem non habuit alia illo tempore, quotidiè ieiunans, & post ieiunium modico panis vescens cum sale & madefacto legumine, aut subtiliter comminuto olere & aqua sola. Vinum enim non sumebat omninò. Diebus autem festis vtebatur oleo, & vescebatur oliuis. Nihil autem aliud gustabat, quod fuisset igne coctum. In ieiunijs verò Quadragesimæ, secundo quoque die comedebat legumina madefacta, aut comminuta olera sine pane. Totam autem sanctam Paschalem hebdomadam transigebat, nihil sumēs, prēterquàm quinta sancta feria, post Communionem sanctam, aquam calidam: & corpus suum vsqueadeò macerauerat, vt qui videbant, putarent se vmbram adspicere. Fuit autem alijs quoquè multis exēplum. Sunt enim æmulati vitā sanctæ puellæ Salaphthæ: quæ in hodiernum vsque diem videtur viuere. Est enim mundo morte affecta, viuit autem Christo, & est cum ipso perpetuò: cuius sanctarum precum simus nos participes. Et hęc quidem dicta sint de sancta puella Salaphtha.

Accipit habitum regularem.

Vitā viuit abstinētissimam.

Est multis alijs exemplo.

Beatissimus autem Episcopus Porphyrius, cùm regulam constituisset Ecclesiasticam & omnem consequentiam, & alios paucos annos fuisset superstes, postquàm sanctam sanctificâsset ecclesiam, in morbum incidēs, pium fecit testamentum. In quo cùm multis legâsset, & omnes Christum amantis populi Deo cōmendâsset, in pace dormijt cum sanctis, secundo mensis Dystri, anno, vt est Gazęorum computatio, quadringentesimo octogesimo: episcopatûs ab eo gesti vigesimoquarto, mense vndecimo, & pręclaro peracto certamine aduersùs idololatras vsque ad diem suæ dormitionis.

Sāctus Porphyrius decedit.

Et nunc est in paradiso deliciarum, intercedens pro nobis cum omnibus sanctis: quorum precibus nostrî miserebitur pater & Deus cum filio & sancto spiritu: Cui gloria & potentia in secula seculorum, Amen.

DE S. VICTORE CONFESSORE SERMO B. BERNARDI ABBATIS, QVO VITAM ILLIVS *summatim compræhendit. Quieſcit autem hic S. Victor in monaſterio Arremarenſi Trecenſis diœceſis.*

26. FEBRVA.

VIctoris vita & gloria ſpecialis, non tam ad gloriam, quàm ad virtutem prouocat omnes, qui recto ſunt corde. Non recti planè, ſed peruerſi eſt animi, antè quærere gloriã, quàm exercere virtutem, & velle coronari, qui legitimè non certauerit. Vanum eſt vobis, inquit, ante lucem ſurgere. Ità eſt. Fruſtrà ad celſitudinem nititur glorię, qui priùs non claruit virtute. Fruſtrà fatuæ virgines ſponſo obuiàm ſurgunt, quarum lampades extinguuntur: & ideò fatuæ, quia vacuis gloriantur lampadibus, virtutis oleum non habentes. Abſit mihi gloriari, nisì in gloria illorũ, quibus propheta congratulans, ait: Domine, in lumine vultûs tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabũt tota die, & in iuſtitia tua exaltabuntur. Et infert: Quoniam gloria virtutis eorum tu es. Pulchrè non eorum, ſed virtutis eorum gloria commendatur. Quæ enim ſine virtute eſt gloria? Profectò indebita venit, præproperè affectatur, periculosè captatur. Virtus, gradus ad gloriam: virtus, mater gloriæ eſt. Fallax gloria & vana eſt pulchritudo, quam illa non parturiuit. Sola eſt, cui gloria iure debetur, & ſecurè impenditur.

Pſal. 116.

Matth. 25.

Pſal. 88.

Sancto Victori nec virtus, nec gloria deeſt, ſed quemadmodùm ambæ res, & quo ordine in homine proceſſerũt, id operçprecium intueri. Pugnauit fortiter, viriliter ſuperauit, & ſic demùm gloria & honore coronatur. Quomodò nempe inglorius remanſiſſet bellator fortis, humilis Victor? quanquàm nec in die virtutis ſuæ ſine gloria fuit, ſignis & prodigijs admirandus.

Infans adhuc in matris vtero dęmonibus terrori eſt.

Habemus, dilectiſſimi, in vita Victoris, & quod dignè miremur, & quod ſalubriter imitemur. Miror vina dediſſe in eremo, non vitem, ſed fontem. Miror & ſtupeo infantem adhuc in vtero pauori fuiſſe pauendis dęmonijs, quippe ab ipſis pręcognitum, & iam tunc ex nomine deſignatum. Nec vacuum nomen, vbì hoſtium fuga, & extorta confeſſio, victoriam conceſſit infantulo. Quis item non miretur, furem à dęmone deprehenſum, & rursùm à dęmone mox hominem liberatum? Quis etiam non omni admiratione ſtupendum ducat, carne circundatum hominem, cęlis patentibus carnis oculos ſuperno infigere lumini, & videre viſiones Dei, angelico inſuper mulceri cantico, doceri oraculo? Hęc atque ſimilia in ſancto homine veneramur, non æmulamur. Meritò quidem, quando & ſine ſalutis periculo poſſunt non fieri, & ſine ſalutis periculo nequeunt vſurpari. Tutiùs ſanè æmulanda ſolidiora, quàm ſublimiora, & quæ magìs virtutem redoleant, gloriam minùs.

Viſiones admirãdæ.

Studeamus proindè moribus conformari, cui in mirabilibus ſimilari, & ſi volumus, nõ valemus. Aemulemur in viro ſobrium victum, deuotum affectum: æmulemur manſuetudinem ſpiritûs, caſtimoniam corporis, oris cuſtodiam, animi puritatẽ, ponere frenum iræ, & modum linguæ, dormire parciùs, orare frequentiùs, commonere noſmetipſos pſalmis, hymnis & canticis ſpiritualibus, diebus iungere noctes, & diuinis laudibus occupare. Aemulemur chariſmata meliora. Diſcamus ab ipſo, quòd mitis & humilis corde fuit. Aemulemur, inquam, quòd extitit liberalis in pauperes, iucundus ad hoſpites, patiens ad peccantes, benignus ad omnes. Hoc enim melius. In his forma eſt, cui imprimamur: in miraculis gloria, à qua reprimamur. Illa lętificent, iſta ædificent: moueant illa, iſta promoueant.

Catalogus virtutum S. Victoris.

Coloſſ. 3.

Epulemur, dilectiſſimi, ad menſam diuitis vocati, menſam abundantem panibus, delicijs cumulatam. An non diues, qui nos exemplis reficit, protegit meritis, lętificat ſignis? Diues planè, in cuius hodiè conuiuio ſolenni angeli & homines pariter congregantur. Hi, vt reficiantur: illi, vt delicientur: Iſti, vt proficiant: illi, vt gaudeant. Cuius vita repleta bonis, quid nisì menſa referta cibis? Nec tamen omnibus omnia apponuntur, ſed vt tollat quiſque, quod ſibi expedire & conuenire videbitur.

Et

Et ego quidem consilio salubriori diligenter considero, quæ mihi apponũtur. Cautum est mihi eligere mea,& aliena non tangere. Non extẽdam manum ad gloriam miraculorum, nè si attentauero, quod desuper non accepi, perdam meritò & quod videor accepisse. Non leuo cum illo oculos ad rimanda secreta cælestia, nè oppressus à gloria,confusus resiliam,serò confugiens ad cõsilium sapientis,qui ait: Altiora te nè quæsieris, fortiora te nè scrutatus fueris. Infertur mensis vinum nouum aquarum rubentium,non tango:quia non mihi appositum scio, qui similiter elementa mutare,naturas innouare non valeo.Cerno item in mensa Victoris,angelos illũ audisse canentes.Nunquid videbo & ego mihi supernos exhiberi cantores,aut certè citharœdos illos de Apocalypsi coram me citharizare in citharis suis? Imperat ille dæmonibus adhuc in corpore viuens,vinctum in corpore soluit,iam corpore solutus.Cibi sunt,sed non mei: equidem iocundi & sapidi,sed non tangit illos anima mea,quoniam non est inopi mihi,vndè sufficiam talia redhibere. Eccl.3. Apoc.14.

At si diligenter considero,eccè præ oculis in mensa sancti,censura iudicij, disciplinæ vigor,sanctitatis speculum, vitæ forma, virtutis insigne. Hæc à me & absque præsumptione sumuntur,& salubriter insumuntur,& si dissimulo, districtè reposcuntur. Audi adhuc,quænam mihi iurè apposita putem. Si panem doloris, & vinum compunctionis de diuitis mensa obtuleris,tollo securus,qui sum pauper & inops. Erunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, & poculum meum cum fletu miscebo. Pars mea hæc,qui dolenda commisi.Nec me tamen pigebit,vt æstimo,cibi huius, quoniam qui apposuit scientiam,addit & dolorem. Sed & si temperantiæ, si iustitiæ, si prudentiæ vel fortitudinis exempla appareant,ea incunctanter sumo,sciens quia talia oportet me præparare. Hæc mihi apponi, hæc à me repetitum iri non dubito. Nunquid signa & prodigia exigenda à nobis sunt,vt ea diuiti vicissim præparemus? Eccẽs 1.

Fratres,vasa sunt in honorem illi,qui nos inuitauit,non cibi pauperum. Tu ergò,qui inuitatus es,diligenter considera,quid tibi ille,quid sibimet apposuerit:non enim quicquid in mensa apponitur, tibi apponitur. Quid si in poculo aureo fuerit propinatum? Non poculum tibi, sed potus apponitur. Sume potum, & pone aurum. Ergò exempla bonorum operum & rectitudinem morum paterfamiliãs communicat ità domesticis, vt prærogatiuam sibi retineat in miraculis. In his tamen atque illis,ille glorificandus est, cuius munus sanctè viuere,cuius virtus signa facere est: qui in Trinitate perfecta viuit & regnat Deus in secula seculorum, Amen.

VITA SANCTORVM ANDRONICI ET EIVS CONIVGIS ATHANASIAE,

Authore Simeone Metaphraste.

IN diebus Theodosij magni Imperatoris,erat in magna vrbe Antiochia iuuenis quidam argẽtarius, nomine Andronicus. Accepit autem vxorem filiam argentarij, nomine Iohannis. Erat verò eius nomen Athanasia. Erat enim re vera Athanasia, id est, immortalis & factis & cogitatione. Erat autem Andronicus valdè pius,& plenus bonis operibus. Similiter verò eius quoquè vxor. erant autem valdè diuites. Sic verò vitam suam agebant argentariam, & facultates suas diuiserunt in tres partes: vnam quidem in rationem pauperum, & aliam in rationem Monachorum,& aliam in rationem facultatum & officinæ.Vniuersa autem ciuitas amabat dominum Andronicum propter eius modestiam. 27.FEBRVA. Andronici & Athanasiæ pietas. Facultatũ distributiõ.

Cognouit autem suam vxorem:& cùm concepisset,peperit filium, & nominauerunt eum Iohannem.Cùm verò adhuc in vtero cõcepisset,peperit filiam,& nominauit eam Mariam. neque amplius appropinquauit vxori Andronicus. Conferebat autem suum studium ad diligenter & lubenter laborandum,cum alijs Christi amantibus argentarijs. Dominico & die secundo & quarto & in parasceue, à vespera vsque ad matutinum ibat In matrimonio viuunt continenter.

Andronicus ad lauandos viros suos fratres. Similiter autem eius quoquè vxor ad lauandas diligenter mulieres. Post tempus verò duodecim annorum, ingressa est quodam die manè domina Athanasia à voluntario illo labore ad videndos suos filios, & inuenit eos suspirantes. Illa autem conturbata, assendit in lectum suum, & posuit ambos supra pectus suum. Beatus verò Andronicus ingressus, cœpit clamare in vxorem suam, quòd multùm dormiret. Illa autem dixit: Noli irasci domine mi. pueri enim sunt infirma valetudine: & cùm tetigisset, inuenit eos teneri à febre, & dicit suspirans: Fiat volũtas Dei: & iuit extra ciuitatem, ad precandum sanctum Iulianum. Illic enim iacebant eius parentes. Fuit autem illic vsque ad horam sextam: & reuersus, audit eiulatum & tumultum, qui fiebat domi suæ. Ille verò conturbatus cucurrit, & inuenit omnem ferè ciuitatem domi suæ & pueros mortuos.

Proles moriuntur.

Cumque vidisset infantes in lecto simul iacẽtes, ingressus in suum oratorium, se proiecit ante Seruatorem, & flens dixit: Ipse egressus sum nudus ex vtero matris meæ, nudus quoquè illuc reuertar. Dominus dedit, Dominus abstulit: Sicut Domino visum est, ità fiat. Sit nomen Domini benedictum ex hoc nunc & vsque in seculum. Vxor autem eius quærebat se suffocare, dicens: Moriar cum meis filijs. Conuenit verò vniuersa ciuitas ad efferendos pueros, adeò vt illic esset Patriarcha cum toto clero suo. Eos verò deposuerunt in martyrio sancti Iuliani supra suos. Accipiens autem beatum Andronicum Episcopus, ingressus est in ædes eius. Illius autẽ vxor noluit abire in domum suam, sed dormijt in martyrio. Media verò nocte apparet ei Martyr in habitu Monachi, dicens ei: Cur non finis eos, qui hîc sunt, requiescere? Illa autem dixit: Domine mi, nè mihi irascaris. Nam sum valdè afflicta. Habebam autem duos solos filios, & hodiè ambos simul extuli. Ille verò dicit: Quot annos nati erant tui pueri? Illa verò dicit ei: Vnus erat duodecim annos natus, altera verò decem. Ille autẽ dicit ei: Cur igitur illos defles? Vtinàm defleres peccata tua. Dico enim tibi mulier, quòd quomodò natura hominis exigit cibum, & fieri non potest, vt non detur ad comedendum: ità etiam pueri in illo die poscunt à Christo bona futura, dicentes: Iuste Iudex, priuâsti nos rebus terrenis: nè nos etiam priues cælestibus. Illa autem cùm audiuisset, est compuncta: & mutauit luctum in gaudium, dicens: Si ergò viuunt filij mei in cælo, quid fleo? & conuersa, quæsijt Abbatem, qui ei fuerat locutus. & cùm totum locum obijsset, non inuenit. & scisciatur à Ianitore, dicẽs: Vbi est Abbas, qui est modò huc ingressus? Dicit ei Ianitor: Vides omnes ianuas obseratas, & dicis, Vbi est Abbas, qui modò est huc ingressus? Eam autem erudijt Paramonarius, vt qui sciuisset eam vidisse visionem. Illa verò metu correpta, rogauit vt abiret in domum suam. Eam verò accepit Ianitor, & introduxit in domum suam: & narrauit marito suo ea, quæ viderat.

Athanasiæ appáret S. Iulianus.

Tunc dicit ei beata Athanasia: Re vera domine, etiam viuentibus filijs voluï dicere, & erubui. Eccè ergo etiam post mortem eorum dico tibi. Si me audias, conijcies me in monasterium, & deflebo peccata mea. & dicit ei: Abi, proba tuam cogitationem vna hebdomada. & si permanseris in hoc proposito, loquemur. Illa autem cùm rursùs venisset, idem dixit. Beatus verò Andronicus accersit socerum suum, & ei tradit omnes suas facultates, dicens: Ad sancta loca proficiscimur ad orandum. Si quid ergò nobis acciderit humanitùs, habebis has facultates, vt de eis facias, quod tibi videbitur. Rogo ergò te, vt rectè agas cum tua anima, & ex ijs, quæ hîc sunt, fac Nosocomium & Xenodochium monachorum. & manumissis seruis suis, dedit eis legata. & accepta parua benedictione & duobus equis, exijt noctù ex ciuitate, ipse & vxor eius soli. Beata autem Athanasia eminùs vidit domum suam, & sursùm adspiciens in cælum, dixit: Deus, qui dixisti Abrahæ & Saræ, Egredere è terra tua & è cognatione tua: & veni in terram, quam ostendam tibi: ipse nunc quoquè deduc nos in timorem tuum. Eccè enim relinquimus domum nostram apertam propter nomen tuum: nè ante nos claudas ostium regni tui. & flentes ambo abiêrunt: & cùm ad sancta loca peruenissent, adorârunt. & cùm multos patres conuenissent, veniunt ad sanctum Menam Alexandriæ, & fruuntur Martyre.

Nudant se omnibus facultatibus suis, Genes. 12.

Circa horam autem nonam adspicit Andronicus, & videt monachum contendentem cum Laico, & ei dicentem: Cur abbatem iniuria afficis? Is verò ei dicebat: Domine, locaui bestiam meam ad Scetem. Ego verò ei dico: Eamus iam, vt totam noctem ambulemus, & cràs vsque ad sextam, vt perueniamus ante æstum diei: & non vult vt iam eamus

mus. Dicit ei dominus Andronicus: Habésne aliquod aliud animal? Is verò dicit: Maximè. Dixit autem ipsi: Vade, duc illud ad me, & veni, & accipiam ego vnum animal, & Abbas vnum. quoniam ego quoquè volo ire ad Scetem. Andronicus verò dicit vxori suæ: Manè hîc apud sanctum Menam, donèc descendam in Scetem, & accipiam benedictionem à patribus, & reuertar. Dicit ei vxor eius: Accipe me tecum. Ille verò dicit ei: Mulier non ingreditur in Scetem. Illa autem dicit ei cum fletu: Habebis me apud sanctũ Menam, si remanseris, & me non collocâris in monasterio. Cumq; se inuicèm salutâssent & complexi fuissent, fuerunt separati. Ipse autem descendit ad Scetem: & cùm adorâsset sanctos patres in Laura, audiuit de Abbate Daniele: & cùm eò accessisset, non sine magna difficultate eum potuit conuenire: Seni verò omnia exposuit. Dicit autem ei senex: Abi, & adduc vxorem tuam, & faciam tibi literas, & depones eam in Thebaide in monasterio Tabennesiotarum. Andronicus autem fecit, sicut dixerat ei senex. & abiens, duxit eam ad senem. Qui locutus est eis verbũ salutis: & factis literis, misit eos ad monasterium Tabennesiotarum. Reuerso verò Andronico, dedit senex habitum, & docuit quæ ad statum pertinent monasticum, & mansit apud eum annos duodecim.

Andronicus proficiscitur ad patres in Scetem.

Ambo fiũt Monachi.

Post duodecim autem annos rogauit senem, vt se dimitteret ad sancta loca. Ille verò benè precatus, eum dimisit. Abbas autem Andronicus iter faciens per Aegyptum, sedit sub spina, vt animam recrearet ab æstu. Eccè autem ex Dei dispensatione veniens in habitu virili eius vxor, quæ ipsa quoquè ibat ad sancta loca. Cumque se inuicèm salutâssent, cognouit columba coniugem. Ipse verò quomodò potuisset cognoscere talem, quæ emarcuerat, pulchritudinem, & quæ videbatur vt Aethiops? Dicit ergò ei: Quò vadis domine Abba? Ille verò dicit ei: Ad sancta loca. Ipsa autem dicit ei: Ego quoquè volo illuc ire. Ipsa ergò rursùs dicit ei: Si velis, eamus ambo simul. Sed tanquàm non simul simus, ingrediamur silentiò. Dicit Andronicus: Vt iubes. Deindè ipsa dicit ei: Non es reuerà discipulus Abbatis Danielis? Ipse verò dicit ei: Maximè. Dicit ipsa: Preces senis nos comitabuntur. Dicit Andronicus: Amen. Cùm autem simul ingressi essent, & adorâssent sancta loca, reuersi sunt Alexandriam. Dicit Abbas Athanasius Abbati Andronico: Vis maneamus simul in cella? Dicit Andronicus: Certè, vt iubes. Volo autem primùm ire, & accipere preces senis. Dicit ei Abbas Athanasius: Vade, & expectabo te apud Octauumdecimum: & si venias, sicut iter fecimus, manebimus silentiò. Nam si te non ferat, nè véneris. Ego enim te expectabo apud Decimumoctauum. Ille autem profectus, salutauit senem, & de eo ipsi renunciauit. Senex verò dicit ei: Vade, & dilige silentium, & mane cum fratre. est enim monachus, vt esse oportet. Eo autem reuerso, cùm inuenisset Abbatem Athanasium, mansérunt simul, timore Dei muniti, alios duodecim annos: & non cognouit Abbas Andronicus eam esse suam coniugem.

Andronicus non nouit vxorem suam.

Ingressi sancta loca adorauerunt.

Simul degunt, nec tamen coniugem agnoscit Andronicus.

Sæpè ergò ascendebat senex ad eos visitandos, ea illis differens, quæ pertinebant ad vtilitatem. Semel autem cùm ascendisset senex, & eos valere iussisset, antequàm iret ad sanctum Menam, venit ad eum Abbas Andronicus, & dicit ei: Abbas Athanasius vadit ad Dominum. Reuersus verò senex, inuenit eum magnis compressum angustijs, & cœpit flere Abbas Athanasius. & dicit ei senex: Cùm te oporteret gaudere, quòd migras ad Dominum, lachrymaris? Dicit ei Abbas Athanasius: Non ploro, nisì propter Abbatem Andronicum. Sed fac hanc charitatem, postquàm me sepelièris. Inueniens schedulam sitam ad caput meum, lege eam, & da ipsi Abbati Andronico. Cumque ipsi preces dixissent, communicauit & dormijt in Domino. Venerunt aũt ad ei faciendas exequias: & eccè inuenta fuit sexu mulier, & auditum fuit in tota Laura. & mittens senex, exciuit vniuersam Scetem & interiorem solitudinem. & venerunt omnes Laurę Alexandriæ, & conuenit vniuersa ciuitas, & Monachi Scetæ, ferentes legumina. ità enim mos est in Scete. Cũ ramis ergò & palmis extulerunt venerandas reliquias Athanasiæ, Deum glorificantes, qui tantam tolerantiam præbuit mulieri. Expectauit aũtem senex septimum diem beatæ Athanasiæ. Posteà verò voluit senex accipere secum Abbatem Andronicum, sed non id sustinuit, dicens: Moriar cum mea domina. Cumq; eum rursùs iussisset valere Senex, priusquàm ipse iret ad sanctum Menam, venit ad eum frater, dicens: Laborat Abbas Andronicus, & est redactus ad angustias. Senex verò rursùs misit in Scetem, dicens: Adeste huc venientes. Abbas enim Androni-

Athanasius abit ad Christum.

Honorificè tumulatur.

Andronicus sequitur Athanasiã.

cus sequitur Abbatem Athanasium. Illi autem cùm audiuissent, accesserunt, & inuenerunt eum viuentem. A quo cùm accepissent benedictionem, dormijt in Domino.

Exortum est ergò bellum inter patres Decimioctaui, & Monachos Scetiotas, dicentes: Noster est frater, & cum habebimus in Scete, vt nobis opem ferant eius preces. Patres autem Octauidecimi, dicebant: Ponemus eum cum sua sorore. Vehementer igitur instabant Scetiotæ. & dicit Archimandrita Octauidecimi: Si quid senex dixerit, faciamus. Abbas verò Daniel dicebat eum oportere illic sepeliri. Illi autem non audiebant eum, dicentes: Est senex, & non timet ampliùs bellum corporis. Nos autem

Preces sanctorũ adiuuant nos.

sumus iuniores, & volumus fratrem, vt nobis opem ferant eius preces. Sufficit enim vobis, quòd reliquimus vobis Abbatem Athanasium. Cùm verò vidisset senex esse magnam perturbationem, dicit fratribus suis: Si me non audiatis, ego quoquè hîc manebo, & sepeliar cum meo filio. & tunc quieuerunt, & extulerunt fratrem Andronicum. Dicunt ergò seni: Eamus in Scetem. Dicit eis senex: Sinite, vt faciam septimum diem fratris. & non siuerunt eum manere. Ità confidit Abbas Daniel suo discipulo. Oremus nos quoquè, vt veniamus ad mensuram Abbatis Athanasij & Abbatis Andronici, precibus omnium Sanctorum Christi: Cui gloria & potentia simul cum patre & sancto Spiritu, Nunc & semper & in secula seculorum, Amen.

VITA SS. LVPICINI ET ROMANI ABBATVM,

AVTHORE D. GREGORIO TVRONEN. EPISCOPO,

Libro de Vita Patrum, Cap. 1.

28 FEBRVA quòd ad Romanum attinet.

Eries Euangelicæ admonet disciplinæ, vt domesticæ largitionis pecunia nummularijs fœnerata, cum digno multiplicationis fructu, dispensante Domino, restauretur: nec altis defossa foueis recondatur ad detrimentum, sed rationabili dispensatione porrecta, æternæ vitæ crescat ad lucrum: vt incipiens retributionis Dominus quæ commodauit inquirere, cum vsuris receptis fœnerationis suæ duplici satisfactione talentis, dicat: Eugè, serue bone, quia

Matth. 25.

Ibidèm.

super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam: intra in gaudium Domini tui. Prædestinatorum est enim ista cum Dei ope perficere, qui ab ipsis incunabulorum vagitibus, vt sæpè de multis legitur, Dominum scire meruerunt, cognitoque eo, nunquàm ab eius præceptionibus recesserunt, neque post baptismi sacramentum niueam illam, pollentemque regenerationis stolam impudicis actibus polluerunt: qui meritò

Apoc. 14.

sequuntur Agnum, quocunquè ierit: quosque ipsius Agni candor egregius lilijs decoris, nullo tentationis æstu marcentibus, coronauit. His denique sertis dextera inclytæ dominationis extenta inchoantes prouocat, vincentes adiuuat, victores adornat: quos nominis sui titulo præsignatos, de terrenis gemitibus eleuans, in cælorum euehit gaudia glorioſos. De quorum niueo electionis numero & illos esse non ambigo, qui Lorensis eremi opaca lustrantes, non modò Dei templum effici meruerunt, verum etiam in multis mentibus Spiritussancti gratiæ, tabernacula parauerunt, id est, Lupicinus, Romanusque germanus eius.

Lupicinus cogitur ad nuptias: Romanus eas respuit: simul deserta petunt.

Igitur Lupicinus ab exordio ætatis suæ Deum toto requirens corde, literisque institutus, cùm ad legitimam transisset ætatem, genitore cogente, cùm animi non præberet assensum, sponsali vinculo nectitur. Romanus verò adhuc adolescentior, & ipse ad Dei opus animum extendere cupiens, nuptias refutauit. Parentibus verò relinquentibus seculum, communi consensu eremum petunt: & accedentes simul inter illa Lorensis deserti secreta, quæ inter Burgundiam Alemaniamque sita, Auenticæ adiacent ciuitati, tabernacula figunt: prostratique solo, Dominum diebus singulis cum psalterij modulamine deprecantur, victum de radicibus quærentes herbarum. Sed quoniam liuor illius, qui de cælo delapsus est, semper insidias humano generi consueuit intendere, contra hos Dei seruos armatur, hosque per ministros suos à cœpto itinere nititur reuo-

reuocare. Nam lapidibus vrgere eos dæmones per dies singulos non desinebant: & quotiescunquè genua ad orandum Dominum deflexissent, statim imber lapidum super eosdem, iacientibus dæmonijs, decidebat: ità vt sæpè vulnerati, immensis dolorum cruciatibus torquerentur. Interea ætas adhuc immatura cœpit iniurias quotidiani hostis metuere, nec passa diutiùs sufferre dolores, relinquens eremum, ad propria ire deliberat. Sed quid inuidia non cogat inimici? Verùm vbi relinquentes hoc habitaculum, quod expetierant, ad villas propinquiores sunt regressi, domum cuiusdam pauperis ingrediuntur. Percontatur mulier, de quo itinere milites Christi venirent. Respondent non sine confusione, se reliquisse eremum, & quæ eos causa à cœpto distulerit opere, per ordinem pandunt. At illa ait: Oportuerat vos, ô viri Dei, contra insidias diaboli viriliter dimicare, nec formidare eius inimicitias, qui sæpiùs ab amicis Dei superatus occubuit. Aemulus est enim sanctitati, dum metuit, nè, vndè ille perfidia vilis corruit, genus humanum fide nobilitatum ascendat. At illi compuncti corde, & seorsùm discreti à muliere, dixerunt: Væ nobis, quia peccauimus in Deum, dimittendo propositum nostrum. Eccè nunc à muliere arguimur pro ignauia. Et qualis nobis in posterum erit vita, si ea, vndè * æstu inimici expulsi fuimus, non repetamus? Tunc armati vexillo Crucis, sumptis in manu bacillis, regressi sunt ad eremum. Quibus venientibus, iterùm eos insidiæ dæmonis lapidibus cœperunt vrgere: sed persistentes in oratione, obtinuerunt à Domini misericordia, vt remota tentatione, liberi in illo diuini cultûs famulatu, expeditiqúe perseuerarent.

Relinquũt eremum ob dęmonũ infestationes.

*æstu

Sed citò eò redeunt, & vincunt dęmones.

His deniquè in oratione persistentibus, cœperunt ad eos turbæ fratrum hinc & indè confluere, & audire verbum prædicationis ab eis. Cumque iam beati eremitæ populis (vt diximus) publicati fuissent, fecerunt sibi monasterium, quod Condati scone vocitari voluërunt. In quo succisis syluis, & in plana redactis, de laboribus manuum propriarum victum quærebant. Tantusque feruor de DEI amore proximos locorum accenderat, vt congregata ad officium DEI multitudo, simul habitare non posset. Fecerunt itaque aliud monasterium, in quo felicis aluearis examen instituerunt. Sed & hoc deincèps cum DEI adiutorio ampliato, tertium intra Alemaniæ terminum monasterium locauerunt. Ibantque vicissìm hi duo patres visitantes filios, quos diuinis imbuerant disciplinis, prædicantes in singulis monasterijs ea, quæ ad institutionem animæ pertinebant. Lupicinus tamen Abbatis super eos obtinuit monarchiam. Erat autem valdè sobrius, & cibo potuque abstinens, ità vt plerunquè tertia tantùm die reficeretur. Cùm verò eum, sicut corporis humani deposcit necessitas, sitis arriperet, vas cum aqua exhiberi faciebat, in qua manus immersas diutiùs retinebat. Mirum dictu: ità absorbebat caro eius aquam appositam, vt putares eam per os eius assumi: & sic ardor sitis extinguebatur. Erat autem seuerus valdè in districtione fratrum, nec quenquam non modò peruersè non agere, verumetiam nec loqui sinebat. Mulierum quoquè vel colloquia, vel occursus valdè vitabat. Romanus ità erat simplex, vt nihil de his penitùs ad animum duceret: sed omnibus tam viris, quàm mulieribus æqualiter flagitatam benedictionem, diuinitatis nomine inuocato, tribueret. Lupicinus igitur Abbas cùm minùs haberet, vndè tantam sustineret congregationem, reuelauit ei Deus locum in eremo, in quo antiquitùs thesauri reconditi fuerant. Ad quem locum accedens solus, aurum argentumque, quantum leuare poterat, monasterio inferebat: & exindè coëmpto cibo reficiebat fratrum multitudines, quos ad Dei officium congregauerat: sicque faciebat per singulos annos. Nulli tamen fratrum patefecit locum, quem ei Dominus dignatus est reuelare.

Mira Lupicini abstinentia.

Reuelantur ei thesauri absconditi.

Factum est autem, vt quodam tempore visitaret fratres, quos in illis Alemaniæ regionibus diximus congregatos: & accedens meridie, cùm adhuc fratres in agro essent, ingressus est domum, in qua cibi coquebantur ad reficiendum: viditque diuersorum ferculorum apparatum magnum, ac piscium multitudinem aggregatam, dixitq; in corde suo: Non est dignum, vt monachi, quorum vita solitaria est, tam ineptis vantur sumptibus. Et statìm iussit pręparari æneum magnum: cumq; locatus super ignem feruere cœpisset, posuit in eo cunctos simul quos parauerant cibos, tam pisces, quàm olera, siue legumina, vel quicquid ad comedendum destinatum fuerat, dixitque: De his pultibus nunc reficiantur fratres: non delicijs vacent, quę eos à diuino impediant opere. Quod illi cognoscentes, valdè molestè tulerunt. Tunc duodecim viri, habito consi-

Damnat magnũ ciborum apparatum.

consilio, iracundia inflammati, reliquerunt locum, & abiêrunt per deserta vagantes, & ea, quæ erant seculi delectabilia, inquirentes. Reuelatumq; est statim per visum Romano, nec ei voluit diuina miseratio rem actam occultare. Regresso igitur Abbati ad monasterium dicit: Si sic futurum erat, vt ad dispersionem fratrum abires, vtinàm nec accessisses ad eos. Cui ille: Noli, inquit, molestè ferre, frater dilectissime, quia ea acta sunt. Nam scias purgatam esse aream Domini, & triticum tantùm in horreo positum, paleas autem esse reiectas foràs. Et ille: Vtinàm nullus abscessisset ex eis: sed nunc indica mihi, quæso, quot exindè abiêrunt. Qui respondit: Duodecim viri cothurnosi, atq; elati, in quibus Deus non habitat. Tunc Romanus cum lachrymis ait: Credo in illo diuinæ miserationis respectu, quia nec illos separabit à thesauro suo, sed congregabit, & lucri eos faciet, pro quibus pati dignatus est. Et facta pro his oratione, obtinuit, vt reuerterentur ad gratiam omnipotentis Dei. Dominus enim compungi fecit corda eorum, & agentes pœnitentiam pro excessu suo, congregauerunt singuli congregationes suas, & fecerunt sibi monasteria, quæ vsque hodiè in Dei laudibus perseuérant. Romanus autem persistebat in simplicitate & operibus bonis, visitans infirmos, & saluans eos oratione sua.

Romanus Lupicinum reprehedit.

Ecce quàta orationis virtus.

Factum est autem quodam tempore, dum iter ageret ad visitandos fratres, vt occupante noctis crepusculo, ad hospitiolum diuerteret leprosorum. Erant autem nouem viri. Susceptusque ab eis, statim plenus charitate Dei, iussit aquam calidam fieri, atque omnium pedes manu propria lauit, lectulumque spatiosum fieri præcepit, vt omnes in vno stratu requiescerent, non abhorrens luridæ maculam lepræ. Quod cùm factum fuisset, obdormientibus leprosis, hic inter decantationes psalmorum vigilans, extendit manum suam, & tetigit latus vnius infirmi, qui statim mundatus est. Tactuq; salubri iterùm tetigit alium, & ipse protinùs est mundatus. Cumque se sensissent redditos sanitati, tetigit vnusquisque proximum suum, vt scilicet expergefacti, rogarent sanctum pro emundatione sua. Sed cùm tacti ad inuicèm fuissent, & ipsi mundati sunt. Manè autem facto, adspiciens omnes nitente cute effulgere, gratias agens Deo, & vale dicens, ac singulorum oscula libans abscessit, mandans eis, vt semper ea, quæ Dei erant, & retinerent pectore, & operibus exercerent.

Romanus leprosos sanat.

Lupicinus autem iam senex factus, accessit ad Chilpericum regem, qui tunc Burgundiæ præerat: audiërat enim eum habitare apud vrbem Ianubam. Cuius cùm ingressus est portam, tremuit cathedra regis, qui ea hora ad conuiuium residebat, exterritusque ait suis: Terræmotus factus est. Respondérunt qui aderant, nihil se sensisse commotionis. Et ille: Occurrite quantocyùs ad portam, nè fortè aliquis aduersari cupiens regno nostro, adsit quasi nociturus nobis. Non enim sine causa hæc sella contremuit. Qui protinùs concurrentes, offenderunt senem in veste pellicea, & dixerunt regi de eo. Qui ait: Ite, adducite eum in conspectu meo, vt intelligam cuius ordinis homo sit. Et statim adductus, stetit coram rege, sicut quondàm Iacob cum Pharaone. Cui ille ait: Quis es, vel vndè venisti, aut quod est opus tuum, vel quid necessitatis habes, vt venias ad nos? Cui ille: Pater sum Dominicarum ouium, quas cùm Dominus spiritalibus cibis iugi administratione reficiat, corporalia eis interdùm alimenta deficiunt. Ideò petimus potentiam vestram, vt ad victûs vestitusque necessaria aliquid tribuatis. Rex verò hæc audiens, ait: Accipite agros, vineasque, de quibus possitis viuere, ac necessitates vestras explere. Qui respondit: Agros & vineas non accipiemus, sed placeat potestati vestræ aliquid de fructibus delegare, quia non decet monachos facultatibus mundanis extolli, sed in humilitate cordis Dei regnum iustitiamque eius exquirere. At rex cùm audîsset hæc verba, dedit eis præceptionem, vt annis singulis trecentos modios tritici, eodemque numero mensuras vini accipiant, & centum aureos ad comparanda fratrum indumenta. Quod vsque nunc à fisci ditionibus capere referuntur.

Gene. 47.

Post hæc autem cùm iam senes proiectæque essent ætatis, Lupicinus Abbas scilicet & Romanus frater eius, ait Lupicinus germano suo: Dic mihi, frater, in quonam monasterio vis tibi parari sepulcrum, vt simul quiescamus? Qui ait: Non potest fieri, vt ego in monasterio sepulcrum habeam, à quo mulierum accessus arcetur. Nósti enim, quòd mihi indigno & non merenti Dominus Deus meus gratiam tribuit curationum, multiquè per impositionem manûs meæ, ac virtutem crucis Dominicæ à diuersis

diuersis languoribus sunt erepti. Erit autem concursus ad tumulum meum, si ab hac luce migrauero. Ideoque eminùs à monasterio in monte paruulo sepultus est: super cuius deincèps sepulcrum, magnum templum ædificatum est, in quod ingens frequentia populi diebus singulis accurrit. Multę enim virtutes ibì in Dei nomine nunc ostenduntur. Nam & cęci ibì lumen, & surdi auditum, & paralytici gressum plerunquè recipiunt. Lupicinus autem Abbas obiens, intra monasterij basilicam est sepultus, reliquitque Domino pecuniæ creditæ multiplicata talenta, id est, beatas congregationes, in eius laude deuotas.

Romanus extra monasterium sepelitur propter miracula.

FINIS.

DEO LAVDES ET GRATES.

ALPHABETICVS TOMI PRIMI DE SANCTIS, A SVRIO collecti, aucti & recogniti, sub nomenclatura mensium IANVARII & FEBRVARII, ordo.

a, b, c, d, e. A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X, Y, Z. Aa, Bb, Cc, Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, Ii, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Qq, Rr, Ss, Tt, Vv, Xx, Yy, Zz. Aaa, Bbb, Ccc, Ddd, Eee, Fff, Ggg, Hhh, Iii, Kkk, Lll, Mmm, Nnn, Ooo, Ppp, Qqq, Rrr, Sss, Ttt, Vvv, Xxx, Yyy, Zzz. Aaaa, Bbbb, Cccc, Dddd, Eeee, Ffff, Gggg, Hhhh, Iiii, Kkkk, Llll, Mmmm, Nnnn, Oooo, Pppp, Qqqq, Rrrr, Ssss, Tttt, Vvvv, Xxxx, Yyyy, Zzzz. Aaaaa. Singulęq; connexiones, aut (quemadmodùm à typographis vocãtur) signaturæ sunt aut signant terniones: exceptis duernionibus duobus, videlicet, d & e.

Sequentes hos paginarum numeros, 43. 479. 789. 803. 804. 948. 3075. 1079. restituat lector sedulus locis suis.

Admonendus hîc venit diligens Lector, in conficiendo huius Tomi Indice nonnihil erroris alicubì obrepsisse. Nè igitur, dum fortè in ea loca inciderit, quod quærebat, non inueniens, incasso labore fatigetur, (id quod in ijs omnibus vsu veniret, quæ paginam 1078. & deincèps seqq. vsque ad 1095. adscriptam habuerint) paginam proximam binario minorem capiat: vndè futurum est, vt etiam hac in parte se voto suo minimè fruſtratum sentiat.

1.